

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

H.1249-1253 (M. 1833-1837) TARİHLİ ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE TAHLİLİ (MİDİLLİ ADASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:

Muhammed CEYHAN

Danışmanı:

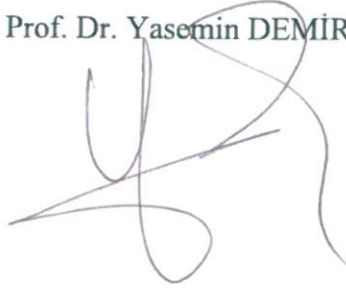
Prof.Dr. Yasemin DEMİRCAN

Ankara-2010

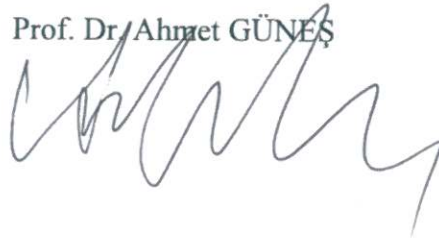
ONAY

Muhammed CEYHAN tarafından hazırlanan “H.1249-1253 (M. 1833-1837) Tarihli Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonu ve Tahlili (Midilli Adası)” başlıklı bu çalışma, 13.01.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yasemin DEMİRCAN

Prof. Dr. Ahmet GÜNEŞ

Prof. Dr. Necdet HAYTA

ÖNSÖZ

İstanbul'un fethini müteakip hâkimiyet altına alınan Midilli Adası, Anadolu'dan getirilen Türklerin iskânına sahne olmuştur. Bölgenin aslî unsuru olan Rumlar ile sonradan yerleştirilen Türklerin bir arada yaşamaları ve devletin burada varlığını sürdürebilmesi şüphesiz ki, devletin orada oluşturacağı hukukî, iktisadî, askerî ve sosyal kurumlarla mümkündür. Başka bir söylemle devletin, adalet götüren, ekonomik açıdan sadece alan değil aynı zamanda veren, kültürel ve sosyal olarak bir şeyleri paylaşan olması, orada kuracağı otoritesinin müdâvemeti açısından önemlidir.

Yukarıda mevzubahis kurumların Midilli Adası'nda nasıl oluşturulduğunu ve işletildiğini anlayabilmek, elbette dönemin aynası mesabesinde olan Osmanlı arşiv kaynaklarının incelenmesi ve irdelenmesi ile mümkündür. Biz bu çalışmamızda, söz konusu arşiv belgeleri içinde önemli bir yer tutan *şer'iyye* sicillerini esas aldık. "*H.1249-1253 (M. 1833-1837) Tarihli Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Tahlili (Midilli Adası)*" ismini taşıyan tezimizde ilk önce defterin transkripsiyonunu yaptık ve ardından da çıkan bilgileri, bir toplumun ana argümanları olan hukukî, iktisadî, askerî, sosyal, kültürel ve folklorik açıdan tahlile tabi tuttuk ve şu sorulara cevap aradık: Her ne kadar azımsanmayacak sayıda Müslüman Türk nüfusunun varlığı bilinse de gayrimüslimlerin yoğunlukta olduğu bir adada, Osmanlı adalet mekanizması nasıl çalışıyordu ve insanlar adaleti kimden talep ediyordu? Genel olarak devletin ideolojisi ve sistemi adada nasıl işliyordu? Devletin buradaki idarî yapısı nedir ve merkezle olan bağı ne ölçüdedir? Dönemin şartları, devlet ile ada halkı arasındaki münasebetleri ne yönde etkiliyordu? Adadaki devlet politikaları sosyal durumu nasıl etkiliyordu?

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde yer alan *111 numaralı Adalar Şer'iyye Sicil Defteri* adıyla kayıtlı olan defterimiz, Midilli Adası'na ait 35 civarında (Yunan işgalinden sonrasını da kapsamakta ve H. 1109 ilâ H. 1338-1342 yılları arasındaki döneme ilişkin kayıtları ihtiva etmektedir) sicillerden biridir. Bu deftere istinaden hazırladığımız çalışma, iki bölümden

oluşmaktadır. Birinci bölümde söz konusu sicil defterinin transkripsiyonu ve belge zetleri verilmiştir. İkinci bölümünde ise, transkripsiyondan çıkan bilgiler hukukî, iktisadî, askerî, sosyal, kültürel ve folklorik tahlillere tabi tutularak yukarıda belirttiğimiz sorularımıza cevap aranmıştır.

Defterin transkripsiyonunda ve değerlendirmeler esnasında yaptığımız atıflarda belge numaraları olarak verdiğımız numaralar, defterin orijinalinde olmayıp tamamen tarafımızdan verilmiştir. Sahife numaraları ise, esasen defterin orijinalinde olmayıp sonradan arşiv görevlilerince verilmiştir. Dönemin kâtipleri, 90. sahife de dâhil defteri düzgün bir nizamla tutmuşlar. Ancak, daha sonraki kayıtları, defteri ters çevirip buradan tutmaya başlamışlar. Dolayısıyla, 90. sahifeden hemen sonra başlayan kayıt aslında en son kayıttır. Bu durumu gözden kaçıran arşiv görevlileri, 90. sahifeden sonrasının sahife numaralarını verirken 91, 92..., şeklinde devam ettirmişlerdir. Biz de sahife numaralarını yazarken bu numaraları yazdık. Ancak, tarafımızdan verilen belge numaraları için defterin orijinaline sadık kalarak, 90. sahifeden sonra defterin son sahifesi olan 107. sahifeden 90. sahifeye kadar geriden gelerek numaralandırma yaptık.

Kaynak türü açısından şer'iyye siciline dayanan Midilli Adası hakkındaki ilk çalışma olan bu çalışma, bir eksiği doldurmak için hazırlanmış olup şüphesiz ki, kusurları olacaktır. İleride yapılacak çalışmalara öncülük etmesi bizi mutlu edecektir.

Çalışmam boyunca gösterdiği destek ve kolaylıktan dolayı sayın hocam Prof. Dr. Yasemin Demircan'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, defteri temin ettiğim Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi görevlilerine de teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
GİRİŞ.....	1
1. Midilli Adası'nın Kısa Tarihçesi.....	1
2. Muhteva ve Tarihi Kıymeti Açısından Şer'iyye Sicilleri.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

H.1249-1253 (M. 1833-1837) TARİHLİ ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE ÖZETİ

.....	16
-------	----

İKİNCİ BÖLÜM

DEFTERİN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN TAHLİLİ

A). HUKUKÎ AÇIDAN TAHLİL.....	361
B). İKTİSADÎ AÇIDAN TAHLİL.....	373
C). ASKERÎ AÇIDAN TAHLİL.....	386
D). SOSYAL AÇIDAN TAHLİL.....	390
E). KÜLTÜREL VE FOLKLORİK AÇIDAN TAHLİL.....	401
SONUÇ.....	410
LÜGATÇE.....	413

KAYNAKÇA.....	477
EKLER.....	486
ÖZET.....	491
ABSTRACT.....	492

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.K.M.B. Yay.	: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları
A.�.D.T.C.F.D.	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
A.�.�.F.�.�.E.D.	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslami İlimler Etüt Dergisi
Bkz.	: Bakınız
B. no:	: Belge numarası
Bs.	: Basım
�ev.	: Çeviren
C.	: Cilt
D�A	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
IRCICA	: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırmaları Merkezi
�.A.	: İslam Ansiklopedisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
OSAV	: Osmanlı Tarihi Araştırmaları Vakfı
OTAM	: Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
Proj. Y�rt.	: Proje Yürütücüsü
SAEMK	: Stratejik Araştırma ve Etütler Milli Komitesi
S.	: Sayı

s.	: Sayfa
TTK yay.	: Türk Tarih Kurumu Yayınları
v.d.	: ve diğerleri
V.G.M. Yay.	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları
Yay.	: Yayınlayan
y.y.	: Yayın yeri yok

GİRİŞ

1. Midilli Adası'nın Kısa Tarihçesi

Farklı bir coğrafik yapı içerisindeki Ege Denizi, tarih boyunca doğu ve batı arasında özel bir önemi haiz olmuştur. Antik imparatorluklar devrinde stratejik açıdan ön plana çıkan, denizciliğin gelişimine tanık olan, daha doğrusu denizcilik geleneklerinin oluşmasında küçümsenemeyecek bir rol oynayan, bunda sık adaları vasıtasıyla çok iyi bilinen bir iç deniz hüviyetine sahip olmasının da etkisi bulunan Ege Denizi'nin, denizci gelenekten gelmeyen bir kavimle karşılaşması yeni bir siyasî gelişmenin de başlangıcını oluşturacaktır. Roma'nın ikiye bölünmesiyle Bizans hakimiyetinde kalan adaların büyük bölümünde ortaçağlar boyunca kuvvetli bir Latin idaresi görüldü. Bu adalar, ekonomik ve sosyal açıdan kıyılara bağımlı bir özellik göstermiş, bunların ancak belli başlı büyük olanları iskân merkezi ve liman hususiyetleri kazanmışlardır. Bizans ve İtalyan şehir devletleri arasında siyasî çekişmeye sahne olan adalar, koloni sistemiyle Karadeniz'e kadar etkileri uzanan denizci devletler Venedik ve Cenova'nın kontrolü altında kalmıştır. XI. asır sonlarında Türklerin devreye girişi mevcut siyasî çekişmeye tesirleri çok uzun sürecek, farklı bir boyut kazandırmakta gecikmemiştir¹. Nitekim Çaka Bey'in ve hemen ardından Batı Anadolu'da kurulan beyliklerin adalarla olan irtibatı, Osmanlı Devleti'nin buraları kendi topraklarına katması ile neticelenmiştir.

Ege Denizi'nin kuzeydoğusunda, Anadolu sahillerine yakın ve önemli bir ada olan Midilli'nin ismi ortaçağlardan itibaren merkezinin adına izâfe edilerek, Mytilene tesmiye olunmuş ve bu isim Midilli şeklinde Türkçeleşmiştir. Günümüzdeki Lesbos adı ise antik dönemden kalmadır. Edremid Körfezi'nin önünü kapatan ve Anadolu topraklarından, kuzeyde Müsellim Kanalı ve doğuda Midilli Kanalı ismi verilen iki boğaz ile ayrılan

¹ Cevdet Küçük, v.d., **Ege Adalarının Egemenlik Devri Tarihçesi**, Ed. Cevdet Küçük, Ankara, A.Ü. Basımevi, 2001, s. 2-3

Midilli Adası'nın toplam yüz ölçümü 1.750 km² dir². Üçgen şeklini andıran ada, güneydeki iki büyük körfeze açılan (Kalloni / Kalonya ve Gera / Yera) verimli ovalara sahip olup üç farklı bölgeye ayrılmıştır. Doğusunda geniş çam ormanları, zeytin ağaçları, üzüm bağları ve ziraata elverişli topraklar bulunur. Orta kısmı büyük ölçüde meşeliktir; batısı genellikle çöküntü ovalarından oluşmuştur (Eressos, kuzeydeki Antissa'nın düz sahilleri ve adanın batısındaki Sigri). Lepethimnos (Karakaş) ve en yüksek dağı Olympos ile (968 ve 964 m.) Midilli aynı zamanda dağlıktır³.

Yapılan arkeolojik çalışmalar anlaşıldığı kadarıyla adadaki yerleşim M.Ö. 3000-2750 tarihlerine kadar gider. Milâttan önce 1050 tarihleri civarında Yunanlılar adayı Aetolia'dan alıp koloni hâline getirdi. İç çekişmelere nihayet veren Pittakos'un hâkimiyeti döneminde (M.Ö 650-570) ada gelişti. M.Ö. 527'deki büyük bir mücadele sonrasında Pers İmparatorluğu'nun bir parçası hâline geldi. Antikçağ'da beş sitenin birleşmesinden oluşan Pentapolis vardı (Mytilene, Methymna, Antissa, Eressos ve Phyrre). Bunlardan Phyrre M.Ö. 231 yılında büyük bir deprem neticesinde yok oldu. Antissa, Romalılar'ın M.Ö 168'de adayı işgal ettiklerinde yıkıldı. Mytilene ve Methymna (Molyvos / Molova) varlıklarını korudu. Eressos Antikçağ'ın sonlarında yıkılarak aynı adla, ancak biraz daha içeride tekrar kuruldu⁴. İlkçağın tarihî vukuatlarına erkenden iştirak eden Lesbos (Midilli Adası), önceleri mahallî küçük devletler tarafından idare edilmiştir. Batı Anadolu'dan, Ege adalarından,

² Besim Darkot, "Midilli", İ.A. C. VIII, İstanbul, 1997, s. 282

³ Machiel Kiel, "Midilli", DİA, C. XXX, İstanbul, 2005, s. 11. Midilli'nin verimli toprakları daha eski çağlarda mücadele konusu olmuştur. Demokrasi yönetimindeki Atina'da hem işsizliği azaltmak, hem de stratejik noktaları güvenlik altına almak için sürekli bir siyaset izlenir, yoksul yurttaşlar denizaşırı ülkelerde ele geçirilen yerlere yerleştirilirdi. M.Ö. 427-426 yıllarında Lesbos'da (Midilli) yer alan ekim alanlarının da bu şekilde değerlendirilmek istenmesi neticesinde Methymna kenti dışında Lesbos Adası halkı Atina yönetimine başkaldırmıştır. Thukydides'in anlattığına göre Lesbos Adası bütünüyle bir ekim alanına dönüştürüldü. Ayrıntı bilgi için Bkz. George Thomson, **Tarih Öncesi Ege (Eski Yunan Toplumu Üstüne İncelemeler)**, Çev. Celal Üster, İstanbul, Homer Kitabevi, 2007, s.302-308

⁴ Kiel **a.g.m.**, s.11. M.Ö. 3.binyıl Ege adaları için bir barış dönemi değildir. İlk zamanlar açık olan yerleşme yerlerinin etrafları sonraları kuleler ve kapıları kapsayan kuvvetli surlarla çevrilmiş bu suretle buralarda tahkimli şehirler meydana gelmiştir. Örnek olarak kazılarak ortaya çıkarılmış olan Lesbos (Midilli) adasında Termi, Lemnos'ta (Limni) Poliyohni, Siros'ta Kalandriani, Sifnos'ta Hagios Andreas ve Aigina'da Kolonna tepesi gösterilebilir. Arif Müfid Mansel, **Ege ve Yunan Tarihi**, Bs. 4, Ankara, TTK yayınları, 1984, s. 20. Friedrich Williams, **Ege Medeniyetleri Tarihi (mitolojik dönem sonrası)**, Çev. M. Kalaycıoğlu, İstanbul, Düşünen Adam yayınları, 1993, s. 20.

Yunanistan'dan gemici muhacirlerin katılmasıyla nüfusu karışık bir terki b almış, zaman zaman Fenike, İran, Atina hâkimiyeti altına düşmekle beraber, çok defa mahallî muhtariyetini muhafaza etmiştir. Delos itti hadı dahilinde yer alan Midilli Adası, İskender istilasını müteakip, Ptolemaeus hanedanının, sonra Roma imparatorluğunun hudutları içine girmiş, nihayet Doğu Roma devleti hissesine düşmüştür⁵. 821, 881 ve 1055 yıllarında Arap korsanlarının sürekli saldırılarına maruz kalan Midilli Adası ile Türklerin bağlantısı 1091'de Çaka Bey'in burayı kısa bir süre için ele geçirmesiyle başlar⁶.

İstanbul'un Latinler tarafından zabtından (1204) sonra, ada bir müddet Venediklilerin elinde kaldı⁷. 1355 İmparator V. Loannis, kız kardeşi Maria'nın Ceneviz reislerinden Francesco Gattilusio ile evlenmesi dolayısıyla adayı ona verdi ki, Midilli, Gattilusio dukaları elinde bir asırdan fazla kalmıştır. İstanbul'un fethi sırasında Midilli, II. Mehmed tarafından 3.000 duka altın vergiye bağlandı⁸. İstanbul'un müdafaasının Çanakkale Boğazı'ndan başladığı gerçeği daha İstanbul'un alınışının hemen ardından anlaşılmış ve olabilecek saldırılara karşı bizzat II. Mehmed tarafından boğazın Ege Denizi'ne açılan iki ucunda Seddülbahir ve Kilitbahir Kaleleri yapıldıktan sonra, emniyeti sağlamak için Boğazönü Adaları Taşoz, Semadirek,

⁵ Darkot, **a.g.m.**, s. 283.

⁶ Kiel, **a.g.m.**, 11-14. Çaka Bey'in hazırladığı deniz kuvvetleri tarafından, diğer bir kısım Ege adaları ile beraber Midilli de fethedildi ise de, Çaka Bey'in Bizans topraklarında süratle ilerlemesinden korkan Bizans İmparatoru Alexios Komnenos, hile yoluna giderek, Çaka'yı damadı ve İznik I. Sultanı Kılıç Arslan vasıtasıyla öldürttü ve Midilli tekrar Bizans hakimiyetine döndü. Bkz. Darkot, **a.g.m.**, s.283

⁷ Georg Ostrogorsky, **Bizans Devleti Tarihi**, Çev. Fikret Işıltan, Bs. 3, Ankara, TTK Yayınları, 1991, s. 391. Latin Devleti'nin imparatoru sıfatıyla Baudouin bütün devlet arazisinin dörtte birini alacak, geri kalan dörtte üçün yarısı Venediklilere geçecek, diğer yarısı imparatorluk ıktası olarak şövalyeler arasında taksim olacaktı. Baudouin'e Trakya ve Anadolu'nun kuzey batı kısmı verildi. Öyle ki arazi Boğaziçi'nin her iki sahilini ve Çanakkale'yi içine almakta idi. Bir çok Ege adası, bunlar arasında Lesbos (Midilli), Khios (Sakız) ve Samos (Sisam) adalarını imparator kendi mülkü sayabilecekti.

⁸ Darkot, **a.g.m.**, s. 283. Midilli Adası'nın Cenevizliler'in eline geçmesinden sonra burada bulunan Cenevizliler Osmanlı'ya karşı oluşturulan Haçlı ittifaklarına katılmaktan geri durmamışlardır. Nitekim, 1415 yılında Osmanlılara karşı oluşturulan ittifaka Venedikliler'in yanı sıra, Rodos Şövalyeleri ile Sakız ve Midilli Cenevizlileri de katılacaktır. Katılımcıların bu ittifaktan beklentileri çok farklıydı. Bizans imparatoru Manuel, Kostantinopolis'in korunmasını düşünüyordu. Venedikliler ise bu antlaşmadan, Yunanistan ve Ege'deki kolonilerini koruma altına alınmasını bekliyordu. Cenevizliler, bu ittifaka pek de gönüllü değillerdi. Türkler'den deniz yolundan gelen tehdidin ne olursa olsun kısa zamanda azaltılması gerekiyordu. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Donald M. Nicol, **Bizans ve Venedik (Diplomatik ve Kültürel İlişkiler Üzerine)**, Çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul, Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2000, s.340

Bozcaada, Gökçeada, Limni Adaları ilk adımda ele geçirilmişti (1456). Ertesi yıl buraya yönelik İtalyan saldırıları püskürtüldü ve söz konusu adaların fethi tamamlandı. Ayrıca 1462’de Midilli’nin alınışı sonucu geriye Sakız, Sisam ve güneyde şövalyelerin elinde Rodos ve bunun civarındaki adalar kalmıştır⁹.

Midilli dukası Nicolas Gattilusio’nun, Osmanlı Devleti’nin haraçgüzârı olduğu hâlde Türkler aleyhine İtalyanlarla gizli bir ittifak akdetmesi ve Midilli’yi Latin korsanlarının hareket merkezi hâline getirip bunlara kılavuz gemileri de vererek Anadolu ve Rumeli sahillerine saldırtması neticesinde, Fatih Sultan Mehmed komutasındaki Osmanlı ordusu ve Vezir-i A’zâm Mahmud Paşa komutasındaki donanmanın kısa süreli hücumu ile 1462 tarihinde fethedilmiştir.¹⁰ Fethin ardından Mahmud Paşa adanın tanzimine memur edildi. Ada halkı üç kısma ayrıldı; bir kısmı İstanbul’a gönderildi, bir kısmı cizyeye yani baş vergisine bağlanıp adada bırakılırken diğer bir kısmı da harp esiri olarak askere taksim edildi. Ayrıca adaya papanın amirali tarafından muhafız olarak bırakılmış olan korsan Latin askerleri öldürüldü. Midilli kalesine muhafız olarak iki yüz yeniçeri ile üç yüz azap askeri konuldu¹¹.

Midilli Adası’nın Osmanlı hâkimiyetine geçmesi sonucunda, Venedikliler’in Ege Denizi’nde nüfûzu kısmen sarsılmış, ada Venediklilerin

⁹ Küçük, v.d., a.g.e., s. 4

¹⁰ İsmail Hami Danişmend, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**, C. I, İstanbul, Türkiye Yayınevi, 1971, s. 298-299. “Rivayettir ki, Hünkâr Eflak gazasından gelicek asakir-i mansuruna, destur verip kendi doğru Gelibolu’ya varıp, hükm etti-kim, ”Gelibolu’nun ve İstanbul’un gemilerini, ne kadar var ise donatalar,, Pes gaza itmek-çün Midilli tarafına niyyet etti. Heman ol ayda gemiler hazır olup Midilli üzerine yürüdüler. Kurudan Hünkâr dahi yürüyüp Ayazmend’e varıp kondu. Ve gemiler dahi Midilli hisarını kuşatıp, toplar kurup, ceng-i sultanîler ettiler. Andan Midilli Tekûru doğru Mahmud Paşa’ya gelip eyitti: “cemî’ esbabımı ve avretimi ve oğlanımı bırakıp, bir başımı alıp geldim. Hünkâr beni gerek öldürsün, gerek azad etsin,, dedi. Mahmud Paşa Tekûru Hünkâra arz etti: “var getir,, dedi. Tekûr gelip Hünkârın elini öpüp, Padişah hilatleyip, çadır verip, Mahmud Paşa çadırı yayına kurdurdu. Andan Hünkâr Mahmud Paşa’ya buyurdu-kim, varıp bu hisarın malını zabt edip ve halkını defter edip ve sipahisini, şehirlisini ve köylüsünü ve her kişide ne kadar nakid ve ne kadar tereke var cümlesini zabt edip, Hünkâra bildire. Pes Mahmud Paşa dahi bu suretle kemâ hüve hakkuhu zabt idip, Hünkâra bildirdi. Hünkâr dahi kendüye yararını alıp, esir edeceğini edip, koyacağını koyup, ‘atâ edeceğini edip ve sipahisini dağıdıp ve şehirlisinin dahi gidereceğini giderüp ve koyacağını koyup, kadı nasb edip, sancağını bir kuluna verdi. Ve kiliselerini mesacid edip, kâfirlerin hali kalan evlerini Müslümanlara üleşdürüp, ol vilayeti şehriyle mamur kıldı. Bu fetih Eflak gazasından iki ay sonra vaki’ oldu. Bu dahi hicretin sekiz yüz altmış altısında vâki’ oldu”. Bkz. Mehmed Neşrî, **Kitâb-ı Cihan-nümâ (Neşrî Tarihi)**, C. II, Yay: Faik Reşit Unat, Mehmed A. Köymen, Ankara, TTK Yayınları, 1987, s. 759,761.

¹¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, C. II, Ankara, T.T.K. Yayınları, 1949, s. 36-37

donanmalarının adayı tekrar ele geçirmek gayesiyle yaptıkları taarruzlara sahne olmuştur. Nitekim, Ayo Teodoro Kalesi, Midilli'yi tekrar ele geçirmek isteyen Orsato Giustiniani kumandasındaki Venedik donanması tarafından zaptedildi. Bunlar geri çekildiklerinde yerli halkı da beraberinde götürerek, kaleyi (eski Antissa'nın yerinde) yıktılar. 1474'teki Osmanlı-Venedik savaşı esnasında Pietro Mocenigo kumandasındaki Venedikliler adayı yağmaladı. Ardından ada, 1501'de Kont Ravenstein kumandasındaki 200 gemilik hristiyan donanması tarafından kuşatıldı. O sırada Saruhan sancakbeyi olan Şehzade Korkut'un gönderdiği kuvvetler ve Hersekzâde Ahmed Paşa ile Sinan Paşa komutasındaki donanma adaya gelerek duruma hâkim oldu¹².

Fethi müteakip adaya Anadolu'dan nüfus nakli için harekete geçildi; derhal emlak, arazi ve nüfus sayımı yapıldı. Ada bir sancak hâline getirilip sancakbeyi, kadı, dizdar, subaşılar, muhafızlar tayin olundu ve tımar sistemi ikame edildi. Midilli sancak olma durumunu uzun süre devam ettirdi. Bir müddet Rumeli Beylerbeyiliği idaresinde olan Midilli Adası, 1534'de Barbaros'un ilk beylerbeyi olduğu Cezayir-i Bahr-ı Sefîd Beylerbeyiliği'nin teşekkülünün ardından bu eyalet idaresine girmiştir. XVII. yüzyıl sonu ve XVIII. yüzyıl başlarında Cezayir-i Bahr-ı Sefîd Eyâleti'nde bazı önemli değişiklikler olmuştur. Sancak sayılarında ve bağlı sancakların durumlarında görülen bu değişimler, daha çok Kaptanpaşanın yetki ve malî sorumluluklarına; tayin olunan sancak beyinin imtiyazlarına bağlı olarak husule gelmiştir. XVIII. yüzyıl başlarında Rodos, Midilli, Dimyat, İskenderiye sancakları sâliyâneli statüde sayılmışlar ve 1730-1740 yıllarına ait kayıtlara göre, Osmanlı-Venedik savaşları dolayısıyla Mora Yarımadası ve bazı adaların Venedik işgali altına girmesi neticesinde bir zaruret üzere kurulan Anabolu Kaptanlığı'na bağlanmışlardır. 1864 Vilayet Nizamnamesi'ne göre kurulan Cezayir-i Bahr-ı Sefîd Vilâleti'nin kurulmasının ardından bu eyalet

¹² Kiel, **a.g.m.**, s.11

idaresine giren Midilli Adası 20 Aralık 1912'de Yunanistan'nın burayı işgaline kadar bu idarî yapı içinde kalmıştır¹³.

XVIII. yüzyıldaki nisbî refahı, halkının 1821-1828 yılları arasındaki Yunan isyanına katılmamalarında etkili olan Midilli Adası, 1912'de Yunanlılar tarafından işgal edilmekten kurtarılamadı. 30 Mayıs 1913'te Londra Konferansı'nda bu durum teyit edildi, 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşmasıyla da Müslüman halkı Anadolu'daki Rumlarla mübadele edilen Midilli Adası Yunanistan'a verildi¹⁴.

2. Muhteva ve Tarihî Kıymeti Açısından Şer'iyeye Sicilleri

Fertlerin eşit karakterde yaratılmadıkları ve insanlar müdahalesiz kaldıkça kuvvetin hakkı daima ayaklar altına alacağı, bu sebeple de cemiyet içinde kuvvet ile hakkı denkleyecek üçüncü bir kuvvetin (kaza kuvvetinin)

¹³ Küçük, v.d., a.g.e., s. 4-24. Makedonya'nın Yenice-i Vardar'ında bir sipahi olan Barbaros Hayrettin Paşa'nın babası Yakup'da Midilli Adası'na yerleştirilenler arasındaydı. Osmanlı hakimiyeti döneminde adanın en önemli yerleşme merkezi Midilli Kasabası idi. Osmanlı tahrir kayıtlarına göre kasaba 1521'de 308'i Müslüman, 455'i Hristiyan olmak üzere toplam 763 hane (yaklaşık 4000 kişi) sahipti. 1548'de Türk ve Müslüman nüfus oranı %56'ya ulaştı (368 hane Müslüman, 287 hane Hristiyan). XVI. yüzyılın ikinci yarısının son çeyreğinden itibaren bu oran giderek Hristiyanlar lehine döndü. Müslüman nüfus oranı 1581'de %46'dan (480 haneye karşılık 400 hane) 1644'te %40'a, 1874'te ise %13'e düştü. 1601'de kasabanın toplam nüfusu 1019 hane idi (420 Müslüman, 599 Hristiyan). XVII. yüzyıl boyunca da nüfus arttı. 1709'da 1281 hane (520 Müslüman, 781 Hristiyan), 1874'te ise 2940 hane (380 Müslüman, 2560 Hristiyan) oldu Kiel, a.g.m., s. 11-14. Midilli Adası'na seyahatte bulunan Joseph de Tournefort adada yaşayan Türk nüfusunun 97.00 olarak vermektedir. Joseph de Tournefort, **Tournefort Seyehatnamesi**, Ed. Stefanos Yerasimos, Çev. Ali Berktaş, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2005, s.251. 1831 yılında Osmanlı Devleti'nde yapılan ilk sayımda Midilli merkez kazasında müslüman nüfusu 2.058 reaya nüfusu 8.878, Kalonya Kazası'ndaki müslüman nüfusu 767 reaya nüfusu 7.390, Molova Kazası'ndaki müslüman nüfusu 3.102 reaya nüfusu 8.134, Yonda Adası'ndaki reaya nüfusu 6902'dir. 1877/78 tarihlerinde yapılan sayımlarda ise Midilli'nin sancak olarak toplam nüfusu 64.410'dur. 1881/82-1883 Osmanlı genel sayımında Midilli Sancağı'nın toplam müslüman kadın nüfusu 5.623 erkek nüfusu 7.511, reaya kadın nüfusu 42.461 erkek nüfusu 42.832'dir. 1906/7 nüfus sayımında ise müslüman kadın nüfusu 9.697 erkek nüfus 8.267, reaya kadın nüfusu 58.169 erkek nüfusu 55.313 olarak tespit edilmiştir. Kemal H. Karpat, **Osmanlı Nufusu (1830-1914) "Demografik ve Sosyal Özellikleri"**, Çev. Bahar Tırnakçı, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2003, s. 155-201. burada şunu da belirtmek gerekiyor ki, 1831 yılında yapılan sayım yalnız erkek nüfusun sayımı olarak yapıldığı için Rumeli ve Anadolu'nun tam nüfusunu göstermekten uzaktır. Bununla beraber erkek nüfustan hareketle kadın mevcudunu tahmin etmek de mümkündür. 1831 nüfus sayımı Rumeli ve Anadolu'nun Müslüman ve Hristiyan nüfusu hakkında bilgi vermektedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Enver Ziya Karal, **Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı (1831)**, Ankara, TTK Yayınları, s. 943, s. 7-23

¹⁴ Kiel, a.g.m., 13.

lüzum ve ehemmiyeti eskiden beri bilinmektedir. Bu itibarla daha üç kişinin bir araya geldiği, yani, ilk insan topluluğunun kurulmağa başladığı en eski zamanlarda, zayıfların haklarını aramak için aralarındaki akıllı ve nüfuzlu diğer bir kimseye başvurmak ihtiyacını duydukları düşünülürse hak, adalet, dava, kaza meselelerinin, insanlık tarihiyle yaşıt olduğunu kabul etmek icap eder¹⁵. Bu cümleden olarak, dünya tarihinin uzun ömürlü devletlerinden olan Osmanlı Devleti'ni etnik, dinî ve kültürel farklılıklar bakımından zengin olmasına rağmen bir o kadar da problemlili olan bir coğrafyada altı asrı aşan bir süre ayakta tutan faktörlerin başında bu devletin sahip olduğu hukukî yapı ve bunu işletiş biçimi olduğunu söylemek yanlış olmasa gerek. Nitekim devletin birinci padişahı olan Sultan Osman'ın ilk tayin ettiği iki memurdan biri kadı olmuştur¹⁶.

Osmanlı Devleti'nin şanslı olduğu nokta, oturmuş bir hukukî yapı ve işleyiş mirası üzerine kurulmuş olmasıydı. Bu sebeple bu devleti kuranlar Roma hukukunda olduğu gibi sıfırdan bir hukukî yapı kurmak zorunda kalmamışlardır. Osmanlı Devleti'nin büyük ölçüde hukukî ve kültürel mirasını devraldığı Anadolu Selçuklu, Büyük Selçuklu ve Abbasi Devletleri, esas itibariyle İslam hukukuna ve sonuncusu hariç olmak üzere belirli ölçüde de eski Türk-Moğol hukukuna dayanan bir hukuk düzenine sahiptiler. Osmanlıların yaptığı şey, bir taraftan bu hukukî düzeni kısmen dönemin ihtiyaçları ışığında yeniden yorumlamak, diğer taraftan da bu hukuk düzenini etkin bir tarzda hayata geçirmektir. Osmanlı mozağini uzun süre bir arada tutan asıl faktörün bu etkinlik olduğu söylenebilir¹⁷.

Osmanlı hukukunun esas temelini İslam hukukunun oluşturduğu inkâr edilemez. Bu realite Osmanlı Devleti'nin çağdaşı veya daha önce kurulmuş bulunan diğer İslam devletleri için de geçerlidir. Ancak her devlet için İslam

¹⁵ Halit Ongan, **Ankara'nın 1 Numaralı Şer'îye Sicili**, Ankara, TTK. Basım evi, A.Ü.D.T.C.F. Yayınları, 1958, s. 19

¹⁶ Ahmet Akgündüz, "İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'îye Mahkemeleri ve Şer'îye Sicilleri", **Türkler**, C. X, Ed. Salim Koca v.d., Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 54

¹⁷ M. Akif Aydın, "Osmanlı Hukukunun Genel Yapısı ve İşleyişi", **Türkler**, C. X, Ed. Salim Koca v.d., Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 15

hukuku uygulamasında gerek mezhep ayrılığına gerekse sosyal, siyasî kültürel farklılıklara bağlı olarak bir takım değişikliklerin olduğu da bir vakıadır. Bu farklılıkları Osmanlı Devleti'nde gözlemlemek mümkündür. Ayrıca buna İslam hukukunun ayrıntılı olarak düzenlemediği veya düzenlemesini devlet başkanlarına havale ettiği alanlarda Osmanlı padişahları tarafından dönemin ihtiyaçları ve anlayışı ışığında hukuk kurallarının konduğu olgusu da eklenmelidir. Bütün bunlar değerlendirildiğinde altı asırlık Osmanlı uygulamasının nasıl kendine özgü hukukî bir yapı ortaya koyduğu kolayca anlaşılır. O halde Osmanlı hukuku denince hatıra İslam hukukunun teorik esaslarıyla, bu hukukun altı asırda aldığı şekiller ve Osmanlı hükümdarlarının kendilerine tanınan alanlarda koyduğu hukuk kuralları ve kanunlar gelmelidir¹⁸.

Yukarıda kısaca değinmiş olduğumuz ve devletin kuruluşundan yıkılışına kadar geçen süreçte Osmanlı Devleti'nde carî olan hukukî yapının uygulamada aldığı hâli anlayabilmek, elbette ki bu hukukun icra mercii olan adlî mekânizmayı bilmemizden geçmektedir. Bu cümleden olarak Osmanlı mahkemelerini bir bütün olarak, süreç içinde geçirdiği değişimi de göz önüne alarak incelememiz gerektiği gibi, bu mahkemelerde adaleti temine memur kadılık kurumunu da yine aynı bütünlük içinde bilmemiz gerekmektedir. Zira bir taraftan Osmanlı kadısı zaman içerisinde görev ve yetki alanları itibarıyla bir değişim yaşarken diğer taraftan da şer'îye mahkemeleri olarak adlandırılan mahkemeler bir değişime maruz kalmıştır.

¹⁸ Osmanlı hukukunu oluşturan bu iki unsurdan İslam hukukuna “şer’”, “ahkam-ı şer’îye”, Osmanlı hükümdarları tarafından konan hukuk kurallarını da “örf”, “kanun”, “kavânî-i örfiye” gibi isimler verilmiştir. Ferman, berat, hüküm, kanunname, siyasetname, adaletname tarzındaki Osmanlı hukuk belgelerinde Osmanlı hukukunun bu ikili yapısı “şer’” ve “kanun” şeklinde sürekli birlikte anılmıştır ayrıntılı bilgi için Bkz. Aydın, **a.g.m.**, s. 15. Osmanlı kanunnamelerinin alanını, İslam hukukunda ülü’l-emre tanınan yasama yetkisi teşkil eder. Kanun ve kanunname geleneği Osmanlılara has değildir. Ancak şer’î hükümlere uygun olarak, örfî hukukun bütün alanlarında ülü’l-emre tanınan yetkileri tamamen kullanan ve geniş çapta kanunnameler ortaya koyan ilk devlet Osmanlı Devleti’dir. İslamiyet’ten önceki Türklerde de kanunname geleneği mevcuttur. Osmanlı kanunnameleri, Türk idare kanunlarından yararlanmıştır, ancak şer’îlik süzgecinden mutlaka geçirilmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ahmet Akgündüz, “Osmanlı Kanunnâmeleri: Doğuşu, Çeşitleri ve Tarihi Seyri”, **Türkler**, C. X, Ed. Salim Koca vd., Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 21 vd.

Osmanlı Devleti idarî taksimat olarak eyâletlere, eyâletler livâlara, livâlar kazalara, kazalar nahiyelere ve nahiyeler de köylere ayrılıyordu. Nahiye ve köyler dışında kalan diğer idarî merkezler aynı zamanda birer yargı merkeziydi. Her yargı merkezinde birer kadı bulunurdu. Osmanlı adlî teşkilatının temel taşı olan kadılar, bulundukları yerin hem hâkimi, hem belediye başkanı, hem emniyet âmiri, bazen hem mülkî âmiri ve hem de halkın her konuda müracaat edebileceği sosyal güvenlik makamıydı¹⁹. Osmanlı Devleti'nde daha beylikler döneminden itibaren fethedilen yerlere hukuku temsilen bir kadının, idareyi temsilen bir subaşının tayini, yerleşmiş bir gelenektir. Osmanlı kadısı İslam devletleri içinde özgün bir yeri olan adliye ve mülkiye görevlisidir. Zira Osmanlı kadısının mülkî, beledî, malî, askerî ve adlî sahaları kapsayan görevleri göz önüne alınırsa onun kadar geniş bir görev alanı bulunan bir başka memur yoktur²⁰.

¹⁹ Akgündüz, "İslâm Hukukunun...", s. 55

²⁰ İlber Ortaylı, "Kadı: Osmanlı Kadısı", *DİA*, C. XXIV, İstanbul, 2001, s. 69-70. Elimizdeki şer'îye sicilleri tetkik edilirse eski kadı veya naiblerin çeşitli vazifeleriyle takip ettikleri muhakeme usulleri şu şekilde özetlenebilir: 1-Kadılar, her şeyden önce bulundukları yerlerdeki toplumun hukuk ve ceza ile ilgili davalarına bakarlar, düşmanlıkları şeriat kaidelerine göre hallederlerdi. 2-Kazâ (yargılama) göreviyle sorumlu olan bu memurlar, aynı zamanda velâyet sıfatını da taşıdıklarından dolayı her bakımdan güvenilir kimselerdi. Bu nedenle kamu hukukunun korunması kadılara düşen görevlerin başında gelirdi. 3-Bir merkezde bulunan kadılar, o vilâyete bağlı diğer kasabalara nâibler tayin etmek yetkilerine de sahiptiler. 4-Bugün noterlerce düzenlenen kefâlet, vekâlet, mukâvele, borçlanma gibi her nev'î akidler, vaktiyle kadılar ve nâibler tarafından şer'îye mahkemelerinde yapılır ve tüm bu akitler zabıt tarzında defterlere kaydedilirdi. 5-Miras konusunda tek merci kadı ve nâib idi. Ölmüş bir kimsenin mallarını, hiçbir haksızlığa meydan vermeden mirasçılar arasında bölüştürmek kadıların en önemli görevlerinden idi. Gerek ölenin borçları gerekse resm-i kısmet (terikenin bölüştürülmesi karşılığı alınan harç), diğer harçlar, terike tutarından çıkarıldıktan sonra kalan miktar bizzat kadı ve nâibler tarafından ferâiz usullerine göre hisselerine ayrılırdı. 6-Kadı ve nâibler, aynı zamanda aile hukukunun da düzenleyicisi idiler. Evleneceklerin nikâhlarını bunlar kıyardı. 7-Kadılar, bulundukları vilâyet ve sancakların tüm mukâta'a (kiraya verme) işlerini kontrol etmekle de sorumlu idiler. Herhangi bir vakfa ait han, hamam, dükkan vesâire akarlar, şer'îye mahkemelerinde arttırma yoluyla kiraya verilir ve bu husustaki resmî işlemler olduğu gibi zabıt halinde sicile kayd olunurdu. 8-Kadılar Beylerbeyi'nden ve Sancakbeyi'nden sonra derece alan büyük bir devlet memuruydu. Bu nedenle de merkezden gönderilen ve hatta her derecedeki makamlardan yazılan resmî yazıları sicillere işlerler, altlarına da çoğu kez kendisine ulaştığı tarihi belirtirlerdi. 9-Sefer sırasında kadı ve nâibler bulundukları yerlerden ayrılmazlardı. Bununla beraber sefer sırasında bunların görevleri hem ağır hem de mesuliyetliydi. Ordunun iâşesi için gerekli yiyecek maddeleriyle, barut ve sair harp araç ve gereçlerinin hazırlanması, sefere gitmeyenlerin haklarından gelinmesi gibi emirler çoğu kez doğrudan doğruya bu makama yazılırdı. 10-Yollarda ve şehirlerde güvenliğin korunması, hırsızların ve katillerin yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi veya oldukları yerde ibret için cezalandırılmaları gibi emirler, beylerbeyi ve sancakbeyi ile birlikte kadılara da yazılırdı. 11-Kadı veya nâibler, kimi suistimali görülen sancakbeyi veya diğer bir kadı veyhut başka bir devlet adamı hakkında tahkikata memur edilebilirdi. 12-Kadı ve nâiblerin en önemli görevlerinden biri de bulundukları şehir veya kasabaların belediye işlerine bakmaktı. Fiyatların düzenlenmesi ve bunların sık sık kontrolü, esnafın teftişi,

Tek kadının görev yaptığı bu usule şer'iyeye mahkemeleri adı verilmekteydi²¹ ki, esaslı İslam hukukuna dayanan bu müesseseler, adalet ve hükümet işlerinde tamamıyla fıkıh esaslarına ve muhtelif zamanlarda bazen de kanunnamelere istinat etmişlerdir²². Şer'iyeye mahkemeleri, Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın ilanına kadar aslî, genel mahkemelerdi (mehâkim-i umumiye) ve hukukî, cezaî, idarî, askerî, malî ve her çeşit davaya bakarlardı. Bu tarihten itibaren Fransız örneğine göre yeni mahkemelerin kurulması, bunların görev alanlarını gitgide daraltmış, nihayet II. Meşrutiyet'ten sonra şer'iyeye mahkemeleri aslî, genel mahkemeler olmaktan çıkmışlardır. Böylece Müslüman halk bakımından şer'iyeye mahkemeleri de Avrupa kilise mahkemelerinin (veya Osmanlı ülkesindeki ruhanî meclislerin) konumuna düşmüştür²³.

XIX. yüzyılın ilk yarısına gelinceye kadar şehirlerin idaresi bütünüyle kadılara ait olup, uhdelerinde yargının yanı sıra mülkî, idarî, malî ve beledî görevlerin de olduğundan yukarıda bahsetmiştik. Bir başka deyişle kadılar bulundukları şehrin hem hâkimi, hem mülkî amiri, hem de belediye başkanıydı. Bu görevlerini doğrudan ve yerine göre nâibleri aracılığıyla yerine getirmekteydiler. Sultan II. Mahmud zamanında ülke yönetiminde merkeziyetçiliği daha da arttırıcı reformlara girildi. Bu cümleden olarak 1826 yılında merkezde İhtisab Nezareti ve taşrada ihtisab müdürlükleri kurulunca şehirlerin belediye ve âsâyiş ile ilgili işleri bunlara, şehrin imar ve isâanıyla ilgili işleri 1831 yılında kurulan Ebniye-i Hâssa Müdürlüğü'ne, vakıflara dair işler peyderpey 1826 yılında kurulan Evkâf Nezâreti'ne, taşraların malî ve

ihlikârın ve istifçiliğin önlenmesi bunların başlıca görevlerindendi. 13-Şimdiki tapu dairelerinden yapılan arazi ve emlak alım satımları, vaktiyle şer'iyeye mahkemelerinde yapıldı. 14-Vaktiyle kurulmuş olan esnaf teşekküllerinin (Loncaların) meslek ahlakını kökleştirmek hususunda çok büyük rol oynadığını biliyoruz. Her esnaf teşekkülünün başında kethüdalar (esnaf şeyhleri), yiğitbaşılar bulunurdu ki bunlar, o esnafın gösterecekleri istek üzerine ve yalnızca kadı ve nâibler tarafından tayin ve icabında azlolunurdu. Münir Atalar, "Şer'iyeye Mahkemelerine Dair Kısa Bir Tarihçe", **A.Ü.İ.F.İ.E.D.**, C 4, S. 4, Ankara, 1980, s. 309-311. mevcut bilgilerin aynısı ve geniş bilgi için Bkz. Ongan, **a.g.e.**, s. 33-39

²¹ Akgündüz, "İslâm Hukukunun...", s. 54

²² T. Mümtaz Yaman, "Şer'î Mahkeme Sicilleri", **Ülkü**, C 12, S. 68, Ankara-Ulus Basımevi, İlk Teşrin, 1938, s. 154

²³ E. Buğra Ekinci, **Osmanlı Mahkemeleri: Tanzimat ve Sonrası**, İstanbul, Arı Sanat Yayınları, 2004, s. 237

idarî işleri ise 1840 yılında buralara gönderilmeye başlanan muhassıllara verilince, kadıların fonksiyonları gitgide azalmış oldu. Böylece zamanla kendilerine yalnızca yargı görevi kalmıştır²⁴. 1867 tarihinde şer'iyeye mahkemeleri dışında bir takım idarî ve adlî mahkemeler de kuruldu ve bunların görevleri belli alanlara inhisar ettirildi. 1867 tarihli Divan-ı Ahkam-ı Adliye Nizamnamesi ile aile, miras, vakıf, şahsa karşı işlenen suçlar ve cezaları gibi hukuk-ı şahsiye davaları dışındaki hususlar, şer'iyeye mahkemelerinin yetki alanından çıkarıldı ve aynı tarihli Şura-yı Devlet Nizamnamesi ile de şer'iyeye mahkemelerinin idarî yargı yetkileri tamamen ellerinden alındı. 1870 tarihli bir nizamname ile Nizamiye Mahkemeleri kurulunca da Osmanlı adliyesinde dualizm başladı ve iki adlî mahkeme ayrı ayrı sahalarda yargı görevini yürütmekle görevlendirildi. 1871 tarihli nizamname ile Nizamiye Mahkemeleri yurt çapında teşkilatlandırılınca, şer'î denilen konular dışındaki bütün yargı yetkileri bunlara devredildi²⁵.

Osmanlı Devleti'nde mahkemeler, biri Şer'î, diğeri Nizamî olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Fakat bu defa da her iki mahkemenin vazife ve salahiyetleri iyice ayrılmadığı için mahkemeler arasında yetki kargaşası çıkıyordu²⁶.

²⁴ a.g.e., s. 240-241

²⁵ Akgündüz, "İslâm Hukukunun...", s. 54-55. Nizâmiye Mahkemeleri adlî reformlar neticesinde en olgun şeklini aldığı anda batı devletlerindeki usule uygun bir şekilde dereceli bir yapı arz etmekteydi. Birinci dereceli mahkemeye Bidâyet Mahkemesi, ikinci dereceli ve bir üst mahkemeye İstinaf Mahkemesi, üçüncü ve en üst merci olan mahkemeye de Temyiz Mahkemesi adı verilmekteydi. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ekinci, a.g.e., s. 125-233

²⁶ Diyarbakır şer'iyeye sicilleri'ni incelerken rastlamış olduğumuz bir i'lâm kaydı bu yetki kargaşasını bariz bir şekilde göstermektedir. Miladî 2.7.1905 tarihli davanın birinci celsesinde Şer'iyeye Mahkemesi'nde açılan davada davalı kişi, Nizâmiye Mahkemeleri'nin ilk dereceli mahkemesi olan bidâyet mahkemesinde görülmesi gerektiği gerekçesi ile davanın bu mahkemeye götürülmesini talep ediyor. Nitekim diğer celselerde de bu yetki tartışması devam ediyor. "Diyarbakır Hoca Ahmed Mahallesi'nde sâkin Hacı Ali ibn Hacı Mehmed ibn Hacı Abdulfettah'ın meclis-i şer'-i şerîf-i enverde evkâf muhâsebecisi tarafından vekîl-i meclis-i şer'îsi Tevfik Beğ hâzır olduğu hâlde Hüsrev Paşa Vakfı Mütevellîsi Hacı Cebir Efendi ibn Ömer Vehbi Efendi ibn Mehmed Esed muvâcehesinde târihten bir buçuk sene akdem Hüsrev Paşa Evkâf'ından Deliler Hânı dimeğle ma'rûf bir bâb hânı mâhiye dokuz yüz guruşdan olarak üç seneliği cem'ân otuz iki bin dört yüz guruşa mütevellî-i mezbûr bana icâr ben dahî istîcâr idüb bir buçuk seneliği mâh be-mâh mütevellî-i mûmâ-ileyhe ifâ ve teslim idilüb el-hâletü hâzihî ben Âsitân' gelüb taht-ı silâha alınub san'at-ı mezkûreyi icrâya gayr-ı muktedir ve bu ise ma'zeret-i meşrû'adan olmağla mezkûr icârenin feshini taleb iderim didikde mütevellî-i mûmâ-ileyh Hacı Cebir Efendi dahî mezkûr icâre evkâf dâiresince nizâmî vechle akd olunmuş ve bu gibi icâre da 'vâları bidâyet mahkemesine âid olduğundan mahkeme-i bidâyete havâlesini istirhâm eylerim didi fî-

Kadılar, görev ve yetkileri dâhilinde mahkemelerde yaptıkları bütün muameleyi şer'îyye sicilleri denilen defterlere kaydederlerdi. Zira, kadıların “sicil” denilen birer defter tutmaları kanundu²⁷. Bu defterler belli bir usul ve kaide üzere müstakil şekilde boylu ve dar enli olurlardı. Yazıları çok zaman talik kırmaması dediğimiz yazı şeklindedir. Kağıtları çok sağlam ve parlak mürekkepleri bugün bile parlaklıklarını koruyacak kadar sabittir²⁸.

Şer'îyye sicillerinde yer alan belge türleri genel hatlarıyla²⁹:

1-Birincisi Kadı tarafından kaleme alınan belgeler

- Hüccet
- İ'lâm
- Ma'rûz
- Mürâsele

2-Başka makamlardan sadır olan ve sicile kaydedilen belgeler

- Padişah'tan gelen ferman ve beratlar
- Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazasker buyrukları
- Temessükler
- Tezkereler

olmak üzere her çeşit dava zabıtlarıyla mukavele, senet, satış, vakfiye, vekalet, kefalet, vesayet, itk, borçlanma, tereke ve taksim, evlenme, boşanma gibi fıkıh ilminin başlıca konularını teşkil eden şer'î muamelelere dair resmî kayıtlar; narhlarla esnaf teftişine ait notlar ile başta hükümdar olmak üzere her derecedeki büyük ve küçük makamlardan beylerbeylerine,

²⁸ *Rebî'u'l-evvel sene 323 müdde'î müdde'â-aleyh* ayrıntılı bilgi için Bkz. **339 numaralı Diyarbakır Şer'îyye Sicil Defteri**, sahife no: 79. belge no: 1. Yine yetki kargaşasına dair örnek için **6 numaralı Nevşehir Şer'îyye Sicil Defteri**, sahife no: 153, belge no: 443. Bu belgede, bir arazi anlaşmazlığının hangi mahkemeye götürüleceği tartışma konusu yapılmıştır.

²⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devleti'nde İlmiye Teşkilatı**, Ankara, TTK yayınları, 1984, s. 109

²⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Şer'î Mahkeme Sicilleri”, **Ülkü**, C. 5, S. 29, Ankara-Ulus Basımevi, Temmuz, 1935, s. 366

²⁹ Konuyla ilgili taksimat için Bkz. Ahmet Akgündüz, Heyet, **Şer'îye Sicilleri**, C. I, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988, s. 19-50

sancakbeylerine, kadılara, müftülere, mütesellimlere, dizdarlara, defterdarlara, müderrislere, mütevellilere, voyvodalara, eminlere, altı bölük yerlerine, âyân-ı vilâyet ve iş erlerine hitâben yazılan fermân, berât, rûûs, tezkere, mektûp gibi resmî mahiyetteki emir ve yazı kopyalarından oluşmaktadır³⁰.

Şer'îyye sicillerinin tarihî kıymetini değerlendirirken yukarıda kısaca değinmeye çalıştığımız yapıyı da göz önüne almamız gerektiğini ifade etmek lâzımdır.

Eski şer'îyye mahkemelerinin çalışmalarını belirten bu kayıtların her biri, kadılar ve nâibler tarafından mazbut şekilde gününde işlenmiş olduklarından dolayı sıhhatli birer vesika mahiyetindedirler. Bu itibarla şer'îyye sicillerini, kültür tarihimiz ve folklorumuz için üzerinde durulmağa değer, birinci derece ehemmiyetli kaynak telâkki etmek yerinde olur.

Türlü bakımlardan şer'îyye sicillerinin ehemmiyetini şu şekilde özetlemek mümkündür³¹:

1-Şer'îyye sicilleri, sosyal, ekonomik, idarî, iktisâdî, ticârî, zirâî, beledî (yerel), askerî ve siyasî bakımlardan tarihimizin bilinmeyen yönlerini ve geçmiş dönemlerde bağlı bulunduğumuz yaşama koşullarını doğru olarak aydınlatmak ve belgelendirmek olanaklarını veren değerli hazinelerdir.

³⁰ Ongan, **a.g.e.**, s. 10. Nasıl ki, altı asrı aşkın süreç içinde devlet kurumları içinde bir dönüşüm ve değişim söz konusu ise Osmanlı adlî mekanizması içinde de bir değişim söz konusudur. Bu cümleden olarak, daha önce yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Şer'îye Mahkemeleri ve bu mahkemelerde Osmanlı adaletini temine çalışan kadının görev ve yetkilerinde bir değişim söz konusu olduğu gibi bu mahkemelerde tutulan defterler olan şer'îye sicillerinin gerek diplomatik belge türleri itibarıyla gerekse de bu belgelerin ihtiva ettiği konular da değişikliğe, daha doğru bir söylemle artış göstermiştir. Şer'îye sicilleri ile ilgili olarak özellikle son dönem sicilleri üzerinde yaptığımız araştırmalar neticesinde şer'îyye sicillerinde yer alan belgelerin, yukarıda ana hatlarıyla verdiğimiz belge türlerinden oluşmakla beraber nezaretleşme ve Osmanlı diplomatiğinde doğacak değişikliklerle beraber farklı belgelerin de sicillerde yer aldığını tespit ettik. Son dönemde yoğun bir şekilde çıkan nizamnâmeler olmak üzere, lâyiha, şukka, müzekkire, tahrirat, kaime, talimatnâme gibi bir çok belgenin de sicillere kaydedildiğini gözlemlemek mümkündür. Bu belgelerin anlamı ve hangi makamdaki hangi makama gönderildiğini öğrenmek için Bkz. Mübahat S. Kütükoğlu, **Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)**, İstanbul, Kubbealtı Neşriyat, 1998, s. 221-341

³¹ Esasen birçok kaynakta ortak olan ve tarafımızdan da bir çok şer'îyye sicili defterinde müşahade ettiğimiz bilgileri genel hatlarıyla şu kaynaklardan temin ettik. Münir Atalar, "Şer'îye Mahkemelerine Dair Kısa Bir Tarihçe", **A.Ü.İ.F.İ.İ.E.D.**, C. 4, S. 4, Ankara, 1980, s. 312-313. Mevcut bilgilerin aynısı ve geniş bilgi için Bkz. Ongan, **a.g.e.**, s. 1-18

2-Şer'iyye sicillerine sûret olarak geçmiş bulunan çeşitli fermanlar, berâtlar, mektûplar, divân tezkireleri ve diğer resmî kayıtlar eski nizamların iç yüzlerini ortaya koyan en müspet belgelerdir.

3-Şer'iyye sicillerinde bir çok devlet adamları, müderris, âlim, şâir, sanatkâr, mimar adları geçer. Her ne kadar bu kalbur üstü kimselerin biyografisine dair bu kaynaklarda geniş açıklamalar bulunmuyorsa da bunların özgeçmişlerini yazmak veya yazılmış bulunan kimi tanınmışlar hakkındaki bilgilerin doğruluk derecesini kontrol etmekte bu kayıtlar bize sağlam ipuçları verebilir.

4-Kadı defterlerinin, mimarî tarihimiz açısından önemi çok büyüktür. Şöyle ki, hâlen ayakta olsun veya olmasın eski sanat abidelerinin varlığını ortaya koyarlar. Hatta bu kayıtlardan kitablesiz âbidelerimizin yapılış ve tamir tarihini bazen saptama olanağımız vardır.

5-Eskiden oturlan veya oturulmayan yerleri aydınlatmaları kasaba, köy, mahalle, semt, çiftlik, otlak, özellikle aşiret ve cemaat isimlerini içeren resmî kayıtlar yerleşme tarihimiz için paha biçilmez belgelerdir.

6-Askerî ve siyasî bakımlardan şer'iyye sicillerinin ehemmiyetleri ön planda yer alır. Bu defterlerdeki kayıtlar, seferler hakkında tarihçilerce verilen bilgileri çoğu zaman çürüttüğü gibi bazen de destekler. Bu nedenle harp tarihi bakımından bu belgelerin incelenmesi ihmal edilemez.

7-Sicillerde rastlanılan sağlam kayıtlar, Osmanlı Devleti'nin mâlî, zirâî, askerî vs. durumlarını rakamlara dayanarak ortaya koymakta ve bu devletin iç örgütlerini tüm inceliklerine kadar incelemek olanağını vermektedirler.

8-Bu defterlerdeki narh (fiat) kayıtları, esnaf teftişine ait kısa ama çok açık zabıtlar, vaktiyle kadıların belediye işlerine de baktıklarını kuvvetlendirmekte, o zamanki belediye tüzük ve yönetmeliklerini açıkça belirtmektedir.

9-Şer'iyye sicilleri, tıp tarihi ve halk tababeti bakımından da incelenmeğe değer kaynaklardır (doktorlarla hastalar arasında mahkemeler yolu ile düzenlenen mukaveleler ve ameliyat senetleri vs. gibi).

10-Dava konularıyla eski şer'iyye mahkemelerinin çalışmalarını ve İslam hukukunun uygulamadaki usul ve kaidelerini bize olduğu gibi aksettiren sicil zabıtlarının, bir hukukçuyu dahi ilgilendirecek önemde olduklarını kabullenmek gerekir. Çok kısa olmalarına karşın bu zabıtlar, dava ve muhakeme usullerini, davacıların iddialarını, karşı tarafların red veya kabullerini, red hâllerinde sübut şekillerini ve nihayet kadıların şer'î kararlarını tanıtımları bakımından ilginçtir.

11-Kadı defterlerinde geçen Türkçe terimlerle imlâ özellikleri, anlatım ve üslûb şekilleri, tereke zabıtlarında ve râic listelerinde görülen eşya ve yiyecek maddelerinin isimleri dil ve folklor yönlerinden ayrı ayrı inceleme ve karşılaştırma konularıdır.

12-Siciller, Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlıkların sosyal, iktisadî, ticarî, dinî vs. hayatları hakkında da fevkalade geniş bilgileri ihtiva etmektedir.

Netice itibariyle Osmanlı tarihinin kaynakları arasında şer'iyye sicil defterlerinin birinci derecede önemli bir yer tuttuğuna şüphe yoktur. Merkezle yapılan belli başlı yazışmaların, halk dileklerinin, fermanların, kanunnamelerin ve şer'î hüccetlerin geçirildiği bu sicil defterleri incelenmeden, imparatorluğun idarî ve içtimaî tarihini hakkıyla meydana çıkarmak imkânsızdır, denilebilir³².

³² Halil İnalcık, "Osmanlı Tarihi Hakkında Mühim Bir Kaynak", **A.Ü.D.T.C.F.D.**, C 1, S. 2, Şubat 1923, s. 89

BİRİNCİ BÖLÜM

H.1249-1253 (M. 1833-1837) TARİHLİ ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE ÖZETİ

Sahîfe no: 1 / Belge no: 1

Vakıf evlâdının, vakıf malı olan zeytinliği, parasını nemalandırmak üzere satışlarına dair hüccet kaydı.

Midilli sâkinelerinden olub âtiyyü'l-beyân zeytûnlüğe evlâdiyet meşrûtası olmak üzere bundan mutasarrıf olan Esmâ Rukiye vâkı'atu'llâh vefât idüb evlâdları Zeliha ve Fatıma ve Ali nâm kimesneler tarafından merkûm Ali'nin babası Berber Molla Said ve merkûme Zeliha Hâtûn'un zevcisi Mehmed Emin Ağa ve merkûme Fatıma'nın tarafından zevcî el-Hâcc Ahmed Ağa nâm kimesneler meclis-i şer'de Yakub Ağa ibn Çıra Mehmed Reis muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr idüb Beki Karyesi'nde Armudcuk nâm mahalde kâin ma'lûmetü'l-hudûd ve'l-müştemilât bir kıt'a zeytûnlüğe sâbıkân müvekkilelerimiz merkûmetânın yedlerinde evlâdiyet meşrûtası olub lâkin zeytûnlük-ı mezbûrın îrâdı harcına vefâ itmeyüb âhere fûrûht semeni istirbâh olunması vakfa enfa' olmağla müvekkilelerimiz mezbûretânın zâtı ve ma'rifet-i şer'le merkûm Yakub Ağa'ya bin dört yüz gurûşa bey' ve fûrûht olındığı işbu mahalle kayd-şod

Şuhûdu'l-----hâl

-Müderrişîn-i Kirâmdan Fazîletlü el-Hâcc Mustafa Efendi

-Mahkeme Kâtibi es-Seyyid Mehmed Efendi

-oğlu es-Seyyid İbrahim Efendi

-Muhzır Bâşı Mustafa Ağa

-Kalafatbâşı Ahmed Ağa

-Çubukçu Monla Mustafa

-ve gayruhum

Sahîfe no: 2 / Belge no: 2

Nâib tayinine dair mûrâsele kaydı.

Hüve'l-mu'în

Yâ Allâh yâ fettâh yâ rezzâk yâ ganî yâ muğnî yâ rahmanü'd-dünyâ
ve'r-rahîmü'l-âhire

Bed'eten bismi'llâhi'r-rahmani'r-rahîm temeyyünen

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb Mevlânâ es-Seyyid Mehmed İsmet Efendi
kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i mansıb mutasarrıf
oldığım Midilli Kazâsı'nın umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi işbu bin iki yüz kırk dokuz
senesi Cemâziye'l-âhiresi gurresinden zabt itmek üzere tarafımızdan
cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuşdır gerekidir ki kazâ-yı merkûmı gurre-i şehr-
i mezbûrdan umûr-ı kısmet-i askeriyesiyle ma'ân bi'n-niyâbe zabt eyleyüb
beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i nebevîde mezîd sa'y-ı gayret idüb hilâf-ı
şer'-i hazret-i bârî ve mugâyir-ı rızâ-yı hazret-i tâcdârî hareketden tevakkî ve
mücânebet eyleyesiz ve's-selâm.

el-Fakîr Mehmed Selim el-Kâdî

be-kazâ-yı mezbûr

Mâ-fîhi mine'l-atîyeti nemekahu'l-fakîrun ileyhi azze şânuhû es-Seyyid
Mehmed İsmet el-müvella hilafe be-Kazâ-i Midilli gufire lehû

(mühür)

(mühür)

es-Seyyid Mehmed İsmet

es-Seyyid Mehmed İsmet

Sahîfe no: 2 / Belge no: 3***Askerî mühimmat kaydı.***

Mühimmât-ı cebehâne

Bârût-ı siyâh, vâril	: aded 1364
Dökme bârut	: kıyye 200
Fişenk, sandık	: aded 556
Bâlâşînî memlû fişenk, sandık	: aded 93
	<u>+ 02</u> köhne
	95
Tüfenk	: aded 878
Kılinc-ı firengî	: aded 124
Def'a kılinc-ı firengî	: aded 51 köhne
Febriye-i arka	: aded 36
Meşîn kisve	: aded 6
Meşîn safra	: aded 17
Oturtma	: aded 11
	<u>+ 08</u>

Meşk	: aded 21
Kovâ-i sakkâ	: aded 18
Puşîde-i meşk	: aded 20
Astâr, pârça	: aded 409
Göherçile	: kıyye 200
Kükürd	: kıyye 18
Zırh	: aded 100
Tâkım-ı cerrâh	: aded 1
Urgân	: aded 2 köhe
Termentî	: kıyye 13
Bilâ kabza bıçâk	: aded 1
Kınâb tûra	: aded 23
Kâlib kurşûn	: aded 6
Kazgân-ı sagîr	: aded 1
Karavâna	: aded 19
Cebe kurşûn	: kıyye 456
Çubûk kurşûn	: kıyye 125
Kâfûrî	: kıyye 6
Tencere ma'a kapak bilâ kapak	: aded 6
Nühâs kefçe	: aded 5
Kefgîr	: aded 5

Sahan	: aded 4
Tâbe	: aded 3
Kâşuk, deste	: aded 35,5
Reçine	: kıyye 5
Kâlib fişenk	: aded 36
Bıçâk	: aded 2
Fenâr ma'a muşamma'	: aded 15
Âsiyâb-ı dest	: aded 10
Nühâs güğüm	: aded 3 sagîr
	<u>+ 2</u> kebîr
	5
Kazgân-ı kebîr	: aded 2 dört küblü
Ağâç kürek	: aded 105
Kânca derîk	: aded 15 ma'a kabza
	<u>+ 81</u> bilâ kabza
	96
Dûba	: aded 20 ma'a kabza
	<u>+ 73</u> bilâ kabza
	93
Seng-i çakmâk	: aded 5425
Kâzma	: aded 207

Kabza-i tîr	:	aded 19
Debbe-i revgan	:	aded 5
Bıçâk, köhne	:	aded 3
Bilâ kundâk düğme	:	aded 4
Kurşûn kalîçe	:	aded 35
	:	kıyye 1255
Tîr, köhne	:	aded 21
Fişenklik kâğıd, sandık	:	aded 19
Bâlta	:	aded 40
Meş'ale	:	aded 36
Kabza-i kâzma	:	aded 100 sâlim
		<u>+100</u> köhne
		200
Fitil kolân	:	aded 4

Asâkir-i Mansûre binbâşısı İzzet Mihal'in tabûrunda mevcûd olan atîk
filintalardan cebehâneye bırâkmış olduğı

Filinta

aded

317 sâlim

017 bilâ çakmak

+ 003 kundağı şikeste

337

Mühimmât-ı humbara

Teneke cıkra	: aded 2
Teneke ölçek	: aded 5
Teneke ölçek	: aded 4
Meşîn kîse-i bârut	: aded 95 sâlim
	<u>+ 02</u> köhne
	97
Tomâr havân	: aded 3
Yâğlı becâvere	: aded 272
Tıpa-i humbara, kebîr	: aded 3514
Tıpa-i humbara tehî, köhne	: aded 410
Terâzî havân	: aded 1
Şîşe-i humbara-i dest	: aded 447 memlû
	<u>+ 420</u> tehî
	867
Humbara-i dest, ma'den	: aded 1420 memlû
	<u>+ 0272</u> tehî
	1692
Fitîl-i siyâh	: aded 148
Dâne-i humbara, çâp 22	: aded 962
	<u>+ 020</u> köhne

986

Dâne-i humbara, çâp 32 : aded 532

Dâne-i humbara, çâp 36 : aded 625

+ 012 memlû

637

Dâne-i humbara, çâp 65 : aded 230

Süzen fâlya : aded 11

Kundâk, çâp 36 : aded 2

Kundâk, çâp 22 : aded 1

Tıpa-i humbara : aded 1507

Dâne-i humbara, çâp 7 : aded 554

+ 031 memlû

585

Dâne-i humbara, çâp 5 : aded 493

+ 015 memlû

508

Beş delikli dâne memlû : aded 104

Mühimmât-ı Hıyâm

Çâdır-ı sekbân : aded 101

Sahîfe no: 3 / Belge no: 3 devâmı

Tophâne Mühimmâtı

Kantâr ve bâşlık : aded 21 sâlim

+ 17

38

Şîş : aded 17

Tobkur kolânı : aded 11

Zahme : aded 15

Kamçı : aded 21

Koşum tâkımı : aded 6

Eğer köhne : aded 10

Ağâç palâstorpa, çâp 1,5 sür'at : aded 1560

Ağâç palâstorpa, çâp 5 obüs : aded 152

Ağâç palâstorpa, çâp 7, obüs : aded 50

Tamâr kefçe : çift 32,5

Tamâr kefçe-i mütenevvi'a, nühâs : aded 42

+ 15 ehliye

57

Fitil Mısırî : aded 106

- 006

100

Kebîr kûfe : aded 14

Vezne-i top : aded 28 sâlim

+ 02 köhne

30

Teneke vezne : aded 30

Kubûr mâhtâb : aded 5

Çânta-i fâlya : aded 4

Teneke peşrev, çâp 7,5 : aded 113

Teneke fâlya-i obüs : aded 1200

- 130

1070

Teneke fâlya-i sür'at : aded 300

Teneke peşrev, çâp 1,5 : aded 2

Teneke peşrev, çâp5 : aded 95

Mâhtâb : aded 1057

- 024

1033

Teneke peşrev, çâp 3 : aded 47

Musta'mel sandık mühimmât : aded 49

Silâh sândık mühimmât	: aded 5
Mântâr kâvı, derme	: aded 100
Çâkmak-ı dest	: aded 2
Seng çâkmak	: aded 10
Sünger	: aded 5
Nişângâh ma'a gılâf	: aded 11
Mısmâr kâyı	: aded 300
Top-ı iğne-i sür'at ma'a gılâf	: çift 31
Top-ı iğne-i bâlyemez ma'a gılâf	: aded 31
Çirîş	: kıyye 102
	- <u>003</u> sarf
	099
Hartûc kâgıd, top	: aded 217
	- <u>017</u> sarf
	200
Burgu	: aded 31
Ehliye çâtal çeküc	: aded 25
Kâyış tomâr ma'a toka	: aded 21
Fitil ağâç	: aded 48
Keser-i dest	: aded 24
Destere	: aded 48

Kâlib hârtuç mütenevvî'a	: aded 54
Teneke ölçek	: aded 19
Kabza-i keser	: aded 19
Şâlî hartuç, çâp 5 obüs	: aded 350
Şâlî hârtuç, çâp 1 sür'at	: aded 100 köhne
Puşiş hartuç-ı mütenevvî'a	: aded 17
Kirpâs hârtuç, çâp 1,5 obüs	: aded 190
	<u>- 84</u>
	106
Kirpâs hârtuç, çâp 1 obüs	: aded 293
Sandık kebîr	: aded 5
Şâlî hartuç, çâp 5 obüs	: aded 475 sâlim
	<u>+ 050 köhne</u>
	525
Kınâb-ı dest	: aded 93
Top iğnesi kârkum	: aded 20
Meş'ale-i mâhtâb	: aded 21
Araba-i sür'at	: aded 3
Bukâğı ma'a civata	: aded 14
Koşum bâlûm	: aded 14
Bordina	: aded 54

Manivela-i dest	: aded 132
Ehliye maymuncuk	: aded 2
Burgu sıbkın ma'a kabza-i bâlyemez	: aded 39 kebîr
	11
Sırık çâm	: aded 253
Sırık gürgen	: aded 26
Ebsid	: aded 116
Ehliye dingil	: aded 7
Ehliye kollu tomak, çâp (silik) sür'at	: aded 6
Ehliye gürs	: aded 5
Künic Dilli makara	: aded 3 eski
Tûrbân	: aded 2
Nühâs celî külçe	: aded 2
Çelik	: aded 27
Burgu marângoz	: aded 14
Kapakfâlya	: aded 19
Âlât-ı ispârçene	: aded 7 sâlim
	<u>+ 2</u> köhne
	9
Âlât-ı köhne	: kantâr 12
Sekil top	: aded 265

Tomar top obüs ma'a hurda	: aded 9
Tomar, çâp 71 ma'a fezâta obüs	: aded 10 sâlim
	<u>+ 01</u> köhne
	11
Fezâta top	: aded 3
İnvârya ma'a kabza	: aded 1
Koşum kebîr ma'a kûfe	: aded 3
Tekerlek	: aded 87
	28 cedîd
Memlû kâğıt hârtuç mütenevvi'a	: aded 400
Kundâk, çâp 11	: aded 10
Kundâk, çâp 22	: aded 1
Kundâk, çâp 1	: aded 29
Kundâk, çâp 9	: aded 3
Kundâk, çâp 7	: aded 19
Kundâk, çâp 5	: aded 13
Kundâk, çâp 7	: aded 28
Kundâk, çâp 14	: aded 3
Kundâk, çâp 18	: aded 1
Kundâk, çâp 100	: aded 3
Yuvârlak, çâp 10	: aded 5558

Yuvârlak, çâp 100	: aded 917
Yuvârlak, çâp 12	: aded 681
Yuvârlak, çâp 5	: aded 3062
Yuvârlak, çâp 3	: aded 4395
Yuvârlak, çâp 16	: aded 243
Yuvârlak, çâp	: aded 35
Yuvârlak, çâp 1	: aded 293
Memer gülle, çâp 44	: aded 1286
Yuvârlak, çâp 9	: aded 1801
Yuvârlak, çâp 7	: aded 4265
Yuvârlak, çâp 11	: aded 2435
Yuvârlak, çâp 18	: aded 1042
Yuvârlak, çâp 22	: aded 7
Yuvârlak mütenevvi'a amel-i gayr-ı sâlim	: aded 264
Mikrâz-ı plânekte	: aded 486

(...)

Defter-i mühimmat parçası çevresine der-Kal'a-i Midilli ki ez-karar-ı mühimmât-ı cânib-i Tophâne-i Âmire irsâl ve sûret-i mühimmât el-vâki' (...) şehriyârî pâşâ-i vezîr-i âlîşân

Çanta ve tülü	: aded 36
Çanta-i fâlya	: aded 18

Kubur mâhtâb	: aded 18
Mâşa mâhtâb	: aded 18
Fitil ağaç	: aded 18
Sünger deste	: aded 18
İğne ve cebe	: aded 18
İğne-i bâlyemez	: aded 15
Kutup	: aded 15
Koğa	: aded 18
Manolalı cebe	: aded 10
Manola obüs	: aded 4

Tüllü obüs

aded	çâp
4	7
4	5
<u>+ 10</u>	18 li cebe
18	

Kemân	: aded 6
Matkab	: aded 6
Dürlü tıpa	: aded 15
Sandık-ı kebîr	: aded 1

Kûfe-i kebîr

: aded 3

fî-gurre-i RA. sene 251

Sahîfe no: 4 / Belge no: 4

Hayriye Altını'na konan râyicin uygulanması ve Memduhiye Altını'nın basılması için piyasadan bazı paraların toplanması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı ve Muhâfızı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, râyic-i nukûd mâddesi kâffe-i mu'âmelâtının esâsı ve nizâmât-ı mülk ve milletin mebnâsı mesâbesinde olarak bu husûsa cümle me'mûrlar tarafından ale'd-devâm ihtimâm ve dikkat ile atîk ecnâs altûnun fîâtı mustakırrası üzere Darbhâne-i Âmiremden me'mûr mübâya'acılara i'tâsı irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'essis olan nizâmî muktezâsından ve ecnâs-ı mezkûre eyâdî-i nâsda tedâvül ve râdde-i mukarreresini tecâvüz itmemesi bi'd-def'ât evâmir-i şerîfem neşriyle vâki' olan tenbîhât-ı seniyye-i pâdişâhânem iktizâsından iken bu esnâda ba'zı erbâb-ı ihtikâr o misüllü ecnâs altûnı fîât-ı mustakırrasından ziyâdeye ahz u i'tâyâ ictisâr itmekde olduğunu istihbâr ve tahkîk kılınub bu sûretde hem emti'a ve eşyâ fîâtının tefâvütüne ve hem de taşralardan gelecek emvâl-i mîrîye irsâlinde usreti mü'eddî olmak cihetiyle bi'l-vucûh rızâ-yı sa'ad-ı iktizâ-yı mülûkânemle mugâyir ve menâfî bir keyfiyet ve el-hâletü hâzihî muktezâ-yı irâde-i seniyye-i şehriyârânem üzere Darbhâne-i Âmiremden kat' ve darbına şurû' olınan sîm-i sikke-i cedîde-i şâhânemden başka teshîl-i mu'âmelât

dâdoster zımnında müceddeden resm-i mergûb üzere Memdûhiye ismiyle müsemmâ kat' ve darb olunacak yiğirmilik ve onluk altûn sikke-i mustahsene-i pâdişâhânemin hüsn-ı i'mâlî için mübâya'ası lâzım gelen atîk Ecnâs altûnının kimesneye şudur diyecek mahâl kalmaycak sûretle fîâtına münâsibi üzere zamm olunarak müceddeden hüsn-i sûret virilmesi îcâb-ı hâlden idüğü rehîn-i bedâhet olmağla şimdiye kadar kat' olunan kırklık Hayriye altûnı kemâkân kırk ve yiğirmilik yiğirmi ve onluk on gurûşa alınub virilerek zinhâr bir akçe ziyâdeye ahz ve i'tâ olunmamak ve meskûkât-ı atîkadan beheri bir dirhem tâm Fındık altûnı otuz iki ve beheri dört kîrât rub'ıyyesi sekiz ve beheri on iki kîrât tâm İstanbul altûnı yiğirmi dört ve nısfı on iki ve rub'ı altı ve tâm Cedîd-i Rûmî kırk sekiz ve nısfı yiğirmi dört ve tâm Atîk-i Rûmî elli altı ve nısfı yiğirmi sekiz ve rub'ı on dört ve Cedîd-i Adlî beş ve Atîk-i Adlî on altı buçuk ve beheri on iki kırât Mısır Zer-i Mahbûbu yiğirmi gurûş on pâre ve nısfı on gurûş beş pâreye ve rub'ı beş gurûş olmak üzere müceddeden fîât kat' ve atîk ecnâsın ba'de izin tedâvülü tahaliyen men'-birle mübâya'acı olan mahallerde zuhûr iden o misüllü ecnâs altûn fîât-ı mezkûre ile mübâya'acılara virilüb mübâya'cı olmıyan yerlerde hâkim ve mütesellim ve voyvoda ve me'mûrîn-i sâire taraflarından yedlerinde olan mîrî akçesiyle mübâya'a olunarak îcâb iden bedeli sarrâflarına ve âher havâle idecekleri mahallere i'tâ olunmak üzere mûmzâ defteriyle Darbhâne-i Âmireme sevk ve üserâ ve işbu fîâtdan ziyâdeye hafî ve celî alınub virilüb ve Hayriye altûnı dahî tefâvût bulur ise cesâret iden ve ruhsat viren her kim olur ise olsun hâtır ve gönüle bakılmayarak te'dîbât-ı lâyıkalı icrâ olunmak için keyfiyet bâ-i'lâm ve tahrîrât bu tarafa inhâ kılınması husûsı bi't-tensîb ol vechle icrâsına irâde-i mülûkânem ta'alluk iderek ol bâbda hat-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı pâdişâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmuş keyfiyet Der-i Sa'âdetimde lâzım gelenlere beyâz üzerine fermânın ısdâr ve Anadolu ve Rumeli'de kâin mahallere evâmîr-i şerîfem neşr ve tesyârıyla i'lân ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî siz ki nâzır kapucıbâşı ve nâib ve sâir mûmâ-ileyhimin vusûl-ı fermân-ı celîlül-ünvân-ı pâdişâhânemde ben dahî sûret-i irâde-i seniyye-i mülûkânemi hazîne-i mezkûrede iktizâ idenlere gereği gibi ifâde ve tebyîn iderek ol

tarafda dahî sâlifü'z-zikr kırklık ve yigirmilik ve onluk Hayriye altûnı yine fîât-ı sâbıkası üzere ahz ve itâ olınarak bir akçe ziyâdeye tecâvüz itdirilmeyüb meskûkât-ı atîkadan bâlâda beyân olınan ecnâs altûn dahî usûl-ı meşrûh üzere bi'l-mübâya'a mûmzâ defteriyle Darbhâne-i Âmireme irsâle müsâre'at ve îcâb iden bedeli bu tarafda itâ olınmak üzere havâlesi mahal-i tahrîr ve işâret-birle her hâlde infâz emr ve irâde-i seniyyeme bi'l-ittifâk ihtimâm ve mübâderet eylemek fermânım olmağın tenbîhen ve ikdâmen mahsûsen işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûnumdan ve sadr-ı a'zâmım kethüdâ kâtibi hulefâsından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Edhem zîde mecduhû ile tesyâr olınmışdır imdi keyfiyet ma'lûmunuz oldıkda sudûr fermân-ı âlişânım sicil-i mahfûza kayd ve sebt olınarak ale'd-devâm tenfîz ve icrâsı esbâbını istihsâle bi'l-ittihâd bezl ve sa'y ve kudret ve bu bâbda ıgmâz ve tegâfûl ve duhûl ve tesâhûl ile bundan böyle dahî ecnâs-ı mezkûre hafîce tedâvül itmek veyâhud şunun bunun yedinde ketm u ihfâ ve Hayriye altûnı dahî fîât-ı mukarrere-i mezkûreden ziyâde ahz ve itâ olınmak lâzım gelür ise mütecâsir olan ve ruhsat viren her kim olur ise olsun bilâ-emân bâlâda muharrer va'îdât-ı celâlet-simât-ı pâdişâhâneme dûçâr olacaklarında asla şüphe olmadığını bilüb ânâ göre amel ve hareketde icrâ-yı lâzime-i kâr-güzârı ve sadâkate dâmen-i dermeyân-ı gayret ve hilâf-ı vazı'a cesâret ve irâ'et ve ric'at ile vahîmü'l-âkıbe olmakdan nefsinizi siyânet itmeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmışdır buyurdum ki, vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla amel ve hareket eyleyesiz tahrîren fî-evâhir-i şehr-i Rebî'u'l-âhir sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-9 C. sene 249

Be-Makâm-ı Kostantiniyyeti'l-Mahrûse

Narh kaydı.

Defter-i oldır ki, bi'l-cümle ağavât ve ahâli-i belde ve bakkâlân ve habbâzân ve kasabân ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le virilân mevcûd es'ârın narh-ı cârîsidir ki, ale'l-esâmî ber-vech-i âtî zikr olunur fî-17 C. sene 249

Nân-ı azîz, dirhem/64	: pâre 4
Pirinç, kıyye/1	: pâre 72
Revgân-ı sâde-i Pilal, kıyye/1	: pâre 360
Revgân-ı sâde-i Kırım, kıyye/1	: pâre 340
Revgân-ı sâde-i Ağrıboz, kıyye/1	: pâre 330
Asel Atina, kıyye/1	: pâre 102
Asel-i Edremid, kıyye/1	: pâre 100
Asel-i susam, kıyye/1	: pâre 80
Pekmez, kıyye	: pâre 000
Tâhîn helvâsı, kıyye	: pâre 000
Sâde tâhîn, kıyye/1	: pâre 000
Mora peyniri, kıyye/1	: gurûş 106
Tulum peğniri, kıyye/1	: gurûş 80
Kolyoz balığı, kıyye/1	: pâre 120
Lahm-ı bakar, kıyye/1	: gurûş 60
Lahm-ı erkeç, kıyye/1	: pâre 74
Kaba kahve, kıyye/1	: pâre 420
Savân susâm, kıyye/1	: pâre 10

Siyâh üzüm, kıyye	: 000
Nohud, kıyye/1	: 000
Katâif, kıyye/1	: 000
Kolpere Balığı, kıyye/1	: pâre 80
Böyrölce, kıyye/1	: 000
Revgan-ı zeyt, kıyye/1	: pâre 56
Sabun, kıyye/1	: pâre 90
Değirmencilere virilân kilede:	
bir hissede	: pâre 4
nısfdan	: pâre 2
Lahana, kıyye/1	: pâre 6
Sârdalya Balığı, kıyye/1	: gurûş 87

Sahîfe no: 5 / Belge no: 6

Midilli ahalisinden Yani veled-i Yanaki'nin tereke kaydı.

Fi'l-asl Rumeli ahâlisinden olub Medine-i Midilli'de mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Yani veled-i Yanaki nâm hâlikin zâhirde vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekesi cânib-i beytül-mâle âid ve râci' olmağın beytül-mâlî âmmeten ve hâsseten kabzına me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî sa'âdetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve

terkîm ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olınan hâlik-i mesfûrın terekisi defteridir ki, ber-vech-i âtî zikr u beyân olınur hurrîre fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ışrîn min-şehr-i Cemâziye'l-âhir li-sene tis'a ve erba'în mi'eteyn ve elf.

Musta'mel çuka yemenî, aded/1	: gurûş 40
Musta'mel kadîfekârî kısa anteri, aded/1	: gurûş 26
Musta'mel şitân bezi anteri ve yelek, aded/1	: gurûş 27
Musta'mel çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 40
Musta'mel Lahorâkî şâl, aded/1	: gurûş 25
Köhne fes, aded/1	: gurûş 7
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 6
Musta'mel kuşâk, aded/1	: gurûş 9
Köhne yen, aded/1	: gurûş 2
Köhne şuruta, aded/1	: pâre 20
Sünbül, aded/1	: pâre 20 : gurûş 2
Nakden der-kîse	: gurûş 60
Der-zimmet-i bâ-temessük itmekçi zimmi	: gurûş 100

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

pâre	gurûş
20	344

Minhâü'l-----ihrâcât

Resm-i kısmet-i âdî-i berây-ı mahkeme : pâre 18 : gurûş 34

Masârif-i lâzime-i mu'tâda-i berây-ı mahkeme:

pâre 9 : gurûş 17

Delâliyye-i eşyâ : gurûş 7

Resm-i kismet-i âdî-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl-ı mûmâ-ileyh
: pâre 18 : gurûş 34

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl-ı mûmâ-ileyh
: pâre 9 : gurûş 17

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

pâre	gurûş
14	110

Sahhu'l-----bâkî

pâre gurûş

2 234 meblâğ-ı mezkûrı teslîm-i der-yed-i emîn-i mûmâ-ileyh

Sahîfe no: 5 / Belge no: 7

Ekinlik Adası ahalisinden olub Midilli'de Göle Karyesi İskelesi'nde işlik sanatıyla meşgûl iken ölen Panayot Reis'in tereke kaydı.

Fi'l-asl Ekinlik Adası ahâlîsinden olub Medine-i Midilli'ye muzâf Göle Karyesi İskelesi'nde işlik san'atıyla meşgûl iken bundan akdem hâlik olan Panayot Reis veled-i (boşluk) nâm hâlikin zâhirde vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâle âid ve râci' olmağın beytü'l-mâlî âmmeten ve hâsseten kabza me'mûr hâlen Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî atûfetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid

Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olunan hâlik-i mesfûrun veresesi defteridir ki, zikr olına fî-5 B. sene 1249

İş kabudı, aded/1

Aba şalvâr, aded/1

Acem gömleği, aded/1

Gömlek, aded/1

Yelek, aded/1

Don, aded/1

Zikr olunan eşya bahâsı

: gurûş 100

Sefîne tâkımından:

Timur, aded/3

Halât, aded/3

Büyük yelken, aded/1

İstânçe, aded/1

İstânçe, aded/1

Gâbin, aded/1

Baba fanko, aded/1

Tente, aded/1

Pusula, aded/1

Kürek, aded/1

Kendir, aded/2

Muşamma', aded/1

Tencere, aded/1

Sândâl, aded/1

Yüz otuz kantara tahammül sefîne ma'a zikr olınan takımıyla sefine

kıymeti kıt'a/1 : gurûş 2100

Nakden der-kise-i hâlik-i mesfûr mahlût meblağı : gurûş 1100

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

3300

Minhâü'l-----ihrâcât

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : gurûş 330

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

2970 meblağı mezkûr teslîm-i yed-i mûmâ-ileyh

İşbu defter-i kassâm zeylinde mestûr bâkî meblağı mezkûr iki bin dokuz yüz yetmiş gurûş emîn-i beytü'l-mâl tarafından vereselerine îsâl ve teslîm için Ekinlikli Modri veled-i Soter zimmîye mahkeme muhzırı Mustafa kefâletiyle teslîm olındığı işbu mahalle kayd-şod.

Midilli'de bulunan Kal'a-i Bâlâ sakinlerinden Zeliha bint-i Mehmed'in tereke kaydı.

Midilli'de vâki' Kal'a-i Bâlâ sâkinelerinden iken bundan akdem vefât iden Zeliha bint Mehmed nâm müteveffihenin verâseti sadr-ı kebîr oğlu Mehmed Çelebi ve sadr-ı sagîr oğulları Ali Beğ ve Şaban'a münhasıra olduğu lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân olduktan sonra sagîrân-ı mezbûrânın tesviye-i umûrlarına evân-ı rüşd ve sedâdlarına değin vasî-i mansûbeleri olan li-âb karındâşları Ahmed Efendi ibn Osman nâm kimesnenin taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olınan müteveffâ-yı merkûmenin terekesi defteridir ki, ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi's-sâlis min-şehr-i Recebü'l-Ferd li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kıbriskârî yorgân, aded/1	:	gurûş	42
Musta'mel hâlî, aded/1	:	gurûş	51
Nühâs sini, aded/1	:	gurûş	56
Def'a sini, aded/1	:	gurûş	30
Kebîr leğen, aded/1	:	gurûş	49
Tebsi, aded/1	:	gurûş	21
Kazgân, aded/1	:	pâre 20	: gurûş 55
Güğüm, aded/1	:	gurûş	19
Def'a güğüm, aded/1	:	gurûş	20
Kebîr tencere, aded/1	:	gurûş	41
Sefer tâsı, aded/1	:	pâre 20	: gurûş 42
Nühâs menkâl, aded/1	:	gurûş	28

Nühâs îtik, aded/1		: gurûş 50
Tencere ma'a kapak, aded/1		: gurûş 18
Yorgan ma'a çârşeb, aded/1		: gurûş 43
Sahan ma'a kapak, aded/11		: gurûş 173
Leğen ma'a ibrik, aded/1	: pâre 20	: gurûş 23
Nühâs süzgi, aded/1		: gurûş 14
Kefkân tâbesi, aded/1		: gurûş 14
Tencere ma'a kapak, aded/1	: pâre 10	: gurûş 15
Tencere bilâ kapak, aded/1		: gurûş 8
Hammâm tâsı, aded/1		: gurûş 14
Hurdavât nühâs parçası		: gurûş 8
Musta'mel seccâde, aded/1		: gurûş 61
İskemle ma'a firâş, aded/1		: gurûş 21
Tehî şilte, aded/1	: pâre 10	: gurûş 9
Köhne kâşık, aded/1		: gurûş 3
Şişe bardâklar		: gurûş 20
Katîfekârî tehî yasdık, aded/2		: gurûş 16
Köhne heğbe, aded/1		: gurûş 4
Yatâk yasdık, aded/1		: gurûş 5
Mahmudiye kakım kürk, aded/1		: gurûş 74
Köhne sagîr yasdık, aded/2		: gurûş 10

Musta'mel çuka ferâce, aded/1		: gurûş 141
Münakkaş havlı, aded/1		: gurûş 16
Katîfekârî zen cübbesi, aded/1		: gurûş 60
Çiçekli beyâs anteri, aded/1		: gurûş 40
Çârşeb, aded/1		: gurûş 12
İpek, bir miktâr	: pâre 20	: gurûş 23
Hâmmâm havlısı, aded/1		: gurûş 12
Musta'mel boğâça, aded/1		: gurûş 10
Ketân tarâğı, aded/1	: pâre 30	: gurûş 3
Musta'mel hakir anteri, aded/1		: gurûş 48
Musta'mel katîfekârî libâde, aded/1	: pâre 15	: gurûş 19
Musta'mel fırâk, aded/1		: gurûş 43
Gezî kısa kürk		: gurûş 27
Şâlî musta'mel cübbe, aded/1	: pâre 10	: gurûş 56
Sevânî libâde, aded/1		: gurûş 35
Çiçekli uzun libâde, aded/1		: gurûş 31
Gömlük ma'a peştemâl, aded/1		: gurûş 17
Sagîr sandık, aded/1		: gurûş 19
Köhne sandık, aded/1		: gurûş 9
Memlû döşek, aded/1		: gurûş 35
Memlû minder, aded/1		: gurûş 44

Memlû minder, aded/2	: gurûş 75
Memlû minder, aded/2	: gurûş 59
Memlû sagîr minder, aded/1	: gurûş 22
Musta'mel çiçekli anteri, aded/1	: gurûş 34
Memlû minder, aded/1	: gurûş 50
Memlû minder, aded/1	: gurûş 100
Memlû minder, aded/2	: gurûş 51
Memlû minder, aded/1	: gurûş 100
Memlû Kıbriskârî yasdık, aded/8	: gurûş 161
Musta'mel libâde, aded/1	: gurûş 13
Musta'mel Kıbriskârî mak'ad, aded/3	: gurûş 38
Köhne kilim, aded/1	: gurûş 30
Köhne yasdık, aded/1	: gurûş 2
Memlû beledî yasdık, aded/1	: gurûş 10
Musta'mel anterî, aded/1	: gurûş 25
Filcân ma'a zarf, aded/7	: gurûş 7
Zen şalvârı, aded/1	: gurûş 20
Münakkaş peşkir, aded/1	: gurûş 16
Def'a münakkaş peşkir, aded/1	: gurûş 9
Musta'mel havlı, aded/1	: gurûş 8
Boğça ma'a merânet, aded/1	: gurûş 15

Yorgân ma'a sâfi çârşeb, aded/1	: gurûş 85
Selimiyye yorgân, aded/1 ma'a çârşeb, aded/1	: gurûş 105
Cevîz sandık, aded/1	: gurûş 32
Musta'mel sandık, aded/1	: gurûş 16
Sini, aded/1	: gurûş 10
Elmâs çiçek, aded/1	: gurûş 300
Altun kuşâk, çift/1	: gurûş 160
Sîm tâs, aded/1	: gurûş 100
Sîm tâtlı tabâğı, aded/1	: gurûş 60
İncü, miskâl/10	: gurûş 1000
Bakla Kapsu civârında târla, hisse/1	: gurûş 2100
Mistegna Karyesi'nde zeytûnlük, aded/1	: gurûş 1500
Lutra Karyesi'nde kâin menzil, bâb/1	: gurûş 2200
Def'a karye-i mezbûrede kâin bâğ	: gurûş 700
Arab câriyesi re's, aded/1	: gurûş 800
Keçi re's, aded/20	: gurûş 320
Def'a karye-i mezbûrede kâin Havale nâm mahalde zeytûnlük	: gurûş 1725
Kal'a-i Bâlâ'da arz, aded/1	: gurûş 100
Def'a Kal'a-i Bâlâ'da menzil, aded/1 bâb/1	: gurûş 800

Cem'an yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

1418

Minhâû'l-----ihrâcât

Techîz tekfîn ma'a ıskât-ı salât : gurûş 256

Deyn-i müsbete-i berây-ı atûfetlû el-Hâcc İbrahim Ağa: gurûş 2200

Deyn-i müsbete-i berây-ı karındâşı Ahmed Ağa : gurûş 180

Resm-i kısmet-i âdî-i berây-ı mahkeme : pâre 20 : gurûş 354

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda : pâre 10 : gurûş 177

Delâliyye-i eşyâ ma'a kaydiye : gurûş 40

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

pâre gurûş

30 3207

Sahhu'l-bâkî li't-----taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

pâre gurûş

10 10972

Hisse-i ibnü'l-kebîri'l-mezbûr : pâre 16 : gurûş 3457

Hisse-i ibnü's-sagîri'l-mezbûr : pâre 16 : gurûş 3657

Hisse-i ibnü's-sagîri'l-mezbûr : pâre 16 : gurûş 3657

Nikah kaydı.

el-kesri yenbihim

adet

2

Nâkih Receb ibn Abdullah Zencî

Zevce-i nâkihe Hanife bint-i Abdullah

Mehr-i mü'eccel tesmiye

gurûş

301

Şuhûdu'l-----hâl:

Muhzır-ı mahkeme Mustafa Ağa Hâkim-i mahkeme İsmail Ağa

Sahîfe no: 7 / Belge no: 10***Vârislerin tereke anlaşmazlıklarını hâvî i'lâma verilen cevabî fermân kaydı.***

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Cezîresi Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Nikola nâm zimmînin zevcesi Eykene bint Dimitri nâm nasrâniyye iki yüz kırk sekiz senesinde hâlike oldıkda terekesinden cezîre-i mezbûra tâbî' Halfe Karyesi'nde kâin ber-vech-i mülkiyet mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd bir miktâr havlu ve kürûmı mevcûd bâğı müştemil kula ta'bîr olunur menzili hâlike-i mezbûrenin zevcî mersûm Nikola'nın hisse-i irsiyyesine verese-i sâiresi olan anası Saravana nâm nasrâniyye ile er karındâşları Papas

Bartanyus ve Panayot nâm zimmîler rızâlarıyla tahsîs olunub ol vechle menzil-i merkûm müstakil mersûm Nikola'nın mülkû olduğu beyânıyla menzil-i merkûmı zabt ve kimesne tarafından müdâhale olunmamak üzere emr-i şerîfim sudûrî sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin Südde-i Sa'âdetime vârid olan i'lâmınla mersûmun bir kıt'a arz-ı hâlinde istid'â olunmuş olmadan nâşî husûs-ı mezbûr bi'l-fi'l Rum Kâdîaskeri olan a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn Mevlânâ Mehmed Said edâma'llâhü te'âlâ fezâilehû mersûm Nikola'nın mustakillen zabt ve tasarrufı içün emr-i şerîfimin sudûrî muktezâ-yı maslahatdan idüğünü i'lâm olunmağla i'lâmı mücebince amel olunmak fermânım olunmağın imdi mevâlânâ-yı muşârun-ileyhin i'lâmı mücebince menzil-i merkûm fi'l-hakîka vech-i şer'î üzere mersûm Nikola'nın hisesine tahsîs olunmuş ise menzil-i merkûm mersûm Nikola zimmînin müstakillen zabt ve tasarrufuna kimesne tarafından bî-vech müdâhale ve mûmâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki, vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfime i'timâd kılasız tahrîren fi'l-evâil-i şehr-i Cemâziye'l-âhir li-sene tis'a ve erba'în ve ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-29 B. sene 249

Be-Makâm-ı Kostantiniyyeti'l-Mahrûse

Sahîfe no: 7 / Belge no: 11

Ağrıboz ahalisinden olup Midilli'de çobanlık hizmetiyle meşgûl iken ölen Meterid'in tereke kaydı.

Fi'l-asl Ağrıboz ahâlisinden olup Midilli'de çobanlık hidmetiyle meşgûl iken bundan akdem helâk olan Meterid veled-i (boşluk) nâm hâlikin zâhirde vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekesi cânib-i

beytül-mâla âid ve râci' olmağın beytül-mâl âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî atıfetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyül-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olunan hâlik-i mesfûrın terekesi defteridir ki, ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fî-gurre-i Şa'bân-ı şerîf li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Ganem re's, aded/25 beheri aded 20 : gurûş 500

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

500

Minhâû'l-----ihrâcât

İlgâ-i hafr masârifâtı : gurûş 35

Hâlik-i mesfûrın bâ-tahvîl deyni : gurûş 327

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : gurûş 50

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı mahkeme : gurûş 25

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i beytül-mâl : gurûş 50

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı emîn-i beytül-mâl: gurûş 25

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

512

Ber-vech-i muharrer hâlik-i mesfûrın terekesi duyûnı ve masârif-i sâiresine adem-i vefâ itmeyüb bâkî on iki gurûş deyni kaldığı işbu mahalle kayd olındı.

Sahîfe no: 8 / Belge no: 12

Ağrıboz muhâcirlerinden ve tâife-i zenciyândan olub Midilli'de sâkin iken ölen el-Hâcc Ali ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

Fi'l-asl Ağrıboz muhâcirlerinden tâife-i zenciyândan olub Medîne-i Midilli'de sâkin iken bundan akdem vefât iden el-Hâcc Ali ibn Abdullah nâm müteveffâ-nın verâseti zevce-i metrûkesi Müscebin bint-i Abdullah nâm zenciyeden gayrî vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmayub terekesinin rub'ı zevce-i mezbûreye ve sülüs-ı erbâ'ı cânib-i beytül-mâla âid ve râci' olmağın beytül-mâl âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî atûfetlû İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyül-beyânı li-eclî't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ma'rifet-i şer'île tahrîr ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olınan müteveffâ-yı merkûmın terekesi defteridir ki, zikr olunur fî-gurre-i Ş. sene 249

Köhne gömlek, aded/1	:	gurûş 6
Köhne don, aded/1	:	pâre 20 : gurûş 6
Def'a köhne gömlek, aded/1	:	gurûş 4
Köhne don, aded/1	:	gurûş 5
Köhne iç donu, aded/1	:	pâre 1 : gurûş 3
Hurdavât bezler	:	pâre 21 : gurûş 2
Köhne kısa anteri yelek	:	pâre 31 : gurûş 3
Köhne anteri, aded/1	:	gurûş 5
Def'a mutsa'mel anteri, aded/1	:	gurûş 14

Köhne kaput, aded/1		: gurûş 18
Köhne uçkûr, aded/1		: gurûş 2
Hurdavât-ı melbûsât		: gurûş 1
Köhne kısa kürk, aded/1	: pâre 10	: gurûş 7
Köhne uzun kürk		: gurûş 14
Sârı tâkım piştov		: gurûş 26
Tüfenk, aded/1		: gurûş 3
Kılınç pala, aded/1		: gurûş 7
Som tâkım duhân çubuğı, aded/1		: gurûş 2
Tesbîh, aded/1		: gurûş 2
Köhne sandık, aded/1		: gurûş 2

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

pâre	gurûş
29	162

Minhâû'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn	: pâre 26	: gurûş 55
Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme	: pâre 10	: gurûş 16
Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı mahkeme		
	: pâre 5	: gurûş 8
Delâliyye ma'a hammâliyye		: gurûş 6
Resm-i âdî-i emîn-i mûmâ-ileyh	: pâre 10	: gurûş 16

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh

: pâre 5 : gurûş 8

Minhâü'l-----ihrâcât

pâre gurûş

16 110

Sahhu'l-bâkî li't-----taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

pâre gurûş

13 52

Hissetü'l-zevcetü'l-mezbûre : pâre 3 : gurûş 13

Hisse-i emîn-i mûmâ-ileyh : pâre 10 : gurûş 39

Sahife no: 8 / Belge no: 13

Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde bulunan Mesagri Karyesi sâkinlerinden iken ölen Bahşalı el-Hâcc Hasan ibn el-Hâcc Mustafa'nın tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde vâki' Mesagri Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Bahşalı el-Hâcc Hasan ibn el-Hâcc Mustafa nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrûkesi Saliha bint Hasan Ağa ile sulbî kebîr oğlu el-Hâcc Mehmed Emin ve sulbî sagîr oğlu Mustafa'ya münhasıra olduğu lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra sagîr-i mezbûrun tesviye-i umûrına evân-ı rüşd ve sedâdına değin vasî-i mansûbesi olan zevce-i metrûkesi Saliha bint Hasan Ağa ve nâzırı (boşluk) nâm kimesneler taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olınan

müteveffâ-yı merkûmun terekesi defteridir ki, ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis min-şehr-i Şa'bân-ı şerîf li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Mushaf-ı Şerîf cild, aded/1	: gurûş 500
En'âm-ı Şerîf cild, aded/1	: gurûş 4
Tüfenk filinta, aded/1	: gurûş 8
Tüfenk Osmanlı, aded/1	: gurûş 80
Tüfenk kurşûn, aded/1	: gurûş 7
Piştov, çifte	: gurûş 80
Babakârî bıçâk, aded/3	: gurûş 40
Bilezik, aded/1	: gurûş 4
Memlû kebîr minder, aded/2	: gurûş 150
Def'a memlû sagîr minder, aded/2	: gurûş 40
Memlû yasdık, aded/7	: gurûş 70
Katîfekârî yasdık, aded/6	: gurûş 60
Memlû şilte, aded/1	: gurûş 10
Yorgan ma'a çârşeb, aded/1	: gurûş 40
Memlû yüz yasdığı, aded/1	: gurûş 5
Memlû köhne yorgan, aded/4	: gurûş 30
Çuvâl, çift/4	: gurûş 40
Heğbe, aded/3	: gurûş 12
Hurc, aded/1	: gurûş 10

Penbe, kıyye/21	: gurûş 20
Çuvâl, çift/1	: gurûş 20
Köhne yemenî, aded/1	: gurûş 5
Aba yağmurluk, aded/1	: gurûş 15
Piştov, aded/1	: gurûş 10
Nühâsî tencere ma'a kabak, aded/5	: gurûş 80
Bakrâc, aded/1	: gurûş 11
Sefer tâsı, aded/1	: gurûş 15
Filcân tebsisi, aded/1	: gurûş 10
Sagîr sahan, aded/3	: gurûş 3
Şam'dân, aded/3	: gurûş 5
Vasat sini, aded/2	: gurûş 80
Kebîr sefer tâsı, aded/1	: gurûş 40
Nühâsî pârça, aded/23	: gurûş 100
Kebîr leğen, aded/1	: gurûş 30
Çârk işi sahan, aded/1	: gurûş 100
Musta'mel seccâde, aded/1	: gurûş 45
Köhne şilte, aded/1	: gurûş 15
Yüz yasdığı, aded/1	: gurûş 4
Köhne seccâde, aded/1	: gurûş 15
Def'a seccâde, aded/1	: gurûş 40

Yasdık, aded/3	: gurûş 15
Tehî beledî döşek, aded/1	: gurûş 25
Değme köhne seccâde, aded/1	: gurûş 35
Beyâz don, aded/1	: gurûş 2
Musta'mel kuşâk, aded/1	: gurûş 13
Musta'mel çârşeb, aded/1	: gurûş 15
Hurdavât bezler	: gurûş 4
Beyâz don, aded/1	: gurûş 7
Hama kuşâğı, aded/1	: gurûş 30
Değme yorgân ma'a çârşeb, aded/1	: gurûş 150
Köhne uzun kürk, aded/1	: gurûş 50
Don, aded/1	: gurûş 13
Yeşil şâl, aded/1	: gurûş 10
Musta'mel gömlek, aded/1	: gurûş 20
Mâ'î don, aded/1	: gurûş 12
Münakkaş havlı, aded/1	: gurûş 15
Tarablus şâlî, aded/1	: gurûş 100
Sofra peşkiri, aded/1	: gurûş 14
Şâlî anteri, aded/1	: gurûş 12
Köhne yemenî, aded/1	: gurûş 5
Sâde havlı, aded/1	: gurûş 3

Kâşık, desti/2	: gurûş 5
Yorgân ma'a çârşeb, aded/1	: gurûş 30
Çârşeb, aded/1	: gurûş 5
Köhne seccâde, aded/1	: gurûş 15
Memlû döşek, aded/1	: gurûş 28
Memlû yasdık, aded/1	: gurûş 10
Kıbriskârî mak'ad, aded/10	: gurûş 10
Pirinç devât, aded/1	: gurûş 3
Akçe tahtası, aded/1	: gurûş 3
Çizme, çift/1	: gurûş 30
Sîm gülâbdân, aded/1	: gurûş 75
Memlû minder, aded/3	: gurûş 50
Kehribâr duhân çubuğı, aded/2	: gurûş 100
Musta'mel hâlî kilim, aded/2	: gurûş 110
Sitârî top, aded/1	: gurûş 50
Gömlük, aded/8	: gurûş 150
Beyâz don, aded/2	: gurûş 25
Acem gömleğı, aded/2	: gurûş 8
Musta'mel çârşeb, aded/2	: gurûş 20
Musta'mel âbânî şâl, aded/2	: gurûş 100
Köhne beyâs şâl, aded/1	: gurûş 20

Münakkaş çevre, aded/1	: gurûş 9
Uçkûr, aded/3	: gurûş 25
İç donı, aded/6	: gurûş 6
Hurdavât bezler	: gurûş 5
Musta'mel gömlek, aded/1	: gurûş 15
Yeşil şâl, aded/1	: gurûş 10
Cedîd Ahemediye şâl, aded/1	: gurûş 50
Abdest kaputası aded/1	: gurûş 3
Kısa anteri ma'a yelek, aded/2	: gurûş 25
Köhne mak'ad, aded/3	: gurûş 15
Mısır hâsırı, aded/1	: gurûş 15

Sahîfe no: 9 / Belge no: 13 devâmı

Duhân kîsesi, aded/1	: gurûş 3
Def'a duhân kîsesi, aded/3	: gurûş 30
Çuka kısa kürk, aded/1	: gurûş 40
Def'a köhne kürk, aded/1	: gurûş 25
Def'a kürk, aded/1	: gurûş 5
Çuka cübbe, aded/1	: gurûş 60
Çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 100

Çuka sâlta mârka, aded/1	: gurûş 60
Def‘a sâlta mârka, aded/1	: gurûş 10
Çuka yemenî, aded/1	: gurûş 50
Çuka sâlta mârka, aded/1	: gurûş 40
Çuka mutsa‘mel yemenî, aded/3	: gurûş 5
Köhne anteri, aded/1	: gurûş 12
Köhne çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 8
Köhne cübbe, aded/1	: gurûş 20
Zen anterisi, aded/10	: gurûş 10
Hammâm şâlı, aded/1	: gurûş 15
Siteb pâpuç, çift/1	: gurûş 12
Bezler bir miktâr	: gurûş 15
Beyâz tabak, aded/22	: gurûş 15
Şişe bardak, aded/9	: gurûş 12
Köhne Mısır hâsırı, aded/1	: gurûş 10
Tahta sandık, aded/3	: gurûş 60
Sermâye sandığı, aded/1	: gurûş 10
Tebşi, aded/1 ma‘a güğüm, aded/1	: gurûş 30
Merrât kebîr, aded/1	: gurûş 10
Pâpuç, çift/2	: gurûş 20
Bâkla, kîle/4	: gurûş 34

Dakîk kile, aded/2	: gurûş 25
Hınta, kile/15	: gurûş 180
Şa'îr, kile/20	: gurûş 120
Mısır dârisi, bir mikdâr	: gurûş 40
Susam, kile/6	: gurûş 120
Böyrölce, kile/6	: gurûş 60
Mısır hâsırı, aded/1	: gurûş 30
Def'a bâkla, kile/1	: gurûş 12
Kebîr leğen, aded/1	: gurûş 30
Kazgân, aded/2	: gurûş 220
Zeytinlük sırgı, deste/1	: gurûş 21
Musta'mel çuvâl, çift/7	: gurûş 40
Bir mikdâr penbe kutnî	: gurûş 30
Câmeşoy teknesi, aded/4	: gurûş 20
Köhne câmeşoy leğeni, aded/1	: gurûş 10
İncir, kantâr/2	: gurûş 40
Bir miktâr yapâğı	: gurûş 60
Kûfe, aded/8	: gurûş 22
Kuyu bâkırı, aded/1	: gurûş 5
Arab gulâm benâm-ı Mehmed re's/1	: gurûş 1000
Def'a Arab gulâm benâm-ı Mercan re's/1	: gurûş 900

Sabi katır, re's/1	: gurûş 500
Def'a katır, re's/1	: gurûş 500
Bârgir, re's/1	: gurûş 320
Bir mikdâr samân	: gurûş 100
Nühâsî maşraba, aded/1	: gurûş 20
Musta'mel seccâde, aded/1	: gurûş 20
Tarak sim, aded/10	: gurûş 100
Sîm tabâk, aded/1 ma'a kâşık	: gurûş 25
Memlû yasdık, aded/10	: gurûş 100
Memlû minder, aded/5	: gurûş 100
Elmâs çiçek, aded/1	: gurûş 100
Elmâs gerdânlık, aded/1	: gurûş 150
İncü, miskâl/3 ma'a altûn, aded/1	: gurûş 230
Sagîr Emrudiye, aded/4 ma'a incü	: gurûş 30
Mahmûdiye uzûn libâs, aded/1	: gurûş 80
Mahmûdiye anteri, aded/1	: gurûş 100
Sevâni libâde, aded/1	: gurûş 30
Telli anteri, aded/1	: gurûş 60
Def'a telli sarı anteri, aded/1	: gurûş 60
Gömlek, aded/7	: gurûş 100
Münakkaş uçkûr, aded/6	: gurûş 120

Çârşeb, aded/4	: gurûş 30
İç don, aded/8	: gurûş 80
Gömlek, aded/4	: gurûş 30
Bez top, aded/1	: gurûş 10
Münakkaş çevre, aded/2	: gurûş 20
Münakkaş yağlık, aded/7	: gurûş 100
Münakkaş havlı, aded/2	: gurûş 60
Münakkaş peşkir, aded/5	: gurûş 100
Def'a münakkaş yağlık, aded/3	: gurûş 50
Münakkaş omuz peşkiri, aded/3	: gurûş 20
Örtülük değirmi, aded/1 ve iç donu, aded/1	: gurûş 15
Koyun re's, aded/3	: gurûş 600
Karye-i mezbûrede dükkân, aded/1	: gurûş 650
Karye-i mezbûrede kâin âsiyâb-ı revgan-ı zeyt, bâb/ 1:	gurûş 2500
Komano nâm mahalde kâin tarla, hisse/1	: gurûş 4000
Edevât-ı nühâsi parçası, aded/7	: gurûş 21
Hammâm leğeni, aded/1	: gurûş 30
Güğüm, aded/1	: gurûş 10
Tâbe, aded/5	: gurûş 16
Sini, aded/2	: gurûş 65
Nühâs maşraba, aded/1	: gurûş 3

Uga'da kâin sülüs hisse ağca, hisse/1	: gurûş 500
Ayaliyon nâm mahalede kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 1600
Şarâbhâne nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 1500
Korkut nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 3000
Kırbağlar nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 1600
Deliklitâş nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 400
Müniri nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 250
Karaağaç nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 350
Kamra nâm mahalde kâin zeytûnlük, hisse /1	: gurûş 800
Def'a mahal-i mezbûrede kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 1800
Def'a mahal-i mezbûrda kâin zeytûnlük, hisse/1	: gurûş 4500
Melise nâm mahalde kâin zeytûnlük, aded/1 kıt'a/1	: gurûş 2500
Nice nâm mahalde kâin zeytûnlük, aded/1 kıt'a/1	: gurûş 800
Kalıkamina nâm mahalde kâin zeytûnlük aded/1 kıt'a/1 sülüsân hisse	: gurûş 2666
Usturuz nâm mahalde kâin zeytûnlük, kıt'a/1	: gurûş 200
Def'a Nice nâm mahalde kâin zeytûnlük, kıt'a/1	: gurûş 300
Karye-i mezbûrede el-Hâcc Emin Ağa'nın mutasarrıf olduğu mahzen derûnunda küb, aded/30	: gurûş 600
Der-zimmet-i Tavlakon Şelekvazi'de	: gurûş 7900
Der-zimmet-i el-Hâcc Emin Ağa'da	: gurûş 8651
Der-zimmet-i el-Hâcc Hüseyin Ağa bâ-temessük	: gurûş 1870

Der-zimmet-i Hurtari Panayot	: gurûş 66
Sefye ma'a takım, aded/1 kıt'a/1	: gurûş 4000
Der-zimmet-i el-Hâcc Hüseyin Ağazâde Mehmed Emin	
	: gurûş 132
Der-zimmet-i İhtiyar Molla Mustafa	: gurûş 200
Der-zimmet-i Menyut oğlu Yorgi	: gurûş 50
Der-zimmet-i Yani Karimnozi	: gurûş 120
Der-zimmet-i Süleyman Reis	: gurûş 100
Def'a Süleyman Reis	: gurûş 30
Der-zimmet-i Yorgi Çoban	: gurûş 16
Der-zimmet-i Ayasulu Likor zimmî	: gurûş 115
Der-zimmet-i İstirati Kalyot	: gurûş 50
Der-zimmet-i Hekim Yorgi	: gurûş 50

Sahife no: 10 / Belge no: 13 devâmı

Der-zimmet-i Kalaycı Efendi	: gurûş 11
Der-zimmet-i Stilyano zimmîde	: gurûş 25
Der-zimmet-i Klotop kızı Vatina	: gurûş 26
Der-zimmet-i Muhafo Çoban zimmî	: gurûş 87
Der-zimmet-i Ahmed Ağa	: gurûş 36

Der-zimmet-i el-Hâcc Yakub Efendi	: gurûş 29
Def'a Klotop kızı Vatina	: gurûş 55
Der-zimmet-i Said Arab	: gurûş 15
Der-zimmet-i Selim Arab	: pâre 20 : gurûş 12
Def'a der-zimmet-i Süleyman Reis	: gurûş 433
Telekzâde Monla Mehmed	: gurûş 7
Der-zimmet-i Zeybek Ali Reis	: gurûş 22
Der-zimmet-i Piri Paşa Monla Mehmed	: gurûş 2
Der-zimmet-i Baba Salık'da Mihalaç	: gurûş 11
Der-zimmet-i değirmen ustası Panayot	: gurûş 16
Der-zimmet-i sâbık Miralay Ali Efendi	: gurûş 34
Der-zimmet-i Manol Boni zimmî	: gurûş 7
Sâ'at bahâsı, aded/1	: gurûş 200
Hakik tesbîh, aded/1	: gurûş 10
Altun yüzük, aded/2	: gurûş 20
Hurdavât-ı menziliyye	: gurûş 200
Kal'a-i Bala'da menzil bâb, aded/1	: gurûş 250
Mahzen kıymeti olarak der-zimmet-i el-Hâcc İbrahim Ağa	: gurûş 510
Der-zimmet-i Ahmed Ağa	: gurûş 90
Der-zimmet-i Ebyozlu el-Hâcczâde Arif	: gurûş 125

Müteveffih olan sâbık zevcesi Fatıma Hâtûn'dan müntakil hisse-i irsiyyesi : gurûş 3396

Âsitâne-i Aliyye'de sâkin şerîki Salih Ağa'da berây-ı sermâye : gurûş 5000

Müteveffâ-yı merkûmun nakden ecnâsî akçesi : gurûş 1389

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

92244

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekvîn ma'a ıskât-ı salât : gurûş 1000

Mehr-i mü'eccel-i müsbete-i li'z-zevci'l-mezbûr : gurûş 700

Resm-i kısmet-i âdî : gurûş 2156

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda : gurûş 1078

Nakdiye-i eşyâ ma'a kaydiye ve ıyâb ve zehâb : gurûş 112

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

5271

Sahhu'l-bâkî li't-----taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

gurûş

86913

Hisse-i zevce-i mezbûre : gurûş 10871

Hisse-i ibnü'l-kebîri'l-mezbûr : gurûş 38050

Hisse-i ibni's-sagîrî'l-mezbûr

: gurûş 38050

Sahîfe no: 11 / Belge no: 14

Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde bulunan Mesagri Karyesi sâkinlerinden iken ölen Fatıma bint-i Uzun el-Hâcc Hasan'ın tereke kaydı.

Medine-i Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde vâki' Mesagri Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Fatıma bint Uzun el-Hâcc Hasan nâm müteveffihın verâseti zevce-i metrûkesi Paşalı el-Hâcc Hasan ibn el-Hâcc Mustafa ile sadrî kebîr oğlu el-Hâcc Mehmed Emin Ağa'ya münhasıra olduğu lede't-tahakkuku's-şer'î zâhir ve nümâyân oldıktan sonra verese-i mezbûrenin taleb ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese-i bi'-ferîkatî's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olınan müteveffiyeyi merkûmenin terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olınur hurrire fi'l-yevmi's-sâlis min-şehr-i Şa'bân-ı şerîf li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Sîm zarf, aded/10 : gurûş 100

Sîm tabâk, aded/1 ma'a kâşık : gurûş 25

Memlû yasdık, aded/10 : gurûş 100

Memlû minder, aded/5 : gurûş 100

Elmâs çiçek, aded/1 : gurûş 100

Elmas gerdânlık, aded/1 : gurûş 150

İncü miskâl, aded/4 ma'a altûn, aded/1 : gurûş 230

Sagîr Emrûdiyye, aded/4 ma'a incü : gurûş 300

Mahmudiye uzun libâde, aded/1	: gurûş 80
Mahmudiye anterî nene, aded/1	: gurûş 100
Sevânî zen libâdesi	: gurûş 30
Telli zen anterîsi, aded/1	: gurûş 60
Sârı telli uzun zen libâdesi, aded/1	: gurûş 60
Gömlek, aded/7	: gurûş 100
Münakkaş uçkur, aded/6	: gurûş 120
Çârşeb, aded/4	: gurûş 30
İç don, aded/8	: gurûş 80
Gömlek, aded/4	: gurûş 30
Bez top, aded/1	: gurûş 10
Münakkaş çevre	: gurûş 20
Münakkaş yağık, aded/7	: gurûş 100
Münakkaş havlı, aded/2	: gurûş 60
Münakkaş peşkir, aded/5	: gurûş 100
Münakkaş yağık, aded/3	: gurûş 50
Münakkaş omuz peşkiri, aded/4	: gurûş 20
Örtülük değirmî aded/1 ma'a iç donı, aded/1	: gurûş 15
Karye-i mezbûrede kâin menzil bâb, aded/1	: gurûş 4500
Karye-i mezbûr Ugasin'de kâin bâğçe aded/1 ma'a derûnunda kâin kula menzili bâb, aded/2	: gurûş 2000
İstiratoko nâm mahalde kâin nısf hisse zeytinlik, kıtâ /1:	gurûş 750

Kalikamina nâm mahalde kâin sülûs hisse zeytûnlük, aded/1 kıt'â/1
: gurûş 1334

Karaağaç nâm mahalde kâin üç kıt'a zeytûnlük, kıt'a 3: gurûş 5000

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

15754

- 02170 bâlâda zikr olınan eşyâ bahâsı nef'ân li'l-yetîm ifrâz-şode

13584

Sahhu'l- bâkî-----li't-taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati'ş-şer'iyye

gurûş

13584

Hisse-i li'z-zevci'l-mezbûr : gurûş 3396

Hisse-i ibni'l-kebîr el-mezbûr : gurûş 10188

Sahîfe no: 12 / Belge no: 15

Midilli'ye muzâfe Komi Karyesi sâkinlerinden iken ölen Mustafa Beğ ibn Hasan Beğ'in tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Komi Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Mustafa Beğ ibn Hasan Beğ nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrûkesi Aişe bint-i Hüseyin ile sulbî kebîr oğulları Arif Mehmed ve İzzet Hüseyin ve sulbî sagîr oğlu Ali ve sulbiye sagîre kızı Şefika'ya münhasıra olduğu lede'ş-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra

sagîrân-ı mezbûrânın tesviye-i umûrlarına evân-ı rüşd ve sedâdlarına değin kıbel-i şer'den mansûbe vasîleri olan vâlideleri zevce-i metrûke Aişe bint Hüseyin nâm hâtûnun taleb ve ma'rifetleriyle ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı merkûmun terekesei defteridir ki, ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi's-sâlis aşara min-şehr-i Şa'bân-ı şerîf li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Köhne anteri, aded/1		: gurûş 75
Def'a köhne anteri, aded/1		: gurûş 9
Musta'mel gömlek, aded/8	: pâre 20	: gurûş 5
Köhne çuka yemeni kürk, aded/1		: gurûş 16
Köhne çuka şalvâr, aded/1		: gurûş 20
Beyâz don, aded/1	: pâre 20	: gurûş 16
Musta'mel salta mârka, aded/1		: gurûş 22
Musta'mel beyâz şâl, aded/1	: pâre 20	: gurûş 7
Köhne iç donu, aded/1		: gurûş 5
Musta'mel gömlek, aded/1		: gurûş 11
Köhne kuşâk, aded/1		: gurûş 2
Köhne fes, aded/1		: gurûş 3
Köhne yorgân ma'a çârşeb, aded/1		: gurûş 16
Köhne seccâde, aded/1		: gurûş 30
Def'a yorgân ma'a çârşeb, aded/1		: gurûş 22
Def'a yorgân ma'a çârşeb, aded/1		: gurûş 22

Köhne memlû minder, aded/1	: gurûş	13
Memlû minder, aded/4 memlû yasdık, aded/6	: gurûş	40
Bâlta, aded/1 kâzma, aded/1	: gurûş	10
Köhne kilim, aded/1	: gurûş	8
Mikrâz-ı ganem, aded/2	: gurûş	3
Evâni nühâsî pârçası, aded/10	: gurûş	101
Vasat sini, aded/1	: gurûş	41
Nühâsî tebsi, aded/1	: gurûş	13
Kadâyıf tebsisi, aded/1	: gurûş	11
Nühâsî köhne süzgü, aded/1	: pâre 25 : gurûş	2
Nühâsî tencere bilâ kapak, aded/1	: pâre 1 : gurûş	6
Def'a tencere bilâ kapak, aded/1	: pâre 10 : gurûş	9
Nühâsî tencere ma'a kapak, aded/1	: gurûş	27
Tenecre bilâ kapak, aded/1	: gurûş	10
Ceviz sandık, aded/1	: pâre 10 : gurûş	17
Def'a sandık, aded/1	: pâre 20 : gurûş	10
Nühâsî leğen ma'a ibrik, aded/1	: pâre 10 : gurûş	51
Tesbîh, aded/1	: gurûş	4
Cezâir kîsesi, aded/1	: gurûş	20
Def'a tesbîh, aded/1	: gurûş	4
Sîm piştov, çift/1	: gurûş	100

Babakârî bıçâk, aded/1	: gurûş 35
Köhne silâhlık, aded/1	: gurûş 6
Köhne sandık, aded/1	: gurûş 6
Nühâsî kebîr kazgân, aded/1	: gurûş 57
Sagîr kazgân, aded/1	: gurûş 31
Çuvâl, çift/1	: gurûş 15
Def'a çuvâl, çift/1	: gurûş 15
Def'a köhne çuvâl, çift/1	: gurûş 2
Kıl heğbe, aded/1	: gurûş 3
Küb, aded/5	: gurûş 50
Def'a küb, aded/1	: gurûş 10
Asel, kıyye/22	: gurûş 40
Harâr, çift/1	: gurûş 11
Samân	: gurûş 25
Hinta kile, aded/5	: gurûş 60
Bakar re's, aded /2	: gurûş 295
Bârgir re's, aded/1	: gurûş 311
Arab gulâm benâm-ı Said re's, aded /1	: gurûş 1000
Sene-i mezbûrede olan mahsûlât, desti/290	: gurûş 2320
Karye-i mezbûrede Sıcaksu nâm mahalde kâin zeytûnlük,	
kıt'a/1	: gurûş 2000

Karye-i mezbûrede Kodomence nâm mahalde kâin zeytûnlük kıta'a, aded/1 ma'a derûnunda kâin cedîd dâm menzili bâb, aded/1: gurûş 4500

Def'a karye-i mezbûrede Yenitüccarı'nda kâin Kodomence dimeğle arîf zeytûnlük, kıt'a/1 : gurûş 2000

Mezrû'ât hinta kıymeti : gurûş 225

Karye-i mezbûre derûnunda nısf hammâm bâğçesi : gurûş 610

Hurdavât-ı menziliyye : gurûş 60

Karye-i mezbûre derûnunda rub' hisse âsiyâb-ı revgan

arsası, kıt'a/1 : gurûş 75

Karye-i mezbûrede vâki' menzil ma'a dâmlar ve sagîr

bâğçe, bâb/1 : gurûş 4400

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

18878

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn ma'a ıskât-ı salât bâ-vasiyyet : gurûş 400

Mehr-i mü'eccel-i müsbete li'z-zevci'l-mezbûre : gurûş 321

Resm-i kısmet-i âdî : gurûş 472

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda : gurûş 236

Delâliyye ma'a kaydiye ve masârif-i iyâb ve zehâb : gurûş 232

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

1641

Sahhu'l-bâkî li't-----taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

gurûş

17237

Hisse-i lî'z-zevceti'l-mezbûre : gurûş 2151

Hisse-i ibnû'l-kebîri'l-mezbûr : gurûş 4308

Hisse-i ibnû'l-kebîri'l-mezbûr : gurûş 4308

Hisse-i ibnû'l-sagîri'l-mezbûr : gurûş 4308

Hisse-i binti'l-sagîri'l-mezbûre : gurûş 2154

Sahîfe no: 13 / Belge no: 16***Midilli mahallâtından Kal'a-i Bâlâ sâkinlerinden iken ölen İbrahim Ağa ibn Mustafa'nın tereke kaydı.***

Medîne-i Midilli mahallâtından Kal'a-i Bâlâ sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden İbrahim Ağa ibn Mustafa nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrûkesi Aişe bint Abdullah nâm hâtûn ile sulbî kebîr oğlu olup Âsitâne-i Aliyye'de sâkin Osman ve sulbiye kebîre kızları Aişe ve Rukiye'ye münhasıra-şod fî-13 Ş. sene 249

Musta'mel kilim, aded/1 : pâre 20 : gurûş 15

Köhne kilim, aded/1 : gurûş 10

Def'a kilim, aded/1 : gurûş 20

Memlû köhne döşek, aded/1 : gurûş 14

Memlû köhne minder, aded/3 köhne memlû yasdık, aded/4

: gurûş 60

Köhne kilim, aded/1

: gurûş 4

Köhne yorgân, aded/1

: pâre 10 : gurûş 21

Def'a köhne yorgân, aded/1

: gurûş 8

Köhne çuka cübbe, aded/1

: gurûş 30

Köhne entârî, aded/1

: gurûş 8

Köhne kıl kuşâk, aded/1

: gurûş 17

Gömlek, aded/1

: gurûş 5

Kısa köhne entârî, aded/1

: gurûş 4

Def'a köhne kısa anteri, aded/1

: gurûş 3

Köhne gömlek, aded/1

: pâre 25 : gurûş 2

Köhne don ve şâl, aded/1

: gurûş 8

Deri çânta, aded/1

: gurûş 3

Köhne kılıç, aded/1

: gurûş 11

Kara kabzalı bıçâk, aded/1

: gurûş 4

Def'a bıçâk, aded/1

: gurûş 2

Bâlta, aded/1 kâzma, aded/1 ve testere, aded/1

: gurûş 6

Tencere ma'a kapak, aded/1 def'a tencere kapağı,

aded/1 tencere kapak aded/1

: gurûş 40

Tahta sandık, aded/1

: pâre 10 : gurûş 13

Evân-ı nühâs pârça, aded/7	:	gurûş	30		
Def'a köhne sandık, aded/1	:	pâre 25	:	gurûş	4
Köhne aba, aded/1	:	gurûş	1		
Müsin katır re's, aded/1	:	gurûş	65		
Yukaru İskele'de vâki' harâb mahzen, bâb/1	:	gurûş	300		
Samân, bir mikdâr	:	gurûş	20		
Lotra Karyesi'nde Manolya nâm mahalde kâin zeytûnlük, kıt'a/1	:	gurûş	1750		
Karye-i mezbûrede kâin harâb dâm menzil, aded/1	:	gurûş	500		
Kal'a mezbûrede kâin menzil, aded/1	:	gurûş	300		

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

3278

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn ma'a ıskât-ı salât ve sâir	:	gurûş	200		
Mehr-i mü'eccel-i müsbete li'l-zevci'l-mezbûre	:	gurûş	51		
Deyn-i müsbet-i berây-ı faziletli el-Hâcc Mustafa Efendi	:	gurûş	153		
Deyn-i müsbet-i berây-ı dâmâdı Debbâğ Mehmed	:	gurûş	40		
Deyn-i müsbet-i oğulluğu İbrahim	:	gurûş	28		
Bâ-cihet-i Hekîm Yorgi	:	gurûş	25		
Deyn-i berây-ı Nalband Hüseyin Ağa	:	pâre 15	:	gurûş	2

Deyn-i berây-ı Bakkal Osman	:	gurûş	1
Deyn-i berây-ı Onbaşı Mustafa	:	pâre 20	: gurûş 2
Deyn-i berây-ı Çano zimmî	:	gurûş	20
Resm-i kismet-i âdî	:	gurûş	76
Masârif-i lâzime-i mu'tâda	:	gurûş	41

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

652

Sahhu'l-bâkî li't-----taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

gurûş

2624

Hisse-i li'z-zevce-i mezbûre	:	pâre 20	: gurûş 328
Hisse-i ibnû'l-gâibi'l-mezbûre Osman	:	pâre 30	: gurûş 1147
Hisse-i ibneti'l-kebîreti'l-mezbûre	:	pâre 30	: gurûş 573
Hisse-i binti'l-kebîreti'l-mezbûre	:	pâre 30	: gurûş 573

Sahîfe no: 13 / Belge no: 17

Gemi ortakları arasındaki anlaşmazlığı hâvî i'lâma verilen cevâbî fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Midilli

mütemekkinlerinden Andon veled-i Simo nâm zimmî meclis-i şer' de Midilli mahallâtından Mahalle-i Cedid mütemekkinlerinden Lefter Reis veled-i Avostol nâm zimmî muvâcehesinde Midilli Nâhiyesinde mevcûd bir kıt'a sefînenin rub' hissesi mesfûr Lefter Reis'in ve üç hissesi benim mülküm iken re's-i mesfûr sefîne-i mezkûrede olan hissesine adem-i kanâ'at-birle benim hakkımı dahî fuzûlî zabt dâ'iyesinde olmağla su'âl olunması matlûbumdur didikde gibbe's-su'âl cevâbında husûs-ı mezbûr vech-i muharrer ise de bundan bir buçuk sene mukaddem üç bin gurûş mukâbelesinde banâ fûrûht idüb bu vechle mülk-ı müşterâmdır deyü def'le mukâbele ve def'-i meşrûhını mübeyyin beyyine taleb olındıkda otuz günden mütecâviz imhâl olınarak ikâmet-i beyyineden izhâr-i acz ile mesfûrt Lefter tahlîfe tâlib olmayub tasaddî eylediği da'vâsı şer'ân iltifâta şâyân olmıyarak sefîne-i mezkûrenin rub' hissesi mesfûr Lefter zimmînin bâkî üç hissesi müdde'î-i mesfûr Andon zimmînin yedinde ibkâ ve bu vechle intifâ'larına kıbel-i şer'den bi'd-defa'ât tenbîh olunmuş isede mesfûr Lefter kâni' olmıyarak envâ'-i tezvîrâta sülûk ile kemâkân zabt dâ'iyesiyle müdâhaleden hâlî olmadığı beyânıyla mesfûr Andon'un bî-vech ve hilâf-ı şer'-i şerîf vâki' olan müdâhalesini men' ve def'î bâbında emr-i şerîfim sudûrı Dergâh-ı Mu'allâm kâpucibâşılarında Midilli Nâzırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mir İsmail dâme mecduhûnun arîzasıyla sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin Südde-i Sa'âdetime vârid olan i'lâmında derc ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî vech-i meşrûh üzere amel olınmak fermânım olmağın imdi husûs-ı mezbûr i'lâm olındığı üzere olduğu hâlde mesfûr Lefter'in sefîne-i mezkûrenin üç hissesine bî-vech dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'î husûsına mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyûrdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız tahrîren fî-evâsıt-ı şehr-i Recebi'l-ferd li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-7 L. sene 249

Kostantiniyyeti'l-Mahrûse

Sahîfe no: 14 / Belge no: 18

Yed-i vâhid usûlünün terk edidiğine ve bundan sonra cârî olacak usûle dâir fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından Midilli Nâzırı ve Muhâfızı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'i refî'i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Edremid ve Kemer ve Ayvalık ve Emrudovası ve Ayvalık ve Ayazmend Kazâlarıyla Yunda ve Midilli cezîrelerinde husûle gelen revgan-ı zeyt ve sâbûndan beher sene Der-i Sa'âdetim tertîbâtı kâmilten irsâl ve tekmîl ve revgan-ı zeytin beher destiden mahsûs olan ma'lûmü'l-miktâr rûsûmât tamâmen te'diye ve teslîm olınmak üzere senki nâzır ve kapucubaşı mûmâ-ileyhsin ma'rifetinle icrâ olınmakda olan yed-i vâhid sâbûnı revgan-ı zeyt ashâbı haklarında külfet ve meşakkatî mûcib olduğundan ba'de izin rûsûm-ı mezkûreye bir-gûnâ noksân terettüb itmeyerek evvelkiden ziyâde menâfi' husûle gelmek ve beher-sene Der-i Sa'âdetim lâzimesiçün yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûn gönderilmek üzere sâbıku'z-zikr yed-i vâhid usûlünün afvıyla bir hüsn-i sûrete rabtı husûsı mukaddem ve mu'ahhar istid'â ve istirhâm olunmuş olub zîr-i sâye-i merhamet ve şefkat-i pâdişâhânemde müstezill-i kâffe-i re'âyâ ve berâyânın istikmâl-i âşâyış veistirâhatleri matlûb ve mültezem ve Âsitâne-i Feyz-i Âşîyânemde olan ibâdu'llâhın dahî işbu yağ ve sâbûn husûsundan dolayı zarûret ve müzâyaka çekmemeleri lâzımından idüğü müstağnî-i kayd-ı rakam olduğına binâen istid'â veistirhâm olındığı vechle zikr olunan yed-i vâhid usûlünün afvıyla bundan böyle fakat vâridât ve masrûfâta dikkât ve Der-i Sa'âdetime revgan-ı zeyt ve sâbûnun külliyet üzere celbi esbâbını

istihsâle sür'at ve bu tarafda gümrük ve ihtisâb-ı rûsûmâtını ve revgan-ı zeytin beher destisinden tahsîs kılınân rûsûmı hesâbıyla yerlû yeründen tamâmen ahz ve tahsîl ve mahallerine te'diyeye gayret itmek üzere şeref-ezâ-yı sunûh ve sudûr olan emr-i hümayûn-ı mekârim-nemûn-ı pâdişâhânem mûcebince mu'teberât-ı hademe-i Saltanat-ı Seniyyemden hâlâ cizye muhassılı kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Lebib zîde mecdûhû me'mûr ve ta'yîn olarak Der-i Sa'âdetim tertîbâtı olan revgan-ı zeyt ve sâbûn bî-dirîğ bu tarafa irsâl ve tesbîl ve rûsûmât-ı mu'ayyeneyi ahz ve tahsîl eylemek için tarafından Midilli Cezîresi'ne başka ve Edremid ve Ayvacık ve havâlisine başka birer mu'temed âdem irsâli îcâbına mebnî Midilli Cezîresi'ne (boşluk) zîde kadruhûyu ta'yîn eylediğinden bahsle me'mûriyetini hâvî emr-i şerîfim sudûrını mîr-i mûmâ-ileyh bâ-takrîr inhâ itmiş ve zikr olunan mahallere diğer emr-i şerîfimle başka me'mûr gönderilmiş olmağla vusûl-ı fermân-ı celîlü'l-ünvân-i mülûkânemde keyfiyeti cezîre-i mezkûrede lâzım gelenlere ifâde ve tefhîm-birle Der-i Sa'âdetim lâzimesiçün mürettib olan ol miktâr revgan-ı zeyt ve sâbûnun tamâmen ve kâmilin inzîmâm-ı re'y ma'rifetinin ve müdür-i mûmâ-ileyh tarafından vusûl-ı me'mûr ma'rifetiyle peyder-pey Der-i Sa'âdetime sevk ve tesbîl ve rûsûmât-ı îcâbiyenin dahî tamâmca tahsîl husûslarına ilzâm ve mu'âvenetle icrâ-yı muktezâ-yı rû'yetgârî ve sadâkate gayret eylemek fermânım olmağın tenbîhen ve ikdâmen mahsûsen işbu celîlî'l-kadrim ısdâr ve me'mûr-ı mûmâ-ileyh ile tesyâr olınmışdır imdi bâlâda muharrer vesâyâ ve tenbîhât-ı mülûkânemin ale'd-devâm icrâ ve îfâsına mezîd i'tinâ ve sarf-ı rû'yet eylemek irâde-i seniyye-i şehinşâhânem muktezâsından idüğü ma'lûmun oldıkda ânâ göre amel ve hareket ve infâz-ı emr u pâdişâhânem dikkatle senden me'mûl olan hüsn-ı hidmet ve sadâkat-ı levâzımını ibrâz ve izhâra sarf ve sa'y ve kudret ve mugâyiri vaz'a irâ'et-i ruhsatdan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz ve siz ki, nâib ve sâir mûmâ-ileyhimsiz mazmûn-ı emr-i şerîfim sizin dahî meczûmunuz olarak mûcib ve muktezâsını dâimâ ve müstemirren icrâyâ siz dahî bi'l-ittihâd ihtimâm ve gayret ve hilâf-ı emr u fermân-ı mülûkânem vaz' ve hâlet ve nev'inden ziyâde ittikâ mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır

olmuştur buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-emsâlim mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla amel ve hareket eyleyesiz tahrîren fi'-evâil-i şehri Ramazânî'l-mübârek li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-21 N. sene 249

Sahîfe no: 15 / Belge no: 19

Yed-i vâhid usûlünün terki üzerine Midilli ve Edremid ve Kemeredremid Mukâta'alarının mültezime verilmesine dâir fermân kaydı.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşılarından Midilli Nâzırı ve Muhâfızı İsmail dâme mecduhû ve mefâhirü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli ve Molova ve Kalonya nâibleri (boşluk) zîde ilmuhum tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnım mukâta'ât hazînesi tarafından zabt ve idâre olınan mukâta'ât haymiye-i mîrîmde nezâret ve gümrük Cezîre-i Midilli ve Molova ve Kalonya ve tevâbi'i ve bedel-i sancâk ve kurâ ve gedik-i tımârâ-i hademe-i Kal'a-i Midilli ve tevâbi'i mukâta'asını bin iki yüz kırk dokuz senesi Martı ibtidâsından elli senesi Şubâtı gâyetine değin sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin iki sene kâmilin gayr-ı ez-gümrük Kemer ve Edremid ve kâffe-i mülhakât ve ifrâzâtıyla ma'ân yed-i vâhideden zabt u rabt ve idâre eylemek üzere ma'a ifrâzât ve nezâret-i mezkûre bi'l-cümle mâl-ı mîrî ve hâss ve ocâklık ve fâiz-i eshâm ve ve fâiz-i husûs ve kalemiyye ve harac-ı aklâm ve harac-ı bâb ve fâiz-i mîrî olarak senevîsi dokuz yük yigirmi üç bin dört yüz seksen dört gurûş sinînî cem'ân on sekiz yük kırk altı bin dokuz yüz altmış sekiz gurûş bedel-i iltizâm ile sâna der-uhde ve iltizâm olunub sen dahî iltizâm ve kabûl-birle bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûr vakt ve zamânıyla mukâta'ât hazînesine ve ashâb-ı

eshâma edâ ve teslîm eylemek ve şurût-ı nizâm-ı mer'îyyesine kemâ-yenbagî ri'âyet ile nezâret-i mezkûre hâsılâtından olan revgan-ı zeytten donânma-yı hümayûnım sefâyini içün ber-vech-i ocâklık mu'ayyen olan senevî dört bin desti revgan-ı zeytin mîrî fîâtıyla beher desti üçer gurûşdan îcâb iden bahâsı nezâret-i mezkûre mâlına mahsûb olınmak üzere senevî ol mikdâr revgan-ı zeyti iki yüz kırk dokuz ve elli senelerine mahsûben vakt ve zamânıyla mahallinde Tersâne-i Âmîrem bâğcıbâşısı tarafına aynen i'tâ ve teslîm-birle yedinden makbûz senedini ahz ve mâ'adâ revgan-ı zeytin peyder pey Der-i Sa'âdetime sevk ve tesbîl olunması husûsına ihtimâm ve dikkât eylemek ve zikr olunan Nezâret-i Midilli ve Edremid ve Kemeredremid Mukâta'aları kemâgân uhdene ibkâ olındıkca bi'l-cümle Asâkir-i Hassam ve Asâkir-i Mansûre ve sâirenin lâzîme-i me'kûlâtıçün beher sene otuz altı bin dört yüz otuz dört kıyye revgan-ı zeyt fukârâ ve zu'afâya bâr olınmaksızın kendü yedinden teberru'ân irsâl eylemek ve otuz beş bin dokuz yüz yigirmi iki kıyye sâbûn dahî bilâ-rüsûmât mahallî râiciyle Der-i Sa'âdetime gönderilmek şartıyla Mukâta'ât Hazînesi'ne memhûr deyn temessûkı virmeğın ber-minvâl-i muharrer gayr-ı ez-gümrük Edremid zikr olunan Midilli Nezâreti ve Kemer'in ve tevâbi'i mukâta'asını iki yüz kırk dokuz senesi Martı ibtidâsından elli senesi Şubâtı gâyetine değın iki sene-i kâmile kâffeten mülhakâtdan ve ifrâzâtıyla ma'ân yed-i vâhidden zabt u rabt ahâli ve re'âyâsını mezâlim ve ta'âddiyâtdan hıfz ve himâyet iderek idâre ve vâki' olan mahsûlât ve a'şâr ve rüsûmât ve kâffe-i tayyârâtı mu'tâdı üzere ahz u kabz eyleyüb taraf-ı âherden müdâhale ve ta'arruz olunmamak üzere yed-i vâhidden zabtın içün emr-i şerîfim i'tâsını ricâl-i Devlet-i Aliyyemden mukâta'ât hazînesinin vâridâtı nâzırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecduhû memhûr temessûkü ile inhâ olınmakdan nâşî mücebince emr-i şerîfim isdârı husûsına irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol vechle amel ve harekete mübâderet eylemek fermânım olmağın zabtını hâvî işbu emr-i âlîşânım isdâr ve tesyâr olınmışdır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfim içün ma'lûmun oldıkda fermânım oldığı ve bâlâda beyân kılındığı üzere gayr-ı ez-gümrük-i Edremid zikr olunan Midilli Nezâreti ve Kemer'in ve

tevâbi'i mukâta'ası iki sene kâmilten kâffe-i mülhakâtdan ve ifrâzâtıyla ma'ân yed-i vâhidden ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le zabt u rabt ve ahâli ve re'âyâsını mezâlim ve ta'addiyâtdan hıfz ve himâyete iderek idâre ve vâki' olan mahsûlât ve a'sâr ve rûsûmât ve kâffe-i â'idât ve tayyârâtı mu'tâd üzere ahz u kabz iderek seneteyn-i merkûmeteyni bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûrın vakt ve zamânıyla mukâta'ât hazînesine ve ashâb-ı eshâma ve mezbûr ol mikdâr vukiyye revgan-ı zeyt ve sâbûnun dahî ber-minvâl-i meşrûh mahalline teslîm ve Der-i Sa'âdetime irsâline ziyâde i'tinâ ve dikkat eyleyesin ve siz ki, nüvvâb-ı ileyhimsiz siz dahî müceb-i emr-i şerîfimle amel ve hareket eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyurdum ki, hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh-i üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîf-i celîlî's-şânımın mazmûn-ı münîf-birle âmil olasız hurrire fi'l-yevmi's-sâlis aşara şehir-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fi-3 Z. sene 249

Sahîfe no: 16 / Belge no: 20

Terekeye dahil edilmeye çalışılan mülkün şahsî olduğu iddiâsını hâvî i'lâm kaydına verilen cevâbî fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi (boşluk) zîde ilmuhû tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli mahallâtından Parmakkapu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Mihailo veled-i Atnac Mozele nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Emersode bint-i Açı Dimitri nâm nasrâniyye ile sulbî kebîr oğulları Dimitri ve Yani ve gâib-i ani'l-meclis Andon ve Vasil nâm zimmîlere inhisârı ba'de't-tahakkuki's-şer'î kebîr oğullarından mesfûr Dimitri zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enverde karındâşları gâibân-ı mesfûrân Andon ve Vasil zimmîler

babalarından müntakıl hisse-i irsiyyelerini hıfzen kıbel-i şer' den vekıl ve kâimmâkâm nasb olınan anaları mesfûre Emersode ile mesfûr Yani muvâcehesinde Ganbos Manastır papası Hris Anter nâm zimmînin yedinde mülk ve hakkı olub mutasarrıf oldığı emlakından medîne-i mezbûreye muzâfe Lotra Karyesi'nde vâki' ma'lûmetü'l-hudûd mülk zeytûn eşcârını bundan yedi sene mukaddem mesfûr papas bana hüsn-ı rızâsıyla hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve teslîm ve temlîk idüb bu vechle sinîn-i mezbûredenberü mülk-ı mevhûbum olmak üzere mutasarrıf iken anam mersûm Emersode ile karındâşım mesfûr Yani zikr olınan mülk eşcârı mûrisimiz hâlık-ı mesfûrın mülkündendir deyu terekesine idhâl itmek murâd ider su'âl olunub gerü yedlerine tenbîh olunması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl cevâblarında mezkûr zeytûn eşcârı müdde'î-i mesfûr Dimitri'nin ber-vech-i muharrer mülk-ı mevhûbı olduğunu her biri mukarrer mu'terif olmaları ile ikrârları mücebince mülk-ı eşcâr-ı mezbûr kemâ fi's-sâbık mesfûr Dimitri zimmînin mülk-ı mevhûbı olmak üzere tasarrufna ba'de'l-hükm yedine bir kıt'a hüccet-i şer'iyye itâ olınmışken yine kâni' olmayarak kemâkân müdâhalemeden hâlî olmadıkları beyânıyla mahallinde şer'le görülüb mersûmların bî-vech vâki' olan müdâhalelerinin men' ve def'i bâbında emr-i şerîfim sudûrı niyâzında olduğu sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin Südde-i Sa'âdetime vârid olan i'lâmında derci ve iş'âr olınmış olmakdan nâşî mahallinde şer'le görülmek fermânım olmağın imdi husûs-ı mezbûr i'lâm olındığı üzere olduğu hâlde bî-vech vâki' olan müdâhalelerinin men' ve def'ine mübâderet olınmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyûrdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe itimâd kılasız tahrîren evâhir-i şehr-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-9 Z.A. sene 49

Vârisler arasındaki tereke paylaşımı anlaşmazlığını hâvi i'lâma verilen cevâbî fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû tevkî'-i refî'-i ḥümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli mahallâtından Parmakkapu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Mihailo veled-i Atnac Mozele nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Emersode bint-i Açı Dimitri nâm nasrâniyye ile sulbî kebîr oğulları Dimitri ve Vasil ve Yani ve Andon ve gâib-i anî'l-meclis Likor ve Atnaş nâm zimîlere münhasır ve münhasıra ise de mersûmân Likor ve Atnaş dâru'l-harbde oldukları cemm-i gafîr alâ-tarîkü's-şehâde taraf-ı şer'a ihbâr eylediklerinden mersûmânın vâ râsetlerinden şer'ân sarf ve nazar olınarak hâlik-i mesfûrın verâseti zevcesi mersûm ile dört nefer evlâdları mersûmûn Dimitri ve Vasil ve Andon ve Yani'ye ba'de'l-inhisâr tashîh-i mes'ele-i mirâsları otuz iki sehim i'tibâriyle dört sehim zevcesi mersûmeye ve yedişer sehim oğulları mersûmûna alâ-mâ-faraza'llâhu te'âlâ isâbet eylediği zâhir oldıktan sonra mersûm Dimitri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde anası mersûme ve karındâşları mersûmûn muvâcehesinde babam hâlik-i mesfûrun bi'l-cümle terekesine vâz'-ı yed ve nîm hisse-i irsiyyemi i'tâda imtinâ itmeleriyle su'âl olunub hisse-i irsiyyemi alıvirilmesi matlûbumdır didikde gıbbe's-su'âl ve'l-ikrâr mücebiyle tereke-i hâlik-i mersûm bi't-taleb ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve kısmet-i âdile ile taksîm olındıkda müdde'î-i mersûm Dimitri'nin hisse-i irsiyyesine mu'âdil Midilli'ye tâbi' Lotra Karyesi'nde kâin ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb mülk menzil ve derûnunda vâki' mahzen ve küb ve yine Tekfur Bağçe nâm mahalde vâki' ma'lûmetü'l-hudûd mülk zeytûn eşcârı i'tâ ve tereke-i mütebâkî beynlerinde bi't-terâzî tevzî' ve taksîm ve her birileri istîfâ-yı hisseye ikrâr dahî itmişler iken mersûmûn hisse-i irsiyyelerine adem-i kanâ'at-birle mersûm Dimitri'nin hisse-i irsiyyesi olan emlâk-i mezkûre fuzûlî müdâhale eyledikleri beyânıyla mersûmların bî-vech-i şer'î vâki' olan müdâhalelerinin men'î bâbında emr-i şerîfim sudûrı senki nâib-i mûmâ-ileyhsin Südde-i Sa'âdetime vârid olan i'lâmında derc ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî mahallinde şer'ile görûlmek fermânım olmağın imdi husûs-ı mezbûr i'lâm olındığı üzere olduğu

hâlde mersûmların bî-vech vâki' olan mu'ârizalarının men' ve def'î husûsuna mübâderet olınmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yafâte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla âmil olasız şöyle bilesiz alamet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren evâhir-i şehir-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-9 Z.A. sene 249

Sahîfe no: 17 / Belge no: 22

Piyasadan toplanması emrolunan paraların üç ay içinde gönderilmesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşılarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm olaki râyic-i nukûda dâir mukaddem ve mu'ahhar neşr olınan evâmir-i aliyemde tafsîl ve beyân olındığı üzere bu husûs-ı kâffe-i mu'âmelâtın üss-ı esâsı ve nizâmât-ı mülk ve milletin mebnâsı mesâbesinde olmak hasebiyle devâm ve istikrârına dâimâ i'tinâ ve dikkat ve cümleye farîza-i zimmet olarak gerek Âsitâne-i Sa'âdet-Âşiyânemde ve gerek memâlik-i mahrûse-i pâdişâhânemde tedâvül itmekde olan meskûkât-ı hasene-i Osmâniyye ve Efrenciyyenin ve sâir zer u sîmin takdîr olınan fîât ile cânib-i Darbhâne-i Âmiremden me'mûr mübâya'acılara i'tâsı irâde-i seniyyem muktezâsından ise de bu mâdde bir müdden berü ve usûlünden çıkarak fîât-ı nukûd gün be-gün tezyîd bulmakda ve bunu gördükce herkes elindeki ecnâsı ilerüde dahî ziyâde virmek hülyâ-i kâsıdıyla ketm u ihfâ ve beynlerinde hafice

ahz u i'tâ ile bu sûret mülken ve milleten uygunsuzluğu müstelzim olmakda olduğundan hem bu fesâdın önü kesdirilmek hem de sâye-i ma'âlî-vâye-i pâdişâhânemde kimesneye zarar u hasâr vukû'a gelmeyerek cânib-i seniyyü'l-cevânib-i mülûkînem içün bu yüzden dahî da'vât-ı hayriye isticâlâb olunmak üzere Âsitâne-i Sa'âdetime ve sâir taşra memâlik-i şâhânemde eyâdi-i nâsda bulunan meskûkât-ı hasene-yi Osmâniyye ve Efrenciyye ve sâir evân-ı zer u sîme kat'ân şudur diyecek mahal kalmayacak vechle hadd-ı i'tidâlde birer fîât vaz' ve takrîriyle hüsn-i sûrete rabtı îcâb-ı hâlden ve irâde-i merhamet-ifâde-i pâdişâhânem muktezâsından olub şöyle ki Yâldız ve Macar altûnunun beher adedi kırk dört buçuk Atîk nâm Rûmî altûnunun bir tânesi elli dokuz ve cedîdinin kırk dokuz ve Fındık ve İstanbul tâmmı ve rub'iyyesinin beher dirhemi otuz üç ve İspanya altûnunun beher altı buçuk ve Mısır altûnı ecnâsının beher dirhemi yigirmi sekiz ve Atîk Sultân Mahmud ve Sultân Mustafa altûnlarıyla Soforin altûnunun beher dirhemi otuz yedi buçuk ve Atîk Adlî altûnunun beher adedi on yedi ve Cedîd Adlî altûnunun beher dânesi on beş gurûş on pâre ve rub'iyyesinin bir dirhemi otuz buçuk ve Hayriye altûnunun bir adedi yigirmi gurûş on pâre ve Direkli Riyâlin bir dânesi yigirmi ve Kuşlusunun bir adedi on dokuz buçuk gurûş fîâtıyla cânib-i Darbhâne-i Âmiremden taşra mahallere ta'yîn olunmuş olınacak mübâya'acılara virilüb âhere virilmemek ve işbu vaz' ve takrîr olınan fîât mâddesinin nihâyet müddeti üç mâh olarak müddet-i mezbûre inkızâsından sonra fîât-ı mezkûre dahî aşağı tenzîl olınacağından bu fîât ile mübâya'acılara virilmeyüb de mügâyır-ı rızâ-yı şâhânem ahz ve i'tâyâ cesâret iden olur ise ol mahalde vâli ve mütesellim ve voyvodalar ma'rifetleriyle derhâl ahz ve habs ve şöhretleriyle keyfiyeti Der-i Sa'âdetime bâ-i'lâm inhâ olınarak sunûh idecek irâde-i aliyyeme tatbîkân te'dibât-ı lâyıkalı icrâ olunmak ve Darbhâne-i Âmiremden me'mûr mübâya'acılar dahî tama' ve irtikâba meyl ile mübâya'a idecekleri ecnâs altûn ve sâir zîr u sîmi doğrıca Darbhâne-i Âmireme göndermeyüb de ecnebiye virmek zu'm-ı fâsidiyle hünelerinde ketm u ihfâ eyledikleri ihsâs olunur ise o makûle mürtekebden habâset olan mübâya'acıların dahî isâ'et-i vâkı'aları ber-vech-i hafî Darbhâne-i Âmireme

iş'âr ve inbâ olınarak bunlar dahî Darbhâne-i Âmirem ma'rifetiyle te'dîb kılınmak ve zikr olınan ecnâs altûn ve meskûkât-ı sâire vech-i meşrûh üzere mübâya'acılar ma'rifetiyle mübâya'a olınacak olmak hasebiyle mübâya'acı olmıyan kazâlarda vâli ve mütesellim ve voyvoda ve mem'ûrîn-i sâire ma'rifetleriyle mübâya'a olınarak mümzâ defteriyle Darbhâne-i Âmireme gönderilüb îcâb iden bedelinin ashâbına ve havâle olınacak mahallere it'âsı nizâmından ve emr u fermân-ı bâ-şâhânem muktezâsından olarak el-hâletü hâzihî icrâ olınmakda olub ancak vâli ve mütesellim ve voyvoda ve mem'mûrîn-i sâire ma'rifetleriyle tahsîl olınan emvâl-i mîriyye yanlarında bulunan sarrâf uşâkları taraflarından kabz ile derûnunda bulunan ecnâsın ekserîsini mersûmlar gizleyüb cüz'îsini göstermekde ve bundan başka bu makûle tahsîlât-ı mîriyye poliçe vechle gönderilerek bu sûret dahî vâridât-ı mîriyyenin te'hîrini müstelzim olmakda olmağla fîmâ-ba'd bu misüllü tahsîlâtının cümlesi nakden doğrıca Darbhâne-i Âmireme irsâl ve teslîm olınarak bir dânesi zikr olınan sûretleriyle ketm u ihfâ olınmamak tenbîhâtını şâmil memâlik-i mahrûseme evâmir-i şerîfem isdâr ve tesyârı ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ Darbhâne-i Âmirem nâzırı iftîhârü'l-ekârim es-Seyyid Ali Rıza zîde uluvvuhû tarafından bâ-takrîr ifâde olunub husûs-ı mezkûrın ol vechle nizâma rabt ve tevsîkiyla tenfîz ve icrâsına bi'l-infâk ikdâm ve mübâderet olunması husûsına irâde-i pâdişâhânem ta'alluk iderek ol bâbda hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı şehinşâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmuş ve mantûk-ı münîfi üzere bu mâdde zımnında Anadolu ve Rumeli'nin üçer kullarına başka başka evâmir-i şerîfem isdâr ve tesyâr olınmış olmağla siz ki nâzır, kapucıbâşı ve nâib ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı fermân-ı celîlül-ünvân-ı pâdişâhânemde sûret-i irâde-i merâhim-ma'âde-i mülûkânem cezîre-i mezkûrede kâin mahaller ahâlisine ifâde ve tebyîn ve işbu meskûkât-ı atîka hakkında ve men' ve takrîr olınan fîât nihâyet üç mâha değin cârî olub ba'de tenzîl olınacağı dahî cümleye tefhîm ve telkîn olınarak yedlerinde bulunan ecnâsın müddet-i mezkûre zarfında usûl-ı muharrere üzere mübâya'acılar ve mübâya'acı olmıyan mahallerde vâli ve mütesellim ve voyvoda ve sâir me'mûrlar ma'rifetleriyle mübâya'a olunub fîmâ-ba'd gerek ahâlî-i sâireden ve

gerek mübâya'aya me'mûr olanlardan tama'-ı hâma meyl ve tensîle hilâf-ı harekete cûr'et ve cesâret iden olur ise o misûllü mürtekib-i habâset olanların icrâ-yı te'dîbât-ı lâyika zımnında ism ve şöhretleriyle bâ-i'lâm tahrîrâta iş'âr ve inbâ olınmasını esbâbını istihkâka bi'l-infâk kemâl-i i'tinâ ve dikkat ve emvâl-i mîriyye tahsîlâtı dahî polîçe tarîkiyle gönderilmeyüb nakden doğrıca Darbhâne-i Âmireme îsâl ve irsâliyle ecnâs-ı atîkanın bir dânesinin kimesne yedinde ketm u ihfâ olınmaması emrine ihtimâm ve sarf-ı rü'yet ve nâzır-ı mûmâ-ileyhin sâlifü'z-zikr takrîrinden müstefâd olındığı vechle mübâya'ât nizâmına dâir mukaddem sudûr iden evâmir-i aliyymi ba'zı hükkâm ve zâbitân ser-rişte iderek bir tâkim ahîli ve fukarâyı bî-vech-i tecrîm ve ihzâr itmekde oldukları rivâyet olındığından böyle böyle nizâm-ı mezkûrı gevşek tutân veyâhud hilâf-ı harekete ictirâ iden olur ise bi't-tahkîk serd ü beyân idecekleri a'zâr ber-vechle karîn-i sem' ve i'tibâr olmıyarak o makûlelerin bilâ-imhâl te'dibât-ı şedîde ile haklarından gelineceği mukarrer olmağla ânâ göre amel ve hareket ile icrâ-yı irâde-i seniyye-i pâdîşâhânem bi'l-ittihâd ikdâm ve bedel-i mukarreret ve mugâyiri vaz'ı tecvîzden be-gâyet ittikâ ve mübâ'adet eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen ve ikdâmen ve mahsûsen işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve sadr-ı a'zâm tatarlarından kıdveti'l-emâsil Mir Abdi zîde kadruhû ile tesyâr olınmışdır imdi sûret-i fermân-ı âlişânım sicil-i mahfûza kayd ve sebt olınarak ale'd-devâm infâd ve icrâsı esbâbının istihsâl ve istikmâl-i irâde-i hatt-ı pâdîşâhânem muktezâsından idüğü ve bu bâbda iğmâz ve gaflet ve tesâmuh ve rehâvetle ecnâs-ı mezkûre müddet-i merkûm zarfında mübâya'acılar virilmeyübdde hafice tedâvül itmek veyâhud şunun bunun ve o makûle sarrâf uşâkları yedlerinde ketm u ihfâ ve bâlâda muharrer vesâyâ ve tenbîhât-ı pâdîşâhânemin mugâyiri evzâ'a ictirâ olınmak lâzım geldikce

o misüllülerin bi't-tahkîk bilâ-emân te'dîbât-ı şedîde ile haklarından gelineceği ma'lûmun oldıkda ânâ göre icrâ-yı lâzîme-i kâsir-i şînâs ve sadâkate dâmen-i dermiyân-ı gayret ve hilâfı vaz'ı cesâret ve irâ'et-i ruhsat ile vahîmü'l-âkibe olmakdan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır- şod tahrîren fi'l-evâsıt-ı şehr-i Zî'l-ka'detîş-şerîfe li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-29 Z.A. sene 249

Sahîfe no: 18 / Belge no: 23

Cizye evrâkına dâir kayıt.

Boğâça-i Evrâk-ı Kazâ-i Nefs-i Midilli sene 1250

Evrâk

aded

0302 a'lâ

4707 evsât

+ 0943 ednâ

5952

Yalnız beş bin dokuz yüz elli iki aded

Sahîfe no: 18 / Belge no: 24

Midilli Adası cizyesinin iltizam olarak Midilli Nâzırı İsmail Ağa'ya verildiğine dair fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i pâdîşâhânemde mütevattın ehl-i zimmet re'âyâ tâifesi muktezâ-yı şer'-i şerîf üzere ale'r-ru'ûs edâsı lâzım gelen cizye-i şer'iyyelerini taraf-ı eşref-i pâdîşâhânemden cibâyet ve tahsîline me'mûr olanlara teslîm ve i'tâ ve tekâlîf ve irâde-i seniyyemden hâl ve tahammüllerine göre hisselerine isâbet ideni kabzına me'mûra te'diye ve îfâ eylediklerinden sonra haklarında rahm u şefkatden başka mu'âmele olunmıyarak sâye-i merhamet-vâye-i mülûkânemde ezher-i cihet-i müsterîhü'l-hâl ve mürefehhü'l-bâl olmaları irâde-i merâhim-i ifâde-i pâdîşâhânem muktezâsından olduğına mebnî bu husûs cenâb-ı celîlü'l-menâkîb-i cihândârânemden aralık aralık lâzım gelenlere tenbîh ve te'kid olmakda ise ba'zı hükkâm ve zâbitân bu usûl mu'teber üzere adem-i dikkat ve tama'-i hâma tabi'iyet ile fukarâ-yı ra'iyet haklarında bî-vech-i zûlm ve ta'addî vukû' buldıkda olduğundan gayrî ve âher mahallin cizyedâr ve teb'a ve kolcuları ehl-i zimmet re'âyânın mahsûs olan cizye-i şer'iyyelerini emr u fermân-ı pâdîşâhânem üzere ale'r-ru'ûs esnâf sülûse i'tibâriyle cibâyet ve tahsîl olunmıyarak dürlü nâm ile mikdâr-ı mu'ayyenesine hemân bir mislini ilâve itmek ve sonra muhâsebesini uydurmak için pusulalarına virdikleri harc kâğıdını bi'l-istirdâd yedine tezkîre i'tâ itmek misüllü mezâlim ve ta'addîyât-ı cemî'a ve bilâ-mûcib mu'âmele-i atîkaya ictisâr ve hatta cizyeden sâkıt olan sâhib-i illet ve amel-mânde re'âyâ kazâsında ve henüz hadd-ı şer'îye vâcib olmayub çocuklarından cedden cizye tahsîli misüllü fesâhate ibtidâr itmekde oldukları sahîhân ve asl-ı sâmi'a-i şehriyârânem olub zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh-ı Saltanat-ı Seniyyeme sığınmış olan ehl-i zimmet re'âyâ tâifesi merkez-i ra'iyyetde bâ-bercâ olarak şerâit-i ra'iyyeti icrâ ve farîza-i zimmetleri olan cizye-i şer'iyyelerini edâ ve îfâ eylediklerinden sonra cân u ırz

ve mâllarını ma'îyyet-i ehl-i İslâm gibi muhâfaza ve sıyânet olmak şer'-i şerîf muktezâsından ve haklarında bu vechle ta'addiyât-ı vukû'ı şer'-i şerîfin hilâfı ve bi'l-vucûh rızâ-i ma'delet-irtizâ-yı mülûkâneme mugâyir ve menâfî idüğü vâhînden oldığına binâen re'âyâ-yı mersûmenin bu makûle cizyedâr fesâdı ve kolcu ta'addîyâtından tahlîslerine sâye-i hidivânemde müsterîhü'l-hâl ve merhametü'l-bâl olmaları vesâilin istihsâline i'tinâ ve dikkat cümleye vâcibe-i dikkat olmakdan nâşî ba'de izîn memâlik-i mahrûse-i şâhânemden bir mahalle gönderilen cizye evrâkı boğâçasını yâ mahkemede veyâhud cümle ittifâkıyla derûn-ı kasabada ehl-i İslâm semtinde ta'yîn olınacak bir mahal-i mahsûsda hâkim-i memleket ve mütesellim ve voyvoda misüllü bulunan zâbit-i vilâyet veyâhud taraflarından birer mu'temed me'mûr ve o memleket re'âyâsı beyinde ru'esâ-yı millet ad olınan papas veyâhud kocabâşılardan çend nefer re'âyâ cizye tahsîlinin ardı alınıncaya değin haftada bir veyâhud iki üç gün tecemmu' iderek ifrâd-ı re'âyâ tâkım tâkım mahal-i mezbûre celb ile her birinin cizye evrâkı nüfûs defteri kaydına tatbîkân cümle muvâcehesinde ale'r-ru'ûs i'tâ ve iktizâ iden akçesini tahsîl ve istîfâ olunub ru'esâ-yı milletin ma'rifeti olmaksızın re'âyâdan hiç ferde cizye kâğıdı virilmemek ve beher cizye kâğıdını hâkimü's-şer' ve zâbit-i memleket veyâhud taraflarından bulacak mem'mûrlar temhîr idüb ru'esâ-yı milletin biri dahî zahr-ı evrâka imzâ-günâ bir şey işâret eylemek ve hükkâm ve zâbitân dahî bu bâbda ru'esâ-yı mersûmenin ifâde-i sahîhasına bilâ-mûcib adem-i i'tibâr ile yine eski cizyedârlar misüllü re'âyâ ta'addî ve ba'zan bu husûsda aşâğı yukârı kullanılacak âdemler için bir gün avâid talebine tasaddî olunur ise keyfiyet ol mahallin metropolid ve sâir ru'esâ-yı ra'îyyeti câniblerinden ve der-şevket-karâr-ı mülûkâneme arz-ı hâl takdîmiyle inhâ ve bundan böyle kasabât ve kurâdan kolcu gezdirilmeyeceğinden ru'esâ-yı millet dahî mevcûd olan re'âyâdan bir neferini veyâhud cizye evrâkı tevzî'inde memleketinde bulunmayub sonradan gelenleri ketm u ihfâ ve istihkâkından dûn kâğıd aldırmağı neş'et misüllü harekete ictirâ iderler ise hükkâm ve zâbitân taraflarından kezâlik Der-i Sa'âdetime i'lâm ve inbâ olınarak tarafeynin inhâ ve iştikâsı cânib-i Saltanat-ı Seniyyemden sırren ve alenen bi't-tahkîk

kabâhat her kangı tarafda ise cürm ve kabâhatine göre lâzım gelen te'dîbleri icrâ kılınmak ve memeâlik-i mahrûsem cizyeleri muvakkâ'ına göre iki sancâk veyâhud üç beş veyâ on kazânın cizyesi bir kalem i'tibâriyle kalem kalem bir adet ihâle olunmakda ise de ba'de mesâfesi cihetiyle cümlesini kendüleri cibâyet idemeyerek ekserîsini şuna buna ilzâm ile bu keyfiyet dahî başkaca bir ta'addiyât-ı zâ'ideyi mûcib olduğına ve ba'de'l-hamd ve'l-minne memâlik-i mahrûse-i şâhânemin ekser mahalleri tahrîr olınarak ad ve nüfûs mazbût bulunduğuna binâ'en ba'de izîn tahrîr olınan her bir sancâk ve kazâ re'âyâsını cizye evrâkı başka başka tefrîk ve her kimin uhdesine muhavvel ise cizyesi dahî ânâ havâle olınarak ve cizyedârlara medâr-ı ta'addî ittihâz olına gelen tahsîldâriyye ve kefilime ve harc-ı aklâm misüllü şey ba'de izîn alınmayarak asıl virecekleri cizyeye dâhil olmak ve bundan böyle işbu tahsîldâriye ve kefilime ve harc-ı aklâm kimi şeyin burada hazînede tefrîk ile mahallerine edâ ve cizyesi idâre olunmakda olan mahallerde dahî kezâlik bu usûl icrâ kılınmak ve henüz tahrîr olunmayan mahaller için şimdiden kazâ be-kazâ boğâça rabtı idileceğinden ânın için sâbıkları vechle boğâça rabt ve mahallerine irsâl olınarak anlârın dahî sene-i âtîden iktizâsına bâkılmak üzere kazâ be-kazâ tevzî' olınan evrâkın ve cibâyet olınan cizyelerinin miktârını mübeyyin defteri Der-i Sa'âdetime takdîm olınmak ve gönderilecek evrâkdan bu kaleme defteri geldikten sonra re'âyâdan pusulaları hilâf vâkı' âher mahalle kendü veyâhud hâlik oldın denilerek kendüye evrâk i'âde olunur ise kable't-tahkîk bir vukiyye kayd olunmıyarak yine i'âde ile o misüllü irtikâb ve habâise cesâret idenlerin te'dîbde lâyıkalı icrâ kılınmak öteden berü Evkâf-ı Hümâyûnum ve Darbhâne-i Âmirem ve mukâta'ât hazînelerinden idâre olunmakda olan mukâta'ât-ı merbût cizyelerden mâ'adâ mahaller cizyeleri fi'l-asl cizye-i âmirem tâlibine ihâle ve iltizâm kılınmakda ise de cizyelerin zamân-ı şer'iyyesi Asâkir-i Mansûre masârifinden mukâta'ât cizyesine mürettib olduğundan ba'de izin muhâsebelerde kârışıklık olmamak için iki yüz elli senesi Muharremi gurrenden i'tibâren bi'l-cümle cizyelerin der-uhde ve tefvîz ve tahsîlât ve nezâret mâddeleri mukâta'ât hazînesi tarafından idâre ve rü'yet kılınmak

Sahîfe no: 19 / Belge no: 24 devâmı

husûsları ittikâ ve ârâ ile karâr-gîr olarak ol vechle tanzîm ve icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i pâdîşâhânem ta'likîyle ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı mülûkânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmuş ve işbu cizyenin hadd-ı nisâb-ı şer'îsi ehl-i zimmet re'âyânın a'lâsından kırk sekiz ve evsâtından yigirmi dört ve ednâsından on iki dirhem sîm-i hâlis olmak sûreti olarak mukaddemlerde sukûk ve mütedâvil olan beyâz akçeye tatbîkân sîmin beher dirhemi bir gurûş i'tibâriyle tanzîm olunmuş elyevm sîm-i hâlisin beyne'n-nâs cârî olan fîâta nazaran cizyenin selef-i a'lâsı yüz gurûşdan ziyâde olmak ve evsât ve ednâsı dahî buna göre iktizâ idüb nisâb-ı şer'îsinden düşük olmak üzere el hâletü hâzihî beher adedi bir dirhem olmak üzere Darbhâne-i Âmiremde kat' ve darb olunmakda olunmuşluğun ibârete tatbîk lâzım gelse bile a'lâdan yetmiş iki ve evsât ve ednâdan otuz altı ve yigirmi dört gurûş alınmak îcâb ider ise de cümle hakkında mebzûl olan merâhim ve eşfâk-ı pâdîşâhânem muktezâsı üzere bu sûretten dahî sarf-ı nazar ile işbu bin iki yüz elli senesi Muharremü'l-harâmı guresinden i'tibâren esnâf-ı selâse-i merkûmenin a'lâsından altmış ve evsâtından otuz ve ednâsından on beş gurûş alınması husûsuna müsâ'ade-i merâhim-ma'âde-i şehriyârânem bî-dirîğ ve erzân kılınmış ve nizâm-ı mezbûr hazîne muhâsebesine kayd ve iktizâ iden mahallere ilm u haberleri i'tâ olunmuş ve ber-mûceb-i tahrîr Midilli kalemi cizyesinin esnâf-ı selâse i'tibâriyle on altı bin iki yüz on altı aded evrâkı ve ma'a zamâim-i şer'iyye dört yük yigirmi dokuz bin yüz otuz beş gurûş mâl olub iki yüz elli senesine mahsûben cibâyeti sen ki nâzır-ı mîr-i mûmâ-ileyhsin sana ihâle olınarak mukâta'ât hazînesi defterlerinden uhdene kayd ile evrâk boğâçası tarafına gönderilmiş olmakdan nâşî bi-minnetü te'âlâ gurre-i Muharremi'l-harâmda ber-mûceb-i nizâm ol tarafda mahkeme-i şer'iyye veyâhud âher tahsîs kılacak mahal-i mahsûsda lâzım gelenler ru'esâ-yı millet ad olınan papaz ve kocabâşılar hâzır oldukları hâlde boğâçanızın mîrî mühürlerin fekk ve küşâd ve bâlâda bast u beyân olınan

nizâm ve şerâite tatbiken yerlû ve yabancı mürûr-ı ubûr iden re'âyânın ve emred ve mürâhaka hükmüne dâhil olan evlâdlarının bir neferi hârc ve kâğıdsız kalmamak ve hiç biri ketm u ihfâ olunmamak üzere cümlesinin tahammül ve temettu'larına göre esnâf-ı selâse i'tibâriyle ale'r-ru'ûs tevzî' olarak ve cibâyet-i ahvâle şurûh ve mübâşeret-birle ma'a zamâim-i şer'iyye mâl-ı mukayyedi olan meblağ-ı mezbûrî tamâmen tahsîl iderek bundan mâ'adâ gerek hâkim ve gerek hirefinden küşâdiye ve ikrâmiye ve ma'âş ve tahsîldâriyye ve bahâne-i sâir ile bir akçe ve bir habbe alınmaması emrine ziyâde i'tinâ ve dikkât ve ru'esâ-yı millet ve kocabâşılar re'âyâsı tesâhub himâye dâ'iyesiyle a'lâyâ müstehak olanlara evsâta ve evsâta müstehak olanlar ednâ kâğıd virdirmek misüllü fesâhate cesâret iderler ise haklarında lâzım gelen akubât-ı şedîd bilâ-imhâl icrâ kılınacağı musammem olduğundan keyfiyeti peşince kendülerine ifâde ve tefhîm-birle memlû emvâl-i mîriyyenin telef ve şerefden vîkâyesi husûsuna kemâl-i ikdâm ve sarf-ı rû'yet eylemek fermânım olmağın zabtı hâvî işbu emr-i âlişânım ısdâr ve tesyâr olınmışdır imdi keyfiyet-i nizâm ve irâde-i seniyye-i mülûkânem mantûk-ı fermân-ı me'âlî-ünvân-ı şâhânemden ma'lûmun oldıkda müceb-i muktezâsı üzere amel ve hareket ve hilâfından hader ve mücânebet eyleyesiz ve sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin sen dahî mûcib ve muktezâ-yı emr-i şerîfçe imtisâl ve mütâba'at ve halâsdan tevakkî ve mübâ'adet eylemek bâbında fermân-ı âlişân mübâdered-şod tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî aşara şehr-i Zi'l-ka'de sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-15 Z. sene 249

Yed-i vâhid usûlünün terki üzerine zimmetlerinde eski usûlden para kalan kişilerden bu paranın fâiziyle beraber alınması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhirü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli ve Edremid ve Kemeredremid nâibleri zîde ilmuhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân dîvân-ı hâcegân-ı mûşîri'l-erkânımdan ve Dîvân-ı Hümâyûnum kalemi mühimme nüvîsânı mütebahhırânından olub zikri âtî husûsa bu def'a taraf-ı Devlet-i Aliyyemden mahsûs mübâşir ta'yîn olunan el-Hâcc Ahmed İzzet zîde mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli ve Edremid ve Kemeredremid ve mahal-i sâireden husûle gelen revgan-ı zeyt hakkında yed-i vâhid nizâmının feshiyle bu mâdde zımında mukaddemen cibîl-i hümâyûn-ı feyz-meşhûn-ı şâhânem hazînesinden i'tâ olunub senki mîr-i mûmâ-ileyhsin pederin Midilli Nâzırı sâbık müteveffâ Mustaf Beğ vefâtından zimmetine geçmiş olan üç bin kise sermâye akçesinin sahîfe-pîrâ-yı sunûh ve sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı pâdîşâhânem muktezâ-yı münîfi üzere hazîne-i mezkûreye derhâl tamâmen irsâl ve teslîmiyle tebriye dikkat eylemek lâzımeden iken meblağ-ı mezkûrun bir miktârı yed-i vâhid tüccârına ve birâzı kasaba ve kurâ kocabâşları ma'rifetiyle ashâb-ı alâkaya taksîm ve i'tâ ile anların zimmetlerinde olarak bu def'a bin kisesi bi't-tahsîl nakden ve havâleten hazîne-i mezkûreye irsâl ve teslîm kılındığından bahsle küsür iki bin kisesinin dahî bundan akdem böyle tahsîl ve irsâl olınacağı tarafından derbâr-ı şevket-karârıma inhâ olunub keyfiyet-i ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ Darbhâne-i Âmirem nâzırı iftihârü'l-ekâbir ve'l-ekârim Ali Rıza zîde uluvvuhûdan lede'l-isti'lâm işbu yed-i vâhid usûlünün feshi hakkında sâdır olan evâmîr-i şerîfemin mahallerine vusûlû târîhi olan sene-i sâbık Şevvâlî guresinden Zi'l-ka'de-i şerîfe gâyetine gelince yed-i vâhid tüccârı mugâyir-i emr ve rızâ-i usûl-ı mezkûreyi kemâ-fi'l-evvel icrâ iderek revgan-ı zeytin beher destisi ashâb mahsûlünden on ikişer gurûş hesâbıyla alub on beşer gurûşa hârice bey' ve fûrûht-birle bunların zimmetlerinde tebeyyün iden ve

gerek tüccâr-ı merkûmeden Laz oğlu Andon ve Murgac nâm zimmîlerin kezâlik hârice fûrûhte cûr'et eyledikleri revgan-ı zeytten hâsıl olan menâfi'-i mîriyye hesâb olunarak cümlesi dört yüz doksân sekiz kise akçeye bâliğ olmuş ve meblağ-ı mezbûr tahsîl ve Darbhâne-i Âmireme tesbîl olunmak üzere Edremid Mahkemesi siciline kayd itdire lâkin ol bâbda bir kıt'a emr-i şerîfim dahî ısdâr ve tesyâr kılınmış ise de ale'l-ân tahsîl olınamamış ve bundan başka zikr olunan iki mâh zarfında kezâlik ashâb-ı mahsûlden on ikişer gurûş düşürülerek tüccâr-ı merkûm yedlerinde bulunan yigirmi bir bin iki yüz elli dört desti revgan-ı zeyde dahî sunûh idecek irâde-i seniyyem terakkubâtını mahkeme-i mezbûre siciline kayd ile kendü yedlerinde emâneten hıfz olunması tenbîh kılınmış olduğına ve sâlifü'l-beyân üç bin kise sermâye akçesinden gayr-ı ez-teslîm iki bin kise akçenin sür'at-i te'diyesi lâzımeden ve ba'de izin dahî avk ve te'hîri bi'l-vucûh rızâ-yı meyâmin-i irtizâ-yı mülûkâneme mugâyir ve menâfi olacağı vâzihâtdan idüğine binâen meblağ-ı mezbûrun ve merkûmân Laz oğlu Andon ve Yorgaç zimmîler ile tüccâr-ı sâirenin ber-minvâl-i muharrer zimmetlerinde tebeyyün iden dört yüz doksân sekiz kîse akçe menâfi'-i mîriyyenin hemân bi't-tahsîl Darbhâne-i Âmireme tesbîline müsâra'at olunmak ve ashâb-ı mahsûbdan on ikişer gurûş alınarak kâr bedellerinde bulunan yigirmi bir bin iki yüz elli dört desti revgan-ı zeytin menâfi'i Darbhâne-i Âmirem cânibine âid olınacağından işbu revgan-ı zeytten ne miktâr menâfi'-i mîriyye hâsıl olmuş ve kimlerin yedlerinde ve zimmetlerinde kâlmış ise ma'rifet-i şer'le bi't-tahrîr zâhire ihrâc ve îcâb ve iktizâ idenlerden tamâmen tahsîl ile bâ-defter müzmâ bu taraf ba's ve tesyâr kılınmak ve bu bâbda a'zâr-ı vâhiyyeye ibtidâr veyâhud işbu menâfi'-i mîriyyeyi ketm u ihfâ sûreti izhâr kılındığı hâlde nizâm-ı mezkûrun feshi târîhinden zikr olunan sermâye akçesinin te'diyesi vaktine değin lâzım gelân rıbhı usûlû üzere hesâb itdirerek tamâmen tarafından tahsîli sûretine bâkılmak ve husûsât-ı merkûmeden dolâyı bir taraftan ber-vecehle sizleri iştikâ misüllü vaz' u hâlet vukû'a getürülmemek tenbîhâtını şâmil emr-i şerîfim sudûrını i'lâm eylemiş ve mevâd-ı meşrûhanın cümlesine mûmâ-ileyh bi'l-intihâb mahsûs mübâşir ta'yîn ve tesyîr kılınmış olmağla vech-i meşrûh üzere

amel ve harekete mezîd i'tinâ ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemek fermânım olmağın tenbîhen ve ikdâmen Dîvân-ı Hümâyûnumdan mahsûsen işbu emr-i celîlî'l-kadrim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile tesyâr olınmışdır imdi sâlifü'l-beyân sermâye akçesinden bâkî kalân iki bin kîse ile tüccâr-ı merkûm zimmetlerinde mütebeyyin ve mütehakkık olan dört yüz doksân sekiz kîse akçenin ve gerek tüccâr yedlerinde hıfz ve te'hîr kılınân yigirmi bir bin iki yüz elli dört desti revgan-ı zeyt menâfi'nin ma'rifet-i şer'-i şerîf ma'rifetin ve mûmâ-ileyh ma'rifet ve mübâşiriyyetiyle lâzım gelânlerden bi't-tahsîl defâtır-ı mümziyyesiyle hazîne-i mezkûreye irsâl ve tevsîli irâde-i seniyye-i mülûkânem muktezâsından idüğü ve bu bâbda ıgmâz ve rehâvet ve mugâyir-i emr-i ve rızâ bir gûne vaz' ve hâlât vukû' bulmak ihtimâli olur ise usûl-ı meşrûha üzere icrâ-yı iktizâsına ibtidâr kılınacağı ve Darbhâne-i Âmirem cânibine ilm u haberi virildiği ma'lûmun oldıkda ber-minvâl-i muharrer amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî-evâhir-i şehir-i Rebî'u'l-âhir sene hamsîn ve ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-15 C. sene 250

Sahîfe no: 20 / Belge no: 26

Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.

Hüve'l-mu'în

Yâ Allâh, yâ fettâh, yâ rezzâk, yâ ganî, yâ muğnî, yâ rahmânü'd-dünyâ ve rahimü'l-âhire

Bed'eten bismi'llâhi'rrahmâni'rrahîm temeyyünen

İzzet-me'âb, şerî'at-nisâb Mevlânâ İsmet Efendi kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki, ber-vech-i mansıb mutasarrıf oldığım Midilli Kazâsın'ın umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi niyâbeti işbu bin iki yüz kırk dokuz senesi Zî'l-hicce-i Şerîfesi gurrelerinden zabt itmek üzere tarafımızdan cenâbınıza kemâ-kân ibkâ ve ihâle olunmuşdır gerekdir ki, kazâ-yı merkûmu gurre-i mezbûreden umûr-ı kısmet-i askeriyesiyle ma'ân bi'n-niyâbe zabt eyleyüb beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i âlîde mezîd sa'y-ı gayret idüb hilâf-ı şer'-i hazret-i bârî ve mugâyir-i rızâ-yı hazret-i şehen-şâhî hareketden tevakkî ve mücânebet eylesiz ve's-selâm.

el-Fakîr Mehmed Selim el-Kâdî

be-kazâ-i mezbûr

Sahîfe no: 21 / Belge no: -

Sahîfe boş.

Sahîfe no: 22 / Belge no: 27

Yed-i vâhid usûlünün terki üzerine bölge halkının, İstanbul ihtiyacı olan zeytinyağı ve sabunu ne kadar gönderebileceklerini bölgedeki yetkililerle müzakere edip merkeze bildirmeleri emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'i'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtasîn-i bi-mezîd-i inâyeti'l-melikü'd-dâim ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ cizye muhassılı olub zikr-i âtî revgan-ı zeyt ve sâbûn muhassıllığı uhdesine muhavvel olan Mehmed Lebib Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşılarından Midilli Nâzırı Mîr İsmail dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mukaddemce sahîfe-pîrâ-yı sudûr olan emr-i celîlü'l-

kadrimda tafsîl ve beyân olındığı vechle Edremid ve Kemeredremid ve Ayvacık ve Ayvalık ve Emrudoğası ve Ayazmend kazâlarıyla Yunda ve Midilli cezîrelerinde husûle gelen revgan-ı zeyt ve sâbûnun yed-i vâhid usûlüyle mubâya'ası sûretinin vâki' olan istid'â ve istirhâma mebnî afv ve terkiyle revgan-ı zeyt ve sâbûn ashâbı olan fukarâ-yı ra'iiyeti gadr ve müfretiden ve gerek Der-i Sa'âdetim sekenesini bu mâddede müzâyaka ve zarûretten vikâyete zâbita-i haseneye rabtı husûsuna müsâ'ade-i seniyye-i şâhânem tesvikiyle husûs-ı mezkûre sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin me'mûr kılınarak Der-i Sa'âdetim tertîbi olan yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve yüz bin kantâr sâbûnı peyder-pey bu tarafa irsâl ve tesbîl ve rusûmât muktezâsını ahz ve tahsîle gayret ve maslahata bir def'a matlûb bir hüsn-i sûret bulıncaya değin mahal-i âhere bir dirhem revgan-ı zeyt ve sâbûn virilmemesine dikkat eylemek üzere tarafından zikr olunan mahallere mahsûs me'mûrlar gönderilmiş ise de beyândan müstağnî olduğu vechle yed-i vâhid usûlünün afv ve terkinden maksûd şîme-i kerîme-i mekârim-kârî ve şefkat-i şehriyârânem iktizâsı üzere hem fukarâ-yı gadrden muhâfaza ve sıyânet ve hem de Dârul-Hilâfeti'l-Aliyyemde mutavattın ibâdu'llâhı revgan-ı zeyt ve sâbûn husûsunda zarûret ve müzâyakadan tahlîs ve vikâyete garazından ibâret idüğü zâhir ve nümûdâr olduğundan bu cihetle maslahatı mahallinde nâzır-ı mûmâ-ileyh ile bi'l-müzâkere etrâfıyla ekleyüb dilhâh-ı merâhim-iktinâh-ı şâhânem üzere karârlaşdırmak için senin bi'n-nefs ol havâliye azîmetinin husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allûk iderek ol bâbda emr-i hümayûn-ı ehemmmakrûn-ı pâdîşâhânem şeref-rîz-i sudûr olmağla mecbûl olduğın kâr-güzârı ve rû'yet-i iktizâsı ve me'mûriyetin muktezâsı üzere hemân bu taraftan hareket ve ol tarafa varub iktizâ iden mahalleri dolâşarak husûs-ı mezkûr lâzım gelenler ile bi'l-müzâkere mahal-i merkûmede hâsıl olan revgan-ı zeyt ve sâbûndan Der-i Sa'âdetim tertîbâtıyla fazlasından hâric ve fûrûht olınacak irsâlâtın keyfiyet ve mikdârı ve kemiyetini etrâfıyla ekleyüb ve maslahatın her bir tarafını müteferi'âtıyla yoluna koyub icrâ-yı lâzıme-i me'mûriyet ve sadâkate ihtimâm ve gayret ve bu mâddede bir-gûnâ rehâvet ve hafî ve celî hilâfına cür'et ider olur ise ol makûleleri icrâ-yı te'dîbleri için ism ve

şöhretleriyle Der-i Sa'âdetime ihbâr ve işâret eylemek fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i celîlül-kadım ısdâr ve yedine itâ olınmışdır imdi keyfiyet-i me'mûriyetin ma'lûmun oldıkda ber-minvâl-i muharrer amel ve hareketle îfâ-yı lâzıme-i kâr-güzârı rû'yet ve icrâ-yı me'mûriyet ve sadâkate dikkat ve mugâyiri vaz' ve hâlet vukû'a gelmemesine rû'yet eyleyesin ve siz ki nâzır ve nâib ve sâir mûmâ-ileyhimsiz mazmûn-ı emr ve irâde-i şâhâneme sizin dahî meczûmunuz olarak mûcib-i muktezâsı üzere amel ve hareketle bu bâbda tarafınızdan dahî mu'âvenet-i îcâbiyyenin kemâ-yenbagî icrâ ve îfâsı husûsuna gayret ve husûs-ı mezkûrede ednâ derece rehâvet ve hilâfına cür'et olınmak lâzım gelür ise mütecâsir olanların bilâ-imhâl icrâ-yı lâzıme-i te'dîblerine ibtidâr kılınacağını iktizâ idenlere etrâfıyla ibkâda ve tefhîm-birle ânâ göre tenfîz-i emr ve irâde-i seniyye-i şehriyârânem bi'l-infâk mezîd ikdâm ve dikkat ve hilâfından gâyetül-gâye tehâşî ve mücânebet ve keyfiyeti dürrer-i şevket-karâr-ı mülûkâneme inhâ ve ilâma mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmışdır buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibül-etbâ' ve lâzımül-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe itimâd kılâsız tahrîren fi'l-evâil-i şehir-i Zî'l-ka'deti's-şerîfe li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-25 Z. sene 249

Sahîfe no: 23 / Belge no: 28

Çınarlı Çeşmesi ve Göle Karyesi'nde bulunan çeşmelerin nukud vakfına ait muhasebe kaydı.

Tecdîd-i mu'âmele-i nukûd-ı mevkûfe-i berây-ı mâ-i cârî Çeşme-i Çınarlı ve çeşme-i sâireti'l-vâki'den be-Karye-i Göle bâ-ma'rifet-i mütevellî-i cedîd-i mansûb Sakızî oğlu Monla Ahmed ve bâ-ma'rifet-i şer'-i şerîf def'a

zâlikü't-tecdîd ve't-tahsîb ez-gurre-i Muharremi'l-harâm der-sene-i tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf ilâ gurre-i Muharremi'l-harâm li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve ve elf.

Der-zimmet-i Mütevellî oğlu el-Hâcc Süleyman

bâ-cihet

pâre gurûş

19 1636

Der-zimmet-i Edremidli zevcesi

bâ-cihet

gurûş

294

Der-zimmet-i Bodurumlu zevcesi

bâ-cihet

pâre gurûş

20 86

Der-zimmet-i Monoloğlu Ahmed

bâ-cihet

pâre gurûş

32 335

Der-zimmet-i Dükkâncı Monla Ahmed

bâ-cihet

gurûş

392

Der-zimmet-i Cafer Beşe

bâ-cihet

gurûş

200

Der-zimmet-i Deluzlı

bâ-cihet

gurûş

205

Der-zimmet-i Paşaköylü Hüseyin Ağa

bâ-cihet

gurûş

635

Der-zimmet-i Deli Ali oğlu Hasan

bâ-cihet

pâre gurûş

25 152

Der-zimmet-i Karanfil oğlu Zöheri

bâ-cihet

gurûş

89

Der-zimmet-i Kocabâşı İşterati

bâ-cihet

gurûş

200

Der-zimmet-i Selim Ağa zevcesi

bâ-cihet

gurûş

100

Der-zimmet-i Selim Ağa oğlu Mehmed

bâ-cihet

pâre gurûş

20 117

Der-zimmet-i Yetmim Mehmed Beşe

bâ-cihet

pâre gurûş

20 234

Der-zimmet-i Mahmud oğlu İzzet

bâ-cihet

gurûş

100

Der-zimmet-i Ömer Reis

bâ-cihet

gurûş

115

Der-zimmet-i Tonos oğlu Mihailo

bâ-cihet

pâre gurûş

20 264

Der-zimmet-i Sakızlı oğlu Hüseyin zevcesi

bâ-cihet

pâre gurûş

20 264

Der-zimmet-i Deli Ebubekir

bâ-cihet

gurûş

200

Divâne Ahmed oğlu Mustafa

bâ-cihet

gurûş

100

Der-zimmet-i Sarı İmam Mehmed

bâ-cihet

gurûş

100

Der-zimmet-i İne Hasan

bâ-cihet

gurûş

100

Der-zimmet-i Hadimko oğlu Zöheri

Der-zimmet-i Batista oğlu

bâ-cihet
pâre gurûş
20 67

Der-zimmet-i Sote oğlu Duka

bâ-cihet
gurûş
100

Der-zimmet-i İrfanometro

bâ-cihet
gurûş
100

Der-zimmet-i Karadoğar oğlu Kanal

bâ-cihet
gurûş
230

Der-zimmet-i Karadoğar oğlu Yahya

bâ-cihet

bâ-cihet
pâre gurûş
20 132

Der-zimmet-i Kadra oğlu Yorgi

bâ-cihet
gurûş
100

Der-zimmet-i Dükkancı Zaferkaya

bâ-cihet
gurûş
100

Der-zimmet-i Kadra oğlu Toma

bâ-cihet
gurûş
100

Der-zimmet-i Açı Ceryako kızı Zosorol

bâ-cihet

	gurûş		gurûş
	100		50
Der-zimmet-i Huk oğlu Panayot		Der-zimmet-i Berber Mustafa	
bâ-cihet		bâ-cihet	
gurûş		gurûş	
250		50	
Der-zimmet-i İtmekçi Nikola		Der-zimmet-i Efentos Kotalano	
bâ-cihet		bâ-cihet	
gurûş		gurûş	
85		100	
Der-zimmet-i Kakofa oğlu Barağkava		Der-zimmet-i Arif Reis	
bâ-cihet		bâ-cihet	
gurûş		gurûş	
115		100	
Der-zimmet-i Deli Yani zimmî		Der-zimmet-i Behramlı Ahmed Ağa	
bâ-cihet		bâ-cihet	
gurûş		gurûş	
50		57 nâ-merbûh	

Der-zimmet-i Meramet zimmî

bâ-cihet

gurûş

1015 nâ-merbûh

Der-zimmet-i Yundalı Hüseyin

bâ-cihet

gurûş

59 nâ-merbûh

İbrahim Reis'den müşterâ zeytûnlük semeni

bâ-cihet

gurûş

416

Mutafa Ağa'dan müşterâ zeytûnlük semeni

bâ-cihet

gurûş

6000

Kara Ahmed'den müşterâ zeytûnlük semeni

bâ-cihet

gurûş

1036

Hristo zimmîden iştirâ zeytûnlük semeni

bâ-cihet

gurûş

725

Cem'ân yekûn-ı-----asl-ı mâl-ı vakf-ı şerîf

pâre gurûş

10 17038

Minhâ-----

Meblağ-ı mezkûrun yetmiş yedi gurûşu îcâre-i bâkiyye olub ve bin yüz otuz bir gurûşu dahî nâ-merbûh ve sekiz bin yüz yetmiş yedi gurûşu dahî zeytûnlük semeni olmağla kâbil-i i'mâl olmayub meblağ-ı bâkî onu on bir buçuk hesâbı üzere bir senede hâsıl olan nemâ-i fazla

gurûş

1147

0814 sene-i mezbûrede zeytûnlüklerden hâsıl olan revgan-ı zeyt bahâ

0030 kahve îcârı

+ 0060 furûn dükkân îcârı

2051

Minhâü'l-----ihrâcât

Vazîfe-i tevliyet : gurûş 15

Vazîfe-i mu'allim-i sıbyân : gurûş 200

Karye-i mezbûre hamâmcısına virilân	: gurûş	150
Vazîfe-i râh-ı âbî	: gurûş	120
Masârif-i çeşme ve hammâm der-yed-i mütevellî	: gurûş	398
Harc-ı defter	: gurûş	15
Kalemiyye	: gurûş	5
Huddâmiyye	: gurûş	5
Kaydiyye	: gurûş	5
İmzâ'îyye	: pâre 20	: gurûş 3
Hıdmet	: gurûş	5

Cem'ân- yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

1055

Bâ-cihet-i vakf-ı şerîf-i mezbûr

gurûş

17038

+ 00995

18233

Ba'de'l-ihrâci'l-masârif dokuz yüz doksân beş gurûş fazla kalmağla
sene-i atıyyede asl-ı mâla zamm şod inşâa'llâhu te'âlâ

Göle toprâğında Avrula Mezra'âsı'nda vâki' yüz kırk aded eşcâr-ı zeytûn çeşmehâ-i mezkûrelerin ta'mîrine Kaşık Hasan Ağa'nın vakf eylediği işbu mahalle kayd olundu

ve yine Ağrışe Çeşmesi'nin ta'mîri için mûmâ-ileyh Hasan Ağa elli gurûş vakf eylediği işbu mahalle kayd-şod

Sahîfe no: 24 / Belge no: -

Sahîfe iptâl edilmiş.

Sahîfe no: 25 / Belge no: 29

Midilli ve Edremid ve Kemeredremid ve Ayvalık ve Ayazmend ve Çiftlik Kabakum ve Çandarlı ve Foçateyn ve Güzelhisar'dan hâsıl olan ve ihtiyaç fazlası zeytininyağı ve sabunun resm-i ihtisâbiyyesinin İzmir usulü üzere toplanması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ cizye muhassılı olup zikr-i âtî revgan-ı zeyt idâresi ve rusûm-ı ihtisâbiyyesini emr-i tahsîli uhdesine muhavvel olan Mehmed Lebib dâme mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Edremid ve havâlîsinden Der-i Sa'âdetim tertîbi fazlası olarak hârice bey' ve fûrûht olınan revgan-ı zeytin beher kantârından Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbâşısı hâlâ Midilli Nâzırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim İsmail Beğ dâme mecduhû ma'rifetiyle tahsîl olınmakda olan on bir gurûş resm-i ihtisâbin emr-i tahsîli sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin senin müteferri'ât-ı me'mûriyetinden ma'dûd olmak cihetiyle maslahatda çatâllık olmamak için resm-i mezkûrun tarafınızdan ahz ve tahsîli husûsuna ruhsat-ı seniyye-i pâdişâhânem üzere erzân kılmakdan nâşî

îcâb-ı keyfiyet ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ mukâta'ât hazînesinin vâridâtı nâzırı iftihârü'l-ekâbir ve'l-ekârim Seydi Abdurrahman Nafiz zîde uluvvuhû lede'l-isti'lâm Midilli ve Edremid ve Kemeredremid ve Ayvalık ve Ayazmend ve Çiftlik Kabakum ve Çandarlı ve Foçateyn ve Güzelhisar'dan Der-i Sa'âdetime irsâl olunandan mâ'adâ diyâr-ı âhere fûrûht olunan revgan-ı zeyt ve sâbûnun mukaddem ve mu'ahhar tertîb olan resm-i mîrî ve kantâriyyesi ve zikr olunan mahaller sâbûn ve eşyâ-i sâiresinin rûsûm-ı ihtisâbiyye ve damgâsıyla dekâkîn yevmiyesi İzmir usûlû ve ta'rifesi üzere nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ahz ve tahsîl ve hâsılât-ı vâkı'ası mûmzâ defter müfredâtıyla mukâta'ât hazînesine irsâl ve tesbîl olınmak bâbında Dîvân-ı Hümâyûnumdan evâmir-i şerîfem sâdır olmuş ve Nefs-i İzmir'den diyâr-ı âhere fûrûht olunan revgan-ı zeytin beher kantârından üçer buçuk gurûş ruhsatıyla ve sekizer gurûş kantâriyyesi İzmir İhtisâbı tarafından tahsîl olinageldiği mahfûz olan ta'rifede defterinde mukayyed bulunmuş idüğü hazîne-i mezkûre-i mansûre zimmeti der-kenârından nûmâyân ve tertîbât-ı muharrereden fazla olarak sâlifü'z-zikr iskelelerden hârice fûrûht olacak revgan-ı zeytin beher kantârından on birer buçuk gurûş ruhsatıyla ve kantâriyyenin nizâmı ve İzmir usûlû vechle tarafınızdan ve sâbûn ve eşyâ-i sâire ihtisâbiyye ve resm damgâsıyla dekâkîn yevmiyesinin kemâ-fi's-sâbık nâzır-ı mûmâ-ileyh cânibinden ahz ve tahsîl olunması münâsib olacağı zâhir ve a'yân olduğundan bahsle zikr olunan ruhsatıyla ve kantâriyyenin minvâl-i muharrer üzere tarafınızdan ahz ve tahsîl mâh be-mâh defter mûmzâsıyla hazîne-i merkûmeye teslîmi husûsuna mübâderet ve emr-i tahsîline kangı târîhden berren mübâşeret olunur ise hâsılât-ı mezkûre ânâ göre sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyh cânibinden tahrîr ve taleb olınmak üzere keyfiyetini kayd-ı bâlâsına şerh virilmesi için bu tarafa inhâ ve işâret eylemek bâbında me'mûriyetini hâvî sana hitâben başka ve zikr olunan sâbûn ve eşyâ-i sâire ihtisâbiyye ve resm-i damgâsıyla dekâkîn yevmiyesinin kemâ-fi'l-evvel ma'rifetinle tahsîl olunması zımında ifâde-i hâli müş'ir nâzır-ı mûmâ-ileyhe başka evâmir-i aliyyem ısdâr ve hazîne-i merkûme-i mansûre zimmeti defterlerine ilm u haberleri i'tâsıyla tesviyesine ibtidâr kılınmasını i'lâm itmiş

ve i'lâmı mûcebince nâzır-ı mûmâ-ileyhe hitâben diğerk emr-i şerîfem tasdîr ve tesyîr olunmuş olmağla vech-i meşrûh üzere amel ve harekete ihtimâm ve mübâderret eylemek fermânım olmağın mahsûsen işbu celîlü'l-kadım ısdâr ve tesyâr olunmuşdur imdi mârru'z-zikr ruhsatıyla ve kantâriyye rusûmâtının usûl-ı meşrûh üzere ma'rifetinle bi't-tahsîl hâsılât-ı vâkı'asının mûmzâ defteriyle mâh be-mâh hazîne-i merkûmeye te'diye ve teslîmi husûsuna gayret ve târîh berren ve mübâşeretini bu tarafa iş'âra müsâra'at eylemek irâde-i seniyye-i mülûkânem muktezâsından idüğü ve zikr olınan mahallere başka başka ilm u haberleri virildiğı ma'lûmun oldıkda ber-minvâl-i muharrer amel ve hareketle icrâ-i lâzıme-i kâr-aşnâyı ve rü'yet ve îfâyı muktezâ-yı me'mûriyet ve sadâkate ihtimâm ve dikkat ve hilâf-ı emr ve rızâ vaz' u hâlet vukû'a gelmemesine sarf-ı mukadderet eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fi'l-evâhir-i şehri Zi'l-hicce'ti's-şerîfe li-sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fi-15 M. Sene 250

Sahîfe no: 26 / Belge no: -

Sahîfe boş.

Sahîfe no: 27 / Belge no: 30

Midilli'ye muzâfe Kelemiye Karyesi sâkinlerinden iken ölen Mehmed Emin Ağa ibn el-Hâcc Mehmed'in tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Kelemiye Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Mehmed Emin Ağa ibn el-Hâcc Mehmed nâm müteveffânın verâseti sulbî sagîr oğlu Mehmed'e münhasıra olduğu lede's-şer'îl-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra müteveffâ-yı mûmâ-ileyh hâl-i

hayâtında ba'de'l-vefât cemî' mâlının sülüsünü Turraguşzâde İbrahim Reis ile vâlideşi Gülün Hâtûn'a virile deyü vasîyet ve musırren alâ-îsâle vefât eylediği şâhidîn-i âdilîn ile ba'de's-subût sagîr-i mezbûrun evân-ı rüşd ve sedâdına değin kibel-i şer'den vasî-i mansûbesi olan min-kable'l-ümm ceddesi Ümmügülsün Hâtûn ile mûsâ-lehumâ bâ-sülüs merkûmân Turraguşzâde İbrahim Reis ile vâlideşi Gülsün Hâtûn taleb ve iltimâs ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'île tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis ısrîn şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Filinta tüfenk, aded/1	: gurûş 160
Def'a tüfenk, aded/1	: gurûş 91
Def'a tüfenk, aded/1	: gurûş 160
İpek Piştov, çift/1	: gurûş 208
Sîm İngiliz piştov, aded/1	: gurûş 90
Kemik kabzalı kılınç, aded/1	: gurûş 13
Kehribar duhân çubuğı, aded/1	: gurûş 73
Def'a kehribâr duhân çubuğı, aded/1	: gurûş 19
Köhne seccâde, aded/1	: gurûş 26
Musta'mel kırmızı kuşâk, aded/1	: pâre 20 : gurûş 42
Köhne nîş, aded/1	: gurûş 72
Musta'mel çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 80
Def'a çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 47
Musta'mel beyâz don, aded/1	: gurûş 19

Def'a musta'mel beyâz don, aded/1	: gurûş 18
Musta'mel iç don, aded/1	: gurûş 9
Musta'mel anteri ma'a musta'mel yelek	: gurûş 10
Musta'mel abanî şâl, aded/1	: gurûş 84
Def'a abanî şâl, aded/1	: gurûş 75
Musta'mel Ahmediye şâl, aded/1	: gurûş 19
Musta'mel gömlek, aded/1	: gurûş 20
Def'a gömlek, aded/1 ma'a iç don, aded/1: pâre 20	: gurûş 12
Çârşeb, aded/1	: pâre 20 : gurûş 2
Silâhlık, aded/1	: gurûş 24
Münakkaş yağlık, aded/2 ve sagîr boğâça	: gurûş 101
Gömlek, aded/1	: gurûş 32
Çuka yemeni, aded/1 ve yelek, aded/1 ve fermene, aded/1	: gurûş 289
Musta'mel ferâce, aded/1	: gurûş 74
Beyâz zen donu, aded/1	: gurûş 20
Zenkârî cânfes şalvâr, aded/1	: gurûş 49
Musta'mel Selimiye anteri, aded/1	: gurûş 102
Musta'mel gezî zen şalvârı, aded/1	: gurûş 22
Musta'mel zen sâlta, aded/1	: gurûş 50
Çocuk sâltası, aded/1	: gurûş 14

Def'a musta'mel Selimiye anteri, aded/1	: gurûş 60
Tepebaşı kâkum kürk, aded/1	: gurûş 232
Zen donu, aded/1	: gurûş 11
Musta'mel fes, aded/1	: gurûş 16
Musta'mel sandık, aded/1	: gurûş 11
Sîm kabzalı harbî, aded/1	: gurûş 50
Timur harbî, aded/1	: gurûş 3
Kazgân vasat, aded/1	: gurûş 70
Bir miktâr ip, aded/45	: gurûş 84
Bir miktâr bârut	: gurûş 65
Bir miktâr duhân	: gurûş 41
Sagîr pâpuç, çift/1	: gurûş 5
Bir miktâr timur	: pâre 6 : gurûş 8
Bir miktâr kâlyoz	: gurûş 10
Köhne terâzi ma'a tâkım, aded/2	: gurûş 20
Hilâlî sâ'at, aded/1	: gurûş 140
Sîm tarak, aded/8 ma'a sîm tabak, aded/1	: gurûş 80
Elmâs yüzük, aded/1 sîm kutu ve incü	: gurûş 300
Köhne heğbe, aded/1	: gurûş 8
Bir miktâr duhân ma'a çuvâl	: gurûş 43
Kantâr, aded/1	: gurûş 40

Köhne gâşiye, aded/1	: gurûş 6
Köhne çuvâl, çift/3	: gurûş 10
Musta'mel kilm, aded/8	: gurûş 69
Basma yorgân ma'a memlû döşek, aded/1	: gurûş 70
Öküz, çift/1	: gurûş 903
Kısrak, aded/1	: gurûş 323
Bârgir re's, aded/1	: gurûş 400
Def'a kısrak, aded/1	: gurûş 191
Midilli re's, aded/1	: gurûş 78
Gulâm-ı zenci benâm-ı Fatma re's, aded/1	: gurûş 850
Ebyoz Karyesi'nde menzil bâb, aded/1	: gurûş 5000
Humâ re's, aded/1	: gurûş 150
Keçi re's, aded/12	: gurûş 222
Def'a keçi re's, aded/2	: gurûş 40
Ganem re's, aded/42	: gurûş 105
Hozani tarlasında mevrû' hinta bahâsı	: gurûş 700
Konak ardında olan tarlada mevrû' hinta bahâsı	: gurûş 109
Kebîr köprü kurbunda olan tarlada mevrû' şa'îr ma' bakla bahâsı	: gurûş 119
Def'a mevrû' bakla bahâsı	: gurûş 26
Larsu nâm mevzi'de olan tarlada mevrû' hinta bahâsı:	gurûş 510

Ebyoz tımârında vâki' mevrû' şa'îr bahâsı	: gurûş 25
Kelemiye karyesi'nde vâki' bâğçe, aded/1	: gurûş 6500
Karye-i mezbûre derûnunda âsiyâb-ı revgan-ı zeyt	: gurûş 2000
Karye-i mezbûrede vâki' revgan-ı zeyt mahzeni bâb, aded/1	: gurûş 550
Karye-i mezbûrede hammâm bâğçe dimeğle arîf kıt'a, aded/1	: gurûş 1200
Dimateri nâm mahalde zeytûnlük, aded/1	: gurûş 500
Larsu nâm mahalde tarla kıt'a, kıt'a/1	: gurûş 4000
Ebyoz tımârında Larsu nâm mahalde kâin tarla kıt'a, aded/1	: gurûş 4000
Der-zimmet-i el-Hâcc İbrahim Ağa	: gurûş 650
Der-zimmet-i Ali Beğ terekesinden	: gurûş 80
Der-zimmet-i el-Hâcc Hüseyinzâde Arif	: gurûş 35
Der-zimmet-i Abdi Ağa	: gurûş 35
Der-zimmet-i Sadi oğlu Monla Hasan	: gurûş 30
Der-zimmet-i Kulcu Ebu Bekir Ağa : pâre 20	: gurûş 9
Der-zimmet-i Komi Karyesi'nden Arab Ömer	: gurûş 20
Der-zimmet-i Komi Karyesi'nden Giridî İbrahim	: gurûş 10
Der-zimmet-i Komi Karyesi'nden Kadir oğlu Ahmed	: gurûş 16
Der-zimmet-i Komi Karyesi'nden Osman	: gurûş 5

Der-zimmet-i Komi Karyesi'nden Fettah oğlu Hasan	: gurûş 16
Der-zimmet-i Kassab Manol Ayasulu	: gurûş 20
Der-zimmet-i Kelemiyeli Kahve Mustafa	: gurûş 59
Der-zimmet-i Bedaşlalı Monla Salih	: gurûş 165
Der-zimmet-i Fesleke'de Bâbuccı Ali'de : pâre 20	: gurûş 52
Der-zimmet-i Kalonya Dafya Karyesi'nden Kara Hâfız'da	
	: gurûş 183
Yereli İsterati oğlu Lefder	: gurûş 30
Der-zimmet-i Giridî oğlu Mehmed Ali	: gurûş 70
Sene-i mezbûrede hâsıl revgan-ı zeyt bahâsı	: gurûş 3200
Ganem re's, aded/2	: gurûş 55
Karye-i mezbûrede vâkîf nısf dönüm zeytünlük	: gurûş 2000
Tulûm, aded/10	: gurûş 100
Nühâs sini, aded/1 sahan, aded/4 tâbe, aded/1 tencere, aded/4	
ma'a kapak, aded/4	: gurûş 100

Sahîfe no: 28 / Belge no: 30 devâmı

Bir miktâr iç yâğı	: gurûş 6
Bir miktâr kerâste bahâsı	: gurûş 42
el-Hâcc Hüseyin Ağa revgan-ı zeyt desti, aded/50	: gurûş 500

Ebyozlu babuccı zimmîde revgan-ı zeyt desti, aded/1 :	gurûş 10
Giridî Mehmed Ali'de revgan-ı zeyt desti, aded/2 :	gurûş 20
Der-mahzen mevcûd revgan-ı zeyt desti, aded/45 :	gurûş 450
Der-zimmet-i Deledetne Bedlina Nasraniyye :	gurûş 120
Halil Beşe'de revgan-ı zeyt desti, aded/19,5 :	gurûş 695
Zevce-i müteveffihesinden müntakil hisse-i irsiyyesi :	gurûş 3238
Tunç kâyıık topu, aded/2 :	gurûş 300
Duduş Dağıl'da :	gurûş 105
Rikne Klop Pedro Nasraniyye :	gurûş 120
Kostandi Karmina :	gurûş 150
Komi Karyesi'nde Abdi oğlu Ali Beşe'de :	gurûş 310
Ebyoz Karyesi'nde Kodol Metrol zevcesi :	gurûş 450

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

42743

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn ma'a ıskât-ı salât :	gurûş 444
Deyn-i müsbet-i berây-ı Monla Emin :	gurûş 112
Deyn-i müsbet-i berây-ı Monla Feyzullah :	gurûş 10
Deyn-i müsbet-i berây-ı Kard Ali :	gurûş 230
Deyn-i müsbet-i Hüseyin Ağa berây-ı mütevellî-i fitr-ı şâdirvân	

	: pâre 20	: gurûş 287
Deyn-i müsbet-i berây-ı Dizdar Abdullah Ağa		: gurûş 132
Deyn-i müsbet-i berây-ı Attar Monla Halil mütevellî-i nukûd-ı		
mevkûfe		: gurûş 1105
Deyn-i müsbet-i berây-ı Uskunda zâbiti Emin Ağa		: gurûş 20
Deyn-i müsbet-i sâbikan Lotra zâbiti Ivaz		: gurûş 30
Deyn-i müsbet-i berây-ı el-Hâcc Hüseyin Ağa		: gurûş 10
Deyn-i müsbet-i berây-ı Ağrıbozlu Emin Ağa		: gurûş 19
Deyn-i müsbet-i berây-ı Kalpaklı Çoban		: gurûş 10
Deyn-i müsbet-i berây-ı Kahveci Mustafa		: gurûş 100
Deyn-i müsbet-i berây-ı Ebyozlu Apostol		: gurûş 14
Deyn-i müsbet-i berây-ı el-Hâcc Hüseyin Ağa		: gurûş 28
Deyn-i müsbet-i berây-ı Ümmühancan		: gurûş 200
Deyn-i müsbet-i berây-ı Hekim İnştaş		: gurûş 200
Deyn-i müsbet-i berây-ı Küçük Hâcı Hüseyinzâde Emin Ağa		: gurûş 16
Deyn-i müsbet-i berây-ı İstelyano zimmî		: gurûş 8
Deyn-i müsbet-i berây-ı karye-i mezbûre imâmı Osman Efendi		: gurûş 45
Deyn-i müsbet-i berây-ı kâynvâlideşi Aişe Hâtûn'a menzil arsası ve dâm arsası bahâlarından		: gurûş 2250
Deyn-i müsbet-i berây-ı el-Hâcc Ali Efendizâde Halil Ağa		

: gurûş 225

Deyn-i müsbet-i berây-ı müteveffâ-yı merkûmun mütevellî olduğu
Kelemiye Karyesi'nde Mekteb-i Münîf Nukûdu'na : gurûş 1150

Deyn-i müsbet-i berây-ı Terzi Çavuşu zimmîye : gurûş 154

Deyn-i müsbet-i berây-ı Borkar oğlu Apostol zimmîye : gurûş 24

Deyn-i müsbet-i berây-ı Abidin Efendi : gurûş 33

Deyn-i müsbet-i berây-ı kâynvâidesi Aîşe Hâtûn : gurûş 294

Deyn-i müsbet-i berây-ı Ali Kapudan : gurûş 50

Deyn-i müsbet-i berây-ı Karagoş oğlu Panayot : gurûş 50

Deyn-i müsbet-i berây-ı Nalet Hüseyin : gurûş 6

Deyn-i müsbet-i berâ-ı Açı Komennaç oğlu Panayot : gurûş 68

Resm-i kısmet-i âdî : gurûş 1068

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda : gurûş 532

Delâliye-i eşyâ ma'a hayvân kirâsı ve mesârif-i iyâb u zehâb ma'a
kaydiye : gurûş 170

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

9035

Sahhu'l-bâkî li't-----taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

gurûş

33708

Hisse-i mûsâ-lehümâ bi's-sülûs İbrahim Reis ile vâlideşi Gülsün Hâtûn
ber-vech-i nısf : gurûş 11236

Hisse-i ibnü's-sagîrû'l-mezbûr : gurûş 22472

Hisse-i ibneti'l-kebîreti'l-mezbûre : pâre 30 : gurûş 573

Sahîfe no: 29 / Belge no: -

Sahîfe boş.

Sahîfe no: 30 / Belge no: 31

Tarablusgarb, Tunus ve Cezair tüccar ve muhâcirlerinin terekelerinin vârisleri çıkasıya kadar Kaptân-ı Deryâ olan kişilere teslim edilmesi ve beytü'l-mâl ümenâsı tarafından zabtedilmemesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Kapudân-ı Deryâ düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Tahir Paşâ edâma'llâhü te'âlâ iclâlehunun takdîm eylediği neferi mâlından Memâlik-i Mahrûseti'l-Mesâlik-i Şâhânemde mutavattın bi'l-cümle Tarablusgarb ve Tunus ve Cezair tüccâr ve muhâcirlerinin bilâ-veled ve vâris fevtleri vukû'ında kapudân-ı deryâ bulunanlar taraflarından me'mûr bâkılmıyânlarını emvâl-i metrûkeleri tahrîr ve sebt ve defter olunarak hıfz ile ba'dehû vâris ve vâriseleri zuhûrunda ba'de's-sübûti's-şer'î itâ olunmak (boşluk) olan nizâmı iktizâsından ise de bir

müddetten berü usûlüne ri'âyet olunmıyarak ahâli-i merkûmûndan fevt olanların emvâlleri beytû'l-mâl ümenâsı taraflarından zabt olunmakda olındığına binâen zikr olunan terekelerin fîmâ-ba'd beytû'l-mâl ümenâsı taraflarından zabt ve tahrîr olunmıyarak kemâ fi's-sâbık kapudân-ı deryâ bulunanlar tarafından zabt ve tahrîr olunması husûsuna irâde-i seniyyem müte'allik olmuş olduğundan bu bâbda i'lâmhâ-yı mutazammin siz ki nâzır ve nâib-i mûmâ-ileyhâsız size hitâben emr-i şerîfim ısdârı husûsunı tahrîr ve inhâ eylemiş olmağla ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete mübâderet eylememeniz fermânım olmağın i'lâmhâ-yı müş'ir size hitâben işbu (emr-i) âlîşânım ısdâr ve irsâl olmuştur imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimde ma'lûmun oldıkda fermânım olduğu vechle zikr olunan tüccâr ve muhâcirlerinin bilâ-veled ve vâris fevtleri vukû'ında ber-minvâl-i muharrer terekeleri kapudân-ı deryâ muşârûn-ileyh tarafından zabt ve tahrîr olunacağından ol vechle icrâ-yı evâmir-i şerîfem müsâberet ve hilâfetden ittikâ ve mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fi'l-yevmi's-sânî işrîn Ramazân sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-15 S. sene 250

Mûcebince buyûruldu-yı emr-i uslûb-ı vezîr hazret-i kapudân-ı deryâ dahî şode.

Sahîfe no: 30 / Belge no: 32

Edremid, Ayvalık, Emrudâbâd, Ayvacık, Ayazmend kazâlarıyla Yunda ve Midilli adaları ahalisinin üretikleri zeytinyağı ve sabundan İstanbul'a göndermek üzere kabul ettikleri miktarın merkeze arzlarına dair ma'rûz kaydı.

Der-i devlet-i mekîne arz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki;

Medîne-i Midilli ve tevâbi'i kazâlarında sâkininden ve mütemekkininden ehl-i İslâm ve re'âyâ kulları bi'l-cümle meclis-i şer'-i şerîf-i enverde şu vechle takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm ider ki Edremid ve Ayvalık ve Emrudâbâd ve Ayvacık ve Ayazmend kazâlarıyla Yunda ve Midilli cezîrelerinde husûle gelân revgan-ı zeyt ve sâbûndan beher-sene Der-i Sa'âdet mürettebâtı kâmilen irsâl ve tekâmîl ve te'diye kılınmak üzere icrâ olunmakda olan yed-i vâhid usûlû revgan-ı zeyt ashâbı haklarında külfet ve meşekkatini mûcib olduğundan ba'de izin rûsûm-ı mezkûreye bir-gûnâ noksân gelmeyerek beher sene Der-i Sa'âdet tertîbâtı lâzimesi üçün yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûn gönderilmek üzere sâbıku'z-zikr yed-i vâhid usûlünün afvıyla bir hüsn-i sûrete rabtı husûsuna irâde-i aliyye ta'allukıyla şeref-sudûr buyûrılan emr-i celîlü's-şân revgan-ı zeyt müdiri ta'yîn buyurulan Hademe-i Saltana-i Seniyyeden hâlâ cizye muhassılı atûfetlû Lebîb Efendi kulları yediyle Medîne-i Midilli Mahkemesine lede'l-vurûd ve't-tescîl ve lâzımü'l-huzûr muvâcehelerinde feth ve kırâ'at olındıkda sem'ân mutâ'a merâsimini ba'de'l-edâ ber-mantûk-ı emr-i âlî mârru'z-zikr kazâların muhtârları ve müdür-i mûmâ-ileyh atûfetlû Lebîb Efendi ve Midilli Nâzırı sa'âdetlû İsmail Beğ hâzır olduğu hâlde akd olunan meclis-i şer'-i âlîde cümle ittifâklarıyla ta'dîl ve tesviye şurûtına ri'âyet olunarak tevzî' ve taksîm olındıkda Midilli ve tevâbi'i kazâlarının hisselerine isâbet (iden) kırk dört bin altı yüz kantâr revgan-ı zeyt ve yigirmi iki bin üç yüz kantâr sâbûnı cezîre-i mezkûr a'sârından ve ashâb-ı alâkadan dahî hisse tarh olunmak üzere müte'ahhid oldukları bir kıt'a i'lâm-ı ubeydânemle takrîrleri bi'l-iltimâs evvelki vâki'ü'l-hâldir pâye-i serîr-i a'lâya arz ve i'lâm olındı bâkiyü'l-emr hazret-i men-lehü'l-emr fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Midilli Cezîresi hissesi revgan-ı zeyt kantâr, aded : 44600

Midilli Cezîresi hissesi sâbûn kantâr, aded : 22300

Ayvalık Kazâsı hissesi revgan-ı zeyt kantâr, aded : 11233

Ayvalık Kazâsı hissesi sâbûn kantâr, aded	: 5617
Ayvâcık Kazâsı hissesi revgan-ı zeyt kantâr, aded	: 6666
Ayvâcık Kazâsı hissesi sâbûn kantâr, aded	: 3300
Edremid ve Kemeredremid Kazâları hissesi revgan-ı zeyt kantâr, aded	: 26666
Edremid ve Kemeredremid Kazâları hissesi sâbûn kantâr, aded	: 13334
Ayazmend Kazâsı hissesi revgan-ı zeyt kantâr, aded	: 6267
Ayazmend Kazâsı hissesi sâbûn kantâr, aded	: 3133
Yunda Adası hissesi revgan-ı zeyt kantâr, aded	: 767
Yunda Adası hissesi sâbûn kantâr, aded	: 381
Besî-mânde kalân revgan-ı zeyt kantâr, aded	: 3801
Besî-mânde kalân sâbûn kantâr, aded	: 1935

Cem'ân yekûn

kantâr

aded

100000 revgan-ı zeyt kantâr

+ 50000 sâbûn kantâr

150000

Yalnız yüz elli bin kantâr revgan-ı zeyt ve sâbûndır

Sahîfe no: 31 / Belge no: -

Sahîfe boş.

Sahîfe no: 32 / Belge no: 33

Nâib tayinine dair mûrâsele kaydı.

Hüve'l-mu'în

Yâ Allâh, yâ fettâh, yâ rezzâk, yâ ganî, yâ muğnî, yâ rahmânü'd-dünyâ
ve rahimü'l-âhire

Bed'eten bismi'llâhi'rrahmâni'rrahîm temeyyünen

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb kuzât-ı kirâmdan es-Seyyid Mustafa Efendi
kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki, ber-vech-i mansıb mutasarrıf
oldığım Midilli Kazâsın'ın umûr-ı niyâbet-i şer'iyyesi işbu sene-i hamsîn ve
mi'eteyn ve elf Cemâziye'l-evvelisi gurresinden tarafınızdan cenâb-ı şerîfe
ihâle ve tefvîz olunmuşdır gerekdir ki, kazâ-yı merkûma gurre-i mezbûreden
bi'n-niyâbe mutasarrıf olub beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyyede sa'y-ı
cemîl ve vukû'-yâfte olan muhallefât-ı mevtâ-yı askeriyyenin mûcib-i tahrîr
olanlarını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve
taksîm eyleyüb câde-i şer'-i nebevîden sermed-i inhirâfa cevâz
göstermeyesin.

el-Fakîr es-Seyyid Mehmed Halid el-Kâdî

be-Kazâ-i Midilli

Sahîfe no: 32 / Belge no: 34

Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.

Bed'eten bismi'llâhi'rrahmâni'rrahîm temeyyünen

ve yed-i emîn m.

İzzet-me'âb, şerî'at-nisâb Mevlânâ es-Seyyid Mustafa Efendi kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki, ber-vech-i mansıb mutasarrıf oldığım Midilli Kazâsın'ın umûr-ı ahkâm-ı şer'îyyesi işbu bin iki yüz elli senesi şehr-i Rebî'u'l-evvelisinden gurrelerinden zabt itmek üzere tarafımızdan cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuşdır gerekdir ki, kazâ-yı mezbûr gurre-i şehr-i mezbûreden umûr-ı kısmet-i askerîyesiyle ma'ân bi'n-niyâbe zabt eyleyüb beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i nebevîde mezîd sa'y-ı gayret idüb hilâf-ı şer'-i hazret-i bârî ve mugâyir-i rızâ-yı hazret-i şehenşâhî hareketden tevakkî ve mücânebet eyleyesiz.

el-Fakîr Mehmed Selim el-Kâdî

be-kazâ-i mezbûr

Sahîfe no: 33 / Belge no: -

Sahîfe boş

Sahîfe no: 34 / Belge no: 35

Enfiye mukâta'ası mülhakâtından İzmir ve tevâbî'i kaleminden ifrâz Midilli Kalemi enfiyeciliğinin H. 1249 Ağustos'u başından Temmuz'u bitimine kadar emânet usulü çerçevesinde iltizam olarak el-Hâcc Mustafa'ya verildiğine dâir fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve vucûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı şâhânem mukâta'ât hazînesi tarafından zabt ve idâre olunan mukâta'âtdan İstanbul duhânî gümrüğüne rabt ile idâresi ber-vech-i emânet uhdesine ihâle ve tefvîz kılınân memâlik-i mahrûse enfiye mukâta'ası mülhakâtından İzmir ve tevâbi'i kaleminden ifrâz Midilli Kalemi enfiyeciliği bin iki yüz kırk dokuz senesi Ağustos'ı ibtidâsından Temmuz'u gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt u rabt eylemek üzere (boşluk) nâm kimesne ber-vceh-i emânet ihâle olunmuş olduğu beryân-birle zabtını hâvî şurûtı mücebince bir kıt'a emr-i şerîfim sudûrını Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından İstanbul duhânî gümrüğü emîni iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim el-Hâcc Mustafa dâme mecduhû bâ-takrîr inhâ itmekden nâşî kuyûda mürâca'at olındıkda zamân-ı zabtı Ağustos ibtidâsından olan memâlik-i mahrûsem enfiye mukâta'ası mülhakâtından Der-i Aliyyem ve Yanya'da vâki' mîrî enfiye kârhânelerini idâreye me'mûr emîn olanların zikr olunan kârhânelerde enfiye i'mâl ve diledikleri mahallerde serbestiyyet üzere bey' ve fûrûhti kendülere ve tarafından ta'yîn olunan adamlarına mahsûs olub âheri enfiye i'mâl ve fûrûht eylememek husûsuna vüzerâ-yı a'zâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve evkâf mütevellîleri ve kurâ zâbitleri ve havâs-ı hümâyûn ve voyvoda ve mütesellimler ve sâir ehl-i örf tâifesi taraflarından vechen mine'l-vucûh dahl u ta'arruz olunmamak ve mîrî kârhânelerinden mâ'adâ mukaddem ve mu'ahhar ihdâs olunan kârhâneler her ne mahalde bulunur ise sedd ve bend ve bulunan enfiyeleri ve mîrî ve âdemleri ma'rifetiyle zecren leh-i cânib-i mîrî için zabt u girift olunub mugâyir-i şurûtına hareket idenleri olur ise o makûleler li-ecli't-te'dîb ehl-i İslâmdan ise zâbiti ma'rifetiyle ahz ve kal'abend ve ehl-i zimmet re'âyâdan ise Der-i Aliyye'ye ihsâr ve vaz'-ı kürek olınmak için Der-i Sa'âdetime arz ve i'lâm olınmak ve müste'men tâifesi yedlerinde bulunan enfiyeleri mîrî fîâtıyla cânib-i

mîrî için zabt ve mübâya'a olunub kendüleri elçileri ma'rifetiyle te'dîb olunmak ve enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin kârhâneleri sed u bend olunmak iktizâ eyledikde hükkâm ve zâbitân taraflarından hilâf-ı nizâm-ı mahkeme harcı ve âidesi mütâlebesi ve sâir bahâne ile ta'tîl-i maslahat-ı mîriyyeye bâ'is olacak halâtdan mücânebet olunmak ve a'yân ve zâbitân taraflarından enfiye emînlerine işbu mahal vakıfdır veyâhud mukâta'adır deyü muhâlefet itdirilmemek ve hilâf-ı nizâm-ı enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin enfiyeleri zabtında da'vâya tasaddî ideri olur ise mahallinde istimâ' olunmayub Der-i Aliyyeye havâle olunmak ve sedden götürenleri esnâ-yı râhda derbendcileri ahz eylediklerinde yedlerinde mevcûd olan enfiyeleri cânib-i mîrî için zabt olunmak mukâta'a-i mezbûrun düstûrû'l-amel tutulmak şurût-ı nizâm-ı mer'iyyesinden idüğü iktizâsı tebahhurân ricâl-i Devlet-i Aliyyeden hâlâ mukâta'a hazînesinin vâridâtı nâzırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid Abdurrahman Nâfiz dâme mecduhûdan lede's-su'âl emîn-i mûmâ-ileyhin inhâsı ve şurûtı mûcebince emr-i şerîfim i'tâsı lâzım geleceğini i'lâm iderek ber-mûceb-i i'lâm emr-i şerîfim isdârı husûsuna irâde-i aliyyem ta'alluk itmeğle ol vechle harekete mübâderet olunmak fermânım olmağın merkûmun zabtını hâvî işbu emr-i âlîşân isdâr ve i'tâ olunmuşdır imdi vusûlünde siz ki nâzır ve nâib ve zâbitân ve vucûh-ı memleket-i mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet-i irâde-i seniyyem ve şurût-ı muharrere-i mezbûre mantûk-ı emr-i şerîfimde ma'lûmunuz oldıkda fermânım oldığı vechle kalem-i mezbûr enfiyeciliği sene-i merkûmeye mahsûben merkûm tarafından ber-mûceb-i şurût zabt ve idâresiyle taraf-ı âherden dahl u ta'arruz vukû'a getürülmemesi emrine mezîd sa'y ve gayret eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân mübâdir şod tahrîren tis'a ve işrîn şehr-i Zî'l-hicce sene tis'a ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-7 R. sene 250

Sahîfe no: 34 / Belge no: 36

Nikah kaydı.

Nâkih Bahr-ı Siyâh'dan Salih ibn İbrahim

Zevce-i nâkihe Emine bint-i Abdullah

Mehr-i mü'eccel

gurûş

101

Şuhûdu'l-----hâl:

Muhzırbâsı Mustafa Ağa

Kâtibzâde es-Seyyid İbrahim Efendi

ve gayrunum mine'l-hâzırîn

Sahîfe no: 35 / Belge no: 37

Tolice Kal'ası emini iken ölen el-Hâcc İsmail Ağa'nın zimmet kaydı.

Tolice Kal'ası emîni iken bundan akdem vefât iden el-Hâcc İsmail Ağa'nın muhallefâtı mübâşiri tarafından gelen defter mantûkınca zuhûr iden zimmemâtı

Midilli re'âyâları zimmetlerinde bir kıt'a tahvîl ile alacağı : gurûş 28750

Ebyoz Karyesi ahâlisinin bâ-tahvîl zimmetleri : gurûş 3000

Nakîbü'l-Eşrâf Kâimmâkam es-Seyyid Ahmed Ağa zimmeti : gurûş 10500

Mersûmun tahvîllerin aynı Osman Ağa'da olmağla şerh virildi

Çatoroğlu Açı Panayot dâmâdı Vasil zimmîler bâ-tahvîl zimmeti

: gurûş 10000

Afalonya Karyesi ahâlisi zimmetleri bâ-tahvîl

: gurûş 3450

Katoritoz Karyesi ahâlisinin bâ-tahvîl zimmetleri

: gurûş 1000

Uskunda Karyesi ahâlisinin bâ-tahvîl zimmetleri

: gurûş 5000

Tekfurbağçe kurâsı ahâlisinin bâ-tahvîl zimmetleri

: gurûş 3800

Bokluoğlu Panaki zimmînin bâ-tahvîl zimmeti

: gurûş 2800

Mersûmun temessûkü Mi'mâr Ağa tarafında olmağla şerh virildi

Balçubu Karyesi ahâlisinin bâ-tahvîl zimmetleri

: gurûş 200

yekûn

gurûş

69300

Müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin Tolice'de yanında olub mübâşiri ma'rifetiyle bâliğ mârru'z-zikr zimmemâtından hâric olarak cezîre-i mezkûrede olarak bâ-temessûkât ve bâ-defter zimemâtı ber-mûceb-i defter cezîre-i mezkûrede olan zimemâtı

Cezîre-i mezkûrede Dürzi Lefter ve Nikola Şamar'ın zimmeti: gurûş 3619,5

Hâlâ Midilli Alaybeği Ali Efendi'nin zimmeti

: gurûş 1500

Haf Efendi'ye virilân deyu mukayyed alacağı

: gurûş 3130

Belmarlı Manol zimmîye bağ içün virilân

: gurûş 5125

yekûn

gurûş

15937

Ber-mûceb-i temessükât zikr-i âtî zimemâtı

Aydın Güzelhisârı penbe bedel-i iltizâmından Ali Ağa'nın bâ-tahvîl zimmeti

: gurûş 16000

- 08500

07500

Sâğkol Ağası Ali Efendi bâ-tahvîl zimmeti : gurûş 1000

Ber-şekvâ Kocabâşılârin bâ-tahvîl zimmeti : gurûş 2000

Baf Alaybeğisi Zaim Mustafa Beğ bâ-tahvîli zimmeti : gurûş 1000

- 0710

290

Kırım Ticâreti içün Açı Katnovi zimminin bâ-tahvîl zimmeti sülûmen-i Midilli

: gurûş 4000

Açı Panayot oğlunun zimmeti bâ-tahvîl : gurûş 2500

el-Hâcc Ali nâm kimesnenin bâ-tahvîl zimmeti : gurûş 150

Kethüdâ Mustafa Ağa'nın bâ-tahvîl zimmeti : gurûş 945

Nefs-i Midilli'de terzi çâvuşların bâ-tahvîl zimmeti : gurûş 200

Mihâilo Bafiko'nun bâ-tahvîl zimmeti : gurûş 1000

Rûyu'l-ibâre Kototor temessükü deyü bâ-tahvîl alacağı : gurûş 1150

Tekfurbağçe Karyesi ahâlisinin diğerk bir kıt'a tahvîl ile zimmetleri

: gurûş 2875

yekûn

gurûş

23622

Cem'ân yekûn

gurûş

108859

Sahîfe no: 35 / Belge no: 38

Nikah kaydı.

Yırtıcızâde

Zevce-i nâkihe Zenciye Rukiye bint-i Abdullah

Mehr-i mü'eccel

gurûş

551

Şuhûdu'l-----hâl:

Hâfız İbrahim Efendi

Bıçakcı Mustafa Usta

ve gayrunum mine'l-hâzırîn

Sahîfe no: 36 / Belge no: 39

***Asleten Çürüksu ahâlisinden olub Midilli'de müsâfireten mukîm
iken ölen İlyas ibn Abdullah'ın tereke kaydı.***

Fi'l-asl Çürüksu ahâlisinden olub Medîne-i Midilli'de müsâfireten mukîm iken bundan akdem vefât iden İlyas ibn Abdullah nâm müteveffânın zâhirde vârisi olmadığından terekesi cânib-i beytü'l-mâla âid olmağla işbu mahalle kayd-şod fî-7 C. sene 250

Beyâz don, aded/1	: pâre 20	: gurûş 26
Musta'mel çuka şalvâr, aded/1		: gurûş 16
Musta'mel Mısır çârşebi, aded/1		: gurûş 18
Muta'mel ihrâm, aded/1		: gurûş 16
Beyâz don, aded/1		: gurûş 16
Köhne gömlek		: gurûş 8
Def'a köhne gömlek	: pâre 20	: gurûş 2
Köhne iç donı, aded/1	: pâre 20	: gurûş 26
Köhne anteri ve yelek, aded/1		: gurûş 15
Def'a iç donı, aded/1		: gurûş 3
Sîm kabzalı kama, aded/1		: gurûş 94
Bir miktâr duhân		: gurûş 2
En'âm kisesi ve hurdalar		: gurûş 4
Beyâz çorap çift/1		: gurûş 8
Sandık, aded/1		: gurûş 5
Cezirkârî sürmeli fermene		: gurûş 230
Bir miktâr sîm zincir		: gurûş 12
Nakden der-kise-i müteveffât		: gurûş 30

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

510

Minhâü'l-----ihrâcât

Resm-i kısmet-i âdî-i berâ-yı mahkeme : gurûş 51

Masârif-i lâzıme-i berâ-yı mahkeme : gurûş 25,5

Delâliye-i eşyâ : gurûş 8

Resm-i âdî-i berâ-yı emîn-i beytü'l-mâl : gurûş 51

Masârif-i lâzıme-i berâ-yı emîn-i beytü'l-mâl : gurûş 25,5

Cem'ân yekûnu'l-----ihrâcât

gurûş

161

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

349 meblağ-ı mezkûr teslîm-i emîn-i mûmâ-ileyh

Sahîfe no: 36 / Belge no: 40

Bir önceki nâbinin yerine yenisinin tayin edilmesi ile harc-ı defter olarak alınan meblağa dair nizâmını hâvî fermân kaydı.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib

mümehhid-i bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sünûfî'l-avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ Anadolu'nun sağkolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine vârinca vâki' vüzerâ-yı izâm edâma'llâhü te'âlâ iclâlehüm ve e'azimü'l-ümerâî'l-kirâm, efâhimu'l-küberâî'l-fihâm, ulû'l-kadr ve'l-ihtirâm, eshâbü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâm dâme ikbâlehüm ve ekâzi-i kuzâtıyyü'l-müslimîn, efâhim-i vülâtiyyü'l-muvahhidîn, ma'denü'l-fezâil ve'l-yakîn, hücecü'l-hakkı ale'l-halkı ecma'în, vâris-i ulûmî'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-i fihâm zîdet fezâilühüm ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fezâil ve'l-keâm kuzât ve nüvvâb zîdet fezâilühüm tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i şâhânemde vukû' bulân masârif-i mu'tâdanın Rûz-ı Kâsım ve Rûz-ı Hızır vehûd şuhûr-ı aribiyyeden biri i'tibâriyle senede iki ya bir def'a tevzî'i ma'rifet-i şer'-i şerîf ve vülât ve mütesellimîn ve voyvoda ve vücûh-ı (memleket) ma'rifetleriyle bi't-tanzîm hâkimü's-şer' bulunanlar tahrîr ve imzâ ve ber-mu'tâd gurûşda bir pâreden harc imzâlarını ahz ve istîfâ eylemek usûlünden ise de Rûz-ı Kâsım ve Rûz-ı Hızır tevzî'inden ol nâib-i beldenin hasbe'l-iktizâ azl ve tebdîlinde zamân-ı tevzî'i yerine ta'yîn olınan nâibin vaktine tesâdüf-birle defterini hatm ve imzâ eyledikde her ne kadar selefi vakt-i niyâbetinden olan masârif-i memleketin defteri ise de kendüsü hatm ve imzâ eylediği fî-ser-rişte ile harc-ı mu'tâdını tamâmen istîfâ dâ'yesine düşerek ve selef dahî masârif-i mezkûrenin müddet-i niyâbetinde vukû'ı cihetiyle harc-ı mezkûrı iddi'â eyleyerek bu sûret halef ve selef beyinde münâza'ayı mü'eddî bir keyfiyet olup fi'l-hakîka vakt-i tevzî'i bir iki mâh yâhûd daha akall kalarak nâib-i beldenin azli veyâhûd vefâtı vukû'ında harc defteri yerine gelecek nâib bi't-tamâm ahz eyledikde selef yâhûd dâyin ve vârisi mütekarrir olacağı vâzihâtdan ve bi-tevfîkîhî te'âlâ asr-ı bâhiru'n-nasr-ı mülûkânemde her bir umûrun had-ı i'tidâl ve nisâb-ı istîhâline ircâ'ıyla sâye-i merâhim-vâye-i tâcdârânemde cümlelerin istikmâl-i refâh ve âsâyışleri irâde-i mekârim ve ifâde-i şehri-yârânem muktezâsından olduğına o misüllü nüvvâb beyinde nizâ'ı müstelzim olan işbu harc-ı defter mâddesinden dahî halef ve selefin

vâresetine zarar olacakları vechle bir sûret-i hüsneye rabt ve tevsîkı husûsı bi'l-fi'l Şeyhü'l-İslâm ve Müftî'l-enâm olan Mekkîzâde a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn, efdâlü'--fudelâi'l-müteverri'în, Mevlânâ Mustafa Asım edâma'llâhü te'âlâ fezâilehü ile muhâbere ve te'emmül olındıkda harc-ı defter mâddesinden yevmü'l-kıst hesâbı i'tibâr olunub mesâlâ bir nâib Rûz-ı Kâsım'dan beru niyâbetde iken Rûz-ı Hızır tevzî'inden mukaddem azli iktizâ' eyledikde tahrîr olınacak Rûz-ı Hızır defterinin harcı kaç gurûşa bâliğ olur ise Rûz-ı Kâsım ile Rûz-ı Hızır beyinde güzerân iden şuhûra taksîm-birle şuhûr-ı mezkûrenin her kaçı selefin vaktinde geçmiş ise harc-ı defterden ol miktarı nâib-i sâbika ve hesâb-ı mezkûr üzere halefin müddetine isâbet iden meblağ dahî nâib-i lâhika virilmesi sûret-i bi't-tensîb iki yüz kırk dokuz senesi Rûz-ı Kâsım'ından büdd-i ârâyla fîmâ-ba'd işbu harc-ı defter husûsunda hatm ve imzâya i'tibâr olunmayub yevmi'l-kıst hesâbı mu'teber olarak kable't-tevzî' ma'zûl olan nâib ile halefi beyinde müddetlerine göre iktisâm olınmak üzere karâr virilmiş ve ol vechle icrâsıyla bundan başka ba'zı kazâlarda nâib bulunanların hilâf-ı emr ve rızâ ahâli-i fukarâya bî-vech-i ta'addi misüllü hâlâta ictirâ eyledikleri istimâ' olınmak hasebiyle bu husûsa dahî dikkat ve ihtimâm ile bundan böyle ta'yîn olınacak nâibler nâ-ehil gürûhundan olmalarına dikkat olunması dahî bu tarafda lâzım gelenlere tenbîh kılınmış olmağla siz ki vüzerâ-yı i'zâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve mevâlî ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere amel ve harekete bi'l-istihkâk ihtimâm ve mübâderet eylemeniz fermânım olmağın i'lâmen ve efhâmen ve tenbîhen ve ihtimâmen ve mahsûsen işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve Sadr-ı A'zâmım tâtârlarından Mehmed ile tesyâr olunmuşdır imdi keyfiyet ma'lûmunuz oldıkda işbu fermân-ı celîlü'l-ünvân-ı mülûkânemi zîr-i hükûmet ve idârenizde kâin kazâlar mehâkimi sicillâtına kayd ve sebt-birle mûceb-i muktezâsının ale'd-devâm infâz ve icrâsı emrine cümleliz bi'l-ittihâd mezîd sa'y ve gayret ve mugâyiri vaz' u hâlet vukû'ını tecvîzden gâyetü'l-gâye tevakkî ve müba'âderet ve bu mâdde için gönderilen tâtâr-ı merkûm beher kazâdan yigirmi beş otuz gurûş virilüb bir akçe ziyâde i'tâsından mücânebet

eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fi'l-evâsıt-ı şehr-i Muharremi'l-harâm sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-23 C. sene 250

Sahîfe no: 37 / Belge no: 41

Piyasadan toplatılması istenen paralara dair fermân kaydı.

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadr ve'l-ihirâm sâhibü'l-izzi ve'l-ihitişâm el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Asâkir-i Mansûre-i Şâhânem ferîkliği rütbe-i celîlesiyle Biga Sancağı mutasarrıfı ve Bahr-ı Sefîd Boğâzı Muhâfızı Mehmed Raif Pâşâ dâmet me'âliyahû ve İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşılarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhirü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in zikr-i âtî kazâlar nâibleri zîde ilmuhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân voyvodagân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki Biga Sancâğı ve havâlisi kazâlarıyla Ayvacık ve Edremid ve Ayazmend ve Ayvalık ve Midilli ve Kazdağı ve Yunda Adası ve havâlisinde eyâdî-i nâssda bulunan Atîk Ecnâs Altûn ve sâir zer u sîmden mukaddemce Anadolu ve Rumeli'nin üçer kullarına ısdâr ve tesyâr olınan evâmir-i şerîfemde tasrîh ve beyân kılındığı üzere Yâldız ve Macar altûnunun yüz adedi yüz sekiz dirhem olmak üzere beher adedi kırk dörder buçuk ve Atîk Tâmm Rûmî altûnunun bir tânesi elli dokuz ve Cedîdinin kırk dokuz ve Fındık ve İstanbulî Tâmmı ve Rub'iyesinin beher dirhemi otuz üç gurûş ve İspanya altûnunun beher dirhemi otuz altı buçuk ve Ecnâs-ı Mısır altûnu ve Barbût'un beher dirhemi yigirmi sekiz ve Atîk Sultân Mahmud ve Sultân Mustafa altûnlarıyla Soforin altûnunun beher dirhemi otuz yedi buçuk ve Atîk Adlî altûnunun beher adedi on yedi ve Cedîd Adlî altûnunun beher

dânesi on beş gurûş on pâre ve Rub'iyesinin bir dirhemi otuz buçuk ve Hayriye altûnu'nun bir adedi yigirmi gurûş on pâre ve Direkli Riyâlin bir dânesi yigirmi ve Kûşlusunun bir adedi on dokuz buçuk gurûş ve bunlardan başka beheri iki buçuk dirhem Lîra ve iki dirhem Napolyon Altûnları ve dört dirhem on iki kırât Luici ta'bîr olunur Altûn ile dört dirhem yedi kırât Portekiz altûnunun beher dirhemi otuz yedi buçuk ve yigirmi dört ayârında Hâlis Kum Altûnı ile Alanî Altûnları'nın beher dirhemi kırk bir gurûş ve beheri yedi dirhem ve altı dirhem ve sekiz kırât Karbon veyâhûd Mando Haçlı ta'bîr olunur envâ' devî sikkelerinin beher adedi on dört gurûş yigirmi beş pâre ve beheri yedi dirhem Mora Riyâli'nin bir dânesi on yedi gurûş ve beheri yedi dirhem on iki kırât Franka ta'bîr olunur Fıransız Riyâli'nin beher adedi on sekiz gurûş Kayrâr ta'bîr olunur İspanya Riyâli Cârýeki'nden bir adedi dört gurûş on pâre yüz ayârında Sırma Gümüşü ta'bîr olunur Külçe ve sâir evânî sîmin beher dirhemi iki gurûş yigirmi beş pâre ve Atîk ve Cedîd Yüzlük ve İkilik ve Tek Gurûş ve Yâımlık ve Çarhlı İkilik ve Altmışlık ve zolta ile Agarr İstanbul pâresinin beher dirhemi bir gurûş altı pâre Agarr Mısır pâresinin beher dirhemi yigirmi sekiz pâre ve Atîk Cihâdiye'nin beher dirhemi bir gurûş otuz beş pâre Savansk? ve Cırık ve Rakamlı ta'bîr olunur sikkelerin beher dirhemi bir gurûş on dokuz pâre fîât ile cânib-i Darbhâne-i Âmirem içün mübâya'a itmek üzere İzmir mübâya'acısı Papas oğlu Ohannes nâm zimmî me'mûr ve ta'yîn kılınmış olduğundan bahsle mahâl-i mezkûre ve havâlisinde eyâdî-i nâssda bulunan o makûle ecnâs-ı meskûkât mem'ûr-ı mersûm ma'rifetiyle mübâya'a olınmak üzere nizâmî dereceyle me'mûriyetini hâvî emr-i şerîfim sudûrını ricâl Devlet-i Aliyyemden hâlâ Darbhâne-i Âmirem Nâzırı iftihârul-ekâbir ve'l-ekârim Ali Rıza zîde uluvvuhû tarafından ifâde ve inhâ olunub taşra mahallerde bulunan bu misüllü meskûkât fîât-ı meşrûha ile cânib-i Darbhâne-i Âmiremden ta'yîn olunmuş ve olacak mübâya'acılara virilüb âhere virilmemesi ve virilmeyüde mugâyir-i rızâ-yı şâhânem ahz ve i'tâyâ cesâret iden olur ise ol mahallin vâlî ve mütesellim ve voyvodoları ma'rifetiyle derhâl ahz ve habs ve ism ve şöhretleriyle keyfiyeti Der-i Sa'âdetime bâ-i'lâm ve tahrîrâta inhâ olınarak ba'de sunûh idecek irâde-i aliyyem tatbîken te'dîbât-ı lâyıkalı icrâ

ve zikr olınan mübâya'acılar dahî irtikâba meyl ile mübâya'a eyledikleri ecnâs altûn ve sâir zer ve simi doğrıca Darbhâne-i Âmireme göndermeyerek ecnebiye virmek zu'muyla indlerinde ketm ve ihfâ eyledikleri ihsâs olunur ise bu makûle mürtekib-i habâset olan mübâya'acıların dahî isâ'it-i vâkı'aları ber-vech-i hafî dabhâne-i âmireme iş'âr ve inbâ olınarak bunu dahî Darbhâne-i Âmirem ma'rifetiyle te'dîb kılınmak husûsları emr u fermân-ı pâdîşâhânemle karâr-gîr olan nizâmî muktezâsından olmakdan nâşî siz ki pâşâ ve nâzır-ı kapucıbâşı ve nâibler ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere amel ve harekete bi'l-ittifâk kemâl-i ihtimâm ve sıdk-ı rû'yet eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen ve ihtimâmen mahsûsen işbu (fermân-ı) celîlül'l-kadım ısdâr ve mübâya'acı-yı mersûm yedine i'tâ olınmışdır imdi zikr olınan mahaller ahâlisi yedlerinde bulınan o misüllü ecnâsın fiât-ı meşrûhı vechle me'mûr-ı mersûm ma'rifetiyle cânib-i Darbhâne-i Âmirem için mübâya'asıyla nizâm-ı mezkûrın i infâz ve icrâsına bi'l-ittihâd mezîd i'tinâ ve dikkat kılınması irâde-i kâti'a-i mülûkanem muktezâsından oldığı ve bu bâbda ığmâz ve rehâvet ve zuhûl ve iffetle mugâyir-i emr ve rızâ-yı şâhânem hareket vukû'a gelmek ihtimâli olur ise cesâret iden ve ruhsat virenler haklarında bâlâda mezkûr da'ivât-ı pâdîşâhânem icrâ kılınacağı muhakkak ve mukarrer idüğü ma'lûmunuz oldıkda ber-minvâl-i muharrer amel ve hareketle infâz-ı emr ve irâde-i aliyyme kemâl-i i'tinâ ve sıdk-ı mukadderet ve mugâyiri vaz'ı ve tecvîzden be-gâyet ittikâ ve mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fî-evâil-i şehr-i Cemâziye'l-evvel li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-3 B. sene 250

Sahîfe no: 38 / Belge no: 42

Mülkiyet olan su kuyusunun hibe edildiğine dair hücceti.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Tekfurbağçe kurâlarından Beligoti Karyesi mütemekkinelerinden Yamanadi veled-i Şamar Nikola nâm nasrâniyye meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâb Ahmed Efendi ibn Mustafa Ağa nâm kimesne mahzarında bi-tav'ihî ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb hibe-i âtiyyü'l-beyânın vukû'ına değin yedimde mülk ve hakkım olub karye-i mezbûre tahtında vâki' Kostanya dimeğle arîf bir kıt'a zeytûnlüğümün derûnundan yenbû' iden mâ-i câriyi kendü hüsn-ı rızâ ve tayyib-i ihtiyârımla meccânen mâ-i mezkûrı tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i muhtıladan ârî olarak mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye hîbe-i sahîha-i şer'iyye ile hîbe ve teslîm ve temlîk eylediğimde ol dahî meclis-i hîbede ber-vech-i muharerer ittihâb ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra zikr olunan mâ-i mezkûrdan benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kalmayub mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin mülk-ı mevhuûbesi ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştır keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olundı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ışrîn min-şehr-i Cemâziye'l-âhir li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl:

-Mahkeme Kâtibi es-Seyyid Mehmed Efendi

-Oğlu es-Seyyid İbrahim Efendi

-Muhzırbâşı Mustafa Ağa

-Aziz Patrik

-Aziz Nikola

-Yorgi Bıçak

-Mimar İnştaş

-ve gayruhum

Sahife no: 38 / Belge no: 43

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mütemekkinlerinden Papa Bartenkid Açı tarafından Kolo nâm zimmî meclis-i şerʼ-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâb Ahmed Efendi ibn Mustafa Ağa mahzarında bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âtî'l-beyânın sudûrına değin yedimde mülk ve hakkım olup medîne-i mezbûreye muzâf Beligoti tahtında kâin etrâf-ı erba'adan Dimitri Batalkı ve Atnaş Simidci ve Hiristo Develi Doğramacı mülkleri ve leb-i deryâya muntehî bu hudûd ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a bağçede alâmet-i fâsık ile ma'lûmü'l-miktâr hisse-i şâyi'amı bi'l-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ber-vech-i müfside-i mubtiladan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye üç bin gurûşa bey' ve teslîm ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr üç bin gurûş müşteri-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi yedinden tamâmen ve kâmilan ahz u kabz istîfâ-yı hakk eyledim ba'de'l-yevm bağçe-i mezkûrda olan hisse-i şâyi'amda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kâlmayub müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi's-sâlis min-şehr-i Rebî'u'l-evvel li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl:

-Mahkleme Kâtibi es-Seyyid Mehmed Efendi

-Oğlu İbrahim Efendi

-Muhzırbâşı Mustafa Ağa

-Kostanti Baban oğlu

- Papa Nikola
- Açi Hani
- Şerati Açi Andon
- Nikola Byoka
- Panayot Konya
- Dimitri Kara Panayot
- Yorgaç Azman
- Manol Muryan
- Dimitri Atnaş
- ve Gayruhum

Sahîfe no: 38 / Belge no: 44

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mütemekkinlerinden Yamalı Andon nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâb Ahmed Efendi ibn Mustafa mahzarında bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i câni'z-zikrin sudûruna değin yedimde mülk ve hakkım olub medîne-i mezbûreye muzâf Beligoti Karyesi tahtında kâin etrâf-ı erba'adan mûmâ-ileyh Ahmed Efendi ve Simidçi Atnaş mülkleri ve leb-i deryâya müntehî bed hudûd ile mahdûd ve muhtâz olan bir kıt'a bâğçede alâmet-i fâsıla nasb olunan mahallerin ma'lûmü'l-miktâr hisse-i şâyî'amı bi-cümleti't-tevâbî' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i mubtıladan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye dört bin üç yüz gurûşa bey'

ve teslîm ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellûm ve temellûk ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr dört bin üç yüz gurûşu müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi yedinden tamâmen ve kâmilan ahz u kabz ve istifâ-yı hakk eyledim ba'de'l-yevm sâlifü'l-beyân bâğçe-i mezkûrda olan hisse-i şâyi'amda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kalmayub müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi's-sâlis ısrîn şehr-i Rebî'u'l-evvel li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl:

-Muhzırbâşı Mustafa Ağa

-Mihailo Papaz oğlu

-Panayot Konya

-Manolo Yortaz

-Yorgaç Azman

-Yanikol Azman

-Marito Dimitri

-Dimitri Fuki

-ve Gayruhum

Sahîfe no: 38 / Belge no: 45

Akarsu tasarrufiyetine müdâhale davasını hâvî i'lâm kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Balîzâde Câmi'-i Şerîfi Mahallesi sâkinlerinden Gümrük Emîni Ahmed Efendi ibn Mustafa Ağa nâm kimesne tarafından âtiyyü'l-beyân da'vâya vekîl ve vekâleti Mehmed ibn Hasan ve Abdurrahman ibn Mustafa nâm kimesneler şehâdetleriyle sâbit ve sübûtına hükm-i şer'î lâhık olan Mustafa Ağa ibn Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enverde ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde medîne-i mezbûre mahallâtından Cedid Mahallesi mütemekkinlerinden Diyamandi bint-i Todori nâm nasrâniyye muvâcehesinde şöyle da'vâ ve takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i anîl-merâm ider ki vekîl olduğım mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin Bamamalı Andon ve Papa Bartenkid nâmân zimmîlerden iştirâ eylediği Beligoti tahtında vâki' bağçeye Diyamandi nasraniyyenin tarlasından yenbû' iden mâ-i cârî min-kadîm müvekkilem mûmâ-ileyhin bağçesine cârî olub cereyân iden çeşmenin binâsı el'ân mevcûd olub ve mesfûrenin tarlâsına varıncaya kadar mâ-i lezîzin cereyân iden künklerinin ekserisi mevcûd olmağla mesfûrenin anası Corikne nâm nasrâniyye bağçe-i mezbûrenin sâhib-i evlâ olan Musluzâde'ye mesfûre olan Corikne nâm nasrâniyye mâ-i lezîzi bey' ve teslîm ve merkûmun bağçesine cereyân itmeğe ruhsat ve müddet-i vâfirede cereyân eyleyüb ba'dehû harabe-müşrif ve mâil-i turâb olmasına el-hâletü hâzihî mâ-i lezîzin kemâ-fi's-sâbık cereyân itmek için çeşme binâ ve ihdâs murâd eylediğimde mesfûre Diyamandi nasrâniyye mâ-i lezîz-i mezkûrî anâmdan banâ müntakîl mülkümdür deyü anâsının bey'ini münkir olmağla *"el-beyyinetü li'l-müdde'î ve'l-yemîn alâ-men-enker"* hadîs-i şerîfi mantûkınca vekîl-i merkûm Mustafa Ağa'dan beyyine taleb olındıkda medîne-i mezbûre mütemekkinlerinden Dimitraç ve Gökdek ve Panayot ve Leddani nâmân zimmîler li-ecliş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olub mesfûrenin anâsı Çorikne nâm nasrâniyye sâhib-i evvel Musluzâde'ye otuz gurûşa bey' ve bağçe-i mezkûre cereyânına izn ve ruhsat virüb müddet-i vâfire cereyân ve mevcûd olan çeşme binâsı ve künkler mâ-i mezbûrundur deyü her birileri edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye hayr-ı kabûlde vâki' olmağın mesfûrenin bî-vech-i mu'ârizâsı men' ve def' olunub mâ-i mezbûrun kemâ-fi's-sâbık Ahmed Efendi'nin mutasarrıf olduğu bağçenin

cerreyânına ve çeşme-i münhedimin müceddeden binâ ve ihdâsına taraf-ı şer'iden izn ve ruhsat virildiği mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis işrîn min-şehr-i Cemâze'l-âhir li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl:

-Emîn-i Beytü'l-Mâl es-Seyyid Ahmed Efendi

-Mahkeme Kâtibi es-Seyyid Mehmed Efendi

-Oğlu es-Seyyid İbrahim Efendi

-Muhzırbâşı Mustafa Ağa

-Mimar oğlu Nikola

-Oğlu Mali Kandi

-Atnaş Midilci

-Bıçak Reis

-ve Gayruhum

Sahîfe no: 38 / Belge no: 46

İstanbul ihtiyacı olan zeytinyağı ve sabunun usulsüzce başka yerlere satılmaması emrini hâvî fermân kaydı.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâil ve'l-keîâm Der-i Sa'âdetimden Rumeli ve Anadolu sâhiliyle Bahr-ı Sefîd Boğâzına ve boğâz-ı mezkûrın Anadolu sâhiliyle Midilli ve Edremid ve sâir ol havâliye varınca vâki' kazâlar ve iskelerin kuzât ve nüvvâbı zîde fazlühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı âti'z-zikre bu def'a Der-i Sa'âdetimden mübâşir ta'yîn kılınân Sadr-ı A'zâm kethüdâsı hademesinden şâkir ve voyvodagân ve a'yân ve

vucûh-ı memleket ve iskele emînleri ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli ve Edremid ve sâir ol havâlıden hâsıl olan revgan-ı zeyt ve sâbûnun Der-i Sa'âdetim tertîbi bi'l-ifrâz nakt-ı fazlasının taşralara ve zikr olınan sevâhile nakl ve fûrûhtıyla tertîb-i mezkûre noksân kalmâması karârkîr olan nizâmî muktezâsından iken ba'zı sefâin ru'esâsı mahal-i merkûmeden Der-i Sa'âdetim tertîbi hamûle çıkub sevâhilde kâin kazâ ve kasabât

Not: bu belgenin devâmı yoktur.

Sahîfe no: 38 / Belge no: 47

Terekeden alınmak şartıyla vakfedilen meblağın terekeden alındığına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli muzâfâtından Lotra Karyesi sükkânından iken bundan akdem bi-emru'llâhi te'âlâ irtihâl-i dâr-ı bekâ iden Ali Efendi nâm müteveffânın terekesinden karye-i mezbûr câmi'-i şerîfinde imâm bulunan efendiler ve câmi'-i şerîf-i mezkûrın kapısı beşîşesinde vâki' kanâdilinin îkâdı için terekesinden bin gurûş ifrâz olunub meblağ-ı mezkûrın nemâsı câmi'-i şerîf-i mezkûrın imâmlarına i'tâ olına deyü ifrâz olunub müteveffâ-yı merkûmun oğlu Abdi Beğ yedinden li-ecli'l-istirbâh huzûr-ı şer'eden edâ olmuştur fî-17 M. sene 252

Sahîfe no: 39 / Belge no: 48

Akdeniz'de bulunan bazı sahil ve adalarda zuhûr eden hastalığa karşı uygulanacak karantina nizâmını hîvî fermân kaydı.

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadr ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmdan Menteşe Sancâğı Mutasarrıfı ve Rodos Muhâfızı Şükrü Pâşâ dâme ikbâlehû ve mefâhiru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'i'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-melikü'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşılarından İzmir Voyvodosa ve İhtisâb Nâzırı Hüseyin Beğ ve Sakız Muhassılı Abdulkadir ve Kıbrıs Muhassılı el-Hâcc Mehmed ve Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhûm ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâil ve'l-keîlâm Sakız ve İzmir ve Kıbrıs ve Rodos ve İstanköy ve Limni ve Midilli ve Bozcaada ve Kuşadası ve Taşoz ve İmroz nâibleriyle sâir iskele ve cezîrelerin kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhûm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân voyvodagân ve sâir zâbitân ve kürekçiler ve iskele ümenâsı zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Bahr-ı Sefîd'de kâin ba'zı sevâhil ve cezîrelerde hastalık zuhûrî rivâyet olunmakda olduğundan mücerred bi-izni'llâh hıfz-ı sıhhat-ı ibâd-ı niyet hayriyesiyle Bahr-ı Sefîd Boğâzı'nda karantina usûlünün icrâsı zımnında muktezâ-yı irâde-i mülûkânem üzere taraf-ı Devlet-i Aliyyemden mahsûs me'mûr ta'yîn ve bu mâdde içün boğâz-ı mezkûrın münâsib mahallinde müstakîl limân tahsîs kılınmış olub Bahr-ı Sefîd'de kâin adalardan ve Anadolu ve Rumeli sevâhilinin hâvî olduğu kazâ ve iskelelerden Der-i Sa'âdetime gelecek imtüyâzlu ve imtiyâzsuz bi'l-cümle ahâlî-i İslâm ve re'âyâ teknelerine ve derûnunda bulunan ahâlî-i İslâm ve re'âyâ yedlerine i'tâ olına mürûr-ı tezkereleri karantina mahalline kadar cârî olmak ve çıktıkları mahallerde hastalığın sûret ve derc-i keyfiyeti zikr olunan tezkirelere derc ve tasrîh kılınmak ve o makûle sefîne ve kayıklardan karantina mahallinde tezkiresini ibrâz ve tebdîl itdirilmeksizin mürûra cesâret ideri olur ise o makûleler bu taraftan tekrâr karantina mahalline i'âde ve ircâ' kılınmak sûretlerinin icrâsı îcâb-ı maslahatdan olmağla siz ki mîr-i mîrân ve kapucibâşılar ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyeti zîr-i idârenizde lâzım gelenlere etrâfıyla ifâde ve tebyîn ve fîmâ-ba'd o misüllü Der-i Sa'âdetime gelecek sefîne ve kayıklara minvâl-i muharrer üzere tezkîreler virilerek boğâz-ı mezbûre vurûdlarında doğru karantina limânına girüb

îcâbına göre haklarında karantina usûlû me'mûr-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle icrâ ve tekmîl ve der-dest olan mûrûr-ı tezkireleri tebdîl olunmadıkça mûrûr ve azîmet itmelerini ve hilâfına tecâsür idenler olur ise bu tarafda lîmân me'mûr-ı ma'rifetiyle bi't-tecessüs o makûleler derhâl gerü karantina mahalline i'âde olunacaklarını tezkire taleb idenlerin gereği gibi gûş-ı hûşlarına telkîn iderek siz dahî bu husûsa ale'd-devâm ikdâm ve dikkat ve mugâyir-i vaz'ı tecvîzden ittikâ mübâ'adet eylemeniz fermânım olmağın şeref-efzâ-yı sunûh ve sudûr olan emr-i hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı pâdîşâhenem mücebince tenbîhen ve ihtimâmen işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve Sadr-ı A'zâm tâtârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yusuf zîde kadruhû ile tesyâr olunmuş ve imdi bu husûsât-ı sâireye makîs olmayub vâcibü'l-i'tinâ mevâddan olmağla bâlâda beyân olunan vesâyâ-yı şâhânemin icrâsı matlûb-ı mülûkânem idüğü ve Bahr-ı Sefîd'in Anadolu ve Rumeli sâhillerine diğer evâmir-i şerîfim ısdâr ve limân me'mûr-ı mûmâ-ileyhim ilm u haberi i'tâ olındığı ma'lûmunuz oldıkda işbu fermân-ı celîlü'l-ünvânımı sicillât-ı mehâkime kayd ve sebt-birle ale'd-devâm icrâsı emrine cümleliz bi'l-ittihâd sarf u sa'y ve kudret ve mugâyir-i vaz' ve hâlde vukû'ından heder ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî sâdır-şod tahrîren fi'l-evâil-i şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-13 M. sene 251

Sahîfe no: 40 / Belge no: 49

Redîf Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye masrafları için Midilli, Molova ve Kalonya kazâları hisselerine düşen üç yüz kese akçenin gönderilmesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli

Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhirü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Cezîresi'nde vâki' Midilli ve Molova ve Kalonya Kazâları nâibleri zîde ilmuhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bi-tevfîke subhânehû ve te'âlâ ta'lîm-i fûnûn-ı gazâ ve cihât ve tetmîm-i esbâb-ı muhâfaza-i bilâd ve ibâd-ı niyet-i hayriyesiyle memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i şâhânemde kâin münâsib eyâlât ve elviyeden ittifâk-ı ârâ ile karâr-gîr olan usûl-ı mehâsin-ı şümûle tevfkân bi't-tertîb tahrîr ve tanzîm kılınmakda olan Redîf Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye tâburları zâbitân ve neferânın el-hâletü hâzihî Asâkir-i Mansûrem Hazînesi tarâfından tanzîm itdirilmekte olan nizâm tüfenkleri ve kılıç ve palaska ve sâir bu misüllü levâzım muktezalarından mâ'adâ dâimî virilecek ma'âş ve mâhiyeleri ve ale'd-devâm iktisâları içün beher sene itâ olunacak fes ve iksâ kılınacak elbiseleriyle levâzım-ı sâirelerinin masârif-i seneviyye lede'l-hesâb küllyetlü akçeye mütevakıf görülmüş ve el-hâletü hâzihî hazîne-i mezkûreden idâre olınmakda olan asl muvazzaf Asâkir-i Hassa ve Mansûre-i Muhammediyye ve sunûf-ı muntazama-i şâhânemin derkâr olan masârif-i ihsâsı cihetle işbu Redîf-i Mansûre tâburları masârifinin dahî bütün bütün hazîne-i mezkûreden idâresi derece-i istihâlede bulunmuş olduğına mebnî husûs-ı mezkûrın muktezâ-yı irâde-i ma'delet-âde-i mülûkânem üzere hüsn-ı tesviyesi câresinin istihsâli sûreti vükelâ-yı fihâm-ı devlet-i aliyyeleri ittisâmım beynlerinde akd olunan mecâlis-i şûrâda lede't-te'emmül çünki kıyâm-ı dîn ve millet ve devâm-ı ömr-i mülk ve memleket-i mü'ebbed min-inda'llâh olan devlet-i aliyye-i kavî-i şevketimin ale'd-devâm istikmâl-i esbâb-ı kuvvet ve miknete-i menût olub işbu Redîf-i Mansûre askeri dahî bâlâda beyân olunan kazâyâ-yı hayret-ihtivâ ya'nî mü-cerred-ihyâ-yı dîn-i devlet ve ifâ-yı âsâyiş-i bilâd-ı müslimîn hıfz-ı refâh-ı ahâlî ve ra'iyet içün ahsen-i usûl üzere vaz' ve te'sîs olınmak mülâsebesiyle kavâid-i dîniyye ve mülkiyesi umûma râci' olacağı derkâr olduğu misüllü masârif-i icâbiyyesinin idâre ve ifâsı dahî cümlelerin boynuna borc hükmünde olarak el birliği ile tutulmak lâzım geleceği âşikâr ve ma'a mâ-fih masârif-i mezkûrenin cümlesi memâlik-i mahrûsem ahâlisine tahmîl

olınmak lâzım gelse bu sûret dahî ahâli ve fukarâya ağır düşeceği zâhir ve bedîdâr olmakdan nâşî asâkir-i merkûmenin bir senelik hesâb olındığı üzere yekûn-ı masârifi miktârına göre fi'l-cümle medâr olmak ve noksânı yine merhameten hazîne-i mezkûreden uyuşdurulmak ve senede iki taksîd ile edâ olınmak üzere Anadolu ve Rumeli'de kâin elviye ve kazâlardan hâl ve tahammüllerine göre bir miktâr i'âne-i cihâdiye tertîbi münâsib görünerek bu bâbda havâs ve evkâf ve mu'âf ve gayr-ı mu'âf cemî' mahaller siyyân tutulmak ve nizâm vechle kazâlar masârifinin tevzî' defâtır ve irâdesi bi't-tanzîm ruhsatı hâvî yazılan evâmîr-i şerîfem için alınmakda olan fermân harcı işbu i'âne-i cihâdiye hisselerinden ahz olınamayacağından mahallinde dahî bundan harc imzâ ve tahsîldâriye nâmı ve nâm-ı âher ile bir akçe ahz ve tahsîl olunmayub el-hâletü hâzihî taşralarda emlâk ve arâzileri müceddeden tahrîr olunmayan kazâlar tevrî'âtı kadîmden beynlerinde cârî ve sicillerde mukayyed olan hâne i'tibâriyle olmakda ise de mürûr-ı zamân ile meselâ otuz hâneyi bir karye şimdi yigirmi hâneye tenzîl ve yigirmi hâneli karye otuz hâneye terfî ile yine tevzî'leri eski usûl üzere olmasından dolayı ba'zı mahallerde ta'dîl ve tesviye şurûtı lâıkiyla gözedilmekde olması muhtemel olmak hasebiyle işbu redîf vâridâtı tertîbinde her bir livâ ve kazânın hissesi tevzî'ât-ı sâire misüllü kadîm hâne i'tibâriyle tevâbi' ve taksîm kılınmayub ahâliye müyesser ve sehûleti mûcib ve ta'dîli müstevcib olmak için her bir kazânın şimdiki derece-i tahammül ve ma'mûriyetine ve vucûh-ı ahâlisinin hakîki kudret-i hâliyyelerine göre gadr ve himâyeden ârî vechle bi't-taksîm bir kazânın hissesine ne isâbet ider ise asl sancâk masârifinden olan hissesi başka ve işbu i'âne-i cihâdiyeden hisse-i îcâbiyyesi başka gösterilerek ol vechle mahkeme pusulaları tanzîm ve âna göre her bir kazâda asıl kazâ masârifini mübeyyin yapılacak tevzî' defterine miktâr tasrîhiyle başkaca derc ve terkîm ve kezâlik sancâk olmyarak müstakil olan kazâlarda dahî bu usûl icrâ ve tatmîm kılınmak ve ber-vech muharrer sancâkca olan tertîbâtdan kazâlar hisselerine kemiyet ve keyfiyetini ism ve şöhretiyle bu tarafa dahî ma'lûm olmak için sûret-i taksîmlerini mu'ayyen birer kıt'a defterleri Der-i Sa'âdetime takdîm olınarak Mansûre Hazînesi tarafından Redîf Mansûre

zimme-i defterlerine ba'de'l-kayd bir sûreti tevkîf-i defâtır-ı tevzî'âta mem'mûr ricâl Devlet-i Aliyyemden şikk-ı sânilik inzimâmıyla Haremeyn Muhâsebecisi olan iftihârü'l-ekâbir ve'l-ekârim Ali Rauf zîde uluvvuhû tarafına i'tâ ile ba'de mahallerinden vurûd idecek tevzî' defterlerinde yazılacak mikdârlarına mukâbele ve tatbîk-birle bir-gûnâ fesâd karışmamasına dikkat ve ihtimâm kılınmak ve mebâliğ-i mezkûrenin irsâli bâlâda müstelzim-i usret olmamak için senevîsi bi't-tanzîf iki taksît rabtıyla taksît-i evlâ bi-minnehû te'âlâ işbu elli senesi içinde hulûl idecek kırk dokuz senesi Kasım'ından taksît-i sâniye gelecek Rûz-ı Hızır'dan i'tibâren tertîb ve emvâl-i mertebe-i sâire misüllü her mahallin mutasarrıf ve mütesellim voyvodalarının bu tarafda bulunan sarrâflarına ta'ahhüd itdirilerek mahal-i münâsib ile tahsîl olunacak ise de bu mâtde için ta'ahhüdiyye ve güzeste ve mübâşiriyye nâmıyla zinhâr ve zinhâr fukarâdan bir akçe ve bir habbe mütâlebe ve ahz olunmamak sinîn-i âtiyye taksîtleri dahî minvâl-i muharrer üzere tesviye ve istîfâ kılınmak sûretleri müteferri'ât-ı sâiresiyle bi't-tezkiye tensîb ve istisvâb ile ol vechle icrâsına ibtidâr olunması husûsına irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukıyla ol bâbda hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı pâdîşâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olarak mebâliğ-i merkûmeden Midilli Cezîresi'nda vâki' Midilli ve Molova ve Kalonya kazâları hisselerine üç yüz kîse akçe isâbet eylemiş olmağla siz ki nâzır ve kapucıbâşı ve nâiber ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı emr-i şerîfimde keyfiyeti lâzım gelenlere ifâde ve tefhîm-birle zikr olunan kazâlar hissesine senevî isâbet iden sâlifü'z-zikr üç yüz kîse akçenin nısfı bi-minnehû te'âlâ işbu hulûl idecek Rûz-ı Kasım'da ve nısf-ı diğerini gelecek Rûz-ı Hızır'da tahsîl ile bundan böyle beher sene böylece iki taksît ile mârru'-lbeyân kazâlar ahâlisine usûl-ı meşrûhaya tatbîkân ve ta'dîl ve tesviye-i şurûtına tevfiân tevzî' ve taksîm ve yerlü yerinden cem' ve tahsîliyle hazîne-i merkûmeye irsâl ve teslîmi ve kazâlar hisselerinin bâlâda beyân olındığı vechle miktâr-ı keyfiyeti muntazaman evvel emirde defterinin takdîmi husûsuna bi'l-ittifâk mezîd i'tinâ ve dikkat eylemeniz fermânım olmağın Dîvân-ı Hümayûn için mahsûsen işbu emr-i şerîf sâdır-şod tahrîren fî-evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 40 / Belge no: 50

Görevlilerin “menzil ahkâmına aykırı hareket etmemeleri” hususunda daha önceden gönderilen ancak zâyî olan fermânın yenilenmesine dair tecdîd-i fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli ve Molova Kazâları nâibleri zîde ilmuhumâ tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Midilli ve Molova kazâları ahâlilerinin menzil hakkında cârî olan nizâm-ı müstahsene üzere menzil ahkâmı ile mürûr-ı ubûr iden me'mûruna bilâ-te'hîr menzil kâyıkları i'tâsıyla mahal-i mem'ûriyetlerine sevk itmekde kusûrları yoğsa da ba'zı kimesneler yedlerinde menzil-i ahkâmı olmıyarak cebren menzil kâyığı mütâlebesiyle ta'addî eylediklerinde ol vechle yedlerinde menzil ahkâmı olmıyarak mürûr-ı ubûr idenlere menzil kâyığı virilmemek bâbında ber-mûceb-i nizâm yedlerine bir kıt'a emr-i şerîfim i'tâsı husûsunı ahâli-i merkûm mukaddemen lede'l-istid'â fîmâ-ba'd umûr-ı mühimme ile âmed-şod iden hademe ve tâtârân ve sâireye menzil ahkâmı virilüb kendi maslahatlarıyla mürûr-ı ubûr idenlere menzil ahkâmı virilmeyüb ve beher sâ'ate kadîm menzil ücreti olan otuzar pârenin üzerine onar pâre dahî zamm ile kırkar pâreye iblâğ olunarak ba'de izin hademe ve sâireden umûr-ı mühimme ile mürûr-ı ubûr idenlerden kırkâr pâre ücret alınub kirâhâne masârifi nâmı ve nâm-ı âher ile nesne alınmamak ve vülât ve mutasarrıfîn ve muhafızîn ve tâtârlarına dahî umûr-ı mühimme ile gönderildiği hâlde bâşları tarâfından yedlerine buyûrıldı virilmek ve yedlerinde menzil ahkâmı veyâhûd vülât ve mutasarrıfîn ve muhafızîn buyûruldısı olmıyanlar ya'nî a'yân ve voyvodagân ve mültezimîn gürûhundan olanlar ve kendü maslahatlarıyla mürûr-ı ubûr idenler kırkâr pâre ücret ile irkâb olunmayub mahalline göre kirâ sûretiyle i'tidâl üzere aşurı kirâ mütâlebesiyle mürûr-ı ubûr idenlere rencîde olunmamak bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı şâhânem mu'ahheren virilân nizâm-ı mustahsene şurûtından idüğinden ber-mûceb-i şurût amel ve hareket olunmak bâbında iki yüz kırk yedi târîhinde emr-i şerîfim virilmiş olduğu kuyûddan müstebân olub şimdi Midilli Cezîresi ahâlilerinin Dîvân-ı Hümayûnuma takdîm eyledikleri arz

u hâlleri me'âlinde ber-minvâl-i muharrer virilân emr-i şerîf-i mezkûr kazâen zâyî' olmuş olduğından bahsle zâyî'den emr-i şerîfim i'tâsı husûsunı inhâ ve istid'â eyledikleri ecluden mûcebince zâyî'den emr-i şerîfim isdârı husûsına irâde-i seniyyem ta'alluk itmeğle vech-i meşrûh üzere amel ve hareket olunmak fermânım olmağın zâyî'den işbu emr-i celîlül'-ünvânım isdâr ve irsâl olunmuşdır imdi vusûlünde siz ki nâibler mûmâ-ileyhâsız irâde-i seniyyem şurût-ı muharrere-i mezkûre mantûk-ı mer-i şerîfimden ma'lûmunuz oldıkda fermânım olduğu ve mukaddem ve bu def'a sâdır olan emr-i şerîfim müfâdı üzere hademe ve sâireden umûr-ı mühimme ile mürûr-ı ubûr ve a'yân ve voyvodagân ve mültezimîn gurûhundan olanlar ve kendü maslahatlarıyla ve der-ubûr idenler kırkâr pâre ile irkâb olunmayub

Sahîfe no: 41 / Belge no: 50 devâmı

mahalline göre kirâ sûretiyle bi'l-i'tidâl irkâb olunub aşuru kirâ mütâlebesiyle mürûr u ubûr idenlerin rencîde olunmaması husûsuna ziyâde sa'y ve gayret hilâf-ı rızâyı ve mugâyir-i emr-i hareketi tecvîz ile mes'ûl ve mu'âteb olmakdan heder ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlî sâdır-şod tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' aşara min-şehr-i Recebi'l-ferd li-sene hamsîn ve mi'tîn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-7 Ş. sene 50

Sahîfe no: 42 / Belge no: 51

Midilli mahallâtından Abdülbaki Câmi'-i Şerîfi Mahallesi sâkinelerinden iken ölen Fatıma bint-i Abdullah'ın tereke kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Abdülbaki Câmi'-i Şerîfi Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem vefât iden Fatıma bint-i Abdullah'ın zâhirde vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekisi cânib-i beytül'-mâla âid ve râci' olmağla beytül'-mâlî âmmeten ve hâsseten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî'den atîfetlû İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtil'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve sûk-ı Sultânî'de bi'l-müzâyede bey' ve fûrûht olınan müteveffiye-i merkûmenin defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi's-sâlis aşara min-şehr-i Recebi'l-ferd li-sene Hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Çocuk anterisi, aded/1	: gurûş 5
Musta'mel çocuk gömleğe, aded/1	: gurûş 4
Musta'mel gömlek, aded/1	: gurûş 14
Köhne çârşeb, aded/1	: gurûş 6
Def'a çârşeb, aded/1	: gurûş 1
Musta'mel çârşeb, aded/1	: gurûş 21
Hâkir don, aded/1	: gurûş 25
Parça dülbend	: gurûş 7
Damkahanne, top/1	: gurûş 16
Zer-bâb, top/1	: gurûş 37
Memlû döşek, aded/1	: gurûş 20
Memlû köhne yasdık, aded/1	: gurûş 13
Def'a yasdık, aded/1	: gurûş 8

Nuhâsî tebsi, aded/1	: pâre 20	: gurûş 4
Nühâsî sahan, aded/3		: gurûş 20
Nühâsî tebsi, aded/1		: gurûş 16
Musta'mel çıkrik		: gurûş 8
Köhne dâire, aded/1		: gurûş 9
Musta'mel yorgân, aded/1		: gurûş 12
Bir miktâr yapâğı		: gurûş 7
Et tahtası, aded/1		: gurûş 5
Çâmeşûr teknesi, aded/1	: pâre 10	: gurûş 10
Nühâsî güğüm, aded/1		: gurûş 28
Çanâk ve çömlek		: gurûş 4
Tâşhân ma'a eli		: gurûş 8
Elek ve kalbur		: gurûş 7
Hurdavât		: gurûş 4
Bir miktâ penbe ipliği		: gurûş 17
Dülbend yaşmaklık		: gurûş 11
Sebz sarığı		: gurûş 24
Köhne Tire sacâğı		: gurûş 4
Tâbe, aded/1		: gurûş 4
Nühâsî tencere ma'a kapak		: gurûş 7
Def'a tâbe, aded/1		: gurûş 8

Köhne tândır		: gurûş 1
Kahve tâbesi		: gurûş 2
Hurdavât		: gurûş 10
Et satırı		: gurûş 3
Dimur divân		: gurûş 5
Köhne çuvâl, aded/1		: gurûş 10
Kahve ibriği, aded/1		: gurûş 5
Merrât, aded/1		: gurûş 1
Şîşe ve hurdavât	: pâre 20	: gurûş 4
Penâkot		: gurûş 7
Şîşe fenâr, aded/1	: pâre 20	: gurûş 1
Sagîr câmeşor teknesi	: pâre 20	: gurûş 1
Köhne çizme, aded/1	: pâre 20	: gurûş 2
Köhne hâsır, aded/1		: gurûş 7
Tabâk ma'a bardak		: gurûş 8
Küb, aded/2		: gurûş 7
Kefûf, aded/2	: pâre 20	: gurûş 7
Köhne bıçâk		: gurûş 2
Şîşe kanâdil, aded/1		: gurûş 2
Bir miktâr kerâste	: pâre 20	: gurûş 10
Mahalle-i mezbûrede menzil, kıt'a/1		: gurûş 1400

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

1904

Minhâü'l-----ihrâcât

Deyn-i müsbet-i berây-ı sa'âdetlü Niyadi Beğ : gurûş 639

Deyn-i müsbet-i berây-ı el-Hâcc Ahmed Ağa : gurûş 65

Deyn-i müsbet-i berây-ı Ali Hoca : gurûş 15

Deyn-i müsbet-i berây-ı Katotritoslu Hüseyin Ağa : gurûş 7

Deyn-i müsbet-i berây-ı Hacı Toskal : gurûş 30

Deyn-i müsbet-i berây-ı Mahmud Kaş vâlideşi : gurûş 300

Deyn-i müsbet-i berây-ı Berber Hüseyin : gurûş 13

Deyn-i müsbet-i berây-ı İbiş vâlideşi : gurûş 20

Deyn-i müsbet-i berây-ı (boşluk) : gurûş 30

Resm-i kısmet-i âdî : pâre 2 : gurûş 47

Diâliye-i eşyâ ma'a hammâliye : gurûş 20

Deyn-i müsbet-i berây-ı Abdi Ağa : gurûş 200

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

pâre gurûş

20 1386

Sahhu'l-----bâkî

pâre gurûş

20 517 meblağ-ı mezkûr teslîm-i yed-i mûmâ-ileyh hazretleri

Sahîfe no: 43 / Belge no: 52

Midilli Adası müslüman ahâlisi hissesine düşen tekâlif ve mesârifât kaydı.

Kırk altı senesi Martı'ndanberu Midilli Cezîresi tekâlif ve masârifâtından Midilli Kazâsı ehl-i İslâmı'na tarh ve tahmîl ile terâküm itmiş olan mebâliğ defteridir.

gurûş

08401 kırk altı senesi Martı ibtidâsından sene-i merkûme Şubâtı

gâyetine

değîn bir sene zarfında vukû'bulan masârifden hisse

11298 kırk yedi senesi Martı ibtidâsından sene-i merkûme Şubâtı

gâyetine

değîn kezâlik bir sene zarfında vâki' olan masârifden hisse

+ 07835 kırk sekiz senesi Martı ibtidâsından sene-i merkûme Şubâtı

gâyetine değîn kezâlik bir sene zarfında vâki' olan

masârifden hisse

27534

+ 12500 bu def'a matlûb-ı âlî buyırılan i'âne-i redif taksît-i evvelinden

Midilli Kazâsı hissesi

40034

Bâlâda mestûr kırk bin otuz dört gurûş mebâliğin ber-vech-i ta'dîl Nesf-i Midilli Kazâsı'nda kâin ehl-i İslâm bulunan kurâlara tevzî' ve taksîmi defteridir.

Nefs-i Midilli ehl-i İslâm hisse	: pâre 26	: gurûş 13344
Yera Nâhiyesi kurâları	: pâre 26	: gurûş 13344
Sarılıca Karyesi		: gurûş 2020
Balçıkhisar Karyesi		: gurûş 2021
Göle Karyesi		: gurûş 2300
Kokmide Karyesi		: gurûş 350
Komi Karyesi		: gurûş 1840
Külçe Karyesi		: gurûş 1500
Ebyoz Karyesi		: gurûş 2300
İhtatra ve İsfende karyeleri		: gurûş 263
Katırtos Karyesi		: gurûş 650

Cem'ân-----yekûn

bahâ

gurûş

40034

Yâlnız kırk bin otuz dört gurûşdır

Sahîfe no: 44 / Belge no: 53

Midilli'ye nefy edilen medrese öğrencilerine dair fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Der-i Sa'âdetim medârisinden Hekim Çelebi Medresesi sâkinlerinden ve talebe-i ulûmdan Filibeli Hâfız Abdullah ve Gümölcineli Ebubekir nâm şahıslar ırz-ı edebleriyle mukayyed olmayub talebe-i ulûm nâ-şâyeste ef'âl-i sefhâneye ictirâ itmiş ve merkûmlar ahz ve mehbese ilkâ itdirilmiş olduğundan bahsle merkûmânın li-ecli't-teserîb Midilli Cezîresi'ne nefy ve iclâ olınmaları bâbında emr-i şerîfim sudûrını bi'l-fi'l Şeyhü'l-İslâm ve Müfti'l-Enâm olan a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn, efdâlü'l-fudelâi'l-müteverri'in Mekkîzâde Mevlânâ Mustafa Asım edâma'llâhü te'âlâ fezâilehû işâret itmeleriyle işâretleri mücebince merkûmânın kavâs mübâşeretiyile Midilli'ye nefy ve iclâları fermânım olmağın imdi merkûmlar Sadr-ı A'zâm kavâslarından Osman kavâs terfîkan ol tarafa gönderilmiş olmağla sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin vusûllerinde merkûmânı ol tarafda menfiyyen meks ve ikâmet itdirüb bilâ-fermân itlâklarından mücânebet ve hatve-i vâhide mahal-i âhere sılıvirilmeleri lâzım gelür ise mes'ûl ve mu'âteb olacağını bilüb ânâ göre muhâfazaları emrine takayyüd ve dikkat ve vusûllerini mübâşiri kavâs-ı merkûm ile Der-i Sa'âdetime i'lâm-ı mübâderet itmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştır buyûrdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimde mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız tahrîren evâil-i şehir-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-15 Ş. sene 50

Sahîfe no: 44 / Belge no: 54

Midilli'ye nefy edilen medrese öğrencilerin affedildiklerine dair fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Der-i Sa'âdetim medârisinden Hekim Çelebi Medresesi sâkinlerinden ve talebe-i ulûmdan Filibeli Hâfız Abdullah ve Gümölcineli Ebubekir hilâf-ı rızâ harekete ictisâr eylediklerine binâen bâ-işâret Şeyhü'l-İslâm bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle li-ecli't-te'dîb Midilli Cezîresi'ne nefy ve iclâ olmuşlar ise de ıslâh-ı nefis itmiş olduklarından bahsle afv ve itlâkları husûsuna musâ'ade-i seniyye-i tâcdârânem bî-dirîğ ve şâyân kılınması merkûmânın taraflarından Südde-i Sa'âdetime takdîm olunan bir kıt'a arz-ı hâlleriyile istid'â olınmakdan nâşî afv ve itlâkları bâbında emr-i şerîfim sudûrını bi'l-fi'l Şeyhü'l-İslâm ve Müfti'l-Enâm olan Mekkîzâde a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhi'rîn, efdâlü'l-fudelâi'l-müteverri'în Mevlânâ Mustafa Asım edâma'llâhü te'âlâ fezâilehû işâret itmeleriyle işâretleri mücebince merkûmânın afv ve itlâkları fermânım olamağın imdi merkûmânın cürmleri afv kılındığı sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin ma'lûmun oldıkda fîmâ-ba'd hilâf-ı rızâ hareketde bulunmayub kendü ırz ve edebleriyle mukayyed olmalarını gûş-ı hûşlarına ifâde ve telkîn iderek kayd-ı nefyinden tahliye-i sebîllerine mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fî-evâil-i şehr-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-17 L. sene 50

Sahîfe no: 45 / Belge no: 55

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mahalâtından Sarıbaba Mahallesi mütemekkinlerinden Dimitri veled-i Totorâ nâm zimmî meclis-i şer'î şerîf-i enverde işbu bâ'isü's-sefer Dimitri veled-i Nikola nâm zimmî mahzarında bi-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb yedimde mülk ve hakkım olub medîne-i mezbûre Muzayehalka Karyesi'nde vâki' etrâf-ı erba'adan Memlu Helmiçe ve Çato Apostol ve Nikola Koca ve Yani Koklode mülkeleri ve dere ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i muhtılâdan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'île işbu müşteri-i mesfûr Dimitri zimmîye üç bin üç yüz gurûşa bey' ve mahallinde teslim ve temlik eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr üç bin üç yüz gurûşa müşteri-i mesfûr Dimitri zimmî yedinden tamâmen ve kâmilten ahz u kabz ve istifâ-yı hakk eyledim ba'de'l-yevm zeytûnluk-ı mezkûrda benim aslâ ve kat'â alâk ve medhalim kâlmayûb müşteri-i mesfûrun mülk-ı müşterâsı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı hurrîre fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-ışrîn min-şehr-i Rebî'u'l-evvel li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 45 / Belge no: 56

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Barmakkapu Mahallesi mütemekkinlerinden Yani veled-i Nikola nâm zimmî meclis-i şer'de işbu bâ'isü's-sefer Dimitri veled-i Nikola nâm zimmî muvâcehesinde bi-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âtiyyü'l-beyânın vukû'ına değin yedimde mülk ve hakkım olub medîne-i mezbûre civârında Kmarotya nâm mahalde vâki' etrâf-ı erba'adan Panayot Koroyani (ve) Nehac Ciryako ve Koniça Açı Atnaş mülkleriyle mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü bi-cümleti't-

tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafından îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i muhtıladan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu müşteri-i mesfûr Dimitri zimmîye iki bin iki yüz gurûşa bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr iki bin iki yüz gurûşı müşteri-i mesfûr Dimitri zimmî yedinden tamâmen ve kâmilan ahz u kabz ve istifâ-yı hakk eyledim ba'de'l-yevm zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kalmayub müşteri-i mesfûr Dimitri zimmînin mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ- yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'l-münîr mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı

ff-21 RA. sene 251

Sahîfe no: 45 / Belge no: 57

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Cedid Mahallesi mütemekkinlerinden Elkestedir bint Açı Nevet nâm nasrâniyye meclis-i şer'de işbu bâ'isetü's-sefer Konica bint-i Apostol nâm nasrâniyye mahzarında bi't-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âtiyyü'l-beyânın vukû'ına değin yedimde mülk ve hakkım (olan) medîne-i mezbûre civârında Kmarotya nâm mahalde vâki' etrâf-ı erba'ada bâyi'-i mesfûra Elkestedir ve Cano Apostol ve Yani ve Lahore ve Arkanolanmude mülkleri ve tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü bi'l-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i muhtıladan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu müşteri-i mesfûre Konica nasrâniyyeye iki bin dokuz yüz gurûşa bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eyledikten

sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr iki bin dokuz yüz gurûşı müşterî-i mesfûre Konica nasrâniyyeden tamâmen ahz u kabz eyledim ba'de'l-yevm zeytûnlük-ı mezkûrda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhâlim kalmayub müşterî-i mesfûr Konica nasrâniyyenin mülk-ı müşterâsı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gibbe't-tasdîki'l-münîr mâ-vak'a bi't-taleb ketb-şûde

fî-21 RA. sene 251

Sahîfe no: 46 / Belge no: 58

Midilli, Ayvalık ve Ayazmend'den alınan rûsûm-ı ruhsatiyye ve kantâriyyesinin Edremid ve Kemeredremid kazâlarından alınanlarla aynı olması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı ve Edremid ve Kemeredremid Voyvodası Mir İsmail dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müşerri'în Midilli ve Ayvalık nâibleri zîde ilmuhûmâ ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn'dan Ayvalık Voyvodası Usrem zîde mecduhû ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-ekârim Midilli ve Ayvalık kazâları revgan-ı zeyt ve sâbûn müdiri Salih Beğ ve Mehmed zîde kadruhûmâ tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Edremid ve Kemeredremid ve mahal-i sâire-i merkûmede husûle gelân revgan-ı zeyt ve sâbûnun yed-i vâhid usûlüyle mübâya'ası sûretinin vâki' olan istid'â ve istirhâm mebnî afv ve terkiyle Der-i Sa'âdete tertîbinden mâ'adâ fazla bulunan revgan-ı zeyt ve sâbûnun ashâbı tarafından bi't-terâzî hârice fûrûht ile rusûmât-ı mukarresinin bi't-tahsîl mahallerine teslim olunmak üzere tesviyesi bâbında bundan akdem ısdâr ve hâlâ Tersâne-i Âmîrem müdiri iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Lebîb dâme mecduhû ile tesyâr olunan emr-i

şerîfim mûcebince Midilli ve Ayvalık mahsûlü olan revgan-ı zeytten beheri altı vukiyye yüz dirhem olmak üzere yedi destesi bir kantâr i'tibâr olunarak Edremid ve Kemeredremid kazâlarına fiât her bir destisinden beş gurûş rusûmât tahsîl kılınmak lâzım gelür ise de kantâr hesâbıyla otuz beş gurûş resm-i mîrî tahsîl olındığı takdîrde nizâmına ri'âyet kılınmış olacağından me'mûr-ı mûmâ-ileyh ol vechle tahsîl-birle idhâl-i defter itmiş olub ancak Midilli ve Ayvalık kazâları Edremid ve sâire misüllü olmayub Midilli ve Ayvalık kazâları mahsûlünden mahallinde resm-i gümrük ve öşr virdiği ve yed-i vâhid usûlünde icrâ kılındığı vechle beher kantâr revgan-ı zeytten otuz beş gurûş ve beş desti revgan bir kantâr sâbûn i'tibâriyle bir kantâr sâbûndan yigirmi beş gurûş rusûmât ba'de't-tahsîl Mansûrem Hazînesi'nin kadîmî mürettib olan beher kantârda on bir buçûk gurûş resm-i ruhsatıyla ve kantâriyyesi hâsılât-ı mezkûreden bi'l-ifrâz mâ'adâsı yed-i vâhid mukâbili resm-i mîrî olunması kazâire-i mezkûrîn ahâlisi istirhâm eylediklerinden bahsle ol vechle veyâhûd vech-i âherle tesviyesi menûtdâr-ı âlîşânım idüğü me'mûr-ı mûmâ-ileyh tarafından inhâ avâkdârîde de tahrîr ve istid'â olunmakdan nâşî keyfiyet bi'l-fi'l Asâkir-i Mansûrem Hazînesi Defterdârı iftihârul-emâcid ve'l-ekâbir es-Seyyid Abdurrahman Nafiz dâme uluvvuhû ile ricâl-i Devlet-i Aliyyemden Darbhâne-i Âmirem nâzırı iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Ali Rıza dâme mecduhû tarafından isti'lâm olındıktan sonra bâ-takrîr rikâb-ı hümâyûn-ı mülûkânem lede'l-arz Midilli ve Ayvalık kazâları rûsûm-i ruhsatıyla ve kantâriyyesi dahî cümlesi siyyân olmak üzere Edremid ve Kemeredremid misüllü olunması husûsına irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol bâbda hatt-ı şerîf-i şâhânem şeref-efzâ-yı sahîfe-i sudûr olarak mûcebince keyfiyet mahalline kayd itdirilerek ilm u haberi tahrîr ve i'tâ itdirülmüş olmağla siz ki nâzır ve nâibler ve voyvoda-yı mûmâ-ileyhimsiz ifâde-i hâl-i mebîn size dahî işbu emr-i âlîşânım ısdâr ve ırsâl olunmuşdır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimdence ma'lûmunuz oldıkda fermân oldığı ve sâdır olan hatt-ı şerîf-i şâhânem müfâdı üzere Midilli ve Ayvalık ve Ayazmend rûsûm-ı ruhsatıyla ve kantâriyyesinin cümlesi siyyân olunmak üzere Edremid ve Kemeredremid kazâların misüllü te'diye ve ifâ ve keyfiyet ol vechle sicil-i mahfûzaya kayd ve

imlâ olunması emrine mugâyeret ve dikkat eyleyesiz ve siz ki müdri-i merkûmânsız siz dahî ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete i'tinâ ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren el-hâmis şehr-i Şa'bân-ı şerîf li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf

Kad vasala ileynâ fî-13 N. sene 250

Sahîfe no: 46 / Belge no: 59

İstanbul hissesine düşen zeytinyağı ve sabunun her yıl düzgün bir şekilde ve zamanında gönderilmesi ve fazlasının nizama uygun olarak satılması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû dâme mecduhû ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdeni'l-fezâil ve'l-keâm zikri âtî kazâların kâdîları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûnumdan Ayvalık Kazâsı Voyvodası Usrem zîde mecduhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân Edremid vucûhundan olub ol hâvâli revgan-ı zeyt ve sâbûn idâresine me'mûr el-Hâcc Ahmed ve Midüllü revgan-ı zeyt ve sâbûn müdiri Salih Beğ ve me'mûrîn-i sâire zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Edremid ve Ayvalık ve Kızılcatuzla ve Emrudovası ve Ayazmend kazâlarıyla Yunda ve Midilli cezîrelerinde husûle gelân revgan-ı zeyt ve sâbûnun yed-i vâhid usûlüyle mubâyâ'ası sûretinin vâki' olan istid'â ve istirhâmına mebnî afv ve terkiyle fakat Der-i Sa'âdetim sekenesi revgan-ı zeyt ve sâbûn husûsunda dûçâr-ı müzâyaka ve zarûret olmamak için beher sene Der-i Sa'âdetim tertîbi olan yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûn senesi leb-i cezîre kâmilten Der-i Sa'âdetime irsâl kılınmak ve gayr-ı ez tertîb Der-i Sa'âdetim fazla bulunan revgan-ı zeyt ve sâbûn ashâbı tarafından

bi't-terâzî hârice fûrûht ile rusûmât-ı mukadderesi bi't-tahsîl mahallerine teslîm kılınmak husûsları muktezâ-yı irâde-i seniyye-i şâhânemden olarak bu husûsun hüsn-i sûrete rabt ve tesviyesi bâbında bundan akdem ısdâr ve tesyâr olunan emr-i şerîfim mûcebince Tersâne-i Âmirem müdürî iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Lebib dâme mecduhû akdemce me'mûriyeti üzere mahallerine varub mahsûl-ı cedîdden revgan-ı zeyt ihrâcı mübâşirinin ibtidâsı olan müşebbek ve havzda mevcûd olan zeytûn hâsılâtından tatbîkân herkesin hâsıl olacak rûganı tebeyyün idecek olduğundan ashâb-ı mahsûl ve vucûh-ı belde ve voyvodası huzûr-ı şer'a cem' ile Der-i Sa'âdetim tertîbi herkesin mahsûlünün tahammülüne göre tahsîs ile ashâb-ı mahsûl Der-i Sa'âdetime göndereceği hissesini bilüb ânâ göre göndermek ve mahsûldâr sene ile hakîr seneler gözedilüb beylerinde ânâ göre tanzîm ile hakîr senelerde İstanbul tertîbine noksân tertîb itdirülmemek ve mahsûldâr olan sene hakîr olan seneyi idâre ideceğinden hakîr senelerde İstanbul tertîbi için kıyl u kâl olunur ise özrleri kabûl olunmamak ve ashâb-ı mahsûl İstanbul tertîbini rızâları râyici üzere fûrûht idüb mukaddemen olduğu misüllü bir kâc tâcire münhasıra olınmak ashâb-ı mahsûl fîmâ-ba'd mâlını istediği yâhûd rızâsıyla satmak veyâhud kendüsü İstanbul'a götürüb ve gönderüb fûrûht itmek ve İstanbul râyici fazla râyicinden dûn olduğundan tertîb-i mezbûrun tahsîsinde hâtır ve gönül aranmayub ya'nî zî nukûd ve ashâb

Sahîfe no: 47 / Belge no: 59 devâmı

kudret-i himâye ile bunların vireceği hisseler fukarâya tahmîl olunmamak ve ashâb-ı mahsûl Der-i Sa'âdetime gönderecek mâllarına râyicinden fâhiş ziyâde bahâ taleb iderek tüccârı ürgüdürler ise Der-i Sa'âdetimde revgan-ı zeyt ve sâbûnun tertîbine sebep olacaklar neden İstanbul râyici gözedilerek değerihâsıyla sâtılub bu husûsa kemâliyle ihtimâm ve dikkat olunmak ve zikr olunan revgan-ı zeyt ve sâbûn nizâmî maslahatı mehâmm-ı mülkiyeden

olarak mutlakâ sâye-i mekârim-vâye-i mülûkânemde âsûde-neşîn olan kâffe-i enâm haklarında mebzûl olan rahm ve şefkat-i şâhânem işâretten nişâne olunmuş olduğundan işbu nizâmın icrâsında müsellemler ve re'âyâ musâmaha tutulub her cihetde hakâniyete ri'âyet olunmak ve işbu nizâmdan maksad kâffe-i enâmın sâye-i mülûkânemden terfih ve müntefi' iderek ve devâm-ı eyyâm-ı ömr ü devlet-i tâcdârânem da'vât-ı hayriyesine müvâzebet eylemeleri kaziyesinden ibâret ise de hizâne-i şâhânem vâridâtının muhafız ve himâyesi husûsı dahî kâffe-i me'mûrînin vazîfe-i zimmeti olduğundan şimdiki iş'âra nazaran gâyet ihfâ sûretle tahsis olındığı üzere resm-i gümrük ve ihtisâbiyesinden başka Der-i Sa'âdetime gönderilecek revgan-ı zeytin beher destisi altı vukiyye yüz dirhem olan nev'inden yüz pâre ve dokuz kıyye yüz dirhem olan nev'inden yüz elli pâre ve sâbûnun beher kantârından iki buçuk gurûş resm-i mîrî alınub İstanbul tertîbinden fazla hâric fûrûht alınanlardan za'fî ya'nî revgan-ı zeytin bir nev'inden iki yüz ve diğer bir nev'inden üç yüz pâre ve sâbûnun beher kantârından yigirmi beş gurûş alınmak ve ashâb-ı mahsûl mallarını nizâmî vechle kendüleri fûrûht ile tahsîl-i şurût ve sâ mânideceklerinden sâye-i şâhânemde mazhar oldukları işbu inâyetin kadir bilmeyüb içlerinden küfrâna ta'alluk tarafında sukûkâ ile resm-i mîrî için revgan-ı zeyt ve sâbûn kaçırırlar ise her kim olur ise olsun evlâd u iyâl ve müte'allikâtına kat'ân merhamet olunmayub her neye mâl olur ise cümlesi cânîb-i mîrî için zabt ve kendüsü nefy ve vaz'-ı kürek olunmak ve bu makûleler haklarında ricâ ve şefâ'ate kimesne tarafından cesâret olunmamak ve zikr olunan resm-i mîrî râyicine tatbîkân alınacağından ashâb-ı mahsûle dokunur şey olmamağla emlâk ve vakf olan zeytûnlükleri iltizâm iden mültezim İstanbul'a hisse tarh itmek ve resm-i mîrî vermek ile vâridâtına noksân gelmeyecek eelden bu makûle eşcârın hâsılâtı dahî işbu nizâm tahtına dâhil olmak ve Der-i Sa'âdetim tertîbini gönderüb fazladan hâric fûrûht alınanların resm-i mîrîsini ahz için revgan-ı zeyt müdîri tarafından her tarafa ta'yîn olunan me'mûrlar ekmâl-i ihtimâm ve dikkat iderek revgan ve sâbûn kaçırır olur ise ve hakkında olan revgan-ı zeyt ve sâbûn müşterîsinin yedinden ahz ile sâtilub bahâsı deftere kayd ile teslîm-i hazîne olunmak üzere

Der-i Sa'âdetime gönderilmek ve o makûle bilâ-resm revgan ve sâbûn fûrûhtine cesâret iden kimesne müşterîsinden bi'l-câl tahakkuk olunarak te'dîbât-ı vâcibesi icrâsı içün ism ve şöharetiyle Der-i Sa'âdetimde revgan-ı zeyt müdürine bildürilmek ve müdür-i mûmâ-ileyh tarafından ta'yîn olunan me'mûrların oldukları mahallin hâline olacak masâriflerine muharrere-i mütevkî mâhiyeleri tahsîs olunmuş olduğundan işbu me'mûrlar dahî tam'a-i tebe'yyet idüb kâçgun bulındıkda birâz akçesini âlub sâlvirerek vâridât-ı mîrîyyeye siyânet ider ise ol makûleler dahî müdür-i mûmâ-ileyh tarafından kat'ân musâhib olunmayub bâ-takrîr bâb-ı âliye ifâde ile irâde olunan te'diyesi bilâ-imhâl icrâ olunmak ve me'mûr-ı merkûmlar istihdâm olındıkça ashâb-ı mahsûl indinde kesb-i heşît ve i'tibâr ideceklerinden bu keyfiyeti tezekkür iderek kâr ayıb değildür deyü revgan ve sâbûn bey' ve şîrâsına kârşurlar ise bu dahî mem'ûra göre töhmet-i azîm olduğundan te'dîbât-ı vâcibeleri icrâsıyla sâire gayret kılınmak Der-i Sa'âdetim tertîbini irsâle me'mûr tarafından ikdâm olunacak ve tertîb-i mezkûr ba'de'l-ifrâz bâlâda beyân olındığı üzere ilerü senenin hakîr olması ihtimâli gözedilerek fazla tertîb hârice fûrûht kılınacak olduğundan kazâ-i (mezkûr) kendilerinin fâide-i tedâireleri tahsîl içün tertîb-i mezkûrdan hârice fûrûht olındığı tebyîn ider ise yalnız me'mûra bahâne bulunmayub me'mûr-ı merkûm kazâ ahâlisiyle ma'ân te'dîb olunmak ve Der-i Sa'âdetime gönderilen revgan ve sâbûnun beher mâh Der-i Sa'âdetime bir kîta defteri gönderilüb irsâlât-ı vâridât ile tatbîk kılınmak ve hârice fûrûht olunan revgan-ı zeyt ve sâbûndan olan resm-i mîrî ve ihtisâbiyeden hâsıl olan akçe poliçe vechle veyâhud nakden defteriyle Der-i Sa'âdetimde müdürî tarafına beher mâh gönderilmek ve Der-i Sa'âdetimde irsâlâtın ve gerek hârice fûrûht olunub

Sahîfe no: 48 / Belge no: 59 devâmı

resm-i mîrîsi gönderilen revgan-ı zeyt ve sâbûnun defterlerinin yenileri her mahallin mahkemesi sicillâtına kayd ve defterleri hâkimleri imzâ ile sicile kayd olındığı defterlere şerh virilmek husûslarını Edremid ve Kemeredremid ve

Ayvalık ve Ayacık kazâlarıyla Yunda Adası'ndan Midilli'ye celb olına muhtâr-ı ahâli ve Midilli'nün vucûh ve muhtâr ve re'âyâlarına huzûr-ı şer'de ifâde ve tefhîm itmiş olduğundan anlar dahî haklarında bu vechle şâyân olan rahm u şefkat ve inâyet-i seniyyemin vâcibe-i şükrünü bi'l-ifâ bu vechle mazhar oldukları ni'am-ı celîlenin kadrını bilmeyüb bâlâda muharrer şurûhun hilâfı içlerinden her kim harekete cesâret ider ve o makûle hıyâneti kangısı irtikâb eyler ise her kim olur ise olsun haber virmeğe ve emvâl-i mîriyyeyi hisârdan vikâyaya ve Midilli ve tevâbi'i kazâlarının İslâm ve re'âyâsı dahî hisselerine isâbet iden kırk dört bin altı yüz kantâr revgan-ı zeyt ile yigirmi bin üç yüz kantâr sâbûnun Midilli Cezîresi a'şârından ve ashâb-ı alâkadan hisse tarh olunarak peyder-pey irsâl ve tevsîline ve Ayvalık Kazâsı hissesine musîb on bir bin iki yüz otuz üç kantâr revgan-ı zeyt ve beş bin altı yüz on yedi kantâr sâbûn ve Ayvacık Kazâsıyla revgan-ı zeyt husûle gelân kurâ hissesine isâbet iden altı bin altı yüz altmış altı kantâr revgan-ı zeyt ve üç bin üç yüz kantâr sâbûn ile Edremid ve Kemeredremid kazâları bulunan yigirmi altı bin altı yüz altmış altı kantâr revgan-ı zeyt ve on üç bin üç yüz otuz dört kantâr sâbûn ve Ayazmend Kazâsı hissesi olan altı bin iki yüz altmış yedi kantâr revgan-ı zeyt ve üç bin yüz otuz üç kantâr sâbûn ile Yunda Adası hissesine isâbet iden yedi yüz altmış yedi kantâr revgan-ı zeyt ve üç yüz sekese bir kantâr sâbûnun vakt ve zamânıyla irsâline ve gayret ez-taksîm tertîb-i mezbûrdan huzûra gelan üç bin sekiz yüz bir kantâr revgan-ı zeyt ile bin dokuz yüz otuz beş kantâr sâbûnun dahî hîn-i hâsılâtında kangı kazânın tahammülü tahakkuk ider ise ol kazâyâ tarh ve tahmîl ile isbâline ta'ahhüd bulunduğunu mübeyyin kazâhâ-i mezbûre taraflarından virilân i'lâmât takdîm olındığından icâbının icrâsı husûsunu me'mûr-ı mûmâ-ileyh inhâ ve istid'â eylediği eelden keyfiyet bi'l-fi'l Asâkir-i Mansûrem Hazînesi defterdârı iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir es-Seyyid Abdurrahman Nafiz dâme uluvvuhû ile ricâl-i Devlet-i Aliyyemden Darbhâne-i Âmirem nâzırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid Ali Rıza dâme mecduhûden bi'l-isti'lâm tertîbât-ı mezbûrenin ber-vech-i i'lâmât keyfiyet-i ta'ahhüd ve kurâları mahallerinde sicillâta kayd olınamak üzere şurût-ı muharrere dercle i'lâmhâ-i müş'ir-i emr-i şerîfim isdâr ve

me'mûrı cânibine ilm u haberi i'tâsıyla tesviyesi menût-ı re'y-i âlîşânım idüğü bâ-takrîr rikâb-ı hümâyûn-ı mülûkâneme lede'l-arz mûcebince tanzîmi husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol bâbda hatt-ı şerîf-i şâhânem şeref-efzâ-yı sahîfe-i sudûr olarak me'mûr-ı mûmâ-ileyh tarafından ilm u haberi tahrîr ve i'tâ itdirilmiş olmağla sizki nâzır ve voyvoda ve kuzât ve nuvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz ber-minvâl-i meşrûh amel ve harekete mübâşeret eylemeniz fermânım olmağla i'lâmhâ-yı mebîn size dahî işbu emr-i âlîşânım ısdâr ve irsâl olınmışdır imdi vusûl-ı keyfiyet-i irâde-i seniyye-i şâhânem mantûk-ı emr-i şerîfim ma'lûmunuz oldıkda fermânım olduğu ve sâdır olan hatt-ı şerîf-i mülûkânem müfâdı üzere tertîbât-ı merkûmenin ber-mûceb-i i'lâmât keyfiyet-i ta'ahhüd ve kurâlarının mahallerinde sicillât-ı mehâkime kayd ve imlâsıyla şurût-ı mezkûrun ba'de izîn mer'î ve dustûru'l-amel tutulması husûsına kemâliyle i'tinâ ve dikkat ve hilâfını tecvîz ile mazhar-ı mü'heze ve itâb olmakdan inâyet-i ilkâya ittikâ ve mübâ'adet eyleyesiz ve siz ki revgan-ı zeyt ve sâbûn me'mûrları mûmâ-ileyhimsiz siz dahî ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete i'tinâ ve dikkât eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Şa'bânî'l-Mua'zzâm li-sene hamsîn ve mi'tîn ve elf

Kad vasala fî-13 N. sene 250

Sahîfe no: 49 / Belge no: 60

İhtiyaten bir sonraki sene için ayrılan zeytinyağı ve sabunun ecnebiye satılmaması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ül-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiru'n-nuvvâbi'l-müteşerri'in Midilli ve Molova ve Kalonya nâibleri zîde ilmuhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân

Midilli Cezîresi'nde revgan-ı zeyt müdiri vekîli olan Salih Beğ vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli ve Edremid ve sâir revgan-ı zeyt husûle gelân kazâlardan beher sene Der-i Sa'âdetim tertîbi olan yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûn fiât-ı mukarreresi üzere tamâmen te'diye ve li-eclî'l-ihyât bir sene ilerünün tertîbini dahî mahallinde tedârik ve te'diye olunması husûslarına hükâm ve zâbitân ve revgan-ı zeyt me'mûrları ve bi'l-cümle vucûh-ı ahâli ve kocabâşları taraflarından i'tinâ ve dikkât kılmak üzere fakat hâric tertîb ve ihtiyât fazlasının vâki' ta'ahhüde mebnî ecnebiye fûrûhtine müsâ'ade olunması muktezâ-yı nizâmdan ise de bu esnâda düvel-i ecnebiye tüccârından ba'zıları zikr olunan kazâlarda ikâmet-birle revgan-ı zeytin fiât-ı mukarreresinden ziyâde akçe virerek ashâb-ı mahsûlû itmâ' ve iğfâl ve zâbitân taraflarından dahî ber-takrîb ruhsat istihsâl ile ol taraftan gelüb revgan-ı zeyt iştirâ ve kendi diyârlarına irsâl ve iştirâ itmekde oldukları ve bu cihetle beher desti revgan mahallinde on dört gurûş iken şimdi yigirmi gurûşa kadar çıkub ashâb-ı mahsûl dahî bâğlarını hafîce şuraya buraya kaçırmağa başlamış oldukları tahkîk kılınmış olub bu sûret memâlik-i mahrûse-i pâdişâhânem ahâli ve sekenesinin havâyic-i zarûriyyelerinden olan revgan-ı zeyt ve sâbûnun galâsıyla zarûret ve müzâyakalarını mûcib bir keyfiyet olmakdan nâşî işbu fesâdın men' ve def'î zımnında ba'de izîn hârice fûrûht olunacak revgan-ı zeyt bâlâda beyân olındığı vechle tertîbinden fazla olduğu revgan-ı zeyt müdürî bulunanlar ma'rifetiyle bi't-tahkîk anlârın inhâsıyla mahallinde iştirâ idecek bazârgânın ismi ve rûganın miktârı tasrîh olınarak ruhsatı hâvî emr-i şerîfim i'tâ olunmadıkça bir dirhem revgan-ı zeyt ve sâbûn virilmemek ve tama'-ı hâma meyl ve rağbet ile hilâfı harekete cesâret idenler olur ise lede't-tahkîk te'dîbât-ı lâyıkalı icrâ olınacağından başka ol kazânın hâkim ve zâbitânlarının dahî tesâ-ı mahallerine haml ile mazhar-ı mü'heze ve itâb olunacaklarını bilüb ânâ emr-i muhâfazaya cümle tarafından mezîd i'tinâ ve dikkât ve bu husûs zikr olunan mehâkiminde revgan-ı zeyt nizâmı zeyline kayd ve sebt olunmak vesâyâsını şâmil siz ki nâzırı kapucubâşı ve nâibler müdür vekîli ve sâir mûmâ-ileyhimsiz size ve sâir revgan-ı zeyt hâsıl olan

mahallerde lâzım gelenlere hitâben başka başka evâmir-i şerîfem sudûrî hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûnumdan memâlik-i mahrûsemde husûle gelân revgan-ı zeyt idâresi maslahatına me'mûr kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed Hamdi zîde mecduhû bâ-takrîr ifâde itmiş ve vesâyâ-yı şurûtı iktizâ iden mahallere diğér evâmir-i şerîfem gönderilmiş olmağla vech-i meşrûh üzere amel ve harekete bi'l-ittihâd ihtimâm ve dikkat ve hilâfından ittikâ ve mübâ'adet eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen ve ihtimâmen Dîvân-ı Hümâyûnumdan mahsûsen işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve tesyâr olınmışdır imdi bu husûs mevâd-ı sâireye mukîs olmayub Dâru'l-Hilâfeti'l-Aliyyem sekenesinin havâyic-i sudûriyyelerine dâir vâcibü'l-i'tinâ umûrdan olmağla vusûl-ı emr-i şerîfimden keyfiyeti lâzım gelenlere ifâde ve tefhîm ve iş bu fermân-ı âlîşânımı sicillât-ı mehâkime kayd ve terkîm-birle ale'd-devâm infâz ve icrâsı irâde-i aliyyem muktezâsından idüğü ve bu bâbda ıgmâz ve rehâvet vukû'ı ber-vechle câiz olmadığı ve iktizâ iden mahallere ilm u haberleri virildiği ma'lûmunuz oldıkda ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete bi'l-ittifâk mezîd i'tinâ ve dikkat ve hilâfından mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir-şod tahrîren fî-evâil-i şehr-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-gurre-i Zî'l-ka'de sene (boş)

Sahîfe no: 49 / Belge no: 61

Mülkiyet tasarrufiyetine müdahale davasını hâvî i'lâm kaydı.

Midilli'ye muzâfe Bafla Karyesi mütemekkinlerinden olub şemsî şerîf-i şer'le mu'arrefe olan Katrina bint-i Kostandin nâm nasrâniye meclis-i şer'de işbu bâ'isü's-sefer Mahol veled-i Açî Yorgi zimmî muvâcehesinde üzerine şöyle da'vâ ve takrîr-i kelâm ider ki karye-i mezbûre hudûdî dâhilinde vâki' Çopriye dimeğle arîf nâm mahalde kâin etrâf-ı erba'adan Apostol İskamba ve

Açi Andriya Kavaro mülkleri ve kilise ve tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a bâğımı iki yüz on beş gurûş alâcağı mukâbelesinde fuzûli zabt ve tasarruf ider su'âl olunub meblağ-ı mezkûr iki yüz on beş gurûş kendüsüne edâ ve teslîm-birle bâğ-ı mezkûrdan kasr-ı yedine tenbîh olunması matlûbumdır didikde gıbbe's-su'âl mesfûr Mahol zimmî cevâbında bâğ-ı mezkûr iki yüz on beş gurûş mukâbelesinde cümle meyânında bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve teslîm ve tesellüm ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr iki yüz on beş gurûş yedine edâ ve teslîm ile mülk-ı müşterâm olamak üzere zabt iderim deyü def'le mukâbele idicek mesfûre Katrina nasrâniyye bey'-i mezbûrî münkire olıcak beyyine taleb olındıkda karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Andol ve İstorbil nâm zimmîler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olındıklarında fi'l-hakîka müdde'iyye-i mesfûre Katrina bâğ-ı mezbûrî hîn-i bey'inde husûs-ı mezbûra vukûf-ı tâmmı olan kimesnelerin kıymet ve takvîmleri üzere kendü hüsn-ı rızâsıyla iki yüz on beş gurûş mukâbelesinde mesfûr Mahol zimmîye bey' ve teslîm ol dahî ber-vech-i muharrer bâğ-ı mezbûrın kıymeti olan meblağ-ı mezkûr 215 gurûşa iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz idüb ol vechle mülk-ı müşterâsı olduğına bizler şâhidleriz deyü şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâki' olmağın mûcebiyle bâğ-ı mezkûr kemâ- fi's-sâbık mukarrer-i muhavvel zimmînin mülk-ı müşterâsı olmak üzere tasarrufuna ba'de'l-hükm müdde'î-i mesfûre Katrina nasrâniyyenin bâğ-ı mezbûr da'vâsıyla mesfûr Mahol zimmî üzerine bî-vech-i şer'î mu'ârizadan men' olunmağın mâ-vak'a bi't-taleb ketb-şüd.

Şuhûdu'l-----hâl:

-Agusti

-İsterati İstorol

-Yorgaki Andonaki

-Hristodoli Cakır

-Nikola Koca

-Vasil Karakuş

Sahîfe no: 50 / Belge no: 62

Midilli Kal'ası ihtiyacı olan obüslerin ölçülerinin alınarak İstanbul'a gönderilmesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşılarında Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâki' olacak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i şâhânemde vâki' kılâ'-i hâkâniyyemden Midilli Kal'asında bundan akdem yoklanarak vârid olan defteri mücebince beşer yüz inme iblâğı dermeyân olmuş ise de def'aten irsâlinde usret olunmamak için bu senelik rub'iyyenin tertîb ve irsâl ve kal'a-i mekûmede kırk dört ve on altı câplarında obüs toplarının dâneleri mürettib ise de Tophâne-i Âmiremde mevcûdî olmadığından müceddeden asâğa ile tesyâr olunmak için ağazlarından ib ile ölçüleri alınarak Tophâne-i Âmireme irsâl kılınması iktizâyı irâde-i seniyyemden bulunmuş olmakdan nâşî keyfiyet a'azim-i ricâl-i Devlet-i Aliyyemden Tophâne-i Âmirem nâzırı iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir el-Hâcc Saib ve mühimmât-ı harbiyem nâzırı Mehmed Emin dâme uluvvuhûmâ ile Tersâne-i Âmirem müdürü iftihârü'l-emâcid ev'l-ekârim Ahmed Zebur dâme mecduhû taraflarından bi'l-isti'lâm bâşmuhâsebeden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfim mevzû'ân tesyâr olunan memhûr ve mümzâ sûret-i defter nâtik olduğu üzere def'aten evlâ olarak ber-minvâl-i muharrer mürettib olan ma'lûmü'l-miktâr mühimmât-ı Tophâne-i Âmirem ve harbiye ve tersâne-i ma'mûrem mevcûdlarından ikrâr ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân tophâne-i âmiremde Hüseyin Çavuş zîde kadruhûye teslîmen ve sefîneye tahmîlen bahren Midilli

İskelesine ve andân kal'a-i merkûmeye tesyîr kılınmış olmağla ifâde-i hâlî-i müş'ir ve isti'lâmı hâvî işbu emr-i âlîşânım dahî ısdâr ve tesyâr olinmıştır imdi mühimmât-ı mersûme-i mezkûre mashûben bi's-selâm ol tarafa vurûdunda sûret-i defter ve tatbîkân mübâşiri yedinden ahz ve kal'a-i merkûmeye def' ve hıfz ile vusûlü haberinin mübâşi-i merkûm mu'âvenetiyle Der-i Sa'âdetime tahrîr ve iş'ârı ve zikr olunan topların ağızlarında ip ile ölçüleri olunarak Tophâne-i Âmireme irsâl kılınması husûslarına sa'y ve kadr-ı gayret eyleyesin ve sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin sen dahî mûceb-i emr-i şerîfimle amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis aşara şehr-i Rebî'u'l-âhir sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-11 Z.A. sene 252

Sahîfe no: 50 / Belge no: 63

Midilli, Molova ve Sıgır Kal'aları ihtiyacı olan mühimmat listesi.

Kılâ'-i hâkânî tertîbâtından olub Midilli ve Molova ve Sıgır kal'alarıçün tertîb olmak üzere mübâşiri Hüseyin Çavuş'a teslîmen üç kıt'a kayıkla irsâl olunan mühimmât-ı tophâne ve tersâne-i harbiyenin defteridir.

Yuvarlak		Dâne-i Humbara	
aded	çâp	aded	çâp
0250	14	065	65
0190	11	715	36
2435	07	250	22
0630	05	<u>+ 125</u>	<u>09</u>

2235	03	1155
3420	01,5	
<u>+ 0145</u>	<u>01</u>	
9345		

Şâlî Hartûç		Palastoriçe	
aded	çâp	aded	çâp
0125	9	125	9
025	7	110	7
150	5	100	5
<u>+ 500</u>	<u>1,5</u>	<u>+ 110</u>	<u>1,5</u>
800		445	

Mâhtâb : aded 2025

Teneke fâlya-i sûr'at : aded 1050

Tûmâr-ı obüs, çâp 9 : aded 5

Tûmâr-ı sûr'at, çâp 1,5 : aded 5

Burgu sıbgîn : aded 20 fâlya

07 sûr'at

İğne-i top : aded 25 fâlya

Peşrev-i Bâlyemez		Peşrev-i Obüs	
aded	çâp	aded	çâp
045	11	15	9
035	09	15	7
170	07	15	5
075	05	<u>+ 50</u>	<u>1,5</u>
<u>+ 185</u>	<u>03</u>	95	
510			

Keser-i dest	: aded 30
Destere	: aded 25
Burgu	: aded 30
Çengel çekic	: aded 35
Kemer-i beden	: aded 40
Çânta-i hartûç	: aded 14
Mâşa-i mahtâb	: aded 35
Fitil ağacı	: aded 15
Sünger-i dest	: aded 15
Sünger	: aded 200
Teneke ölçek	: aded 30
Kovâ-i sür'at	: aded 7

Nişângâh	: aded 35
Kınâb	: aded 110
Mismâr	: aded 460
Puşîş-i hartûç	: aded 15
Fâlya	: aded 1
Verdibâr	: aded 65
Mânivela-i dest	: aded 160
Esber	: aded 150
Sekil top	: aded 110
Âlât-ı astârade-i menkâl	: aded 1
Vezne-i top	: aded 25
Tâbe-i humbara	: aded 150
Ketân dirhemi	: aded 3
Dorbita	: aded 4
Bıçâk	: aded 4
İcrâ-yı hâvan	: aded 10
Çâp-ı tirekâb?	: aded 3
Terâzivî hâvan	: aded 2
Bâlfö	: aded 2

Koşûmhâ	: aded 2
Eğ̃er-i binek	: aded 5
Meş̃inli sŭllen	: aded 5
Kâmç̃ı	: aded 1
İş̃lek ş̃em'ası	: aded 2

Tıpa-i Humbara-i Havan

aded	çâp
030	65
150	36
<u>+ 140</u>	<u>22</u>
325	

Sandık-ı kebîr	: aded 3
Kilid-i sandık	: aded 3
Kebîr kûfe	: aded 6
Musta'mel sandık	: aded 115
Sagîr kûfe	: aded 15
Tersâne-i Âmire'den irsâl olınan fitil-i Mısırî	: aded 24
Âlât-ı kebîrine çanta	: aded 55

Şehr-i Şevvâl sene 252

Sahîfe no: 51 / Belge no: 64

Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.

Bismi'llâhi'rrahmâni'rrahîm

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb eşrâf-î kuzâtdan es-Seyyid Mustafa Efendi
kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i mansıb mutasarrıf
oldığım Midilli Kazâsı'nın umûr-ı niyâbet-i şer'iyyesi işbu sene hamsîn ve
mi'eteyn ve elf Zi'l-ka'deti's-şerîfesi gurrelerinden tarafımızdan cenâbınıza ibkâ
ve tefvîz olunmuşdır gerekidir ki kazâ-yı merkûme gurre-i mezbûreden bi'n-
niyâbe mutasarrıf olub beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyyede sa'y-ı cemîl ve
vâki' olan muhallefât-ı mevtâ-yı askeriyeyi tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese-i
bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm eyleyüb câde-i şer'-i nebevîden ser-
med-i inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm.

el-Fakîr Mehmed Halid el-Kâdî-i

Be-kazâ-yı mezbûr

Sahîfe no: 52 / Belge no: 65

***Midilli Adası'ndan alınacak rusûm-ı ihtisâbiye için bâbuş ve
meşin ve kök ve kâvsala ve sahtiyânın da kaydedilmesi emrini hâvî
femân kaydı.***

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ül-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass
bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli

Nâzırı ve Edremid ve Kemeredremid voyvodası Mir İsmail dâme mecduhû ve mefâhuru'n-nuvvâbi'l-müteşerri'în Midilli ve Edremid ve Kemeredremid nâibleri zîde ilmuhum tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Karasi Sancâğı'nın hâvî olduğu kazâlarına akdemce bâ-irâde-i seniyye-i şâhânem rûsûm-ı ihtisâbiye vaz'ı sırâsında Ayazmend Kazâsı'nda zehâir ve revgan-ı zeyt ve sâbûndan mâ'adâsı husûle gelmeyüb gayr-ı ez-revgan-ı zeyt eşyâ-i sâire ve sâbûnun dahî rûsûm-ı ihtisâbiyyesi ötedenberü ve İzmir usûlü üzere sen ki nâzır-ı mûmâ-ileysin senin Ayazmend ve tevâbi'i iskelelerinde olan me'mûrların ma'rifetiyle tahsîl olunmakda olduğundan maslahatda çatallık olmamak için kazâ-i mezbûrun fakat dekâkîn-i mevcûde-i ihtisâbiyyesi yevmiyesi dahî tarafından tahsîl ve gayr-ı ez-revgan-ı zeyt ve sâbûn ve eşyâ-i sâire rûsûm-ı ihtisâbiyyesiyle berâber bâ-defter-i mûmzâ başkaca irsâl ve tevsîl olunmak üzere mukaddemce emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr kılınmış ise de Edremid ve Kemeredremid Kazâları dekâkîn yevmiyesinin Midilli Cezîresi'nde dahî babuş ve meşin ve sahtiyân ve kâvsâle misüllü emti'a-i tamga rûsûmâtının ahz ve tahsîli lâzımeden ve muktezâ-yı irâde-i seniyyemden bulunmuş olmakdan nâşî zikr olunan Edremid ve Kemeredremid kazâlarında ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle emsâli misüllü dekâkîn yevmiyesi vaz' ve tahsîl olınarak li-eclî'l-kayd müfredât üzere mûmzâ defterini Der-i Sa'âdetime irsâl ve takdîmi ve Midilli Cezîresi'nde dahî bâbuş ve meşin ve kök ve kâvsala ve sahtiyân misüllü emti'aya darb-ı tamga olınarak emsâli vechle rûsûmâtı bi't-tahsîl miktâr-ı hâsılâtı başkaca gösterilerek rûsûmât-ı sâire hâsılâtıyla berâber mâh be-mâh Mansûrem Hazînesi'ne isbâl ve teslîmi ve zikr olunan tamga rûsûmâtının tahsîline ne vakit bed'e olunur ise keyfiyetini bu tarafa tahrîr ve terkîm bâbında emr-i şerîfim ısdârı husûsı bi'l-fi'l Mansûrem defterdârı iftihâru'l-emerâ ve'l-ekâbir es-Seyyid Abdurrahman Nâfiz dâme uluvvuhû bâ-takrîr-ilede'l-arz mûcebince tanzîmi husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol vechle amel ve harekete mezîd itinâ ve dikkat eylemek fermânım olmağın işbu emr-i âlişânım ısdâr ve irsâl olınmıştır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmun oldıkda fermânım olduğu ve

bâlâda beyân kılındığı vechle Edremid ve Kemeredremid kazâlarında ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le emsâli misüllü dekâkîn yevmiyesi vaz' ve tahsîl olarak li-eclî'l-kayd müfredât üzere mûmzâ defterinin bu tarafa irsâl ve takdîmi ve Midilli Cezîresi'nde dahî bâbuş ve meşin ve sahtiyân ve kök ve kâvsâle misüllü emti'aya darb-ı tamga olarak ve rusûmâtının bâ-tahsîl miktâr-ı hâsılâtı başkaca gösterilen rûsûmât-ı sâire hâsılâtıyla berâber mâh be-mâh mûmzâ defteriyle Mansûrem Hazînesine isbâl ve teslîmi ve mezkûr tamga rûsûmâtının tahsîline ne vakit bed'e olunur ise keyfiyeti iş'âr ve terkîmi husûslarına sa'y-ı be-şomâr gayret ve hilâf-ı emrime hareket vukû'a götürülmekden be-gâyet ittkâ ve mübâ'adet eyleyesiz siz ki nâib-i mûmâ-ileyimsiz siz dahî mûceb-i emr-i şerîfimle amel ve harekete ziyâde sa'y ve gayret ve mugâyir-i gûnâ hareketden tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdir-şod et-tâsi' şehr-i Zi'l-ka'de li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-25 Z.A. sene 250

Sahîfe no: 52 / Belge no: 66

İzmir ahâlisinden olup Midilli'de ölen Hüseyin ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

Fi'l-asıl İzmir ahâlisinden olup bundan akdem vefât iden Hüseyin ibn Abdullah nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâle âid ve râci' olmağın beytü'l-mâlî âmmeten ve hâsseten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-eclî't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bey' ve fûrûht olınan müteveffâ-yı merkûmun muhallefât defteridir ki

ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ısrîn min-şehr-i Zî'l-ka'detî'ş-şerîfe li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Köhne anterî, aded/1 ve köhne gömlek, aded/1 ve köhne yeşil şâl, aded/1 ve köhne iç donu, aded/1 ve köhne kuşâk, aded/1 ve köhne yelek, aded/1 : pâre 20 : gurûş 15

Piştov, aded/1 : gurûş 35

Ma'î müsta'mel don, aded/1 : gurûş 15

Kebîr bıçak, aded/8 : pâre 20 : gurûş 70

Kısa köhne aba, aded/1 : gurûş 30

Köhne uzûn yağmurluk, aded/1 : pâre 20 : gurûş 31

Tüfenk, aded/1 : gurûş 50

Bir miktâr saçma ve palaska ve fişenk ve bârud kapağı : pâre 20 : gurûş 7

Köhne sagîr bıçâk, aded/1 : pâre 5 : gurûş 1

Müteveffâ-yı merkûmun nakden meblâğı

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

295

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz tekfîn : pâre 10 : gurûş 53

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : pâre 20 : gurûş 29

Masârif-i lâzime-i berây-ı mahkeme : pâre 30 : gurûş 14

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh : pâre 20 : gurûş 29

Masârif-i lâzıme-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl

: pâre 30 : gurûş 14

Delâliye-i eşyâ

: gurûş 5

Cem'ân yeknü'l-----masârifât

pâre gurûş

21 146

Sahhu'l-----bâkî

pâre gurûş

20 146 teslîm-i yed-i mûmâ-ileyh hazretlerine

Sahîfe no: 53 / Belge no: 67

Cizye evrâkına dair kayıt.

Boğça-i evrâk-ı Kazâ-i Cezîre-i Midilli fî-gurre-i M. sene 1251

Evrâk

aded

0302 a'lâ

4707 evsât

+ 0943 ednâ

5952

Yalnız beş bin dokuz yüz elli iki aded

Sahîfe no: 53 / Belge no: 68

Tasarrufiyete müdahale davasını hâvî i'lâma cevâben yazılan fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû tevki'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki İstilyano ve Vasil nâm zimmîler Midilli Cezîresi'nde kâin iştirâken mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a zeytûn bâğçelerinde âherin alâkası yoğiken cezîre-i mezbûre mütemekkinlerinden kocabâşılık dâ'iyesinde olan Peraşkoh ve Açı Nikola nâm zimmîler zuhûr-birle hayâtda olan babanız (boşluk) nâm zimmî zimetinde olan alâcağımız mukâbelesinde mâlik olduğınız bâğınızı sizden aluruz deyü müdâhale ve tagallüben zabt idüb gadr eylediklerin mesfûrân İstilyano ve Vasil mukaddemen bâ-arz u hâl lede'l-inhâ ve'l-istid'â mahalinde şer'le görülmek bâbında işbu sene-i mübâreke evâhir-i Rebî'u'l-âhirinde sâdır olan emr-i şerîfim lede'l-vurûd ve't-terâfi' mesfûrân Peraşkoh ve Nikola cevâblarında bundan dört sene mukaddem mersûmân İstilyano ve Vasil bâğçe-i mezkûrı babaları İsterati zimmîden yigirmi beş bin kırk iki gurûşa iştirâ ve semeni olan meblağ-ı mezkûrı babaları mersûmun bizlere beş nefer zimmîde olan duyûnuna mahsûb ve kendüleri birer kıt'a deyhñ temessûkü i'tâ idüb üç sene mürûruyla alacağımızı kendülerinden taleb itmek üzere iken mesfûr İstilyano Der-i Aliyye'ye azîmeti esnâsında bâğçe-i mezkûreden hissesini bey' ve duyûnunu edâya eniştesi Ağnonos nâm zimmîyi vekîl nasb ve ta'yîn ve ol dahî vekâleti kabûl ve deynini edyâ müte'ahhid olarak mersûm İstilyano'nun Der-Aliye'ye azîmetinden beş mâh sonra karındâşı mersûm ve vekîl-i mersûm cümle meyânında bâğçe-i mezkûrı bizlere yigirmi beş bin kırk iki gurûş bey'-i bât-ı kat'î ile bey' ve temlîk eyleyüb semeni olan meblağ-ı mezkûrdan on iki bin üç yüz gurûş bâ-temessûk alâcağımıza mahsûb ve temessüklerini ve mâ'adâsı olan on iki bin yedi yüz kırk iki gurûş yedlerine teslîm anlâr dahî beş nefer zimmîde olan deynlerine te'diye ve temessüklerini ahz idüb bu vechle bâğçe-i mezkûr mülk-ı müşterâmızdır deyü def'le mukâbele eylediklerinde mesfûrân Vasil ve

Ağnonos husûs-ı mezbûr minvâl-i muharrer üzere olduğu makarr ve mu'terif olub ancak mersûm İstilyano bağçe-i mezkûreden hissesini bey' ve duyûnunu edâya mersûm Ağnonos'ı vekîl nasb eylediği münkir olmağla msfûrândan sıdk-ı makâllarını mebîn beyyine taleb olındıkda Midilli'ye tâbî' Mandemande Karyesi mütemekkinlerinden Yani veled-i Peraşkoğa ve Lefter veled-i Rokail nâm zimmîler meclis-i şer'de müttefikü'l-lafz ve'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye hayyiz-i kabûlde vâkî' olmağın bağçe-i mezkûre mesfûrân Peraşkoğa ve ve Açı Nikola'nın mülk-ı müşterâları olduğu inde's-şer' zâhir olduğu beyânıyla mazmûn-ı i'lâm-ı emr-i âlî mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilerek i'lâmhâ-yı müş'ir-i emr-i şerîfim sudûrı niyâzında oldukları senki nâib-i mûmâ-ileyhsin bu def'a vârid olan i'lâmında derc ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî mazmûn-ı i'lâm-ı emr-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmeğle i'lâmhâ-yı müş'ir işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdır imdi vârid olan i'lâmın mazmûnı virilân emr-i şer'-i âlî-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virildiği ma'lûmun oldıkda kayd-ı meşrûh-ı emre mebnî mesfûrân Peraşkoğa ve Açı Nikola'ya mesfûr İstilyano tarafından bî-vech dahl u ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'i husûsuna mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fî'l-evâil-i şehr-i Zî'l-hicce-i şerîfe li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-25 Z. sene 250

Sahîfe no: 54 / Belge no: 69

Aslen Bergama ahâlisinden olub Midilli'de ticâret ile meşgûl iken ölen Hâcî İbrahim bin Hâcî Ali tereke kaydı.

Fî'l-asl Bergama ahâlisinden olub Medîne-i Midilli'de ticâret üzere meşgûl iken bundan akdem vefât iden Hâcî İbrahim bin Hâcî Ali nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-

cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâle âid ve râci' olmağın beytü'l-mâl-ı âmmeten ve hâsseten kabzına me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânın li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz kibel-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olınan müteveffâ-yı merkûmun nmuhallefât defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrîre fi'l-yevmi't-tâsi' min-şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sâ'at, aded/1		: gurûş 122
Sagîr bıçâk, aded/1 ve tesbîh, aded/1		: gurûş 14
Bıçak, aded/65	: pâre 20	: gurûş 55
Köhne bâbuç, çift/1 ve köhne mest, aded/1		: gurûş 10
Hurdavât		: gurûş 5
Köhne aba şalvâr, aded/1		: gurûş 19
Def'a bıçâk ma'a kın, aded/10	: pâre 10	: gurûş 14
Köhne don, aded/9		: gurûş 9
Kebîr mîkrâz, aded/7	: pâre 25	: gurûş 8
Köhne kuşâk, aded/1		: gurûş 12
Sagîr kese, aded/2	: pâre 30	: gurûş 4
Kebîr kutu, aded/1	: pâre 20	: gurûş 9
Köhne aba, aded/1	: pâre 25	: gurûş 10
Köhne Ahmediye şâl, aded/1		: gurûş 8
Musta'mel çuka anteri, aded/1		: gurûş 15

Hurdavât bezler	: pâre 20	: gurûş 2
Köhne yağmurluk, aded/1		: gurûş 12
Köhne heğbe, aded/1		: gurûş 4
Köhne harâr, çift/2		: gurûş 27
Def'a köhne harâr, çift/1	: pâre 10	: gurûş 21
Konyâkî kutusu, aded/1	: pâre 25	: gurûş 2
İplik, kıyye/23 direm, aded/300		: gurûş 475

Nakden müteveffâ-yı merkûmun meblağı

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

1554

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz tekfîn		: gurûş 100
Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme		: gurûş 155
Masârif-i lâzime-i mu'tâda-i berây-ı mahkeme		
	: pâre 20	: gurûş 77
Resm-i âdî-i berây-ı beytü'l-mâl-ı mûmâ-ileyh		: gurûş 155
Masârif-i lâzime-i mu'tâda-i berây-ı beytü'l-mâl-ı mûmâ-ileyh		
	: pâre 20	: gurûş 77
Delâliyye-ieşyâ ma'a hammâliyye		: gurûş 22

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

963 meblağ-ı mezkûr teslîm-i yed-i mûmâ-ileyh hazretlerine

Sahîfe no: 54 / Belge no: 70

Midilli Adası'nın Müslüman ahâlisine düşen masraf ve i'âne-i redîf hisselerine dair kayıt.

Nefs-i Midilli Kazâsının hissesi ehl-i İslâmî

gurûş

08124 kırk dokuz senesi Mârtı ibtidâsından Şubâtı gâyetine gelince

bir sene zarfında vâki'olan masârifden hisse

+ 12500 Rûz-ı Hızır taksîdi olarak matlûb-ı âlî buyurılân i'âne-i Redîf

hissesi

20624

Nefs-i Midilli ehl-i İslâmı hissesi : gurûş 6875

Yera kurâları ehl-i İslâmı hisseleri : gurûş 6875

Göle ve Kokmide karyeleri hissesi : gurûş 1400

Balçıkhisâr Karyesi (hissesi) : gurûş 1000

Sarılıca Karyesi hissesi : gurûş 1000

Komi Karyesi hissesi	: gurûş 1000
Kelemiye Karyesi hissesi	: gurûş 700
Ebyoz Karyesi hissesi	: gurûş 1200
Uskondo ve İhtande Karyesi hissesi	: gurûş 250
Katartoz Karyesi hissesi:	gurûş 350

Sahife no: 55 / Belge no: 71

İmtiyazlı Eflak tüccarına uygulanacak gümrük tarifesine dair emri hâvî fermân kaydı.

Emîrü'l-ümerâi'l-kirâm kebîrü'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadr ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmdan Menteşe Sancâğı Mutasarrıfı ve Rodos Muhâfızı Şükrü Pâşa edâma'llâhü te'lâ ikbâlehü ve mefâhiru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbâşlarından İzmir Voyvodası ve ihtisâb nâzırı Hüseyin Beğ ve Sakız Muhassılı Abdülkadir ve Kıbrıs Muhassılı el-Hâcc Mehmed ve Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhûm ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'deni'l-fezâil ve'l-keîlâm Sakız ve İzmir ve Kıbrıs ve Rodos ve İstaköy ve Limni ve Midilli ve Bozcaada ve Kuşadası ve Taşoz ve İmroz nâibleriyle sâir iskele ve cezîrelerin kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân ve'l-a'yân voyvodagân ve sâir zâbitân ve gümrükler ve iskeleler ve ümenâsı zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mülk-ı mevrûs-ı pâdîşâhânem olan Eflak memleketi ahâlisinin ba'zı imtiyâzâtı hakkında erzân kılınân sâ'adet-i seniyye-i cihân-dârânemden ma'dûd olmak üzere memleket-i merkûme tüccârının berren ve bahren nakl idecekleri emti'a ve eşyâdan yüzde üç gurûş resm-i gümrük ve altmış pâre gemi yanâşması

resmi alınması ve o makûle tüccâr gemilerine taraf-ı Devlet-i Aliyyemden bayrak virilmesi husûsları hâlâ Eflak Voyvoda(sı) kıldvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-mesihyye Aleksandri Kifa voyvoda hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr tarafından bâ-takrîr-i niyâz ve istid'â olunub memleket-i merkûm re'âyâsının refâh-ı hâl ve âsâyışleri ve emr-i ticâretde sehûlet ve menfa'atleri vesâilinin istikmâli şîme-i fehîme-i memâlik-i perver-şâhânem iktizâsından oldığına binâen ber-vech-i istid'â tesviye-i müsâ'ade-i mekârim-âde-i şehriyârânem bî-dirîğ kılınarak ol bâb da şeref-rîz-i sunûh ve sudûr olan emr-i hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı mülûkânem muktezâ-yı münîfi üzere memleket-i merkûm re'âyâsı tüccâr gemilerine sarı ve kırmızı renk üzerine yâldız resimleri ve mâ'i renginde bir bâşlı kuş ile müressesem bayrak ta'lîk olunması bi't-tensîb tüccâr-ı merkûmenin bey' ve fûrûht için Eflak cânibinden berren ve taraf-ı Saltanat-ı Seniyyemden tahsîs ve itâ kılınân sâlifü'z-zikr bayrak ile yürüyecek tüccâr gemilerine tahmîlen bahren Der-i Sa'âdetime ve sâir memâlik-i mahrûsemin limân ve iskelelerine nakl idecekleri emti'a eşyâdan minvâl-i muharrer üzere yüzde üç gurûş resm-i gümrük rahlîcdârı Saltanat-ı Seniyyemden altmış pâre gemi yanaşması resmi alındıktan sonra gümrük me'mûrları ve me'mûrîn-i sâire taraflarından ziyâde gümrük ve murûriyye resmi ve bâc ve sâir gûnâ bir akçe ve bir habbe virgü mütâlebesiyle rencîde olinmamaları ve işbu müsâ'ade-i seniyye-i şâhânem Eflak memleketi tüccârının tevsî'ile memleket-i mezkûre mahsûlünün revâc-ı bey' ve şîrâsı zımında olduğu eelden bu mâddenin ol vechle mer'î tutulması ve tüccâr-ı merkûmenin memâlik-i mahrûse-i şâhânemden mürûr-ı Eropa memâlikine götürecekleri emti'a ve eşyâdan resm-i gümrük ve nâm-ı âher bir türlü virgü mütâlebe olinmayub bunların gerek memâlik-i mahrûsemden diyâr-ı ecnebiyyeye ev gerek diyâr-ı ecnebiyyeden memâlik-i mahrûse-i pâdîşâhâneme götürüb götürecekleri emti'a ve eşyânın resm-i gümrükleri dahî re'âyâ-yı Devlet-i Aliyyemden Eropa tüccârına me'zûn olan tüccârın nâil oldukları müsâ'de ve imtiyâza tatbîkân eşyâ-i mezkûre kangı devletin emti'ası ise ol devletin ta'rifesi üzere olinması husûsları voyvoda-i mûmâ-ileyhin mukaddem ve mu'ahhar cümle-i mesnet-inâyetden oldığına mebnî husûsât-ı mezkûre İstanbul gümrüğü eminine

tavsiye ve tenbîh ve mârru'z-zikr tüccâr sefîneleri düvel-i münhâya sularında bulundukları hâlde haklarında âsâr-ı himâyet ve sıyânetin icrâsı husûsu dahî düvel-i muşârun-ileyhin Der-i Sa'âdetimde mukîm süferâmı taraflarına resmen ifâde ve tebyîn olunmuş ve zikr olunan bayrağın renk ve resmi bi'l-cümle sevâhilde bulunan Devlet-i Aliyyem me'mûrlarının bi'l-mu'âyene ma'lûmu olmak üzere bu def'a mahsûs evâmir-i şerîfimle lâzım gelân mahallere birer kıt'a sûretleri gönderilerek bir kıt'ası dahî siz ki mîr-i mîrân ve kocabaşlar ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz tarafınıza tesyâr kılınmış olmağla zikr olunan renk ve resimler ile mu'avven ve resm bayrak ile Bahr-ı Sefîde âmed-şod idecek memleket-i merkûme tüccâr gemilerinden hasbe'l-iktizâ iskele ve limânlarında tevârüd eyleyen olur ise kat'ân imrârına mûmâne'at ve re'is ve mellâhlarına bir-gûnâ dahl u ta'arruz misüllü vaz' ve hâlet vukû'a gelmeyerek haklarında lâzıme-i himâyet ve sıyânetimin icrâ olunması ve nakl idecekleri emti'a ve eşyânın bâlâda beyân olunan usûle tatbîkân îcâb iden resm-i gümrükleri alundukdan sonra ziyâde ve nâm-ı âher ile kimesne tarafından bir akçe ve bir habbe mutâlebe kılınmaması esbâbını istihsâle ale'-devâm i'tinâ ve sarf-ı rû'yet eylemek fermânım olmağın i'lâmen ve tenbîhen mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve bi'l-fi'l Sadr-ı A'zâmım çukadârlarından Hâcî Süleyman zîde kadruhû ile tesyâr olınmıştır imdi keyfiyet ma'lûmunuz oldıkda ber-vech-i meşrûh amel ve harekete ihtimâm ve dikkat ve hilâfi hâlât-vukû'unı tecvîzden tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fi'l-evâil-i şehr-i Zî'l-Hicce li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-27 M. sene 251

Sahîfe no: 55 / Belge no: 72

Bazı kelimelerin imlasına dair muhabbetnâme kaydı.

Fazîletlü mükerrermetlü merhametlü inâyetlü mürüvvetlü efendim sultânım efendim hazretleri

Hemvâre-i gonce-i nesîm-i subh ve tedvîr-i ikbâlleri hurşîd-i feleğe berâber olmak da'vâtı minhâ-yı şifâkâr-ı kadîmleridir ki cânib-i muhabbetlerinden tefekküd buyûrulır ise bi-hamdihî sübhânehû te'âlâ emmâ yesafûn hazretleri vücûdumuzu dâire-i hüccetde mevcûd olub sebt-i rûz olmağla bâ-mubirimize müdâvemet üzere iken işbu evânda cânib-i devletlerine âzim ve müterâhî olur olmağın dâimâ nâmem tahrîrlerine ve savb-ı atûfîler kılınmışdır manzûr-ı mürüvvetleri buyûruldikda bende-i şifâkârlarına bir başka nâmeniz gelüb vusûlünde gâyetle kaba mahfûzen okunduğına binâen bende-i şifâkârınıza bir muhabbet-nâme tahrîr olındı inşâa'llâhu te'âlâ vusûlünde birer mektûbunuz da matlûbumdur efendim kürekçi kürkçü gevrekçi bu türlü imlâyâ her kim bir imlâ bulursa bulur bulamazalar şefkat efendim fî-19 sene S. sene 251

Sahîfe no: 56 / Belge no: 73

Aslen Bergama civârında vâki' Yoshan Aşireti'nden olup Midilli Limânı'nda lenger endâz olan el-Hâcc Ahmed Kapudân'ın sefînesinde ölen Hamza ibn Süleyman'ın tereke defteri.

Fi'l-asl Bergama civârında vâki' Yoshan Aşiretinden olup Midilli Limânı'nda lenger endâz olan el-Hâcc Ahmed Kapudânın sefînesinde vefât iden Hamza ibn Süleyman nâm müteveffânın vârisi ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekese cânib-i beytül-mâlâ âid ve râci' olmağınâ beytül-mâlî âmmeten ve hâsseten kabza me'mûr Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabza vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve taksîm ve sûk-ı

sultânîde bi'l-müzâyede bey' olınan müteveffâ-yı merkûmun terekisi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-ısrîn min-şehr-i Zi'l-hiccetî'ş-şerîfe li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Köhne Tarablus kuşâğı, aded/1	: gurûş 20
Köhne İngiliz şâlî, aded/1	: gurûş 10
beyâz şâl, aded/1	: gurûş 5
Köhne yeşil, aded/1	: gurûş 3
Köhne fes, aded/1	: gurûş 3
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 2
Köhne iç donu/1	: gurûş 1
Köhne yağlık/1	: gurûş 4
Musta'mel botor, aded/1	: gurûş 20
Musta'mel mintân, aded/1	: gurûş 15
Köhne yelek, aded/1	: gurûş 12
Musta'mle pâbuç, çift/1	: gurûş 8
Enfiye kutusu, aded/1	: gurûş 1
Çurap, çift/1	: gurûş 1
Nakden müteveffâ-yı merkûmun meblağı	: gurûş 3530

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

3914

Minhâü'l-----ihrâcât

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : pâre 16 : gurûş 361

Masârif-i lâzime-i berây-ı mahkeme : pâre 38 : gurûş 180

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh : pâre 16 : gurûş 361

Techîz tekfîn ma'a nevl-i sefîne : gurûş 180

Masârif-i lâzime-i berây-ı mûmâ-ileyh : pâre 38 : gurûş 180

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

pâre gurûş

8 134

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

2350 meblağ-ı mezkûr teslîm-i ez-yed-i ağâ-yı mûmâ-ileyh

Sahîfe no: 56 / Belge no: 74

Mûlk hibesine dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Ali Efendi Câmi-i Şerîf Mahallesi sâkinlerinden el-Hâcc İbrahim Ağa ibn Hâcî Ali Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i anî'l-merâm idüb hibe-i âtî'l-beyânın sudûrına değin yedimde mûlk ve hakkım olub Medîne-i Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde vâki' Üsküblü Karyesi hudûdında vâki' Kalama dimeğle marûf nâm mahalde vâki' etrâf-ı erba'adan kerîmem Emine Monla Hânım ve İsterati Açı Panayot ve Mulaki Açı Panayot ve Ballu Kokondoro ve ba'zen Nikola Karandoro ve ba'zen Kostandi Sened mülkleriyle mahdûd ve mümtâ bir kıt'a zeytûn bâğımı bi-cümleti bâ-müştemile

ve be-hediye sulbiye-i sagîre kızım işbu bâ'isü'l-kitâbi'l-müstetâb Ümmügülsüm Monla Hânım'a hibe-i sahîha-i şer'îyye ile hibe ve temlik ve işhâd-ı dünyâ meclis-i hibede velâyetim hasebiyle sagîre-i mezbûre için ittihâb ve kabz-ı kabûl eyledim ba'de'l-yevm zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kalmayub kızım sagîre-i mezbûre Ümmügülsüm Monla Hânım'ın mülk-ı mev'hûbesi olmuştur ba'de'l-bulûğ keymâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi'l-ibtigâ ketb olundı hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' aşara min şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 56 / Belge no: 75

Mülk hibesine dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Ali Efendi Câmi'i-i şerîfi Mahallesi sâkinlerinden el-Hâcc İbrahim Ağa ibn Hâcî Ali Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i enverde ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'-merâm idüb hîbe-i âtiyyü'l-beyânın sudûruna değin yedimde mülk ve hakk-ı sarîhim olub medîne-i mezbûereye muzâfe Üsküblü Karyesi hudûdı dâhilinde Pirino dimeğle ma'rûf etrâf-ı erba'adan Ali Monlazâde Mustafa Ağa ve Hacı Ali Efendi eytâmı ve Kofol kızı mülkleri ve tarîk-i hâss ile mahdûd bir kıt'a zeytûnlüğümü ve yine karye-i mezbûre hudûdu dâhilinde vâki' Asamtu dimeğle arîf etrâf-ı erba'adan Kostanti Açı Dimitri zevcesi ve Açı Kostanti Paçı zevcesi ve Kebeçi Açı Dimitri yetimleri ve Kilise Vakfı ve ba'zen Vasil Andon ve ba'zen Panayot Manaso ve Dimitraç Açı İsterati ve Sadefendisi ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü ve yine karye-i mezbûre hudûdu dâhilinde Kalama dimeğle müte'ârif nâm mahalde vâki' etrâf-ı erba'adan Kotno Baba ve Konnaki ve Kondora kızı mülkleri ve kendi mülküm ve leb-i deryâ ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü ve yine karye-i mezbûre hudûdı dâhilinde ovada vâki' bir kıt'a bağçemin üç hisseden bir hissesnin

etrâf-ı erba'asından taraf-ı sülüsü tarîk-i âmm ve kendi mülküm dâm penceresinden aşağı doğru duvara varınca bu hudûd ile mahdûd ve mümtâz olan bağçe ile zikr olunan üç kıt'a zeytûnlüklerimi bi-cümleti mâîşetimle ve bâ-müştemilâtve be-hediye sulbiye-i sagîre kızım işbu sâhibetü'l-kitâbü'l-müstetâb Aîşe Monla Hânım'a hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hîbe ve temlîk ve işhâd ve yine meclis-i hibede velâyetim hasebiyle sagîr-i mezbûre için ittihâb ve kabz-ı kabûl eyledim ba'de'l-yevm zikr olunan üç kıt'a zeytûnlük ile bağçe-i mezbûrede benim aslâ ve kat'â alâka ve medhâlim kalmayub kızım mezbûre Aîşe Monla Hânımın mülk-ı mevhûbesi olmuştur ba'de'l-bulûğ keyfemâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı

fî-19 M. sene 251

Sahîfe no: 57 / Belge no: 76

Mülk hibesine dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Ali Efendi Câmi'-i Şerîfi Mahallesi sâkinlerinden sa'âdetlü el-Hâcc İbrahim Ağa ibn Hâcî Ali Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i anî'l-merâm idüb hîbe-i âtiyyü'l-beyânın sudûruna değin yedimde mülk ve hakk-ı sarîhim olub Medîne-i Midilli'ye muzâf Yera Nâhiyesi'nde vâki' Üsküblü Karyesi hudûdu dâhilinde vâki' Kalam nâm mahalde vâki' etrâf-ı erba'adan Yorgo Açı Dimitraçı ve Kilise Vakfı ve Yani Deli İsterati ve Tana Açı Dimitraçı kızı ve ba'zen Açı Vasil oğlu zevcesi mülkleri ve kendiğ mülküm ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü ve yine karye-i mezbûre hudûdunda Mermercik dimeğle ma'rûf etrâf-ı erba'adan Piroğlu Vakfı ve Mirasyedi kızı mülkleri ve leb-i deryâ ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü ve yine karye-i mezbûre hudûdunda Pirme kurbunda vâki' etrâfı Seksenüç Ahmed Beşe kerîmesi Aîşe ve Kasabzâde Mustafa Ağa ve kendi mülküm ve Bermeci

Manol bağçesi mülkleri ve tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a tarlâ ile sâlifü'z-zikr iki kıt'a zeytûnlüğümü bi-cümleti bâ-müştemilatı ve be-hediye sulbiye-i sagîre kızım işbu sâhibetü'l-kitâbi'l-müstetâb Emine Monla Hânım'a hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hîbe ve temlîk ve işhâd ve yine meclis-i hîbede velâyetim hasebiyle sagîre-i mezbûre için itthâb ve kabz-ı kabûl eyledim ba'de'l-yevm zikr olunan altı kıt'a zeytûnlük ile tarla-yı mahdûd-ı mezkûrda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhâlim kâlmayub kızım sagîre-i mezbûre Emine Monla Hânım'ın mülk-ı mevhuûbesi olmuştur ba'de'l-bulûğ keyfemâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' aşara min-şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 57 / Belge no: 77

Midilli'ye muzâfe Yera Karyesi'nde bulunan Üsküblü Karyesi sâkinlerinden iken ölen Canım İbrahim ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Yera Karyesi'nde vâki' Üsküblü Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Canım İbrahim ibn Abdullah'ın zâhirde vâris-i ma'rûfu ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekisi cânib-i beytül-mâla âid ve râci' olmağın beytül-mâlî âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlü İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtî'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olunan müteveffâ-yı merkûmun terekisi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi's-sâlis aşara min-şehr-i Saferu'l-Hayr li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Edavât sinisi parça, aded/7

: gurûş 38

Köhne piştov, aded/2 ve köhne tüfenk, aded/1	: gurûş 14
Köhne don, aded/1	: gurûş 12
Köhne bıçak, aded/1	: gurûş 15
Köhne beyâz şâl/1	: gurûş 4
Köhen kısa aba, aded/1	: gurûş 10
Köhne çuval, çift/1	: gurûş 20
Sagîr köne sandık, aded/1	: gurûş 4
Hurdavât dimür parçaları	: gurûş 3
Köhne küp, aded/2	: gurûş 20
Karye-i mezbûrede vâki' dâm arsası kıt'a	: gurûş 50
Merkeb re's, aded/1	: gurûş 75
Karye-i mezbûrda Kurbağlar nâm mahalde kâin zeytûnlük kıt'a	: gurûş 155
Def'a karye-i mezbûrda Karaltı nâm mahalde vâki' zeytûnlük kıt'a	: gurûş 150
Karye-i mezbûrda İskamna nâm mevzi'de kâine zeytûnlük kıt'a	: gurûş 200
Karye-i mezbûrda civârında kâin zeytûnlük kıt'a	: gurûş 1000

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

3219

Minhâü'l-----ihrâcât

Deyn-i müsbet-i berây-ı Kahveci : gurûş 4

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : gurûş 322

Masârif-i lâzime-i mu'tâda-i berây-ı mahkemetü'l-ihrâcât
: gurûş 161

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i beytû'l-mâl-ı mûmâ-ileyh : gurûş 322

Masârif-i lâzime-i mu'tâda-i berây-ı emîn-i beytû'l-mâl-ı mûmâ-ileyh
: gurûş 1028

Hayvân kirâsı ve masârif-i iyâb u zehâb : gurûş 58

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

1038

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

2191 meblağ-ı mezkûr teslîm-i der-yed-i emîn-i mûmâ-ileyh

Sahîfe no: 58 / Belge no: 78

Hukuk davası için gönderilen şahsın halktan fazla para alan kişinin sürgün edildiğine dâir emri hâvî fermân kaydı.

Düstûryn-i mükerremeyn müşîreyn-i mufahhameyn nizâmü'l-âlem müdebbiri umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmîm-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânî'd-devle ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sünûfî'l-avâtıfî'l-meliki'l-a'lâ Anadolu'nun sağ

kol-ı yemîn ve yesârına vârinca vâki' ve Vüzerâ-yı İ'zâm edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûm ve e'azimû'l-ümerâi'l-kirâm efâhimu küberâi'l-fihâm ulû'l-kadr ve'l-ihirâm eshâbü'l-izzî ve'l-ihîşâm el-muhtasûn bi-mezîd-i inâyeti'l-melki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâm dâme ikbâlehum ve akzâ-yı kuzâtiyyü'l-müslimîn evlâ-yı vülâtiyyü'l-muvahhadîn ma'deni'l-fezâil ve'l-yakîn râfi'-i a'lâm-ı şer'iyye ve'd-dîn vârisûn-ı ulûmu'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-ma'în mevâlî-i fihâm zidet fezâiluhûm ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'deni'l-fezâil ve'l-keâm kuzât ve nüvvâb zîde fazluhûm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimîn voyvodogân ve a'yân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i şâhânemde kâin mahaller ahâli ve sekenesinin vakt-i himmet-i pâdîşâhânem mütehattim olduğu vechle hemîşe-sâye-i merâhim-vâye-i mülûkânemde istikmâl-i esbâb âsâyiş ve istirâhat ve âsâr-ı renciş ve ta'adîden vikâyetleri merâhim-vefd-i cihândâremde be-gâyet ehem ve mültezem ve taşralarda zuhûr iden de'âvînin muktezâ-yı şer'-i şerîf ve kânûn-ı münîf üzere fasl u hasmı zımnında sahâif-i pîrâ-yı sudûr olan evâmir-i şerîfim ba'zen îcâbına göre kavâs ve sâir me'mûr mübâşeretiyile gönderilerek ihkâk-ı hakk mâddesine dikkat olunmakda olduğu müstağnî-i kayd-ı rakam ise de bunlardan ba'zı mürtekib makûleleri vardıkları yerlerde hadd-ı nisâbından ziyâde hizmet mütâlebesiyle ashâb-ı de'âvî tazyîk ve izrâra ictisâr itmekde oldukları istimâ' olunub hattâ bu def'a bir hukûk da'vâsı zımnında Edremid cânibine mübâşir ta'yîn olunmuş olan Bâb-ı Âlî kavâslarından Mehmed nâm kavâs yigirmi bin gurûşdan mütecâviz hizmet olduğu haber alınarak bu sûret bi-tevfîkîhî te'âlâ mu'tâd-ı hürriyyet-i'tibâr-ı pâdîşâhânem olan adâlet ve nesfete münâfî ve min-küllî'l-vucûh rızâ-yı meyâmin-iktizâ-yı mülûkânemin hilâfı ber-keyfiyet olmakdan nâşî derhâl meblağ-ı merkûmun ahz ve mahalline irsâl ve kendüsü dahî li-eclî't-te'dîb nefy ve iclâ kılınmış olmak hasebiyle fîmâ-ba'd o misüllü evâmir-i şerîfemle gönderilen mübâşir maslahat-ı me'mûresnin tahammülüne göre ve kendüsünün kadr ve haysiyetine göre derece-i i'tidâlde hizmet virilerek eğer içlerinden adem-i kanâ'at ve hadd-ı nisâbından ziyâde akçe talebine cür'et

ider ise o makûleleri bi't-tevkîf te'dibât-ı lâîkaları icrâsı içün keyfiyeti Der-i Sa'âdetime inhâ ve işâret olunmak üzere bu husûsun taht-ı râbıtaya idhâline irâde-i aliyyem ta'allukıyla ol bâbda vesâyâ-yı meşrûhayı şâmil Anadolu'nun diğer kullarıyla Rumeli'nin üç koluna başka başka evâmîr-i şerîfem gönderilmiş olmağla siz ki vüzerâ-yı muşâr ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere amel ve harekete mübâderet eylemeniz fermânım olmağın i'lâmen ve tenbîhen husûsen işbu celîlü'l-kadım ve Sadr-ı A'zâm tatarlarından Mehmed tatar ile tesyâr olunmuşdur imdi keyfiyeti zîr-i hükûmet ve aranızda lâzım gelenlere ifâde ve tefhîm ve işbu fermân-ı celîlü'l-ünvânımı sicilât-ı muhâkemeye kayd ve terkîm-birle ale'd-devâm tenfîz ve icrâsı ile deb'ata'llâh olan ahâlî ve fukarâ-yı ra'îyyet dilhâh-ı merâhim-iktinâh-ı şehriyârânem üzere her hâlde refâh ve râhat ve vucûh-ı mezâlim-i ta'diyâtdan vikâyetleri esbâbını bi'l-istikmâl taraf-ı müstecem'i'l-mecd ve eşref-i şehinşâhânem içün cümleden da'vât-ı hayriyye icticlâbı ehass-ı âmâl-i mülûkânem idüğü ve mugâyiri vaz' ve hâlet-i vukû'ına ber-vechle rızâ-yı hümâyûnum olmadığı ma'lûmunuz oldıkda ber-minvîl-i muharrer amel ve harekete bi'l-ittifâk htimâm ve dikkat ve hilâfından ve bu mâdde içün gönderilân tâtâr-ı merkûm beher kazâdan yigirmi beş otuz gurûş virilüb bir akçe ziyâde i'tâsından mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır şod tahrîren fi'l-evâsıt-ı şehri Ramazânî'l-mübârek sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Vasala fî-13 S. sene 251

Sahîfe no: 58 / Belge no: 79

Midilli'de Şerif Çavuş Câmi'-i Şerîfi Vakfı'ndan almak üzere imâmet cihetine vazîfeli tayinine dair berat kaydı.

Midilli'de vâki' Şerif Çavuş Câmi'-i Şerîfi Vakfı'ndan almak üzere vazîfe-i mu'ayyene ile imâm olan Hâfız Mustafa ibn İbrahim fevt olub yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mu'attıl kalmağla sulbî kebîr oğulları erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'ü's-şân-ı hâkânî Hâfız İbrahim ve Hâfız Ebubekir Halîfeler zîde salâhuhumâ her vechle mahal ve müstehak ve muhtâr-ı cemâ'at olmağın imâmet-i mezkûre babaları müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden oğulları merkûmâna tevcîh ve yedlerine berât-ı âlîşânım virilmek ricâsına Midilli Nâibi Mevlânâ es-Seyyid Mustafa Sıdkı zîde ilmuhû arz ve vech-i meşrûh üzere rûznâmçe defterinde mukayyed bulunduğu derkâr olınmağın mücebince fevti oğulları oldukları vâki' ise tevcîh olınmak fermânım olmağın haklarında mezîd inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb bin iki yüz elli senesi Zi'l-hiccesî'nin yiğirmi ikinci günü târîhiyle muvarrah virilân ru's-ı hümâyûnum mücebince bu berât-ı hümâyûnu virdim ve buyurdum ki mezbûrân Hâfız İbrahim ve Hâfız Ebubekir halîfeler zîde salâhuhumâ varub babaları müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden imâmet-i mezkûra mutasarrıflar olub edâ-yı hidmet eylediklerinden sonra bundan evvel imâmet-i mezkûra mutasarrıf oldukları vazîfe-i mu'ayyenesine ne vechle tasarruf olagelmişler ise merkûmân dahî ol vechle vazîfe-i mu'ayyenelerini vakf-ı mezbûr mahsûlünden mütevellîsi olanlar yedinden alub mutasarrıf olalar şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Sahîfe no: 58 / Belge no: 80

Midilli'de Şerif Çavuş Câmi'-i Şerîfi Vakfı'ndan almak üzere hitabet cihetine vazîfeli tayinine dair berat kaydı

Midilli'de vâki' Çavuş Câmi'-i Şerîfi Vakfı'ndan almak üzere yevmî altı akçe vazîfe ile hitâbet cihetine mutasarrıf olan Hâfız Mustafa ibn İbrahim fevt olub yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mu'attıl kalmağla sulbî kebîr oğulları erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'ü's-şân-ı hâkânî Hâfız İbrahim ve Hâfız

Ebubekir halîfeler zîde salâhuhumâ her vechle mahal ve müstehak olmalarıyla cihet-i mezkûr babaları müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden oğulları merkûmâna vazîfeten tevcîh ve yedlerine berât-ı âlîşânım virilmek ricâsına Midilli Nâibi es-Seyyid Mustafa Sıdkı zîde ilmuhû arz-ı vech-i meşrûh üzere rûznâmçe defterinde mukayyed bulunduğu derkâr olunmağın hitâbet-i mezbûre pâye-i serîr-i â'lâya telhîs olındıkda sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı şâhânem mücebince fevti oğulları oldukları vâki' ise tevcîh olunmağın hakkında mezîd inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb bin iki yüz elli senesi Zî'l-hiccesî'nin yigirmi yedinci günü târîhiyle muvarrah virilen ru's-ı hümâyûn mücebince bu berât-ı hümâyûnu virdim ve buyurdum ki merkûmân Hâfız İbrahim ve Hâfız Ebubekir halîfeler zîde salâhuhumâ vârub babaları müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden cihet-i mezkûre iştirâken mutasarrıflar olub edâ-yı hizmet eylediklerinden sonra ta'yîn olunan yevmî altı akçe vazîfesin vakf-ı mezbûer mahsûlünden mütevellisi olanlar yedinden alub mutasarrıf ola şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Sahîfe no: 59 / Belge no: 81

Midilli'de Abdi Beğ Mescidi Vakfı'ndan almak üzere müezzinlik, kayyımlik ve imamet cihetlerine vazîfeli tayinine dair berat kaydı

Medîne-i Midilli'de vâki' Abdi Bey Mescidi Vakfı'ndan almak üzere yevmî bir buçuk akçe vazîfe ile mü'ezzin ve yevmî bir buçuk akçe ile kayyım ve vazîfe-i mu'ayyene ile imâmet cihetlerine mutasarrıf olan Hâfız Ebubekir Halîfe ibn Hâfız Mustafa kendi hüsn-ı rızâsıyla mutasarrıf olduğu cihât-ı mezkûreyi erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'ü's-şân-ı hâkânî Hasan Halîfe ibn Mustafa zîde salâhuhûya ferâgat ve kasr-ı yed ve yedinde olan berâtı meclis-i şer' de teslîm itmeğın cihât-ı mezkûre fârig-i mezbûrun kasr-ı yedinden merkûma tevcîh ve yedine berât-ı âlîşânım virilmek ricâsına Midilli Nâibi Mevlânâ es-Seyyid Mustafa Sıdkı zîde ilmuhû arz ve vech-i meşrûh

üzere rûznâmçe defterinde mukayyed bulunduğu der-kenâr olunmağın kasr-ı yedi rızâsıyla idüğü vâki' ise tevcîh olunmak fermânım olunmağın hakkında mezîd inâyet-i pâdîşâhânem zuhûra getürüb bin iki yüz elli senesi Zîl-hiccesi'nin yigirmi ikinci günü târîhiyle muvarrah virilân ru's-ı hümâyûnum mûcebine bu berât-ı hümâyûnu virdim ve buyurdum ki mezbûr Hasan Halîfe zîde salâhuhû vârub fârig-i mezbûrun kasr-ı yedinden cihât-ı mezkûra mutasarrıf olub edâ-yı hidmet eylediğinden sonra ma'a vazîfe-i mu'ayyene ta'yîn olunan cem'ân yevmî üç akçe vazîfesin vakf-ı mezkûr mahsûlünden mütevellîsi olanlar yedinden alub mutasarrıf ola şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Sahîfe no: 59 / Belge no: 82

Akdeniz'de bazı ada ve sahil halkının müste'men bandırası çekip ticâret yapmalarının engellenmesine dair fermân kaydı.

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zü'l-kadr ve'l-ihirâm sâhibü'l-izzi ve'l-ihîşâm el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmdan Menteşe Sancâğı Mutasarrıfı ve Rodos Muhâfızı Şükrü Paşa dâme ikbâlehû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından İzmir Voyvodası ve ihtisâb nâzırı Hüseyin Beğ ve Sakız Muhassılı Abdulkadir ve Kıbrıs Muhassılı el-Hâcc Mehmed ve Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Akdeniz'de ba'zı cezîre ve sâhil kazâlar re'âyâsından birâzı sefîne ve kayıklarına müste'men bandırası çeküp ve yedlerine pasaporta kâğıdı alub vardıkları limân ve iskelelerde hamûlelerinin îcâb iden resm-i gümrüklerini müste'men ta'rifesi üzere virmek ve zikr olunan mahallerde bulunan münhâbe konsoloslarından ba'zısı dahî mersûmlara tesâhub ve himâye eylemek dâ'iyesinde oldukları istihbâr ve tahkîk kılınub bu sûret-i usûl ra'iyetin hilâfı

ve ahd ve şurûtına münâfî bir keyfiyet olarak hiçbir vakitte ber vechle tecvîz olunmayacağı ve ale'l-husûs saltanat-ı seniyye-i kavî-yi şekkvetimle düvel-i münhâbe beyinlerinde derkâr olan revâbit-i safvet ve musâlemet iktizâsınca konsoloslukların o makûle re'âyânın Devlet-i Aliyyeme mugâyir şurût-ı tesâhub ve himâye sûretlerine hiç biri cevâz göstermemeleri iktizâ ideceği rehîn-i hayyiz-i bedâhet olmağla fîmâ-ba'd sahîh müste'men tâifesinden başka fi'l-asl re'âyâ-yı Devlet-i Aliyyemden iken o misüllü sefine ve kâyıklarına bandıra çeküb ve yedlerine pasaporta almış olanların pasaporta ve bandıraları muktezâ-yı şurût üzere ahz ve hükm-ı ra'iyete tebzîl ve hamûlaları olan emti'a ve eşyânın rûsûmât-ı îcâbiyyesini re'âyâ hakkında tardî ve mer'î olan ta'arrife vechle tahsîl kılınmak lâzımeden olduğına mebnî bu mâdde zımnında Bahr-ı Sefîd'in Anadolu ve Rumeli sâhillerine diğér emr-i şerîfim gönderilmiş olmağla siz ki mîr-i mîrân ve kapucıbâşı ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere amel ve harekete bi'l-ittifâk ihtimâm ve dikkat eylemeniz fermânım olmağla tenbîhen ve ihtimâmen mahsûsen işbu emr-i celîlül-kadrim ısdâr ve Sadr-ı A'zâmım tâtârlarından kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Mehmed zîde kadruhû ile tesyâr olınmışdır imdi bâlâda muharrer tenbîhât-ı pâdişâhem kâmilten icrâsı ve sâilini istihsâl ile usûl-ı ra'iyete münâfî vaz' ve hâlde vukû'a gelememesine ihtimâm ve dikkat eylemeniz matlûb-ı mülûkânem idüğü ve bu bâbda ıgmâz ve rehâvet ve lâ-ân asl kimesneye isnâd-ı kabâhat ve gadr-ı töhmet misüllü vaz' ve hâlde vukû'ını bu vechle câiz olduğu ma'lûmunuz oldıkda ber-vech-i muharrer amel ve harekete sıdk-ı rü'yet ve hilâfını tecvîzden be-gâyet tevakkî ve mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fi'l-evâhir-i şehr-i Muharremi'l-harâm sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-15 S. sene 251

Saltanat kayıkları için Midilli'den alınan ziftlerin, kayıkların masraflarının Evkâf-ı Hümâyûn Hazinesi'nden karşılanması üzerine bedele bağlanarak tahsili hususunda fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşlarından Midilli Nâzırı Mir İsmail dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki saltanat-ı hümâyûn ve tebdîl-i şâhânem kâyıkları vâridât mürettebesinin evkâf-ı hümâyûnum hazîne-i celîlesi tarafından zabtı ile hademe ve neferâtı mâhiyelerinin hadd-ı lâıykına iblâğıyla tesviyesi muktezâ-yı irâde-i seniyyemden ve mezkûr kâyıklarının Midilli Cezîresi'nden senevî üç yüz kantâr zift mu'ayyenesi olub ancak avâid-i mu'tâdası olan senevi dört yüz kırk beş gurûş nakd ile ma'ân beher sene aynen irsâl ve teslîm olınmakda ise de zikr olunan kâyıkların îcâbına göre ta'mîr ve masârifât-ı sâiresi bundan böyle hazîne-i merkûmeden rûyet alınacak olduğundan ve ol miktâr ziftin lüzûmı olmayacağından bedele rabt muktezâ-yı irâde-i seniyyemden idüğüne binâen ol vechle sâlifü'z-zikr üç yüz kantâr ziftin beher kantârı ellişer gurûşdan on beş bin gurûş bedel ve avâid mu'tâdasına elli beş gurûş zamm ile beş yüz gurûşa bâliğ olınarak iki yüz elli senesinden i'tibâren zimmet-i mezbûr ma'a avâid-i mezkûre on beş bin beş yüz gurûş bedel-i maktû' rabt ile bâ-busula-i vakt cezîre-i mezbûre vekîli tarafından tamâmen bi't-tahsîl hazîne-i merkûmeye teslîm olınmış olmağla ol vcehle Haremeynü'ş-şerîfeyn Muhâsebesi Kalemine kayd ile keyfiyet ma'lûm olmak îcâb ve iktizâ idenlerden te'diye ve istîfâ kılınmak üzere cezîre-i mezkûr sicillâtına kayd ile bedel-i maktû'a-i mezkûre beher sene vakt ve zamânıyla Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûnuma irsâl ve teslîm ile teberrûte dikkat olınmak üzere siz ki nâzır ve nâib mûmâ-ileyhâsız size hitâben ifâde-i hâli muntazaman emr-i şerîfim ısdâr ve hazîne-i merkûme defterlerine ilm u haberi i'tâsıyla tanzîmi husûsunu ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ Evkâf-ı Hümâyûnum Nâzırı İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid Mehmed Hasib dâme mecduhû bâ-takrîr inhâ itmeğîn mûcebince tanzîmi husûsuna irâde-i aliyyem ta'alluk iderek ol vechle kalem-i

mezbûre kayd olunub hazîne-i merkûme zimmeti defterlerine ilm u haberi virilmiş olmağla ifâde-i hâli mebîn sanâ dahî iş bu emr-i âlişânım ısdâr ve irsâl kılınmışdır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i aliyyem mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmunuz oldıkda mûceb-i emr-i şerîfim imtisâl ve mutâ'ba'at iderek mebâliğ bedeline mezkûrun ba'de izin vakt ve zamânıyla hazîne-i merkûmeye teslîmi emrine mezîd i'tinâ ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır-şod tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis aşara şehr-i Saferi'l-Hayr li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'tîn ve elf.

Vasala fî-28 RA. sene 251.

Sahîfe no: 60 / Belge no: 84

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâf Lotra Karyesi sâkinlerinden Halil Ağazâde Emin Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu bâ'isü's-sefer İsterati Açî İstemat nâm zimmî mahzarında bi-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âti'z-zikrin sudûrına değin yedimde mülk ve hakkım olub karye-i mezbûrede Kalkan dimeğle ma'rûf nâm mahalde kâin alaybeğinden iştirâ eylediğim boğâz ki etrâf-ı erba'adan Ağnos Küçük oğlu ve Zarifzâde Hasan ve Panayot mülkleri ve kendi mülküm ile ve tarafeyni cebel ve su akındısıyla mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğümü bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i mubtıladan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu müşteri-i mesfûr İsterati zimmîye on üç bin gurûşa bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğim ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr on üç bin gurûşu müşterî-i mesfûr yedinden tamâmen ve kâmilten ahz u kabz ve istâfâ-yı hakk eyledim ba'de'l-yevm zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda alâka ve medhâlîm kalmayub

müşterî-i mesfûrun mülk-ı müşterâsı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis şehr-i Rebî'u'l-ûlâ li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 60 / Belge no: 85

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâf Beligoti Karyesi mütemekkinelerinden şahsı ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefe olan Katrina bint-i Nikola Dama nâm nasrâniyye meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâbi'l-müstetâb sa'âdetlü Ahmed Efendi ibn Mustafa mahzarında bi-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âtiyyü'l-beyânın sudûruna değin yedimde mülk ve hakkım olub alâ-tarîkü'l-cihâz mutasarrıf olduğım karye-i mezbûre tahtında vâki' mülk târlamın derûnundan yenbû' iden mâ-i cârî-i lezîzimi kendi hüsn-ı rızâ ve tayyib-i ihtiyârım ile işbu müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye sekiz yüz gurûşa bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve temellük ve kabz-ı kabûl eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr sekiz yüz gurûş müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi yedinden tamâmen ve kâmilten ahz u kabz ve istîfâ-yı hakk eyledim zikr olunan mâ-i mezbûrda benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kalmayub müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i ahzı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde bâyi'-i mesfûre Katrina nasrâniyyenin ber-vech-i muharrer lisânından cârî ve sâdır olan cemî' kelimât-ı meşrûhasını ol makûle müşteri-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi dahî vicâhen tasdîk ev şifâhen tahkîk itmeğın alâ-mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olındı hurrire fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-ışrîn min-şehr-i Rebî'u'l-evvel li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 60 / Belge no: 86

Borca tekabül eden mülkün terekeden satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli muzâfâtından Ebyoz Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem bi-emru'llâhi te'âlâ vefât iden Kassabzâde el-Hâcc İbrahim Ağa nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrûkesi Hatice bint-i Mustafa nâm hâtûn ile müteveffâ-yı merkûmun li-ebeveyn er karındâşı Hâcî Mustafa Ağa ve li-ebeveyn kız karındâşları Fatıma ve Tayyibe nâmûn vereselere münhasıra olduğu lede's-şer'i'l-enverde zâhir ve nümâyân oldıktan sonra vâris-i merkûmûn meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde işbu sâhibü'l-kitâbi'l-müstetâb sa'âdetlü Esad Bey ibni'l-merhûm el-Hâcc İsmail Ağa muvâcehesinde ikrâr ve takrîr-i kelâm ider ki mûrisimiz müteveffâ-yı merkûmun duyûn-ı kesîresi olub menkûlâtı dahî duyûn-ı müsбетesine adem-i vefâ-birle beher hâl akârının bey'i şer'ân lâzım gelmeğle mûrisimiz müteveffâ-yı merkûmun terekesinden olub karye-i mezbûre tımârından Sandıklar nâm mevki'de vâki' etrâf-ı erba'adan Ali Kapudan ve Hamay Yakub ve Kuçurda oğulları Kostandi ve Yanaç ve Yorgaç mülkleri ve ba'zen Ayasulu Panayot Budare ve Açlı oğulları mülkleri ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğünü bâ-izn-i şer'î münâda bedeliyle sûk-ı sultânîde ve mecme'-i nâssı olan mahallerde kirâren ve mirâren nidâ ve müzâyede olındıkda rağbât-ı nâs bi'l-küllîye munkati'a olındıktan sonra mûmâ-ileyh hazretleri üzerinde on beş bin on gurûş karâr idüb ziyâde ile şirâyâ dahî tâlib-i âheri zuhr itmeyüb ve meblağ-ı mezkûr zeytûnlük-ı mezkûrun el-yevm semeni misli idüğünü bi'l-ihbâr inşikâk zâhir ve nümâyân olmağın sâlifü'z-zikr zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrı bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i mubtıladan ârî ve yeri bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile müştetî-i mûmâ-ileyh Esad Bey üzerinden karârdâdesi olan meblağ-ı mezkûr on beş bin on gurûşa bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğimizde ol dahî ber-minvâl-i

muharrer iştirâ ve teslîm ve temlîk ve kabz-ı kabûl eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrdan beş bin on gurûşu mûmâ-ileyh hazretleri yedinden li-ecli'd-uyûn tamâmen ve kâmilten ahz u kabz ve istifâ-yı hakk eyledik ba'de'l-yevm sâlifü'z-zikr zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda be-müştemilâtihâ bizim aslâ ve kat'â alâka ve medhâlimiz kalmayub müşterî-i mûmâ-ileyhin mülk-ı müşterâsı ve ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didiklerinde gibbe't-tasdîk mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Zi'l-ka'deti'ş-şerîfe sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf

fi-5 Z.A. sene 252

Şuhûdü'l-----hâl

-İsmail Efendi

-Ali Efendi

-Küçük Hüseyin Ağa karye-i Ebyoz

-Ali Kapudan Karye-i Ebyoz

-Karındaşı Aziz Ağa Karye-i Ebyoz

-Arif Ağa Karye-i Ebyoz

Sahîfe no: 61 / Belge no: 87

Borca tekabül eden mülkün terekeden satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Ebyoz Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Kassâbzâde el-Hâcc İbrahim Ağa nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrûkesi Hadice bint-i Mustafa nâm hâtûn ile müteveffâ-yı merkûmun li-ebeveyn er karındâşı Hâcî Mustafa Ağa ve li-ebeveyn kız

karındâşları Fatıma ve Tayyibe nâmûn vereselere münhasıra olduğu lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra vâris-i merkûmdan meclis-i şer'de işbu sâhibü'l-kitâb Esad Bey ibni'l-merhûm el-Hâcc İsmail Ağa muvâcehesinde ikrâr ve takrîr-i kelâm iderler ki mûrisimiz müteveffâ-yı merkûmun duyûnı kesîr olub menkûlâtı dahî duyûn-ı müsbetesine adem-i vefâ-birle beher hâl akârının bey'i şer'ân lâzım gelmeğle müteveffâ-yı merkûmun terekesinden olub Ayasu tımârından Bair nâm mahalde kâin etrâf-ı erba'ada Kasabzâde Arif Ağa ve Ayasulu Yani zimmî ve Kosta oğlu ve Ayasulu Açı Kosdala oğlu İstelyano ve Ayasulu Galaca oğlu Likor mülkleri ile mahûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğünü bâ-izn-i şer'î münâdâ bedeliyel sûk-ı sultânîde mecme'-i nâs olan mahallerde kirâren ve mirâren nidâ ve müzâyede olındıkda rağbât-ı nâss bi'l-külliye münkati' oldıktan sonra mûmâ-ileyh Esad Beğ'in üzerinde on bir bin gurûşda karâr idüb ziyâde ile şîrâya tâlib âheri zuhûr itmeyüb ve meblağ-ı mezkûr el-yevm zeytûnlük semeni misli idüğü bi'l-ihbâr inşikâk zâhir ve nümâyân olmağın mârru'z-zikr zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûr tarafından îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i mezkûreden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile müşterî-i mûmâ-ileyh üzerinde karârdâdemiz olan meblağ-ı mezkûr on bir bin gurûşa bey' ve mahallinde teslim ve temlik eylediğimizde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr on bir bin gurûş müşterî-i mûmâ-ileyhden li-eclî'd-duyûn tamâmen ve kâmilan ahz u kabz ve istîfâ-yı hakk eyledikleri ba'de'l-yevm sâlifü'l-beyân zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda be-müştemilâtihâ bizim alâka ve medhalimiz kalmadı didiklerinde müşterî-i mûmâ-ileyhin mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmışdır keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didiklerinde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı fî-5 Z.A. sene 252.

Sahîfe no: 62 / Belge no: 88

Ayazmend Kazâsı'na muzâfe Emrudâbâd Nâhiyesi'nde bulunan Baba Karyesi'nde ticâret üzere sâkin iken ölen Medîne-i Eyyüb el-Ensârî ahâlisinden olan el-Hâcc Ahmed'in tereke kaydı.

Bâ-fermân-ı âlîşân ve bâ-mektûb hazret-i sadr-ı Anadolu ve bâ-emirnâme-i veliyyü'l-ni'amî devletlû Midilli Nâzırı Mir İsmail Beğ müvellâ olub tahrîr-i terîkesine me'mûr oldıgım Ayazmend Kazâsı'na muzâfe Emrudâbâd Nâhiyesi kurâlarından Baba Karyesi'nde li-ecli't-ticâre sâkin iken bundan akdem fevt olan Medîne-i Eyyüb el-Ensârî rahmeta'llâhu te'lâ rabbihi'l-bârî ahâlisinden olan el-Hâcc Ahmed nâm kimesnenin medîne-i mezkûrede sâkine verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Civan bint-i Abdullah ile sulbiye sadriye sagîre kızına inhisârı tahakkukundan sonra sagîre-i mezbûrenin tesviye-i umûruna devletlû nâzır-ı muşârun-ileyh tarafından me'mûr Mustafa Ağa ve nâhiye-i mezbûrede vekîl el-Hâcc Hüseyin Efendi ve ma'iyet-i dâ'iyyelerine mem'ûr Abdurrahman Ağa bendeleri ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le beyne'l-ahâli terîkesi tahrîr bey'-i min-pezîr ve beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olınan muhallefât defteridir fî-25 Receb sene 53.

Musta'mel şilte, aded/1	:	gurûş 43
Musta'mel yorgân, aded/2	:	pâre 25 : gurûş 87
Tabanca, çift/1	:	gurûş 80
Köhne don, aded/3 ve yasdık, aded/3	:	gurûş 25,5
Dizlik ve gömlek, aded/2	:	pâre 25 : gurûş 30
Beyaz pantolon ve köhne yağmurluk	:	gurûş 62
Köhne Tarablus, aded/1	:	gurûş 13,5
Peşkir ve çevre, aded/3	:	pâre 30 : gurûş 1

Köhne boğâça, aded/1	: gurûş 1,5
Duhân muşamma'sı ve cubuk kisesi	: gurûş 11
Kaba kâşık, aded/1	: gurûş 1
Musta'mel selvi sandık, aded/1	: gurûş 41
Başlık ve eğer, aded/1	: gurûş 40
Kahve değirmânı, aded/1	: gurûş 15,5
Urgan, aded/1	: gurûş 4,5
Kantar, aded/1	: gurûş 80
Köhne menkâl, aded/1	: gurûş 29
Bakır tava, aded/1	: gurûş 20
Sagîr sini, aded/1	: gurûş 15,5
Evan-i nühâsiye, kıyye/10	: gurûş 96
Yumurta tavası, aded/1	: gurûş 9
Tekne, aded/1	: gurûş 4,5
Köhne iskemle ve küb ve kalbur	: pâre 10 : gurûş 2
Makara, aded/179	: gurûş 8
Çuvâl, aded/2	: gurûş 10,5
Sâbûn, kıyye/10	: gurûş 195
Sîm divid, aded/1	: gurûş 250
Defter ma'a şişe	: pâre 10 : gurûş 7
Saçma bahâsı	: gurûş 40

Kütük ve kerâste bahâsı	: gurûş 20
Sîm, aded/1	: gurûş 22
Tırpân, aded/1	: gurûş 2
Yün, kıyye/20	: gurûş 555
Bargir re's, aded/1	: gurûş 138
Târem, aded/48	: gurûş 180
Fuçı, aded/5	: gurûş 30
Çuvâl, aded/3	: gurûş 36
Bânola endâze, aded/65	: gurûş 63,5
Şa'ir kile, aded/5,5	: gurûş 64
Revgan-ı zeyt-i sâfî desti, aded/600	: gurûş 9000
Revgan-ı zeyt-i bosa desti, aded/64	: gurûş 608
Deve âsmânından Edremid'de olan zimmeti	: gurûş 6800
İstefani Bazargan'dan tahsîl olınan	: gurûş 645
Bandırmalı'dan tahsîl olınan	: gurûş 28
Bâ-defter Arin oğlu Hâcî Süleyman'dan	: gurûş 210
Bâ-temessük Ayân Dede Hüseyin oğlu İsmail'den tahsîl	: gurûş 555
Bâ-temessük Karagöz oğlu Ahmed'den tahsîl	: gurûş 420
Bâ-temessük Karamanlı İbrahim'den tahsîl	: gurûş 60
Bâ-defter Hâcî Aarab'dan tahsîl	: gurûş 22

Bâ-defter Sepetçi'den tahsîl	: gurûş 8
Bâ-temessük Koca Ali oğlundan tahsîl	: gurûş 210
Bâ-temessük İsmet Ağa'dan tahsîl olunacak	: gurûş 1500
Bâ-temessük Abdülkerim oğlu Halil'den tahsîl olunacak:	gurûş 290
Bâ-temessük Aşık Ahmed'den	: gurûş 150
Bâ-temessük Kalender oğlu İbrahim'den tahsîl olunacak	
	: gurûş 354

Yekûnü'l-----eşyâ ve'z-zimemât

gurûş

23206

- 00580 resm-i kısmet-i tenzîl

22626

- 354 hadd-ı mübâşiriyye-i tenzîl

22272

+ 1309 müteveffâ-yı merkûmun Edremid Kazâsı'nda sonradan zuhûr iden

zimemâtı

23581

Taksîm-i beyne'l-----verese

Hisse-i zevce-i mezbûre	: pâre 20	: gurûş 2784
Hisse-i binti'l-mezbûre	: pâre 10	: gurûş 11136
Bâkî	: pâre 8	: gurûş 8352

Müteveffânın bu tarafda zevcesiyle kerîmesinden mâ'adâ zâhirde vâris-i ma'rûfı olmadığı ma'lûmumuz olamadığından bâkî mebâliğ bu mahalle işâret olunmuştır.

Sahîfe no: 63 / Belge no: 89

Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.

Yâ Allâh yâ rezzâk yâ ganî yâ muğnî yâ yed-i emîn

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb eşref-i kuzâtdan Mevlânâ es-Seyyid Mustafa Sıdkı Efendi kâm-yâb

Ba'de't-tahiyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i mansıb mutasarrıf olduğım Midilli Kazâsı'nın umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi işbu sene-i ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf Cemâziye'l-evvelisi gurresinden tarafımızdan cenâb-ı şerîfe ibkâ ve tefvîz olunmuştır gerekdir ki kazâ-yı merkûm gurre-i şehr-i mezbûrdan bi'n-niyâbe mutasarrıf olub beyne'l-ahîli icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyyede sa'y-ı cemîl ve vukû'-yâfte olan muhallefât mevtâ-yı askeriyenin mûceb-i tahrîr olanlarını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-ferîkatiş-ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm eyleyüb câde-i şer'-i nebevîden sermed-i inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm

el-Fakîr es-Seydi Mehmed Halid

el-kâdî-i kazâ-yı mezbûr

Sahîfe no: 64 / Belge no: 90

Midilli Kalemi enfiyeciliğine H. 1250 Ağustos'u başından Temmuz'u sonuna kadar yeni bir kişinin tayin edildiğine dair fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevketmakrûn-ı şâhânem Mansûre Hazînesi tarafından zabt ve idâre olınmakda olan mukâta'âtıdan İslambol duhân gümrüğüne rabt ile idâresi ber-vech-i emânet uhdesine ihâle ve tefvîz olunan memâlik-i mahrûsem enfiye mukâta'ası mülhakâtından İzmir ve tevâbi'î kaleminden ifrâz olunan Midilli Kalemi enfiyeciliği işbu bin iki yüz elli senesi Ağustos'u ibtidâsından Temmuz'u gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt u rabt eylemek üzere (boşluk) nâm kimesneye ber-vech-i emânet ihâle olınmış olduğu beyân-birle merkûmun zabtını hâvî şurûtı mücebince bir kıt'a emr-i şerîfim sudûrını Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından hâlâ İslambol duhân gümrüğü emîni iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim el-Hâcc Mustafa dâme mecduhû bâ-takrîr inhâ itmeğin kapuda murâca'at olındıkda zamân-ı zabtı Ağustos ibtidâsından olan memâlik-i mahrûsem enfiye mukâta'ası mülhakâtından Der-i Aliyyem ve Yanya'da vâki' mîrî enfiye kârhânelerini idâreye me'mûr emîn olanların zikr olunan kârhânelerde enfiye i'mâl ve diledikleri mahallerde serbestiyet üzere bey' ve fûrûht kendülere ve taraflarından ta'yîn olunan âdemlerine mahsûs olub âheri enfiye i'mâl ve fûrûht eylememek ve enfiye husûsına vâlâ-yı izâm ve mîr-i mîrân-ı kirâmım ve evkâf mütevellîleri ve kurâ zâbitleri ve havâs-ı hümayûn voyvoda ve mütesellimleri ve sâir ehl-i huruf tâifesi taraflarından vicâhen mine'l-vucûh dahl u ta'arruz olınmamak ve mîrî kârhânelerinden mâ'adâ mukaddem ve mu'ahhar ihdâs olunan kârhâneler her ne mahalde bulunur ise sedd-i bend ve bulunan enfiyeleri emîn ve âdemleri

ma'rifetiyle zecren-leh cânib-i mîrî için zabt ve girift olunub ve mugâyir-i şurût hareket idenleri olur ise o makûleler li-ecli't-te'dîb ehl-i İslâm'dan ise zâbiti ma'rifetiyle ahz ve kal'abend ve ehl-i zimmet re'âyâdan ise Der-i Aliyye'me ihzâr ve vaz'-kürek olınmak için Der-i Sa'âdetime arz ve i'lâm olınmak ve müste'men tâifesi yedlerinde bulunan enfiyeleri mîrî fîâtıyla cânib-i mîrî için zabt ve mübâyâ'a olunub kendüleri elçileri ma'rifetiyle te'dîb olınmak ve enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin kârhâneleri ser-bend olınmak ve iktizâ eyledikde hükkâm ve zâbitân taraflarından hilâf-ı nizâm-ı mahkeme harcı âidât mütâlebesi ve sâir bahâne ile ta'tîl-i maslahat-ı mîriyyeye bâ'is olacak hâlden mücânebet olınmak ve a'yân ve zâbitân taraflarından enfiye eminlerine işbu mahal vakıfıdır veyâhûd mukâta'adır deyü muhâlefet itdirilmemek ve hilâf-ı nizâm-ı enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin enfiyelerini zabtında da'vâya ta'addî ideri olur ise mahallinde istimâ' olunmayub Der-i Sa'âdetime havâle olınmak ve sırren götürenleri esnâ-yı râhda derbend bekçileri ahz eylediklerinde yedlerinde mevcûd olan enfiyeleri cânib-i mîrî için zabt olınmak mukâta'a-i mezbûrun düstûru'l-amel tutulmak şurût-ı nizâm-ı mer'iyyesinden idüğü ba'de'l-ihrac sâbıkı ve şurûtı mücebince emr-i şerîfim isdârı husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk itmeğle ol vechle amel ve hareket olınmak fermânım olmağın merkûmun zabtını hâvî işbu emr-i âlîşânım isdâr ve irsâl olınmıştır imdi vusûlünde siz ki nâzır ve nâib ve sâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet-i irâde-yi seniyyem ve şurût-ı muharrere-i mezbûre mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmunuz oldıkda fermân olduğu vechle zikr olınan kalem enfiyeciliği sene-i merkûmeye mahsûben mültezim-i merkûm tarafından ber-mûceb-i şurût zabt ve idâresiyle taraf-ı âherden dahl u ta'arruz vukû'a getürülmemesi emrine mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî sâdir-şod sene sâdis aşara min-şehr-i Zi'l-hiccetî'ş-şerîfe li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala 5 CA. sene 251

Sahîfe no: 64 / Belge no: 91

Mülk hibesine dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâf Balçıkhisâr Karyesi sâkinelerinden Buladanlı zevcesi Asiye Hâtûn Meclis-i Şer'-i Şerîf-i enverde oğlu olup işbu sâhibü'l-kitâb Hâcî Süleyman mahzarında bi-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb hibe-i âtiyyü'l-beyânın vukû'ına değin yedimde mülk ve hakkım olup karye-i mezbûrede kâin etrâf-ı erba'adan Hâcî oğlu Ahmed Ağa bâğçesi ve Kıyan oğlu Monla Ahmed tarlası ve kerîmem Fatıma menzili ve ba'zen Kapudan Hasan menzili ile mahdûd ve mümtâz bir oda ve bir tahtânî bir mahzen ve bir miktâr bâğçeyi ve havluyu ve üç aded tâm menzilini ve tarla ve bâğçe kurbunda bir aded tâm ve bir koruyu musta'mel bir bâb menzil ve yine karye-i mezbûrede Madoriye'de vâki' etrâf-ı erbe'adan Hasan Çavuş mülkü ve üç tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd bir kıt'a zeytûnlük yerimi mârru'z-zıkr menzil-i mahdûd-ı mezkûr bi-cümleti müştemilâtıyla tarafından îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i muhtılâdan ârî hîbe-i sahîha-i şer'iyye ile oğlum merkûm Hâcî Süleyman'a hîbe ve temlîk ve teslîm eyle diğimde ol dahâ ber-minvâl-i muharrer ittihâb ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra zıkr olunan menzil-i mezbûr ile zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda bi-cümleti müştemilâtıyla benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim kalmayub oğlum merkûm Hâcî Süleyman'ın mülk-ı mevhûbesi ve hakk-ı tasarrufı olmuştır keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gibbe't-tasdikî'ş-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi'l- sâbi' aşara min-şehr-i Saferü'l-Hayr li-sene ihdâ ve mahsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Karye-i mezbûre ahâlisinden Nalband Hüseyin

-Tahir Ağa

-Laz oğlu İsmail

-İskender oğlu Molla Ahmed

-ve gayrihum

Sahîfe no: 65 / Belge no: 92

Akarsu hissesisinin hibe edildiğine dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli mütemekkinlerinden Şamar oğlu Terzi Mihailo nâm zimmî meclis-i şer'î-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâbi'l-müstetâb sa'âdetlü Ahmed Efendi ibn Mustafa Ağa mahzarında bi't-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm ider ki medîne-i mezbûreye muzâf Beligoti Karyesi tahtında vâki' mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin bundan akdem karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Lefter ve Dimitri ve Tana nâm zimmîlerden iştirâ eylediği mâ-i cârî ki mezbûrede olan benim hissem kendi hüsn-ı rızâ ve tayyib-i ihtiyârım ile meccânen mâ-i mezbûrda olan hissemi mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye hîbe-i sahîha-i şer'iyye ile hîbe ve temlik eylediğimde ol dahî meclis-i hîbede ber-vech-i muharrer ittihâb ve kabz-ı kabûl eylediğinden sonra ba'de'l-yevm sâlifü'z-zikr mâ-i cârî-i mezkûrda olan hisse-i şâyi'amda benim aslâ ve kat'a alâka ve medhalim kalmayub mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin mülk-ı mevhuûbesi ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde ve hîbe mesfûrun ber-vech-i muharrer lisânından cârî ve sâdır olan cemî' kelimât-ı meşrûhasını el-makarr-leh mevhuûbe-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi dahî vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk-i temlîki alâ-mâ-hüv'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Rebî'u'l-âhir li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Kâtibzâde es-Seyyid İbrahim Efendi

-Muhzırbaşı Mustafa Ağa

- Kutner Suyolcu
- Mihailo Manol
- Mihailo Kantarcı
- Lefter Nikola Dame
- Karındaşı Dimitri
- Malak Zaferaki
- Apostol Bacavure
- ve gayrihum

Sahife no: 65 / Belge no: 93

Akarsu hissesinin satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midili'ye muzâfe Beligoti Karyesi mütemekkinlerinden Lefter ve Dimitri ve Vatna veledûn Nikola Dame nâm zimmîler meclis-i şer'-i şerîf-i enverde ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde işbu sâhibü'l-kitâbi'l-müstetâb sa'âdetlü Ahmed Efendi ibn Mustafa Ağa mahzarında bi-tav'ihim ve rızâ'ihim ikrâr ve takrîr-i kelâm iderler ki bey'ü'l-beyânın sudûrında değin yedimizde mülk ve hakkımız olub karye-i mezbûre tahtında vâki' bir kıt'a mülk tarlamızın derûnunda hâlî Şamar oğlu ile iştirâken olan mâ-i cârîmizi kendi hissemizi ve andan başka dereden kayaya kadar kazub gayrı su bulmasına kendü hüsn-ı rızâ ve tayyib-i ihtiyârımızla işbu müşterek-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye dört yüz gurûşa bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğimizde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve temellük ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr dört yüz gurûşu müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi yedinden tāmemen ve kāmilen ahz u

kabz ve istîfâ-yı hakk eyledik ba'de'l-yevm sâlifü'z-zikr mâ-i cârî-i mezbûrda bizim aslâ ve kat'â alâka ve medhalimiz kalmayub müşterî-i mûmâ-ileyhânın mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde bâ-yî'-i mesfûrûnun ber-vech-i muharrer lisânlarından cârî ve sâdır olan cemî'-i kelimât-ı meşrûhası el-makarr-leh müşterî-i mûmâ-ileyh dahî vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk eylemeğin bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Rebî'u'l-âhir li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Kâtibzâde es-Seyyid İbrahim Efendi

-Muhzırbaşı Mustafa Ağa

-Mali Şamar oğlu Kotno Suyolcu

-Mihailo Kantarcı

-Malaka Zaferaki

-Apostol Becavore

-ve gayrihum

Sahîfe no: 65 / Belge no: 94

Midilli'de inşâ olunan fırkateynin denize indirilebilmesi için liman temizliğine harcanan meblağın, limanı kirleten sabunhânelerin atıksularından kaynaklandığı için sabunhâne sahiplerinden tahsiline dair fermân kaydı.

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ül-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli

Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlâ Kapudân-ı Deryâ düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Mehmed Tahir Paşa edâma'llâhü teâlâ iclâlehûnun takdîm eylediği takrîri me'âlinde sen ki nâzır-ı mîr-i mûmâ-ileyhsin Midilli sahasında inşâ olunub hitâmı kuvve-i mîriyyeye gelmiş olan bir kıt'a fırkateyn-i hümâyûnumun rû-yı deryâma tenzîli için Midilli limânı tathîri zımnında Tersâne-i Âmirem tarafından dolab ve tarak irsâli tarafından inhâ olunmuş ve lîmân-ı mezkûrun tathîri için mukaddemâ Tersâne-i Âmiremden dolab ve tarak gönderilmediği mesbûk ise de bu makûle dolab ve tarak elli bin gurûş ile vucûda geleceğine ve lîmân-ı mezkûrun tathîre muhtâc olması etrâfda bulunan sâbûnhânelerin itilâf suyu redîsinden neş'et eylediği tahkîk kılınmış idüğüne binâen zikr olunan dolab ve tarak bundan akdem irsâl olınarak mukâbelesinde mezkûr sâbûncular ashâbından elli bin gurûş tahsîl ve celb ile ilerüde dahî lîmân-ı mezkûr ne vakte kurtulubda dolab ve tarak marlûb olunur ise yine ol miktâr meblağ ahz ve tahsîl olınacağı tarafına bildirilmiş olduğu beyânıyla mârru'z-zikr vurûd iden elli bin gurûşun Tersâne-i Âmirem hazînesine îrâd-ı kayd olunmak üzere zimmet pusulası tahrîr için bâş muhâsebeye kayd olunub Tersâne-i Âmirem zimmeti defterlerine ilm u haberi î'tâsıyla ifâde-i hâli mebîn emr-i şerîfim isdârı husûsunu ifâde ve ifhâm itmekden nâşî mûcebince tanzîmi husûsına irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol vechle bâş muhâsebeye kayd olınarak Tersâne-i Âmirem zimmeti defterlerine ilm u haberi tahrîr ve î'tâ itdirilmiş olmağla ifâde-i hâli mebîn işbu emr-i âlîşânımda isdâr ve tesyâr olunmuşdır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmun oldıkda mûcib-i muktezâ-yı emr-i şerîfim imtisâl ve mutâba'at eylemek bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod fî'l-yevmi't-tâsi' aşara Cemâziye'l-evvel li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 66 / Belge no: 95

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Midilli'ye muzâfe Ayamarina Karyesi mütemekkinlerinden şahsı ta'rif-i şer'-î ile mu'arrefe olan Mülşeni bint Benaş Çatalbaşı nâm nasrâniyye meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâbi'l-müstetâb Ahmed Efendi ibn Mustafa Ağa mahzarında bi't-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âtî'l-beyânın sudûrına değin yedimde mülk ve hakkım olub karye-i mezbûre tahtında vâki' bir kıt'a tarlamin derûnundan yenbû' iden mâ-i cârîmi kendü hüsn-ı rızâ ve tayyib-i ihtiyârım ile işbu müşteri-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'ye iki yüz gurûşa bey' ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve kabz-ı kabûl eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr iki yüz gurûşu müşteri-i mûmâ-ileyh Ahmed Efendi yedinden tamâmen ve kâmilan ahz u kabz ve istifâ-yı hakk eyledim ba'de'l-yevm sâlifü'z-zikr mâ-i cârî-yi mezkûrda benim aslâ ve kat'â alâkam ve medhalim kalmayub müşteri-i mûmâ-ileyhin mülk-ı müşteriâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde bâyi'-i mesfûrenin ber-vech-i muharrer lisânından cârî ve sâdır olan cemî' kelimât-ı meşrûhasını el-makarr-leh müşteri-i mûmâ-ileyh dahî vicâhen tasdîk şifâhen tahkîk itmeğın mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Cemâziye'l-âhir li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Andonaki Açı Apostol

-Malaka Zaferaki

-Apostol Bicavedere

-Stodpovaşi

-Nikola Koca

-Dimtiri

-ve gayrihum

Sahîfe no: 66 / Belge no: 96

Alacak verecek davasını hâvî i'lâma cevâben yazılan fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Cezîresi Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Parşini nâm zimmînin Midilli Cezîresi mütemekkinlerinden eniştesi Bakkalbaşı Nikola nâm zimmî zimmetinde iki yüz kırk beş senesinden berü yiğirmi bin gurûş alacak hakkı olup bi'd-defa'ât taleb ve almak murâd eylediğinde virmekde muhâlefet üzere olduğu mersûmun mukaddemen bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve'l-istid'â çâvuş mübâşeretiyle mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmaz ise müdde'â-aleyhin Der-i Aliyyeme ihzârı bâbında işbu sene-i mübâreke evâhir-i Rebî'u'l-evveli'nde sâdır olan emr-i şerîfimle mesfûr Nikola huzûr-ı şer'a ihzâr ve mersûm Parşini'nin zikr-i âtî husûsda da'vâya salâhiyeti olmadığından mersûm Parşini'nin anası Servaye nâm nasrâniyye ile terâfu'larında benim kızım ve mersûm Nikola'nın zevcesi Rikne bundan bir kâç sene mukaddem bilâ veled hâlike oldıkda cezîre-i mezbûrede vâki' bir bâb mülk menzil ve kürûmı mevcûd bâğ ve zeytûn eşcârı benim mülküm iken merkûm Nikola kızım hâlike-i mersûmenin terekesine bi'l-idhâl beyne'l-verese taksîm itdirmeğle su'âl olunub şer'ân alıvirilmek matlûbumdır didikde gıbbe's-su'âl mersûm Nikola cevâbında bundan otuz altı sene mukaddem zikr olınan menzil ve bâğ ve zeytûn eşcârını karye-i mersûmeye alâ-tarîki'l-cihâz hîbe ve temlîk idüb hâlike-i mersûme emlâk-ı mezkûreyi tasarruf üzere iken hâlike olup beynlerimizde aksâm murâd eyledikde mersûme Servaye hîbeden rucû' eyledim idi deyü hisse virmekden imtinâ' eyledikdiğinden bundan iki sene

mukaddem huzûr-ı şer' de terâfu'-ı şer'-i şerîf olduğımızda emlâk-ı mezkûreyi hâlike-yi mersûmeye hîbe ve temlîk eylediğini ikrâr idüb lâkin hibemden rucû' eyledim didikde akrebiyyet mâni'-i rucû' olmağla terekeye idhâline hükm olunarak sûk-ı sultânîde bey'-i bi'l-mezîd ile on iki bin gurûşa benim üzerimde karârdâde olarak sâir terekesi olan altı bin gurûş ile cem'ân on sekiz bin gurûş beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olındıkda dokuz bin gurûşa bana bânîsi mersûme ile er karındâşları Paraşni ve Panayot'a isâbet ile üç bin gurûş dahî mersûmûna edâ eyledim didikde mersûm huzûr-ı şer' de hîbe ve temlîk ve yine rucû' eylediğini inkâr itmeğle mersûm Nikola'dan beyyine taleb olındıkda cezîre-i mezbûrede me'zûnen bi'l-iftâ olan el-Hâcc Ebubekir zîde ilmuhû ve Mustafa bin Mehmed meclis-i şer'a hâzırân olub edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eyledikleri ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâki' olub mersûmenin bî-vech-i şer'î mu'ârizadan men' ve def' olındığı nâtık-ı vârid olan i'lâm mazmûnı emr-i şerîf-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmiş olduğu beyânıyla a'lâ mahâl siyâkında emr-i şerîfim sudûrı niyâzında olduğunu sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin bu def'a Sûdde-i Sa'âdetime vârid olan i'lâmında derc ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî mukaddem vârid olan i'lâm mazmûnı emr-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmiş olmağın i'lâmı müş'ir işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdur imdi ber-vech-i muharrer mukaddem vârid olan i'lâm mazmûnı virilân emr-i âlî-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmiş olduğu ma'lûmun oldıkda husûs-ı mezbûr zımında mesfûr Nikola'ya bî-vech-i şer'î dahl u ta'arruz itdirûlmeyüb men' ve def'i husûsına mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fi'l-evâhir-i şehri-i Rebî'u'l-âhir li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-9 C. sene 251

Sahîfe no: 66 / Belge no: 97

Berâtlı tüccarın berâtını kaybetmesi üzerine verilen tecdîd-i berât kaydı.

Nişân-----ı şerîf-i âlîşân-ı sâmi-mekân-ı tuğrâ-yı garrâ

Yâverî-i tevfi-k-i bârî ile a'mâr-ı memâlik ve tevsî'-i ticâret-i mutallakâ-i nizâm-ı hâl tüccâr-ı ra'yyet husûlüne ri'âyet ve nezâret-birle bu bâbda iktizâ iden esbâb-ı vesâili istihsâle mütevakıf ve menût ve kânûn-ı kavâ'id düvel ve rusûm-ı dâin-i millet bi'l-ittifâk bu nizâm üzere mütedâvil ve merbût idüğü müsellemler oldığına binâen el-hâletü hâzihî berren ve bahren Acem ve Hindistan ve Avrupa ticâretiyle me'lûf olan ve bundan böyle izhâr-ı hâhiş ve arzu iden Devlet-i Aliyyem re'âyâsının ticâretleri taht-ı râbita ve nizâma idhâl olındığı sûrette ticâretlerine vüs'at gelüb hem tâife-i mersûmeye ve hem gümrükler îrâdına menâfi' kesîreyi mûcib olacağı umûr-ı vâzihadan olmağla re'âyâ-yı Devlet-i Aliyyemden olub Acem ve Hindistan ve Avrupa ticâretine hâhişgir olan tüccâr haklarında bâ-irâde-i seniyye virilân nizâmda kâin mersûme beyrinde cümlelerin inzimâm-ı re'y ve intihâbıyla iki nefer vekîl nasb ve ta'yîn kılınub ve beher sene mersûm vekiller tebdîl olarak cümlelerin ma'rifet ve intihâbıyla ahzları yine bâ-emr-i âlî ta'yîn olunmak ve tâife-i mersûmenin ticâretleri Acem ve Hindistan ve Avrupa beyrinlerine münhasır olmağla müste'men tercümânları ve haddatkârlarının nâil oldukları imtiyâz ve emniyet ve müsâade ve himâyet tamâmen bunların haklarından bilâ istisnâ icrâ kılınması rûsûm-ı ra'yyet-i perverîden olduğu ecden intihâb olınacak vekîllere ve ale'l-husûs bi'l-cümle tâcirlere ve hizmetkârlarına zikr-i âtî ticâret şerâiti derc ve beyânıyla başka başka berâvât evâmir i'tâ olunması husûsı bâ-hatt-ı hümayûn virilân nizâmdan mûnderic olmakdan nâşî re'âyâ Devlet-i Aliyyemden olub Acem ve Hindistan ve Avrupa ticâretiyle me'lûf olan Midilli'de mütemekkin râfi'-i tevkî'-i refî'-i şân-ı hâkânî Açı Dokaki veled-i Açı Yevan Kanbur nâm tâcir yedine ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı mukaddem i'tâ olunan berât-ı şerîfim zâyi olmuş olduğundan tâcir-i mersûm yedine zâyi'inden bir kıt'a berât-ı şerîfim i'tâsı bu def'a mahallinden yâ ilâm niyâz ve istid'â kılınmış idüğünü tüccâr vekîlleri memhûr arz u hâllerile inhâ eyledikleri beyânıyla zâyi' olan berât-ı şerîfim vakten mine'l-evkât her kimin yedinde zuhûr ider ise amel ve itibâr olunmıyarak ahz ve sitâlde hıfz içün Der-i Sa'âdetime irsâl olunmak şartıyla mücededen bir kıt'a berât-ı âlîşânım i'tâ

kılınmasını tüccâr-ı mersûmenin nâzırı olan Dîvân-ı Hümâyûnum beylikçisi vekîli iftihârul-emâcid ve'l-ekârim İbrahim Sarım dâme mecduhû bâ-takrîr ifâde idüb kuyûda lede'l-mürâca'a tâcir-i mersûm yedine Eropâ ve Acem ve Hindistan ticâretinden olmak üzere iki yüz otuz üç senesi evâhir-i Zîl-ka'desinden mufasssala berât-ı şerîfim virildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere zâyî'nden işbu nişân-ı hümâyûnı virdim ve buyurdum ki mersûm kemâkân defter-i tüccârdan olub tüccâr-ı mersûmeden hasbe'l-iktizâ biri veyâhûd hizmetkârı ve âdemleri li-ecli't-ticâre bir mahalle gitmek murâd eyledikde vekîlân-ı mersûmânın memhûr arz-ı hâlleriyile istid'â olındıkda ticâret şurûtı derc ile işbu müste'menân tercümân ve âdemlerine i'tâ olındığı misüllü yol âmirleri virile ve müste'menân tercümânlarının kendüleri ve evlâd u iyâllerinin me'kûlât ve meşrûbât ve melbûsâtlarına dahl u ta'arruz olunmadığı misüllü bunların dahî evlâd-ı iyâllerinin me'kûlât ve meşrûbât ve melbûsâtlarına kat'iyen dahl u ta'arruz olmaya ve ashâb-ı berâvât olan tüccârın bulındıkları mahallare yanlarından bulunmak şartıyla başka başka emr-i şerîfimle tahsîs kılına ikişer nefer hizmetkârları işbu imtiyâzâta aynıyla nâil olalar ve işbu zikr olunan iki nefer hizmetkârın biri iktizâ ider ise İzmir'de ikâmete nâil-i dûn olına ve ashâb-ı berâvâtdan birinin her kimde olur ise olsun mümzâ ma'mûlün-bih temessük mücebince vekîlleri ve esnâfının tevâtüren tehâvünleriyle millet-i matlûbı oldıkda yedinde olan temessükü hâkime ibrâz ve lede's-subût matlûb olan meblağ tahsîl olunub yüzde ikiden ziyâde resm mutâlebe olmaya ve gerek müslim ve gerek millet-i sâireden her kangısıyla ashâb-ı berâvâtın da'vâları zuhûrunda dört bin akçeden ziyâdeye resîde olan da'vâ kenâr mahkemelerde görülmeyüb arz odasında huzûr-ı asefide rû'yet ve fasl olına ve tüccâr-ı mersûmeden birini gerek ehl-i İslâm ve gerek re'âyâdan biri li-ecli't-terâfu' mahkemeye veyâhud bâb-ı âliye götürmek murâd eyledikde zâbitân tarafından tekdîr ile

Sahîfe no: 67 / Belge no: 97 devâmı

mu'âmele ve kesr-i i'tibârını mûcib olacak vaz'-ı vukû'a gelmemek için berâtlu tüccâr ve hidmetkârları nâzırları tarafından mübâşir ta'yîniyle kaldırılıb âher tarafdan mübâşir ta'yîn olunmaya ve habisleri iktizâ ider ise yine nâzırları ma'rifetiyle habs olına ve bunların ticâretlerinin ekseri Frengista'na mahsûs olduğına binâen müste'menân ile nizâ'ları zuhûr ideceği meczûm olmağla bunların umûr ve husûslarına ve hesâb ve kitâblarına ve fasl u hasm müdde'âya dikkât ve idhâl ve ihrâclarına nezâret ve rû'yet eylemek üzere Dîvân-ı Hümâyûnum beğlikçisi olanlar nâzır ta'yîn ve Dîvân-ı Hümâyûnum tercümânı bulunanlar ma'rifeti ve tarafından bi'l-intihâb me'mûr olacak mümeyyiz-i bazârgânlar ma'rifetiyle evvelâ fâ'ide-i tüccâr üzere da'vâ ve nizâ'ları lede'l-rû'ye nâzır-ı mûmâ-ileyh bâ-takrîr makâm-ı vâlâ-yı riyâsete arz ve eğer şer'-i şerîfe mürâca'atları lâzım gelür ise bâlâda beyân olındığı üzere âher mahallerde rû'yet olunmayub arz odasında şer'le görölüb fasl olına ve müste'menânın taşrada dört bin akçeden ziyâde olan da'vâları Âsitâneye havâle olınmak mehavvel-nâmeleri şurûtdan olduğu misüllü bunların dahî müste'menân ile olan nizâ'ları kezâlik Der-i Aliyyeme havâle kılınmak ve'l-hâsılı re'âyâ-yı Devlet-i Aliyyem tüccârının kangı devlet tâcirleriyle nizâ'ları zuhûr ider ise devletim beyninde mün'akid olan ahdnâme şurûtı icrâ olunub bed-dikkatde hilâfı tecvîz olunmaya ve tâife-yi mersûmenin taht-ı râbitaya idhâl olınmalarından maksûd ancak ticâretlerine vesîle-i yesâr ve muhavvelet olınmak kaziyesi olmağla tüccâr-ı mersûmenin göturdükleri emti'â kangı devletin metâ'ı ise memâlik-i mahrûsem mahsûlâtı istisnâ ve kemâ-fi's-sâbık ahz olunub ale'l-ittlâk Firengistan mâlları için ya'nî kangı devlet ve deryâ emti'â ve eşyâ ve erzâkı her ne cins ve nev'den olur ise olsun ol devletin ta'rifesi üzere ve Acem ve Hindistan emti'aları dahî zikr olunan ta'rîfelere kıyâsen yüzde üç hesâbı ile resm-i gümrük edâ eyleyeler memâlik-i mahrûsem mahsûlâtı olan emti'a ve eşyâ ve erzâk her ne ise mâdem ki memâlik-i mahrûsemden memnû'âtından olmıyarak sahîh Acem ve Hindistan ve Avrupa câniblerine berren ve bahren nakl murâd eyleyeler kezâlik nakl idecekleri devletin ta'rifesi üzere ve Acem ve Hindistan taraflarına nakl

olunacak emti'a ve eşyânın dahî resm-i gümrüklerin yüzde üç hesâbıyla bu ta'rifelere kıyâsen edâ idüb yedine ma'mûlün-bih edâ tezkeresi aldıktan sonra mükerrer ve ziyâde gümrük ve gümrük izinnâmesi ve harc-ı gümrük ve masdariyyet ve reft-i gümrük nâmıyla bir akçe ve bir habbe taleb olunmaya ve eğer gümrük ümenâsı taraflarından ziyâde ve mükerrer gümrük nâmıyla akçeleri alınur ise derhâl edâ itdirile ve tüccâr-ı mersûm vülât ve hükkâm ve voyvodagân taraflarından hilâf-ı şer'-i şerîf mücrîm olındıklarına ber-vechle rızâ-yı hümayûnum olmayub sâye-i mülûkânemde âsûde hâl olmaları mültezim-i şâhânem olduğına binâen her hâlde himâyet ve sıyânet olunub ve zulmen alınan akçeleri derhâl îcîb idenlerden tahsîl olına ve ashâb-ı berâvât olan tüccâr ve hidmetkârları umûr-ı vilâyet ve kocabaşılık misüllü husûsâta vechen mine'l-vucûh müdâhale eylemeye bu husûs akdem esbâb-ı imtiyâz ve nizâm olmağla bu vakitden hilâf-ı tecvîz olunmaya şu kadar ki eğer ba'zı memâlikde berâtlu olandan mâ'adâ erbâb-ı ta'yînden kocabaşılığa şâyân re'âyâdan kimesne bulunmayub âmme-i re'âyânın rû'yet-i umûrları ve nizâ'dan masûn olmaları içün berevât-ı ashâbı olan re'âyâdan birinin kocabaşı olması zarûri îcâb iderek ol memleketde olan re'âyânın istid'âlarıyla muhtârları olur ise cümlelerin re'y ve rızâsıyla fakat o makûle mahalde kocabâşılığı rû'yet eylemesi câiz ola lâkin kocabaşı olacak şahıs dahî işbu imtiyâzâta binâsına mebnî sâirinden serbest olması sebebiyle re'âyâ hakkında bir gûna ta'addî ve etvâr-ı nâ-şâyeste vechen mine'l-vucûh tasaddî eylemeye ve ider ise kendüye vahîm olacağı bildirile ve tüccâr-ı mersûmeden mürd olanların dükkân ve oda ve sâir emlâkları cânib-i şer'-den başka ve nâzırı tarafından başka mümeyyiz olunub emvâl-i metrûke ve emvâl ve âkâr ve sâir cüz'î ve küllî eşyâ ve nukûdlarına cânib-i mîrîden ta'arruz ve temhîr ve zabt olunmayub sagîr ve sagîreleri bulunub şer'ân tahrîri lâzım gelenlerden dahî ziyâde resm talebiyle tazyîk itdirilmeyüb ber-muktezâ-yı şer'-i şerîf beyne'l-verese nâzırı nezâretiyle taksîm itdirile ve sagîr ve sagîre ve gâib ve gâibesini olmayub beyne'l-verese taksîm murâd olunmayan tereke dahî bir dürlü cebren ve ibrâm ile tahrîr itdirilmeye ve berât-ı âlî ile nâil-i imtiyâz olan tüccâr ve evâmir-i aliyyemle hidmetkârları olanlara fîmâ-ba'd cizyedâr ve

kolcular tarafından kâğıd i'tâsı vesîlesiyle ta'addî ve müdâhale olunmayub tüccâr-ı mersûm ve hizmetkârlarının kalem-i cerîdesinden ale'l-inkırâz esâmîsini mebîn defteri ihrâc-birle a'lâ cizye olan iki gurûş iken sa'yen li'l-mîrî sekiz zamm ile ashâb-ı berâvât-ı senevî virecekleri yigirmi bir gurûş cizyesi iki yüz otuz iki ve kırk üç târîhleri zamîmesinden başka elli senesi Muharreminden i'tibâren umûmî vâki' zamm-ı cedîd ile ma'ân ve evâmir-i aliyyem ile hizmetkâr olanlar şurût ve nizâmları muktezâsınca dört gurûş zammıyla viregeldikleri evâsıt cizyelinin otuz iki kırk ve kırk üç seneleri zamîmesinden mâ'adâ yeni olan zamm ile berâber beher sene gurre-i Muharremden nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne cizye vâridâtına teslîm eyleyeler ve işbu cizye meblağı ne miktâra bâliğ olur ise beğlikçi-yi Dîvân-ı Hümâyûnum bulunanlar ber-mûceb-i defter Avrupa tüccârı vekîllerinden topunı ahz idüb defterleri mûcebince Âsitâne cizyedârına i'tâ eyleyeler ve bu cihet ile yedinde berât-ı şerîfe ve hizmetkârlık emri olanlara cizye kâğıdı teklîf olmaya ve bu imtiyâz için tüccâr-ı mersûme hizmetkârlarının kendi haklarına mahsûs olub evlâd ve müte'allikâtları ve yedinde emr-i âlîşânım olmıyan hizmetkârları kemâ-fi's-sâbık cizye kâğıdı ahz eyleyeler ve yedlerine berât ve evâmir-i şerîfim virile tâcirler Devlet-i Aliyyemin ra'yyetini bilüb her hâlde ırz ve edebleriyle olub mugâyir-i resm-i ra'yyet ve ubûdiyyet hareketiden bulunmayub haklarında bu vechle zuhûr iden inâyetimin şûkrünü edâ ve devâm-ı ömr ü devlet ve kavvâm-ı şevket-i şâhânem da'vâtına iştigâl ve mevâzîn üzere olalar şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fîl-evâhir-i şehir-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad-vasala fî-25 C. Sene 251

Sahîfe no: 67 / Belge no: 98

1249-1250 tarihlerinden bakaya kalan ve İstanbul ihtiyâcı olan zeytinyağ ve sabunların düzgün bir tertiple gönderilmesi ve bundan sonra gönderilmek üzere hazırlananların uyuşdurulması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ül-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvân el-müteşerri'n Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân zikri âtî husûsa bu def'a mahsûs mübâşir ta'yîn olunan bâb-ı âlî hademsinden Ali zîde kadruhû ve Midilli'de revgan-ı zeyt ve sâbûn resm-i mîrîsi tahsiline me'mûr Salih Beğ ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli ve Edremid ve sâir ol havâliyûn beher sene der-Sa'âdetime mürettib olan yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûnnun senesini tekmîlinden mukaddem tamâmen ve kâmilten Der-i Sa'âdetime irsâli ve tesbîline revgan-ı zeyt müdiri olanlar tarafından makbûz senedâtı ahz olunarak ilerüsüne tertîbinin dahî vakt ve zamânıyla gönderilmesi husûsı mahâl-i merkûme vucûh-ı ahâli ve kocabâşları ta'ahhüdûyle mukaddemen nizâma rabtıyla bu mâdde zımnında bi'd-defa'ât evâmir-i celîle-i mülûkânem tastîr ve tesyâr kılınmış iken revgan-ı zeyt ve sâbûn ashâbından ba'zılarının tama'-ı hâmlarından nâşî hilâfî hareket vukû'ıyla el-hâletü hâzihî ba'zı mahallerde kırk dokuz senesi tertîbinden bekâ kalmış ve ba'zı yerlerden dahî elli senesine mahsûben cüz'î yağ vurûd idüb ol dahî çâmur gibi gâyet bulânık bir işe yarâmamış olduğundan ve ez cümle takdîm kılınân bir kıt'a defter mantûkınca Midilli Cezîresi'nin senevî kırk dört bin altı yüz kantâr revgan-ı zeyt ve ve yigirmi iki bin üç yüz kantâr sâbûn hissesi olarak kırk dokuz ve elli senelerine mahsûben iki senelik ma'lûmü'l-miktâr yağ ve sâbûndan işbu elli bir senesi Cemâziye'l-evvelî'nin yigirmi birinci gününe kadar ceste ceste tevârüd iden yetmiş bin altı yüz otuz kantâr revgan-ı zeyt ve yigirmi altı bin dokuz yüz elli altı kantâr sâbûn bâ-tenzîl on

sekiz bin beş yüz altmış sekiz kantâr revgan-ı zeyt ve on yedi bin altı yüz kırk dört kantâr sâbûn elli senesi Hızıresinden bâkî kalarak henüz vurûd itmemiş idüğinden bahsle ol bâbda te'kidât-ı lâzıme-yi hâvî evâmir-i şerîfem sudûrını hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûnumdan memâlik-i mahrûse-i şâhânemde husûle gelân revgan-ı zeyt ve sâbûn idâresi maslahatına me'mûr kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed Hamdi zîde mecduhû bâ-takrîr ifâde idüb tertîbât-ı mezkûrenin vakt ve zamânıyla Der-i Sa'âdetime irsâl olunmıyarak bu vechle geciktirilmesi Dâru'l-Hilâfeti'l-Aliyyem sekenesinin müzâyaka ve zarûretlerine bâ'is ve bâdî ve min-küllî'l-vucûh rızâ-yı meyâmine iktizâ-yı mülûkâneme mugâyir ve mûnâfî bir keyfiyet olarak mühâsır olanların icrâ-yı te'dîbleri lâzım gelmiş ise de bakâyâ-yı mezkûrenin serî'ân ve âcilen tahsîl ve Der-i Sa'âdetime irsâl ve tevsîline ikdâm ve dikkat olunmak şartıyla bu def'alık ol sûretten sarf-ı nazar olınarak husûs-ı mezkûre mûmâ-ileyhe mahsûs mübâşir ta'yîn ve sâir lâzım gelân mahallerde başka başka evâmir-i şerîfem tasfîr ve tesbîl kılınmış olmağla siz ki nâzır-ı kapucıbaşı ve nâib ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı fermân-ı celîlü'l-ünvânımda keyfiyeti lâzım gelenlere ifâde ve tefhîm-birle Midilli Cezîresi

Sahîfe no: 68 / Belge no: 98 devâmı

elli senesi hissesinden bâkî kalân sâlifü'z-zikr on sekiz bin altmış sekiz kantâr revgan-ı zeyt ve on yedi bin altı yüz kırk dört kantâr sâbûnun ma'rifetiniz ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ve vucûh-ı ahâlî ve kocabâşıları ma'rifetleriyle kat'ân imrâr-ı vakt olınmaksızın îcâb ve iktizâ idenlerden tamâmen ve kâmilten tahsîl ve mîr-i mûmâ-ileyhin sâlifü'l-beyân takrîrinden müstefâd olduğu üzere bundan başka hîn-i tertîbde açıkta kalub kangı kazâ mahsûldâr olur ise ol kazâ tarh ve tahmîl olunmak üzere irsâline ta'ahhüd olunan üç bin sekiz yüz bir kantâr revgan-ı zeyt ve bin dokuz yüz otuz beş kantâr sâbûn diğer kazâlar ile muhâbere olınarak münâsib ve mahsûldâr kazâların beher hâl uyuşdurulub

cümlesinin berât-ı evvel Der-i Sa'âdetime irsâl ve tesbîli emrine bi'l-ittifâk kemâl-i ikdâm ve musâra'at ve hilâfından be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen Dîvân-ı Hümâyûnumdan mahsûsen bu evm-i celîlül-kadrım ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile tesyâr olınmışdır imdi bu husûs Der-i Sa'âdetimde sâkin ibâdullâhın havâyic-i zarûriyyelerine dâir umûr-ı mu'tenâ-bihâdan olduğına mebnî bakâyâ-yı mezkûrenin ber-minvâl-i muharrer ma'rifetiniz ve mübâşir-i mûmâ-ileyh vucûh-ı ahâli ve kocabâşıları ma'rifetleriyle îcâb ve iktizâ idenlerden bâyy-i vechin kâne tamâmen ve serî'ân tahsîline birân akdem bu tarafa irsâli ve açıktaki kalan mezkûru'l-mitâr revgan-ı zeyt ve sâbûn dahî minvâl-i muharrer üzere uyuşdurularak tertîb-i mezkûrun ikmâl-i irâde-i aliyyem muktezâsından idüğü ve bundan sonra dahî ıgmâz ve rehâvetiyle bakâyâ-yı mezkûre bir gûne avk ve te'hîr olunur veyâhud nizâmının hilâfı vaz'ı ve hareket vukû' bulur ise mütecâsir olan ve ruhsat virenlerin derhâl te'dîbât-ı lâyıkları icrâ olınacağı ma'lûmunuz oldıkda ânâ göre amel ve hareket ile infâz-ı emr ve irâde-i aliyyeme cümleliz bi'l-i'timâd sarf ve sa'y ve kudret ve hilâfından gâyetü'l-gâye hader ve mücânebet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin muktezâ-yı me'mûriyetin üzere sen dahî ol cânibe varub bakâyâ-yı mezkûreyi ber-minvâl-i muharrer lâzım gelenlerden tamâmen tahsîl ve sâlifü'z-zikr açıktaki kalân revgan-ı zeyt ve sâbûn dahî bâlâda beyân olındığı vechle uyuşdurarak tertîb-i mezkûr tetmîm ve tekmîl-birle cümlesinin Der-i Sa'âdetime irsâl ve tesbîl olınmasını istihsâle mübâderetle icrâ-yı muktezâ-yı kâr-güzârı ve sadâkat ve itmâm-ı emr-i mübâşerete dâmen-dermeyân-ı gayret ve hilâf-ı vaz' ve câlet vukû'ını tecvîzden ittikâ ve mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fî'l-evâil-i şehr-i Cemâziye'l-âhir sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Vasala fî-11 B. sene 251

Sahîfe no: 68 / Belge no: 99

1249-1250 tarihlerinden bakaya kalan ve İstanbul ihtiyacı olan zeytinyağı ve sabunların derhal İstanbul'a gönderilmesi hususunda Kaptan-ı Derya buyuruldusu.

Şerâyi'-i şî'âr Edremid ve Ayvalık ve Yunda Adası nâibleri efendiler zîdet fazluhum kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân voyvodaları ve yâğ müdiri ağâları zîde kadruhûm ve kocabaşlar bâ-sırrıhum inhâ olunur ki Der-i Sa'âdet tertîbi olarak iki yüz kırk dokuz ve elli senelerine mahsûben kazâlarınızdan bakâyâ kalân ma'lûmü'l-kantâr revgan-ı zeyt ve sâbûnun yerlû yerinden cem' ve tahsîl ve Âsitâne-i Sa'âdete irsâl ve tesbîli bâbında hademe-i Devlet-i Aliyyemden Ali Ağa mübâşeretıyla taraflarınıza hitâben sâdır olan fermân-ı âlî mûcib ve muktezâsı üzere matlûbât-ı mezkûrenin ber-kıdem-i akdem tahsîl ve irsâlini emr-i şerîfin sūr'at-i tenfîz ve icrâsı lâzıme-i hâlden iken şimdiye kadar mübâşir-i mûmâ-ileyh birer miktâr revgan-ı zeyt ve sâbûn i'tâsıyla kûsûrunun cem' ve tedârikinde betâ'et olınmakda idüğü mesmû'umuz olmağla imdi siz ki muhattabûn-ı mûmâ-ileyhim ve kocabâşı-i mersûmlarımız vusûl-i buyûruldumuzda kırk dokuz senesi bakâyâsını tamâmen cem' ve tahsîl ve donânma-yı hümâyûnum ile Midilli Cezîresi'ne avdetimizden mukaddem Der-i Sa'âdete irsâl ve tesbîli dâmen-dermeyân-ı gayret ve bakâyâ-yı mezkûrenin tekmiilinden sonra elli senesi tertîbinden dahî ne miktâr matlûbât vâr ise ânın dahî peyder pey tahsîl ve irsâl-i emrine i'tinâ ve dikkat ve eğer avdetimde sene-i merkûme bakâyâsından bir dirhemi girüye kalmış ve gönderilmemiş bulunur ise sonra cevâba kâdir olamayacaklarınız mukhakkak bilerek ânâ göre sūr'at-i tahsîl ve tesbîle mübâderet ve hilâfından hader ve mücânebet eylemeniz bâbında dîvân-ı donânma-yı hümâyûn ve Livâ-yı Gelibolı'dan işbu buyûrıldı tahrîre ve ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh i'tâen tesyâr olunmuşdur be-minnehu te'âlâ vusûlünde ber-mûceb-i buyûrıldı amel ve hareket eylesüz deyü buyûrıldı fî-17 B. sene 251

Sahîfe no: 68 / Belge no: 100

Mülk satışına dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli sâkinelerinden olub zâtı takrîr-i şer'î ile mu'arrefe olan Şerife Hadice nâm hâtûn meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu sâhibü'l-kitâb Buladanlızâde Ahmed mahzarında bi-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb bey'-i âtiyyü'l-beyânın vukû'ına değîn yedimde mülk ve hakkım olub Medîne-i Midilli'ye muzâfe Komi Karyesi'nde Boğa tımârında balamutluk dimeğle arîf etrâf-ı erba'adan Nalband Hasan Ağa ve Harbutluzâde Hakir Ahmed mülkleri ve Devriş oğlu Devriş mülkü ve müşterî-i merkûm mülkü ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğü bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside-i muhtıladan ârî yeri bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'ya beş yüz gurûşa bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğimde ol dahî ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabz-ı kabûl eyledikten sonra sâlifü'z-zikr zeytûnlük-ı mahdûd-ı mezkûrda be-müştemilâtihâ benim aslâ ve kat'â alâka ve medhâlim kalmayub müşterî-i mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'nın mülk-ı müşterâsı ve dâhil-i kabza-i tasarrufı olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Recebi'l-ferd li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Hâfız es-Seyyid Mehmed Ağa

-Mülâzımzâde Ahmed Reis

-Buladanlızâde Süleyman Ağa

-Monla Süleyman Bayrakkârzâde

-Muhzırbaşı Mustafa Ağa

-ve gayrihum

Sahîfe no: 68 / Belge no: 101

Mülk hibesine dair hüccet kaydı.

Midilli'ye tevâbi'i mahallâtdan Metropolid Mahallesi mütemekkinlerinden olup şahsı ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefe olan Urbate veled-i Açı Dimitri nâm nasrâniyye meclis-i şer'de kız karındâşım Avsode nasrâniyyenin kebîr oğulları olup işbu bâ'isü's-sefer Vasil ve Bogor ve Yani ve Andon veledün Minhal Morele nâm zimmîler mahzarında bi-tav' ve'r-rızâ kemâ bi'l-kerre ve'l-cüz'i ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb akd-i câni'z-zikrin sudûruna değin yedimde mülk ve hakkım olup medîne-i mezbûre civârında vâki' etrâf-ı erba'adan Açı Kotnor Kovacu ve Malalko Açı Bavli mülkleri ve tarafeyni tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz eşcâr-ı zeytûn ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmireyi müştemil bâb kulâ menzilimin etrâf-ı erba'asından üçer zirâ' mahallini mesfûr Vasil ve Boğor ve Yani ve Andon nâm zimmîlere hîbe-i sahîha-i şer'iyye ile hîbe ve teslîm ve temlîk eylediğimde anlâr dahî ber-vech-i muharrer inhâb ve kabz-ı kabûl idüb mülk-ı mevhûbeleri olduğından sonra sâlifü'z-zikr kulâ menzili ile bağçe-i mezkûrun mâ'adâ evsâtını tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu müşterî-i mesfûrdan on bin gurûşa bey' ve mahallinde teslîm ve temlîk eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr on bin gurûş zimmetlerinde iken "*hîbeyü'd-dîn-i mahall-i aliyyü'd-dîn*" fehvâsınca mesfûrun hibe-i sahîha-i şer'î ile meblağ-ı mezkûr on bin gurûş hîbe idüb anlar dahî ber-vech-i muharrer hîbe-i mezkûr ba'de'l-kabûl zikr olan kula menzili ile bağçe-i mezkûrun evsâfı mesfûrunun şirâen mülk-ı müşterâları ve semen-i mezbûr hîbeten mülk-ı mevhûbeleri olmuştur keyfemâ-yeşâ ve hasbemâ-yehtâr mutasarrıf olsunlar didikde gıbbe't-tasdîki'l-mu'teber mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Şa'bânî'l-A'zâm li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Katibzâde İbrahim Efendi

-Muhzırbaşı Mustafa Ağa

-Hasan ibn İbrahim

-Yusuf ibn Halil Ağa

-Aşkammeron Yanaç

-Panayot Cerpeme

-Çano Açı Yanaç

-Apostol Puka

-Mikailo Yani

-ve gayrihum

Sahîfe no: 69 / Belge no: 102

Mülk tasarrufiyetine müdahale davasını hâvî i'lâm kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde vâki' Ayani Karyesi sâkinlerinden zâtı ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefe olan Rukiye bint-i Mehmed nâm hâtûn meclis-i şer'-i şerîf-i enverde kızı olub işbu sâhibetü'l-hayrât Ümhan bint-i Mahmud nâm hâtûn muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm ider ki karye-i mezbûre derûnunda vâki' etrâf-ı erba'adan karye-i mezbûre çarşusu dükkânı ve kendi mülküm ve kızım mezbûre mülkü ve tarîk-i âmm ile mahdûd bir bâb menzilimi kızım mezbûre Ümhâni zabt ve tasarruf ider su'âl olunsun şer'le alıvirilmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûre Ümmühani cevâbında târîh-i kitâbdan on altı sene akdem menzil-i mezkûrı bana hîbe ve teslîm eyledi deyü def'le mukâbele eyledikde müdde'iyeye-i mezbûre vâlidesi hîbe eylediğini huzûr-ı şer'de ikrâr ve i'tirâf itmeğle alâ-mûceb-i ikrâra menzil-i mahdûd-ı mezkûrı kemâ-fi's-sâbık kızı mezbûre

Ümmühani Hâtûn'un mülk-ı mevhûbı olmak üzere tasarrufuna ba'de'l-hükm merkûme Ümmihâni Hâtûn meclis-i şer'-i âlîde i'âde-i kelâm idüb karye-i mezbûre Ugasin'de vâki' etrâf-ı erba'adan Çakal oğlu ve Sepetçi zevcesi ve Mihri Hâtûn'un ve Rikne Katrina mülkleri ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a bağçeyi bana vâlidem târîh-i vesîkadan altı sene akdem alâ-tarîkü'l-cihâz hîbe ve teslîm ve teslîm itmişken bağçe-i mezkûrı vâlidem mezbûre Rukiye Hâtûn fuzûlî zabt ve tasarruf ider su'âl olunub şer'le alivirilmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl ve'l-inkâr müdde'iyeye-i merkûme Ümmühânî Hâtûn'dan da'vâsına mutâbık beyyine taleb olındıkda udûl-ı ahrâr-ı ricâl-i müslimînden karye-i mezbûre sâkinlerinden Şerif Mustafa Ağa ibn Hâcî Mehmed Ağa ve Pehlivanoğlu Berber Ahemed nâm kimesneler li-eclû's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olındıklarında fi'll-hakîka bağçe-i mezkûrı târîh-i mezbûrda bizim huzûrumuzda kızı merkûme Ümmühânî Hâtûn'a vâlidesi merkûme Rukiye Hâtûn alâ-tarîkü'l-cihâz hîbe ve teslîm ve tesellüm idüb bu vechle sinîn-i mezbûreden berü mülk-ı mevhûbesi olduğına bizler bu husûsa şâhidleriz şehâdet dahî ideriz deyü her biri müttefi'kü'l-lafz edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı'a olmağın mûcebiyle bağçe-i mahdûd-ı mezkûrı kızı merkûme Ümmühani Hâtûn'un tasarrufuna bade'l-hükm ve't-tenbîhi's-şer'î mâ-vak'a bi't-taleb ketb ve imlâ olındı fi'l-yevmi'-tâsi' min-şehr-i Saferu'l-Hayr li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Hâcî Ömer oğlu Derviş

-Hâcî Çavuş oğlu Hüseyin Ağa

-Muhzır-ı Mahkeme Mustafa Ağa

-Kâtibzâde İbrahim Efendi

-Berber Ahmed

-Şerif Mustafa Ağa

Sahîfe no: 69 / Belge no: 103

Aslen Cezîre-i Girid ahâlisinden olup Midilli'de gemiclik san'atıyla meşgul iken ölen Mustafa Reis ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

Fî'l-asl Cezîre-i Girid ahâlisinden olup Medîne-i Midilli'de gemiclik san'atıyla meşgûl iken bundan akdem vefât iden Mustafa Reis ibn Abdullah'ın zâhirde vâris-i ma'rûfu ve ma'rîfesi olmadığından bi'l-cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâla âid ve râci' olmağla beytü'l-mâllı âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr Midilli Nâzırı atûfetlû İsmail Beğ hazretleri tarafından âtiyyü'l-beyân tereke tahrîr ve terkîme vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr olunan mü-teveffâ-yı merkûmun terekesidir ki ber-vech-i âtî zikr olunur fî-25 Ş. sene 252

Çuka şalvâr, aded/1	:	gurûş	120
Bez top, aded/1	:	gurûş	17
Köhne bornoz, aded/1	:	gurûş	3
Kısa aba, aded/1	:	gurûş	40
Köhne dülbend şâl, aded/1	:	gurûş	17
Def'a şâl köhne, aded/1	:	pâre 20	: gurûş 4
Def'a şâl köhne, aded/1	:	gurûş	27
Fes, aded/1	:	gurûş	10
Def'a köhne şâl, aded/1	:	gurûş	9
Köhne sümbül, aded/1	:	pâre 20	: gurûş 2
Kısa aba, aded/1	:	gurûş	4

Hurdavât : gurûş 17

Beyâz don, aded/1 : gurûş 27

Müteveffâ-yı merkûmun nakden zuhûrı : gurûş 68

Cemâ'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

358

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn : gurûş 140

Resm-i âdî-i mahkeme : gurûş 9

Resm-i âdî-i emîr-i beytü'l-mâl : gurûş 9

Delâliye-i eşyâ : gurûş 10

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

168

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

190

Sahîfe no: 70 / Belge no: 104

Midilli Adası'nda bulunan Mevlevîhâne'nin post-nişînî es-Seyyid eş-Şeyh Abdulkadir'e Nezâret-i Midilli Mukâta'ası fazlasından bir miktar aylık verilmesi hususunda fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşılarında Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû tevkî'i refî'i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm olaki Midilli Cezîresi'nde vâki' Mevlevîhâne'nin post-nişînî es-Seyyid eş-Şeyh Abdulkadir zîdet reşâdetuhûnun Dîvân-ı Hümâyûnuma takdîm eylediği arz-ı hâl me'âlinden dergâh-ı şerîf-i mezkûrun mu'ayyen olan yevmî elli akçe vazîfesinden mâ'adâ zâmiyye nâmı ve nâm-ı âher ile bir mahalden bir akçe medâr ma'âş olmıyarak derûnunda sâkin fukarâ ve dervişân dûçâr-ı ızdırâb oldukları senki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin tarafına bi'd-defa'ât ifâde olunmuş isede ber-vech-i isgâ olunmayub vazîfe-i mezbûrenin kat' sevdâsından başka kendüsünden sâliyân misüllü şeyler talebiyle rencîde olınmakda idüğinden bahsle dergâh-ı şerîf-i mezkûreye nezâret-i Midilli mukâta'ası fazlasından miktâr-ı kifâye ta'âmiyye tahsîs o makûle vâki' olan ta'addînin men' ve def'i husûsına müsâde-i seniyyem erzân kılınmasını inhâ ve istid'â eylediği ecluden kuyûd-ı lâzimesi emsâl-i keyfiyeti ba'de'l-ihrac şeyh-i mûmâ-ileyhin Midilli Cezîresi mâlından on akçe ve nezâret-i Midilli mukâta'ası fâizinden kırk akçe ki cem'ân yevmî elli akçe vazîfesi olub ta'âmiyyesi kaydı olmadığı kuyûddan nümâyân olmağla bu sûretde emsâline nazaran zikr olınan Mevlevîhâne'de sâkin fukarâ-yı Mevleviyye'nin ızdırâbdan tahsîlleri içün merhameten Midilli Nâzırları'nın kendü temettu'larından olarak irâde olduğu miktâr ta'âmiyye ta'yîni mücerred re'y-i âlîşânıma menût mevâtıdan idüğü bi'l-fi'l Darbhâne-i Âmirem defterdârı iftihâru'l-evâmir ve'l-ekâbir es-Seyyid Alırıza dâme uluvvuhû tarafından bâ-takrîr ifâde ve ifhâm olarak emsâline tatbîkân Midilli nâzırlarının temettu'larından olmak üzere hângâh-ı mezkûre mâhiyye yüz elli gurûş ta'âmiyye tahsîsi husûsuna irâde-i seniyye-i şâhânem müte'allik olmağla mücebince amel ve hareket olınmak fermânım olmağın işbu emr-i

âlîşânım ısdâr ve şeyh-i mûmâ-ileyh yedine i'tâ olunmuşdır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i seniyye-i şâhânem mantûk-ı emr-i şerîfimde ma'lûmun oldıkda fermûde-i hümâyûnum üzere hângâh-ı mezkûra mâhiye tahsîs kılınmış olan yüz elli gurûş ta'âmiyyenin senün kendü temettu'ndan olarak mâh be-mâh şeyh-i mûmâ-ileyh tarafına i'tâ olunması husûsuna müsâberet ve ahlâfın taraflarından dahî olvechle ibkâsı emrinin istihsâliyle taraf-ı vâzihü'l-mecd ve's-şeref-i şâhânem içün isticlâb-ı da'vât-ı cebriyeye i'tinâ ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyûrdum ki hükm-i şerîfimle vârdıkda bu bâbda ve vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûnu münîfi-birle âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren selâse ve min-şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 70 / Belge no: 105

Midili'de Aya Todori Mahallesi sakinlerinden Mali veled-i Şamar'a ait vakfiye kaydı.

Sûret-i Hücet-i Şer'iyyedir

Medîne-i Midilli mahallâtından Aya Todori Mahallesi mütemekkinlerinden olub bâ'is-i nemîka Mali veled-i Şamar nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde bi't-tav' ve'r-rızâ ikrâr ve takrîr-i kelâm ider ki medîne-i mezbûreye muzâfe Belgoti Karyesi'nde kilise tahtında vâki' lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd ve'l-müştemilât beş aded eşcâr zeytûnümü mâlımdan ifrâz idüb şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki karye-i mezbûru tahtında vâki' kendüm ihyâ ve inşâ eylediğim bir aded mâ-i cârî çeşmeye kadimden cârî olan dört masûra mikdârı mâ-i mezbûr inşâ eylediğim çeşme-i mezbûre kemâkân cârî olub sâlifü'z-zikr çeşme-i mezbûrun mahal-i menba'ından mevzi'-i cereyânına gelince mecrâları ta'mîre muktezî oldıkca mevkûf-ı

mezkûrun nemâ ve gallesinden harc ve sarf olına mâdem ki ben hayâtda oldıkca vakf-ı mezbûr yedimde olup hasbe'l-iktizâ ta'mîre muhtâc oldıkda vakf-ı mezbûrun hâsılâtından harc ve sarf olunub ezdiyâd-ı galleye kendüm mutasarrıf olam ba'de'l-helâk vakf-ı mezbûrun tevliyetine evlâd ve evlâdım mutasarrıf olup şurût-ı mezkûreye ba'de'l-ri'âye ezdiyd-ı galleye kezâlik mutasarrıf olalar sâlifü'z-zikr beş eşcâr zeytûnden çeşme-i mezbûrun mustagallâtından olmak üzere işbu vesîka-i alâ-mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olındı hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 70 / Belge no: 106

Midilli'de vârilci san'atıyla meşgûl iken ölen Cano Velayezo'nun tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'de vârilci san'atıyla meşgûl iken bundan akdem helâk olan Cano Velayezo nâm hâlikin terekesi beyân olunur hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis aşara min-şehr-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 6
Köhne yanbolu, aded/1	: gurûş 8
Musta'mel yağmurluk, aded/1	: gurûş 25
Sünbül derûnunda hurdavât	: gurûş 30
Çizme, çift/1	: gurûş 15
Bir miktâr kereste ma'a kiremid	: gurûş 180
Dükkân kirâsından bâkî	: gurûş 150

Demür varil sagîr	: gurûş 57
Ağaç varil sagîr	: gurûş 115
Derilih takımı	: gurûş 126
Nakden meblağı	: gurûş 40
Hurdavât	: gurûş 36

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

788

Minhâu'l-----ihrâcât

Deyn-i müsbet-i berây-ı Atnaş	: gurûş 55
Resm-i âdî-i mahkeme	: gurûş 79
Masârif-i lâzime	: pâre 20 : gurûş 39
Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh	: gurûş 79
Masârif-i lâzime-i mu'tâda	: pâre 20 : gurûş 39
Delâliye-i eşyâ	: gurûş 15

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

307

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

481 teslîm-i yed-i mûmâ-ileyh hazretlerine

Zeylde muharrer rûmiyyü'l-implâ bir kıt'a kefâletnâme mantûkınca ma'lûmü'l-miktâr mebâliğ'e Nemçe Konsolosu asâletlü Rimonde Catablari hazretleri huzûr-ı şer'-i şerîf-i enverde kefil-i bi'l-mâl olub her vechle zâmîn oldığını takrîr ile sâbit olarak sicil-i mahfûzda kayd-birle bi'l-iltimâs işbu mahalle sebt ve tahrîr olındı fî-25 RA. sene 56

Sahife no: 71 / Belge no: 107

Aslen Beğşehirî ahâlisinden olup Midilli Nâzırı İsmail Beğ'in hizmetinde istihdâm üzere iken ölen Abdûlbaki ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

An-asl Beğşehirî ahâlisinden olup Medine-i Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlü beğefendi hazretlerinin hidmet-i âlîlerinden istihdâm üzere iken bundan akdem bi-emru'llâhi te'âlâ vefât iden Abdûlbaki ibn Abdullah nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâla âid ve râci' olmağın beytü'l-mâllı âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden müşârun-ileyh beğefendi hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde bey'-i min-yezîr-birle bey' olınan müteveffâ-yı merkûmun muhallefât defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Simkârî piştov çift	: gurûş 325
Osmanlı kundağında tüfenk	: gurûş 140
Sîm kabzalı bıçâk, aded/1	: gurûş 28
Sîm harbi, aded/1	: gurûş 25

Köhne yağmuluk, aded/1	: gurûş 23
Silâhlık, aded/1	: gurûş 12
Fes, aded/1	: gurûş 5
Köhne kehribâr duhân çubuğu, aded/1	: gurûş 62
Musta'mel don, aded/1	: gurûş 20
Musta'mel çuka anteri, aded/1	: gurûş 65
Köhne çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 52
Def'a çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 45
Çuka yelek, aded/1	: gurûş 10
Şitan bezi anteri, aded/1	: gurûş 15
Kumaş anteri, aded/1	: gurûş 21
Anadolukârî heğbe, aded/1	: gurûş 23
Çuka yelek, aded/1	: gurûş 10
Lahorâkî şâl, aded/1	: gurûş 30
Çârşeb, aded/1	: gurûş 14
Köhne gömlek, aded/2	: gurûş 20
Köhne beyâz don, aded/1	: gurûş 10
Musta'mel Hama şâli, aded/1	: gurûş 25
Musta'mel fes, aded/1	: gurûş 11
Def'a köhne don, aded/1	: gurûş 10
Köhne Lahorâkî şâl, aded/1	: gurûş 11

Köhne tozluk, çift/1	: gurûş 20
Beyâz pârça, aded/1	: gurûş 10
Çûrâb, çift/1	: gurûş 3
Erduvân, çift/1	: gurûş 5
Köhne heybe, aded/1	: gurûş 5
Altûn yüzük, aded/1	: gurûş 31
Köhne kilim, aded/1	: gurûş 25
Köhne yorgân, aded/1	: gurûş 22
Köhne şilte, aded/1	: gurûş 22
Bir miktâr kurşun ve fişenk	: gurûş 22
Bebr pul aşkî	: gurûş 650
Müteveffâ-yı merkûmun nakden zuhûr iden meblâğı	: gurûş 193

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

1960

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn ve ıskât-ı salât	: gurûş 182
Resm-i Kısmet-i âdî berây-ı mahkeme	: gurûş 49,5
Resm-i kısmet-i âdî-i berây-ı meîn-i mûmâ-ileyh	: gurûş 49,5
Delâliye-i eşyâ	: gurûş 30

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

312

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

1648 meblağ-ı mezkûr vezîr-i emîn-i beytû'l-mâl-ı mûmâ-ileyh

Sahife no: 72 / Belge no: 108***Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.***

Yâ fettâh yâ rezzâk yâ ganî yâ muğnî yâ rahmani'd-dünyâ ve'r-rahîmü'l-âhire

Teyemmünen ve teberrüken bismi'llâhi'rrâhmâni'rrahîm

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb eşref-i kuzâtdan Mevlânâ es-Seyyid Mustafa Sıdkı Efendi kâm-yâb

Ba'de't-tahiyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i mansıb mutasarıf olduğım Midilli Kazâsı'nın umûr-ı niyâbet-i şer'iyyesi işbu sene-i ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf Zî'l-ka'detî's-şerîfesi gurresinden tarafımızdan cenâbınıza ibkâ ve tefvîz olunmuşdır gerekdir ki kazâ-yı merkûmı gurre-i mezbûrdan bi'n-niyâbe mutasarıf olub beyne'l-ahîli icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyyede sa'y-ı cemîl ve vukû'-yâfte olan muhallefât-ı mevtâ-yı askeriyenin mûceb-i tahrîr olanlarını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese-i bi'l-ferîkatiş's-şer'iyye tevzî' ve taksîm eyleyüb câde-i şer'-i nebevîden sermed-i inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm

el-Fakîr es-Seyyid Mehmed Halid

el-Kâdî be-kazâ-yı mezbûr

Sahîfe no: 72 / Belge no: 109

Cizye evrakına dair kayıt.

Boğâça-i evrâk-ı Cezîre-i Midilli ve tevâbi'i gurre-i M. sene 1252

Evrâk

aded

0302 a'lâ

4707 evsât

+ 0943 ednâ

5952

Yalnız beş bin dokuz yüz elli iki aded

Sahîfe no: 72 / Belge no: 110

Vakfedilen sülûs-ı mâlın terekeden tahsil edildiğine dair hüccet kaydı.

Medîne-i Midilli sâkinlerinden olub sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât ve râgıbetü's-sadakât Aişe Monla nâm sâhibetü'l-hayrın sülûs mâlından bir münâsib mahalle müceddeden bir aded çeşme binâsı için dört yüz gurûş vakf ve şart idüb ve çeşme-i mezkûrun hasbe'l-iktizâ ta'mîre muhtâc oldıkca ta'mîr ve termîm olunmak üzere vakf eylediği zeytûnlük mahsûl-ı

müstehlemeden terâküm iden iki bin gurûş ki cem'ân iki bin dört yüz gurûş ile sâlifü'z-zikr çeşme-i mezkûrun binâsına müte'ahhid olınarak ma'rifet-i şer'le mütevellî nasb olunan vâkıfe-i merkûmenin akrâbasından Hadice Monla bint Mustafa Hilmi efendi nâm hâtûnun çeşme-i mezkûrun binâsına ve iktizâ itdikçe ta'mîr ve termîmine ri'âyet itmek üzere mütevellî-i merkûmeye teslim olunan nuklûd-ı mevkûfe-i mezkûredir zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

gurûş

2400 mütevellîye-i merkûmeye teslim olunan meblağ

Sahîfe no: 73 / Belge no: 111

Nefs-i Midilli ve Midilli Kazâsı'nın Müslüman ahâlisi hissesine düşen müfredât kaydı.

Nefs-i Midilli şehrinin ve Midilli Kazâsı'nın İslâm hissesine isâbet iden beyânı tevzî' olınacak müfredâtıdır elli senesi Martı ibtidâsından elli bir senesi Martı'na kadar İslâm hisseleri fî-RA. sene 251

pâre gurûş

20 2044 ihtisâb dekâkini ve sâirden hisseleri

20 5566 kerâste navlûnundan hisseleri

1000 mukayyed Nuri Efendi mâhiyesinden

+ 0450 cûrnâl kâtibi mâhiyesinden hisseleri

9061

0458 kereste kat'îye yevmiyesi ve kumânya masârifî hisseleri

20 1378 yalıya inen kerestenin çift yevmiyesinden hisseleri

+ 50 + 0255 Molova'dan gelen sal masârifinden hisseleri

11152

12500 i'âne-i cihâdiye-i asâkir-i redif Rûz-ı Kâsım'ı tefeyyüs

hissesi

+ 01250 Kapudân-ı Deryâ efendimize ta'âmiyye bahâsından

hisseleri

20 24902

Nefs-i şehir-i Midilli

: gurûş 8300

Yera kurâları hissesi

: gurûş 8300

Katırtoz

: gurûş 400

Uskunda

: gurûş 250

Ebyoz

: gurûş 1450

Kelemiye karyesi

: gurûş 800

İhtanda

: gurûş 100

Komi

: gurûş 1250

Sarılica

: gurûş 1200

Balçık

: gurûş 1250

Küçük ve Kofmide

: gurûş 1600

Cem'ân yekûn

: pâre 21 : gurûş 24900

Sahîfe no: 73 / Belge no: 112***Midilli Nâzırı İsmail Beğ'e âit vakfiye kaydı.***

el-Hamdu li'llâhillezi erşede ibâdehu'l-mü'minîne ve'l-mü'minâtı bi-ef'âli'l-hayrât ve eşâra ile'l-mü'mimîne ve'l-müslimâtı bi-a'mâli's-sâlihâti haysu kâle inne'l-hasenâti yuzhibne's-seyyiâti ve's-salâtu ve's-selâmu alâ-seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve ashâbihi'd-dîn hüdâtu'l-halkı ilâ-sebîli'l-cennâtiyyü'l-âliyyât.

Emâ ba'dü işbu kitâb-ı sıhhat-nisâbın tahrîrine bâdî ve bâ'is oldur ki Medîne-i Midilli sükkânından olub işbu sâhibü'l-hayrât ve'l-hasebnât ve râğıbü's-sadakât ve'l-meberrât hâlâ yine Midilli Cezîresi nâzırı ve muhafızı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlü İsmail Beğ hazretleri ibnü'l-merhûm Mustafa Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i enverde ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde vakf-ı âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tescîl ve't-tekmîl mütevellî nasb eylediği el-Hâcc Kâdîzâde el-Hâcc Hasan Efendi mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüb ile'l-ân silk-i milk-i sahîhemde münselik olub bundan akdem Kıbtî tâifesiyle istibdâl olınan Yera Nâhiyesi'nde vâki' Üsküllü Karyesi kurbunda Barura dimeğle arîf etrâf-ı erba'adan Andriya Açı Dimitri ve İmâm oğlu Ahmed ve Açı Labe ve Hasan'ın zevcesi mülkleri ile mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlük ma'a cebel bu hudûdâtla mahdûd ve mümtâz bir kıt'a zeytûnlüğü cemî'i tevâbi'i ve levâhıkıyla mâlımdan ifrâz hasbeten li'llâhi'l-kerîm ve tâliben li-merzât-i rabbi'r-rahîm ve ibtigâen şefâ'at Resûlehû alıyyü'l-kerîm vakf-ı sahîh-i mü'ebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile ba'de'l-vakf şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki vakf-ı mezkûr-ı zeytûnlüğün beher sene hâsıl olan nemâ ve galesinden Medîne-i Midilli'de vâki' Kal'a-i Bâlâ'da kâin Fâtih Câmi'i-i Şerîfi'nin hasbe'l-iktizâ ta'mîr ve termîme muhtâc oldıkca vakf-ı mezkûrun

hâsıl olan nemâ ve galesinden harc ve sarf olunub ta'mîr ve termîm olına fazla-i bakiyesinden câmi'-i şerîf-i mezkûrun mütevellîsi olan el-Hâcc Hasan Efendi yediyle rehn-i kavî kefil-i melî ile alâ-vechi'l-helâl onu on bir buçuk gurûş hesâbı üzere ifrâz ve istiğlâl ve istirbâh olunub câmi'-i mezkûrun nukûd-ı mevkûfesine zamm ve ilhâk olına deyü ilâ-âhiru'l-mehâkim hurrîre fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ışrîn min-şehr-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Müderrişin-i Kirâmdan fazîletlü el-Hâcc Mustafa Efendi

-Ahmed Efendi ibn Mustafa Efendi

-Esbak Yera Zâbiti Mustafa Ağa

-Fatih Câmi'-i Şerîfi İmâmı es-Seyyid Ali Efendi

-Sakazâde Ahmed Efendi

-Muhzır Mustafa Ağa

-ve gayrîhum

Sahîfe no: 74 / Belge no: 113

Midilli'ye muzâfe Balçıkhisâr Karyesi sâkinlerinden iken ölen Mehmed ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Balçıkhisâr Karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Mehmed ibn Abdullah nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrûkesi Hamide bint-i Abdullah nâm hâtûnundan gayrî vâris-i

ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından terekesinin rub'ı zevce-i mezbûreye ve sülüs-ı rubâ'ı cânib-i beytû'l-mâla âid ve râci' olmağın beytû'l-mâlî âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlû İsmail Beğ hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'ifeti's-şer'le sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olunan müteveffâ-yı merkûmun muhallefât defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Muharremi'l-harâm li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Köhne kilim, aded/1	:	gurûş 8
Def'a köhne kilim, aded/1	:	gurûş 15
Def'a köhne kilim, aded/1	:	gurûş 15
Köhne yorgân, aded/1	:	gurûş 25
Döşek, aded/1 köhne	:	gurûş 8
Köhne sahan, aded/1	:	gurûş 6
Köhne hâsır, aded/1	:	gurûş 8
Tebsi, aded/1	:	gurûş 9,5
Köhne heğbe, aded/1	: pâre 10	: gurûş 3
Def'a kilim, aded/1	:	gurûş 28
Nühâs tâbe, aded/1	: pâre 17	: gurûş 17
Çuvâl, çift/1 köhne	: pâre 1	: gurûş 5
Kazma, aded/1	:	gurûş 8
Anteri ve yelek, aded/1	:	gurûş 36
Nühâsi sini, aded/1	:	gurûş 30

Köhne tozluk, çift/1		: gurûş 7
Köhne duhân çubuğu, aded/1	: pâre 20	: gurûş 3
Mâ'i don, aded/1		: gurûş 37
Köhne şâl, aded/1	: pâre 20	: gurûş 7
Köhne çuka cebe, aded/1		: gurûş 55
Sarı takım piştov, aded/1		: gurûş 21
Saban burgusu, aded/2	: pâre 40	: gurûş 9
Balta, aded/1	: pâre 10	: gurûş 6
Keser ve testere, aded/1		: gurûş 9
Def'a köhne çuvâl, aded/1		: gurûş 2
Memlû yasdık, aded/3 köhne ve minder köhne, aded/2:		gurûş 35
Merkeb re's, aded/1		: gurûş 101
Nühâs sahan, aded/2		: gurûş 12
Sabân tâkımı, aded/1		: gurûş 16
Tencere, aded/1	: pâre 20	: gurûş 7
Def'a tencere, aded/1		: gurûş 9
Nühâs tabâk, aded/1		: gurûş 2
Kahve tâkımı		: gurûş 30
Revgan-ı zeyt destisi, aded/14		: gurûş 252
Karye-i mezbûrede menzil		: gurûş 450

gurûş

1282

Minhâü'l-----ihrâcât

Mehr-i mü'eccel-i müsbete-i li'l-zevceti'l-mebûre : gurûş 101

Deyn-i müsbete-i berây-ı Hâcî Süleyman : gurûş 109

Deyn-i müsbete-i berây-ı Ali Ağazâde İbrahim Ağa : gurûş 400

Deyn-i müsbete-i berây-ı Feyzullahzâde Hasan Ağa : gurûş 66

Deyn-i müsbete-i berây-ı Nalband Hasan Ağa : gurûş 179

Deyni'l-müsbete-i berây-ı Kapudan Kahveci

: pâre 20 : gurûş 9

Deyn-i müsbete-i berây-ı Eyüb Ağa : gurûş 3

Deyn-i müsbete-i berây-ı Hristodoli Çakır Terzi

: pâre 20 : gurûş 10

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : gurûş 128

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-yı berây-ı mahkeme : gurûş 64

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl-ı mûmâ-mâ-ileyh

: gurûş 128

Masârif-i mu'tâda-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl : gurûş 64

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

1262

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

20

Hisse-i li'l-zevceti'l-mezbûre : gurûş 5

Hisse-i emîn-i beytü'l-mâl : gurûş 15

Sahîfe no: 75 / Belge no: 114

Midilli mahallâtından Hüdâverdi Reis Mahallesi sâkinelerinden iken ölen Aişe bint-i Hüseyin'in tereke kaydı.

Medîne-i Midilli mahallâtından Hüdâverdi Reis Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem bi-emru'llâhi te'âlâ vefât iden Aişe bint-i Hüseyin nâm müteveffânın verâseti sadrî kebîr oğlu Şaban ve sadrî kebîr oğlu Der-i Aliyyede Ahmed'e münhasıra olduğu lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra müteveffih-i merkûmenin oğlu Şaban nâm kimesnenin taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr olınan müteveffih-i merkûmenin terekesi defteridir fî-25 B. sene 252

Kısa şitân bezi kürk, aded/1 : gurûş 6

Köhne libâde, aded/1 : gurûş 7

Çârşeb, aded/1 : gurûş 5

Köhne şitân bezi şalvâr, aded/1 : gurûş 6

Basma şalvâr, aded/1 : gurûş 4

Çârşeb, aded/3 : gurûş 25

Basma musta'mel anteri, aded/1	: gurûş 35
Lahorâkî anteri, aded/1	: gurûş 25
Musta'mel gömlek, aded/3	: gurûş 20
Köhne basma anteri, aded/1	: gurûş 6
Köhne basma şalvâr, aded/1	: gurûş 5
Köhne basma içlik, aded/1	: gurûş 7
Üstlük değirmi ve dülbend örtü, aded/1	: gurûş 11
Hâmmâm tâkımı, aded/1	: gurûş 15
Bir miktâr ipek	: gurûş 10
Köhne mest, çift/1 ve çizme, çift/1	: gurûş 5
Köhne ferâce, aded/1	: gurûş 4
Ma'den bardak, aded/1	: gurûş 5
Köhne memlû sagîr minder, aded/3 ve memlû yasdık, aded/8	: gurûş 150
Nuhâs bârça, aded/14	: gurûş 60
Nühâs tencere, aded/11 kapak, aded/2	: gurûş 120
Nühâs tâbe, aded/2	: gurûş 7
Nühâs sahan, aded/2	: gurûş 35
Nühâs karavana, aded/1	: gurûş 15
Sagîr güğüm, aded/1	: gurûş 5
Sandık, aded/1	: gurûş 10
Memlû köhne yasdık, aded/1	: gurûş 5

Köhne nühâs leğen, aded/1	: gurûş 12
Köhne yorgân, aded/3 çârşeb, aded/2	: gurûş 70
Memlû döşek, aded/2	: gurûş 45
Nühâs kazgân, aded/1	: gurûş 80
Dimur tâkım piştov, çift/2	: gurûş 60
Köhne tüfenk, aded/1	: gurûş 40
Köhne meşîn palaska, çift/1	: gurûş 3
Hurdavât	: gurûş 25
Mahalle-i mezbûrede kâin menzil	: gurûş 2000

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

2933

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn ma'a iskât	: gurûş 330
Resm-i kısmet-i âdî	: pâre 13 : gurûş 73
Masârif-i lâzıme-i mu'âda	: pâre 27 : gurûş 36
Takdîme-i eşyâ	: gurûş 7

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

447

Sahhu'l-----bâkî li't-taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

gurûş

2486

Hisse-i ibnû'l-merkûm : gurûş 1243

Hisse-i ibnû'l-merkûm : gurûş 1243

Sahîfe no: 75 / Belge no: 115***Ne suretle hüccet yazılması gerektiğine dair kayıt.***

Ba'zı kimesneler yedlerinden birer bâyi' temessükü veyâhûd birer hibe temessükü ve bâyi' yâlnız kendi ve vâhib yâlnız kendi gelüb müşterî ve mevhûb muvâcehelerinde olmadıktan sonra hüccet tahrîr olınmıya

Sahîfe no: 76 / Belge no: 116

Midilli'de Çavuş Câmi'-i Şerîfi Mahallesi sakinlerinden Mustafa Abdulhilmi Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi'ye ait vakfiye kaydı.

Sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât ve râgıbü's-sadakât ve'l-meberrât Medine-i Midilli mahallâtından Çavuş Câmi'-i Şerîfi Mahallesi sâkinlerinden Mustafa Abdulhilmi Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi “*ed-dünyâ mezra'atü'l-âhire*” vıfkınca mevrû'atü dünyâda tohm-ı hayrâtı ve zirâ'at ve bezr-i hasenât-ı hırâset idüb tahsîl-i melekât-ı kudsiye ve tekmîl-i mu'ârifî's-seniyye içün sarf-ı külli miknet ve bezl-i cehd-i himmet idüb meclis-i şer'-i şerîf-i Ahmedîyye ve mahfel-i dîn-i münîf-i Hazret-i Muhammediyye'de vakf-ı âti'z-zikrin li-eclî't-tescîl ve't-tekmîl ve'l-emrû'l-itmâm ve't-tesbîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Buladanlızâde Ahmed Ağa mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i

mer'î idüb vakf-ı câni'z-zikrin sudûruna değin silk-i milk-i sahîhimde münselik ve münzabıt ve havza-i tasarrufumda muntazîm ve münharid hâlâ Midilli muzâfâtından Balçıkhisar Karyesi'nde vâki' kavaklar ve damlar dimeğle meşhûr etrâf-ı erba'adan Tusuzzâde Süleyman Ağa ve Kapusuzzâde Ömer Ağa mülkleri ve kayâlık ve kendi mülküm ve Müftü Efendi Evkâfı taraf-ı râbi'aları cebel ile mahdûd ve mümtâz bir birine muttasıl iki kıta'a zeytûnlüğümü ve yine karye-i mezbûre hudûdı dâhilinde oğâsında vâki' Helvacı bağçesi ve İşlarpe ve Balkış birbirlerine muttasıl etrâf-ı erba'alarından Harputluzâde Hasan Ağa ve Hâcı oğlu Ahmed Ağa ve Çavuş oğlu Hasana Ağa ve Güllü Mustafa Beşe mülkleri ile mahdûd ve mümtâz üç kıta'a zeytûnlüklerimi ve yine karye-i mezbûrede vâki' Samili nâm mahalde vâki' Kavaşla ve ittisâlinde Türkmân tarlaları dimeğle ma'rûf etrâf-ı erba'asından Kadri oğlu Ahmed ve Uzun Hasan ve merhûm İskender Beşe oğlu Ahmed mülkleri ve taraf-ı râbi'ası cebel ile mahdûd ve mümtâz zeytûnlüklerimi ve yine karye-i mezbûrede vâki' etrâf-ı erba'adan Kadri oğlu Molla Hüseyin ve Berber kerîmesi ve tarafeyni tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz bir bâb menzil ve selâmlık ve ittisâlinde iki bâb mahzen ve derûnunda mevcûd sagîr ve kebîr tahmînen beş yüz desti yağı tahammül revgan-ı zeyt küpleri ve bir bâb dahî zeytûn mahzenimi ve yine karye-i mezbûrede vâki' etrâf-ı erba'asından tarafeyni Şerif Sadullah ve tarafeyni tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz bir bâb revgan-ı zeyt değirmânımı ve derûnunda mevcûd iki aded nühâs kazgânımı ve yine medîne-i mezbûre muzâfâtından İhtanta Karyesi derûnunda vâki' etrâf-ı erba'adan Boşnakzâde Hüseyin ve Balızâde Şeyhî arsası ve ba'zen mekteb-i şerîf ve ba'zen vakıf hammâm ve tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz bir bâb revgan-ı zeyt değirmânımı ve derûnunda vâki' iki aded kazgânı ve ittisâlinde kâin bir bâb zeytûn mahzenimi ve yine karye-i mezbûrda vâki' etrâf-ı erba'asından Molla oğlu İbrahim Ağa mülkleri vakıf menzil ve yine vakıf bağçe ve taraf-ı râbi'a tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz fevkânî üç oda ve bir hayat ve tahtında bir aded mağâza ve bir miktâr havlı ve derûnunda mevcûd iki bâb dam ve bir aded furûn ve bir miktâr bağçeyi müştamil bir bâb menzil ve derûnunda

mevcûd dört aded memlû minder ve altı aded memlû yasdık ve yigirmi beş vukiyye edevât-ı nühâsiyye ve altı aded köhne kilim ve yine medîne-i mezbûre muzâfâtından Tekfurbağçe Karyesi, Ayamarina Karyesi kurbunda Değirmenlik nâm mahalde vâki' etrâf-ı erba'sından Terzi Açı Mihailo ve Değirmenci Yanac ve Açı Kostandi mülkleri ve dere ile mahdûd ve mümtâz beş masura tohuma mütehammil bir miktâr tarla ve ittisâlinde vâki' bir miktâr çâyırlığı müştemil bir bâb âsiyâb-ı dakîkimi ve yine medîne-i mezbûre derûnunda mahalle-i mezbûrede sesi yol civârında vâki' etrâf-ı erba'asından merhûm Zabitzâde kerîmesi eytâmları ve Gemicizâde Ahmed Ağa mülkleri ve tarîk-i hâss ve tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz fevkânî beş oda ve bir hayat ve bir aded harâbe hammâm ve tahtında iki bâb mahzeni ve bir miktâr havlı ceste ile murûr-ı ubûr olunur matbah ve bir miktâr havlıyı müştemil bir bâb menzilimi ve yine ittisâlinde vâki' etrâf-ı erba'asından kerîmem Hadice menzili ve sûk ve mezkûr hisse matbah ve tarîk-i âmm ile mahdûd ve mümtâz fevkânî dört oda ve bir hayat ve tahtında bir aded kebîr âhûr-ı esb mahzeni ve bir miktâr havlı ma'a bağçe ve iki aded peterhâtı müştemil bir bâb konâğımın derûnunda mevcûd üç aded memlû köhne minder ve on iki aded memlû yasdık ve üç aded Kıbriskârî köhne makad ve altı aded nühâs sahan ma'a kapak ve bir aded nühâs şorba tâsı ma'a kapak ve altı aded sagîr ve kebîr nühâs tencere ma'a kapak ve iki aded nühâs sagîr ve kebîr sini ve bir aded nühâs leğen ma'a ibrik ki sâlifü'z-zikr eşyâ-i mezkûr ile emlâk-ı mevkûf-ı mezkûrûn cemî-i tevâbi'i ve levâhıkıyla ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfıkı ile hasbeta'llâhi'l-melikü'l-alîm ve taleben li-merzâti rabbi'r-rahîm ve ibtigâen şefâ'at Resûlühü'l-Kerîm aleyi efzalü't-tahiyye ve't-teslîm niyet-i hâlise ve tûtiyyeti's-sadâka-birle vakf-ı sahîh-i mü'ebbed ve habs-i sarîh-i muhalled idüb ba'de'l-vakf şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki cân-ı dâr tasarrufa ruhsat oldıkca mârru'z-zikr emlâk ve akârât-ı mevkûfeyi bi't-tevliye kendi zabt ve tasarrufumda olub tebdîl-i şurûtı ve ta'bîr-i kuyûdı her nice murâd ider isem merreten ba'de uhrâ yedimde olub mevkûf-ı mezkûrûnun beher sene hâsıl olan nemâ ve galesinden vakf olunan konakda beher Ramazân-ı Şerîfler'de kadr-ı kifâye ta'âm tabh olunub mürûr-ı ubûr iden talebe ve fukarâ ve gurebâ

ve müsâfirîne it'âm olunub ezdiyât-ı galleye mutasarrıf olam bâ-irâdeti'l-lâhi te'âlâ vefâtından sonra sulbiye-i kerîmem Hadice Hâtûn vakf-ı mevkûf-ı mezkûrun tevliyetine mutasarrıf olub şurût-ı mezkûreye ba'de'r-ri'âye ezdiyât-ı galleye kezâlik mutasarrıfa ola ol dahî vefâtından sonra evlâd ve evlâdı batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin mutasarrıf olub şurût-ı mezkûre ba'de'r-ri'âye ezdiyâd-ı galleye kezâlik mutasarrıfa olalar anlâr dahî vefâtlarından sonra li-eb kız karındâşım Zeliha Aliyye Hânım vakf-ı mezkûrun tevliyetine mutasarrıf olub şurût-ı mezkûreye ba'de'r-ri'âye ezdiyâd-ı galleye kezâlik mutasarrıfa ola ol dahî vefâtından sonra evlâd ve evlâd-ı evlâdı batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin mutasarrıfa olalar şurût-ı mezkûreye ba'de'r-ri'âye ezdiyâd-ı galleye kezâlik mutasarrıf olalar el-iyâzen bi'llâhi te'âlâ ba'de inkirâz-i evlâdi'l-küll re'y-i hâkim-i şer' ve cemâ'at-i müslimîn ma'rifetleriyle bir mütedeyyin ve dindâr mücerrebü'l-etvâr-ı sülehâdan bir kimesneyi vakf-ı mezbûra mütevellî nasb ve ta'yîn idüb vakf-ı mezkûrî sadâkat ve istikâmet üzere zabt zabt ve idâre ve rû'yet-birle sâlifü'z-zikr vakf-ı mezkûr konakda beher Ramazân-ı Şerîflerde talebe ve gurebâ ve fukarâ ve müsâfirîne it'âm-ı ta'âm itdirilüb izdiyâd-ı galeyi yed-i mütevellî rehn-i kavî ve kefîl-i melî-birle zimem-i nâsda alâ-vechi'l-helâl istirbâh ve istiğlâl olındıkda mu'tâd üzere her re's-i senede nakd ve mevkûfe-i mezkûrenin ma'rifet-i şer'le ve cemâ'at-i müslimîn ma'rifetleriyle yekân yekân muhâsebesi rû'yet olunub ezdiyâd-ı galeyi vakf-ı mezkûre zamm ve ilhâk olına deyü ilâ-âhirü'l-muhâkeme tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ışrîn min-şehr-i Recebü'l-Ferd li-sene ihdâ ve hamsîn ve elf.

Sahîfe no: 77 / Belge no: 117

Aslen Hasbece ahâlisinden olup Midilli Nâzırı İsmail Beğ hizmetinde istihdâm üzere iken ölen Selim ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

An-asl Hasbece ahâlisinden olub Midilli Nâzırı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlû beğefendi hazretlerinin hizmet-i aliyyelerinde istihdâm üzere iken bundan akdem bi-emri'llâhi te'âlâ vefât iden Selim ibn Abdullah nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terekesi cânib-i beytû'l-mâla âid ve râci' olmağın beytû'l-mâlî âmmeten ve hâssaten kabza me'mûr hâlâ Midilli Nâzırı bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlû muşârun-ileyh beğfendi hazretleri tarafından tereke-i âtiyyü'l-beyânı li-ecli't-tahrîr ve'l-kabz vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid Ahmed Efendi taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bey'-i min-yezîd-birle bey' olınan müteveffâ-yı merkûmun muhallefât defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ısrîn min-şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Osmanlı kundağında tüfenk, aded/1	: gurûş 130
Simkârî piştov, çift/1	: gurûş 140
Simkârî kebîr bıçâk	: gurûş 610
Köhne nargile, aded/1	: gurûş 5
Tarabluskârî kuşâk	: gurûş 100
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 18
Def'a köhne gömlek, aded/1	: gurûş 12
Def'a gömlek, aded/1	: gurûş 15
Çuka hurdavât	: gurûş 3
Çuka mintân, aded/1 çuka mestûr, aded/1	: gurûş 300
Kebîr köhne fes, aded/1	: gurûş 15
Musta'mel don, aded/1	: gurûş 20
Çuka köhne mintân, aded/1	: pâre 20 : gurûş 25

Hurdavât	: gurûş 4
Çuka köhne cebken, aded/1	: gurûş 24
Köhne heğbe	: gurûş 6
Eğër, aded/1	: gurûş 30
Kahve değirmeni, aded/1	: gurûş 13
İç donu, aded/1	: gurûş 4
Çuka anteri, aded/1	: gurûş 55
En'âm-ı Şerîf heğbesi	: gurûş 31
Köhne uçkur, aded/1	: gurûş 4
Köhne çevre, aded/2	: pâre 15 : gurûş 7
Köhne çevre	: gurûş 7
Köhne uçkur, aded/1	: gurûş 5
Anadolukârî heğbe, aded/1	: gurûş 15
Köhne beyâz boğâça, aded/1	: gurûş 6
Köhne çuka tozluk çift, aded/1	: gurûş 8
Köhne meşin balaksa, aded/1	: gurûş 2
Köhne sepîde, aded/1	: gurûş 32
Köhne yağmurluk, aded/1	: gurûş 30
Basma memlû yasdık, aded/1	: gurûş 8
Sîm vezene, aded/1	: gurûş 15
Köhne çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 31

Köhne çuka yelek, aded/1 mintân, aded/1	: gurûş 30
Çuka yelek, aded/1 çuka salta, aded/1	: gurûş 30
Çuka köhne cebken, aded/1	: pâre 20 : gurûş 9
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 10
Köhne anteri, aded/1	: gurûş 9
Kebîr musta'mel fes, aded/1	: gurûş 31
İç donu, aded/1	: gurûş 2
Köhne çârşeb, aded/1	: gurûş 22
Tesbih, aded/1	: gurûş 6
Dama taşları	: gurûş 5
Aşkî, aded/1	: gurûş 100

Cem'â yekûnü'l-----muhallfât

gurûş

2011

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn	: gurûş 150
Deyn-i müsbete-i berây-ı Terzi Karaoğlan	: gurûş 185
Deyn-i müsbete-i berây-ı Sakazâde Ali Beğ	: gurûş 200
Deyn-i müsbete-i berây-ı Valar Yusuf	: gurûş 14
Deyn-i müsbete-i berây-ı Valar Küçük Ali	: gurûş 7
Deyn-i müsbete-i berây-ı Arnavut Kolcu Selim	: gurûş 152

Deyn-i müsbete-i berây-ı Bazarbaşı oğlu Nikola : gurûş 50

Resm-i âdî-i bery-ı mahkeme : pâre 11 : gurûş 50

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh : pâre 11 : gurûş 5

Delâliyye-i eşyâ : gurûş 30

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

886,5

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

1124,5

- 30 ba'de't-tahrîr ve't-terkîm müteveffâ-yı merkûmun zuhûr iden duyûnu

1094,5 meblağ-ı mezkûr teslîm-i emîn-i mûmâ-ileyh hazretlerine

Sahîfe no: 78 / Belge no: 118

Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.

Yâ fettâh yâ rezzâk yâ ganî yâ muğnî yâ yed-i emîn

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb mevlânâ kuzât-ı kirâmdan Mustafa Sıdkı
Efendi kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i mansıb mutasarrıf
oldığım Midilli Kazâsı'nın umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi işbu sene-i isnâ ve
hamsîn ve mi'eteyn ve elf Cemâziye'l-evvvelisi guresinden zabt itmek
tarafımızdan bi'n-niyâbe cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuşdır gerekidir ki

kazâ-yı mezkûrî gurre-i merkûmeden bi'n-niyâbe zabt idüb beyne'l-ahîli icrâ-yı ahkâm-ı şer'î-i âlî vukû' bulan muhallefât-ı mevtâ-yı askeriyyeyi tahrîr ve terkîm ve ulemâ mâ-farzi'llâhi'l-hükm beyne'l-verese bi'l-ferîkatiş-ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm eyleyüb tarîk-i şerî'at-garrâda sermed-i inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm

el-Fakîr el-Hâcc İsmail

el-Mutasarrıf be-kazâ-yı mezbûr

Sahîfe no: 78 / Belge no: 119

Tophâne-i Âmire'de inşa olunmakta olan vapur müdürünün Midilli'ye nefy olındığına dair emri hâvî fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû tavkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Tophâne-i Âmiremde inşa olunmakta olan vapur müdürü Atabeg'in mugâyir-i rızâ-i şâhânem harekât-ı nâ-becâye ictisârı hasebiyle te'dîbi lâzım gelmiş olduğundan bahsle mîr-i merkûmun li-ecli't-te'dîb Midilli'ye nefy ve iclâ olunması bâbında emr-i şerîfim sudûrî hâlâ bi'l-istiklâl Asâkir-i Mansûre-i Ser-Askerî kavâslarından mübâşir ta'yîn olınan Yusuf kavas terfîkân Midilli'ye nefy ve irsâl olunmuş olmağla vusûlünde mîr-i merkûm menfiyyen ol tarafda meks ve ikâmet itdirüb bilâ-fermân itlâkında mücânebet ve hatire-i vâhide mahal-i âhere salıvirilmesi lâzım gelür ise mes'ûl ve mu'âtib olacağını bilüb ânâ göre muhâfazası emrine takayyüd ve dikkat ve vusûlünü kavâs-ı merkûm mu'âvenetiyle der-Sa'âdetime ilâma mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren evâil-i Rebî'u'l-âhir li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 78 / Belge no: 120

Para kalpazanlığının önlenmesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşılarında Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki el-hâletü hâzihî Darbhâne-i Amiremde kat' ve darb olınmakda olan meskûkât-ı hasene-i şâhânemden Memdûhiye Altûnuna şebih olarak Medîne-i İzmir'de kem'-ayâr altûn ahz ve i'tâ olındığı ihbâr ve hattâ ele geçmiş olan birkaç adedi Darbhâne-i Âmireme tesyâr olunmuş olduğundan bunlar kem'-ayâr ise de gâyet san'atlı olarak herkes fark ve temyîz idemeyeceği cihetiyle ibâdu'llâhi izrârdan vikâyeten evvel-i emîrde İzmir ve sâir ol havâlîde lâzım gelen mahallere tenbîhat-ı mukteziyyeyi hâvî evâmîr-i aliyyem takdîr ve tesyîri husûsu hâlâ Darbhâne-i Âmirem defterdârı düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-a'lem müşîr-i sadâkat-şehîrim es-Seyyid Ali Rıza Efendi edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû tarafından bâ-takrîr ifâde ve ebnâ olunub memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i pâdişâhânemde ve mütehassîs İzmir ve havâlisi gibi mevki-i tûcâr olan mahallerde bu makûle kalb ve zuyûfun alınub virilmesi uygunsuz bir keyfiyet bu mâddeye kemâliyle takayyüd ve dikkat cümleye lâzıme-i zimmet olmağla siz ki nâzır-ı kapucibâşı ve nâib ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı emr-i şerîfimden keyfiyeti lâzım gelenlere 'ilân ve tefhîm-birle herkes ahz ve i'tâda yedlerine geçen Memdûhiyye Altûnunu kemâliyle tedkîk ve yazu bilmeyenler bilenlere göstererek sahîhü'l-a'yâr olub olmadığını fark ve tahkîk iderek öylece ahz ve i'tâ ve eğer ol altûn kalb ve kem'-âyâr ise kimden alınmış olduğu ma'rifet-i şer'-i şerîf ve zâbitân ma'rifetleriyle taharîri ve tecessüs olunarak bi't-teselsül nihâyet her kimin üzerinde karâr ider ise derhâl ahz u habs eyleye keyfiyeti der-Sa'âdetime i'lâm ve inhâ olunması husûsuna bi'l-ittifâk kemâl-i ikdâm-i dikkat eylemeniz fermânım olmağın i'lâmen ve ihtimâmen Dîvân-ı

Hümâyûnumdan mahsûsen işbu emr-i celîlül'-kadrım ısdâr ve tesyâr olınmışdır imdi bu bâbda mu'âmelât-ı nâssın iş esâsı mesâbesinde olarak buna her taraftan dikkat lâzımeden olmakdan nâşî sûret-i fermân-ı âlîşânım sicil-i mahkemeye kayd ve sebt olunarak ale'd-devâm tenfîz ve icrâsı ve sâilinin istikmâli irâde-i aliyyem muktezâsından idüğü ve bu bâbda ıgmâz ve gaflet ve adem-i takayyüd ve dikkatle bundan sonra bu makûle kem'-ayâr şeylerin alınub virildiği haber alınur ise mütecâsir olanlar ve ruhsat virenlerin te'dîbât-ı lâyıkalrı icrâ olınacağı ma'lûmunuz oldukda ânâ göre amel ve hareketle ifâ-yı levâzım-ı kâr-güzârı ve sadâkata bi'l-ittihâd ziyâde ihtimâm ve dikkat ve gayret ve mugâyiri vaz'ı tecvîzden gâyet ittikâ ve tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında feermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren fi'l-evâhir-i Cemâziye'l-âhir li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-21 B. sene 252

Sahîfe no: 79 / Belge no: 121

Midilli mahllâtından Ali Efendi Mahallesi sâkinelerinden Esad Beğ âzâtlılarından iken ölen tâife-i zenciyândan Halime bint-i Abdullah'ın tereke kaydı.

Medîne-i Midilli mahllâtından Ali Efendi Mahallesi sâkinelerinden Esad Beğ mu'tekalarından olub bundan akdem bi-emru'llâhi'l-te'âlâ vefât iden tâife-i zenciyândan Halime bint-i Abdullah nâm müteveffihenin verâseti gâib-i ani'l-meclis zevci Abdullah ile mûmâ-ileyh Esad Beğ münhasır olduğu lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra müteveffiye-i mezbûrenin terekesi tahrîr ve terkîm ve sûk-ı sultânîde bi'l-müzâyede bey' olınan müteveffiye-i mezbûrenin muhallelât defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrice fi'l-yevmi's-sâlis min-şehr-i Şevvâli'l-mükerrem sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Memlû yasdık, aded/8	: gurûş 50
Köhne yorgan, aded/1	: gurûş 15
Memlû döşek, aded/1	: gurûş 23
Köhne yorgân, aded/1	: gurûş 45
Memlû minder, aded/2	: gurûş 70
Tekne ve hurdavât	: gurûş 6
Hasır ve hurdavât	: gurûş 5
Çevre, aded/1	: gurûş 25
Bir miktâr penpe ibliği	: gurûş 33
Sîm kuşâk, aded/1	: gurûş 160
Köhne tabak, aded/1	: gurûş 2
Revgan-ı zeyt ma'a desti	: gurûş 20
Hurdavât ma'a çıkık	: gurûş 10
Nühâs sini, aded/1	: gurûş 18
Köhne anteri, aded/1	: gurûş 5
Sandık ve hurdavât	: gurûş 15
Nühâs kasa, aded/11	: gurûş 37
Tencere, aded/3	: gurûş 3
Kıyye nühâsiyye, aded/1	: gurûş 22
Köhne anteri, aded/1	: gurûş 10
Zen donu, aded/1	: gurûş 7

Köhne anteri, aded/1	: gurûş 3
Köhne çuka cebe, aded/1	: gurûş 22
Köhne anteri, aded/1	: gurûş 27
Musta'mel çuka cebe, aded/1	: gurûş 65
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 10
Boğâça, aded/1	: gurûş 8
Köhne çârşeb, aded/1	: gurûş 36
Çuka ferâce, aded/1	: gurûş 100
Çarşeb, aded/1 ve hırka, aded/1	: gurûş 23
Zen şalvârı	: gurûş 20
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 16
Köhne makad, aded/1	: gurûş 4
Köhne boğâça, aded/1	: gurûş 8
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 10
Uçkur, aded/2	: gurûş 4
Babuç çift, aded/1	: gurûş 7
Peşkir, aded/3	: gurûş 5
Fes, aded/1 hurdavât	: gurûş 5
Köhne sandık, aded/1	: gurûş 3
Sümbül ve hurdavât	: gurûş 5
Der-zimmet-i Nalband Ali	: gurûş 200

Mahalle-i mezbûrede vâki' menzil bâb : gurûş 500

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

1731

Resm-i kısmet-i âdî : pâre 20 : gurûş 21

Mûmâ-ileyhin hissesinden iktizâ iden rûsûmât-ı âdiyye ve masârif-i
lâzımiyye-i mu'tâd-ı kadîme : pâre 30 : gurûş 10

Delâliyye-i eşyâ : gurûş 35

Hammâliye-i eşyâ : gurûş 15

Minhâü'l-----ihrâcât

pâre gurûş

10 82

Gâib-i anî'l-vâris zevc-i merkûmun hisse-i senedâtı iktizâ iden rûsûmât-ı
masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı mahkeme: pâre 10 : gurûş 43

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : gurûş 86

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl : gurûş 86

Masârif-i lâzıme-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl

: pâre 10 : gurûş 43

Cem'ân yekûnu'l-----ihrâcât

gurûş

259

Sahhu'l-----bâkî li't-taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati'ş-şer'iyye

gurûş

1731

Hisse-i gâib-i ani'l-meclis zevc-i mezbûr

pâre gurûş

20 865

- 20 - 259 resm-i mâh-ı âdiyye-i ifrâz-şod

.. 606

Hisse-i mûmâ-ileyh Esad Beğ

pâre gurûş

20 865

- 10 - 82 resm-i mâh-ı âdiyye-i ifrâz-şod

10 783

Sahîfe no: 80 / Belge no: 122

***Ağrıboz muhâcirelerinden olup Midilli'de mukîmi iken ölen
Ganimet bint-i Abdullah'ın tereke kaydı.***

Fi'l-asl Ağrıboz muhâcirelerinden olup Medîne-i Midilli'de mukîme iken
bundan akdem bi-emri'llâhi te'âlâ vefât iden Ganimet bint-i Abdullah nâm

müteveffihenin zevci Yusuf Baba'dan gayri vâris-i ma'rûfu ve ma'rûfesi olmadığından nâşî terekisinin nısfı zevc-i mezbûra ve nısf-ı âheri dahî cânib-i beytü'l-mâla âid ve râci' olan terekisi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur fî-21 RA. sene 252.

Musta'mel çûka ferâce, aded/1	: gurûş 30
İstanbul şâlı anteri, aded/1	: gurûş 30
Şalvâr, aded/1	: gurûş 10
Gömlük, aded/1	: gurûş 5
Köhne çârşeb, aded/1	: gurûş 7
Yasdık, aded/1 minder, aded/1	: gurûş 20
Ceviz sandık, aded/1	: gurûş 10
Sahan, aded/2 tâbe, aded/1	: gurûş 10
Hurdavât	: gurûş 7
Mehr-i mü'eccel der-zimmet-i zevci'l-mezbûr	: gurûş 101

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

250

Minhâü'l-----ihrâcât

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme	: gurûş 25
Masârif-i lâzime-i mu'tâda-ı berây-ı mahkeme	
	: pâre 20 : gurûş 12
Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh	: gurûş 25

Masârif-i lâzıme-i mu'tâda-i berây-ı emîn: pâre 20 : gurûş 11

Cem'ân yekûnu'l-----ihrâcât

gurûş

75

Sahhu'l-----bâkî li't-taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

gurûş

175

Hisse-i zevci'l-mezbûr : pâre 20 : gurûş 87

Hisse-i emîn-i beytü'l-mâl : pâre 20 : gurûş 87

Sahîfe no: 80 / Belge no: 123

Müste'menle evlenmek istediği için Rum Patriği tarafından hapsedilen kadının bir daha böyle bir talepte bulunmayacağını belirtmesi üzerine affedilip serbest bırakılması emrini hâvî fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki İzmir mütemekkinlerinden ve Rum Milleti'nden Eleni bint-i Yani nâm nasrâniyye bir nefer müste'men ile ezvâc dâ'iyyesinde olmuş olduğu Rum Patriği tarafından inhâ olındığına binâen bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle mersûme Mdilli Cezîresi'nde vâki' Limonî ta'bîr olunur Manastıra nefy olunmuş ise de mersûme ıslâh-ı nefis iderek harekât-ı sâbıkasından gerü ferâgat ideceğini mu'temedün-aleyhim ba'zı kisân ta'ahhüd ve tekfîl eylediklerinden bahsle fîmâ-ba'd harekât-ı sâbıkasından isrâr ider ise te'dîb-i şedîd ile te'dîb olunmak şartıyla mersûmenin afv ve itlâkı bâbında emr-i şerîfim sudûrunı İstanbul ve

tevâbi'i Rum Patriki ve Der-i Sa'âdetimde mukîm cemâ'at metropolitani tarafından bu def'a Sûdde-i Sa'âdetime takdîm olınan memhûr arzu hâlleriiyle istid'â olınmakdan nâşî mersûmenin afv ve itlâkı fermânım olmağın imdi mersûmenin dahî afv ve itlâk kılındığı sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin ma'lûmun oldıkda şurût-ı itlâkını kûş-ı hûşına gereği gibi tefhîm ve telkîn-birle kayd-ı nefyden tahliye sebebiyle mübâderet eylemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır-şod evâhir-i Zi'l-Hicce sene 253.

Kad vasala ileynâ fî-11 S. sene 253

Sahîfe no: 81 / Belge no: 124

Midilli kalemi enfiyeciliğine H. 1251 tarihi Ağustos'u başından Temmuz'u sonuna kadar yeni bir kişinin tayin edildiğine dair fermân kaydı.

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ül-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû mefâhiru'l-emâsi'l-ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve sâir iş erleri zîde kadruhûm tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı şâhânem Mansûrem Hazînesi tarafından zabt ve idâre olınan mukâta'âtdan İstanbul duhân gümrüğüne rabt ile idâresi ber-vech-i emânet uhdesine ihâle ve tefvîz kılınân memâlik-i mahrûsem enfiye mukâta'ası mülhakâtından İzmir ve tevâbi'i kaleminden ifrâz olınan Midilli Kalemi enfiyeciliği bin iki yüz elli bir senesi Ağustosı ibtidâsından Temmûzı gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt u rabt eylemek üzere (boşluk) nâm kimesneye ber-vech-i emânet ihâle olınmış olduğunu beyân-birle merkûmun zabtını hâvî şurûtı mûcebince bir kıt'a emr-i şerîfim sudûrını Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından hâlâ İstanbul duhân

gümrüğü emîni iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim el-Hâcc Mustafa dâme mecduhû bâ-takrîr inhâ itmekden nâşî kuyûda murâca'at olındıkda zamân-ı zabtı Ağustos ibtidâsından olan memâlik-i mahrûsem enfiye mukâta'ası mülhakâtından Der-i Aliyyem ve Yanya'da vâki' enfiye kârhânelerini idâreye me'mûr emîn olanların zikr olunan kârhânelerde enfiye i'mâl ve diledikleri mahallerde serbestiyyet üzere bey' ve fûrûhtini kendülere ve taraflarından ta'yîn olunan âdemlerine mahsûs olub âheri enfiye i'mâl ve fûrûht eylememek ve enfiye husûsuna vûzerâ-yı i'zâmım ve mîr-i mîrân-ı kirâmım ve evkâf mütevellîleri ve kurâ zâbitleri ve havâs-ı hümâyûn voyvoda ve mütesellim ve sâir ehl-i örf tâifesi taraflarından vechen mine'l-vucûh dahl u ta'arruz olunmamak ve enfiye kârhânelerinden mâ'adâ mukaddem ve mu'ahhar ihdâs olunan kârhâneler her ne mahalde bulunur ise ser-bend ve bulunan enfiyeleri emîni ve âdemleri ma'rifetiyle zecren-leh zabt ve kuft olunub mugâyir-i şurût hareket idenleri olur ise o makûleler li-ecli't-te'dîb ehl-i İslâm'dan ise zâbiti ma'rifetiyle ahz ve kal'a-bend ve ehl-i zimmet re'âyadan ise vaz'-ı kürek olmak için Der-i Sa'âdetime arz ve i'lâm olmak ve müste'men tâifesi yedlerinde enfiyeleri zabt ve mübâya'a olunub kendüleri elçileri ma'rifetleriyle te'dîb olmak ve enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin kârhâneleri ser-bend olmak iktizâ itdikde hükkâm ve zâbitân taraflarından hilâf-ı nizâm mahkeme harcı ve âidât mütâlebesi ve sâir bahâne ile ta'tîl-i maslahat bâ'is olacak hâlâtdan mücânebet olmak ve a'yân ve zâbitân taraflarından enfiye emînlerine işbu mahal vakfdır veyâhûd mukâta'adır deyü muhâlefet itdirilmemek ve hilâf-ı nizâm-ı enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin enfiyeleri zabtında da'vâya tasaddî ideri olur ise mahallinde istimâ' olunmayub Der-i Sa'âdetime havâle olmak ve sırren götürenleri esnâ-i râhde derbend bekçileri ahz eyledikde mevcûd olan enfiyeleri hazîne-i âmireme zabt olmak mukâta'a-i mezbûrun düstûru'l-amel tutulan şurût-ı nizâm-ı mer'iyyesinden idüğü ba'de'l-ihrâc şurûtı mücebince emr-i şerîf sâdır-şod fi'l-yevmi'l-hâmis Zî'l-Hicce ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 82 / Belge no: 125

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûnuma mülhak olan ve Midilli Adası'nda mevcut evkâfın müstegallat ve musakkafatına dair icâre kayıtlarının tutulması ve Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn'a teslim edilmesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı Mîr İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiru'n-nuvvâbi'l-müteşerri'n Midilli ve Edremid ve havâlisi kazâlarının nâibleri zîde ilmuhum ve kıdvetü'l-erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem umdet-i eshâbi't-takrîr ve'r-rakam evkâf-ı hümâyûnum hazînesi ketebesinden olub zikr-i âtî evkâfın tahkîk ve tahrîrine bu def'a me'mûr ve ta'yîn kılınân Mahmud Cai zîde rüşduhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı ahâlî ve sâir iş erleri zîde kadruhûm tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki asitâne-i şevket-âşiyânım ve memâlik-i mahrûse-i şâhânemde vâki' Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûnuma mülhak olan ve bilâ-nezâret bulunan evkâf-ı şerîfenin vâridâtları şuna buna me'kil ve hayrâtları harâb ve mu'attıl olmuş olduğundan o makûle evkâf-ı şerîfe vâridâtlarının bi't-tahrîr-i tahkîk ve tahrîr ve zâhire ihrâc ile hayrâtları i'mâr ve ihyâ ve şart-ı vâkıfları icrâ olunmak bâ-irâde-i seniyyem karâr-gîr olan nizâm-ı mustahsene iktizâsından olarak mücebince peyder pey icrâ olunmakda ise de Midilli ve Edremid ve havâlisinde henûz icrâ olunmamış ve Edremid ahâlisinden Hâcî Alizâde Emin nâm kimesne mukaddemce vefât iderek uhdesinden münhal olan evkâf-ı şerîfe tevliyeti ile takdîm olunan pusulada muharrer çend aded evkâfın tevliyetleri sekiz on seneden berü mahlûl olarak şunun bunun yedlerine geçüp hayrâtlarına bâkılamiyarak bütün bütün me'kil hükmüne girmiş ve hayli cesâmetlice olduğu haber virildiğinden emsâli vechle tevliyet-i mezkûrun evkâf-ı hümâyûn mehâs-nemûn-ı mülûkâneme ilhâken hazîne-i mezkûre tarafından zabt ile nizâmına tevfiikân icâbının icrâsı lâzım gelmiş ve evkâf-ı mezkûreden başka yine Midilli ve Edremid ve havâlilerinde haylice evkâf-ı şerîfe olarak hayrâtları harâb ve vâridât ve müstegallâtı

mülkiyet sûretiyle ekl u bel' olunmakda idüğü rivâyet ve tahkîk kılınmış olduğına ve emsâl ve nizâmına nazaran ol vechle mahâl-i mezkûre ve havâlilerinde olan bu makûle evkâf-ı şerîfenin dahî şuna buna me'kil olmuş ve vâdî-i nisyânda kâlmış bi'l-cümle îrâd ve musakkafât ve mustagallât-ı sâirelerinin bi't-tahrîr tahkîk ve tahrîr ve zâhire ihrâc ile ba'de vâkıflarının şurûtına ve nizâm-ı mustahsenesine tatbîkân icrâ-yı iktizâlarına bakılması için evvel emîrde miktâr-ı vâridâtlarını mübeyyen defterini bi't-tanzîm cânib-i nezârete tesyâr ve hayrâtları keyfiyetleri ile sûret-i edâlarını iş'âr eylemek üzere muktedir birinin me'mûriyeti lâzımeden görülmüş olduğundan sen ki mûmâ-ileyh Mahmud Cai zîde rüşduhûsun mücerreb ve dirâyetkâr olduğın ecluden husûs-ı mezkûr uhdene ihâlesi tensîb olunmuş olmağla ol vechle tesviyesi muvâfık-ı irâde-i aliyyem olduğu hâlde ber-vech-i meşrûh Anadolu Muhâsebesi Kalemi'ne kayd ile me'mûriyetini hâvî emr-i şerîfem ısdâr ve mülhakât zimmeti defterlerine ilm u haberi i'tâsıyla tesviyesi husûsını mûmeyyizân-ı ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ Evkâf-ı Hümâyûnum Nâzırı iftîhârul-ekâbir ve'l-ekârim es-Seyyid Mehmed Hasib zîde uluvvuhû bâ-takrîr inhâ itmekden nâşî mûcebince tanzîmi husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol vechle keyfiyet-i kalem-i mezbûre kayd ve imlâ ve mülhakât zimmeti taraflarına yine ilm u haberi tahrîr ve i'tâ itdirilmiş olmağla ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete mezîd sa'y ve gayret eylemek fermânım olmağın me'mûriyetini hâvî işbu emr-i âlîşânım dahî ısdâr ve i'tâ olunmuşdur imdi keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmun oldıkda fermânım olduğu ve muktezâ-yı me'mûriyetin üzere birân akdem ol tarafa vârub zikr olunan tevliyet ve evkâf ile kazâ-yı emîn-i mezkûreyn havâlilerinde kâin evkâf-ı hümâyûnuma dâhil olan ve bilâ-nezâret bulunan bi'l-cümle evkâf-ı şerîfenin kâffe-i îrâd ve musakkafât ve müstegallât-ı sâirelerini nâzır-ı mîr-i mûmâ-ileyh ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifetin vechle ma'rifetiyle gereği gibi tahrîr ve tahkîk ve zâhire bilâ-ihrâc sebt ve tahrîr iderek şurût-ı vâkıflarını ve karâr-gîr olan nizâmı vechle icrâ-yı iktizâlarına bâkılmak için miktâr-ı vâridâtlarını mübeyyin memhûr ve mûmzâ defterinin cânib-i Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûnuma takdîm ve tesyâr ve hayrâtları keyfiyetleriyle sûret-i idârelerinin

ale'l-îzâh iş'âr olunması emrine kemâliyle itînâ ve dikkat ve mugâyir-i rızâ-yı seniyyem hareket ile mes'ûl olmakdan ittikâ ve mübâ'adet eylesin siz ki nâzır ve nüvvâb ve vucûh-ı ahâlî-i mûmâ-ileyhim ve sâirlerisiz sizler dahî mûceb ve muktezâ-yı emr-i şerîfemle amel ve harekete bi'l-vucûh sa'y ve gayret ve mugâyir-i emrime hareketden hader ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fî-selh-i Rebî'u'l-âhir li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-17 CA.sene 252

Sahîfe no: 83 / Belge no: -

Sahîfe boş.

Sahîfe no: 84 / Belge no: 126

İstanbul ihtiyacı olan zentin yağı ve sabunun düzgün bir tertiple gönderilmesi ve ihtiyaç dışı olanların da usulünce fahiş fiyatlarda olmamak kaydıyla tüccarlar tarafından sattırılması emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşılarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiri'n-nuvvâbi'l-müteşerri'în Midili Cezîresi'nde vâki' kazâların nâibleri zîde ilmuhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân cezîre-i mezkûre revgan-ı zeyt ve sâbûn tahsîline me'mûr Esad Beğ zîde mecduhû ve memfâhiru'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhûm tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki beyândan müstağnî olduğu üzere revgan-ı zeyt ve sâbûn sekene-i Dâru's-Saltanat-ı Seniyyemin a'zam-ı akvât ve ehem-i mukteziyyât-ı zarûriyyesi

mesâbesinde olarak mukaddemen vâki' olan niyâz ve istid'âya mebin yed-i vâhid usûlünün terkiyle mürettib olan yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûnun bir dirhemi hârice virilmeyerek cümlesi Der-i Sa'âdetime gönderilmek şartıyla fazlasının mahâl-i uhrâya sâtılmasına müsâ'ade kılınmış ve bundan asıl maksûd bu tarafda ibâdu'llâh revgan-ı zeyt ve sâbûn husûsunda zarûret çekmemeleri kaziyesinden ibâret olarak tüccâr dahî böylece ta'ahhüd itmiş iken yine matlûb hâsıl olamamış ve ricâl-i Devlet-i Aliyyemden revgan-ı zeyt ve sâbûn müdiri iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim İsmail dâme mecduhû ma'rifetiyle bu def'a tüccâr-ı merkûme celb ve istintâk itdirildikde bir müddetten berü vurûd iden yâğ ve sâbûnun beher vukiyyesi kendülerine râyicinden ziyâdeye olarak ziyân-dîde olduklarını ve bu killet ve uygunsuzluk dahî işbu ziyânlardan dolayı istilzâm idüb ba'zı esbâb-ı zarûreye mecbûriyetlerinden neş'et eylediğini beyân ile fiât-ı hâliyesinin bir mikdâr kabardılması sûreti niyâz veistirhâm olunmuş ba'zı tahkîkâta göre akâvât-ı vâki'aları bacâ gibi görünerekistirhâm olındığı vechle fiât-ı sâbıkası hadd-ı lâyıkına iblâğ olunub şu şartla ki esnâf-ı merkûme bundan böyle işbu fiât-ı mukarrereden hafî ve celî bir akçe ziyâdeyeye satmamamk ve satdırılmamak ve tertîb-i mezkûr gâyet sâf ve a'lâ olarak temâmca celb ve müdür-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle bakkâl ve sâbûncı esnâfından bi't-tevzî' bu bâbda bir gûna zarûret çekdürülmemek ve tertîb-i mezkûrun kangı mahallin yâğı turtulu ve bulânık ve sâbûnu uygûnsız gelür ise mağâza ve dükkânlarda kabûl olunmayub kezâlik müdür-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle noksân bahâ ile Der-i Sa'âdetimde sâbûnhânelere virdirilmek ve taşralara bilâ-fermân bir dirhem yâğ ve sâbûn kâçırılmâyub bu tarafda dahî tezkeresiz hiç ferde virilmemek ve sefînde zuhûr iden sahîh sentene yâğının iskelede suyu alındıktan sonra sâbûnhânelere fûrûht olunub sentene vesîlesiyle yâğa hîle karışdırılmamak ve bu usûlün hilâfına içlerinden her kim mütecâsir olur ise kendü elleriyle müdür-i mûmâ-ileyhe teslîm ve öşrden oldığı hâlde ism ve şöhretiyle ihbâr iderek haklarında her dürlü te'dîb ve mücâzât icrâ kılınmak üzere cümlesi râzı ve müte'ahhid olarak taraflarından mûmzâ ve memhûr bir kıt'a ta'ahhüdnâme virilmiş ve ol vechle icrâsına irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'llukıyla hatt-ı

hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı mülûkânem sahîfe-pîrây-ı sudûr olarak mûcebince zikr olınan ta'ahhüdnâme Dîvân-ı Hümâyûnum kalemine kayd- birle lâzım gelenlere ilm u haberleri tesyîr ve vesâyâ-yı mukteziyyeyi şâmil revgan-ı zeyt ve sâbûn husûle gelân sâir mahallere mü'ekkid evâmir-i şerîfem ve Der-i Sa'âdetimde müdür-i mûmâ-ileyh ve tüccâr-ı merkûma esnâf kethüdâlarına başka başka beyâz üzerine fermânlar tasdîr ve tastîr kılınmış olmağla siz ki nâzır-ı kâpucıbâşı ve nâibler ve me'mûr ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı fermân-ı celîlü'l-ünvân-ı pâdişâhânemde keyfiyet ol tarafda lâzım gelenlere ifâde ve tebyîn ve bundan sonra hiçbir tarafa şudur diyecek mahal kâlmayub bu müsâ'adenin dahî kadr u şükrünü bilmeyüde yine matlûb üzere yağ ve sâbûn gönderilmemek ve hilâf-ı ta'ahhüd ednâ derece vaz' ve hâlet vukû'a gelmek ihtimâli olur ise mütecesir olanlar hafî ve celî bi't-tecessüsün-ileyh götürülüb te'dîbât-ı îcâbiyyeleri icrâsında dakîka fevt olunmayacağı muhakkak ve mukarrer idüğünü gûş-ı hûşlarına güzelce telkîn ve tefhîm ve mübâderet ve evvel-i emirde cezâre-i mezkûre terettübünden beher-hâl külliyyetlü revgan-ı zeyt ve sâbûn ihrâc ile şu günlerde Der-i Sa'âdetime yetiştirilüb ba'de ardını kesmek sizin peyder pey irsâl ile tertîb-i mezkûrun vakt ve zamânıyla itmâm ve ikmâline bi'l-ittifâk sarf-ı vus' ve kudret ve bidâyet-i tertîbinden şimdiye kadar ne miktâr yağ ve sâbûn götürülmüş ise ânın dahî miktâr ve keyfiyetini sarâhaten tahrîr ve işâret eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen ve i'lâmen ve mahsûsen işbu celîlü'l-kadrim ısdâr (boşluk) ile tesyâr olınmışdır imdi bu maslahat mesâlih-i sâireye mukayyes olmayub ibâdu'llâhi âid-i mevâd-ı muğtenâ bahâdan olduğına mebnî işbu emr-i şerîfem sicillât-ı mehâkime kayd ve mazmûn-ı münîfi minvâl-i muharrer üzere cümleye güzelce tefhîm olınarak kemâ-yenbagî tenfîz ve icrâsı kat'î irâde-i seniyyem mülûkânem muktezâsından idüğince ve mugâyir-i vaz'a cesâretle ba'de izin dahî matlûb üzere yağ ve sâbûn götürülmemek yâhûd gönderilenlerine tortulu ve uygûnsuz zuhûr itmek veyâ tertîbinden bir vukiyye âtiye bırakılmamak ihtimâli olur ise mütecâsir olanların haklarından geleceğinden başka bu keyfiyet sizin dahî tesâmuh ve gaflet ve belki semt-i irtikâba meyl ve cür'etinizde haml ile hakkınızda müstelzim ve hâmiyyet-i

nedâmet olacağından şüphe olmadığı ma'lûmunuz oldıkda ânâ göre amel ve harekete bi'l-ittifâk ihtimâm ve gayret ve hilâfından be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren evâsıt-ı şehr-i Cemâziye'l-evvel li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-13 C. sene 252

Sahîfe no: 85 / Belge no: 127

Midilli'ye muzâfe Kelimiye Karyesi sâkinelerinden iken ölen Emine'nin tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'ye muzâfe Kelimiye Karyesi sâkinelerinden iken bundan akdem vefât iden Emine bint-i (boşluk) nâm müteveffihenin zevc-i metrûkı Halil Beşe nâm kimesneden gayrî vâris-ı ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından nâşî terekesinin nısfı zevc-i mezbûre ve nısf-ı âheri cânib-i beytü'l-mâla âid olmağla sûk-ı sultâniyyede bi'l-müzâyede bey' olunan müteveffihe-i merkûmenin tereke defteridir ki fî-15 R.A. sene 252.

Karye-i mezbûrede menzil, bâb/1	:	gurûş	1210
Müsta'mel libâd, aded/1	:	pâre 20	: gurûş 7
Köhne gömlek	:	pâre 25	: gurûş 5
Köhne çârşeb, aded/1	:	pâre 20	: gurûş 7
Köhne gömlek, aded/1	:	pâre 10	: gurûş 3
Köhne çârşeb	:	pâre 10	: gurûş 3
Köhne çuka ferâce, aded/1	:	gurûş	54
Musta'mel basma libâde, aded/1	:	gurûş	29

Zen donu, aded/1 : pâre 35 : gurûş 5

Musta'mel Lahorâkî antâri, aded/1 : gurûş 33

Köhne basma mintân, aded/1 : pâre 20 : gurûş 2

Köhne sandık, aded/1 : gurûş 3

Köhne peşkir, aded/1 : gurûş 4

Bâkır güğüm, aded/1 : gurûş 30

Sahan ma'a kabak, aded/2 : gurûş 17

Süzcü, aded/1 sahan, aded/1 tâs, aded/1 : pâre 5 : gurûş 12

Tebsi sahan ma'a kabak, aded/3 : gurûş 20

Sagîr köhne sini, aded/1 : pâre 26 : gurûş 12

Tencere ma'a kabak, aded/2 : pâre 2 : gurûş 19

Yorgân, aded/1 memlû döşek, aded/1 memlû minder, aded/1
: gurûş 65

Köhne merrât, aded/1 : gurûş 5

Sagîr küb, aded/1 : gurûş 6

Mehr-i mü'eccl der-zimmet-i zevc-i mezbûr : gurûş 101

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

pâre gurûş

37 1656

Minhâü'l-----ihrâcât

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : pâre 20 : gurûş 165

Masârif-i lâzime-i mu'tâda : pâre 30 : gurûş 82

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i mûmâ-iley : pâre 30 : gurûş 165

Masârif-i lâzime-i berây-ı emîn-i mûmâ-ileyh

: pâre 30 : gurûş 82

Zimmeti : gurûş 316

Cem'ân yekûnu'l-----ihrâcât

gurûş

812

Sahhu'l-----bâkî li't-taksîm-i beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati'ş-şer'iyye

gurûş

843

Hisse-i ez-zevceti'l-mezbûre : pâre 20 : gurûş 420

Hisse-i emîn-i mûmâ-ileyh : pâre 20 : gurûş 420

Sahîfe no: 86 / Belge no: 128

Redîf-i Asâkir-i Mansûranın hesap fazlası masrafı çıkması üzerine i'âne-i cihâdiyye üzerine nısf miktârı ilâve edilen ve Midilli Adası hissesine düşen 150 kese akçenin talebine dair fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiru'n-nuvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Cezîresi'nde vâki' kazâların nâibleri zîde ilmuhûm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-

akrân vucûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadruhûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bi-lütfuhû sübhânehû te'âlâ ve hüsne tevfiķihî ittifâk-ârâ-yı isdikâ-yı saltanat ve ithâf-ı himmet ve ilâ-nihmet zât-ı zelîle-i ıyâb-ı me'âlî-menfa'atimle memâlik-i Anadolu ve Rumeli'nde kâin eyâlet ve elviyeden Redîf-i Asâkir-i Mansûra bi-gayr-i zafer semîriyle müstakil bir takım cünûd-ı zafer-nemûd dahî tedârik ve tanzîmine muvaffakiyet-i mülûkânem mü'ebbed-i min-inda'llâhi olan devlet-i aliyye-i kavî-i şevketimiz hakkında vâcibü't-teşekkür başkaca bir lutf-ı amîm ve kâffe-i muvahhidîne bâ'is-i iftihâr-ı azîm olduğu erbâb-ı basîret indlerinde beyândan müstağnî ve tıbk-ı irâde-i inhâ-i mu'âde-i pâdişâhânem üzere bi'l-cümle me'mûrîn ve vucûh-ı ahâlî-i sadâkat-rehîninin sa'y u verziş ve asâkir-i mertebe-i mezkûrenin kemâl-i şevk ve hâhişi ile mahallerinde ta'lîm ve ta'allûme-i funûn-ı celîle-i harbiyeye ikdâm ve ihtimâm olunmakda ve sâye-i me'âlî-vâye-i mülûkânemde kendülerinin kâffe-i tahsîsât ve muktezâ-yı tanzîm ve idâre kılınmakda idüğü bedîhî olub ancak sâlifü'z-zıkr asâkir-i fevz-i me'serin ibtidâ-yı tertîbinde ma'âş ve mâhiye ve sâir mesâris-i îcâbiyyelerine medâr olunmak üzere Anadolu ve Rumeli'de kâin evliye ve kazâlardan ale't-tahmîn mürettib olan i'âne-i cihâdiyye el-hâletü hâzihî vakt ve zamânıyla tahsîl ve istîfâ olunmakda ise de ba'zı te'hîr olunan mahaller ahâlisinin mu'ahheren vâki' olan niyâz ve istid'âlarına mebnî asıl tertîbinden fazla olarak bir takım tabûrlar dahî açılmış ve Anadolu tarafı redîf neferâtı mevki'leri îcâbınca ta'lîm ve ta'allûmde henûz Rumeli tâburları gibi matlûb-ı mülûkânem üzere tefennün idememelerinden nâşî teshîl-i tefennünlerini zımnında bu def'a ittifâk-ı ârâ ile anlar münâvebe usûlüne konularak işbu münâvebe dahî başkaca birâz masârif-i zarûriyeyi îcâb itmiş olması cihetiyle zıkr olunan Redîf-i Mansûre masârif-i el-hâletü hâzihî tertîb-i asliyesi bir buçuk derece tecâvüz iderek bunun bir hüsni sûretiyle istihsâli cârisine bakılmak îcâbâtdan ve Mansûre Hazîne-i Celîlesi ve vâridâtı ise bunca sunûf-ı asâkir-i muvazzafa-i şâhânemin derkâr olan masârif-i mütenevvi'a ve müteferri'a-i lâ-yuhsâsına gayr-ı kâfi hükmünde olduğu ve izâhatdan olmakdan nâşî şu husûsun semt-i sehûlet ve sûret-i ehveniyyeti sûr-ı hümâyûn-ı meyâmin-furûn-ı şehriyârânem münâsebetiyle med'uvven

Dâru'l-Hilâfeti'l-Aliyyemde bulunan vüzerâ-yı izâm ve sâir bendegân sarf-ı ittisâm ve vûkelâ-yı fihâm-ı devlet-i aliyye-i ebed-kıyâm beyninde defâ'atle lede't-tefessül çünki işbu cenûd-ı zafer-nemûd mâtde-i mu'tenâsının kevâid-i mülkiye ve dîniyyesi âmmeye şâmil ve vârid olduğu misüllü kâffe-i îcâbât-ı zarûriyyesinin tesviyesi dahî alâ-kad-ricâlehum umûma âid olmak iktizâ ideceği derkâr ve bu takdîrce Anadolu ve Rumeli'de mürettib i'âne-i cihâdiyye-i mezkûrenin üzerine nısf miktârı ilâve ile tanzîm ve icrâsında sûret-i ta'dîl ve tesviye nemûdâr olmak mülâbesesiyle işbu elli iki senesi hulûl ideceği elli bir senesi Rûz-ı Kâsımı'ndan i'tibâren her bir livâ ve kazânın kemâkân hâl ve tahammülüne göre ta'dîl ve tesviye usûlünce senede iki taksît ile tevzî' ve taksîm olunmak ve yine kifâyet itmeyecek olduğu takdîrce ol vakit evsât tarafının merhameten hazîne-i merkûmeden uyuşdurulması cârisine bâkılmak üzere tanzîmi cümle tarafından istihsân ve tasvîb olunmuş ve ol vechle tertîb ve icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukıyla ol bâbda hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı pâdişâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olarak meblağ-ı mezkûrdan Midilli Cezîresi'nde vâki' kazâlara yüz elli kîse isâbet eylemiş olmağla siz ki nâzır ve nâibler ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı emr-i şerîfimde keyfiyeti lâzım gelenlere ifâde ve ityân ve mukaddem ki tertîb-i emr-i şerîfimde tavsiye olındığı vechle bu bâbda havâs ve evkâf ve mu'âf ve gayr-ı mu'âf cemî' mahaller siyyân tûtulmak ve nizâmı vechle kazâlar masârifi tevzî'-i defâtır-ı vâridesi bi't-tenkîm ruhsatı hâvî yazılan evâmir-i şerîfem için alınmakda olan fermân harcı işbu i'âne-i cihâdiyye hisselerinden ahz olunmayacağı misüllü mahallinde dahî bundan hârc-ı imzâ ve tahsîldâriyye nâmı ve nâm-ı âher ile bir akçe ahz ve tahsîl kılınmak lâzım gelmeyeceği ve'l-hâsıl i'âne-i cihâdiyyenin tevzî' ve tahsîl ve bu tarafda Mansûre Hazînesine teslîm ve tevsîli hakkında evvelki yâzılan takyîdât-ı vesâyâ sevdâsı ne ise işbu zamîmenin dahî öylece ânınla berâber îfâ ve istifâsı îcâb ideceği keyfiyâtını dahî etrâfıyla tefhîm ve beyân-birle kezâlik yerlû yerinden cem' ve tahsîliyle hazîne-i merkûmeye irsâl ve tevsîli husûsuna bi'l-ittihâd mezîd i'tinâ ve dikkat eylemeniz fermânım olmağın Dîvân-ı Hümayûnumdan

işbu emr-i celîlû'l-kadrim ısdâr ve irsâl ve tesyâr olınmışdır. tahrîren fî-evâsıt-ı Rebî'u'l-âhir li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-21 C. sene 252

Sahîfe no: 86 / Belge no: 129

Nezâret-i Hameyn-i Muhteremeyn'de olan cami, mescid ve diğer hayratlarının aydınlatılması için 1200 kantar zeytinyağı gönderilmesine emrini hâvî fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucubâşılarından Midilli Nâzırı Mîr İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiru'n-nuvvâbi'l-müteşerri'în zıkr-i âtî mahallerin nâibleri zîde ilmuhûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Hameyn-i Şerîfeyne Hazînesi'nden zabt ve idâre olınan evkâf-ı celîleler ile zîr-i Nezâret-i Hameyn-i Muhteremeyn'de olan bi'l-cümle evkâf-ı şerîfenin cevâmî' ve mesâcid ve hayrât-ı sâiresinide îkâd ve iş'âl olınan kanâdili muktezî revgan-ı zeyt-i şem'îye riyâseti der-i aliyyemde revgan-ı zeyt müdiri ma'rifetiyle esnâfdan beher câmi'-i şerîfe başka başka ve ceste ceste alınmakda ise de çamurlu ve tortulu olduğu ve bu keyfiyet hazîne-i hameyne ve vakıflarına gadr u hasârı mü'eddî idüğinden başka leyâlî-i mübârekede dûçâr-ı zarûret ve meşakkat olduğundan evkâf-ı hümâyûn-ı mülûkânem hazînesine bu bâbda virilân nizâmın kaydı kaleminden bir kıt'a varakaya ihrâc ile lede'l-mütâla'a zîr-i Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûnumda bulunan hayrâtdan iş'âl ve tenvîr olınmak üzere lüzûmı olan revgan-ı zeytin Midilli ve Molova ve Edremid ve Kemer ve Ayvalık ve sâir revgan-ı zeyt hâsıl olan kazâlardan ta'addîleri tesviye vechle Âsitâne-i Sa'âdet-Âşîyânem tertîbâtından bi'l-ifrâz Mâys ibtidâsından i'tibâren tanzîm sefâyete tahammülen der-i aliyyeme irsâl ve fîât-ı mîriyyem üzere îcâb iden nemâsı

î'tâ olınarak tesviye olınmak üzere iki yüz elli bir ve elli iki seneleri Saferu'l-Hayrı'nda iki kıt'a emr-i âlîşânım sudûr itmiş olduğu nümâyân olmağla bu sûretde Der-i Sa'âdetim tertîbine mahsûben bu def'a mahallinde cârî olan fîât-ı ma'lûme ile ma'a-i nevl Evkâf-ı Hümâyûnuma gönderilcek revgan-ı zeyt misüllü iktizâ iden mahallerden bi't-tertîb Nezâret-i Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı câmi'-i şerîfesi içün dahî hesâb olındığı üzere bir senede lüzûmı olan bin iki yüz kantâr revgan-ı zeytin sefâine tahmîlen Der-i Sa'âdetime irsâl ve tesrîb itdirilmesi husûsuna irâde-i aliyyem şâyân kılındığı hâlde mûcebince vesâyâ-yı lâzıme derciyle sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin sana hitâben mü'ekked emr-i şerîfem isdârı ve yâğ müdiri tarafına ve iktizâ iden mahallere ilm u haberleri î'tâsı îcâb ideceği hâlâ Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı Nâzırı mu'teberân-ı ricâl-i Devlet-i Aliyyemden iftihâru'l-kirâm es-Seyyid el-Hâcc İbrahim Edhem dâme uluvvuhû takrîr itmeğın mûcebince emr-i şerîfem isdârı husûsuna irâde-i aliyyem ta'alluk idüb vech-i meşrûh üzere amel ve harekete mübâderet eylemek fermânım olmağın hisse işbu emr-i âlîşânım isdâr ve irsâl olunmuşdır imdi vusûlünde fermânım olduğu üzere Der-i Sa'âdetime tertîbine mahsûben bu def'a mahallinde cârî olan fîât-ı ma'lûme ile ma'a-i nevl evkâf-ı hümâyûnuma gönderilecek revgan-ı zeyt misüllü iktizâ iden mahallerden bi't-tertîb Nezâret-i Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı cevâmî'-i şerîfesi içün dahî hesâb olındığı üzere bir senede lüzûmı olan bin iki yüz kantâr revgan-ı zeytin Âsitâne-i Sa'âdetime tertîbinden olmak üzere tortusuz gâyet a'lâ olarak işbu sene-i mübârekeye mahsûben mahallinde tertîb ve mevsimi güzerrân itmeksizin sefâine tahammülen Der-i Sa'âdetime irsâl ve müteserrib itdirilmesi husûsuna gâyet î'tinâ ve dikkat eyleyesiz. tahrîren fi'l-yemi's-sâmin şehr-i Cemâziye'l-âhir sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 87-a / Belge no: 130

Harameyn-i Şerîfeyn Hazînesinden mazbût ve hazîne-i mezkûreye mülhak evkâfdan Midilli, Molova, Kalonya, Değirmenlik, Kemer ve sair o havalide bulunan on dokuz aded vakfın hâsılât ve vâridât ve masârifâtlarının görölmesi emrini hâvî fermân kaydı.

İftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı Mîr İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiru'n-nuvvâbi'l-müteşerri'în Midilli ve Molova ve Kalonya nâibleri zîde ilmuhûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bu def'a cânib-i nezâret-i harameyn-i muhteremeynden me'mûr kılınân Mehmed zîde mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Harameyn-i Şerîfeyn hazînesinden mazbût ve hazîne-i mezkûreye mülhak evkâfdan Cezîre-i Midilli ve Molova ve Kalonya ve Değirmenlik ve Kemer ve sair ol havâlîde vâki' evkâf-ı şerîfenin miktâr ve kemiyeti takdîm kılınân bir kıt'a sûret-i defterde on dokuz aded evkâf-ı şerîfe-i mezkûrenin hâsılât ve vâridât ve masârifâtları keyfiyâtı bu tarafda mechûl olmak ve mürûr-ı ezmine ile bâkılammamak mülâbesesiyle musakkafâtları mülk hükmünde âbâdî-i âherde kalması ihtimâlden gayr ba'îd ve bu makûle zikr olınan evkâfın vâridâtının zâhire ihrâcıyla hayrâtlarının i'mâr ve ihyâları ve şurût-ı vâkıfları kemâ hiye hakkuhâ icrâ olunması bâ-irâde-i seniyyem nizâmından idüğü zâhir ve bedîdâr olmakdan nâşî gerek zikr olınan ve gayr-ı muharrer olub Harameyn-i Şerîfeyne mensûb olarak ol havâlîde bulunan kâffe-i evkâf-ı şerîfenin hakkı vechle vâridât ve musakkafât ve sâirelerinin ma'rîfet-i şer'le bi't-tahkîk zâhire ihrâc olınarak mütevellîlerinin lâzım gelen muhâsebeleri bi'r-ru'ye îcâb iden ma'âş muharrer idhâliyle îrâd ve masârifâtının defâtırı tanzîm kılınmak ve musakkafâtları ve kurâ ve mezâri' ve bâğât misüllü vâridâtları müste'cirlerinin yedlerinde olan senedât şâyân-ı itibâr olındığı hâlde iktizâsına göre icârelerine zammıla tesviye olınmak üzere kâffe-i musakkafâtları tahrîr ve sebt-i defter olınarak memhûr ve mümzâ defâtırının ve zuhûr idecek mahlûlâtı lede'l-ahâlîdeve rağbâtî'n-nâss inkıtâ'atdan sonra

tâlibine fûrûht olınarak mu'accelesinin rusûmâtıyla vukû'bulacak ferâğ ve intikâlât harclarının nısfı mütevellî ve kâtib ve câbîlerine terk ile mâ'adâsının mâh be-mâh memhûr ve mûmzâ defteriyle cânib-i hazîne-i merkûmeye tesyâr kılınarak sen ki me'mûr-ı merkûmsun her vechle istikâmetin ve husûs-ı mezbûra ehliyet ve liyâkatin derkâr olındığına binâen tesviyesi muvâfık irâde-i seniyyem olduğu hâlde memûriyetini hâvî emr-i şerîfim isdârı husûsı hâlâ Hameyn-i Şerîfeyn Evkâfı Nâzırı iftihâru'l-ümerâ ve'l-ekâbir el-Hâcc İbrahim Edhem dâme uluvvuhû bâ-takrîr inhâ itmekden nâşî mûcebince tanzîmi husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk idüb me'mûriyetini hâvî işbu emr-i âlîşânım isdâr ve irsâl olınmışdır imdi vusûlünde keyfiyet-i irâde-i aliyyem mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmun oldıkda fermânım olduğu vechle husûs-ı mezkûr ma'rifet-i şer' ve ma'rifetinle musakkafât-ı merkûmenin sinîn-i mâziyyelerinden mahlûlât ve hâsılât-ı evkâf nedir ve şimdiye değin kimler ma'rifetiyle idâre olunub ne mahallerde kâlmış ve ne makûle âdemlerin zimmetlerine geçmiştir bi't-tahkîk zâhire ihrâc olınarak mütevellîlerinin lâzım gelen muhâsebeleri bi'r-ru'ye îcâb iden masârifâtının defâtırı tanzîm kılınarak bu musakkafât ve kurâ ve mezâri' ve bâğât misillü vâridâtları müste'cirlerinin yedlerinde olan senedâtın iktizâsına göre zamm olınmak üzere kâffe-i musakkafâtları tahrîr ve sebt-i defter olınarak memhûr ve mûmzâ defâtırının ve zuhûr idecek mahlûlâtı lede'l-müzâyede ma'lûm olmak için Hameyn Hazînesine bildirilmesine ve vukû' bulacak ferâğ ve intikâlât harclarının nısfı mütevellî ve kâtib ve câbîlerine terk ile mâ'adâsının mâh be-mâh memhûr ve mûmzâ defteriyle cânib-i hazîne-i merkûma tesyârı husûsuna sa'y ve gayret eylesiz ve siz ki nâzır ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahî mûceb-i emr-i şerîfemle amel ve harekete ve mugâyir-i emrim hareketden hader ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî sâdır fi'l-yevmi's-sâbi' aşara Cemâziye'l-âhir li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-25 C. sene 252

el-emru hasbemâ rukime fîhi nemekahu'l-fakîrun ileyhi azze şânuhû
 Hemşinî İbrahim Efendi el-müvella hilafe be-Mahkeme-i Mahmud Paşa
 Dâru'l-Hilâfeti'l-Aliyye gufire lehû

Sahîfe no: 87-a / Belge no: 131

***Borç mukabelesinde rehin verilen ve borç ödendiği halde terekeyi
 ellerinde bulundurulan kişilerce verilmeyen zeytinlik ve değirmenin
 alınması için açılacak davaya vekil tayinine dair hüccet kaydı.***

Mahmiye-i İstanbul hısnî ebvâbından Ceb Ali Kapısı dâhilinde
 Üsküplü Mahallesi'nde sâkin es-Seyyid Mehmed İzzet Ağa ibn es-Seyyid
 Abdullah ibn Mehmed meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu bâ'isü'l-vesîka
 Mustafa Efendi ibn Mehmed mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrâr-i kelâm idüb
 esbak Midilli Cezîresi nâzırı Kulaksızzâde müteveffâ Mustafa Ağa'nın
 kethüdâlık hizmetinde cezîre-i mezkûrede sâkin iken bundan akdem fevt olan
 Ebubekir Ağa ibn el-Hâcc Ali'ye hayâtında zimmetinde cihet-i karzdan on bir
 bin beş yüz gurûş deynim olmağla ben deynim olan meblağ-ı mezbûr
 mukâbelesinde bundan akdem otuz bin yüz otuz gurûş semen medfû' ve
 makbûza bâ-mülknâme-i humâyûn cânîb-i mîrîden iştirâ idüb ol vechle
 yedimde mustakillen mülküm olan cezîre-i mezkûrede mevâzi'-i adîde kâin
 her biri ma'lûmu'l-hudûd on bir kıt'a zeytûn bağçesi ve bir bâb revgan-ı zeyt
 değirmânımı müteveffâ-yı merkûm Ebu Bekir Ağa'ya hayâtında bin iki yüz
 kırk üç senesinin vefâ-i bey' ve teslîm eylediğimde ol dahî ber-vech-i
 muharrer iştirâ ve kabz eylediğinden sonra merkûm Ebu Bekir Ağa fevt
 olmağla sâlifü'l-beyân on bir kıt'a bağçe ile değirmân-ı mezkûre hâlâ cezîre-i
 mezkûrda sâkinler müteveffâ-yı merkûmun veresesı vaz'-ı yed idüb târîh-i
 mezkûrdan berü mahsûlâtını ahz u kabz itmeleriyle el-hâletü hâzihî deynim
 olan meblağ-ı mezkûr on bir bin beş yüz gurûş verese-i müteveffâ-yı
 merkûma tamâmen edâ idüb zikr olunan on bir kıt'a bağçe ile değirmân-ı

mezkırı ve müddet-i mezkûrede olan mahsûlât-ı ma'lûmeyi ısdâr itdirdiğim emr-i âlî mücebince verese-i müteveffâ-yı merkûmun mahallinde taleb ve da'vâ ve ahz u kabz ve lede'l-iktizâ sulh ve ibrâya ve mahsûlât-ı mezkûreden makbûzı bana teslîm ve husûs-ı mezkûr mütevakkıf olduğu umûrun küllîsine tarafımdan merkûm Mustafa Efendi'yi vekîl ve nâib-i menâb nasb ve ta'yîn eyledim didikde ol dahî ber-vech-i muharrer vekâlet-i mezkûreyi kabûl ve merâsimini kemâ-yenbagî mahallinde edâya ta'ahhüd ve iltizâm itmeğin mâ-vak'a bi't-taleb ketb olındı hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis aşara min-şehr-i Recebi'l-ferd li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Mehmed Nazif Ağa ibn Hüseyin

-Mehmed Salih Ağa ibn Ahmed

-ve gayrihum.

Sahîfe no: 87-b / Belge no: 132

Borç karşılığı rehin olarak verilen ve sonradan tereke sahiplerince, borç ödenmesine rağmen geri sahibine devredilmeyen zeytinlikler ve değirmenin geri verilmesi emrini hâvî fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müşerri'in Midilli Cezîresi Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak mal'ûm olaki Seyyid Mehmed İzzet nâm kimesne Midilli Cezîresi'nde kâin mülknâme-i hümâyûnumla mutasarrıf olduğu on bir kıt'a zeytûn bağçesiyle bir bâb revgan-ı zeyt âsiyâbını bundan on sene mukaddem Midilli Nâzırı sâbık müteveffâ Mustafa'nın kethüdâsı Bekir nâm kimesneden istifraz eylediği on bir bin beş yüz gurûş deyni için istiğlâl ve husûlâtını sene be-sene ahz ve deyn-i mezkûresine mahsûb itmek üzere merkûm Bekir'e ihâle itmiş ve mülk-nâme-i hümâyûnumu

merkûma göndermiş ise de merkûm Bekir'in vefâtı hasebiyle hâsılât-ı merkûme yien bâliğ olduğu ve zikr olunan bâğçeler olan kimin yed-i tasarrufunda olduğu ma'lûmu olduğına ve tahkîkine göre merkûm Bekir'den almış olduğu meblağ-ı mezbûr te'diye olındıktan sonra bir o kadar dahî fazlası olacağına binâen zikr olunan bâğçelerin hâsılatı ne mikdâra bâliğ olmuş ve eşcârı ne mikdâr ise erbâb-ı vukûfdan bi't-tahkîk defterinin celbi husûsı merkûm tarafından istid'a olındığına mebnî husûs-ı mezbûr ma'rifet-i şer'le rü'yet ve defter-i mezkûr bu tarafa irsâle mübâderet olunmak bâbında Sadr-ı A'zâm cânibinden Midilli Nâzırı'na hitâben mektûb tastîr ve tesyîr kılınmış ise de ile'l-ân cevâbı vurûd itmemiş olduğu ve husûs-ı mezbûr kalarak kendüsüne gadr olmuş idüğü ve tarafından Mustafa nâm kimesneyi vekîl eylediği beyânıyla mahallinde müteveffâ-yı merkûmun ma'lûmu'l-ism veresesiyle terâfu'-ı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfi sudûrını merkûm İzzet rikâb-ı kamer-tâb-ı mülûkâneme arz-ı hâl takdîmiyle istid'â itmiş ve mezkûr bâğçeler cânib-i hazîne-i âmiremde bi'z-zabt ma'lûmu'l-miktâr mu'accele ile fûrûht olınarak mülknâme-i hümâyûnum virildiği hazîne-i âmiremde der-kenâr itdirilmiş olmağın hademe-i hisse-i rikâb-ı hümûyûnum yüz bâşlılarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrahim zîde kadruhum mübâşeretile mahallinde şer'le rü'yet olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin ma'rifetin ve ta'yîn olunan mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle verese-i müteveffâ-yı merkûmı mahallinde huzûr-ı şer'a ihzâr ve lâzım gelenler muvâcehesinde bâğçe-i mezkûrun şimdiye değin hâsılât ve keyfiyeti ba'de't-tahkîk inhâ olındığı üzere hâsılât-ı mîvesinden ba'de'l-mahsûb fazlası olarak müteveffâ-yı merkûmun veresesi zimmetine geçmiş olduğu zikr olunan zeytûn bâğçeleriyle yâğhâne-i mezkûr dahî verese ve sâir kimin yed-i zabtına geçmiş ise ba'de's-subûtu's-şer'î ihkâk-ı hakkına dikkat ve ücret-i mübâşiriye şurûtı nizâmını hâvî mukaddemâ sudûr iden emr-i şerîfimin dahî infâz ve icrâsına mübâderet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyûrdum ki; vusûl buldıkdâ bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermn-ı vâcibü'l-etbâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin

mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla âmil olasız tahrîren fi'l-evâhir-i şehr-i Cemâziye'l-âhir sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala fî-(boşluk) sene 252

el-Mahrûseti Kostantiniyye

Sahîfe no: 87-b / Belge no: 133

Midilli Adası'na nefy olınan vapur müdürünün serbest bırakılmasına emrini hâvî fermân kaydı.

İtlâk-ı Fermân-ı Âlîdir

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhum tevkî'i refî'i hümayûnum vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Tophâne-i Âmiremde inşâ olınmkada olan vapur ebniye müdiri Ata Beğ hilâf-ı rızâ-yı şâhânem harekete ibtidârına binâen bundan akdem celâ ve tirîz-i sudûr olan emr u fermân-ı şâhânem mücebince Midilli'ye nefy ve iclâ olınmış ise de mûmâ-ileyhin afv ve itlâkı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem bî-dirîğ kılınarak ol bâbda emr-i hümayûn-ı mekârim-nemûn-ı pâdişâhânem rahmet-efzâ-yı sunûh ve sudûr olmağla muktezâ-yı münîfi üzere afv ve itlâkı fermânım olmağın imdi mûmâ-ileyhin afv ve itlâkına müsâ'ade-i seniyyem üzere af kılındığı sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin ma'lûmun oldıkda kayd-ı takayyüdün tahlîye-i sebîline mübâderet itmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyûrdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-etbâ' ve vâcibü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız tahrîren evâhir-i şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ev elf.

Kad vasala ileynâ fî-11 Ş. sene 252

Sahîfe no: 87-b / Belge no: 134

***Ağrıboz muhâcirelerinden olup Midilli'de müsâfireten mukîm iken
ölen Hatice bint-i Abdullah'ın tereke kaydı.***

An-asıl Ağrıboz muhâcirelerinden olup Midilli'de müsâfireten mukîm iken bundan akdem vefât iden Hatice bint-i Abdullah nâm müteveffihenin zâhirde vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmadığından bi'l-cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâla âid ve râci' olmağla beytü'l-mâl tarafından tahrîr ve terkîm olınan müteveffihe-i merkûmenin âtiyyü'l-beyân terekesidir ki bir vech-i âtî zikr olunur fî-23 Ş. sene 252

Nühâsi sini, aded/1 sahan, aded/1 : gurûş 46

Nühâs tâbe, aded/1 : gurûş 10

Nühâs tebsi, aded/1 : pâre 10 : gurûş 17

Sagîr leğen, aded/1 : gurûş 9

Yumurta tâbesi, aded/1 : gurûş 5

Nühâs maşraba, aded/1 : gurûş 9

Kahve ibriği, aded/1 : gurûş 6

Şam'dan, aded/1 : gurûş 4

Tâs, aded/1 : gurûş 3

İpek, aded/1 : gurûş 5

Memlû minder, aded/3 : gurûş 131

Memlû yasdık, aded/7 : gurûş 90

Köhne yorgân, aded/1 : gurûş 7

Köhne şilte, aded/1 : gurûş 28

Köhne pârça kürk, aded/1	: gurûş 8
Satır, aded/1	: gurûş 8
Destere ve hurdavât, aded/1	: gurûş 12
Tabaklar	: gurûş 8
Sagîr köhne yorgân	: gurûş 7
Zen donu, aded/1	: gurûş 12
Gömlek, aded/1	: gurûş 8
Basma şâlvâr, aded/1	: gurûş 11
Çârşeb, aded/1	: gurûş 8
Def'a çârşeb, aded/1	: gurûş 8
Def'a çârşeb, aded/1	: gurûş 7
Şitan bezi anteri, aded/1	: pâre 10 : gurûş 13
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş 9
Bâsma libâde, aded/1	: gurûş 12
Basma mak'at köhne, aded/1	: gurûş 6
Şalvâr, aded/1	: gurûş 9
Hurdavât	: gurûş 5
Havlu, aded/1	: gurûş 15
Bez pârçası, aded/3	: gurûş 2
Köhne uçkur, aded/3	: gurûş 16
Hurdavât bezler	: gurûş 10

Çuka köhne ferâce, aded/1	: gurûş 55
Çârşeb, aded/1	: gurûş 13
Def'a hurdavât	: gurûş 12
Sagîr sandık, aded/1	: gurûş 3
Hurdavât, aded/1	: gurûş 4
Bir meşin kelâm-ı kadîm	: gurûş 15
Simli piştov, aded/1	: gurûş 250
Sîm palâska, aded/1	: gurûş 200
Der-i zimmet-i Bıçakçı Abdi	: gurûş 1200
Der-i zimmet Dürzü Bekir	: gurûş 260

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

2604

Minhâû'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîn ma'a ıskât-ı salât	: gurûş 162
Müteveffihenin sâkine oldığı menzil	: gurûş 100
Müteveffihenin hastalığında bekçi ücreti	: gurûş 25
Deyn-i müsbete-i berây-ı araba	: gurûş 18
Resm-i âdî	: gurûş 65
Resm-i emîn-i beytü'l-mâl	: gurûş 65
Delâliye-i eşyâ ve hammâliye	: gurûş 40

Cem'ân yekûnu'l-----ihrâcât

gurûş

475

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

2129

Sahîfe no: 88-a / Belge no: 135

Tekye ve zaviyelerin şeyhlik görevlerini mülhid ve zındıkların ele geçirmemesi için daha ehil kişilerin görevlendirilmesi emrini hâvî fermân kaydı.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sünûfî'l-avâtıfî'l-meliki'l-a'lâ Anadolu'nun sağ kolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine vârinca vâki' redîfe-i asâkir-i hâssa ve mansûre-i şâhânem müşîrleri ve vüzerây-ı i'zâm edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû e'azimü'l-ümerâi'l-kirâm, efâhimu'l-küberâi'l-fihâm, ulû'l-kadr ve'l-ihirâm, eshâbü'l-izzi ve'l-ihîşâm el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ ferîkler ve mîr-i mârân-ı kirâm dâmet me'âlihîm ve akzâ-yı kuzâtiyyü'l-müslimîn evlâ-yı vülâtiyyü'l-muvahhadîn ma'denü'l-fezâil ve'l-yakîn ve râfi'û i'lâmi's-şerîfe ve'd-dîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîd inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-i fihâm zîdet fezâiluhûm ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'deni'l-fazl ve'l-ikelâm kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimîn ve voyvodagân ve a'yân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-

cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Memâlik-i Anadolu ve Rumeli'de kâin taraf-ı âliyyeme mensûb tekâyâ ve zevâyâ ashâbından biri fevt oldıkda mahlûl olan tekye ve zâviye yine kadîmden mensûb olduğu tarîki ricâli ve hulefâsından aslah ve erşedine virilmek ashâb-ı taraf-ı aliyye beyninde usûl-ı kadîme-i mer'iyeden olarak bîgâne ve ecânib makûlelerinden vikâye olına gelmiş iken bir müddetden berü bu usûl adem-i rağbetle o misüllü mahlûl olan tekye ve zâviyelerin bir takım silsile ve nesebi mechûl ve haseb ve nesebi nâ-ma'lûm kimesnelere teveccühünü kazâlar hükkâmı bâ-i'lâm inhâ itmekde ve bu sûret-i usûl tarîkat ve ahvâl-i hakîkinden beyâncılar vechle makûlelerini ve belki ba'zen melâhide zenâdika tâifesinin tekâyâ ve zevâyâ zabtıyla erbâb-ı ehliyet-i ehakkda kalarak be-tevfîkihî sübhâne haklarında irtibât-ı derûn-ı ilhâm-ı meşhûn-ı şehriyârâne derkâr olan asıl taraf-ı aliyye fukarâsının neşeve kılub ve inhilâl-i şîrâze-i cem'iyet-i hâtir-i safâ mashûblarını mûcib olmakda olduğunu şu husûsun bir hüsn-i sûrete rabtı vâcibeden olduğına binâen fîmâ-ba'd Anadolu ve Rumeli'de vâki' tekâyâ ve zevâyâdan biri mahlûl oldıkda ol mahallin yine tarîki ricâli ve halâsından ahkâm-ı şerî'at-i mutahhara ve esrâr-ı tarîkat-i aliyyeye ârif ve mürîdin ve sâlikini terbiye ve teselliye usûl-i şerîfine vâki' her kim bulunur ise ol mahalde olan meşâyih ve dervîşânın inzimâm-ı re'y ve ittifâklarıyla ânâ tevcîhi derbâr-ı şevket-karârıma arz-ı dâimâ olmakda ve bunun içün zinhâr kuzât ve nüvvâb taraflarından harc-ı i'lâm mutâlebesiyle rencîde olunmamak ve bundan böyle hükkâm-ı şer' taraflarından tekye-i mahlûl tevcîhi zımnında şurût olarak nâ-ehil birilerine i'lâm virilecek olur ise mü'heze olunacağından başka ol i'lâm-ı ma'mûlün-bih olmıyarak cihet-i mahlûle Der-i Sa'âdetimde bulunan meşâyih ve dervîşânın re'y ve ittifâk ve inhâlarıyla ehil ve erbâbına tevcîh kılınmak üzere düstûru'l-amel tutulması husûsı Der-i Sa'âdetimde gencgirîn-i reşâdet olan tarîke-i aliyye-i Kâdiriyye ve Nakşibendiyye ve Sümbüliyye ve Halvetiyye ve Sa'diyye âsitâneleri meşâyihî mefâhiru'l-şuyûh ve'l-muhakkakîn dâmet fuyûzânehum taraflarından memhûr arz takdîmiyle istid'â olınarak ol bâbda bi'l-fi'l Şeyhü'l-İslâm ve Müftî'l-Enâm olan Mekkîzâde a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn, efdâlü'l-fudelâi'l-

müteverri'în Mevlânâ Mustafa edâma'llâhü te'âlâ fezâilehü işâret itmeleriyle işâretleri mücebince amel ve hareket olunması husûsuna irâde-i seniyyem müte'allik olarak ol bâbda i'lâmhâ-yı mutazamin Burusa ve Edirne taraflarına ve Anadolu'nun sol ve orta kollarıyla Rumeli'nin uç koluna başka başka diğer evâmir-i şerîfem tasdîr ve tesyâr kılınmış olmağla siz ki mûşirler ve vüzerâ ve ferîk-i muşâr ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz vusûl-ı fermân-ı celîlül-ünvânımda keyfiyeti zîr-i hükûmetinizde kâin mahallerde bulunan taraf-ı aliyye meşâyih ve hülefâsına ifâde ve beyân-birle ba'de izîn her bir taraftan usûl-ı mezkûrenin icrâsıyla her hâlde vikâye-i usûl-i tarîkat-i aliyyeye kemâ-yenbagî ihtimâm ve dikkat eylemeniz fermân-ı âlişân sâdır tahrîren fi'l-evâhir-i şehri Recebi'l-ferd li-sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 88-b / Belge no: 136

Nüfus sayımı sırasında cizye yoklamasının düzgün bir şekilde kaydedilmemesi üzerine yeniden yoklama yapılması emrini hâvî fermân kaydı.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bi-sünûfi'l-avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ Anadolu'nun sağ kolu yemîn ve yesârında nüfûsları tahrîr olunan mahallerde vâki' redîf asâkir-i hâssa ve mansûre-i şâhânem müşîrleri edâma'llâhü te'âlâ iclâlahûm e'azimü'l-ümerâi'l-kirâm, efâhimu'l-küberâi'l-fihâm, ulû'l-kadr ve'l-ihtirâm, eshâbü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ ferîkler ve mîr-i mîrân-ı kirâm dâmet me'âlihüm ve akzâ-yı kuzâtıyyü'l-müslimîn evlâ-yı vülâtiyyü'l-muvahhadîn ma'denü'l-fezâil ve'l-yakîn ve râfi'û i'lâmi's-şerîfe ve'd-dîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîd inâyeti'l-meliki'l-mu'în

meâli-i fihâm zîde fezâilehum ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'deni'l-fazl ve'l-keîl kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimîn voyvodogân ve a'yân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki beyândan mustağnî olduğu üzere ba'demâ Memâlik- Mahrûse-i Şâhânem'de sâkin ve mutavattın ehl-i İslâm ve re'âyâ kâffe-i nüfûsun tahrîr ve her bir kazâyâ defter nâzırları ta'yîniyle taht-ı râbıtaya tevsîk ve idhâli tevzî'ât-ı mâddesi ta'dîl üzere tesviye ve icrâ ve re'âyânın cizye-i şer'iyyeleri dahî ale'r-rû's esnâf-ı selâse i'tibârıyla a'lâ ve evsât ve ednâya müstahak olanlardan a'lâ ve evsât ve ednâ hesâbıyla cibâyet ve istîfâ kılınarak sâye-i merâhim-mevâye-i mülûkânemde cümlelerin hakk ve udûl üzere hüsn-ı himâyet ve siyâneti esbâbının kemâ-yenbagî istihsâl ve istikmâli kaziyesinden ibâret ve bu kaziye ile berâber hızâîn-i şâhânem mürettebâtının dahî geçeri tedennîden vikâyesi bi'l-cümle me'mûrîne farîza-zimmet iken defter nâzırları bu mâddeye ve ez cümle idhâl ve ihrâc-ı re'âyâ mâddesine lâıyıkıyla dikkat ve cezîre cânibine gelen yoklama defterlerinde mesâlâ a'lâyâ müstehak olan re'âyâyâ evsât ve evsâta ednâ deyü hilâf-ı vâkı' yazılıb herkesin istihkâkına göre işâret itmedikleri zâhir ve bedîdâr ve hattâ geçen sene Der-i Sa'âdetime takdîm olunan yoklama defterlerinin ekserisi muhtell ve müşevveş olmak hasebiyle bu tarafda lâıyıkıyla temyîz ve tefrîk olunmıyarak matlûb hâsıl olınamadığı ve siyâk-ı hâle nazaran bu uygunsuzluk defter nâzırı ma'âş-ı ma'ıyyetlerine adem-i kanâ'at ve belki tama' ve irtikâba cür'etle evrâkın sınıfı tebdîl eylemelerinden neş'et eylediği mülâhazadan gayrî ba'îd olduğına binâen ba'de izin her bir mahalde takdîm kılınacak yoklama defterleri ehl-i İslâm için başka ve re'âyâ için başka olmak ve re'âyânın defterlerinde emr u refîi keyfiyetini ve mürd ve helâk olanlarının istihkâklarına göre evlâdlarına evrâk virilmek üzere hâl ve derce ve sinn ve istihkâk-ı hakîkleri isimleri bâlâlarına işâret olınmak ve Muharrem ve Receb i'tibârıyla senede iki def'a gönderilmesi nizâmından olan yoklama defterleri ayları içinde gönderilüb ba'dece mahallerden Muharremü'l-harâm'da gelecek defter nihâyet Saferü'l-Hayr'da ve Receb-i Şerîfin ki Şa'bân'da bi-eyyi hâl gönderilüb zinhâr ilerü tecâvüz

itdirilmemek ve müşevveş defter zuhûrunda bi'l-i'âde ol defter nâzırı mü'heze olınmak ve işbu tahrîr-i nüfûs usûlüne ve tahsîs-i re'âyâ yoklamasına ve esnâf sülûse-i mâdde-i ehemmine kemâliyle dikkat olunarak ber-mûceb-i nizâm-ı hâl ve tahammülüne bir evrâk virilüb sâye-i şevket-vâye-i cihândârânemde ber-vechle rencîde ve ta'addî ve hızâîn-i şâhânem mürettebât-ı mukarreresine bir günâ tedebbülü vukû'a getürülmemek ve bundan böyle hilâf-ı harekete mütecâsir olanların ve icrâ-yı te'dîblerine ihtimâm ve dikkat olınmak üzere husûs-ı mezkûrun tah-ı râbitaya idhâline irâde-i aliyyem ta'alluk iderek vasâyâ-yı mezkûreyi şâmil Anadolu'nun diğer kullarına Rumeli'nin uç kolunda iktizâ iden mahallere başka başka evâmir-i şerîfem gönderilmiş olmağla siz ki müşîr ferîk-i muşâr mîr-i mîrân ve bolây ve kuzât ve nüvvâb ve sâir mûmâ-ileyhimsiz usûl-ı celîli'l-ünvânımda keyfiyeti zîr-i hükûmetde ve idârenizde kâin mahallerde bulunan nüfûs defâtırı nâzırlarına ve sâir lâzım gelenlere ifâde ve tefhîm ba'de izin yoklama defterleri bâlâda beyân olındığı vechle ehl-i İslâm içün ve re'âyâ içün başka olarak tahrîr ve terkîm-birle evkât-ı mezkûrede irsâl ve takdîmi ve mugâyir-i emr ve belîhât-ı şâhânem ber-günâ vaz' u hâlin vukû'a gelmemesi esbâbının istihsâle bi'l-ittifâk mezîd ve gayret itmek fermân sâdır şod tahrîren evâhir-i Recebi'l-Mürecceb sene isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 89 / Belge no: 137

Aslen Tarablusgarb cânibinde vâki' Yasvata ahâlisinden olup Midilli'de müsâfireten sâkin iken ölen Beserci Ahmed ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

An-asl Tarablusgarb cânibinde vâki' Yasvata ahâlisinden olup Medîne-i Midilli'de müsâfireten sâkin iken bundan akdem vefât iden Beserci Ahmed ibn Abdullah nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfı ve ma'rûfesi olmamağın Tarablusgarb ve Tunus ve Cezâyir tüccârlarından bilâ-veled ve

bilâ vâris fevt oldıkda kapudân-ı deryâ bulınan devletlü vüzerâ-yı azâm hazretleri tarafından terekeleri ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sebt-i defter olınarak zabt veresesi zuhûrunda lede'l-isbât vereselerine i'tâ olınmak bâ-emr-i âlî şurûtundan olmağla kapudân-ı muşârun-ileyh efendimiz hazretleri tarafından husûs-ı mezbûra vekîl nasb ve ta'yîn buyurılan dergâh-ı âlî kapucıbâşılarından Midilli Nâzırı atıfetlü İsmail Beğ hazretleri ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun tereke-i mevcûdesi tahrîr ve terkîm ve yed-i muşârun-ileyh hazretlerine i'tâ olınan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olınur hurrire fi'l-yevm fî-27 CA.sene 253

Musta'mel yorgân, aded/1 : gurûş 45

Tencere, aded/1 : gurûş 45

Gavata, aded/1 sünbül, aded/1 : gurûş 1

Köhne gömlek, aded/1 ve mendil ve bir miktâr sâbûn : gurûş 5

Örme kîse, aded/1 : gurûş 2

Sagîr yeşil sandık, aded/1 : gurûş 31

Müteveffâ-yı merkûmun nakden zuhûr iden akçesi : gurûş 7146,5

Cem'ân yekûnu'l-----muhallefât

gurûş

7675,5

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîni : gurûş 122

Müteveffâ-yı merkûmun sâkin olduğu menzil kirâsı ve hastaığında hizmet itmek için virilân ücret : gurûş 50

Deyn-i müsbet-i berây-ı Ebu Bekir Mîrci : gurûş 125

Resm-i kısmet-i âdî : gurûş 186

Masârif-i lâzime-i mu'tâda-i kadîme : gurûş 91

Cem'ân yekûnu'l-----ihrâcât

gurûş

445

Sahhu'l-----bâkî

gurûş

6830,5 meblağ-ı mezkûr teslîm-i yed-i muşârun-ileyh hazretlerine

Sahîfe no: 90 / Belge no: 138

Nâib tayinine dair mürâsele kaydı.

Yâ Allâh yâ fettâh yâ rezzâk yâ ganî yâ muğnî yâ rahmani'd-dünyâ ve rahîmü'l-âhire

Bed'eten bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm teyemmünnen

İzzet-me'âb şer'at-nisâb Mevlânâ es-Seyyid Mustafa Sıdkı Efendi kâm-yâb

Ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i mansıb mutasarrıf oldığım Midilli Kazâsı'nın umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi işbu sene-i isnâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf Zi'l-ka'deti's-şerîfesi gurrelerinden tarafımızdan cenâb-ı şerîflerine bi'n-niyâbe kemâgân ihâle ve ibkâ olınmıştır gerekidir ki kazâ-yı mezbûrî gurre-i merkûmeden kemâ fi's-sâbık zabt idüb beyne'l-ahîli icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i âlî ve vukû'-yâfte olan muhallefât-ı mevtâ-yı askeriye tahrîr ve terkîm ve alâ-mâ-faraza'llâhi'l-hekîm beyne'l-verese tevzî' ve taksîm

eyleyüb câde-i şerî'at-garrâdan sermed-i inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm

el-Fakîr el-Hâcc İsmail el-Kâdî

be-kazâ-i el-mezbûre

Sahîfe no: 107 / Belge no: 139

İstanbul'a gidecek olan ve şahısların hisselerine düşen H. 1250 ve 1251 tarihlerine ait zeytinyağı miktarlarına dair kayıt.

İşbu iki yüz elli senesi mâh-ı Martı gurresi'nden Midilli Cezîresi'den Der-i Sa'âdetime irsâl olunan revgan-ı zeyt beyân fî-gurre-i M. Sene 250

<u>Kıyye</u>	<u>Kantâr</u>	
00	354	Yereli Süleyman Reis
00	007	Hâcî Kapudan oğlu Ahmed Beğ
30	230	Nikola Küçük Reis
<u>+ 34</u>	<u>+ 384</u>	Kubbeli Yanaki Reis
22	976	
00	370	Molovalı Mustafa Reis
34	311	İstavrinoka Kaçan Reis
00	150	İskimyeli Yahya Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 260</u>	Laz oğlu Ali Reis
14	2067	
24	0363	Molovalı Kara Mustafa Reis

18	0273	Karnıaç oğlu Mustafa Reis
00	0261	Sadık Mehmed Reis
00	0300	Kapudan Mehmed Reis
<u>+ 12</u>	<u>+ 0921</u>	Cezairli oğlu Halil Reis
24	4187	
38	0297	Belmarlı Hristo Reis
22	0087	Panayot Beldibolyar Reis
12	321	el-Hâcc Emin Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 270</u>	Midilli Emmini Reis
08	5164	
00	628	Yorgi Bıçak Reis
22	428	Belmarlı Yanaç Reis
24	453	Yanaç Epiril Reis
<u>+ 36</u>	<u>+ 472</u>	Belmarlı Vasil Reis
02	7147	
12	376	Kubbeli Apostol Reis
36	301	Kubbeli Metror Reis
06	224	Belmarlı Vaclanor Reis
<u>+ 30</u>	<u>+ 584</u>	Yorgaki Baro Reis
00	8634	
00	0584	Yorgi Marniko Reis

00	143	Yorgi Folyoh Reis
12	173	Yereli Lefter Reis
<u>+ 24</u>	<u>+ 127</u>	Belmarlı Nikola Reis
36	9663	
06	0378	Halkalı Mustafa Reis
00	280	Sadık oğlu Mehmed Reis
00	182	İskimyeli Ali Reis
30	153	Panayot Magdob Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 317</u>	Dimitri Kutlu Reis
28	10964	
18	434	Şakir Reis
30	116	Salih Reis
18	801	Dimitri Malyaro Reis
16	305	İstavrino Reis Karakaçan
<u>+ 30</u>	<u>+ 283</u>	Karnıaç oğlu Mustafa Reis
04	12906	
30	205	Belmarlı Yanaç Tatalya Reis
00	726	Mihailo Pazur Reis
24	690	Yereli Mehmed Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 342</u>	Molovalı Kara Mustafa Reis
14	14870	

18	229	Nikola Küçük Reis
03	293	Belmarlı Dimitri Reis
30	678	Dimitri İfranko Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 336</u>	Yaki İsbano Reis
21	16407	
36	342	Dimitri Yorpolya Reis
00	339	Mustafa Reis
00	300	Hüseyin Reis
00	397	Mehmed Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 328</u>	el-Hâcc Emin Reis
13	17114	
24	123	Panyot Bağnis Reis
00	591	Atnaş Paralık Reis
26	268	Koca Laz Mehmed Reis
22	156	Vasil Kutlu Reis
<u>+ 18</u>	<u>+ 252</u>	Laz Ali Reis
15	19506	
06	258	İsterati Polya Reis
36	347	Andon Atnil Reis
18	288	Midillili Nikola Reis
12	224	Yorgaki Koni Reis

<u>+ 22</u>	<u>+ 776</u>	Mihailo Eklipo Reis
21	21401	
12	361	Halkalı Mustafa Reis
24	278	Belmarlı Hristol Reis
18	190	Mihailo Reis kavâtası
36	440	Zafir Reis kavâtası
<u>+ 00</u>	<u>+ 255</u>	Sadık oğlu Mehmed Reis
23	22928	

Sahîfe no: 106 / Belge no: 139 devâmı

Nakl-i yekûn

<u>Kıyye</u>	<u>Kantâr</u>	
23	22928	
24	256	Karnıaç oğlu Mustafa Reis
00	630	Yorgi Bıçak Reis
36	376	Kubbeli Apostol Reis
36	327	İstorito Karakaçan
<u>+ 00</u>	<u>+ 221</u>	İsterati İstegin Reis
31	24740	
12	720	Marabit oğlu İbrahim
10	165	İskimyeli Ali Çavuş Reis

00	227	Burhan oğlu Ahmed Reis
<u>+ 30</u>	<u>+ 339</u>	Terzi Dimitri Reis
39	6192	
06	160	Kostandi Araboğlu Reis
24	203	Dimitri Arfanil Reis
00	607	Panayot Ekmekçioğlu Reis
00	271	Monolaç Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 230</u>	Ekinlikli Anbehli Reis
25	27664	
22	331	Belmarlı Yalayaki Reis
06	382	Molovalı İnce Mehmed Reis
06	328	Belmarlı Yorgaki Reis
00	300	Yorgaki Pola Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 385</u>	Molovalı Yorgaki Reis
51	29391	
22	249	Mustafa Reis
06	202	Molovalı Mehmed Reis
<u>+ 19</u>	<u>+ 21</u>	Açı Ahmed Kapudan Reis
18	29864	
20	299	İsterati Eklım Reis
18	677	Mihailo Pazur Reis

22	679	Ayvalıklı Manol Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 596</u>	Atnaş Paralık Reis
34	32116	
06	57	Dimitri Kavâtası
06	497	Belmarlı Pandili Reis
30	381	Kostandi Polala Reis
<u>+ 30</u>	<u>+ 793</u>	Mihailo Reis
23	33846	
00	316	İstorito Karakaçan Reis
36	970	Ahmed Reis
12	119	Belmarlı Nikologo Reis
31	371	Belmarlı Yanaki Reis
<u>+ 18</u>	<u>+ 381</u>	Yanaki Atnanil Reis
13	36005	
36	389	Molovalı Yorgaç Reis
00	477	Belmarlı Yorgaç Reis
19	132	Belmarlı Açı Cani Reis
<u>+ 31</u>	<u>+ 189</u>	Belmarlı Yanaki Reis
29	37194	
00	297	Gabyalı Apostol Reis
38	159	Yanaki Vasil Reis

30	365	Molovalı Likor Reis
00	110	Belmarlıb Manol Reis
<u>+ 31</u>	<u>+ 183</u>	Yereli Dimitri Reis
40	38300	
00	103	Belmarlı Efrancı oğlu Yanaki Reis
		kazâya uğramışdır
12	232	Belmarlı Boyolya Reis
25	379	Dimitri Yama Reis
<u>+ 25</u>	<u>+ 342</u>	Belmarlı Marino Reis
14	39358	
17	439	Molovalı Yorgaç Reis
37	496	Molovalı Ahmed Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 188</u>	Belmarlı Ynaki Tatalya Reis
24	40486	
03,5	333	Molovalı Apostol Reis
12,5	386	Zafir Reis
00	404	Vasil Mihalaç Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 150</u>	Yorgaç Parya Yani Reis
40	41755	
37,5	102	Panayot Boyolya Reis
00	345	Kostandi Bolola Reis on yedi kantâr

		noksân edâsı geldi
31,5	402	Belmarlı Dimitraç Reis
31	302	Şehirli Mihail Reis
<u>+ 18,5</u>	<u>+ 214</u>	Molovalı Mali Reis
36,5	43223	
24	425	Gabyalı Yanaç Reis
18,5	245	Sarılcı Mustafa Reis fî-9 sene 251
36	300	Ali Reis
30	625	Nikola Küçük Reis
<u>+ 30</u>	<u>+ 699</u>	Barur Mihal Reis
42	45520	
00	482	Atnaş Baralık Reis
30	686	İtmekçi oğlu Panayot Reis
03	308	Manol Yema Reis
38,5	244	Çolak İbrahim Reis
18	18	Ahmed Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 380</u>	Molovalı Nikola Reis
33	47633	

Sahîfe no: 105 / Belge no: 139 devâmı

Nakl-i yekûn

<u>Kıyye</u>	<u>Kantâr</u>	
36	47633	
30	57	Nikola Küçük Reis
36	295	Nikola Papa Reis
30	646	Geyveli Mehmed Reis
<u>+ 18</u>	<u>+ 749</u>	İstorito Karakağan Reis
18	49383	
18	221	Belmarlı İsterati Reis
25	367	Marino Reis
30	240	Sadık oğlu Mehmed Reis
24	294	Molovalı Panayot Reis
<u>+ 01</u>	<u>+ 601</u>	Molovalı Porli Reis
28	51109	
00	144	Kostandi Bağnis Reis
31	356	İsterati Reis
30	542	Yorgi Barur Reis
18	306	Kara Ali Reis
<u>+ 30</u>	<u>+ 382</u>	Belmarlı İsterati Reis
05	52842	
36	290	Mali Reis
12	594	Mikaron Reis

18	278	Zafir Reis
<u>+ 36</u>	<u>+ 648</u>	Ayvalıklı Manol Reis
19	54654	
00	618	Yorgi Bıçak Reis
30	300	Salih Reis
36	914	Hasan Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 129</u>	Belmarlı Yurutlı Reis
41	56616	
36	215	Çakır Mustafa Reis
37	369	Terzi Dimitri Reis
34	255	Likorid Reis
<u>+ 18</u>	<u>+ 285</u>	Yorgi Kotroli Reis
34	57743	
18	330	İsterati Reis
18	533	Molovalı Andon Reis
36	457	Dimitri Yema Reis
<u>+ 12</u>	<u>+ 329</u>	Dimitri Kutlu Reis
30	59394	
36	287	Gabyalı Apostol Reis
37	417	Kostandi Polala Reis
00	192	Vasiliko Mali Reis

<u>+ 00</u>	<u>+ 347</u>	Molovalı Nikola Reis
15	60639	
26	318	Dimitri Namunaki Reis
30	234	Çolak İbrahim Reis
24	557	Ahmed Reis
<u>+ 18</u>	<u>+ 701</u>	Mihailo Bazur Reis
15	62451	
24	627	Likor Nikola Küçük Reis
12	316	Yanaki İsbano Reis
24	257	Monol Yema Reis
<u>+ 06</u>	<u>+ 422</u>	Yani Atnasil Reis
37	64074	
36	798	Beğli oğlu Mustafa Reis
00	241	Belmarlı Petro Reis
06	557	Atnaş Baralık Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 704</u>	İtmekçi oğlu Panayot Reis
35	66375	
18	725	İstorito Karakaçan Reis
25	289	Dimitri Hristol Reis
37	144	Mustafa Bağnis Reis
18	200	Belmarlı Porli Reis

<u>+ 06</u>	<u>+ 081</u>	Nikola Solacalı Reis
07	67817	
12	752	Mihailo Etgilpo Reis
00	669	Murita oğlu İbrahim Reis
16	490	Gabyalı Yanaç Reis
42	358	Marino Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 1000</u>	Açi Kapudan Berik Sefînesiyle
33	71007	
30	234	Lefter Reis
11	628	Marko Reis matbah-ı âmire için ve
		Halil Paşa için
30	380	Molovalı Yorgaç Reis
25	448	Zafir Reis
<u>+ 12</u>	<u>+ 404</u>	İsterati Reis
09	73097	
30	429	Dimitri Kostandi Reis
36	369	Geyveli Mehmed Reis
77	158	Halil Paşa Efendimizin Reisi
		Nikola Reis fî-9 S. sene 251
<u>+ 30</u>	<u>+ 214</u>	Halil Paşa Efendimizin Reisi
		Nikola Reis fî-15 C. sene 251

10	74270	
09	342	Salih Reis
00	367	Terzi Dimitri Reis iki yüz yığirmi dört kantâr kazâya uğramışdır
30	236	Yorgaç Baro Reis
<u>+ 12</u>	<u>+ 236</u>	Belmarlı Petro Reis
33	75755	

Sahîfe no: 104 / Belge no: 139 devâmı

Nakl-i yekûnı

<u>Kıyye</u>	<u>Kantâr</u>	
33	75755	
06	282	Dimitri Hrişol Reis
18	312	Likor Malyaro Reis
24	007	Mustafa Reis
00	400	Yanaç Atanyo Reis
<u>+ 19</u>	<u>+ 454</u>	Yatvili Reis elli kantârı kazâya uğramışdır
12	77212	
12	559	Ayvalıklı Manol Reis

34	64	Dimitri Reis
36	639	Nikola Küçük Reis
<u>+ 12</u>	<u>+ 208</u>	Açi İsterati Reis
18	78684	
00	817	Mihailo Reis
15	541	Vaşıl Reis
<u>+ 18</u>	<u>+ 674</u>	Mihailo Bazur R eis
07	80717	
12	331	Vancili Reis
00	276	Nikola Baye Reis
18	323	Süleyman Reis Yereli
<u>+ 32</u>	<u>+ 487</u>	Yanaç Esireli Reis
25	82065	
12	404	Dimitri Talyaro Reis
25	662	İstorito Karakaçan Reis
30	329	Martiyo Reis
<u>+ 00</u>	<u>+ 146</u>	Molovalı Mehmed Reis
04	83608	
31	287	Yorgi Kortardırlo Reis
12,5	002	Küçük Mehmed Reis

37,5	795	Dimitri Bonaco Reis
<u>+ 03</u>	<u>+ 581</u>	Dimitri Manol Reis
00	85275	
31	294	Panayot Dükel Reis
37	353	Dimitri Kutlu Reis
06	157	Yorgaç Baralya Yani Reis
<u>+ 40</u>	<u>+ 015</u>	Donanmâ-yı Hümâyûn için virilen
26	86096	
36	301	Yani Reis İsbano
25	077	Molovalı Zebu Reis
30	199	Yani Reis
<u>+ 16</u>	<u>+ 59</u>	Ali Reis
01	86735	
12,5	256	Arab oğlu Kostandi Reis
19	361	İsterati İsteril Reis
25	253	Gabyalı Panayot Reis
<u>+ 05</u>	<u>+ 401</u>	Zafir Reis
18,5	88007	
33	3	Becaceci oğlu Emin Reis
24	1052	Mihailo Reis sûr-ı hümâyûn için
00	204	Bekili oğlu Mustafa Reis

<u>+ 00</u>	<u>+ 300</u>	Vacilno Mali Reis s��r-ı hümâyûn i���n
31,5	89567	
18	401	Milli Reis Reis s��r-ı hümâyûn i���n
<u>+ 24</u>	<u>+ 618</u>	Yorgi Bacak Reis s��r-ı hümâyûn i���n
33,5	90587	
11	589	Atna�� Baralık Reis s��r-ı
		hümâyûn i���n
24	276	Dib ��skelesi'nden Manol Yema Reis
18	293	Fesleke'den Nikola Reis
		s��r-ı h��m��y��n i���n
<u>+ 18</u>	<u>+ 668</u>	S��r-ı h��m��y��n i���n Bazur
		Mihailo Reis
42,5	92414	
00	253	Molovalı Rızk Reis
18	282	��skimyeli Ali Reis
00	374	Belmar ��skelesi'nden
		Yana�� Reis ��speril
<u>+ 18</u>	<u>+ 339</u>	Molovalı Mehmed Reis
15,5	93664	
240	294	Kalonya'dan Yorga�� Reis
15	121	Halil Pa��a Efendimizin Reisi

		Nikola Reis
<u>+ 14</u>	<u>+ 55</u>	Molova'dan Ahmed Reis
24,5	94135	
27	727	Mihailo Reis
00	150	Molova'dan Lefter Reis
<u>+ 30</u>	<u>+ 246</u>	Çolak İbrahim Reis
37,5	95259	
00	626	İstorito Karakaçan
<u>+ 00</u>	<u>+ 579</u>	Yorgi Bıçak Reis
38,5	96464	
18	293	Kalonya Kazası'ndan Nikola Pabya
<u>25</u>	<u>339</u>	İnce Mehmed Reis Sefînesiyle

Sahîfe no: 103 / Belge no: -

Sahîfe boş

Sahîfe no: 102 / Belge no: -

Sahîfe boş

Sahîfe no: 101 / Belge no: 140

Cizye kağıdına dair kayıt.

Boğâça-i Evrâk-ı Cezîre-i Midilli ve tevâbi'i fî-sene 1254

Evrâk

aded

0302 a'lâ

4707 evsât

+ 0943 ednâ

5952

Yalnız beş bin dokuz yüz elli iki aded olarak

Sahîfe no: 101 / Belge no: 141

Midilli kalemine bağlı kazalar ile Bursa kalemi mülhakatından Fesleke Kazası cizyesinin H. 1254 tarihine mahsuben İsmail Beğ'e iltizam olarak verildiğine dair fermân kaydı.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucibâşlarından Midilli Nâzırı İsmail Beğ dâme mecduhû ve mefâhiru'l-fezâil ve'l-ekârim zikr-i âtî hazînenin hâvî olduğu mahallerin kâdîlârı ve nâibleri zîde fazluhum tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Mansûre Hazîne-i Celîlesi'nden zabt ve idâre olunan gebrân cizyelerinde derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'ân irsâl olunan memhûr ve mümzâ sûret-i defterde muharrer ve murakkam olduğu üzere Midilli kaleminin hâvî olduğu kazâlar ile Burusa kalemi mülhakâtından

Fesleke Kazâsı cizyelerinin ber-mûceb-i tahrîr sâbikan mukayyed olan cem'ân on altı bin iki yüz yigirmi aded esnâf-ı selâse olarak ve ma'a zamâyim-i şer'iyye-i erba'a gayr ez-ma'âş cizyedâr dört yüz on dört bin dokuz yüz kırk altı buçuk gurûş mâl ile iki yüz elli dört senesine mahsûben emr-i cibâyete bâ-irâde-i seniyye-i şâhânem sen ki nâzır-ı mîr-i mûmâ-ileyhsin sana iltizâmen ihâle olınarak evrâk boğâçaları tarafına irsâl olınmışdır ve emvâl-i cizye cibâyeti vedî'a-i cenâb-ı küberâyâ olan fukarâ-yı re'âyânın mezâlim ve ta'addîyâtdan muhâfaza ve himâyeti haklarında evvel ve âher neşr ve ısdâr olınan evâmîr-i şerîfemde usûl-ı cedîd-i mustahseneye rabt ve tevsîk ile tafsîl ve beyân kılındığı üzere kâffe-i cizyelerin kalem i'tibârı fesh ve mültezimine ihâlesini men' ile sancakca ve kazâca bi't-tefrîk mahalleri vâlî ve mütesellim ve voyvodalarına ve ba'zı mukâta'ât ümenâsına bi'l-ihâle zikr olınan cizyeler için mahallerine gönderilen cizye evrâk boğâçası bâ-mahkemede veyâhûd cümlelerin ittifâkıyla derûn-ı kazâda ehl-i İslâm semtinde ta'yîn olınacak bir mahal-i mahsûsda hâkim-i memleket ve mütesellim ve voyvoda misüllü bulunan zâbitân-ı vilâyet veyâhûd taraflarında birer mu'temed me'mûr ve o memleket re'âyâsı beyninde ru'esâ-yı millet add olınan papas veyâhûd kocabaşılarında çend nefer re'âyâ cizye tahsîlinin ve evsâtında birer ve ednâda yârimşar gurûşıyla kefilime ve harc-ı aklâmı dâhil olmak üzere ma'a zamâyim-i şer'iyye-i erba'a a'lâsında altmış ve evsâtında otuz ve ednâsında on beş gurûş olarak iktizâ ide mâlî tahsîl ve istîfâ olunub ru'esâ-yı milletin ma'rifeti olmaksızın re'âyâdan hiç ferde cizye kâğıdı virilmemek beher cizye kâğıdını hâkimü's-şer' ve zâbitân-ı memleket veyâhûd tarafında bulunacak me'mûrla temhîr idüb ru'esâ-yı milletin biri dahî zahrına imzâ gûnâ bir şey işâret eylemek ve hükkâm ve zâbitân dahî bu bâbda ru'esâ-yı mersûmenin ifâde-i sahîhasına bilâ-mûcib adem-i i'tibârıyla yine eski usûl üzere re'âyâyâ ta'addî ve ba'zen aşağı yukarı kullanılacak âdemleriçün bir gûna adâid talebine tasaddî olunur ise keyfiyet olmamak ru'esâ-yı ra'iiyeti cânibinde Der-i Sa'âdetime arz-ı hâl takdîmiyle inhâ ve bundan böyle kasabât ve kurâda kolcu gezdirilmeyeceğinde ru'esâ-yı millet dahî mevcûd olan re'âyâdan bir neferini veyâhûd cizye evrâkı tevzîinde memleketde

bulunmayub sonradan gelenleri ketm u ihfâ ve lâyıkindan dün kâğıd almağa teşebbüs misüllü harekete ictirâ iderler ise hükkâm ve zâbitân taraflarından kezâlik i'lâm ve îtâ olınarak tarafından inhâ ve iştikâsı cânib-i Saltanat-ı Seniyyemde sırren ve alenen bi't-tahkîk kabâhat her kangı tarafda ise cürm ve kabâhate göre lâzım gelân te'dîbleri icrâ kılınmak ve boğâça küşâdıyla tevzî'-i evrâk esnâsında cizyede sâkıt olan sâhib-i illet ve amel-mânde re'âyâ fukarâsında ve henûz hadd-ı şer'îye vâsıl olmıyan çocuklarında cebren cizye tahsîl misüllü fezâhat vukû'ında mübâ'adet olunmak ve her bir kazâda yabancı olarak bulunan ve amed-şod iden re'âyânın iktizâ iden cizye evrâk bulunduğu kazâ tarafından virilüb ol evrâkı her bir mahalde mer'î ve mu'teber tutularak gene ve kazâsı veyâhûd âher kazâ taraflarından tekrâr cizye evrâkı teklîfiyle ta'addî olunmamak ve evrâk-ı mersûmeden ağdâr-ı vâhiyye ile ve nâ-tevzî' nâmiyla velev bir varak olsun a'mâde evrâk istid'â olunır ise kable't-tahkîk tesviye olunmayacağından ânâ göre tevzî'-i evrâk mâddesine kemâliyle dikkat kılınmak usûl-ı cedîd-i müstehak iktizâsından ve irâde-i kâti'a-i mülûkânem muktezâsında bulunmuş olduğına binâen ol vechle cizyehâ-i mezkûre içün irsâl olunmuş olan evrâk boğâçalarının elli dört senesi Muharremi gurreinden ber-mûceb-i usûl mustehakk-ı mezûrun küşâd ve tevzî' ve i'tâsıyla îcâb iden mâllarının mâ'a zamâyim-i şer'îyye-i erba'a fiât-ı muharrere-i mezkûre üzere kâmilten cibâyet ve tahsîli husûsına mübâderet ve fiât-ı mu'ayene-i mezkûreden başka gerek hâkim ve gerek tarafında me'mûrlar cânibinde küşâdiyye ve ikrâmiyye ve ma'âş tahsîldâriye-i tâmmı ve bahâne-i sâire ile bir akçe ve bir habbe ahzı ve re'âyâdan cizyedâr pusulalarıyla veyâhûd bir kaç re'âyâdan bellü bir cizye kâğıdı i'tâsıyla emvâl-i cizye tahsîli misüllü hâsılât vukû'ına ber-vechle rızâ-yı şâhânem olmadığından ânâ göre bu makûle harekât nâ-marziyyeden mücânebet ve evrâk-ı mersûme-i mezkûre yetişmeyübdde daha iktizâsı takdîrinde Der-i Sa'âdetimden gönderilmek içün menfî ve miktârı beyânıyla keyfiyeti iş'âra musâra'at ve'l-hâsıl usûl-ı mustahsen-i meşrûhun harf be-harf icrâsına sarf-ı mukaddered ve hilâfî hareketle gerek tarafında me'mûr ve gerek ru'esâ-yı millet ve sâir mazhar-ı mü'heze ve itâb olmamasına sa'y ve kadr-ı gayret

eylememek fermânım olmağın zabt ve cibâyetini hâvî hâsseten işbu emr-i âlîşânım ısdâr ve irsâl olınmışdır imdi bâlâda bast u beyân ve sûret-i defterde tahrîr ve ayân olındığı üzere keyfiyet-i irâde-i seniyyem mantûk-ı emr-i şerîfimde ma'lûmun oldıkda mûceb ve muktezâsının icrâsıyla her hâlde ittkâ ve emr-i âlîşânım ziyâde i'tinâ ve dikkat eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahî mûceb-i emr-i şerîfimle amel ve hareket ve hilâfından gâyet ittkâ ve mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır-şod tahrîren el-yevmi's-sâdis ve ısrîn min-şehr-i Şevvâl sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-29 RA. sene 53

Sahîfe no: 100 / Belge no: 142

Aslen Midilli'de bulunan Çömlek Karyesi ahâlisinden olup Emrudâbâd Kazâsı'nda zeytinyağı ticaretinde iken önceden İstanbul'da ölen el-Hâcc Ahmed Ağa'nın Sonradan tahrir olunan tereke kaydı.

An-asıl Midilli Cezîresi'nde vâki' Çömlek Karyesi ahâlisinden olup Emrudâbâd Kazâsı'nda revgan-ı zeyt ticâretinde iken akdemce Der-i Sa'âdetde fevt olan el-Hâcc Ahmed Ağa'nın mukaddemce ma'rifet-i şer'le tahrîr olınmış olan terekesinden dâhil-i defter olmayub kalmış olan terekesinin muhâsebesidir fî-25 R. sene 253

Müteveffâ-yı merkûmun mutasarrıf olduğu tımâr hâsılâtı: gurûş 6224

Çömlek Karyesi'nde olup ma'rifet-i şer'le fûrûht olunan palamutluk bahâsı : gurûş 1450

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

7674

Minhâü'l-----ihrâcât

Müteveffâ-yı merkûmun zuhûr iden duyûn-ı müsbetesi

Dergâh-ı âlî kapucıbâşlarından Midilli Nâzırı atûfetlû İsmail Beğ
 hazretlerine bir kıt'a tahvîl mûcebince gayr-ı ez-teslîmât mütebâkî duyûnı :
 gurûş 3500

Gümrük Emîni Ahmed Efendi îcâriyye bahâsından ve sâireden

: gurûş 1360

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

7674 icmâl-i yekûn-ı tereke-i mezbûre

- 4860 müteveffâ-yı merkûmun duyûn-ı müsbete-i mezkûre tenzîl

2814

Sahîfe no: 99 / Belge no: 143

***Midilli'den hâsıl olup başka mahallere satılan zeytinyağı ve
 sabunun miktarı ve ne kadar resm alındığına dair kayıt.***

İki yüz elli iki senesi mâh-ı Cemâziye'l-âhirin gurrelerinden gâyetine
 gelince Midilli Cezîresi'nden mahal-i âhere virilân revgan-ı zeytten hâsıl olan
 rusûmât-ı mîrî beyân.

Revgan-ı zeyt

: kıyye 18 : kantâr 384

Sâbûn

: kantâr 000000

Resm-i ruhsatiye : pâre 29 : gurûş 4420

Resm-i mîrî : pâre 13 : gurûş 13455

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

2 17875

- 4250 me'mûrân mâhiyeleri

13625

İşbu iki yüz elli iki senesi mâh-ı Cemâziye'l-evveli'nin gâyetine değin
Midilli Cezîresi'nden mahal-i âhere virilân revgan-ı zeytten hâsıl olan
rûsûmât-ı mîrî

Revgan-ı zeyt kantâr : kıyye 33 : gurûş 328

Sâbûn : kantâr 00000

Rusûmât-ı ruhsatiye ve kantâriyye : pâre 26 : gurûş 3780

Rusûmât-ı mîrî : pâre 10 : gurûş 11506

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

33 15286

- 4250 me'mûrân mâhiyeleri

11036

İşbu iki yüz elli iki senesi mâh-ı Receb-i Şerîfinin gurrelerinden gâyetine değin Midilli Cezîresi'nden mahal-i âhere virilân revgan-ı zeytten hâsıl olan rüsûmât.

Resm-i ihtisâbiye-i revgan-ı zeyt	: pâre 9	: gurûş 4909
Resm-i mîrî-i revgan-ı zeyt	: pâre 48	: gurûş 14940
Revgan-ı zeyt	: kıyye 39	: kantâr 326
Resm-i mîrî-i sâbûn	: pâre 4	: gurûş 509
Sâbûn	: kıyye 16	: kantâr 20

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

13 20359

- 4250 mâhiye-i me'mûrân

16109

- 00100 hâcrâh-ı tâtâr

16009

Mâh-ı Şa'bânî's-Şerîf vâridât-ı Cezîre-i Midilli revgan ve sâbûn

Resm-i ihtisâbiye-i revgan-ı zeyt	: pâre 38	: gurûş 3263
Resm-i mîrî-i revgan-ı zeyt	: pâre 18	: gurûş 9933
Revgan-ı zeyt	kantâr	: kıyye 36 : bahâ 283

Resm-i mîrî-i sâbûn : pâre 27 : gurûş 782

Sâbûn : kıyye 13 : kantâr 31

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

30 13980

- 4250 mâhiye-i me'mûrân

9730

Berây-ı mâh-ı Ramazânî'ş-şerîf vâridâtı Cezîre-i Midilli sene 52

Resm-i ihtisâbiye : pâre 35 : gurûş 1681

Resm-i mîrî : pâre 8 : gurûş 5119

Revgan-ı zeyt : kıyye 11 : kantâr 146

Resm-i mîrî : pâre 22 : gurûş 1489

Sâbûn : kıyye 25 : kantâr 59

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

25 8290

- 4250 mâhiye-i me'mûrân

4040

Sahîfe no: 98 / Belge no: 143 devâmı

Berây-ı mâh-ı Şevvâlî'ş-Şerîf vâridâtı Cezîre-i Midilli sene 52

Resm-i ihtisâbiye : pâre 00 : gurûş 0000

Resm-i mîrî : pâre 00 : gurûş 0000

Revgan-ı zeyt : kantâr 0000

Sâbûn kantâr : kıyye 140 : bahâ 304

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

10 7608 resm-i sâbûn

- 4250 mâhiye-i me'mûrân

3358

Berây-ı mâh-ı Zî'l-ka'detî'ş-Şerîf vâridâtı Cezîre-i Midilli sene 52

Resm-i ihtisâbiye : pâre 11 : gurûş 691

Resm-i mîrî : pâre 39 : gurûş 2103

Revgan-ı zeyt kantâr : kıyye 5 : bahâ 60

Resm-i mîrî : gurûş 2299

Sâbûn kantâr : pâre 42 : gurûş 91

Cem'ân yekûn

gurûş

5094

- 4250 me'mûrân mâhiyeleri

0744

Berây-ı mâh-ı Zi'l-Hicce gurresi'nden Şubâtı gâyetine gelince beş günlük Midilli Cezîresi'nin revgan-ı zeyt ve sâbûn hâsılâtı sene 52

Resm-i ihtisâbiye : pâre 26 : gurûş 9306

Resm-i mîrî : pâre 22 : gurûş 28324

Revgan-ı zeyt kantâr : kıyye 12 : bahâ 809

Resm-i mîrî : gurûş 2375

Sâbûn : kantâr 95

Cem'ân yekûn

pâre gurûş

8 40006 resm-i sâbûn

- 708 beş günlük mâhiye-i me'mûrân

39298

Sahîfe no: 97 / Belge no: -

Sahîfe boş

Sahife no: 96 / Belge no: 144

Midilli’de Varya Karyesi’nde bulunan Ayo Panaya Kilisesinin tamiratına izin verildiğine dair fermân kaydı.

Kıdvetü’n-nüvvâbi’l-müteşerri’în Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuḥû ve mefâhiru’l-emâsil ve’l-akrân a’yân ve vucûḥ-ı memleket ve bi’l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî’-i refî’-i hümâyûn vâsıl olıcak ma’lûm ola ki Midilli muzâfâtından Varya Karyesi’nde vâki’ Ayo Panaya Kilisesi dimeğle ma’rûf bir bâb Rum kilisesi mürûr-ı zamân ile müşrif-i harâb olduğına binâen ta’mîri husûsu karye-i merkûme re’âyâsı tarafından niyâz ve istirhâm olunub kilise-i mezbûr ma’rifet-i şer’le mu’âyene ve harâbeti tahkîk ile keşf ve misâhe alınarak tûlen yiğirmi iki ve arzen on dört kadden on iki buçuk zirâ’ olarak derûnunda on beş aded pencere ve peyreveninde arzen beş zirâ’ puşîde-i hıyât ve üç aded kapu ve etrâfı taş duvâr ile muhit tûlen otuz üç buçuk ve arzen yiğirmi sekiz zirâ’ havlıyı derûnunda bir bâb papas odası ve bir bâb kemîkhâneyi müştamil olduğundan bahsle vaz’-ı kadîmî ve hey’et-i asliyesi üzere ta’mîr ve termîmine ruhsatı hâvî emr-i şerîfim sudûrı bu def’a bâ-i’lâm istid’â kılınmış ve bi’l-fi’l Şeyhü’l-İslâm ve Müfti’l-Enâm olan Mekkîzâde a’lemü’l-ulemâi’l-mütebahhirîn efdâlü’l-fudelâi’l-müteverri’în Mevlânâ Mustafa Asım edâma’llâhü te’âlâ fezâiluhûden lede’l-istiftâ *“bir karyede vâki’a-i kilise-i kadîme harâb oldıkda erbâb-ı hey’et-i asliyesine nesne ziyâde itmeksizin vaz’-ı kadîmî üzere ta’mîre kâdir olurlar mı? el-cevâb olurlar”* deyü bir kıt’a fetvâ-yı şerîfe virilmiş olmakdan nâşî mesâğ-ı şer’-i şerîf olduğu üzere ta’mîrine ruhsat-ı seniyye-i mülûkânem bî-dirîğ kılınarak ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı merâhim-nemûn-ı pâdişâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmağla mantûk-ı münîfi ve virilân fetvâ-yı şerîfe-i muktezâ-yı şerîfi üzere amel olınmak fermânım olmağın ruhsatı hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr olınmışdır imdi kilise-i mezbûrun tûlen ve arzen ve kadden ve vus’aten vaz’-ı kadîmî ve hey’et-i asliyesini bir karış bir parmâk tecâvüz itmemek şartıyla ber-vech-i mesâğ-ı şer’î ta’mîrine müsâ’ade-i aliyyem erzân kılındığı ve bu

vesîle ile vaz'-ı kadîminden ziyâde nesne ihdâsına irâet-i ruhsat olunmak ve bir gûne tama' ve irtikâba düşölerek zımnında re'âyâdan bir akçe ve bir habbe ahz ve tahsîl kılınmak lâzım gelür ise mütecâsir olanların mazhar-ı mü'heze ve itâb olacaklarında şübhe olmadığı siz ki nâib ve a'yân ve sâir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldıkda ânâ göre amel ve harekete ihtimâm ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren evâsıt-ı şehir-i Şa'bânî'l-Mua'zzam li-sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-21 Z.A. sene 253

Sahîfe no: 96 / Belge no: 145

Midilli muzâfâtından Yera Nâhiyesi Papaslık Karyesi'nde bulunan Aya İsteratikoze Kilisesi'nin tamiratına izin verildiğine dair fermân kaydı.

Kıdvatü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Midilli Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli muzâfâtından Yera Nâhiyesi'ne tâbi' Papaslık Karyesi'nde vâki' Aya İsteratikoze Kilisesi dimeğle ma'rûf bir bâb Rum kilisesi mürûr-ı zamân ile müşrif-i harâb olduğına binâen ta'mîri husûsu karye-i merkûme re'âyâsı tarafından niyâz ve istirhâm olunub kilise-i mezbûr ma'rîfet-i şer'le mu'âyene ve harâbeti tahkîk ile keşf ve misâhe olınarak tûlen yigirmi sekiz ve arzen on sekiz ve kadden on iki zirâ' olarak derûnunda on sekiz aded pencere ve peyreveninde arzen altı zirâ' puşîde-i hıyât ve üç aded kapu ve etrâf-ı erba'ası taş divâr ile muhit tûlen elli üç ve arzen kırk zirâ' havlı ve derûnunda vâki' mâ-i cârî ve iki bâb papas odası ve bir bâb kemîkhâneyi müştemil olduğundan bahsle vaz'-ı kadîmî ve hey'et-i asliyesi üzere ta'mîr ve termîmine ruhsatı hâvî emr-i şerîfim sudûrı bu def'a bâ-i'lâm istid'â kılınmış ve bi'l-fi'l

Şeyhü'l-İslâm ve Müftî'l-Enâm olan Mekkîzâde a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdâlü'l-fudelâi'l-müteverri'în Mevlânâ Mustafa Asım edâma'llâhü te'âlâ fezâiluhûden lede'l-istiftâ *“bir karyede vâki' kilise-i kadîme harâb oldıkda erbâb-ı hey'et-i asliyesine nesne ziyâde itmeksizin vaz'-ı kadîmî üzere ta'mîre kâdir olur mu? el-cevâb olurlar”* deyü bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe virilmiş olmakdan nâşî mesâğ-ı şer'-i şerîf olduğu üzere ta'mîrine ruhsat-ı seniyye-i mülûkânem bî-dirîğ kılınarak ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı merâhim-nemûn-ı pâdişâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmağla mantûk-ı münîfi ve virilân fetvâ-yı şerîfe muktezâ-yı şerîfi üzere amel olunmak fermânım olmağın ruhsatı hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr olınmışdır kilise-i mezbûrun tûlen ve arzen ve kadden ve vus'aten vaz'-ı kadîmi ve hey'et-i asliyesini bir kârış ve bir pârmak tecâvüz itmemek şartıyla ber-vech-i mesâğ-ı şer'î ta'mîrine müsâ'ade-i aliyyem erzân kılındığı ve bu vesîleyle vaz'-ı kadîminden ziyâde nesne ihdâsına irâ'et-i ruhsat olunmak ve bir gûna tama' ve irtikâba düşölerek zımnında re'âyâdan bir akçe ve bir habbe ahz ve tahsîl kılınmak lâzım gelür ise mütecâsir olanların mazhar-ı mü'heze ve itâb olacaklarında şübhe olmadığı siz ki nâib ve a'yân ve sâir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldıkda minvâl-i muharrer amel ve harekete ihtimâm ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fî-evâsıt-ı şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 96 / Belge no: 146

Midilli'de Mistegna Karyesi'nde bulunan Aya Panaya Kilisesi'nin tamirâtına izin verildiğine dair fermân kaydı.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Cezîresi Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmu'hu ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli muzâfâtından Mistegna Karyesi'nde vâki' Aya Panaya Kilisesi

mürûr-ı zamân ile müşrif-i harâb olduğına binâen ta'mîri husûsu karye-i mezbûre re'âyâsı tarafından niyâz veistirhâm olunub kilise-i mezbûr ma'rifet-i şer'le mu'âyene ve harâbeti tahkîk ile keşf ve misâhe olınarak tûlen yigirmi üç buçuk ve arzen on altı ve kadden on iki zirâ' olarak derûnunda on altı aded pencere ve peyreveninde arzen beş zirâ' puşide-i hıyât ve üç aded kapuyı ve etrâf taş divâr ile muhit tûlen kırk bir ve arzen otuz altı zirâ' havlı ve derûnunda kâin iki bâb râhib odası ve bir bâb kemîkhâneyi müştemil olduğundan bahsle vaz'-ı kadîmî ve hey'et-i asliyesi üzere ta'mîr ve termîmine ruhsatı hâvî emr-i şerîfim sudûrı bu def'a bâ-i'lâm istid'â kılınmış ve bi'l-fi'l Şeyhü'l-İslâm ve Müfti'l-Enâm olan Mekkîzâde a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdâlül-fudelâi'l-müteverri'in Mevlânâ Mustafa Asım edâma'llâhü te'âlâ fezâiluhûden lede'l-istiftâ *"bir karyede vâki' kilise-i kadîme harâb oldıkda erbâb-ı hey'et-i asliyesine nesne ziyâde itmeksizin vaz'-ı kadîmî üzere ta'mîre kâdir olur mu? el-cevâb olurlar"* deyü bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe virilmiş olmakdan nâşî mesâğ-ı şer'-i şerîf olduğu üzere ta'mîrine ruhsat-ı seniyye-i mülûkânem bî-dirîğ kılınarak ol bâbda hatt-ı hümayûn-ı merâhim-nemûn-ı pâdişâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmağla mantûk-ı münîfi ve virilân fetvâ-yı şerîfe muktezâ-yı şerîfi üzere amel olunmak fermânım olmağın ruhsatı hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr olunmuşdır imdi kilise-i mezbûrun tûlen ve arzen ve kadden ve vus'aten vaz'-ı kadîmi ve hey'et-i asliyesini bir kârış ve bir pârmak tecâvüz itmemek şartıyla ber-vech-i mesâğ-ı şer'î ta'mîrine müsâ'ade-i aliyyem üzere kılındığı ve bu vesîleyle vaz'-ı kadîminden ziyâde nesne ihdâsına irâ'et-i ruhsat olunmak ve bir gûna tama' ve irtitâba düşölerek zımnında re'âyâdan bir akçe ve bir habbe ahz ve tahsîl kılınmak lâzım gelür ise mütecâsir olanların mazhar-ı mü'heze ve itâb olacaklarında şübhe olmadığı siz ki nâib ve a'yân ve sâir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldıkda anâ göre amel ve harekete ihtimâm ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır-şod tahrîren fî-evâsıt-ı şehir-i Şa'bânî'l-Mu'azzm li-sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Sahîfe no: 95 / Belge no: 147

Şirket hissesinden alacak kaldığı iddiasıyla açılan davayı hâvî i'lâm kaydı.

An-asıl Edremid Kazâsı muzâfâtından Havran-ı Kebir Nâhiyesi sükkânından el-Hâcc Mehmed Efendi ibn el-Hâcc İshak Efendi nâm kimesne Medîne-i Midilli'de meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde yine kasaba-i mezkûre sükkânından Tulumzâde Halil Ağa ve Midilli Cezîresi'nde vâki' Petre Karyesi mütemekkinlerinden Yorga nâm zimmî muvâcehelerinde şöyle da'vâ ve takrîr-i kelâm ider ki bundan akdem merkûm Halil Ağa ve mesfûr Yorga ve gâib-i anî'l-meclis Petreli Kostanti nâm zimmî ile şerîk-i inân ile şirketimiz olup beynlerimizde bir kaç sene cereyân iden mâl-ı şirketin hesâbını elli senesi Recebi evâsıtında yegân yegân hesâb ve rû'yet eyleyüb zimmetimizde mâl-ı şirketten kırk iki bin otuz bir gurûş makbûzum zuhûr eyledikde yigirmi beş bin gurûş mâl-ı şirkette sermâyem olup meblağ-ı mezkûr makbûzum olan kırk iki bin otuz bir gurûşdan ifrâz eylediğimizde sahu'l-bâkî mâl-ı şirketten merkûm ve mesfûrân on yedi bin otuz bir gurûş kâlub ve istihlâk-ı sermâye-i mezkûre ile fesh-i şirket olındığı bâ-fetvâ-yı şerîf sâbit oldıktan sonra merkûm ve mesfûrân sene-i mezkûrede kasaba-i mezbûrede olan emlakim mahsûlâtı revgan-ı zeyt ve hinta ve şa'îr ve samânı ahz u kabz-birle zimmetlerinde olup ve râyic-i vakt üzere fîât takdîr olınarak zimmetimde zuhûr iden on yedi bin otuz bir gurûşa naks ve mahsûb olındıktan sonra sahu'l-bâkî merkûm ve mesfûrân zimmetlerinde mahsûl kıymetinden bin sekiz yüz gurûş ve timûr kıymetinden dört yüz otuz gurûş ve üç kile hinta kıymetinden doksan gurûş ki cem'ân iki bin üç yüz yigirmi gurûş alacak hakkım olup taleb eylediğimde edâda ta'allül ve muhâlefet iderler su'âl olunub meblağ-ı mezkûr kendülerinden şer'le tahsîl olınmak matlûbumdır didikde gıbbe's-su'âl merkûm ve mesfûr târîh-i mezkûrda hesâblarını rû'yet ve merkûm el-Hâcc Mehmed Efendi'nin zimmetinde kırk iki bin otuz bir gurûş makbûzı zuhûr idüb yigirmi beş bin gurûş sermâyesini makbûzına takas ve bâkî on yedi bin otuz bir gurûşunu dahî zimmetlerinde olan mahsûl

kıymetlerine mahsûb eylediklerini ikrâr ve i'tirâf eyleyüb bâkî bin sekiz yüz gurûş mahsûl semeninden deynlerini ve dört yüz otuz gurûş timûr kıymetinden ve doksân gurûş hinta kıymetinden deynleri münkirler olmağın “el-beyyinetü li'l-müdde'î ve'l-yemîn alâ-men-enker” hadîsi şerîfi misdâkınca merkûm el-Hâcc Mehmed Efendi'den beyyine taleb olındıkda ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Monla Yusuf ve İbrahim Efendi nâmân kimesneler li-eclî's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olub mahsûl semeninden mütebâkî bin sekiz yüz gurûş deynleri olduğına edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye hayyiz-i kabûlde vâkî' olmağın ve timûr semeninden dört yüz otuz gurûş ve hinta semeninden doksân gurûş deynleri olduğına beyyineden izhâr-ı acz itmeğın merkûm ve mesfûra yemîn teklîf olındıkda yemînden nukûl itmeleriyle meblağ-ı mezkûrânı edâlarına tenbîh ve gâib-i anî'l-meclis Kostanti hissesine isâbet iden miktârını mesfûrdan rucû'a ruhsat-ı şer' olındığı alâ-mâ-hüve'l-vâkî' bi't-taleb ketb ve imlâ olundı hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ısrîn min-şehr-i Zi'l-ka'deti's-şerîfe sene ihdâ ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-----hâl

-Müderris el-Hâcc Mustafa Efendi

-Hâcî Kâdîzâde el-Hâcc Hasan Efendi

-Alabaşzâde Hüseyin Ağa

-İmâmzâde Mehmed Ağa

-Kâtibzâde İbrahim Efendi

-Monla Yusuf

-Ser-Muhzırân Mustafa Ağa

Sahîfe no: 95 / Belge no: 148

Midilli'de 1251 tarihinde hâsıl olan zeytinden tahminî olarak çıkacak zeytinyağı miktarına dair kayıt.

Bâ'is-i tastîr-i hurûf oldur ki işbu bin iki yüz elli bir senesine mahsûben Midilli Cezîresi kazâlarında hâsıl olan zeytûn cümle ma'rifetleriyle muhamminen tahmîn eylediği revgan-ı zeytin defteridir ki ber-vech-i âtî zikr u beyân olunur hurrîre fi'l-yevmi's-sîlis min-şehr-i Rebî'u'l-âhir sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kazâ-i Midilli

revgan-ı zeyt, desti

aded

581260

- 251150 sene-i mezkûra mahsûben der-i aliyye tertîbi revgan-ı zeyt

ve sâbûn

330110

- 125575 sene-i atiye içün tevfiğ kılınân nısf

204535 fazla ve yemeklik

Kazâ-i Kalonya

revgan-ı zeyt, desti

aded

292745

- 126480 sene-i mezkûra mahsûben der-i aliyye tertîbi

166265

- 63240 sene-i atiye için tevfi̇k kılınân nısf

103025 fazlası ve yemeklik

Kazâ-i Molova

Revgan-ı zeyt, desti

aded

133595

- 53120 sene-i mezkûra mahsûben der-i aliyye tertîbi revgan-ı zeyt

080475

- 26560 sene-i atiye için tevfi̇k kılınân nısf

53915 yemeklik ve fazlası

Sahîfe no: 94 / Belge no: 149

Aslen Ayvalık ahâlisinden olup Midilli Nâzırı İsmail Beğ hizmetinde istihdâm üzere iken ölen Osman ibn Abdullah'ın tereke kaydı.

Fi'l-asl Ayvalık ahâlisinden olup Midilli Nâzırı ve Muhâfızı ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âlîden atûfetlû İsmail Beğ hazretlerinin hidmet-i âlîlerinde istihdâm üzere bundan akdem vefât iden Osman ibn Abdullah nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-

cümle terekesi cânib-i beyt(ü'l-mâle) âid ve râci' olduğu işbu mahalle kayd-şod
fî-3 Ş. sene 253

Köhne yağmurluk, aded/1	: gurûş	41
Bıçak, aded/1	: gurûş	25
Köhne gömlek, aded/1	: gurûş	12
Basma parça	: gurûş	15
Şitan bezi anteri, aded/1	: gurûş	8
Köhne siyâh don, aded/1	: gurûş	18
Siyâh çizme, çift/1	: gurûş	18
Beyâz don, aded/1	: gurûş	28
Köhne bâbuc çift, aded/1	: gurûş	3
Yorgân, aded/1	: gurûş	66
Beyâz ihrâm, aded/1	: gurûş	26
Köhne kısa kürk, aded/1	: pâre 25 : gurûş	26
Beyâz şilte, aded/1	: gurûş	26
Kısa aba kukulete, aded/1	: gurûş	52
Sîm serli sagîr nargile, aded/1	: gurûş	19
Şişe nargile, aded/1	: gurûş	12
Sîm kabzalı bıçâk, aded/1	: gurûş	75
Sagîr yasdık, aded/1	: gurûş	6
Çârşeb, aded/1	: pâre 5 : gurûş	12
Gömlek, aded/1	: gurûş	10

Köhne kırmızı kuşâk, aded/1	: gurûş 9
Çuka potûr ve köhne anteri, aded/1	: gurûş 70
Anadolukârî heğbe, aded/1	: gurûş 32
Çuka fermene, aded/1	: gurûş 94
Köhne fes, aded/1	: gurûş 13,5
Kara takım piştov, çift/1	: gurûş 135
Piştov tokmağı, aded/1	: gurûş 3
Çuka anteri ve yelek, aded/1	: gurûş 81
Dülbend şâl, aded/1	: gurûş 16
Kumaş anteri ve yelek, aded/1	: gurûş 32
Çuka şalvâr, aded/1	: gurûş 120
Gömlek, aded/1	: gurûş 31
Beyâz don, aded/8	: gurûş 24
Peşkir, aded/3	: gurûş 6
Uçkur, aded/2	: gurûş 9
Gömlek, aded/1	: gurûş 13
Çârşeb, aded/1	: gurûş 13
Köhne kemer-i meyân, aded/1	: gurûş 17
Fes, aded/1	: gurûş 12
Def'a fes, aded/1	: gurûş 13
Def'a köhne fes, aded/1	: gurûş 4

Sîmkârî sagîr bıçâk, aded/1	: gurûş 100
Köhne çurâb, çift/8	: gurûş 2
Mercân tesbîh, aded/1	: gurûş 80
Köhne silhlık, aded/1 balaska, aded/1	: gurûş 14
Sâ'at köstekî, aded/1	: gurûş 5
Köhne yelek ve fermene, aded/1	: gurûş 15
Bir miktâr donbakî	: gurûş 16
Mamuz, çift/1	: gurûş 5
Sünbül, aded/1	: gurûş 4
Cezve ve tava, aded/1	: gurûş 3
Ustura, aded/2	: gurûş 5,5
Dimür harbî, aded/1	: gurûş 3
Bir miktâr saçma ve fişenk	: gurûş 10
Sîm kilim, aded/1	: gurûş 16
Bir miktâr kahve	: gurûş 20
Bir miktâr sâbûn	: gurûş 16
Nârgile lûlesi	: gurûş 5
Hurdavât	: gurûş 7
Kurşun kâlıbı, aded/1	: gurûş 4
İpmelik?, aded/1	: gurûş 2
Çedîk bâbuç çift, aded/1	: gurûş 54

Altun mekder, aded/1	: gurûş 22
Sandık, aded/1	: gurûş 30
Müteveffânın nakden meblağı	: gurûş 260
Dağlı tûfengi, aded/1	: gurûş 300
Sâ'at, aded/1	: gurûş 345
Sîmkârî kutu, çift/1	: gurûş 190
Suret altûnı, aded/1	: gurûş 50
Seylân yüzük, aded/1	: gurûş 40
Altun halka, aded/1	: gurûş 40
Sîm yüzük-ı süleymânî	: gurûş 20
İncü küpe, çift/1	: gurûş 150
Bir miktâr incü	: gurûş 12
Çevre, aded/10	: gurûş 50
Sılarıyyeden hâsıl	: gurûş 206

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

3464

Minhâü'l-----ihrâcât

Techîz tekfîn ma'a ıskât-ı salât	: gurûş 355
Deyn-i Selanikî Hüseyin	: gurûş 25
Deyn-i müsbet-i Molova Voyvodası Ahmed Beğ	: gurûş 35

Deyn-i Kemerlü uşâğı Abdurrahman : gurûş 35

Ber-mûceb-i vasiyet Ramazn-ı Şerîf'de nemâsından mukâbele-i Kur'ân
iden Hüdâverdi Câmî'-i Şerîfi'nde hâfız efendilere virile deyü: gurûş 350

Müteveffâ-yı merkûmun Selanik'de sâkine nâmiz-i evveîlis hâtûnuna
bâlâda muharrer seylân yüzük ve altûn hâlka ve sîm-i süleymanî yüzük ve
incü küpe ve bir miktâr incü ve çevrreleri aynen mezbûre hâtûna irsâl olına
deyü bâ-vasiyyet : gurûş 292

Bâ-hekim ücreti : gurûş 50

Def'a müteveffâ-yı merkûmun Selanik'de nâmiz-i evlisi hâtûna nakden
irsâl olına deyü bâ-vasiyyet : gurûş 301

Resm-i âdî-i berây-ı mahkeme : pâre 20 : gurûş 346

Masârif-i lâzime-i mahkeme : pâre 10 : gurûş 133

Resm-i âdî-i berây-ı emîn-i beytü'l-mâl : pâre 20 : gurûş 346

Masârif-i lâzime-i beytü'l-mâl : pâre 10 : gurûş 173

Hayvân kirâsı : gurûş 40

Delâliye-i eşyâ : gurûş 40

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

pâre gurûş

20 2592

Sahhu'l-----bâkî

pâre gurûş

20 871 teslîm-i emîn-i beytü'l-mâl

Sahîfe no: 93 / Belge no: 150

Osmanlı Bahriye Ordusuna Midilli Adası'nda bulunan gayrimüslim halktan alınacak kişiler ve daha önceden askerden kaçanların yerine alınacak kişilerin isimleri.

Midilli Cezîresi'nden bâ-fermân-ı âlî matlûb buyurulan re'âyâdan asâkir-i bahriyeden bu def'a der-i Aliyyeye irsâl olunan neferâtını mübeyyin defteridir.

Kazâ-i Midilli

Nefs-i şehirden Panayot veled-i Açı Marnid

Def'a şehirden Metroyanaç

Def'a şehirden Kostanti Yani

Def'a şehirden Panayot Tafi

Göle Karyesi'nden Dimitri veled-i Panayot

Mandamanda Karyesi'nden İstilyano veled-i Nikola

Mandamanda Karyesi'nden Mihailo Sivasto

Mestagna Karyesi'nden Vasil veled-i Cabariş

Sarılica Karyesi'nden Dimitri Kostanti

Afalona Karyesi'nden Lefter Açı Erker

Lotra Karyesi'nden Kostanti veled-i Atnaş

Tekfurbağçe Karyesi'nden Kostanti veled-i Yani

Üsküblü Karyesi'nden İspéro veled-i Kalya

Mesagri Karyesi'nden Marino veled-i Manol

Asasto Karyesi'nden Panayot veled-i Vasil

Ayasu Karyesi'nden İsterati Serandino

Def'a Ayasu Karyesi'nden Andriya veled-i Armenil

Morya Karyesi'nden Vasil veled-i Yorgac

Cem'ân kazâ-i mezbûreden

nefe

18

Kazâ-i Molova

Herse Karyesi'nden Yani veled-i Andon

Çömlek Karyesi'nden Andon veled-i Dukaki

Agra Karyesi'nden Dimitri veled-i İsterani

Molova'dan Vasil veled-i Yani

Hedre Karyesi'nden Manuel veled-i Yorgaç

İskamya Karyesi'nden Zehari veled-i Likor

Kastaro Karyesi'nden Kostanti veled-i Holambo

Filye Karyesi'nden Nikola veled-i Yorgi

Pilye Karyesi'nden İsterati veled-i Apostol

Tilonya Karyesi'nden Vasil veled-i Mihal

İstise Karyesi'nden Nikola veled-i Panayot

Mise Tobi Karyesi'nden Panayot veled-i İsbero

Halfa Karyesi'nden Mihailo veled-i Komninac

Çömlek Karyesi'nden İsterati veled-i İstefani

Anamotya Karyesi'nden Panayot veled-i Dimitri

Petre Karyesi'nden Kodoş veled-i Kostanti

Arniyo Karyesi'nden İsterati veled-i Vasil

Cem'ân kazâ-i mezbûreden

nefer

17

Kazâ-i Kalonya

Ayabaraşkiva Karyesi'nden Nikola veled-i Panayot

Def'a Ayabaraşkiva Karyesi'nden Kostanti veled-i Nikola

Ayorişe Karyesi'nden Harlafbo veled-i Mihailo

Vasilicod Karyesi'nden Panayot veled-i Ceryako

Politer Karyesi'nden Panayot veled-i Yani

Acliko Karyesi'nden Panayot veled-i Yani

Belmar Karyesi'nden Yanaç veled-i Manol

Belmar Karyesi'nden Vasil veled-i Dimitri

Def'a Belmar Karyesi'nden Panayot veled-i Hırsak

Belmar Karyesi'nden Nikola veled-i Dimitrac

Belmar Karyesi'nden İsterati veled-i Nikola

Lizgor Karyesi'nden İsterati veled-i Açı Aclino

Polter Karyesi'nden Nikola veled-i Zevhi

Beraşla Karyesi'nden Harlafbo veled-i Harlafbo

Ahirona Karyesi'nden Mihali veled-i Save

Cem'ân kazâ-i mezbûreden

nefer

15 Kalonya Kazâsı'ndan

17 Molova Kazâsı'ndan

+ 18 Midilli Kazâsı'ndan

50

Vapur sefînesinden firâr idenlerin isimlerin beyân ider

Molovalı İnştaş veled-i Yani balıkçı Karye-i Lafyon

nefer	şems
-------	------

1	18
---	----

Kalonya'dan Dimitri veld-i Monolaç konko

nefer	şems
-------	------

1	20
---	----

Fethiye'den firâr iden

Belmar Karyesi'nden Nikola veled-i Panayot gâlinci

nefer	şems
-------	------

1 19

Def'a Belmar Karyesi'nden Panaç veled-i Mihailo berber

nefer şems

1 20

Asâkir-i Bahriye noksânları ikmâli zımnında bâ-emr-i âlî müceddeden tertîb olunan asâkirden Midilli Cezîresi'ne isâbet ideni tersâne-i âmîre tarafına gönderilen altı neferin isimleri

Panayot Zoron, Balasid : nefer 1

Vasil İskibden, Ayasu : nefer 1

İsterati Makarri, Bakla : nefer 1

Def'a İsterati Molo, Dafya : nefer 1

Panayot Bolala, Belmar : nefer 1

Andon Mihali, Fabya

Der-i sa'âdetde tebdîl olınacak Ekinlikli Dukanya yerine gönderilecek
nefer Kondi Andon Kaliya, Midilli : nefer 1

Sahîfe no: 92 / Belge no: 151

Ayasu Karyesi Kilisesi'nin tamiratına izin verildiğine dair fermân kaydı.

Ayasu Karyesi Kilisesi ta'mîri emridir

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Midilli Cezîresi Nâibi Mevlânâ (boşluk) zîde ilmu'hu ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân voyvoda ve vucûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Midilli Cezîresi muzâfâtından Ayasu Karyesi'nde vâki' Penaniye Killisesi dimeğle ma'rûf bir bâb Rum kilisesi mürûr-ı ziyân ile müşrif-i harâb olduğına binâen ta'mîri husûsı karye-i mezkûr re'âyâsı tarafından niyâz veistirhâm olunub kilise-i mezbûr ma'rîfet-i şer'le mu'âye ve harâbeti tahakkuk ile keşf ve misâhe olunarak ma'a cidâr tûlen otuz dokuz zirâ' altı parmak ve arzen yigirmi altı ve kadven on sekiz zirâ' olarak havâlisi derûnunda çend aded ruhbân ve müsâfir odasını müştemil idüğinden bahsle vaz'-ı kadîm ve hîbe-i asliyesi üzere ta'mîr ve termîmine ruhsatı hâvî emr-i şerîfim sudûrı bu def'a bâ-i'lâm istid'a kılınmış ve bi'l-fi'l Şeyhü'l-İslâm ve müftiyü'l-enâm olan Mekkîzâde a'lemü'l-ülemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-füdelâi'l-müteverri'în Mevlânâ Mustafa Asım edâma'llâhü te'âlâ fezâilehû lede'l-istiftâ *"bu karyede vâki' kilise kadîme harâb oldıkda erbâb-ı hîbe-i asliyesine nesne ziyâde itmeksizin vaz'-ı kadîmî üzere ta'mîre kâdir olurlar mı? el-Cevâb: olurlar"* deyü bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe virilmiş olmakdan nâşî mesâğ-ı şer'-i şerîf olduğu üzere ta'mîrine ruhsat-ı seniyye-i mülûkânem bî-dirîğ kılınarak ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı merâhim-nemûn-ı pâdîşâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmağla mantûk-ı münîfi ve virilân fetvâ-yı şerîfe muktezâ-yı şerîfi üzere amel olunmak fermânım olmağın ruhsatı hâvî işbu emr-i şerîfim isdâr ve tesyâr olunmışdır imdi kilise-i mezbûrun tûlen ve arzen ve kadden ve vus'aten vaz'-ı kadîmi ve hîbe-i asliyesini bir karış ve bir parmak tecâvüz itmek şartıyla ber-vech-i mesâğ-ı şer'î ta'mîrine müsâde-i aliyyem erzân kılındığı ve bu vesîleyle vaz'-ı kadîminden ziyâde nesne ihdâsına irâeten ruhsat olunmak ve bir gûna tama' ve irtikâba düşölerek zımnında re'âyâdan bir akçe ve bir habbe ahz ve tahsîl kılınmak lâzım gelür ise mütecâsir olanların mazhar-ı mü'heze ve itâb alacaklarından şübhe olmadığı siz ki nâib ve voyvoda ve sâir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda ânâ göre amel ve harekete ihtimâm ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişân sâdir-

şod tahrîren fî-evâsıt-ı şehr-i Şa'bânî'l-Mu'azzam li-sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Kad vasala ileynâ fî-11 N. sene 53

Sahîfe no: 92 / Belge no: 150 devâmı

Cabî Ferruh nâm berîk-i hümâyûndan firâr itmiş olan dört nefer re'âyâ askerinin yerine bu def'a âherleri tedârik ve irsâl olunan neferânın pusulasıdır.

fî-21 RA. sene 51

Panayot Toma Üsküblü

Lefter Yani Papaslık

Yani Mali Vatosâ

Yorgi Dimitri Efterende

Yani Andon Herse

Sahîfe no: 91 / Belge no: 152

Midilli'de bulunan Kal'a-i Bâlâ'da ölen Ağrıbozlu Zerdan Ali'nin tereke kaydı.

Medîne-i Midilli'de vâki' Kal'a-i Bâlâ'da vefât iden Ağrıbozlu Zerdan Ali nâm müteveffânın zevcesi Aîşe ve sulbî oğlu İbrahim ve sulbiye kızları Rukiye ve yine munhasıra olduğu lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân oldıktan sonra sagîrân-ı mezbûrânın vasîleri anaları Aîşe Hâtûn'un taleb ve

ma'rifet ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-ferîkati's-şer'iyye tevzî' olınan müteveffânın terekesi fî-15 CA. sene 52

Sâ'at, aded/1	: gurûş	120
Sîmkârî sagîr bıçâk, aded/1	: gurûş	250
Kebîr sîmkârî bıçâk, aded/1	: gurûş	500
Köhne çuka mintân ve yelek, aded/8	: gurûş	65
Köhne çuka cebe, aded/1	: gurûş	82,5
Köhne Lahorâkî şâl, aded/1	: gurûş	5
Köhne kürk parçaları ve köhne sâlta mârka	: gurûş	5
Köhne iç don ve Acem gömlek, aded/1	: gurûş	5
Tebsi, aded/1	: gurûş	25
Nühâs kıt'a, aded/8	: gurûş	25
Kal'a-i bâlâda menzil bâb	: gurûş	1000
Bir miktâr kereste ve çınâr, aded/1	: gurûş	100
Sîm taşlı piştov, aded/1	: gurûş	250
Kösâle, aded/10	: gurûş	600
	: fî	60
Siyâh sahtiyân, aded/5	: gurûş	54
	: fî	6
Kebîr sahtiyân, aded/10	: gurûş	90
	: fî	9
Şablî meşîn, aded/15	: gurûş	67,5
	: fî	4,5
Sârî meşîn, aded/20	: gurûş	100
	: fî	5
Anadolu derisi, aded/20	: gurûş	90
	: fî	4,5
Kurbân meşîni, aded/20	: gurûş	140
	: fî	7

Koyûn meşîni, aded/20	: gurûş 100	: fî 5
Sarı meşîn, aded/10	: gurûş 50	: fî 5
Def'a kurbân meşîni, aded/20	: gurûş 140	: fî 7
Haviş Mihailo zimmetinde		: gurûş 700
Zafir zimmîde		: gurûş 223
Frenk Nikola'da		: gurûş 111
Eskici Apostol		: gurûş 110
Kesim Ali		: gurûş 28
Vasil oğlu İsterati		: gurûş 101
Tosyalı'da		: gurûş 60
Ballugud'da		: gurûş 200
Debbağ Ali'de		: gurûş 9

Cem'ân yekûnü'l-----muhallefât

gurûş

5410

Minhâû'l-----ihrâcât

Techîz-i tekfîni	: gurûş 80
Deyn-i müsbet-i Şehircili zevcesi	: gurûş 301
Deyn-i müsbet-i berây-ı Abdullah Ağa	: gurûş 100
Dükkân kirâsına hissesi	: gurûş 36
Deyn-i Palamut esnâfına	: gurûş 60

Deyn-i Müştî Efendi : gurûş 18

Resm-i kismet-i âdî : pâre 10 : gurûş 135

Mesârif-i lâzime-i mu'tâda : pâre 25 : gurûş 67

Takdime : gurûş 10

Cem'ân yekûnü'l-----ihrâcât

gurûş

808

Sahhu'l-----bâkî beyne'l-verese-i bi'l-ferîkati's-şer'iyye

Hisse-i zeveti'l-mezbûr : pâre 10 : gurûş 575

Hisse-i ibnü'l-kebirü'l-mezbûr : pâre 14 : gurûş 2015

Hisse-i bintü's-sagîretü'l-mezbûre : gurûş 1006

Hisse-i bintü's-sagîretü'l-mezbûre : gurûş 1006

İKİNCİ BÖLÜM

DEFTERİN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN TAHLİLİ

A). HUKUKÎ AÇIDAN TAHLİL

Osmanlı adlî mekânizmasının temel taşı olan kadılar, yetiştikleri kaynak olan medreselerden, tahsillerini tamamladıktan sonra icâzet alarak, icâzet alış sıralarına göre, kazaskerler tarafından *kadı tayin buyruldu* adı verilen bir belge ile tayin edilirdi³³. Midilli Kazası'na H.1249-1253 (M.1833-1837) tarihleri arasında üç tane kadı tayin edilmiş ve yine kadılar tarafından da toplam üç tane nâib görevlendirilmiştir. Ancak kadıların tayin edildiklerine dair *kadı tayin buyruldu* defterimizde mevcut değildir. Hangi kadının hangi tarihte görev yaptığını, görevde bulunan kadının kendine yardımcı olarak görevlendirdiği nâiblere gönderdiği *mürâsele* türü belgelerden anlamaktayız³⁴.

H.1249-1253 (M.1833-1837) tarihli defterimizde mevcut olan belgelerin önemli bir kısmını, miras hukuku açısından ve sosyo-kültürel açıdan ehemmiyetli olan tereke kayıtları oluşturmaktadır.

Kazaî ve idarî salahiyeti haiz olan kadıların yüklendikleri muhtelif vazifeler arasında, vefat eden kimselerin gerekli hâllerde geride bıraktıkları mal varlıklarına el koyup, şer'î hüküm ve kaideler çerçevesinde varisleri varsa miras taksimini yapıp mirasçılara haklarını iade, varisleri yoksa Beytülmal namına kabzetmek vardır. Kadılar maiyetinde bulunan kassam denilen kişiler vasıtasıyla kendilerine intikal eden muhallefatı bütün ayrıntıları ile büyük kadılıklarda seriler oluşturacak bir çokluğa sahip olan “tereke defterleri” yahut

³³ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nde İlimiye...*, s. 87 vd.. ayrıca Bkz. Akgündüz, Heyet, *a.g.e.*, C. I, s. 68-72.

³⁴ H. 1249-1250 tarihlerine ait belgelerden kadı olarak Mehmed Selim, nâib olarak da Mehmed Selim tarafından görevlendirilen Mehmed İsmet Efendi ile es-Seyyid Mustafa Efendi görünmektedir **Belge no: 2, 26, 34** (bundan sonraki bütün belge numaraları için **B. no:** kısaltması kullanılacaktır). H.1250-1251 tarihlerine ait belgelerden kadı olarak es-Seyyid Mehmed Halid, nâib olarak da es-Seyyid Mehmed Halid tarafından görevlendirilen es-Seyyid Mustafa Efendi ile es-Seyyid Mustafa Sıdkı Efendi görünmektedir **B. no: 33, 64, 89, 108**. H. 1252 tarihine ait belgelerden kadı olarak el-Hâcc İsmail, nâib olarak da el-Hâcc İsmail'in görevlendirdiği es-Seyyid Mustafa Sıdkı Efendi görünmektedir **B. no: 118, 138**

“kassam defterleri” diğer adıyla “metrukat defterleri” veya “muhallefat defterleri” adı verilen müstakil defterlere kaydettirirdi. Hususî olarak tereke defteri tanzim edilmemişse, kadının diğer muameleleri ile ilgili tutmuş olduğu defterlere kaydederdi³⁵.

İhtiva ettiği tarihî malzeme ile Türk iktisadî, içtimaî ve kültürel tarihinin en önemli kaynaklarından biri durumunda olan bu defterlere, vefat eden kişilerin terk ettiği menkul ve gayr-ı menkul her türlü malları ve alacak, borç, vasiyet, hibe gibi hak ve tasarrufları ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir.

Terekelerde sırasıyla, vefat eden kişinin tanıtımı, mirasa konu olan emtianın dökümü, borç masraf, vasiyet vb. gider kalemlerinin dökümü ve en nihayetinde varislere ya da Beytûlmala kalan miktar belirtilirdi³⁶.

Mezkur defterimizde Midilli Adası'nın esas unsurunu teşkil eden Müslüman ve Gayrimüslim halkın tereke kayıtları yer aldığı gibi, değişik menşe'den olup Midilli'ye çalışmak için gelen işçilerin, tüccarların, misafirlerin, köle ve hizmetkarların da tereke kayıtları mevcuttur³⁷. Bu terekelerin paylaşımında, Beytûlmala düşen hisse miktarında veya terekenin tamamen Beytûlmala kalmasında İslam miras hukukunun uygulandığını görmekteyiz. İslam miras hukukunda; mirasçı kalmadan vefat eden kimselerin terekeleri “fey” kabilinden devlete (beytûlmala) aittir. Beytûlmal, veraset silsilesinden terekenin 1/3'ünden fazlası kendisine vasiyet edilen

³⁵ Said Öztürk, **Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri: Sosyo-Ekonomik Tahlil**, İstanbul, OSAV, Nisan 1995, s. 26. Ayrıca tereke ve ehemmiyeti hakkında geniş bilgi için Bkz. Ö. Lütfi Barkan, “Edirne Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)”, **Belgeler**, C 3, S. 5-6, 1966, s. 1 vd.; Hüseyin Özdeğer, **Bursa Şehri Tereke Defterleri: 1463-1640 Yılları**, İstanbul, Bayrak Matbacılık, 1988, s. 8-9

³⁶ Tereke listesinin bu şekildeki tanzimi için Bkz. Öztürk, **Askeri Kassama Ait...**, s. 85. Ayrıca defterimizde mevcut olan terekeler incelenebilir. Defterimizde mevcut olan tereke kayıtlarından çıkan hukukî bilgiler daha ziyade son iki alanla yani borç, masraf vb. gider kalemlerinin dökümü ve varislere ya da Beytûlmala kalan miktarların değerlendirilmesine dair olup Hukukî Tahlil adı altında bu tür bilgileri değerlendireceğiz. Ayrıca bu bilgilere ek olarak bazı ferman, hüccet ve i'âm kayıtlarında miras ve terekeye dair bilgiler de bu kapsam çerçevesinde değerlendirilecektir. Mirasa konu alan emtia dökümü bilgilerine de Kültürel ve Folklorik Tahlil kısmında değinilecektir.

³⁷ Müslüman halkın tereke kayıtları için Bkz. **B. no: 8, 13, 14, 15, 16, 30, 51, 77, 113, 114, 127, 153**. Gayrimüslim halkın tereke kayıtları için Bkz. **B. no: 6**. işçilerin tereke kayıtları için Bkz. **B. no: 7, 11, 73, 103, 106**. tüccarların tereke kayıtları için Bkz. **B. no: 69, 88, 142**. misafirlerin tereke kayıtları için Bkz. **B. no: 39, 66, 134, 137**. köle ve hizmetkarların tereke kayıtları için Bkz. **B. no: 12, 107, 117, 121, 122, 149**.

kimseden sonra gelen bir vasiyetçi gibi gözüküyorsa da, mirasçı sıfatını haiz olmayıp bu malların sahipsiz zayi mal hükmünde olması nedeniyle yer almaktadır. Bu nedenle vefat edenin yalnız zevc veya zevcesi mirasçı olarak kalmışsa, terekenin 1/2 veya 1/4 oranında bir bölümü beytülmalaya ait olmaktadır. Varisi bulunmayan zimmîlerin terekeleri, hayatı ve ölümü hakkında haber alınamayan şahısların malları mirasçı yoksa yine devlete (beytülmalaya) kalmaktaydı³⁸.

Gayrimüslimlerin, işçilerin ve tüccarların tereke kayıtları üzerinde özellikle durmak gerekmektedir. Zira çalışmamızda yer alan bazı tereke kayıtları ile ferman kayıtlarından bunların tereke kayıtları üzerinde farklı bir muamelenin cârî olduğunu müşahade etmekteyiz; Gayrimüslimlerin sonradan varisi çıkması hâlinde, beytülmal emini tarafından zapt edilen tereke varislerine teslim edilmekteydi. Ekinlik Adası ahalisinden olup Midilli'de Göle Karyesi İskelesi'nde işlik san'atıyla meşgûl iken ölen Panayot Reis'in tereke kaydı zeylinden bu hükmü çıkarmak mümkündür³⁹. İlginç bir tereke kaydı da yine Midilli'de vârilci san'atıyla meşgûl iken ölen Cano Velayezo'nun tereke kaydının sonunda bulunan zeylden anlaşılacağı üzere zapt edilen terekenin Nemçe konsolosuna devredilmesidir. Muhtemelen Nemçe kökenli olan bu tüccarın malı varislerine teslim edilmek üzere konsolosa teslim ediliyor⁴⁰.

³⁸ Öztürk, **Askeri Kassama Ait...**, s. 87. Miras taksimi ve intikal ile ilgili olarak varislere düşen hisse miktarlarının şer'î hesaplaması için Bkz. Ali Himmet Berki, **Mirâs ve İntikal: Medenî Kanundan Evvel**, Ankara, Başbakanlık Devlet Matbaası, 1948. Defterimizde mevcut olan ve yukarıda belirttiğimiz gibi farklı çevrelerden insanlara ait olan tereke kayıtlarında genel olarak yukarıda İslam hukuku kaideleri uygulandığını müşahade etmekle beraber bazı dikkat çeken uygulamaları da burada zikretmek gerekiyor. Nasıl ki, zimmîlerin terekeleri varisleri yoksa beytülmalaya bırakılıyorsa Bkz. **B. no: 6**, Müslümanlar için de aynı uygulamayı görmek mümkün "*Medîne-i Midilli mahallâtından Abdülbaki Câmî-i Şerîfî Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem vefât iden Fatıma bint-i Abdullah'ın zâhirde vâris-i ma'rûfî ve ma'rûfesi olmadığından nâşî bi'l-cümle terikesi cânib-i beytül-mâla âid ve râci' olmağla...*" Bkz. **B. no: 51**.

³⁹ "*İşbu defter-i kassâm zeylinde mestûr bâkî meblağ-ı mezkûr iki bin dokuz yüz yetmiş gurûş emîn-i beytül-mâl tarafından vereselerine îsâl ve teslîm için Ekinlikli Modri veled-i Soter zimmîye mahkeme muhızırı Mustafa kefâletiyle teslîm olındığı işbu mahalle kayd-şod*" **B. no: 7**. Ayrıca Gayrimüslimlerin miras hukuku ile alakalı geniş bilgi için Bkz. Yavuz Ercan, **Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler: Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Sosyal, Ekonomik ve Hukukî Durum**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2001, s. 206-212

⁴⁰ "*Zeylde muharrer rûmiyyü'l-implâ bir küt'a kefâletnâme mantûkınca ma'lûmü'l-miktâr mebâlîğ'e Nemçe Konsolosu asâletlî Rimonde Catablari hazretleri huzûr-ı şer'-i şerîf-i enverde kefil-i bi'l-mâl*

Midilli Adası'na gelip ticaret yapanlar içinde Trablusgarb, Tunus ve Cezair tüccar ve muhâcirlerinin terikelerinin varisleri çıkana kadar Kaptân-ı Deryâ olan kişilere teslim edilmesi ve beytû'l-mâl ümenâsı tarafından zapt edilmemesi hicrî 20 Ramazan 1249 tarihli fermanla belirtilmektedir⁴¹. Tüccarların terekeleriyle ilgili bir diğer önemli belge de H. 1250 evâhir-i şehr-i Şevvâli'l-Mükerrem tarihinde Midilli halkından zimmî bir beratlı tüccara verilen tecdîd-i berât kaydıdır. Bu berat, özelde beratlı tüccarın beratının yenilenmesi şeklinde düzenlenmekle birlikte genelde Osmanlı devletinin ticarî hayatına dolayısıyla da iktisadî hayatına ışık tuttuğu gibi diğer taraftan hukukî anlamda gerek tüccarların terekelerinin durumu gerekse de Osmanlı Ticaret Hukuku açısından çok büyük bir önemi hâizdir. Mezkur belgede zimmî tüccarın ölmesi halinde terekesinin ne şekilde bir muameleye tabi olacağı izah edilmektedir⁴².

Defterimizde yer alan belgelerin önemli bir yekununu teşkil eden ve yukarıda vermiş olduğumuz format ve mahiyette kaydedilen tereke kayıtları, Midilli halkının sosyal, kültürel ve iktisadî hayatı açısından oldukça önemlidir. Bunun dışında bazı tereke ile bağlantılı kimi belgeler de pratikte İslam miras hukukunun Osmanlı'da uygulanışı hakkında bize mühim malumat vermektedir. Bu cümleden olarak ölen kişinin borçlarının terekesinden nasıl karşılandığına misal teşkil eden belgeler mevcut olduğu gibi⁴³ terekelerdeki vasiyetler de önemli bir yer tutmaktadır. Bazı tereke sahipleri mirastan bazı

olub her vechle zâmîn oldığını tahrîr ile sâbit olarak sicil-i mahfûzda kayd-birle bi'l-iltimâs işbu mahalle sebt ve tahrîr olındı fî-25 RA. sene 56" B. no: 106

⁴¹ **B. no: 31**

⁴² "...tüccâr-ı mersûmeden mürd olanların dükkân ve oda ve sâir emlâkları cânib-i şer'den başka ve nâzırı tarafından başka mümeyyiz olunub emvâl-i metrûke ve emvâl ve âkâr ve sâir cüz'î ve küllî eşyâ ve nukûdlarına cânib-i mirîden ta'arruz ve temhîr ve zabt olunmayub sagîr ve sagîreleri bulunub şer'ân tahrîri lâzım gelenlerden dahî ziyâde resm talebiyle tazyîk itdirilmeyüb ber-muktezâ-yı şer'-i şerîf beyne'l-verese nâzırı nezâretiyle taksîm itdirile ve sagîr ve sagîre ve gâib ve gâibesî olmayub beyne'l-verese taksîm murâd olunmayan terike dahî bir dürlü cebren ve ibrâm ile tahrîr itdirilmeye ve..." daha geniş bilgi için Bkz. **B. no: 97**

⁴³ Hicrî 5 Zi'l-ka'de 1252 tarihli satış hüccetlerinde Midilli muzâfâtından Ebyoz Karyesi sakinlerinden iken ölen Kassabzâde el-Hâcc İbrahim Ağa'nın varisleri, mûrislerinin Esad Bey ibn-i Hâcc İsmail Ağa'ya olan borçlarını kendilerine intikal eden terekeden ödemektedir **B. no: 86, 87**

emtiayı aynen veya bedel olarak varislerine bırakırken⁴⁴, bazıları da terekenin sülüsünü yani üçte birini bir vakfa verilmek üzere veya yeni bir vakıf kurulmak üzere vasiyet edebilmektedir⁴⁵. Ayrıca Gayrimüslim halkın tereke anlaşmazlıkları şer'iyeye mahkemelerine götürme yetkileri⁴⁶ çerçevesinde daha önceden şer'iyeye mahkemelerinde görülen davanın merkeze ilâmı üzerine konunun etraflıca tahkik ettirilmesinin ardından cevâben gönderilen ferman kayıtları da dikkate değerdir⁴⁷.

Defterde mevcut olan diğer bir bilgi de mülk alım-satımı ve hibesi, borç alma-verme ile ilgili hüccet kayıtları ve mülk tasarrufuna olan müdahale davalarını hâvî ilâm kayıtlarıdır.

Şer'iyeye sicillerinde mülk alım-satımı ve hibesi ile alakalı belgeler de önemli bir yekûn teşkil etmektedir. Borçlar hukukunun özel hükümlerine giren⁴⁸ bu tür konularda gerek klasik dönem diye adlandırabileceğimiz ve Tanzimat öncesine tekabül eden şer'iyeye sicillerinde⁴⁹ gerekse de Mecelle ahkâmının carî olmaya başladığı dönemlerden itibaren İslam hukukunun uygulandığını görüyoruz⁵⁰.

⁴⁴ "...cemî' mâlının sülüsünü Turraguşzâde İbrahim Reis ile vâlidesi Gülün Hâtûn'a virile deyü vasiyet..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 30**. "Müteveffâ-yı merkûmun Selanik'de sâkine nâmiz-i evveîlis hâtûnuna bâlâda muharrer seylân yüzük ve Altın hâlka ve sîm-i süleymanî yüzük ve incü küpe ve bir miktâr incü ve çevreleri aynen mezbûre hâtûna irsâl olına deyü bâ-vasiyyet" ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 149**

⁴⁵ "Medîne-i Midilli muzâfâtından Lotra Karyesi sükkânından iken bundan akdem bi-emru'llâhi te'âlâ irtihâl-i dâr-ı bekâ iden Ali Efendi nâm müteveffânın terikesinden karye-i mezbûr câmi'-i şerîfinde imâm bulunan efendiler ve câmi'-i şerîf-i mezkûrın kapısı beşşesinde vâki' kanâdiline ikâdî için terikesinden bin gurûş ifrâz olunub..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 47**. ayrıca Bkz. **B. no: 110**

⁴⁶ Gülnihal Bozkurt, **Alman-İngiliz Belgelerinin ve Siyasi Gelişmelerin Işığı Altında Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukukî Durumu (1839-1914)**, Bs. 2, Ankara, TTK yayınları, 1996, s. 15

⁴⁷ **B. no: 10, 20, 21**

⁴⁸ Halil Cin, Ahmet Akgündüz, **Türk Hukuk Tarihi**, C. II, İstanbul, OSAV, Mayıs 1996, s. 236-243

⁴⁹ Belge örnekleri için Bkz. Akgündüz, Heyet, **Şer'îye Sicilleri**, C. II, s. 1-52. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan önce şer'î hukuk alanında kanunlaştırılmaya gidilmemiş ancak özet şeklinde hazırlanan fıkıh kitapları ve bunlardaki hükümlerin uygulanmasını gösteren fetva mecmuaları, kanun ihtiyacını karşılamıştır. Zaten 19. yüzyıldan önce Batıda da önemli bir kanunlaştırma hareketine rastlanmaz ayrıntılı bilgi için Bkz. Osman Kaşıkçı, **İslam ve Osmanlı Hukukunda Mecelle**, İstanbul, OSAV, Mayıs 1997, s. 27

⁵⁰ Mecelle-i Ahkam-ı Adliye'de kitab-ı buyu' başlığı altında toplam 302 madde satış akitlerini düzenlerken yine kitab-ı hibe başlığı altında da 47 madde hibe esaslarını düzenlemektedir, maddelerin orijinali için Bkz Ali Himmet Berki, **Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliye)**, Bs. 3, İstanbul, Hikmet Yayınları, 1982.

Osmanlı Devleti'nde Müslüman olmayan halkın mülkiyet ve tasarruf hukuku sınırlıdır. Ancak bu sınırlama yalnız zimmîler için değildir. Müslüman halkın da mülkiyet ve tasarruf hakları sınırlıdır. Daha doğrusu fıkıh hükümlerine göre düzenlenen mülkiyet ve tasarruf konusunda teb'a bugünkü anlamda tam olarak özgür değildir⁵¹. Devletin toprakları İslam hukuku hükümlerine göre birtakım kısımlara ayrılmıştır. Bu kısımlar içinde mülkiyete konu teşkil eden araziler, arazi-i memlûke denilen araziler olup gayrimüslimlerin sahip oldukları araziye arâzi-i haraciyye, Müslümanların sahip oldukları araziye arazi-i öşriye denir ki, böyle topraklarda bağ, bahçe ve diğer toprak çeşitleri halkın mülkü olup diledikleri gibi tasarruf hakkına sahip idiler. Bu topraklarda tam mülkiyet hakkı vardır ve tasarrufun sınırı yoktur⁵².

Midilli halkı yukarıda belirttiğimiz hukukî mevzuat çerçevesinde mülk alım-satımı ve hibesinde bulunmuştur. Çalışmamızda yer alan muhtelif belgelerde yukarıda bahsettiğimiz mülkiyet haklarının nasıl tasarruf edildiğini müşahade etmek mümkündür. Müslümanla müslüman⁵³, gayrimüslimle gayrimüslim⁵⁴ arasında mülk alım-satımı ve hibe işlemi yapıldığı gibi müslümanla gayrimüslim⁵⁵ arasında da mülk alım-satımı ve hibe işlemleri görülmektedir.

Mülk alım-satımı ve hibesinin yanı sıra, mülkiyetin tasarrufuna müdahale ve alacak verecek davalarına da yine çalışmamız içinde rastlıyoruz. Bu tür bilgilere gerek anlaşmazlıkların giderildiği dava kayıtları olan i'lâm kayıtlarında gerekse de kaza mahkemesi tarafından görülüp merkeze arz edilen i'lâm kayıtlarına cevaben yazılan ferman kayıtlarında rastlanılmaktadır⁵⁶.

⁵¹ Ercan, **a.g.e.**, s. 213-214

⁵² Ebü'l-ûlâ Mardin, **Toprak Hukuku Dersleri**, İstanbul, Sıta Matbaası, 1947, s. 5-15

⁵³ Satış akidleri için Bkz. **B. no: 100**. hibe işlemleri için Bkz. **B. no: 74, 75, 76, 91**

⁵⁴ Satış akidleri için Bkz. **B. no: 55, 56, 57**. hibe işlemleri için Bkz. **B. no: 101**

⁵⁵ Satış akidleri için Bkz. **B. no: 84, 85, 93, 43, 44**. hibe işlemleri için Bkz. **B. no: 92, 95, 42**

⁵⁶ **B. no: 68, 96, 61, 102, 45**. Ceza hukuku açısından büyük önemi haiz olan i'lâmlar, kadının konuyla ilgili kararını içermekle birlikte bazı önemli davaların merkeze sunulması gerekiyordu. Önemli kararların merkeze arz edilmesi usulü Fatih'in Kanunnamesi'nde yer aldığı gibi aynı an'ane devletin son zamanlarına kadar sürmüştür Akgündüz, Heyet, **a.g.e.**, C. I, s. 37. Çalışmamızda mevcut olan bazı

Defterimizde dikkat çeken diğer önemli hukukî konu ise ceza hukuku kapsamına giren belgelerdir. Esasen şer'îyye mahkemelerinde verilen kararlarda genellikle bir cezaya hükmedildiğine rastlanmaz. Suçluya ne ceza verildiği ve bunun infaz edilip edilmediği sicillerden anlaşılmaz. Meselenin çözümü Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan mühimme, ruûs, kal'abend ve özellikle Kamil Kepeci tasnifindeki 677 ve 678 numaralı Dîvân-ı Hümâyûn çavuşbaşılık defterlerinde gizlidir⁵⁷. Ancak çalışmamızda yer alan bazı ferman kayıtları verilecek cezalar ile verilen cezanın infazı konusunda mühim bilgiyi hâvîdir. H. 1252 Rebî'u'l-âhiri tarihli ferman kaydında Tophâne-i Âmire'de inşa olunmakta olan vapur müdürünün Midilli'ye nefy olunduğu belirtilerek görevlilerin cezayı infaz etmeleri istenmektedir⁵⁸. Ancak, H. 1252 Şa'bânı tarihli diğer bir ferman kaydında ise söz konusu kişinin affedildiği belirtilerek serbest bırakılması emredilmektedir⁵⁹. Aynı şekilde H. 1250

ferman kayıtlarından, kazada görülen davaların merkeze i'lâmının ardından merkez tarafından durumun tahkikinin ardından cevâben ferman gönderildiğini anlamak mümkündür "*mu'arızadan men' ve def' olındığı nâtık-ı vârid olan i'lâm mazmûnı emr-i şerîf-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmiş olduğu beyânıyla a'lâ mahâl siyâkında emr-i şerîfim sudûrî niyâzında olduğunu sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin bu def'a Südde-i Sa'âdetime vârid olan i'lâmında derc ve iş'âr olunmuş olmaktan nâşi mukaddem vârid olan i'lâm mazmûnı emr-i şerîfim mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmiş olmağın i'lâmı müş'ir işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuştur imdi ber-vech-i muharrer mukaddem vârid olan i'lâm-ı mazmûnı virilân emr-i âlî-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh virilmiş olduğu ma'lûmun oldıkda husûs-ı mezbûr zımnında mesfûr Nikola'ya bî-vech-i şer'î dahl u ta'arruz itdirülmeyüb men' ve def'i husûsına mübâderet eylemek bâbında ferman-ı âlîşân"* buradaki kayıttan anlaşılabacağı üzere daha önceden kadı alacak-verecek davasında talepte bulunanın talebini reddetmiş ancak yine de merkeze arz etmiştir. Cevaben yazılan fermana da kadının kararı istikametinde ferman sadır olmuş Bkz. **B. no: 96** bu türden kayıtlar Tanzimat sonrası Nizamiye Mahkemeleri'ndeki dereceli yapının ve temyiz müessesesinin daha önceden de var olduğuna işaret eder. Zira kadının gördüğü bir davanın merkeze arzı ile orada da görülmüş olması üst derece mahkemeye dalalet eder. Ayrıca bu tür kayıtların Osmanlı diplomatlığı açısından da büyük bir önemi haiz olduğunu söylemek mümkündür. Bu türden ferman örnekleri için ayrıca Bkz. **B. no: 68, 21, 20, 17, 10**

⁵⁷ Mehmet Akman, **Osmanlı Devleti'nde Ceza Yargılaması**, İstanbul, Eren Yayıncılık, 2004, s. 132. Yazarın bu ifadesi sadece kadı tarafından kaleme alınan ve kaza bölgesinde bulunan anlaşmazlıkları çözdüğü dava kayıtları için geçerlidir. Zira, daha önceden belirttiğimiz gibi şer'îyye sicillerinde merkezden gelen ferman kayıtları da mevcuttur. Bu kayıtlar Dîvân-ı Hümâyûn kayıtlarıdır. Dolayısıyla bu kayıtlar verilen cezaları ihtiva etmektedir. Zaten çalışmamızda yer alan bazı ferman kayıtları verilen cezaları içermektedir **B. no: 119, 53** Yazarın ifadesini bu bilgileri göz önünde bulundurarak kabul etmek kanaatimizce doğru olacaktır.

⁵⁸ "...Tophâne-i Âmiremde inşâ olunmakda olan vapur müdürü Atabeğ'in mugâyir-i rızâ-i şâhânem harekât-ı nâ-becâye ictisârı hasebiyle te'dibi lâzım gelmiş olduğundan bahsle mîr-i merkûmun li-ecli't-te'dîb Midilli'ye nefy ve iclâ olunması bâbında emr-i şerîfim sudûrî..." **B. no: 119**

⁵⁹ "...Tophâne-i Âmiremde inşâ olunmkada olan vapur ebniye müdiri Ata Beğ hilâf-ı rızâ-yı şâhânem harekete ibtidârına binâen bundan akdem celâ ve tirîz-i sudûr olan emr u fermân-ı şâhânem mücebince Midilli'ye nefy ve iclâ olunmuş ise de mûmâ-ileyhin aqv ve itlâkı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem bî-dirîğ kılınarak ol bâbda emr-i hümâyûn-ı mekârim-nemûn-ı pâdişâhânem rahmet-efzâ-

Şa'bânı tarihli ferman kaydında iki medrese öğrencisinin Midilli'ye nefy edildiği bildirilerek cezanın infazı istenirken⁶⁰ H. 1250 Şevvâli tarihli ferman kaydında da bu kişilerin affedildiği ve dolayısıyla serbest bırakılması emredilmektedir⁶¹.

Verilen ve infaz edilen bu cezaların yanı sıra verilecek cezalara işaret eden ferman kayıtları da mevcuttur. Bu ferman kayıtlarında, verilecek cezalar olarak nefy ve kal'abend cezaları ile kürek cezaları zikredilmektedir. Ancak bu kayıtlarda dikkat çeken nokta, kal'abend ve nefy cezasının Müslümanlara verilmesi istenirken, kürek cezasının da gayrimüslimlere uygulanması istenmektedir. Verilecek bu cezalara suç teşkil edecek fiiliyat ortaktır. Başka bir söylemle kamu malının çalınması⁶² söz konusu olursa bu kişilere nefy, kal'abend ve kürek cezası uygulanacağı belirtilmektedir⁶³.

yı sunûh ve sudûr olmağla muktezâ-yı münîfi üzere afv ve ıtlâkı fermanım olmağın imdi mûmâ-ileyhin afv ve ıtlâkına müsâ'ade-i seniyyem üzere afkılındığı..." **B. no: 133**

⁶⁰ "...Der-i Sa'âdetim medârisinden Hekim Çelebi Medresesi sâkinlerinden ve talebe-i ulûmdan Filibeli Hâfız Abdullah ve Gümülcineli Ebubekir nâm şahıslar ırz-ı edebleriyle mukayyed olmayub talebe-i ulûm nâ-şâyeste ef'âl-i sefhâneye ictirâ itmiş ve merkûmlar ahz ve mehbesi ilkâ itdirilmiş olduğından bahsle merkûmânın li-ecli't-teserib Midilli Cezîresi'ne nefy ve iclâ olunmaları bâbında..."

B. no: 53

⁶¹ "...Der-i Sa'âdetim medârisinden Hekim Çelebi Medresesi sâkinlerinden ve talebe-i ulûmdan Filibeli Hâfız Abdullah ve Gümülcineli Ebubekir hilâf-ı rızâ harekete ictisâr eylediklerine binâen bâ-işâret Şeyhü'l-İslâm bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle li-ecli't-te'dib Midilli Cezîresi'ne nefy ve iclâ olmuşlar ise de ıslâh-ı nefis itmiş olduklarından bahsle afv ve ıtlâkları husûsuna müsâ'ade-i seniyye-i tâcdârânem bî-dirîğ ve şâyân kılınması merkûmânın taraflarından Südde-i Sa'âdetime takdîm olunan bir kût'a arz-ı hâllerleriyle istid'â olunmakdan nâşi afv ve ıtlâkları bâbında emr-i şerîfim sudûrını..." **B. no: 54**

⁶² Osmanlıda kamu mallarından çalana Had cezası uygulanmazdı. Had suçu kapsamına girmesine rağmen bu kişilere tazir cezası uygulanmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mustafa Avcı, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, İstanbul, Gökkuş yayınları, 2004, s. 161-206. Tanzimatın ilanından sonra diğer alanlarda yapılan reformların yanı sıra hukuk sahasında da reformlar yapılmış, bu konuda daha tanzimatın ilanını müteakip ceza kanunları çıkarılmıştır. Tanzimat dönemi ceza kanunları için Bkz. Ahmet Gökçen, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul, y.y., 1989

⁶³ "...resm-i mîrî için revgan-ı zeyt ve sâbûn kaçırlılar ise her kim olur ise olsun evlâd u iyâl ve müte'allikâtına kat'ân merhamet olunmayub her neye mâl olur ise cümlesi cânib-i mîrî için zabt ve kendüsü nefy ve vaz'-ı kürek olunmak..." **B. no: 59**. "...sedd ve bend ve bulunan enfiyeleri ve mîrî ve âdemleri ma'rifetiyle zecren leh-i cânib-i mîrî için zabt u girift olunub mugâyir-i şurûta hareket idenleri olur ise o makûleler li-ecli't-te'dib ehl-i İslâmdan ise zâbiti ma'rifetiyle ahz ve kal'abend ve ehl-i zimmet ve âyâdan ise Der-i Aliyye'ye ihsâr ve vaz'-ı kürek olunmak için Der-i Sa'âdetime arz ve i'lâm olunmak ve müste'men tâifesi yedlerinde bulunan enfiyeleri mîrî fiâtıyla cânib-i mîrî için zabt ve mübâya'a olunub kendüleri elçileri ma'rifetiyle te'dib olunmak ve enfiye i'mâl ve fûrûht idenlerin kârhâneleri sed u bend olunmak iktizâ eyledikde..." bu ferman kaydında hem gayrimüslimlere, hem

Hukukî konuda, verilen ve verilecek cezalar konusunda yukarıda verdiğimiz bilgiler dışında kanuna aykırılığın giderilmesi konularında da ferman kayıtları mevcuttur. Halkın şikâyet hakkı⁶⁴ çerçevesinde bazı memurlardan “hilâf-ı kânûn” olarak kendilerinden fazla para toplamaları üzerine merkeze olan şikâyetleri neticesinde, suçluların bulunması ve cezalandırılması konusunda görevliler uyarılmaktadır⁶⁵.

Defterimizde yer alan H. 1250 Şevvâli tarihli berat kaydı, bir taraftan Osmanlı gayrimüslim tüccarlarının terekeleri, yani miras hukuku açısından önem arzederken diğer taraftan da beratlı tüccarların ticarî hayatını düzenlemesi açısından iktisadî değere sahiptir. Ayrıca, yine bu berat kaydında yer alan ve aşağıda transkripsiyonunu vererek önemine işaret ettiğimiz ticaret hukunu ihtiva eden bilgiler de mevcuttur⁶⁶.

Müslümanlara verilecek cezalara değinildiği gibi suçlunun müstemen taifesinden olması halinde uygulanacak prosüdür de zikredilmektedir **B. no: 35**

⁶⁴ Şikâyet için arz veya arz-ı hâl gönderilmesi, ilgilinin mutlaka bir zararını veya uğradığı bir haksızlığı gidermek için olmalıdır. Zarar gören taraf, bir şahıs, bir grup veya bir kurum (vakıf gibi) olabilir. Haksız ve zararlı durum, eşkiyanın veya memurların soygunculuğu, bir mahkeme kararını tanımama, borcunu ödememe, genellikle kanuna aykırı hareketlerden doğma olabilir Halil İnalcık, **Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adâlet**, Bs. 2, İstanbul, Eren yayıncılık, 2005, s. 51

⁶⁵ “...ba'zı mürtekb makûleleri vardıkları yerlerde hadd-ı nisâbından ziyâde hidmet mütâlebesiyle ashâb-ı de'âvî tazyîk ve izrâra ictisâr itmekde oldukları istimâ' olunub hattâ bu def'a bir hukûk da 'vâsı zımnında Edremid cânibine mübâşir ta'yîn olunmuş olan Bâb-ı Âlî kavâslarından Mehmed nâm kavâs yiğirmi bin gürüşdan mütecâviz hidmet olduğu haber alınarak bu sûret bi-tevfikihî te'âlâ mu'tâd-ı hürriyyet-i 'tibâr-ı pâdişâhânem olan adâlet ve nesfete münâfi ve min-küllî'l-vucûh rızâ-yı meyâmin-iktizâ-yı mülûkânemin hilâfî ber-keyfiyet olmakdan nâşi derhâl meblağ-ı merkûmun ahz ve mahalline irsâl ve kendüsü dahî li-ecli't-te'dib nefy ve iclâ kılınmış olmak hasebiyle...” **B. no: 78.** “...idenlerden kırkâr pâre ücret alınub kirâhâne masârifi nâmı ve nâm-ı âher ile nesne alınmamak ve vülât ve mutasarrıfın ve muhâfizîn ve tâtârlarına dahî umûr-ı mühimme ile gönderildiği hâlde başları tarâfından yedlerine buyûrıldı virilmek ve yedlerinde menzil ahkâmı veyâhûd vülât ve mutasarrıfın ve muhâfizîn buyûruldısı olmıyanlar ya'nî a'yân ve voyvodagân ve mültezimîn gürûhundan olanlar ve kendü maslahatlarıyla mürûr-ı ubûr idenler kırkâr pâre ücret ile irkâb olunmayub mahalline göre kirâ sûretiyle i'tidâl üzere aşurı kirâ mutâlebesiyle mürûr-ı ubûr idenlere rencîde olunmamak bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı şâhânem mu'ahheren virilân nizâm-ı mustahsene şurûtundan idiğinden ber-müceb-i şurût amel ve hareket olunmak bâbında iki yüz kırk yedi târihinde emr-i şerîfîm virilmiş olduğu kuyûddan müstebân olub şimdi Midilli Cezîresi ahâlilerinin Dîvân-ı Hümayûnuma takdîm eyledikleri arz u hâlleri me'âlinde ber-minvâl-i muharrer virilân emr-i şerîf-i mezkûr kazâen zâyî' olmuş olduğundan bahsle zâyî'den emr-i şerîfîm i'tâsı husûsunu inhâ ve istid'â eyledikleri ecluden...” daha önceden hizmeti karşılığında memurun ne kadar miktar alacağını hâvî emir gönderilmişse de bunun zâyî olması üzerine yeniden gönderilmesi istenmektedir. Bu demektir ki, halk kendisinden ne kadar para alınacağını biliyor ve hatta elinde buna dair merkezden gelen ve fiyat tarifesini içeren ferman var ve memur fazla miktar istediğinde bunu gösteriyor. **B. no: 50**

⁶⁶ **B. no: 97**

“...gerek müslim ve gerek millet-i sâireden her kangısıyla ashâb-ı berâvâtın da'vâları zuhûrunda dört bin akçeden ziyâdeye resîde olan da'vâ kenâr mahkemelerde görülmeyüb arz odasında huzûr-ı asefide rü'yet ve fasl olına ve tüccâr-ı mersûmeden birini gerek ehl-i İslâm ve gerek re'âyâdan biri li-ecli't-terâfu' mahkemeye veyâhud bâb-ı âlîye götürmek murâd eyledikde zâbitân tarafından tekdîr ile mu'âmele ve kesr-i i'tibârını mûcib olacak vaz'-ı vukû'a gelmemek içün berâtlı tüccâr ve hidmetkârları nâzırları tarafından mübâşir ta'yîniyle kaldırılıub âher taraftan mübâşir ta'yîn olunmaya ve habisleri iktizâ ider ise yine nâzırları ma'rifetiyle habis olına ve bunların ticâretlerinin ekseri Frengista'na mahsûs olduğına binâen müste'menân ile nizâ'ları zuhûr ideceği meczûm olmağla bunların umûr ve husûslarına ve hesâb ve kitâblarına ve fasl u hasm müdde'âya dikkât ve idhâl ve ihrâclarına nezâret ve rü'yet eylemek üzere Dîvân-ı Hümâyûnum beğlikçisi olanlar nâzır ta'yîn ve Dîvân-ı Hümâyûnum tercümânı bulunanlar ma'rifeti ve tarafından bi'l-intihâb me'mûr olacak mümeyyiz-i bazârgânlar ma'rifetiyle evvelâ fâ'ide-i tüccâr üzere da'vâ ve nizâ'ları lede'l-rü'ye nâzır-ı mûmâ-ileyh bâ-takrîr makâm-ı vâlâ-yı riyâsete arz ve eğer şer'-i şerîfe mürâca'atları lâzım gelür ise bâlâda beyân olındığı üzere âher mahallerde rü'yet olunmayub arz odasında şer'le görölüb fasl olına ve müste'menânın taşrada dört bin akçeden ziyâde olan da'vâları Âsitâneye havâle olınmak mehavvel-nâmeleri şurûtından olduğu misüllü bunların dahî müste'menân ile olan nizâ'ları kezâlik Der-i Aliyyeme havâle kılınmak ve'l-hâsılı re'âyâ-yı Devlet-i Aliyyem tüccârının kangı devlet tâcirleriyle nizâ'ları zuhûr ider ise devletim beyninde mün'akid olan ahdnâme şurûtı icrâ olınub bed-dikkatde hilâfı tecvîz olmaya ve tâife-yi mersûmenin taht-ı râbitaya idhâl olınmalarından maksûd ancak ticâretlerine vesîle-i yesâr ve muhavvelet olınmak kaziyesi olmağla...”

Osmanlı Devleti, Kanuni Sultan Süleyman zamanında, Avrupa devletlerine kapitülasyon adı verilen birtakım imtiyazlar bahşetmiştir. Bu imtiyazlar XVIII. asrın sonlarına doğru genişletilerek teyit edilmiş ve artık uluslararası anlaşma niteliği kazanmıştır. Buna göre bu ecnebi devlet tebaasından olan müste'menler, Osmanlı ülkesinde doğan hukukî

uyuşmazlıklarını kendi devlet temsilciliklerinde (elçilik ve konsoloslukhâneler) çözümleyebilmekteydiler. Buna karşılık taraflardan biri ecnebi ve diğeri Osmanlı vatandaşı ise artık bu muhtelit (karışık) nitelikli davaya kadı bakar ve duruşmada tercüman bulunurdu. Konusu dört bin akçeden yukarı davalar ise aynı usulle Dîvân-ı Hümâyûn'da görülürdü⁶⁷. Nitekim transkripsiyonunu verdiğimiz belgede de aynı bilgiler mevcuttur.

Çalışmamız içinde mevcut olan bir diğerk hukukî konu da Aile Hukukudur. Mevcut olan üç tane evlilik akdinde de evlenen kişiler -adlarından anladığımız kadarıyla- Müslüman kölelerdir. Bu kişiler Müslüman oldukları için şer'î hukuk çerçevesinde kadına mehir tayin edilmiştir⁶⁸. Nikah kayıtlarının yanı sıra bir ferman kaydı var ki, gayrimüslim aile hukuku açısından çok büyük önemi haizdir. H. 1253 Zî'l-hiccesi tarihli ferman kaydında müste'menle evlenen bir İzmirli gayrimüslim kadınının Rum patriği tarafından manastıra nefy edildiği, bunun üzerine kadının bir daha bu fiili işlemeyeceğine söz vermesi üzerine merkezden bu defalığına affedilmesi, ancak aynı fiiliyatı işlemesi hâlinde tekrar cezalandırması istenmektedir⁶⁹. Esasen Osmanlı Devleti, gayrimüslimler arasındaki evlenme ve boşanmaya

⁶⁷ Ekinci, **a.g.e.**, s. 97. İmtiyaz tanınan müste'menlerin davalarına ilk ve kesin hüküm yeri olarak Dîvân-ı Hümâyûn'da bakılırdı. Yani bu konuda Dîvân-ı Hümâyûn'nun verdiği hükümler kesinlik arzietmekteydi Akman, **a.g.e.**, 119

⁶⁸ **B. no: 9, 36, 38.** İslam hukukuna göre, mehr'in muhakkak verilmesi gerekir. Herhangi bir Müslüman ile evlenen kadın zimmî de olsa mehr namıyla bir mala müstehak olur. Mehrin nikâh esnasında zikredilmesi de lâzımdır. İlber ortaylı, "Osmanlı Aile Hukukunda Gelenek Şeriat ve Örf", **Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi**, C. II, Prj. yürt. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Ülke Yayınevi, Şubat 1993, s. 458-459. Kadına verilen değeri sembolize etmek, boşanmayı güçleştirmek, dul kalma halinde kadına malî güvence olması gibi gerekçelerle evlenen erkeğin bir meblağı (para veya malı) vermesi, yahut borçlanması gerekli kılınmış ve buna mehir denilmiştir Hayrettin Karaman, "İslamın Getirdiği Aile Anlayışı", **Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi**, C. II, Prj. yürt. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Ülke Yayınevi, Şubat 1993, s. 391. Nitekim kocanın ölümü halinde terekelerden önceliği olan alacaklar arasında mehir gelir. Örnek için Bkz. **B. no: 13, 15, 16, 113, 122, 127**

⁶⁹ "...İzmir mütemekkinlerinden ve Rum Milleti'nden Eleni bint-i Yani nâm nasrâniyye bir nefer müste'men ile evzâc dâ'îyyesinde olmuş olduğu Rum Patriği tarafından inhâ olındığına binâen bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle mersûme Midilli Cezîresi'nde vâki' Limonî ta'bir olunur Manastıra nefy olunmuş ise de mersûme islâh-ı nefis iderek harekât-ı sâbıkasından gerü ferâgat ideceğini mu'temedün-aleyhim ba'zı kisân ta'ahhüd ve tekfîl eylediklerinden bahsle fîmâ-ba'd harekât-ı sâbıkasından isrâr ider ise te'dîb-i şedîd ile te'dîb olunmak şartıyla mersûmenin afv ve ıtlâkı bâbında emr-i şerîfim sudûrunu İstanbul ve tevâbi'i Rum Patriki ve Der-i Sa'âdetimde mukîm cemâ'at metropolitanı tarafından bu def'a Südde-i Sa'âdetime takdîm olunan memhûr arzu hâllerıyla istid'â olunmaktan nâşî mersûmenin afv ve ıtlâkı fermânım olmağın imdi mersûmenin dahî afv ve ıtlâk kılındığı..." **B. no: 123**

hiç karışmamış, bunu tümüyle kendi din adamlarının yetkisine bırakmıştır. Bunların kendi aralarında evlenecek erkek ve kadında aradıkları şartlar arasında erkek ve kadının mutlaka Hristiyan olmasıdır; hatta Ortodoks, Katolik, Protestan gibi mezhep ayrılıkları bile evlenmeye engel teşkil ediyordu⁷⁰.

Osmanlı Devleti'nin gayrimüslimlerin aile hukukuna gösterdiği hoşgörü ve serbestiyet, adaların Yunanlıların eline geçmesi üzerine onlar tarafından bölgedeki Müslüman Türk ahaliye gösterilmemiştir. Girit'in Yunanlılar tarafından 1913'te ilhakından hemen sonraki yılları kapsayan H. 1331-1340 tarihli Girit Adası'na ait bir nikâh defterinde Türk isimlerinin sonuna Yunanca ekler eklenmiştir. Bir asimilasyon girişimi olarak telâkki edilecek bu vaziyet, Osmanlı ile Yunan idaresini kıyaslamamıza imkân vermektedir. Ancak buna rağmen şunu da ifade etmek gerekir ki, mezkur defterde Yunan makamlarının mührünün yanı sıra Müslüman ahalinin kendi aralarındaki hukukî anlaşmazlıkları gideren şer'iyeye mahkemesine ibaresinin de geçmesi, bölgedeki Müslüman ahalinin en azından kendi aralarındaki hukukî muamelat için İslam hukukunun uygulanmasına müsaade edildiğini göstermektedir⁷¹. Keza bu ifadeyi destekleyici bilgiyi, H. 1328-1342 tarihlerini kapsayan Selanik'e ait şer'iyeye sicil defteri desteklemektedir⁷².

⁷⁰ Ercan, **a.g.e.**, s. 203-204

⁷¹ (Hadice Mavralopola) خديجه ماورالوپولا
(e FafolopolaFahriy) فخرية فافولوپولا
(Mustafa Fanolaki) مصطفى فانولاكى
(Cafer Latifaki) جعفر لطيفاكى

Yukarıda orijinallerini ve okunuşlarını verdiğimiz kayıtlar mezkur nikah defterinden bazı örneklerdir. Defterdeki bütün nikâh muamelelerinin istisnasız hepsinde hem kadın hem de erkekler için bu şekilde ekler eklenmiştir. Defterde yer alan mühürde Yunanca ibarelerin arasında “Mahkeme-i Şer'iyeye Kandiye” ibaresi vardır. Mezkur mühürün orijinali aşağıdadır;

IEPOΔIKEION

محكمة شرعية قنديه

HPAKAEIOU

Ayrıntılı bilgi için Bkz. **117 numaralı Adalar Şer'iyeye Sicilleri Defteri**

⁷² **105 numaralı Adalar Şer'iyeye Sicilleri Defteri**, Toplam 228 sahifeden oluşan defterin 172 sahifesi Osmanlı idaresinde tutulmuş, bundan soraki sahifeler Yunan işgalinden sonra Yunanlılar tarafından tutulmuştur. Yunan işgaline kadar defterde klasik Osmanlı Şer'iyeye Sicilleri kayıtlarında bulunan belge ve bilgiler (ferman, berat, i'lâm, hüccet, tereke, temessük vs.) ile Osmanlı pulları mevcutken, Yunan işgalinin ardından 172. Sahifeden sonra Yunan pulları başlar ve hukukî muamelat da sadece Müslüman ahali arasındaki evlenme, nikah, tereke ve kendi aralarındaki davalardan ibarettir. Aynı

B). İKTİSADÎ AÇIDAN TAHLİL

II. Mahmud'un saltanatı, merkezî devlet için çok güç bir dönemdi. Bu otuz yıllık sürede devlet bir dizi milliyetçi ayaklanmayla ve savaşlarla karşı karşıya kaldı. Balkanlar ve Anadolu'da âyânın öncülük ettiği pek çok ayaklanma bastırılırken, Sırp ve Yunan ayaklanmaları bu toprakların devletten ayrılmalariyla neticelendi. Rusya (1806-1812 ve 1828-1829), İran (1820-1828), ve Mısır'la (1831-1833 ve 1838-1839) girişilen savaşlar ise maliye için hepsinden daha ağır sonuçlara yol açtı.

Bu dönemde merkezi devleti güçlendirmeyi amaçlayan reform çabaları da hız kazanmıştı. Askerî reform süreci daha önce, III. Selim'in saltanatı sırasında (1789-1807) başlamış, ancak yeniçerilerin muhalefeti nedeniyle fazla ilerleyememişti. 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kapatılmasından sonra, batılı modele göre kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye adındaki yeni ordu hızla büyüdü. Askerlerin sayısı ilk zamanlarda 2 binlerde iken 1830'ların sonlarında bu sayı 120 bine tırmandı. Asâkir-i Mansûre'nin teşkili ile Osmanlı Devleti'nin klasik ikili ordu sistemi tarihe karışmaya başlamıştı. Mansûre askeri artık merkez ve eyalet ordularını tek ve düzenli bir ordu hâlinde birleştirmiş oluyordu. Böyle bir olay kuşkusuz, eskiden eyalet ordusu için ayrılan mali kaynakların, bundan böyle yeni ordunun finansmanına çekilmesini gerektirecekti. Bir başka deyişle askerî yapı ve sistemdeki merkezileşme, mali kaynakların da merkezileşmesini zorunlu kılacaktır⁷³

Asâkir-i Mansûre giderlerinin finansmanı için bir takım önlemler alınmış ve aynı zamanda gelirlerin idaresi ile ilgili yeni düzenlemelerde bulunulmuştur⁷⁴. Bu cümleden olarak Mansûre Askeri'nin masraflarına

şekilde Midilli Adasına ait şer'îye sicilleri içinde yer alan H. 1338-1342 tarihli **148 numaralı Adalar Şer'îye Sicilleri Defteri**'nde de aynı bilgileri bulmak mümkündür.

⁷³ Yavuz Cezar, **Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim dönemi: XVIII. yüzyıldan Tanzimat'a Mali Tarih**, İstanbul, Alan Yayıncılık, 1986, s. 244-247

⁷⁴ Gelirlerin toplanması ve idaresiyle ilgili olarak ilk başta daha 1825 tarihinde kurulan Mukataat Hazinesi Asakir-i Mansure masraflarına tahsis edilmiş, ancak 1834'te Mansure Hazinesi'ne geçilmiştir ayrıntılı bilgi için Bkz. Cezar, **a.g.e.**, s. 252-262. Defterimizdeki muhtelif ferman kayıtlarında Asakir-i Mansure masrafını temin ettiği hazine olarak bazen Mukataat Hazinesi tabiri bazen de Mansure Hazinesi tabi kullanılması bu düzenleme ile alakalıdır.

karşılık bulmak amacıyla önce çeşitli görüşler öne sürüldüyse de sonra cizyeye zam kararı alınmıştır. Zam kararı H. 1241 yılı sonunda (Temmuz 1826) alınmıştır. Ancak zamlı tahsilata 1243 Muharreminde başlanacaktır. Cizye zam oranları ise a'lâdan 36 guruş, evsâttan 18 guruş, ednadan ise 9 guruş olup %30 civarında bir zam yapılmış olmaktaydı⁷⁵. Ancak ilerleyen yıllarda bu zam oranlarının arttığı görülmektedir⁷⁶.

Cizye gelirlerine yapılan zamdan başka Darphâne-i Amire'ce zabt ve idare olunan çeşitli mukataaların hâsılatı da Asakir-i Mansûre masraflarına tahsis edilmiştir⁷⁷.

Yukarıda belirtilen kaynaklara ek olarak, H. 1242 (1826-27) yılında yeni düzenlemeye tabi tutulan ihtisab resmi de Asâkir-i Mansûre masraflarının finansmanı için tahsis olunmuştur. İhtisab resmi, eski yıllarda da uygulaması olan bir vergiydi. Ancak o yıllarda bu resmin devlet için pek önemli bir gelir kalemi olduğu söylenemez. Oysa yeni düzenleme sonucunda, ihtisab resmi önemli bir gelir kalemi hâline dönüştürülmüş ve tahsil ve idaresi için de İhtisab Nezareti oluşturulmuştur⁷⁸.

Yevmiye-i dekakin, damga resmi, bâc-ı bazar, gemi ihtisabiyesi, resm-i bitirme gibi çeşitli vergilerden oluşan⁷⁹ ihtisab resmi, esas itibarıyla esnafı ve gündelik hayatta alım-satımı yapılan zarûrî ihtiyaç maddelerini esas almaktaydı. Gerçi eski ihtisab resminin mahiyeti de bundan pek farklı değildi

⁷⁵ a.g.e., s. 247

⁷⁶ 11 Zi'l-ka'de 1249 tarihli ferman kaydıyla Midilli Adası'nda cizye toplama işi Midilli Nazırı İsmail Ağa'ya verilmiş daha önceden Evkâf-ı Hümâyûn ve Darbhâne-i Âmire ve Mukataat Hazineleri tarafından zabt ve idare olunan bu cizye bölgesinin Asakir-i Mansure masrafına tahsis edildiği belirtilmiştir. Ayrıca alınacak cizye miktarları da a'lâdan 60, evsâttan 30, ednâdan ise 15 guruş alınması şeklinde belirlenmiştir ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 24**. yine 27 Şevval 1253 tarihli diğer bir ferman kaydında da Mansure Hazinesi tarafından zabt olunan Midilli ve Fesleke kazalarının cizyeleri Midilli Nâzırı İsmail Ağa'ya iltizam edilmiş, cizye oranları da yine a'lâdan 60, evsâttan 30, ednâdan ise 15 guruş şeklinde aynen tekrar edilmiştir Bkz. **B. no: 141**.

⁷⁷ a.g.e., s. 248. H. 29 Zi'l-hicce 1249 ve 17 Zi'l-hicce 1250 ve 5 Zi'l-hicce 1251 tarihli ferman kayıtlarında Mansûre Hazinesi tarafından zabt ve idare olınmakda olan mukâta'âtdan İstanbul duhân gümrüğüne bağlı ve emânet usulüne göre ihâle ve tefvîz olunan İzmir ve tevâbi'î kaleminden ifrâz olunan Midilli Kalemî enfiyeciliği gelirleri Mansûre Hazinesi'ne aktarılmıştır ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 35, 90, 124**

⁷⁸ a.g.e., s. 250

⁷⁹ Ziya Kazıcı, **Osmanlı'da Yerel Yönetim: İhtisab Müessesesi**, İstanbul, Bilge Yayıncılık, 2006, s. 164-198

ancak, eskiye oranla resmin kapsamı çok genişletilmiş ve oranı da arttırılmıştır. Mesela; Midilli Adası'ndan zeytin ve sabundan alınan ihtisab vergilerinin yanı sıra⁸⁰ başka ürünlerin de tespit edilmesi üzerine bunlardan da ihtisab vergisinin alınması ve Mansûre Hazinesi'ne teslim edilmesi istenmiştir⁸¹.

XIX. yüzyılın ilk yarısında bir taraftan halkın haksız kazanç elde eden kişilerce aldatılmasını önlemek, fakat daha mühimi Asakir-i Mansûre-i Muhammediye teşkilatının masraflarını karşılamaya katkı sağlamak üzere 1828'den itibaren, başta afyon olmak üzere, palamut, ipek, zeytinyağı, pamuk, tiftik, yapağı ve zahire alım-satımlarına devlet tekeli kondu. Diğer mahsüllerin yed-i vâhidle idaresi pek kârlı olmadığından kısa zamanda tatbikatından vazgeçildiyse de afyonunki on yıl sürdü. Ancak başta İngilizler olmak üzere bu tatbikattan hoşnut kalmayan yabancı tüccarın baskısı ile sistem 1838'de kaldırıldı⁸².

Zeytinyağı ve sabun üzerinde yed-i vâhid usulünün cârî olduğu Midilli Adası'nda bir müddetten sonra yukarda izah ettiğimiz gerekçelerle⁸³ bu usul terk edilip İstanbul'un ihtiyacı olan zeytinyağı ve sabundan başka geri kalanının satılıp gümrük ve ihtisab rüsumâtının toplanması için muhassıl tayin edilmiş⁸⁴ ve gelirden resm olarak Mansûre Hazinesi'ne gönderilmek

⁸⁰ Midilli'den hâsıl olup başka mahallere satılan zeytinyağı ve sabunun miktarı ve ne kadar resm alındığına dair kayıt için Bkz. **B. no: 143**

⁸¹ H. Zi'l-ka'de 1250 tarihli ferman kaydında Ayazmend Kazası'nda zahire, zeytinyağı ve sabundan başkası üretilmediği için bunların ihtisab resminin toplanması, Edremid ve Kemer Edremid kazalarından ise dekâkin yevmiyesi toplanması ve Midilli Adası'ndan da babuş ve meşin ve sahtiyân ve kâvsâleden damga resmi toplanıp Mansure Hazinesi'ne teslim edilmesi isteniyor, ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 65**

⁸² Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlı İktisadi Yapısı", **Osmanlı Devleti Tarihi**, C. II, İstanbul, IRCICA, 1994, s. 573

⁸³ "...ma'rifetinle icrâ olunmakda olan yed-i vâhid sâbûnı revgan-ı zeyt ashâbı haklarında külfet ve meşakkati mûcib olduğundan ba'de izin rusûm-ı mezkûreye bir-günâ noksân terettüb itmeyerek evvelkiden ziyâde menâfi' husûle gelmek ve beher-sene Der-i Sa'âdetim lâzimesiçün yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûn gönderilmek üzere sâbûk'z-zikr yed-i vâhid usûlünün afvıyla bir hüsn-i sûrete rabtı husûsî mukaddem ve mu'ahhar istid'â ve istirhâm olunmuş olub..." zeytinyağı ve sabun üzerindeki yed-i vâhid usulünün kaldırılışı bu cümlelerle izah edilmektedir ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 18**

⁸⁴ Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 18**

şartıyla zeytinyağı toplayıp satma işi iltizâma devredilmiştir⁸⁵. Eski usulden zimmetlerinde meblağ kalan tüccarlardan, usulün terkinden itibaren paralar gecikme fâiziyle beraber talep edilmiştir⁸⁶.

Midilli Adası'nda yed-i vâhid usulünün terkinin ardından, gönderilen ferman kayıtlarında ısrarla İstanbul ihtiyacının temini hususuna, gerek zaman olarak gerekse de miktar olarak dikkat edilmesi istenmiştir⁸⁷. Ayrıca ihtiyaç fazlasının satımından ne kadar resm alınacağı da yetkililere bildirilmiştir⁸⁸.

İstanbul ihtiyacı olan sabun ve zeytinyağının gerek zaman olarak gerekse de miktar olarak zamanında ve düzgün bir tertiple gönderilmesi, ihtiyaç temin edilmeden de başka yerlere satılmaması şiddetle vurgulanmasına rağmen⁸⁹ ve hatta ihtiyaç miktarı temin olmadan başkasına, özellikle de ecnebiye satılması hâlinde suçluların cezalandırılacağı belirtilmiş ise de⁹⁰ yed-i vâhid usulün terkinin ardından kurulan yeni nizamın amacına ulaşamadığı belirtilmiştir⁹¹.

⁸⁵ Midilli Adası'nda zeytinyağı toplayıp İstanbul ihtiyacı ayrıldıktan sonra satma ve elde edilen gelirden ihtisab muhassılı kanalıyla Asîkir-i Mansûre masrafları için resm toplama işi on sekiz yük kırk altı bin dokuz yüz altmış sekiz gurûş bedel-i iltizâm olarak Midilli Nâzırı İsmail Ağa'ya verilmiştir, ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 19**

⁸⁶ **B. no: 25**

⁸⁷ 1249 Zi'l-ka'de tarihli ferman kaydında, usulün terkinden sonra o bölge halkının kendilerini de zor durumda bırakmamak kaydıyla ama, İstanbul'un ihtiyacı da gözetilerek ne kadar zeytinyağı ve sabun gönderebileceklerini yöneticilerle beraber müzakere etmeleri istenmiş **B. no: 27**. Bu emre karşı halk ve idareciler bir araya gelerek müzakere neticesinde elli bin kantar sabun yüz bin kantar da zeytinyağı gönderebileceklerini merkeze arz etmişler **B. no: 32**. İstanbul'un ihtiyacının yanı sıra cami, mescid ve diğer hayratların aydınlatılması için kullanılacak zeytinyağı da Midilli'den talep edilenler arasındadır Bkz. **B. no: 129**

⁸⁸ "...zîkr olınan mahaller sâbûn ve eşyâ-i sâiresinin rûsûm-ı ihtisâbiyye ve damgâsıyla dekâkîn yevmiyesi İzmir usûlü ve ta'rîfesi üzere..." , "...hârice fûrûht olacak revgan-ı zeytin beher kantârından on birer buçuk gurûş ruhsatıyla ve kantârîyyenin nizâmı ve İzmir usûlü vechle tarafınızdan ve sâbûn ve eşyâ-i sâire ihtisâbiyye ve resm damgâsıyla dekâkîn yevmiyesinin..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 29**

⁸⁹ **B. no: 46, 58, 60, 98, 99, 139, 148**

⁹⁰ "...revgan-ı zeyt ve sâbûn kaçırırlar ise her kim olur ise olsun evlâd u iyâl ve müte'allikâtına kat'ân merhamet olunmayub her neye mâl olur ise cümlesi cânîb-i mîrî için zabt ve kendüsü nefy ve vaz'-ı kürek olınmak..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 59**

⁹¹ "...yed-i vâhid usûlünün terkiyle mürettib olan yüz bin kantâr revgan-ı zeyt ve elli bin kantâr sâbûnun bir dirhemi hârice virilmeyerek cümlesi Der-i Sa'âdetime gönderilmek şartıyla fazlasının mahâl-i uhrâya sâtlmasına müsâ'ade kılınmış ve bundan asıl maksûd bu tarafda ibâdu'llâh revgan-ı zeyt ve sâbûn husûsunda zarûret çekmemeleri kaziyesinden ibâret olarak tüccâr dahî böylece ta'ahhüd itmiş iken yine matlûb hâsıl olamamış..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 126**

Netice itibariyle İstanbul'un ihtiyacı olan sabun ve zeytinyağının temin kaynakları noktasında Midilli Adası'nın ne denli ehemmiyetli olduğunu yukarıdaki izahatımızdan anlamaktayız. Sadece Midilli Adası değil, diğer Ege ada ve sahil kentleri olan Kazdağı, Girit, Kandiye, Hanya, Resmo, Atina'dan zeytinyağı ve sabun, Edremit, Molova, Ayvalık, Yunda Adası, Ağrıboz'dan zeytinyağı ve İzmir'den de sabun temin edilerek İstanbul'un ihtiyacına katkı sağlanmıştır. Nitekim bu bölgelerin bazılarında 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle sabun için fabrikasyon sistemine geçilmiştir⁹².

Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye'nin masraflarının temini hususunda Midilli Adası'ndan başvurulmuş ve yukarıda izaha çalıştığımız kaynakların dışında bazı kaynak temini gayretlerine de başvurulduğunu görmek mümkündür. Müslüman ahaliye düşen masraf kayıtları içinde Asâkir-i Mansûre ordusundan Redif askerleri için îâne-i cihâdiye adıyla pay ayrılmış⁹³ ancak asker sayısının artması ve yeni birliklerin oluşturulması üzerine alınan paylara ek olarak yeni taleplerde bulunulmuştur⁹⁴.

1770'lerden 1840'lara kadar sık sık yaşanan savaşlar ve girişilen reformlar nedeniyle, Osmanlı maliyesi büyük boyutlara varan bütçe açıklarıyla karşı karşıya kaldı. 1820'lerde ve 1830'larda en yüksek noktaya ulaşan bütçe açıkları karşısında devlet, vergi kaynakları üzerindeki denetimini arttırmaya ve iç borçlanmaya ağırlık vermeye çalıştı. Başka yöntemlerin yeterli olmadığı yoğun malî bunalım dönemlerinde ise, taşşişe başvurmak zorunda kaldı. Osmanlı tarihinin en hızlı taşşişleri, reformcu ve merkezîyetçi

⁹² Said Öztürk, "Osmanlı Devleti'nde Sabun Sanayii", **Türkler**, C. XIV, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 781-789. Midilli Adası'nda sabunhâneler atıklarının limanı kirletmeleri üzerine Midilli'de inşa olunan fırkateynin denize indirilememesi üzerine İstanbul'dan gönderilen dolap ve taraklarla liman temizlenmiş, masrafları da sabunhâne sahiplerinden istenmiştir Bkz. **B. no: 94**

⁹³ **B. no: 52, 70, 111**

⁹⁴ "...asâkir-i mertebe-i mezkûrenin kemâl-i şevk ve hâhişi ile mahallerinde ta'lim ve ta'allime-i funûn-ı celîle-i harbiyeye ikdâm ve ihtimâm olunmakda ve sâye-i me'âlî-vâye-i mülûkânemde kendülerinin kâffe-i tahsîsât ve muktezâ-yı tanzîm ve idâre kılınmakda idüğü bedîhi olub ancak sâlifü'z-zikr asâkir-i fevz-i me'serin ibtidâ-yı tertîbinde ma'âş ve mâhiye ve sâir mesâris-i icâbiyyelerine medâr olınmak üzere Anadolu ve Rumeli'de kâin evliye ve kazâlardan ale't-tahmîn mürettib olan i'âne-i cihâdiyye el-hâletü hâzihî vakt ve zamâniyla tahsîl ve istid'âlarına mebnî asıl tertîbinden fazla olarak bir takım tabûrlar dahî açılmış...", "...Anadolu ve Rumeli'de mürettib i'âne-i cihâdiyye-i mezkûrenin üzerine nısf miktârı ilâve ile..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 128**

padişah II. Mahmud döneminde (1808-1839) yapılmıştır. Bir başka deyişle, gümüş içerikli Osmanlı parası bu dönemde bakır mangıra ya da pula dönüşmüştür⁹⁵. Bütün zamanlarda yapıldığı gibi para değerini düşürücü yeni para basımları, II. Mahmud'un otuz bir yıl süren saltanatı esnasında altın parada 35 kez ve gümüş parada 37 kez yapılmıştır⁹⁶. Paranın ayarının bozulması ve sık sık yeni düzenlemelere gidilmesi mal, eşya ve hizmet fiyatlarının toptan ayarlanmasını gerektirmiştir⁹⁷.

Para, iç dengelerin korunmasında önemli bir unsurdur. Devletin takip ettiği iktisat politikaları, gerçekte paranın ülke içindeki dolaşımının düzenlenmesinden ibarettir. Bu dolaşımın siyasal iktidarı, merkezî otoriteyi tehdit etmeyecek surette düzenlenmesine azami dikkat gösterilirdi. Bu bakımdan para politikalarını devlet-iktisat ilişkileri dahilinde incelemek gerekmektedir⁹⁸.

Para ile ilgili olarak H. 1249-1253 tarihleri arasında Midilli Adası'na gönderilen ferman kayıtlarında mühim bilgiler mevcuttur. Bu dönemde, bir taraftan tedavülde olan paraların resmî rayici korunurken diğer taraftan da yeni paralar bastırılmıştır. Yine bu önlemlerin bir parçası olarak da daha önceden tedavülde olan ve resmî fiyatının üstünde bir piyasa fiyatı oluşan hatta yurt dışına çıkarılan paralar toplatılmıştır⁹⁹. Öyle ki, resmi rayic düzenlemeleri için daha önce gönderilen fermana rağmen paraların piyasa değerleri hızla artmış ve hatta kimi kişiler bu artış üzerine ellerindeki parayı

⁹⁵ Şevket Pamuk, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi**, Bs. 4, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2007, s. 204

⁹⁶ M. Esat Sarıcaoğlu, "II. Mahmut Devri Para Politikaları", **Türkler**, C. XIV, Ankara Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 408-409

⁹⁷ Kütükoğlu, **a.g.m.**, s. 563. Yaşar Yücel, **Osmanlı Ekonomi-Kültür-Uygurluk Tarihine dair Bir Kaynak: Esar Defteri (1640 tarihli)**, Ankara, TTK yayınevi, 1992, s. 8-13. Midilli Adası'nda H. 17 Cemâziye'l-âhir 1249 tarihinde bir narh uygulaması yapılmıştır ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 5**

⁹⁸ Mustafa Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", **Türkler**, C. X, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 802

⁹⁹ Hicri 1249 yılı Rebî'u'l-âhiri tarihli ferman kaydında tedavülde olan Hayriye Altı'nın kırklığının kırk, yirmiliğinin yirmi, onluğunun da on guruştan ziyadeye alınıp satılmaması tembih edilerek resmi bir rayic konurken, Memduhiye ismiyle yeni basılacak paralar için Tâmi Fındık Altını, İstanbul Altını, Cedîd-i Rûmî Altını, Afîk-i Adlî Altını, Afîk-i Rûmî Altını, Cedîd-i Adlî Altını ve Mısır Zer-i Mahbûbu piyasadan belli bedellerle toplatılmıştır. Ferman kaydında dikkati çeken önemli nokta paraların resmi fiyatının dışında piyasa fiyatıyla alınıp satılmasının taşralardan gelecek emvâl-i mîriyyenin ödenmesinde zorluk yaşanacağını belirtmesidir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 4**,

ileride daha fazlaya veririz düşüncesiyle saklamıştır. Bunun üzerine merkez tekrar bir ferman daha göndermiş, bu kez üç ay gibi kısa bir sürede devletin belirlediği fiyattan darbhâne görevlilerine teslim edilmesi istenmiştir¹⁰⁰.

İlerleyen yıllarda piyasada tedavülde olan paraların toplanmasına yine devam edilmiştir. Gerekçe, yine yukarıda bahsettiğimiz gibi resmi fiyatın üstünde bir piyasa fiyatının oluşması ve bazı kişilerce saklanması veya ecnebiye satılmasıdır. Sonradan toplanan paraların türleri içine yenileri de eklenmiştir¹⁰¹.

Para konusunda, bir taraftan tedavüldeki paranın resmi rayicinin geçerli olması için çalışılırken diğer taraftan piyasa rayiçleri yükselen paralar toplanıp hem paranın yurt dışına çıkmasına engel olmak hem de yeni basılacak paralara maden kaynağı sağlamak hedeflenmiştir. Ancak yeni basılan ve piyasaya sürülen paraları başka bir tehlike beklemekteydi. Para kalpazanları devletin para konusundaki bütün hassasiyetlerine rağmen kalb ve zuyuf para denen sahte para basımları da gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla devlet bir taraftan da bu tür para kalpazanlarıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır¹⁰².

¹⁰⁰ Hicri 1249 yılı Rebî'ü'l-âhiri tarihli ferman kaydından çok bir zaman geçmeden 1249 yılı Zi'l-ka'desinde tekrar bir ferman daha gönderilerek bu kez piyasadan Yıldız ve Macar Altını, Atık Rûmî Altını, Fındık Altını, İstanbul Altını, İspanya Altını, Mısır Altını, Atık Sultân Mahmud ve Sultân Mustafa Altınları, Soforin Altını, Atık Adlî Altını, Cedîd Adlî Altını, Hayriye Altını, Direkli Riyâl ve Kuşlusu toplanmıştır. Dikkat çeken bir önceki fermanla Hayriye Altını tedavülde iken ve resmi bir rayic belirlenmişken bu kez piyasadan toplatılmasıdır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 22**

¹⁰¹ Hicri 1250 Cemâziye'l-evvel tarihli ferman kaydında piyasadan toplanılan paralar. Atık Rûmî Altını, Cedîd Rûmî Altını, Fındık ve İstanbul Altınları, İspanya Altını, Ecnâs-ı Mısır Altını, Barbût Altını, Atık Sultân Mahmud ve Sultân Mustafa Altınları, Soforin Altını, Atık Adlî Altını, Cedîd Adlî Altını, Hayriye Altını, Direkli ve Kuşlu Riyâl, Lîra, Napolyon Altını, Luici ta'bîr olunur Altın, Portekiz Altını, Hâlis Kum Altını ile Alanî Altınları, Karbon veyâhûd Mando Haçlı ta'bîr olunur sikkeler, Mora Riyâli, Franka ta'bîr olunur Fransız Riyâli, Kayrâr ta'bîr olunur İspanya Riyâli Cârîye, Sırma Gümüşü ta'bîr olunur Külçe ve sâir evânî sîm, Atık ve Cedîd Yüzlük ve İkilik ve Tek Gurûş ve Yarımlık ve Çarhlı İkilik ve Altmışlık ve Zolta ile Agarr İstanbul pâreleri, Agarr Mısır pâresi, Atık Cihâdiye, Savansk? ve Cırık ve Rakamlı ta'bîr olunur sikkeler. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 41**

¹⁰² Hicri 1252 Cemâziye'l-âhirisinde gönderilen ferman kaydında İzmir'de Memduhiye Altınına benzer sahte bir paranın basıldığı ve bunun gerçeğinden ayırt etmenin dahi zor olduğu belirtilerek suçluların bulunup cezalandırılmaları, sahte paraların da toplanıp darphaneye gönderilmesi istenmektedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 120**. Bu fermanla dikkati çeken nokta Memduhiye Altınına daha yeni basılmış olmasına rağmen hemen sahtesinin piyasaya sürülmesidir. Zira daha az bir zaman önce H. 1249 yılı Rebî'ü'l-âhiri tarihli ferman kaydında Memduhiye Altını basımı için piyasadan bazı paraların toplatılması istenmiştir. Bkz. **B. no: 4**. Mehmet Zeki Pakalın, Memduhiye

Bir tağşişin mali yararlarını belirlemek zor değil. Tağşiş sayesinde devlet, aynı miktarda gümüşle itibarî değeri daha fazla sikke basmakta ve o para birimi cinsinden ifade edilen ödemelerinin daha büyük bir bölümünü karşılayabilmekteydi. Bir tağşiş sonrasında devlet, eğer gücü yeterse, eski sikkelerin tedavülünü yasaklayarak ve darphaneye getirilen eski sikkeleri düşük fiyatlarla satın alarak da ek gelir sağlayabilmekteydi. Ayrıca devlet darphaneye getirilen eski sikkelerin yeniden basımı için de ücret talep ediyordu¹⁰³.

Öte yandan bir tağşişin devlete getireceği maliyetler de vardır. Birincisi, devletin topladığı vergiler içinde miktarları para birimi cinsinden sabitlenmiş olanlar, tağşiş sonrasında fiyatların artmasıyla reel olarak azalacaktı. Bir başka, deyişle tağşişler devletin gelirlerini önce artırırken, yarattıkları enflasyon nedeniyle zaman içinde bu gelirlerin azalmasına neden olmaktaydı. Bunu engellemesi için, devletin tağşişleri yinelemesi veya vergilerin miktarını yükseltmesi gerekiyordu¹⁰⁴.

İkincisi, eğer piyasalar ya da halk para birimine olan güvenini kaybeder ve tağşişin tekrarlanacağına inanmaya başlarsa, devletin tağşişler yoluyla ek gelir sağlaması giderek zorlaşacaktı. Çünkü insanlar kendi ülkelerinin sikkeleri yerine ellerinde yabancı sikkeleri tutmaya başlayacaklar ve sikke bastırmak için darphanelere değerli maden veya yabancı sikke getirmeyeceklerdi¹⁰⁵.

Altınının Sultan Abdülmecid'in tahta çıkışı sırasında bastırılan altın para olarak tarif eder Bkz. Mehmed Zeki Pakalın, "Memduhiye", **Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C. II, İstanbul, Doğan Ofset, 2004, s. 473. Oysa ki, bizim kayıtlarımızdan anlaşıldığı üzere Sultan II. Mahmud zamanında bastırılmıştır.

¹⁰³ Pamuk, **Osmanlı İmparatorluğunda...**, s. 213

¹⁰⁴ **a.g.e.**, s. 213. Nitekim hicri 1249 yılı Rebî'u'l-âhiri tarihli ferman kaydında dikkati çeken önemli nokta paraların resmi fiyatının dışında piyasa fiyatıyla alınıp satılmasının taşralardan gelecek emvâ-i mîriyyenin ödenmesinde zorluk yaşanacağını belirtmesidir Bkz. **B. no: 4**

¹⁰⁵ **a.g.e.**, s. 214. Hicri 1249 yılı Rebî'u'l-âhiri tarihli ferman kaydında daha önceden piyasadan toplanıp darphaneye teslim edilmesi istenen paraların teslim edilmeyip ileride değeri artar diye saklandığı ve hatta ecnebiye satılma tehlikesine işaret edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 22**

Osmanlı tağşişlerinin üçüncü önemli maliyeti ise kalpazanlığın yaygınlaşmasıdır. Devlet daha düşük gümüş içerikli sikke üretmeye başlayınca, kalpazanlar da devreye girerek düşük gümüşlü, hatta devletin ürettiği sikkelerden daha fazla gümüş içeren sikkeler üreterek, devletin yarattığı ek gelire ortak olmuşlardır¹⁰⁶.

Tağşişlerin olumsuz bir diğer sonucu da devletin iç piyasadan borç almasını güçleştirmesiydi. Devlet tağşişlere başvurmaya başlayınca, piyasalar tağşişlerin tekrarlanacağı beklentisi içine girerek, devlete borç vermekten vazgeçiyor veya daha yüksek faiz talep ediyordu. Nitekim 1908'den sonra tağşişlerin hızlanmasıyla birlikte, devlet esham satışında zorlanmış, borç alırken ödediği faizler de artmıştır¹⁰⁷.

Osmanlı Devleti'nde dış ticaret, genellikle müste'men adı verilen ve Osmanlı Devleti sınırları içinde ticaret ve yolculuk yapabilmek, mallarını bir yöreden diğerine aktarabilmek, kendi ülkelerinin bayraklarını taşıyabilmek gibi haklara sahip Avrupalı tüccarlar tarafından icra edilmekteydi. 17 ve 18. yüzyıllarda kapitülasyonlarla tanınan haklar genişlemeye başlayınca, Avrupalı tüccarlara Osmanlı ülkesinde kendi mahkemelerini kurmak ve ticarî anlaşmazlıklarını bu mahkemelere götürmek gibi devletin egemenliğiyle çelişen yeni haklar da verilmeye başlandı. Bunlara ek olarak, Avrupalı tüccarların ödeyecekleri gümrük vergileri en düşük düzeylerde tutuluyor, pek çok durumda müste'men, yerli tüccarlardan daha az gümrük vergisi ödüyordu.¹⁰⁸

Müslüman Osmanlı tüccarları da XIX. yüzyıl öncesinde az miktarda dış ticarete katılmakla beraber, bu konuda gayrimüslim tüccarların payı daha büyüktür. Gayrimüslimler lisan bilmeleri sayesinde müste'men tüccarların aracılığını yaptıkları gibi, özellikle XVIII. yüzyılda ahidnâmelerdeki boşlukları kullanarak, dış ticaretteki paylarını arttırmışlardır. Gerçekten, Avrupa

¹⁰⁶ a.g.e., s. 214. Bu konuya örnek olarak Bkz. **B. no: 120**

¹⁰⁷ a.g.e., s. 214

¹⁰⁸ Şevket Pamuk, **Yüz Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi (1500-1914)**, Bs. 6, İstanbul, K Kitaplığı, 2003, s. 200

devletlerine verilen ahidnâmelerde elçi ve konsolosların istediği kimseleri tercüman ve yasakçı olarak kullanabilecekleri, tercümanlar ve on hizmetkarlarının örfî tekâlifden muaf oldukları gibi maddelerin yer almış olması, gayrimüslim tebaanın yabancı devletler himayesine girmesini adeta cazip hâle getirmişti. Elçi ve konsoloslar ise bunu bir kazanç vasıtası yapmışlar, aslında tercüman olarak kullanmadıkları hâlde bazı kimselere, maddî menfaat karşılığı tercümanlık beratı temin etmişlerdi. XVIII. yüzyılda muhtelif tarihlerde bu tatbikata son vermeye çalışılmış, sefaretlere notalar gönderilmiş fakat XIX. yüzyıl başında Avrupa ile ticaret yapmak isteyen Gayrimüslim tebaa için özel bir statü tanınincaya kadar durumun önü alınamamıştır. Ancak, 1802’de Gayrimüslim tebaadan isteyenlere, dış ticarete Avrupalı tüccarlar gibi ticaret yapma hakkının tanınip berat verilmesiyle *Avrupa tüccarı* adı verilen bir sınıf ortaya çıkmıştır. Beylikçinin nezaretinde bulunan, ticaret yaptıkları ülkenin tarifesi üzerinden gümrük ödeyecek olan ve her birinin iki hizmetkara sahip olacağı bu tüccar sınıfına girecekler 1500 kuruş berat harcı ödemekle mükellef tutulmuştu¹⁰⁹.

Midilli sakinlerinden olup Avrupa, Acem ve Hindistan’a ticaretle meşgul Açı Dokaki veled-i Açı Yevan Kanbur’a ait H. 1250 Şevvali tarihli tecdîd-i berat kaydı Osmanlı Devleti’nin yukarıda özetlemeye çalıştığımız dış ticaretine ışık tutacak bilgileri havidir. Bu berat kaydı bir taraftan Avrupa tüccarlarının tabi olduğu ticarî mevzuatı bildirirken diğer taraftan bu tüccarların müste’men tüccarlarıyla olan davalarında takip edilecek hukukî teamül hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca bu tüccarların ve yanlarındaki hizmetkârların ölümleri halinde terekelerinin, yani miraslarının ne olacağına da ışık tuttuğu gibi yine bu tüccarların verecekleri cizye tarifesine de işaret etmektedir¹¹⁰.

¹⁰⁹ Kütükoğlu, **a.g.m.** s. 581-582

¹¹⁰ Söz konusu berat kaydında tereke ile ilgili bilgiler ve Avrupalı tüccarlarla olan davaları hususuna Hukukî Tahlil başlığı altında yaptığımız değerlendirmelerde temas edilmiştir. Onun için burada tekrar zikretmiyoruz. **B. no: 97**

Bu denli önemli olan bu berattaki hükümlerden ticarî mevzuatı ve beratlı tüccarın cizye vergisine dair tarifeyi aşağıda orijinal transkripsiyonu ile vermeyi uygun bulduk;

“...tüccâr-ı mersûmenin götürdükleri emti‘â kangı devletin metâ‘ı ise memâlik-i mahrûsem mahsûlâtı istisnâ ve kemâ-fi's-sâbık ahz olunub ale'l-ıtlâk Firengistan mâlları için ya'nî kangı devlet ve deryâ emti‘â ve eşyâ ve erzâkı her ne cins ve nev‘den olur ise olsun ol devletin ta‘rifesi üzere ve Acem ve Hindistan emti‘aları dahî zikr olunan ta‘rifelere kıyâsen yüzde üç hesâbı ile resm-i gümrük edâ eyleyeler memâlik-i mahrûsem mahsûlâtı olan emti‘a ve eşyâ ve erzâk her ne ise mâdem ki memâlik-i mahrûsemden memnû‘âtından olmıyarak sahîh Acem ve Hindistan ve Avrupa câniblerine berren ve bahren nakl murâd eyleyeler kezâlik nakl idecekleri devletin ta‘rifesi üzere ve Acem ve Hindistan taraflarına nakl olınacak emti‘a ve eşyânın dahî resm-i gümrüklerin yüzde üç hesâbıyla bu ta‘rifelere kıyâsen edâ idüb yedine ma‘mûlün-bih edâ tezkeresi aldıktan sonra mükerrer ve ziyâde gümrük ve gümrük izinnâmesi ve harc-ı gümrük ve masdariyyet ve reft-i gümrük nâmıyla bir akçe ve bir habbe taleb olmıyaya ve eğer gümrük ümenâsı taraflarından ziyâde ve mükerrer gümrük nâmıyla akçeleri alınur ise derhâl edâ itdirile ve tüccâr-ı mersûm vülât ve hükkâm ve voyvodagân taraflarından hilâf-ı şer‘-i şerîf mücrîm olındıklarına ber-vechle rızâ-yı hümâyûnum olmayub sâye-i mülûkânemde âsûde hâl olmaları mültezim-i şâhânem olduğına binâen her hâlde himâyet ve sıyânet olunub ve zulmen alınan akçeleri derhâl îcîb idenlerden tahsîl olına ve ashâb-ı berâvât olan tüccâr ve hidmetkârları umûr-ı vilâyet ve kocabaşılık misüllü husûsâta vechen mine'l-vucûh müdâhale eylemeye bu husûs akdem esbâb-ı imtiyâz ve nizâm olmağla bu vakitden hilâf-ı tecvîz olmıyaya şu kadar ki eğer ba‘zı memâlikde berâtlu olandan mâ‘adâ erbâb-ı ta‘yînden kocabaşılığa şâyân re‘âyâdan kimesne bulunmayub âmme-i re‘âyânın rû‘yet-i umûrları ve nizâ‘dan masûn olmaları için berevât-ı ashâbı olan re‘âyâdan birinin kocabaşı olması zarûri îcâb iderek ol memleketde olan re‘âyânın istid‘âlarıyla muhtârları olur ise cümlelerin re‘y ve rızâsıyla fakat o makûle mahalde kocabâşılığı rû‘yet eylemesi câiz ola lâkin

kocabaşı olacak şahıs dahî işbu imtiyâzâta binâsına mebnî sâirinden serbest olması sebebiyle re'âyâ hakkında bir gûna ta'addî ve etvâr-ı nâ-şâyeste vechen mine'l-vucûh tasaddî eylemeye ve ider ise kendüye vahîm olacağı bildirile ve ...”

“...berât-ı âlî ile nâil-i imtiyâz olan tüccâr ve evâmir-i aliyyemle hizmetkârları olanlara fîmâ-ba'd cizyedâr ve kulcılar tarafından kâğıd i'tâsı vesîlesiyle ta'addî ve müdâhale olunmayub tüccâr-ı mersûm ve hizmetkârlarının kalem-i cerîdesinden ale'l-inkırâz esâmîsini mebîn defteri ihrâc-birle a'lâ cizye olan iki gurûş iken sa'yen li'l-mîrî sekiz zamm ile ashâb-ı berâvât-ı senevî virecekleri yiğirmi bir gurûş cizyesi iki yüz otuz iki ve kırk üç târîhleri zamîmesinden başka elli senesi Muharreminden i'tibâren umûmî vâkî' zamm-ı cedîd ile ma'ân ve evâmir-i aliyyem ile hizmetkâr olanlar şurût ve nizâmları muktezâsınca dört gurûş zammıyla viregeldikleri evâsıt cizyelinin otuz iki kırk ve kırk üç seneleri zamîmesinden mâ'adâ yeni olan zamm ile berâber beher sene gurre-i Muharremden nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne cizye vâridâtına teslîm eyleyeler ve işbu cizye meblağı ne miktâra bâliğ olur ise beğlikçi-yi Dîvân-ı Hümâyûnum bulunanlar ber-mûceb-i defter Avrupa tüccârı vekillerinden topunı ahz idüb defterleri mûcebince Âsitâne cizyedârına i'tâ eyleyeler ve bu cihet ile yedinde berât-ı şerîfe ve hizmetkârlık emri olanlara cizye kâğıdı teklîf olunmaya ve bu imtiyâz için tüccâr-ı mersûme hizmetkârlarının kendi haklarına mahsûs olub evlâd ve müte'allikâtları ve yedinde emr-i âlîşânım olmıyan hizmetkârları kemâ-fi's-sâbık cizye kâğıdı ahz eyleyeler ve yedlerine berât ve evâmir-i şerîfim virile tâcirler Devlet-i Aliyyemin ra'yyetini bilüb her hâlde ırz ve edebleriyle olub mugâyir-i resm-i ra'yyet ve ubûdiyyet hareketiden bulunmayub haklarında bu vechle zuhûr iden inâyetimin şükrünü edâ ve devâm-ı ömr ü devlet ve kavvâm-ı şevket-i şâhânem da'vâtına iştigâl ve mevâzîn üzere olalar...”

Taninan bu ayrıcalıklara rağmen, yukarıda da izah ettiğimiz gibi yabancı elçilik ve konsolosluklar nizama aykırı olarak müste'men tüccarlarının sahip oldukları ayrıcalıkları kendi menfaatleri doğrultusunda

özellikle gayrimüslim Osmanlı tebaasına da sağlamışlardır. H. 1251 tarihli ferman kaydında Akdeniz’de bazı ada ve sahil halkından bazısının sefine ve kayıklarına müste’men bandırası çekip kendilerine verilen pasaportlarla liman ve iskelelere getirdikleri malları müste’men tarifesi üzerinden vermek istedikleri belirtilerek bu durumun önüne geçilmesi istenmektedir¹¹¹. Devlet, dış ticarete bir taraftan bu tür usulsüzlüğün önüne geçmeye çalışırken diğer taraftan da devletin diğer tebaasından olan tüccarların rahat bir şekilde ticaret yapabilmeleri için de elinden gelen gayreti göstermiştir¹¹².

Yukarıdaki bilgilerden anlaşılacağı üzere müslümanlar ve gayrimüslimler, ticarî hayatta bir şekilde var olmuşlardır. Ancak etkin unsur gayrimüslimler olmuştur. Ticarî hayatın yanı sıra şirket ortaklıklarının varlığı da çalışmamızda mevcut olan belgelerden anlaşılmaktadır. Kurulan şirket ortaklıkları, gayrimüslimlerin kendi aralarında olduğu¹¹³ gibi Müslümanlarla gayrimüslimler arasında da olabilmekteydi¹¹⁴.

¹¹¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 82**

¹¹² H. 1250 tarihli başta sahil kentleri idarecileri olmak üzere Akdeniz ve Egede bulunan ada idarecilerine gönderilen ferman kaydında devlet topraklarından olan Eflak ahalisinden bazı imtiyazlı tüccarlarına Osmanlı Bayrağı verilip devlet sınırları içinde yapacakları ticaretten yüzde üç vergi alırken “...Der-i Sa’âdetime ve sâir memâlik-i mahrûsemin limân ve iskelelerine nakl idecekleri emti’a eşyâdan minvâl-i muharrer üzere yüzde üç gurûş resm-i gümrük rahlîcdârı Saltanat-ı Seniyyemden altmış pâre gemi yanaşması resmi alındıktan sonra gümrük me’mûrları ve me’mûrîn-i sâire taraflarından ziyâde gümrük ve murûriyye resmi ve bâc ve sâir gûnâ bir akçe ve bir habbe virgü mütâlebesiyle rencide olunmamaları...” Avrupa’dan getirip götürecekleri emtiadan ise o devletin tarifesi üzerine vergi alınması tenbih edilmektedir “...tüccâr-ı merkûmenin memâlik-i mahrûse-i şâhânemden mürûr-ı Eropâ memâlikine götürecekleri emti’a ve eşyâdan resm-i gümrük ve nâm-ı âher bir türlü virgü mütâlebe olunmayub bunların gerek memâlik-i mahrûsemde diyâr-ı ecnebiyyeye ev gerek diyâr-ı ecnebiyyeden memâlik-i mahrûse-i pâdişâhâneme götürüb götürecekleri emti’a ve eşyânın resm-i gümrükleri dahî re’âyâ-yı Devlet-i Aliyyemden Eropâ tüccârına me’zûn olan tüccârın nâil oldukları müsâ’de ve imtiyâza tatbîkân eşyâ-i mezkûre kangî devletin emti’ası ise ol devletin ta’rifesi üzere alınması...” ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 71**

¹¹³ Şirket ortakları arasında vukubulan ve kadı tarafından görülen davanın üst mahkeme olarak Dîvân-ı Hümâyûn’a arzı üzerine merkez tarafından gönderilen cevâbî ferman kaydı “...Midilli mahallâtından Mahalle-i Cedid mütemekkinlerinden Lefter Reis veled-i Avostol nâm zimmi muvâcehesinde Midilli Nâhiyesinde mevcûd bir kut’a sefinenin rub’ hissesi mesfûr Lefter Reis’in ve üç hissesi benim mülküm iken reis-i mesfûr sefine-i mezkûrede olan hissesine adem-i kanâ’at-birle benim hakkımı dahî fuzûlî zabt dâ’iyesinde olmağla su’âl olunması matlûbumdur didikde gıbbe’s-su’âl cevâbında husûs-ı mezbûr vech-i muharrer ise de bundan bir buçuk sene mukaddem üç bin gurûş mukâbelesinde banâ fîrûht idûb bu vechle mülk-ı müşterâmdır deyü def’le mukâbele...” **B. no: 17**

¹¹⁴ Müslüman ve gayrimüslim şirket ortakları arasında vukubulan anlaşmazlığa dair kadı i’lâmı “...An-asl Edremid Kazâsı muzâfâtından Havran-ı Kebir Nâhiyesi sükkânından el-Hâcc Mehmed Efendi ibn el-Hâcc İshak Efendi nâm kimesne Medîne-i Midilli’de meclis-i şer’-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde yine kasaba-i mezkûre sükkânından Tulumzâde Halil Ağa ve Midilli

C). ASKERÎ AÇIDAN TAHLİL

Yeniçeri Ocağı'nın II. Mahmud tarafından 1826 yılında kaldırılması üzerine onun yerine Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye adı verilen teşkilât kurulmuştur. II. Mahmud, XVI. yüzyıl sonlarında bozulmaya başlayan, XVIII ve XIX. yüzyıllarda artık disiplin ve düzenin kalmadığı bir isyan yuvası hâline gelen Yeniçeri Ocağı'nı ortadan kaldırmak için uzunca bir süre beklemişti. Ocağı içinden de elde etmek amacıyla işbaşına daima kendi fikrindeki adamları getirmiş ve 1826'da Ağa Hüseyin Paşa'nın da desteğiyle, yüzyıllardır devletin merkezî kuvvetlerinin en önemlisi olan Yeniçeri Ocağı'nı lağvetmiştir; yerine ise Hz. Peygamberin ismine izafetle Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye adı verilen teşkilâtı kurmuştur. Osmanlı tarihlerinde yeniçerilerin ortadan kaldırılması olayına Vak'a-i Hayriyye denir¹¹⁵.

Yeni kurulan ordunun ilk mevcudu 12.000 kişiydi. Kanunnâmesinde belirtildiği gibi, Yeniçeri Ocağı'nın yerine kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye onun yalnız savaş sırasındaki hizmetlerini 'değil, şehrin iç güvenliğinin temini ve geçici olarak yangın söndürme vb. gibi barış zamanındaki görevlerini de üstlenmişti¹¹⁶.

En yüksek rütbeli subaydan ere kadar her neferin maaş ve tayinatı vardı. Maaşlar aydan aya ödenecekti. Yeni ordunun giderlerinin karşılanması

Cezîresi'nde vâki' Petre Karyesi mütemekkinlerinden Yorga nâm zimmî muvâcehelerinde şöyle da 'vâ ve takrîr-i kelâm ider ki bundan akdem merkûm Halil Ağa ve mesfûr Yorga ve gâib-i ani'l-meclis Petreli Kostanti nâm zimmî ile şerîk-i inân ile şirketimiz olub beynlerimizde bir kâç sene cereyân iden mâl-ı şirketin hesâbını elli senesi Recebi evâsıtında yegân yegân hesâb ve rü'yet eyleyüb zimmetimizde mâl-ı şirketten kırk iki bin otuz bir gürüş makbûzum zuhûr eyledikde yigirmi beş bin gürüş mâl-ı şirkette sermâyem olub meblağ-ı mezkûr makbûzum olan kırk iki bin otuz bir gürüşdan ifrâz eylediğimizde sahu'l-bâkî mâl-ı şirketten merkûm ve mesfûrân on yedi bin otuz bir gürüş kâlûb ve istihlâk-ı sermâye-i mezkûre ile fesh-i şirket olındığı bâ-fetvâ-yı şerîf sâbit oldıktan sonra merkûm ve mesfûrân sene-i mezkûrede kasaba-i mezbûrede olan emlakim mahsûlâtı revgan-ı zeyt ve hinta ve şa'îr ve samânı ahz u kabz-birle zimmetlerinde olub ve râyic-i vakt üzere fîât takdîr olunarak zimmetimde zuhûr iden on yedi bin otuz bir gürüşa naks ve mahsûb olındıktan sonra sahu'l-bâkî merkûm ve mesfûrân zimmetlerinde mahsûl kıymetinden bin sekiz yüz gürüş ve timûr kıymetinden dört yüz otuz gürüş ve üç kile hinta kıymetinden doksân gürüş ki cem'ân iki bin üç yüz yigirmi gürüş alacak hakkım olub taleb eylediğimde edâda ta'allûl ve muhâlefet iderler su'âl olunub meblağ-ı mezkûr kendülerinden şer'le tahsîl olunmak matlûbumdır didikde..." ayrıntılı bilgi için Bkz. B. no: 147

¹¹⁵ Abdülkadir Özcan, "Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye", **Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi**, C. I, Ed. Ekmelettin İhsanoğlu, İstanbul, IRCICA, 1994, s. 359-360

¹¹⁶ a.g.m., 359-360

için ayrı bir hazine kurulmuştu. Mansûre Hazinesi adı verilen bu müesseseye yeni gelir kaynakları bulunmuş, böylece devlet hazinesine yük olmaktan kaçınılmıştır¹¹⁷.

1828-1829 yıllarında Ruslar'la yapılan savaştan sonra alaylar çoğalmış, iki alaydan bir liva teşkil edilerek bir mirliva kumandasına verilmiştir. 1831'de İstanbul'daki alaylara "Hassa", Üsküdar'dakilere "Mansûre" denilmiş, böylece yeni ordu iki kısma ayrılarak her birinin başına bir ferik tayin edilmiştir. Hassa birlikleri yalnız İstanbul'da bulunurken Rumeli'nin ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yeni yeni Mansûre birlikleri kurulmuştur. Taşradaki Mansûre birliklerinin subayları İstanbul'dan gönderilmiş, neferleri ise o bölgelerden seçilerek kaydedilmiştir. Ordunun subay ihtiyacını karşılamak için 1834 yılında Harbiye Mektebi açılmış, ayrıca Avrupa'ya talebe gönderilmiştir. Yeni ordunun desteklenmesi ve ülkenin daha iyi savunulabilmesi için 1834 yılında Redîf-i Asâkir-i Mansûre adıyla bir yedek ordu kurulmuş ve aynı yıl çıkarılan bir kanunnâme ile taşrada redif birlikleri kurulmaya başlamıştır. Bu birliklerin oluşturulmasından sonra "Asâkir-i Mansûre" ifadesinin yerini "Asâkir-i Nizâmiye" almış ve uzun yıllar bu ikinci şekil kullanılmıştır. Nizamiye kelimesi bugün de varlığını korumakta, kışla girişleri bu terimle adlandırılmaktadır¹¹⁸.

Bir taraftan yeni bir askerî yapılanma yaşanırken diğer taraftan, devletin Balkan topraklarında özellikle Rumlarla meskûn yerlerde isyanlar yaşanmaktaydı. Bu isyanlar, devletin yeni önlemler almasına sebep olmuştur. Bu cümleden olarak, Rum isyanıyla birlikte adaların muhafazası için ek tedbirler yürürlüğe konulmuştu. Kaptanpaşa, isyanın ilk dönemlerinde Sakız, Midilli, İstanköy, Rodos ve Limni için Anadolu'dan asker yazılması hususunda emirler verip, bir de görevli tayin etmiştir. Bu esnada Akdeniz'in stratejik bir noktasında yer alan ve Akdeniz'in kilidi olarak tanımladıkları Rodos için,

¹¹⁷ Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye'nin ihtiyaçlarının giderilmesi için alınan önlemler konusunda "İktisadi Açıdan Tahlil" başlıklı değerlendirme yazımızda geniş bir şekilde bu konuyu aydınlatmaya çalıştık. Onun için burada bir daha zikretmiyoruz.

¹¹⁸ Özcan, **a.g.m.**, 359-360

dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı asker ve erzak talebinde bulunulmuştur¹¹⁹. Aynı şekilde Midilli için de benzer önlemlerin alındığı H. 1251 ve 1252 tarihli mühimmat kayıtlarından anlaşılmaktadır. Midilli Adası'nda mevcut kalelere H. 1251 tarihinde yüklü miktarda cephaneye, humbara, hıyam ve tophane mühimmatı gönderilmiş¹²⁰, yine H. 1252 tarihinde de gönderilen ferman kaydında Midilli Kalesi'nde kırk dört ve on altı çaplarında obüs topların ölçüleri ağızlarından ip ile alınıp Tophâne-i Amire'ye bildirilmesi istenmiştir¹²¹. Aynı yıl Midilli ve Molova ve Sıgır kaleleri için tophane mühimmatı gönderilmiştir¹²².

II. Mahmud döneminde askerî sahada yapılan yenilikler sadece Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılıp yerine Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye ordusunun kurulmasından ibaret değildir. Bu dönemde gayrimüslim Osmanlı tebaasının muvazzaf asker statüsüyle orduya alınmalarına dair ilk önemli gelişme 1835'te oldu. Bâbıâli, o tarihe kadar sadece Müslümanlardan sağlanan donanmanın asker ihtiyacının bir kısmının bundan böyle Hristiyanlardan karşılanmasına karar vererek, çalışmaların başlatılmasını istedi. Bunun üzerine, kısa zamanda hazırlıklar tamamlanıp, Hristiyan bahriye askeri alınacak yerler tespit edildi. Gayrimüslimlerin Osmanlı kara birliklerinde istihdam edilmelerine dair herhangi bir teklif veya fikir ise o günlerde henüz gündeme gelmemişti¹²³.

1837 Haziranı başında yayınlanan bir hatt-ı hümayunla, donanmada bahriye askeri olarak istihdam edilecek reaya hakkında uygulanacak esaslar yetkililere bildirildi. Bu esaslar, asker adaylarının belirlenmesinden muayenelerine, görev sürelerinden ödeneklerine, muafiyetlerinden

¹¹⁹ Ali Fuat Örenç, **Yakın Dönem Tarihimizde Rodos ve On İki Ada**, İstanbul Doğu Kütüphanesi, Kasım 2006, s. 418-445

¹²⁰ **B. no: 3**

¹²¹ “...Midilli Kal'ası'nda bundan akdem yoklanarak vârid olan defteri mücebince beşer yüz inme iblâğı dermeyân olmuş ise de def'aten irsâlinde usret olunmamak için bu senelik rub'iyenin tertib ve irsâl ve kal'a-i mekûmede kırk dört ve on altı câplarında obüs toplarının dâneleri mürettib ise de Tophâne-i Âmireme mevcûdî olmadığından müceddeden asâğa ile tesyâr olunmak için ağazlarından ib ile ölçüleri alınarak Tophâne-i Âmireme irsâl kılınması ...” ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 62**

¹²² **B. no: 63**

¹²³ Ufuk Gülsoy, **Osmanlı Gayrimüslimlerinin Askerlik Serüveni**, İstanbul, Simurg, 2000, s. 29

terhislerine kadar birçok konuya açıklık getirmesi açısından oldukça önemliydi: Buna göre, 1837’de bahriye neferi olarak alınacak olan yaklaşık 1500 gayrimüslim, beş yıl boyunca donanmaya ait gemilerde görevlendirilecek ve muvazzaf asker statüsünde olacaktı. Reayaya, askerlikleri süresince diğer muvazzaf bahriye erleri gibi maaş, mâhiye, tâyinât ve elbise verileceği gibi, bunlardan terhis olana kadar cizye vergisi de alınmayacaktı. Tersane-i Amire’ye geldikleri günden başlamak üzere, askerlikte beş yılını tamamlayanlar terhis edilip, yerlerine yenileri celp edilecek; askerlikleri sırasında, rütbe almış olanlar, ile ileride rütbeye nâil olmak isteyenler, dilerlerse tezkere bırakabilecekti. Diğer önemli bir husus da, beş sene hizmetten sonra terhis edilenlerin, gelecekte bir daha askere çağrılmayacak olmalarıydı¹²⁴.

Bahriye askeri olarak alınacak Hristiyan reaya, öncelikle, 18 ila 25 yaşları arasında, denize alışkın, kuvvetli Rum gençleri arasından seçilecek; bu özelliklerde yeterince Rum genci bulunmadığı takdirde ise, mevcut açık Ermeni (Gregoryan) ve Katoliklerden tahrir edilecek neferatla kapatılacaktı. İstenilen vasıflarda gençler toplandıktan sonra, bunlar, merkezden tayin edilen özel memurlar tarafından muayene edilerek İstanbul’a gönderilecekti. Asker adayları İstanbul’da ikinci bir muayeneden sonra donanmaya kabul edilecek, bu arada işe yaramaz olduğu belirlenenler olur ise, bunlar geri gönderilerek yerlerine yenileri istenecekti¹²⁵.

H. 1251 tarihli kayıтта, Osmanlı Bahriye Ordusu’na alınan Midilli’den 18, Molova’dan 17 ve Kalonya’dan 15 olmak üzere toplam 50 kişinin isimleri yer almaktadır. Ayrıca daha önceden alınıp da firar eden 6 kişinin isimleri ile bunların yerine gönderilecek altı kişinin isimleri ve yeni oluşturulan birliklere alınacak askerlerden Midilli hissesine düşen askerlerin isimleri yer almaktadır¹²⁶. Bu belgeden de anlaşılacağı üzere Hristiyan tebaanın askere alınma konusunda pek de istekli olmadıkları anlaşılmaktadır.

¹²⁴ a.g.e., s. 30

¹²⁵ a.g.e., s. 30-31

¹²⁶ Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 150**

II. Mahmud'un Hristiyan tebaadan bahriye askeri alınmasını emreden 6-16 Haziran 1837 tarihli emri ilgili sancak ve kazalardaki yetkililere ulaşır ulaşmaz çalışmalara başlandı. Gelen haberler, gayrimüslim halkın bahriye askeri yazılmak konusunda hiç de istekli olmadığını; uygulamanın ümit edilenin aksine, Hristiyanlar üzerinde genel bir hoşnutsuzluk ve paniğe yol açtığı şeklindeydi. Bazı yerlerde halkın asker yazımından kurtulmak için dağlara veya adalara firar etmekte olduğu bildirilmekteydi. Mesela, Rodos ve Sakız adalarındaki Rumların birçoğu, Osmanlı Devleti'nin yakında kendilerinden asker alacağı endişesiyle, kayıklara binerek civardaki adalara kaçmıştır. Alınan önlemler yüzünden henüz kaçamamış olanların ise, en küçük fırsatta diğerlerine katılacağı şüphesizdi. Bu arada, bazı Hristiyanlar da, bir takım gerekçeler ileri sürerek, kazalarının paylarına düşen asker sayısının tamamını veremeyeceklerini söylüyorlardı¹²⁷.

D). SOSYAL AÇIDAN TAHLİL

Osmanlı sosyal hayatının incelenmesi söz konusu olduğunda, sosyal yapının temel taşı olan vakıf müessesesinin bilinmesi gerekmektedir. Ferdin taşınır veya taşınmaz mallarını, dinî ve sosyal sebeplerle, haricî hiçbir tesir veya mecburiyet altında kalmaksızın, kendi rey ve rızası ile şahsî mülkiyetinden çıkarıp, hayır ve hasenât maksadıyla, yine kendisi tarafından tayin olunan şart ve hizmetlerin îfası için ebedî olarak tahsis etmesi demek olan vakıf¹²⁸; Türk tarihinin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatında ehemmiyetli bir rol oynamış olan dinî, hukukî ve sosyal bir müessesedir.

¹²⁷ Gülsoy, **a.g.e.**, s. 31

¹²⁸ Vakfın tarifi konusundaki görüşler için Bkz. Ali Himmet Berki, **Vakıflar**, C I, Bs. 2, İstanbul, Aydınlık Basımevi, 1946, s. 3-10. Ahmet Akgündüz, **İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi**, Bs. 2, İstanbul, OSAV, 1996, s. 41-44. Nazif Öztürk, **Menşe'i ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar**, Ankara, VGM yayınları, 1983, s. 27-30

Kısacası vakfı, *ben* ve *öteki* arasındaki etkileşim ve dayanışma ruhunu somutlaştıran bir müessese olarak değerlendirmemiz mümkündür¹²⁹.

Osmanlı devletinde, daha ilk hükümdarlar zamanında oluşan ve devletin siyasî ve malî kudretinin gelişmesine paralel olarak artan vakıf kurumu, hayır amacı taşıyan özelliğinin yanı sıra Osmanlı fetih siyaseti ile de yakından ilgilidir. Fethedilen yerlerin Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında buralarda kurulan vakıfların çok büyük rolü vardır. “Kolonizatör Türk dervişleri” diye adlandırılan zümreler, kendiliklerinden sürekli batıya doğru göç etmişler, ardından da boş ve ıssız yerleri zaviyeler kurarak imar etmişler ve oralara yerleşmişlerdir. Fethi müteakip buralarda başta cami olmak üzere imarethane, zâviye gibi dinî ve sosyal amaçlı tesisler kurulmuştur. Bu bakımdan fethedilen topraklarda vakıf müesseselerinin kurulması Osmanlı iskân siyasetinin son merhalesini teşkil etmektedir. Vakıf müessesesinin ortaya çıkışı, artık buralarda Osmanlı hâkimiyetinin tam olarak sağlandığını da göstermektedir.¹³⁰

Diğer bütün Osmanlı topraklarında olduğu gibi fetihten itibaren Ege Adaları’nda da kısa süre içinde vakıfların kurulduğu görülmektedir. Adalardaki vakıflara, padişahlar ve adaların fethinde emeği geçen devlet adamları öncülük etmişlerdir. Vakıfların bir kısmı doğrudan adalar ahalisinin istifadesine sunulmuştur. Bir kısım ada toprakları, hane, dükkân, han ve menzil gibi kira gelirleri ise başka yerlerde kurulan vakıflara tahsis edilmiştir. Gerek padişah, valide sultan, hanım sultan ve padişah kızları gerekse devlet adamları ve reaya tarafından kurulan bu hayır eserleri sayesinde adalar, diğer Anadolu şehirleri gibi kısa sürede bir Türk ve İslam şehri olma hüviyetini kazanmıştır¹³¹.

¹²⁹ Bahaeddin Yediyıldız, “Osmanlılar Döneminde Türk Vakıfları ya da Türk Hayrât Sistemi”, **Osmanlı**, C V, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 1999, s.17

¹³⁰ Ömer Lütfi Barkan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler, I: İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeleri”, **Vakıflar Dergisi**, C II, Ankara 1942, s.354-365

¹³¹ Ömer İşbilir, “Ege Adaları’nda Sosyal Yapı”, **Ege Adaları’nın İdarî, Malî ve Sosyal Yapısı**, Ed. İdris Bostan, Ankara, SAEMK, 2003, s. 105-106

Vakıfların çok olması sebebiyle Rodos, Sakız, Midilli ve İstanköy adaları özellikle dikkati çekmektedir. Bunlardan Midilli Adası'nda Evkaf-ı Hümayun'a bağlı vakıfların Rumî Mart 1256-Şubat 1258 (Mart 1840-Şubat 1843) arasına ait bir muhasebe defterine göre, buradaki vakıfların sayısı - devlet adamlarının kurdukları dışında- 95 idi. Bunların 55'i aynî vakıflar, 40'ı ise nakdî vakıflardır¹³².

H. 1249-1253 tarihlerini kapsayan Midilli Adası şer'iyye sicili defterinde, yeni kurulan birkaç vakfın vakfiyeleri ile gerek aynî gerekse de nakdî¹³³ olarak daha önceden kurulmuş olan vakıflara ait muhasebe kaydı, mülk satışı ve terekenin sülüsünün vakfa aktarılması gibi sair kayıtlar mevcuttur.

Müslüman ve gayrimüslim halktan oluşan Midilli Adası'nda H. 1249-1253 tarihleri arasında, hem Müslümanlar tarafından hem de gayrimüslimler tarafından bir takım irili ufaklı vakıflar kurulmuştur. Bu yapılan ve kurulan vakıflardan kimisi doğrudan şahısların kendileri tarafından kurulurken bir kısmı da vasiyet yoluyla kurulmuştur.

Doğrudan kurulan vakıflar içinde en dikkati çeken H. 29 Şevvâl 1251 tarihinde Midilli Nâzırı İsmail Beğ tarafından kurulan vakıftır¹³⁴. Bir diğer vakıf H. 25 Receb 1251 tarihinde Mustafa Abdulhilmi Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi tarafından kurulmuştur¹³⁵. Ayrıca H. 5 Şa'bân 1251 tarihinde Aya Todori Mahallesi ahalisinden Mali veled-i Şamar adlı Rum da kendisinin yaptırdığı çeşmenin tamirine sarf edilmek şartıyla mülkiyetinde olan zeytinliği vakfetmiştir¹³⁶. H. 1249-1250 tarihleri arasına ait Çınarlı Çeşmesi ve Göle

¹³² a.g.e., s. 106

¹³³ Taşınabilir menkûl mallarla kurulan vakıflara nakdî ya da nukûd vakıfları denirken, taşınamaz gayrimenkul mallarla kurulan vakıflara da aynî vakıflar denir. Bu adlandırmalar vakıfların türleri ile ilgilidir, ayrıntılı bilgi için Bkz. Öztürk, **Menşe'i ve Tarihi Gelişimi...**, s. 80-82

¹³⁴ İsmail Beğ kendine ait ve muhtelif yerlerdeki iki kıta zeytinliğini senelik nema ve galesini Kal'a-i Bâlâ'da kâin Fâtih Câmi'-i Şerîfi'nin tamirine harcanmak şartıyla vakfetmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 112**

¹³⁵ Mustafa Abdulhilmi Efendi kendisine ait bir takım zeytinlikler ile zeytinyağı değirmeni, kazganı, mahzeni ve bir aded konağı içindeki eşyalarla beraber, konakta talebe, fukara ve misafire yemek verilmek şartıyla vakfetmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 116**

¹³⁶ **B. no: 105**

Karyesi'nde bulunan çeşmelerin nukûd vakfına ait muhasebe kaydının hemen akabinde yer alan zeylde Kaşık Hasan Ağa'nın vakfettiği menkul ve gayrimenkuller mevcuttur¹³⁷. Kurulan bu vakıfların ortak yönü vâkıflarının kendi mülkleri olan zeytinlikleri ve zeytinle ilgili mülkiyetlerini nema ve galelerinin sair alanlara sarf etmek şartıyla vakfetmiş olmalarıdır.

Bu vakıfların dışında bir de, daha önceden terekeden alınmak şartıyla değişik alanlara sarf edilmek üzere vakfedilen nukûd ve gayrimenkullerin terekeden alınıp vâkıfın vakfiyesinde yerine getirilmesi için şart koştuğu yerlere sarf edilenler de mevcuttur ki bunlar vasiyet yoluyla kurulan vakıflardır. H. 17 Muharrem 1252 tarihli hüccet kaydına göre Lotra Karyesi ahalisinden iken ölen Ali Efendi'nin vakfettiği meblağın terekesinden alındığı belirtilmektedir¹³⁸. Yine H. 15 Zî'l-ka'de 1252 tarihli hüccet kaydında da Midilli sâkinelerinden Aişe Molla'nın vakfettiği menkûl ve gayrimenkullerin terekeden alınıp vâkıfın vakfiyesinde yerine getirilmesi için şart koştuğu yerlere sarf edildiği belirtilmektedir¹³⁹.

Midilli Adası'nda, gerek H. 1249-1253 tarihleri arasında kurulan ve yukarıda bahsettiğimiz vakıflarda olsun gerekse de daha önceden kurulmuş olup bu tarihler arasında ortaya çıkan işlemlerine dair kayıtlarda olsun dikkatimizi çeken nokta, vâkıfların vakfettikleri menkûlün kendisini, gayrimenkulün ise gelirini nemalandırarak elde edilen geliri şart edilen yere sarf etmelerini istemeleridir. Başka bir deyimle eldeki parayı kredi işlemlerine tabi tutmak suretiyle çoğaltmak ve asl-ı mal olarak adlandırılan meblağın

¹³⁷ **B. no: 28**

¹³⁸ Lotra Karyesi ahalisinden iken ölen Ali Efendi terekesinden "...karye-i mezbûr câmi'-i şerîfinde imâm bulunan efendiler ve câmi'-i şerîf-i mezkûrın kapısı beşîşesinde vâki' kanâdilinin ikâdi için terikesinden bin gurûş ifrâz olunub meblağ-ı mezkûrın nemâsı câmi'-i şerîf-i mezkûrın imâmlarına i'tâ olına deyü ifrâz..." şartı gereği bin kuruş alınmıştır, Bkz. **B. no: 47**

¹³⁹ Midilli sâkinelerinden Aişe Monlla'nın terekesinden vakfedilen alınmıştır "...sülûs mâlından bir münâsib mahalle müceddeden bir aded çeşme binâsı için dört yüz gurûş vakf ve şart idüb ve çeşme-i mezkûrun hasbe'l-iktizâ ta'mîre muhtâc oldıkça ta'mîr ve termîm olunmak üzere vakf eylediği zeytûnlük mahsûl-ı müstehlekeden terâküm iden iki bin gurûş ki cem'ân iki bin dört yüz gurûş ile sâlifü'z-zikr çeşme-i mezkûrun binâsına müte'ahhid olunarak ma'rîfet-i şer'le mütevellî nasb olunan vâkıfe-i merkûmenin akrâbasından Hadice Monla bint Mustafa Hilmi efendi nâm hâtûnun çeşme-i mezkûrun binâsına ve iktizâ itdikçe ta'mîr ve termîmine ri'âyet itmek üzere mütevellî-i merkûmeye teslim olunan nuklûd-ı mevkûfe-i mezkûredir..." Bkz. **B. no: 110**

dışında elde edilen miktarı ihtiyaç olan yerlere sarf etmektir. Bu suretle ham para (asl-ı mâl) kendini muhafaza edeceği gibi gelirinden elde edilen meblağ ihtiyacı göreceklerdir.

Osmanlı Devleti'nden nukûd-ı mevkûfe olarak adlandırılan para vakıflarında asl-ı mal birtakım kredi işlemlerine tabi tutularak nemalandırılır ve elde edilen gelir de ihtiyaç olan yerlere sarf edilirdi¹⁴⁰. Dolayısıyla Midilli Adası'nda kurulan ve yukarıda bahsettiğimiz vakıfların da kredi işlemleri için başvurması bu bakımdan bir ilk değildi. Ancak H. 1249-1250 tarihlerine ait muhasebe kaydında bazı borçların faiz işlemine tabi tutulmadığı anlaşılmaktadır¹⁴¹.

Vakıf kurumunun borç vermek suretiyle insanları finansa ettiği gibi şahısların da birbirinden borç aldıkları tereke kayıtlarının birçoğundan anlaşılmaktadır. Ancak bu alınıp-verilen borçların belli bir faiz miktarını havi olup olmadığı tereke kayıtlarında mevcut değildir. Ancak, İstanbul'da Ceb Ali Kapısı dâhilinde Üsküplü Mahallesi sakinlerinden es-Seyyid Mehmed İzzet Ağa'nın Midilli Nâzırı Kulaksızzâde Mustafa Ağa'nın kethüdâlık hizmetinde bulunan Ebubekir Ağa ibn el-Hâcc Ali'den aldığı on bir bin beş yüz gurûş borcu mukabelesinde tasarrufunda olan ancak mülkü olmayan zeytinlikler ve

¹⁴⁰ Başvurulan idane (kredi) usulleri: a). Muâmele-i Şer'îyye b). Bey' işlemleri c). Karz-ı hasen d). Mudârebe ve bidâa usulü. Bu konuda geniş bilgi için Bkz. Tahsin Özcan, **Osmanlı Para Vakıfları: Kanûnî Dönemi Üsküdar Örneği**, Ankara, TTK yayınevi, 2003, s. 53-76. Midilli Nâzırı İsmail Beğ vakfettiği zeytinliklerden gelecek gelirin nemalandırılmasında onu on bir buçuk hesabı (%10 fâizle) üzere ve rehn-i kavî ve kefil-i melî şartıyla, yani ana para ve elde edilen gelir belirtilen sürede ödemesiye kadar bir gayrimenkulün verilmesi ve aynı zamanda iyi bir kefil kişi gösterilmesi şartıyla ancak borç verilebileceğini şart koşmuştur "...fazla-i bakiyesinden câmi'-i şerîf-i mezkûrun mütevellisi olan el-Hâcc Hasan Efendi yediyle rehn-i kavî kefil-i melî ile alâ-vechi'l-helâl onu on bir buçuk gurûş hesâbı üzere ifrâz ve istiğlâl ve istirbâh olunub câmi'-i mezkûrun nukûd-ı mevkûfesine zamm ve ilhâk olına deyü..." Bkz. **B. no: 112**. Aynı şekilde rehn-i kavî ve kefil-i melî şartıyla borç verilebileceğini Mustafa Abdulhilmi Efendi de şart koşmuştur "...rehn-i kavî ve kefil-i melî-birle zimem-i nâsda alâ-vechi'l-helâl istirbâh ve istiğlâl..." Bkz. **B. no: 116**. Vasiyet üzere kurulan vakıflarda da paranın nemalandırılması istenen şartlardandı Bkz. **B. no: 47**. Hatta vakfın kurucusu tarafından vakfedilen gayrimenkul daha sonra evlat tarafından vakıf için daha faydalı olacağı gerekçesiyle satılıp ücreti nemalandırılmak istenmiştir "...bir kıt'a zeytûnlüğe sâbıkân müvekkilelerimiz merkûmetânın yedlerinde evlâdiyet meşrûtası olub lâkin zeytûnlük-ı mezbûrın irâdî harcına vefâ itmeyüb âhere fîrûht semeni istirbâh olunması vakfa enfa' olmağla..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 1**

¹⁴¹ "der-zimmet-i Behram Ağa" kaydı ve akabinde gelen iki kayıta yer alan "nâ-merbûh" ifadesi paranın faizsiz bedelle borç olarak verildiğini göstermektedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 28**

zeytinyağı değirmenini rehîn vermek suretiyle, keza ana paranın faizinin de ödenmesi koşuluyla borç alması, kişiler arasındaki borçlanmalarda da para işletme yöntemine ve rehin usulüne başvurulduğunu göstermektedir¹⁴².

Vakıfların cami, mescit, imarethane gibi dinî ve sosyal hizmet sunan kısımlarına imâm, hatib, müezzin gibi vazifeli tayinleri bizzat merkez tarafından yapılmaktaydı ve bu görevlendirmeler berat adı verilen belgelerle bildirilmekteydi. Defterimizde mevcut olan berat kayıtlarında Midilli’de bulunan Abdi Bey Mescidi’nin müezzinlik, kayyımlik ve imamet cihetleriyle¹⁴³ ve Şerif Çavuş Câmi’-i Şerifi’nin imamet¹⁴⁴ ve hitabet¹⁴⁵ cihetlerine vazifeli tayini yapılmıştır. Tayin edilenlerin tahsisatları beratlarda belirtildiği gibi başka kayıtlarda da bu konuya temas edilmektedir. H. 1251 tarihli ferman kaydında Midilli Adası’nda bulunan Mevlevîhâne’nin post-nişînî es-Seyyid eş-Şeyh Abdülkadir’in tahsisatının az olması üzerine kendisine Midilli nâzırlarının temettu’larından olmak üzere tahsisatta bulunulmuştur¹⁴⁶.

19. yüzyılın ilk yarısında merkezî devleti güçlendirme çalışmalarının vakıfların yapısını da etkileyeceği muhakkaktı. Bu cümleden olarak Darphane’nin elinde alınan kaynaklar Hazine-i Amire’ye devredilmekle kalmamış; ayrıca, o güne kadar Darphane tarafından zapt ve idare olunagelen “Evkâf-ı Hümâyûn” da Darphane’den ayrılarak müstakil bir “Evkaf Nezareti” kurulmuş ve vakıfların idaresi bu vakıflara devredilmiştir¹⁴⁷. 24 Eylül 1826 tarihinde kurulan Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti’nin kurulmasında; çok

¹⁴² es-Seyyid Mehmed İzzet Ağa, aldığı borcu ödemesine rağmen Ebubekir Ağa’nın ölmesi üzerine terekeyi elinde bulunduranların rehin olan gayrimenkulleri vermediğini iddia ederek açacağı dava için vekil tayin etmiştir, Bkz. **B. no: 131**. Yine bu konuyla ilgili olarak rehin verilen gayrimenkullerin mîrî olması hasebiyle gönderilen fermanla söz konusu mülkler tereke sahiplerinden istenmektedir, ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 132**

¹⁴³ **B. no: 81**

¹⁴⁴ **B. no: 79**

¹⁴⁵ **B. no: 80**

¹⁴⁶ eş-Şeyh Abdülkadir kendisine verilen para zaten yetmediği gibi bir de üstelik tekalif talep edildiğinden bahsle merkeze şikayette bulunmuştur “...dergâh-ı şerîf-i mezkûrun mu’ayyen olan yevmî elli akçe vazîfesinden mâ’adâ zâmiyye nâmı ve nâm-ı âher ile bir mahalden bir akçe medâr ma’âş olmayarak derûnunda sâkin fukarâ ve dervîşân dîçâr-ı ızdırâb oldukları senki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin tarafına bi’d-defa’ât ifâde olunmuş isede ber-vech-i isgâ olunmayub vazîfe-i mezbûrenin kat’ sevdâsından başka kendüsünden sâliyân misüllü şeyler talebiyle rencide olunmakda idüğinden bahsle...” **B. no: 104**

¹⁴⁷ Cezar, **a.g.e.**, s.249

dağınık bir vaziyette olan vakıf yönetiminin tek elde toplanması, vakıf sektöründe baş gösteren yolsuzlukların kaldırılması, devlet çatısının Batı tarzında merkezî bir anlayışla yeniden düzenlenmesi ve vakıf potansiyelinden devletin diğer sektörlerinde yararlanma fikri, dinî çevrelerin gücünü kırmak düşüncesi ve Batılı dostları memnun etmek eğilimleri etkili olmuştur¹⁴⁸.

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti'nin kurulmasından sonra büyük vakıflar başta olmak üzere pek çok vakıf mazbut hâle getirilmiştir. Mazbutlaşma önce hânedan vakıflarıyla başta olmak üzere (Hamidiye ve Mahmudiye vakıfları gibi), daha sonra diğer vakıfların katılmasıyla büyümüştür. Bunun sonucu olarak bütün vakıfların geliri bir havuzda toplanmıştır. Ancak her vakfın, kendi vakfiyesindeki şartlarına göre harcanması gereken gelirleri bir havuzda toplanınca zamanın yöneticilerinin istek ve arzularına göre başka şeylere sarf edilmişlerdir. Nezâretin kurulmasından sonra ortaya çıkan bu durum, büyük vakıfların haraplaşmasının başlıca sebepleri arasındadır. Zaten yüzyıllardır açık veren ve dengesiz giden devlet bütçesi de böyle hazır bir parayı kaçırmamış, kendi açıklarını kapatmak üzere kullanmıştır. II. Mahmud ile başlayan bu süreç daha sonraki yüzyıllarda da devam etmiştir¹⁴⁹.

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti'nin kurulmasının ardından değişik nezâretler altındaki vakıflar peyderpey bu nezaret bünyesine katılmıştır. Bu katılım esnasında idare olarak “mülhak vakıf” statüsüne katılan vakıfların zaman içinde yönetimlerinin boşalması üzerine mazbûtaya alındığı görülmektedir. Bu cümleden olarak H. 1252 tarihli fermân kaydında Midilli ve Edremid havalisinde bulunup Evkâf-ı Hümâyûn'a mülhak olan birçok vakfın

¹⁴⁸ Nazif Öztürk, **Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi**, Ankara, Diyanet Vakfı Yayınları, Mart 1995, s. 69

¹⁴⁹ Seyit Ali Kahraman, **Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti**, İstanbul, Kitabevi, Aralık 2006, s. 11. Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti kurulduktan sonra vakıflar idaresi bakımından iki kısma ayrılmıştır. Birincisi evkâf-ı mazbuta olup selâtin vakıfları, mütevellisi kalmayan vakıflar ve idaresi zaptedilen vakıflardan oluşur. İkincisi evkâf-ı gayr-ı mazbuta olup mütevellileri tarafından müstakil olarak idare edilmekle beraber evkâf idaresinin kontrolünde olan mülhak vakıflarla, evkâf idaresinde olmayan müstesna vakıflardan oluşmaktadır, ayrıntılı bilgi için Bkz. Berki, **Vakıflar**, s. 27-31. Osmanlı zamanında çeşitli tarihlerde kurulmuş olup günümüze kadar intikal eden vakıfların yaşadıkları sorunları anlayabilmek için, eski düzenlemeleri ve sonradan Türk Medeni Kanunu ile gelen yeni düzenlemeleri bilmemiz gerekmektedir. Eski vakıflarımızın yeni sorunları için Bkz. İsmet Sungurbey, **Eski Vakıfların Yeni Sorunları**, İstanbul, Maltepe Üniversitesi Yayınları, 2001

yönetiminin boşalması üzerine hayratları harap olduğu, müstagallat ve musakkafatlarının da mülk hükmüne geçtiğinden¹⁵⁰ bahsle bu vaziyette olan kaç tane vakfın olduğu tespit edilip varidatlarının tutulup kayıt altına alınması tembih edilmektedir¹⁵¹. Aynı durum, henüz Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti'ne dahil olmayan nezaretten Haremeyn-i Şerifeyn Hazinesi'nden mazbut ve bu hazineye mülhak vakıfların başına da gelmiştir. H. 1252 tarihli ferman kaydında, Haremeyn-i Şerifeyn Hazinesi'ne bağlı olup Midilli ve Molova ve Kalonya ve Değirmenlik ve Kemer vesair yerlerde bulunan on dokuz adet vakfın hayratlarının harap olup müstagallat ve musakkafatlarının da mülk konumuna düştüğünden¹⁵² bahisle, bundan sonra alınması gereken önlemler yetkililere tembih edilmektedir¹⁵³.

II. Mahmud döneminin devleti merkezileştirme çalışmalarını, özellikle "İktisadî Açından Tahlil" adlı değerlendirmemizden anlamak mümkündür. Gerçekten de kurumsal anlamda devlet, bütün oluşumlarını bir yönetim altına almaya çalışmış ve bunun için de yeni düzenlemelere gitmiştir. Ancak burada şunu belirtmek lazım ki, esasen daha kuruluştan itibaren Osmanlı Devleti'nin kurumsal olarak merkeziyetçi bir yapıda olduğu unutulmamalıdır. II. Mahmud

¹⁵⁰ "...Midilli ve Edremid ve havâlilerinde haylice evkâf-ı şerife olarak hayrâtları harâb ve vâridât ve müstegallâtları mülkiyet sûretiyle ekl u bel' olunmakda idüğü rivâyet ve tahkik kılınmış olduğına..." **B. no: 125**

¹⁵¹ "...bu makûle evkâf-ı şerifenin dahî şuna buna me'kil olmuş ve vâdî-i nisyânda kâlmış bi'l-cümle irâd ve musakkafât ve mustagallât-ı sâirelerinin bi't-tahrîr tahkik ve tahrîr ve zâhire ihrâc ile ba'de vâkıflarının şurûtına ve nizâm-ı mustahsenesine tatbikân icrâ-yı iktizâlarına bakılması için evvel emîrde miktâr-ı vâridâtlarını mübeyyen defterini bi't-tanzim cânib-i nezârete tesyâr ve hayrâtları keyfiyetleri ile sûret-i edâlarını iş'âr eylemek üzere muktedir birinin me'mûriyeti lâzımeden görülmüş olduğundan..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 125**

¹⁵² "...Haremeyn-i Şerifeyn hazînesinden mazbût ve hazîne-i mezkûreye mülhak evkâfdan Cezîre-i Midilli ve Molova ve Kalonya ve Değirmenlik ve Kemer ve sâir ol havâlide vâki' evkâf-ı şerifenin miktâr ve kemiyeti takdîm kılınân bir küt'a sûret-i defterde on dokuz aded evkâf-ı şerife-i mezkûrenin hâsılât ve vâridât ve masârifâtı keyfiyâtı bu tarafda mechûl olmak ve mürûr-ı ezmine ile bâkılammamak mülâbesesiyle musakkafâtı mülk hükmünde âbâdî-i âherde kalması ihtimâlden gayr ba'id..." **B. no: 130**

¹⁵³ "...bu makûle zikr olınan evkâfın vâridâtının zâhire ihrâcıyla hayrâtlarının i'mâr ve ihyâları ve şurût-ı vâkıfları kemâ hiye hakkuhâ icrâ olunması bâ-irâde-i seniyyem nizâmından idüğü zâhir ve bedidâr olmakdan nâşî gerek zikr olınan ve gayr-ı muharrer olub Haremeyn-i Şerifeyne mensûb olarak ol havâlide bulunan kâffe-i evkâf-ı şerifenin hakkı vechle vâridât ve musakkafât ve sâirelerinin ma'rîfet-i şer'le bi't-tahkik zâhire ihrâc olunarak mütevellîlerinin lâzım gelen muhâsebeleri bi'r-ru'ye icâb iden ma'âş muharrer idhâliyle irâd ve masârifâtının defâturi tanzim kılınmak ve musakkafâtı ve kurâ ve mezârî ve bâğât misüllü vâridâtı müste'cirlerinin yedlerinde olan senedât şâyân-ı i'tibâr olındığı hâlde iktizâsına göre icârelerine zammıla tesviye olunmak üzere kâffe-i musakkafâtı tahrîr ve sebt-i defter olunarak..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 130**

zamanında yapılan ve merkezi devleti güçlendirme olarak adlandırılan çalışmaları, daha önceden var olan ve bozulmaya yüz tutan yapının ihyası olarak telâkki etmek herhalde daha doğru olacaktır.

Osmanlı Devleti'nin resmî ideolojisinde ¹⁵⁴ de mevcut olan bu merkeziyetçi yapı ¹⁵⁵, yine II. Mahmud tarafından devam ettirilmeye çalışılmıştır. Nitekim, H. 1252 tarihli ferman kaydından anlaşılabacağı üzere, II. Mahmud döneminde kurumlarda yapılan düzenlemelerle gerçekleştirilen merkezileştirme çalışmalarının yanı sıra, devletin daha kuruluşundan beri mevcut olan resmî ideolojinin de devam ettirildiğini göstermektedir. Bu cümleden olarak, zındık ve mülhidlere karşı devletin resmî ideolojisi çerçevesinde asırlar boyunca yürütülen mücadele, II. Mahmud döneminde de sürmüştür. Yukarıda mevzubahis etmiş olduğumuz ferman kaydında, Anadolu ve Rumeli'de bulunan ilgili makamların hepsi zındık ve mülhid tehlikesi karşısında uyarılmaktadır. Söz konusu kişilerin boşalan tekve ve zaviyeleri ele geçirebileceklerine işaret edilerek, ¹⁵⁶ boşalan tekve ve

¹⁵⁴ Ahmet Yaşar Ocak Osmanlı ideolojisini şöyle tanımlamaktadır: Osmanlı Devleti'nde devletle dinin (Abbâsiler dahil, tarihte hiçbir İslam devletinde olmadığı kadar) birbiri içine geçmesinden, başka bir ifadeyle “devletle dinin özdeşleşmesi”nden ileri gelmektedir. Şematik olarak ifade etmek gerekirse şunu söylemek mümkündür: Osmanlı Devleti'nde devlet ve din yan yana iki ayrı daire değildir. Din dairesi devlet dairesinin bütünüyle içindedir, iki daire çakışır. Yani bu özdeşlikte devlet, dini içine alan, kuşatan büyük bir dairedir. Başka bir ifadeyle, Osmanlı resmi ideolojisi demek, devlet ve dinin, yahut siyaset ve İslam'ın ayrılmaz bir biçimde birbiri içine girdiği bir zihniyet demektir. İşte, Osmanlı Devleti'nin ideolojisi de temelini bu özdeşlikte bulur. O halde bu özdeşliği, Osmanlı Devleti'nde “her şey devlet içindir. Din de devlet içindir” şeklinde formüle etmek mümkündür. Bu demektir ki, Osmanlı resmi ideolojisini kavrayabilmek, bir bakıma, bu ideolojiyi oluşturan din-devlet özdeşliğinin bu iki unsurunun tahlili ve tarihi kökenlerinin teşhisiyle geniş ölçüde bağlantılıdır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ahmet Yaşar Ocak, **Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler (15.-17. yüzyıllar)**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Temmuz 1998, s. 73

¹⁵⁵ Koyu bir merkeziyetçi devletçilik ve dinsellik gibi karakteristik yapıya sahip olan Osmanlı resmi ideolojisinde, devletin bekası her şeyin üstünde ve her şeyden önce gelir. Bu o kadar güçlü motivasyondur ki, bizzat hanedanın da üstündedir. Devletin bekası ve nizam-ı âlem için hanedan mensuplarının feda edilmesinden kaçınılmayan bir düzende, devlete muhalif yapılanmalara, oluşumlara asla müsamaha edilmeyeceği çok açıktır. Bu oluşumlar en ağır biçimde, ölümle cezalandırılır ve ortadan kaldırılmaları için en şiddetli yöntemlere başvurulur. Bu noktada merkezi iktidarı hiçbir engel tanımaz. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **a.g.e.**, s. 104-105

¹⁵⁶ “...Memâlik-i Anadolu ve Rumeli'de kâin taraf-ı âliyyeme mensûb tekâyâ ve zevâyâ ashâbından biri fevt oldıkda mahlûl olan tekve ve zâviye yine kadîmden mensûb olduğu tarîki ricâlî ve hulefâsından aslah ve erşedine virilmek ashâb-ı taraf-ı aliyye beyninde usûl-ı kadîme-i mer'iyeden olarak bigâne ve ecânib makûlelerinden vikâyeye olına gelmiş iken bir müddetden berü bu usûl adem-i rağbetle o misûllü mahlûl olan tekve ve zâviyelerin bir takım silsile ve nesebi mechûl ve haseb ve nesebi nâma'lûm kimesnelere teveccühünü kazâlar hükkâmı bâ-i'lâm inhâ itmekte ve bu sûret-i usûl tarikat ve ahvâl-i hakikinden beyâncılar vechle makûlelerini ve belki ba'zen melâhîde zenâdika tâifesinin tekâyâ

zaviyelerin bundan sonra merkeze bildirilip mensup oldukları tarikatlerin idarecileri tarafından uygun kişilerin tayin edilmesi emredilmektedir¹⁵⁷.

II. Mahmud döneminin sosyal düzenlemelerinden biri de yaşanan büyük hastalıklar neticesinde Osmanlı Devleti'nde 1838 senesinde bir Karantina Meclisi teşkil edilmesidir¹⁵⁸. H. 1251 tarihinde Bahr-ı Sefid'de mevcut olan sahil ve bazı adalarda hastalık zuhur etmesi üzerine Bahr-ı Sefid Boğazı'nda müstakil bir liman tahsis edilerek denizden İstanbul'a gelecek imtiyazlı ve imtiyazsız İslam ahali ve reaya teknelerinin tezkeresiz geçmemeleri konusunda ilgili makamlar uyarılmaktadır¹⁵⁹. 1255 senesi Ramazanı başlarında Midilli Nâzırı İsmail Bey ile Midilli ve Molova Naiplerine gönderilen bir emirden adaya karantina usulünün uygulanması için memur ataması yapıldığı anlaşılmaktadır¹⁶⁰.

ve zevâyâ zabtıyla erbâb-ı ehliyet-i ehakkda kalarak be-tevfikihi sübhâne haklarında irtibât-ı derûn-ı ilhâm-ı meşhûn-ı şehriyârâne derkâr olan asıl taraf-ı aliyye fukarâsının neşe ve klub ve inhilâl-i şîrâze-i cem'iyet-i hâtir-i safâ mashûblarını mücib olmakda olduğunu şu husûsun bir hüsn-i sûrete rabtı vâcibeden..." **B. no: 135**

¹⁵⁷ "...Anadolu ve Rumeli'de vâki' tekâyâ ve zevâyâdan biri mahlûl oldıkda ol mahallin yine tarîki ricâli ve halâsından ahkâm-ı şerî'at-i mutahhara ve esrâr-ı tarîkat-i aliyyeye ârif ve mürîdin ve sâlikini terbiye ve teselliye usûl-i şerîfine vâki' her kim bulunur ise ol mahalde olan meşâyih ve dervîşânın inzimâm-ı re'y ve ittîfâklarıyla ânâ tevcihi derbâr-ı şevket-karârıma arz-ı dâimâ olmakda ve bunun için zinhâr kuzât ve nüvvâb taraflarından harc-ı i'lâm mutâlebesiyle rencide olunmamak ve bundan böyle hükkâm-ı şer' taraflarından tekye-i mahlûl tevcihi zımnında şurût olarak nâ-ehil birilerine i'lâm virilecek olur ise mü'heze olunacağından başka ol i'lâm-ı ma'mûlün-bih olmuyarak cihet-i mahlûle Der-i Sa'âdetimde bulunan meşâyih ve dervîşânın re'y ve ittîfâk ve inhâlarıyla ehil ve erbâbına tevcih kılınmak üzere düstûru'l-amel tutulması husûsı Der-i Sa'âdetimde gencgirîn-i reşâdet olan tarîke-i aliyye-i Kâdiriyye ve Nakşibendiyye ve Sümbüliyye ve Halvetiyye ve Sa'diyye âsitâneleri meşâyihî mefâhiru'l-şuyûh ve'l-muhakkakîn dâmet füyûzânehum taraflarından memhûr arz takdîmiyle istid'â olunarak..." ayrıntılı bilgi için Bkz. **B. no: 135**

¹⁵⁸ Gülden Sarıyıldız, "Karantina Meclisi'nin Kuruluşu", **Belleten**, S. 222, Ankara, 1994, s.334

¹⁵⁹ "...Bahr-ı Sefid'de kâin ba'zı sevâhil ve cezîrelerde hastalık zuhûrî rivâyet olunmakda olduğundan mücerred bi-izni'llâh hıfz-ı sıhhat-ı ibâd-ı niyet hayriyesiyle Bahr-ı Sefid Boğazı'nda karantina usulünün icrâsı zımnında muktezâ-yı irâde-i mülûkânem üzere taraf-ı Devlet-i Aliyyemden mahsûs me'mûr ta'yîn ve bu mâdde için boğâz-ı mezkûrın münâsib mahallinde müstakîl limân tahsîs kılınmış olup Bahr-ı Sefid'de kâin adalardan ve Anadolu ve Rumeli sevâhilinin hâvî olduğu kazâ ve iskelelerden Der-i Sa'âdetime gelecek imtiyâzlı ve imtiyâzsuz bi'l-cümle ahâlî-i İslâm ve re'âyâ teknelerine ve derûnunda bulunan ahâlî-i İslâm ve re'âyâ yedlerine i'tâ olma mürûr-ı tezkereleri karantina mahalline kadar cârî olmak ve çıktıkları mahallerde hastalığın sûret ve derc-i keyfiyeti zikr olunan tezkiirelere derc ve tasrih kılınmak ve o makûle sefine ve kayıklardan karantina mahallinde tezkiresini ibrâz ve tebdil itdirilmeksizin mürûra cesâret ideri olur ise o makûleler bu taraftan tekrâr karantina mahalline i'âde ve ircâ' kılınmak sûretlerinin icrâsı icâb-ı maslahatdan olmağla..." Bkz. **B. no: 48**

¹⁶⁰ Metin Ünver, "Tanzimatın Midilli Adası'nda Tatbiki" (basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 56

Bütün geleneksel şehirlerde olduğu gibi, Osmanlı şehrinin merkezinde de (çekirdek bölge) bir mabet (cami), merkezî devlet ofisi (başkentte saray, eyaletlerde sancakbeyi konağı) ve nihayet Avrupa şehirlerinde de bulunan lonca binası ve depo gibi bir bedesten vardır. Bu yapılar şehrin merkezdeki büyük meydanı üzerinde yer alır. Bu çekirdek bölgenin hemen etrafında zanaatçıların ve esnafın bulunduğu çarşı vardır. Her sokağın bütünü veya belirli kesimi belli dalda çalışan esnaf tarafından işgal edilmiştir. Bunun yanı sıra Osmanlı kentinde mahalle sosyal sınıflaşmaya göre değil, etnik ve dinî farklılığa göre biçimlenmiştir. Yani müslim ve gayrimüslim aynı mahallede oturamaz. Bu ayırım, ırk farklılığı bakımından da vardı¹⁶¹.

İşte bu geleneksel şehirde, azınlık cemaatlerinin nüfusunun artmasından dolayı konut alanlarının genişlemesi, buna paralel olarak bazı umumî bina ve tesislerin sayıca artması veya ilave inşaatla büyütülmesi şehir yöneticileri tarafından arzu edilmez. Bu yüzden azınlık cemaatin kilise, okul gibi binalarının onarımı ve bu alandaki konut yapımı ancak sıkı bir denetimle mümkündür¹⁶². Durumu fermanlarla düzenlenen ibadet yerlerinin, bütünüyle bir dokunulmazlığı vardı. Devlet kilise ve havraların iç yapısına karışmazdı. Yalnız yeniden ibadethane yapılmamasına ve ibadethaneler onarılırken eski yapısına uygun olarak yapılmasına, onarım sırasında ek yapılmamasına dikkat ederdi. İbadethaneler üzerine konan yasak bundan ibaretti ve bu yasağın kökü İslam Hukuku'ndan gelmekteydi¹⁶³. Nitekim, H. 1253 Şa'ban ayında Midilli Adası'nda Varya Karyesi'nde bulunan Ayo Panaya Kilisesi¹⁶⁴, Yera Nahiyes'ne tabi Papaslık Karyesi'nde bulunan Aya İsteratikoz Kilisesi¹⁶⁵, Mistegna Karyesi'nde bulunan Aya Panaya Kilisesi¹⁶⁶ ve Ayasu Karyesi'nde bulunan Penaniye Kilisesi¹⁶⁷ tamiri için gönderilen dört adet izin

¹⁶¹ İlber Ortaylı, **Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi**, Ankara, Cedid Neşriyat, Kasım 2007, s.280-281

¹⁶² **a.g.e.**, s. 323

¹⁶³ Ercan, **a.g.e.**, s. 233

¹⁶⁴ **B. no: 144**

¹⁶⁵ **B. no: 145**

¹⁶⁶ **B. no: 146**

¹⁶⁷ **B. no: 151**

fermanında yapının orijinaline uygun olarak “*bir parmak dahi büyütmemek şartıyla*” tamirine izin verilmiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi gayrimüslimlere ait ibadet yerlerinin durumu, genellikle İslam hukuku hükümlerine dayanılarak belirlenmiş ve bu durum birkaç olay dışında Tanzimat’a kadar hemen hemen aynen devam etmiştir. Gayrimüslimlerin durumlarıyla ilgili olarak ilk büyük değişiklikler Tanzimat’la birlikte yapılmaya başlanmıştır. Fakat Tanzimat’a rağmen, gayrimüslimlerin eski durumları bazı bakımlardan Osmanlı Devleti’nin yıkılışına kadar devam etmiştir¹⁶⁸.

E). KÜLTÜREL VE FOLKLORİK AÇIDAN TAHLİL

Osmanlı toplum yapısının temel ünitesinin aile olduğu ve yaşadığı mekânın da kaynaklarda çeşitli şekilde tavsif edildiği görülmüştür. Bunlar, beyt, dam, menzil, konak ve hane şeklinde sıkça ifade edilmiştir. Osmanlı ev geleneğinin çok geniş ve çeşitli olan kaynaklarının başlıcaları arasında Orta Asya, Ortadoğu, İslam ve Anadolu gelenekleri sayılabilir. Bunların, Osmanlı ailesinin barındığı ev üzerindeki etkileri çok fazla olmuş, böylelikle yeni bir senteze ulaşılmıştır. Ev kültüründe, bütün bunlar hâkim unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların ötesinde Osmanlı evini şekillendiren iklim, coğrafi mekân, malzeme, ekonomik güç, mimarî bilgi ve ustalık gibi diğer öğeler de önemli rol oynamıştır. Bunun neticesinde Anadolu evlerinde muhtelif özellikler arz eden mimarî yapı tarzları ortaya çıkmıştır. Osmanlı evi genelde, mimarî üslup ya da tekniklerden kaynaklanan farklılıklarına rağmen mekânın kullanımı ve şekillenmesindeki ortak özelliklerini muhafaza etmiştir¹⁶⁹.

¹⁶⁸ Ercan, **a.g.e.**, s. 232-233

¹⁶⁹ Tarik-i âmm denilen büyük ana yol ve tarik-i hâss denilen çıkmaz sokaklarla ev-şehir bağlantısının sağlandığı Osmanlı evinin önünde, eşcâr-ı müsmire ve eşcâr-ı gayr-ı müsmire (meyveli ve meyvesiz ağaçlar), su kuyusu ve gelgeç arkı ve heladan müteşekkil avlu ve bahçe ile çevrilidir. Genellikle iki katlı yapılan bu yapının alt katı ahır, fırın damı, kiler gibi yapılardan oluşurken üst katı, harem odası,

Ev eşyalarının en az aile hayatında barınma ihtiyacını karşılayan ev kadar önemli olduğu muhakkaktır. Eşyanın çeşitliliği ve sayısı, kişinin veya ailenin, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu yansıttığı kadar hayat tarzını da ortaya koyar. Dolayısıyla, Osmanlı ailesinin kullandığı eşyalar ancak, kaynakları içerisinde halk kültürü ve folklorunu en iyi şekilde yansıtan şer'iyye sicillerine dayanılarak incelenmelidir. Bir kaza dâhilinde meydana gelen hemen hemen bütün sosyal, ekonomik, hukukî vs. olayların kaydedildiği, dolayısıyla yöredeki günlük hayatın aynası durumunda olan bu siciller arasında *tereke defteri* adını alanlar, özellikle folklor açısından son derece büyük önem taşımaktadır. Bu defterler, ölenlerin sosyal durumları, medenî hâlleri ve aile yapılarına ait bilgiler yanında; hayatta bulundukları sırada tasarruflarında olan her türlü giyim ve ev eşyası ile mobilya, mutfak takımlarını; yiyeceklerini, ev, bağ, bahçe ve değirmen gibi malları; köylerdeki çiftlik, bina ve araçlarıyla, hayvan cins ve miktarlarını; ambarlarda mevcut veya tarlalarda ekili tahılın miktar ve çeşitlerini; atölye ve ticarethanelerdeki aletler ile malzemenin veya ticarî malların çeşit ve miktarlarını vermekte ve bütün bu malların tahminî veya fiilî olarak tahakkuk etmiş olan fiyatlarını ayrı ayrı tespit ve kaydetmektedir. Neticede bu yolla, Osmanlı toplumunun farklı kesimlerine ait ailelerin sahip olduğu eşyalar hakkındaki bilgiye ulaşmak mümkündür¹⁷⁰.

H. 1249-1253 tarihleri arasında Midilli Adası'nda vuku bulan ölümler neticesinde tutulan tereke kayıtlarını, yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız öz çerçevesinde taksime tabi tutarak verecek olur isek¹⁷¹:

yaz odası, kış evi, selamlık gibi yapılardan meydana gelmekteydi. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ömer Demir vd., Osmanlı Anadolu Ailesinde Ev, Eşya ve Giyim-Kuşam (XVI-XIX. yüzyıllar), **Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi**, C. II, Prj. Y. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Ülke Yayınevi, Şubat 1993, s. 703

¹⁷⁰ **a.g.m.**, s. 706-707 ayrıntılı bilgi için ayrıca s.706-755

¹⁷¹ Bu konuda yapılan tasnifte Osmanlı Anadolu Ailesinde Ev, Eşya ve Giyim-Kuşam (XVI-XIX. yüzyıllar) adlı çalışmadan istifade edilmiştir. Ancak, tasnifin içeriği ise Midilli Adası halkına aittir.

Ev Eşyaları

Sergi ve döşemeler: Halı, kilim, hâsır, seccâde, minder, firâş, sîm kilim, Kıbriskârî mak'ad, hâlî kilim, Mısır hâsırı

Yatak Takımları: Kıbriskârî yorgân, tehî şilte, katîfekârî tehî yasdık, yatâk, yasdık, çârşeb, memlû döşek, Kıbriskârî yasdık, beledî yasdık, sâfî çârşeb, Selimiyye yorgân, katîfekârî yasdık, memlû şilte, yüz yasdığı, tehî beledî döşek, örtülük değirmi, basma yorgân, Mısır çârşeb, basma yasdık

Mutfak Takımları: Nühâs sini, bâkır güğüm, süzgü, yumurta tâbesi, kebîr leğen, tebsi, kazgân, güğüm, tencere, sefer tâsı, nühâs menkâl, nühâs îtik, tencere ma'a kapak, kâşık, sahan, nühâs süzgü, kefkân tâbesi, filcân ma'a zarf, sini, nühâsî tencere, bakrâc, sefer tâsı, filcân tebsisi, çârk işi sahan, beyâz tabak, şişe bardak, tebsi, merrât kebîr, kazgân, güğüm, tâbe, nühâsî tebsi, kadâyıf tebsisi, nühâsî köhne süzgü, nühâsî tencere bilâ kapak, tâbe, tencere, kapak, et tahtası, çanâk ve çömlek, kahve tâbesi, penâkot, küb, kefüf, bıçâk, kaba kâşık, bakır tava, yumurta tavası, ma'den bardak, nühâs karavana, kahve değirmânı, cezve ve tava, kahve

Yiyecek Malzemeleri: Bâkla, hinta, şa'îr, mısır dârisı, susam, büğrölce, incir, yapâğı, asel, iç yâğı, revgan-ı zeyt desti, revgan-ı zeyt-i bosa

Keyif ve Koku Verici Aletler: Duhân kîsesi, kehribar duhân çubuğı, duhân, konyâkî kutusu, enfiye kutusu, , köhne kehribâr duhân çubuğı, köhne nargile, sîm serli sagîr nargile, şişe nargile, tesbih, dama taşları, nargile lülesi, duhân muşamma'sı ve cubuk kisesi, som tâkım duhân çubuğı, kehribâr duhân çubuğı,

Temizlik Aletleri: Leğen, hâmmâm tâkımı, hammâm tâsı, örme kîse, münakkaş havlı, hâmmâm havlısı, münakkaş peşkir, havlı, ustura, sofrâ peşkiri, sâde havlı, abdest kaputası, hammâm şâlı, câmeşoy teknesi, münakkaş çevre, münakkaş yağlık, münakkaş omuz peşkiri, hammâm leğeni,

nühâsî leğen, tâs, ibrik, câmeşûr teknesi, nühâsî güğüm, yağlık, peşkir ve çevre, sâbûn

Aydınlanma Aletleri: Şam'dân, şişe fenâr, şişe kanâdil

Silahlar: Sârı tâkım piştov, sîm palâska, tüfenk, kılınç pala, tüfenk filinta, tüfenk Osmanlı, tüfenk kurşûn, piştov, babakârî bıçâk, kurşun kâlibı, sîm piştov, silâhlık, sîm kabzalı bıçâk, kılıç, kara kabzalı bıçâk, filinta tüfenk, İpek piştov, dimür harbî, bir miktâr saçma ve fişenk, sîm İngiliz piştov, kemik kabzalı kılınç, sîm kabzalı harbî, bârut, dimur, sîm kabzalı kama, tüfenk, piştov, kebîr bıçak, saçma, palaska, fişenk, bârud kapağı, tabanca, saçma, Osmanlı kundağında tüfenk, sîm harbi, silâhlık, dimur tâkım piştov, meşîn palaska, simkârî piştov, simkârî kebîr bıçâk, kara takım piştov, piştov tokmağı, köhne silhlık, dağlı tûfengi, sîmkârî sagîr bıçâk, kebîr sîmkârî bıçâk, sîm taşlı piştov

Hayvan ve Hayvan Takımları: Katır, bârgir, koyun, bakar, kâlyoz, öküz, kısarak, midilli, humâ, keçi, ganem, merkeb, başlık ve eğer, saban burgusu, eğer

Kitaplar: Mushaf-ı Şerîf, meşin kelâm-ı kadîm, En'âm-ı Şerîf, En'âm kisesi, En'âm-ı Şerîf heğbesi

Saatler: Sâ'at, hilâlî sâ'at, sâ'at köstekî

Diğer Ev Eşyaları: İskemle, heğbe, boğça, merânet, ketân tarâğı, çuvâl, heğbe, hurc, dakîk kile, kûfe, kuyu bâkırı, nühâsî maşraba, bâlta, kâzma, evâni nühâsî pârçası, nühâsî kebîr kazgân, kıl heğbe, küb, harâr, deri çanta, kâzma, testere, bâlta, köhne nîş, terâzi ma'a tâkım, kantâr, köhne gâşiye, tulûm, tunç kâyık topu, musta'mel çıkırık, köhne dâire, tâşhân ma'a eli, elek ve kalbur, köhne Tire sacâğı, sagîr yeşil sandık, tândır, dimur divân, kebîr mîkrâz(makas), harâr, heğbe, hurdavât dimür parçaları, selvi sandık, urgan, kantar, menkâl (mangal), tekne, köhne iskemle ve küb ve kalbur, makara, tırpân, fuçı, demür varil, ağaç varil, derilih, Anadolukârî heğbe, köhne tozluk,

beyâz pârça, erduvân, köhne hehbe, keser ve testere, balta, beyâz boğâça, meşin balaksa, kıyye nühâsiyye, nühâs kasa, satır, destere ve hurdavât

Giyim Kuşam

İplik ve Kumaşlar: İpek, hurdavât bezler, penbe, sitârî, bezler, penbe kutnî, bez top, bir miktâr ip, damkahanne, zer-bâb, basma parça, şitan bezi, yün, bir miktâr penpe ibliği

Baş Giyecekleri: Fes, parça dülbend, dülbend yaşmaklık, sebz sarığı

İç ve Dış Giyim: Kadîfekârî kısa anteri, kuşâk, yen, aba şalvâr, şitân bezi anteri ve yelek, çuka şalvâr, Lahorâkî şâl, gömlek, zen şalvârı, köhne mak'ad, Acem gömleği, yelek, beyâz ihrâm, çuka mintân ve yelek, çuka cebe, Lahorâkî şâl, kürk parçaları ve köhne sâlta mârka, iç don, Acem gömlek, kısa aba kukulete, köhne yelek ve fermene, İstanbul şâlî anteri, Hama şâlî, don, Mahmudiye kakım kürk, çuka ferâce, katîfekârî zen cübbesi, çiçekli beyâs anteri, hakir anteri, katîfekârî libâde, fırâk, kırmızı kuşâk, gezî kısa kürk, şâlî, musta'mel cübbe, sevânî libâde, çuka fermene, çuka potûr ve köhne anteri, çiçekli uzun libâde, gömlek ma'a peştemâl, çiçekli anteri, anterî, zen şalvârı, don, iç donu, kısa anteri yelek, kaput, uçkûr, kısa kürk, uzun kürk, aba yağmurluk, beyâz don, kuşâk, Hama kuşâğı, uzun kürk, yeşil şâl, mâ'î don, Tarablus şâlî, şâlî anteri, âbânî şâl, beyâs şâl, iç donı, yeşil şâl, cedîd Ahemediye şâl, çuka cübbe, çuka şalvâr, çuka sâlta mârka, çuka şalvâr, zen anterisi, Mahmûdiye uzûn libâs, Mahmûdiye anteri, sevânî libâde, telli anteri, telli sarı anteri, münakkaş uçkûr, Mahmudiye uzun libâde, Mahmudiye anteri, sevânî zen libâdesi, telli zen anterîsi, sârı telli uzun zen libâdesi, beyâz şâl, dülbend şâl, kumaş anteri ve yelek, çuka şalvâr, çuka cübbe, kemer-i meyân, kıl kuşâk, don ve şâl, aba, kırmızı kuşâk, beyâz don, abanî şâl, fermene, ferâce, zenkârî cânfes şalvâr, Selimiye anteri, gezî zen şalvârı, zen sâlta, çocuk sâltası, tepebaşı kâkum kürk, ihrâm, beyâz çorap, cezirkârî sürmeli fermene, çocuk anterisi, çocuk gömleğe, aba şalvâr, çuka anteri, Tarablus kuşâğı, İngiliz şâlî, beyâz şâl, mintân, şilte, beyaz pantolon, bornoz, dülbend

şâl, köhne yanbolu, şitan bezi anteri, kumaş anteri, Lahorâkî şâl, çuka yelek, basma şalvâr, köhne basma mintân, Lahorâkî anteri, basma anteri, çûrâb

Zinet Eşyaları ve Saire: Sandık, cevîz sandık, elmâs çiçek, altûn kuşâk, sîm tâs, sîm tâtlı tabâğı, incü, ceviz sandık, bilezik, sîm gülâbdân, tahta sandık, sermâye sandığı, tarak sim, sîm tabâk, elmâs çiçek, mercân tesbîh, elmâs gerdânlık, incü, altûn, hakik tesbîh, altûn yüzük, sîm zarf, sîm tabâk, elmâs çiçek, elmas gerdânlık, incü miskâl, sagîr Emrûdiyye, tesbîh, Cezâir kîsesi, elmâs yüzük, sîm kutu, sîm zincir, sagîr kese, kebîr kutu, sîm divid, defter, sîm, altûn yüzük, sîm vezene, altûn mekder, sîmkârî kutu, suret altûni, seylân yüzük, altûn halka, sîm yüzük-ı Süleymânî, incü küpe, bir miktâr incü

Ayakkabı: Çizme, siteb pâpuç, pâpuç, mest, siyâh çizme, çedik pâpuç

İş Elbiseleri ve Malzemeleri: İş kabudı, yelek, don, timur, halât, büyük yelken, istânçe, gâbin, baba fanko, tente, pusula, kürek, kendir, muşamma', sândâl, piring devât, akçe tahtası, bebr pul aşkî, aşkî, tekne, kösâle, siyâh sahtiyân, kebîr sahtiyân, şablî meşîn, sârî meşîn, Anadolu derisi, kurbân meşîni, koyûn meşîni, sarî meşîn

Yukarıda verdiğimiz bilgiler daha ziyade Midilli Adası'nda yaşayan Müslüman halkın tereke kayıtlarından çıkan bilgilerdir. Zira, adanın yerli halkı olan gayrimüslim halka ait sadece bir tereke kaydı mevcuttur ve tereke kaydında da pek bir şey yoktur.¹⁷² Bunun dışında adaya gelen ve burada ölen tüccar, işçi, köle ve misafirlerin de tereke kayıtları vardır ki, bunlar daha ziyade iş ve ticarete mahsus eşyalardır. Misafir olarak bulunanlar Müslüman oldukları için terekeleri adanın yerli Müslüman halkıyla benzerlik arz eder. Dolayısıyla gayrimüslim tebaa ve Müslümanların özellikle giyim kuşamlarındaki farklara ve benzerlikleri karşılaştırma imkânı bulamıyoruz¹⁷³.

¹⁷² B. no: 6

¹⁷³ Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarında Müslüman ve Gayrimüslimlerin giyim ve kuşamları konusunda pek bir fark yokken daha sonraki yüzyıllarda Gayrimüslim halkın giyimlerine kurallar konulmaya başlanmış ve hatta buna uymayanlara ağır cezalar verilmiştir. Osmanlı tarihinde giyim, mesken yapma ve davranış kısıtlamalarının en ağır olduğu dönem III. Murat zamanıdır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Yavuz Ercan, "Osmanlı İmparatorluğunda Gayrimüslimlerin Giyim, Mesken ve Davranış

Ancak, mevcut olan bilgilerden başka yorumlar çıkarmak mümkündür. Giyim kuşamda her ne kadar Vak'a-i Hayriye'den sonra Avrupa usulü askerî kıyafet kabul edilirken mülkiye ricali de Avrupalılar gibi giyinmeye başlamışsa da¹⁷⁴ henüz halk geleneksel giyim kuşam malzemelerini tercih etmektedir¹⁷⁵. İngiliz pamukluları Osmanlı pazarını istila etmeye çalışsa da bu süreç 1830 hatta 1850 tarihine kadar uzayacak ve Osmanlı ana geleneksel sanayinin çöküşü ancak bu tarihten sonra mümkün olabilecektir¹⁷⁶.

Tereke kayıtlarında dikkat çeken diğer bir unsur da silahtır. Müslümanların terekelerinin bir çoğunda silah mevcuttur. Ordu ve millet kavramlarını köklü bir devlet geleneği içerisinde yoğurup, varlığını dünyanın en eski uluslarından biri olarak sürdüren Türk toplumunun hayat felsefesinde, silâhın başlangıçtan günümüze büyük bir önem taşıdığı bilinen bir gerçektir¹⁷⁷. Terekelerden çıkan ve bizim de yukarıda verdiğimiz *silahlar*, şüphesiz ki Osmanlı toplumunda var olan silahların neler olduğuna ışık tutuyor. Ancak, her ne kadar silah adları varsa da, yine silah bulundurma ve kullanma kültürü kadar önemli olan silahlar üzerindeki süsleme teknikleri¹⁷⁸ ile ilgili bilgiler mevcut değildir.

Hukuku”, **OTAM**, S. 1, Ankara, Haziran 1990, s. 117-125. Müslümanların giyim kuşamları ile ilgili terminolojik başvuru eseri olarak Bkz. Reşat Ekrem Koçu, **Türk Giyim, Kuşam ve Süsleme Sözlüğü**, Ankara, Sümerbank Kültür yayınları, 1967

¹⁷⁴ Nurettin Sevin, **Onüç Asırlık Kıyafet Tarihine Bir Bakış**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, s. 123-124

¹⁷⁵ Osmanlı kumaş tipleri. 1. Kumaşın imal edildiği kent (Halep, Bursa, Musul, Şam kumaşları), 2. Kumaş tipi ile imal edildiği yerin birleşimi (Bursa kadifesi, Üsküdar çatması vs.), 3. Kumaşın kullanılmış olduğu yerler (Trablu kuşağı, Konya sevayi), 4. Bazı kişi ya da dokumacının adı (Hasan Bey Keyfyesi, ya da sultan adlarına telmihen Selimîye, Mecidiye, Ahmedîye vs.), 5. Çok yaygın olarak kullanılan teknik (tafta, atlas, kadife), 6. Kullanılan malzemeye göre (telli atlas, taraklı atlas ve telli hatai), 7. Kullanılmış renk sayısına göre adlandırılmış kumaşlar (serenk=üçrenk, heftrenk=yedirenk vs.), 8. Tasarıma göre adlandırılmış kumaşlar (benekli, deve tabanı, telli hatayi) ayrıntılı bilgi için Bkz. Burhan Oğuz, **Türkiye Halkının Kültür Kökenleri: Dokuma ve Giyim Teknikleri**, C. IV, İstanbul, Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları, 2004, s. 227. Tereke kayıtlarında giyim-kuşamla ilgili isimleri tahlil ettiğimizde, gerçekte yukarıdaki kumaş tipleriyle örtüştüğünü dolayısıyla hep Osmanlı geleneksel sanayinin ürünü olduğu görmek mümkündür.

¹⁷⁶ Halil İnalçık, **Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar**, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2008, s. 136-145.

¹⁷⁷ T. Nejat Eralp, **Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar**, Ankara, AKM yay., TTK basımevi, 1993, s. 10

¹⁷⁸ Osmanlı silahları üzerindeki süsleme teknikleri için Bkz. Tülin Çoruhlu, **Osmanlı Tüfek, Tabanca ve Techizatları (Askerî Müzeden Örneklerle)**, Ankara, Genel Kurmay Basımevi, 1993

Yeryüzünde insanoğlunun yaşamaya başladığı günden beri birtakım tabiat olayları nasıl insanların dikkatini çekmiş ise tıpkı onun gibi tabiattaki renkler, çiçekler ve başka renkli şeyler de dikkat çekmiştir. Giderek insanlardaki zevk unsuru renklere olan ilgiyi çoğaltırken bir taraftan da bazı inanmalara bağlı olarak renkler bazı anlamlar kazanmış ve birtakım renkler sembol değerler kazanırken diğer taraftan da manevî ve millî değerler kazanmıştır. Dolayısıyla, bütün diğer milletlerde olduğu gibi, Türk Milleti'nin de, en eski zamanlardan başlayarak tarihî seyir içinde renklere çeşitli sembol anlamlar ile millî ve manevî değerler kazandırdığı görülmektedir¹⁷⁹. Biz de bu gerçekten hareketle H. 1250 tarihli Eflak tüccarından alınacak gümrük vergisi tarifesini ve mezkur tüccarların rahat bir şekilde ticaret etmelerini sağlayan ferman kaydında rastladığımız bilgiye, özelde Osmanlı, genelde ise Türk duyuş, düşünüş, kabulleniş ve davranış dünyasının ortak paydasında yer aldığı kanaatiyle burada dikkat çekmek istedik¹⁸⁰. Söz konusu tüccarlara Osmanlı sularında ve başka diyarda Osmanlı adına ticaret ettikleri zaman gemilerine takmaları istenen bayrak ile ilgili olarak bayrağın rengi ve üzerindeki şekillerin tarifinden ibaret bir bilgi mevcuttur. Bu bilgiye dikkat çekmemizdeki maksat, şer'iyye sicillerinin çok çeşitli konularda ne kadar kıymetli bilgiler ihtiva ettiğine işaret etmektir. Teşbihte hata olmazsa, günümüzdeki deve kuşundan nasıl istifade ediliyorsa şer'iyye sicillerinden de o mantıkla istifade edilmelidir. Zira, deve kuşunun etinden, yumurtasından, tüyünden ve hatta ayak tırnakları ve gagasından dahi istifade edilmektedir.

¹⁷⁹ Reşat Genç, **Türk İnanışları İle Milli Geleneklerinde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil**, Bs. 3, Ankara, AKMB yayınları, 1999, s. 3

¹⁸⁰ "...memleket-i merkûm re'âyâsı tüccâr gemilerine sarı ve kırmızı renk üzerine yâldız resimleri ve mâ'i renginde bir bâşlı kuş ile müressesem bayrak ta'lik olunması bi't-tensîb tüccâr-ı merkûmenin bey' ve fûrûht için Eflak cânibinden berren ve taraf-ı Saltanat-ı Seniyyemden tahsîs ve i'tâ kılınân sâlifü'z-zikr bayrak ile yürüyecek tüccâr gemilerine tahmilen..." **B. no: 71**, Halkların ve kültürlerin renklere yaklaşımı birbirinden farklıdır. Ancak asıl farklılık renkleri bir araya getirişleri sırasındadır. Sarı, kırmızı ve yeşil bir inanış ve varlık dünyasını yorumlayış sonucunda, yeşili, dirilik, tazelik, gençlik, sarıyı, merkez, hükümlanlık. Kırmızıyı, Tanrı, koruyucu ruh, ocak (ev), dirlik, bağımsızlık, hürriyet anlamlarının sembolü halinde yorumlayan sadece Türk kökenli halklardır. Nitekim, sarı, kırmızı ve yeşil renklerin gerek yan yana, gerekse içi içe olarak, Osmanlı döneminde, devletin kuruluşundan sona erişine kadar çok yaygın bir şekilde kullanıldığını görüyoruz. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Genç, **a.g.e.**, 1-89. ayrıca söz konusu bayrakların üzerindeki yıldız ve kuş rengi de yine Türk folklorü için değerli bir bilgidir. Özellikle Türklerin gökle, tabiatla, hayvanlarla ilgili olarak bugün Anadolu'da var olan inanışları göz önüne aldığımızda, inanış ve düşünüşün devlet felsefesine, işaretlerine, hakimiyet anlayışına nasıl yansıdığına ışık tutacağı kanaatindeyiz.

Ümit ediyoruz ki, Türk halk bilimcileri bu tür belgelerden istifade ediyorlardır ve gelecekte de edeceklerdir.

SONUÇ

Çalışmamızın önsözünde de belirttiğimiz gibi, müslüman ve gayrimüslim nüfusun –nüfus oranları zaman zaman değişiklik göstermekle beraber- bir arada yaşadığı Midilli Adası'nın çalışıldığı bu ilk şer'iyye sicil defterinde; hukukî, iktisadî, askerî, sosyal, kültürel ve folklorik konularda çıkarımlarda bulunmayı amaç edindik. Keza yine bu çerçevede bazı sorularımıza da yanıtlar bulmayı gaye edindik.

İncelediğimiz defterin sunduğu hukukî veriler o kadar değerli ki, bu veriler, bize genel anlamda Osmanlı hukukunun yapısı ve işleyişi hakkında bilgi verdiği gibi, dönemin karakteristik yapısını yansıtan bilgiler edinmemizi de sağladı. Bu cümleden olarak, tereke kayıtları miras hukukunun özellikle gayrimüslimler ve diğer ülke vatandaşlarına (müstemenler, işçiler, tüccarlar vs.) tatbiki hakkında bilgi sunarken, i'lâm, hüccet ve kimi fermân kayıtları da bölgedeki Müslüman ve gayrimüslim halkın tabi oldukları hukuk sistemini aydınlatmaktadır. Mevzubahis belgeler ada halkının, müslüman olsun gayrimüslim olsun nereden adalet temin ettikleri konusunda bizim zihnimizde var olan sorulara cevap bulmamıza katkı sağlamıştır. Ada halkı adaleti, gerek kaza kadılikları vasıtasıyla, gerekse de bir temyiz mahkemesi ve ilk ve son derece mahkemesi hüviyetinde olan Dîvân-ı Hümâyûn kanalıyla Osmanlı'dan adalet istiyorlar ve bu dağıtılan adaletle güveniyorlar.

İktisadî olarak, genel itibarıyla sicillerden devlet tarafından kurumsal anlamda merkezîleşme yönünde adımlar atıldığını görmek mümkündür. Daha önceden mevcut olan bazı kurumlar –vakıflar ve askerî kurumlar gibi- yeni oluşturulan merkezî yönetimlerle tek çatı altına alınmaya başlamıştır. Varolan kurumların tekâmülünde ve yeni tesis edilen kurumların oluşumunda, askerî alanda yeni yapılanmaya gidilmesinin ortaya çıkardığı ekonomik ihtiyaçlar etkili olmuştur. Nitekim, birçok eski kurumun vazife alanları daralırken bazı yeni kurulan kurumlar ise söz konusu bu yetkileri devralmıştır.

İktisadî açıdan dikkatimizi çeken diğer bir husus da, Osmanlı Devleti'nin ticarî olarak önceden yabancı devletlere verilen birtakım imtiyazlara benzer imtiyazları kendi tebasına da sağlıyor olmasıdır. Buna rağmen, bazı yabancı devlet yetkililerinin özellikle gayrimüslim tebaayı kendi menfaatleri çerçevesinde kullanması neticesinde maksat hasıl olmamıştır. Zira, “Beratlı Tüccar” olarak adlandırılan gayrimüslim tüccarların hem hukukî olarak hem de ticarî olarak, müste'men denen yabancı tüccarlara tanınan haklarla hemen hemen aynı haklar verilmiş olmasına rağmen, kimi gayrimüslim tebaasının yabancı devletlere güvenerek ve onlardan temin ettikleri bayraklarla ticaret yapması dikkat çekicidir.

Askerî sahada ise, daha yakın bir tarihte kurulmuş olan yeni ordunun ihtiyaçlarının giderilmesi için alınan tedbirler dikkat çekicidir. Ek malî vergiler konduğu gibi, başka alana sarfedilen gelir kalemleri askerî ihtiyaç için ayrılmaya başlanmıştır. Bu ekonomik tedbirlerin yanı sıra devletin duyduğu asker ihtiyacının giderilmesi için yeni birlikler kurulmuş ve bunlara asker alımları yapılmıştır. Ancak bu asker alımları içinde en çok dikkati çeken husus ise, Osmanlı Devleti'nin tarihinde ilk defa muvazzaf statüde gayrimüslimlerin Bahriye Ordusu'na alınmaları hadisesidir. Ancak devletin bunda muvaffak olduğu pek söylenemez.

Sosyal alanda elde ettiğimiz veriler ise, daha çok, adada mevcut olan vakıflara ilişkin kayıtlara dayanmaktadır. Esasen daha önceleri kurulmuş olan vakıflara dair kayıtlar mevcut olduğu gibi çalışmamızın tekabül ettiği yıl aralığında da yeni oluşumlar söz konusudur. Ancak, burada belirtmemiz gereken en önemli nokta, hem gayrimüslimlere ait -çalışmamızın tarih aralığında bir tane kurulmuş olan gayrimüslim çeşme vakfı var- hem de müslümanlara ait vakıflara rastlamış olmamızdır. Bu, ada halkının bir kompozisyon içinde, hoşgörü içinde yaşadığının, her şeyden önce de paylaşma ruhunun göstergesidir.

Yine sosyal anlamda ehemmiyetli bir diğerkonu, devletin resmî ideolojisinin bu dönemde de işliyor olmasıdır. Anlaşıldığı kadarıyla devlet, daha ilk zamanlarından beri kendisine karşı oluşan tehlikelere ve tehditlere karşı daima mücadele etmiştir. Bu da bize şunu gösteriyor ki, devlet halkın refah ve huzurunu, kendi belirlediği standartlar içinde de olsa, bir şekilde sağlıyor ve sistem dışı davranan olursa müdahale ediyordu.

Çalışmamızda özellikle tereke kayıtlarından istifade etmek suretiyle elde ettiğimiz kültürel ve folklorik veriler de diğerbaşlıklar kadar dikkat çekicidir. Yoğun olarak adadaki Müslüman halka ait tereke kayıtlarından, bir taraftan insanların giyim kuşamları ve kültürel zevkleri hakkında malumat edinmek mümkün olduğu gibi, dolaylı yönlerden de olsa o döneminin yerli sanayisinin durumunu ve dış etkinin var olup olmadığını gözlemlemek mümkündür. Başka bir söylemle, giyim sanayisinin ham maddesi olan kumaşların menşeiinden hareketle, söz konusu sektöre yerli sanayinin hâlâ hâkim olduğunu gözlemledik.

LÜGATÇE

A

A'zâ	: Organlar, üyeler.
Aciz-âne	: Beceriksizcesine; alçakgönüllülükle.
Adâlet	: Hakka riâyetskârlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk.
Add	: Sayma, sayılma, îtibâr etme, edilme.
Adem	: Yokluk, bulunmama.
Âdî	: Bayağı, aşağı, değersiz.
Âdil, âdile	: Doğruluk gösteren, doğru.
Adl	: Doğruluk.
Agrâz	: Maksatlar, niyetler.
Ağyâr	: Gayrılar, başkalar, yabancılar.
Ağnâm	: Koyunlar.
Ahad	: Bir, kişi, kimse.
Âher	: Başka, diğer, gayrı.
Ahfâd	: Oğul Oğulları, torunlar; yardımcılar, hizmetkârlar.
Ahîr	: En son, en sondaki.
Ahkâm	: Emirler, hükümler.
Ahrâ	: Daha lâıyk, münâsib, uygun.
Ahrâr	: Serbest olanlar; köle ve esir olmayanlar.
Âhûr	: Ahır, dam.
Ahvâl	: Oluşlar, bulunuşlar, durumlar.
Ahz ü girift	: Yakalayıp tutma.
Ahz	: Alma, kabul etme.
Akabinde	: Arkası sıra; derhal.
Akar	: Para getiren mülk [ev, dükkan, tarla, bağ, bostan vb. gibi].
Akd	: Bağ, bağlama, düğümleme.
Akdem	: İlk, önce, önceki, daha önceki.
Âkıl	: Akıllı kimse.

Akreb	: (En, daha, pek) yakın.
Alâ hâlihi	: olduğu gibi.
Alâ-hide	: Ayrıca, tek başına.
Alenen	: Açıkça, açıktan açığa, göz önünde.
Ale's-sabâh	: Sabahleyin erkenden.
Aleyh	: Karşı, karşıt.
Aleyhâ	: Onun üzerine olsun.
Alî	: Yüce, ulu.
Âlî-sân	: Şan ve şerefi büyük olan.
Aliyy	: Yüksek, büyük, necib, meshur, ünlü.
Amel-mânde	: İş yapmaktan kalmış, iş göremez durumda olan.
Amel	: İş; niyet.
Âmir	: Mâmûr eden, şenlendiren; îmar olunmuş; devlete âit.
Âmm	: Umûmi, genel, herkese âit.
Amme, ammete	: Hâlâ.
An	: -dan ve -den.
An	: Lâhza, pek az bir zaman.
An-asl	: Aslından.
Anbâr	: Zahire vesâire vaz' ve hıfzına mahsûs mahall.
Anîf	: Sert, şiddetli; kaba muâmele eden.
Ârâm	: Durma, eğlenme, dinlenme; yerleşme, istirahat etme; karar kılma.
Arâzî-i emîriyye	: Rakabesi beytûlmâle âit olarak devlet tarafından fertlere dağıtılan yerler [tarla, çayır, yaylak, kıslak, koru ve emsâlini içine alır].
Ârifân	: Ârifler, bilgililer.
Arz	: Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma.
Arz	: Dünya, toprak.
Arzan	: Enine, enliliğine, genişliğine.
Arzuhâl	: "Halin bildirilmesi" ne halde bulunduğunu bildirme; dilekçe.

Asâkir-i sâhâne	: Askerler [umumi olarak].
Asâlet	: Soysop temizliği; kendi nâmına hareket.
Asâleten	: Kendi nâmına hareket ederek.
Ashâb	: Sâhipler, mâlik ve mutasarrıf olanlar.
Asîl	: Sağlam, iyice kökleşmiş; kendi adına hareket eden, edepli, terbiyeli(adam).
Asl	: Asıl, kök, dip, kütük, temel, esas, kaide, kural; hakikat; soy, neseb; bir şeyin belli başlı kısmı; başlangıç; baş; yer; sıhhat.
Âtî	: Gelecek, gelen, gelecek zaman, istikbâl, önde, aşağıda.
Atîk, atîka	: Eski.
Âtîü'l-beyân	: aşağıda zikredilen, aşağıda sözü edilen.
Avdet	: Geri gelme, dönme, dönüş.
Azâde	: Hür, serbest.
Azîmet	: Gitme, gidiş.

B

Bâ,be	: İle, ...li.
Ba'de	: Bundan sonra, bundan böyle.
Ba's	: Gönderme, gönderilme; yeniden dirilme, diriltme.
Bâb	: Kapı.
Bâb	: Lâyık, uygun; elverişli; hayır, uğur.
Bagi	: Serkeşkik, azgınlık Bağlanma, düğümlenme; sözleşme, kararlaştırma, nikâh.
Bahâ	: Kıymet, bedel, değer.
Bâhir	: Belli, besbelli, açık, apaçık.
Bahs	: Bahseden, araştıran.
Bahs	: Konuşulan şey, söz; iddiâlaşma.
Baîd	: Uzak, ırak.

Bâkî	: Dâimi, kalıcı, artık, artan, fazla, geri kalan; bundan başka.
Bâkiye	: Arık, artan, fazla, geri kalan; bundan başka.
Bâlâ	: Yüksek, yukarı, üst, yüce.
Bâliğ	: Bülûğa eren; erişmiş, vâsl olmuş, varan, yetişen; yekûn, toplam; son mertebe; bulan.
Bânî	: Bina eden, yapan, kuran, kurucu.
Bâr	: Yağdıran, serpen, saçan, döken.
Bast	: Yayma, açma, uzun uzadıya anlatma.
Bâse	: Atmaca (kuş).
Bâtıl	: Bos, beyhûde, yalan, çürük.
Batın	: Karın; nesil, soy.
Bâyi	: Satan, satıcı.
Becâ	: Yerinde, uygun.
Becâyış	: Değişme, karşılıklı yer Değiştirme.
Becîr	: Birçok.
Bed'an	: Başlangıçta; ilkin, ilkönce.
Bedel	: Karşılık, karşı; bir şeyin yerine verilen ve yerini tutan şey.
Bedestân	: değerli eşyâ ve mücevherlerin alınıp satıldığı çarşı.
Bedîhî	: Akla kendiliğinden gelen; açık olan; besbelli.
Bedihiyyât	: Delili ve ispatı gerekmeyen açık şeyler.
Beher	: Her, her bir, her biri.
Beka	: Devam, sebat, evvelki hal üzere kalmak, bâkilik.
Belde	: Şehir, kasaba, memleket.
Beled	: Şehir, memleket.
Benât	: Kızlar.
Bend	: Bağ, râbıta, bağlama; su biriktirmek için iki dağ arasında yapılan set, baraj; su mecrâsı için yapılan kemer.

Bende	: Kul, köle, bağlı.
Ber	: Üzere.
Ber'	: Hasta iyiliğe dönme; yaratma.
Berâet	: Bir dâvâ sonucunda temiz ve ilişiksiz çıkma, aklık, arılık aklanma.
Berât	: [Eskiden] rütbe, nişan ve imtiyaz verildiğini bildiren ferman.
Berây	: İçin, maksadıyla.
Berevât	: [Eskiden] rütbe, nişan ve imtiyaz verildiğini bildiren fermanlar.
Ber-hayat	: Sağ, diri.
Berîn	: Pek yüksek, en yüce.
Ber-nech-i ser'î	: Ser'î usul veçhile.
Ber-vech	: olduğu gibi, olarak.
Bese	: Atmaca (kuş).
Bey'	: Satma, satış, satılma, satın alma.
Bey'-i bât	: Kat'î satış.
Beyân	: Anlatma, açık söyleme, bildirme.
Beyn	: Ara, aralık; arada, araya, arasında.
Beyn-en-nâs	: Halk arasında.
Beyt	: Mesken, hâne, ev, oda, oba.
Beytûtet	: Geceleme, gece kalma.
Beytü'l-mâl	: Mâliye hazinesi.
Beyyin	: Açık, âşikâr.
Bezzâz	: Bezci, kumaş satan, manifaturacı; çarşı, bedesten.
Bi	: İle.
Bî-çâregân	: Bîçâreler, zavallılar.
Bidâyet	: Başlama, başlangıç.
Bihâ	: O, onu, ona, ondan, onunla.
Bi-hakkın	: Hakkıyla, tamamıyla.
Bî-hûde, bî-hûde	: Boşuna, boş yere, beyhûde.

Bî-kes	: Kimsesiz.
Bilâ	: -siz.
Bilânço	: Bir kuruluşun veya bir ticarethanenin belirli bir dönem sonundaki veya belirli bir gündeki taşınır ve taşımaz varlıkları ile bunları sağlamak için kullanılan öz ve yabancı kaynakları dengeli olarak gösteren çizelge.
Bin	: Oğul
Binâen	: -den dolayı, -den ötürü, için; dayanarak, yapılarak.
Bint	: Kız.
Birr	: İyilik, güzellik, hayır; anaya babaya itâat; bağışta bulunma.
Bi't-tav'	: İstek ile.
Bugûr	: (Bkz.buhûr).
Buhûr	: Damızlık erkek deve.
Bûm	: Yer, toprak, yurt; sürülmemiş tarla; tabîat, huy.
Butlân	: Bâtıllık, bosluk, çürüklük, beyhûdelik.
Bürhe	: Müddet, uzun zaman.
Bürûdet	: Soğukluk.

C

Câ	: Yer, mevki, mekân.
Câh, câhe	: İtibar, makam, orun, mevki.
Câhid	: Bilerek inkâr eden.
Câmûs	: Manda, su sığırı.
Cânib	: Taraf, cihet, yan.
Cârî	: Cereyan eden, gelen, geçen, yürüyen.
Cârih, câriha	: Cehreden,yaralayan.
Câriye	: Para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız; kız; harpte esir düşmüş veya odalık olarak alınmış kız.
Cây-ı tereddüt	: Şüphe noktası.

Cebren	: Zorla, cebr ile.
Cedd	: Dede, büyük baba, ananın veya babanın babası.
Cedîd, cedîde	: Yeni, kullanılmamış.
Cehâlet	: Cahillik, bilmezlik.
Celb	: Çekme, çekiş; kendine çekme; yazı ile çağırma.
Celîl, celîle	: Büyük, ulu.
Cem'	: Toplama, yığma; birden fazla insan, hayvan ve eşyâyı gösteren isim.
Cem'an	: Bir yere toplamak sûretiyle.
Cem'iyet	: Topluluk.
Cemâat	: İnsan topluluğu.
Cemâziye'l-âhir	: Arabî ayların altıncısı.
Cemâziye'l-evvel	: Arabî ayların besincisi.
Cemî'	: Cümle, hep, bütün.
Cenûb	: Güney.
Cereyân	: Akma, akım, geçme; gidiş, hareket; olma, oluş.
Cerh	: Yaralama, yaralanma.
Cerîde	: Gazete; zabıt-nâme, tutanak.
Ceste ceste	: Yavaş yavaş; kısım kısım, parça parça, azar azar.
Cevâhir	: Cevherler, elmaslar, kıymetli taslar; mayalar, özler.
Cevâz	: Câiz olma, izin, müsâade.
Cihât	: Taraflar, yönler; yerler, semtler; görüşler ve bakımlar; evkaf maaşları.
Cihâz	: Çeyiz.
Cihet	: Yan, yön, taraf; yüz, yer; sebep, vesile, bahane, ilgi; vazîfe; hizmet.
Cûmle	: Bütün, hep, birikiş.

Ç

Çârüm	: Dördüncü.
--------------	-------------

Çâryek	: Çeyrek, dörtte bir.
Çatârî	: Bir iplikle üç pamuktan mürekkep bir nevi yerli kumaş.
Çend	: Birkaç.
Çûhâ	: Yün kumaş, çuha; papaz ferâcesi.

D

Dâî	: Duâ eden, duâcı; davet eden, sebep olan.
Dâin	: Borç veren, alacaklı.
Dâmen	: Etek.
Dâr	: Ev, yer, yurt.
Darb	: Dövme, vurma.
Dârib	: Darbeden, çarpan, döven.
Def‘	: Öteye itme, savma, savulma; verme; ortadan kaldırma; giderme; bir dâvâyı müdâfaa için açılan başka bir dâvâ.
Def‘a	: Kere, kez, yol.
Defter-i Hâkânî	: Devletin mal, mülk ve arâzî işleri ile uğrasan dâiresi, tapu ve kadastro.
Dekâkîn	: Dükkânlar.
Delâlet	: Gösterme, yol gösterme, kılavuzluk, alâmet olma; iz, isaret.
Delîl	: Yol gösteren, kılavuz; şahit, belge, tanık.
Denî	: Alçak, rezil, soysuz.
Der-aliyye	: İstanbul.
Der-bâr	: Ev kapışı, kapı yeri.
Derc	: Sokma, arasına sıkıştırma; gazete yazma; toplama, biriktirme.
Der-dest	: Tutma, elde etme; elde olan, yapılmakta olan.
Derece	: Basamak; kerte, rütbe; miktar.
Der-kâr	: Mâlûm, âşikâr, bilinen, belli; isde, iş üzerinde bulunan.

Der-miyân	: Ortada, arada.
Der-saâdet	: İstanbul.
Derûn	: İç, içeri, dâhil.
Derzî	: Dikiş ile yiv yapan terzi.
Desîse	: Hîle, oyun, el altından yapılan is.
Dest	: El.
Devrân	: Dünyâ, felek, zaman, tâlih, kader, devir.
Deyn	: Borç.
Diyâr-ı âher	: Başka memleket.
Dîyet	: Kan bahası.
Dûçâr	: Tutulmuş, uğramış, yakalamış.
Duhûl	: İçeri girme, içine girme.
Dûn	: aşağı, aşağılık, altta, aşağıda.
Dürûg	: Yalan, gerçek olmayan söz.
Düstûr	: Kanun, kaide, kural; vezir, müsîr; büyük defter; esaslı kaide; devlet kanunlarını içine alan kitap.
Düyûn	: Borçlar.

E

Eb	: Baba, ata, peder.
Ebkem	: Söz söylemeye muktedir olmayan.
Ebniye	: Binâlar, yapılar.
Ecânib	: Yabancılar, başka memleketlere mensûb olanlar.
Ecel-i mev'ûd	: Tabîî olarak gelen ecel.
Ecl	: Sebep, illet.
Ecnebî, ecnebiyye	: Yabancı [kimse veyâ nesne], misafir, taşralı.
Ecr	: Bir is, hizmet Karşılığında verilen şey; ücret.
Edâ'	: Borç veya borç gibi olan herhangi bir şeyi ödeme; yerine getirme.
E'd-dâî	: Duâ eden, duâcı.

Edille	: İşaretler, kılavuzlar, rehberler; herhangi bir dâvâyı ispat etmeye yarayan şeyler.
Efham	: Daha (en, pek) fehâmetli, çok şeref sâhibi, en ulu.
Efhâm	: Zihinler, anlamalar, idrâkler.
Efkâr	: Düşünceler.
Efrâd	: Tek olanlar, birler.
Efrâz	: Kaldıran, yükselten.
Ehemm	: (Daha, en, pek) mühim, çok ehemmiyetli.
Ehl	: Sâhip, mâlik, mutasarrıf olan; mahâretli, usta, kabiliyetli, becerikli; bir yerde oturan.
Ehl-i vukûf	: İyi bilgisi olan, bilir kişi.
Ehven	: En zararsız; pek ucuz; daha hafif; kolay.
Ekber	: Daha (en,pek) büyük.
Ekl	: Bir şey yeme[k], yenilme.
El'ân	: Şimdi, şimdiki halde; henüz, hâlâ, daha, bu âna kadar, şu anda.
El-hâletü hâzihi	: Henüz, şimdi, hâlâ, bugün, bugünkü günde, şimdiki zamanda, şimdiye kadar.
Elyak	: Daha (en, pek) lâyık, liyâkatli, çok yakışır.
Elzem	: Daha (en, pek) lâzım, lüzumlu.
Emân	: Eminlik, korkusuzluk; yardım isteme, aman dileme; sikâyet; ricâ.
Emârât	: Alâmetler, nişanlar, eserler, deliller.
Emlâk	: Ev, tarla, bağ, bahçe vesâire gibi sâhip olunan mal ve mülk.
Emr	: İş buyurma, buyruk, buyrultu; is, şey, husûs, vâkıa, hâdise.
Emsâl	: Nümûneler, örnekler; es, benzer.
Emtia	: kumaşlar; satılacak şeyler mallar.
Emvâl	: Mülkler, para ile alınan şeyler.

Enâm	: Bütün mahlûklar; yaratılmış olan canlılar; halk, insan.
Endâht	: Atma, atış; atılma; silâh atma, boşaltma.
Enfa‘	: En nâfi‘, daha (pek, çok) faydalı.
Envâ‘	: Çesitler, türlüler.
Enver	: Daha (en, pek) nurlu, çok ve pek parlak, çok güzel.
Erbaa	: Dört.
Erbâb	: Sâhipler, mâlikler; ehil, muktedir, becerikli; lâyük.
Esâm	: Namlar, adlar.
Esâmî	: Namlar, adlar.
Esb	: At, beygir.
Esfel	: En sefil, pek aşağı, çok bayağı; aşağı [taraf].
Esmân	: Bedel(ler), kıymet(ler), değer(ler).
Esna’-yı râh	: Yolda giderken, yürürken.
Escâr	: Ağaçlar.
Esrâf	: Şeref ve îtibar sâhibi kimseler, ileri gelenler.
Esrâf	: Şeref ve îtibar sâhibi kimseler, ileri gelenler.
Evâmir	: Buyruklar, buyrultular.
Evân	: Vakit, zaman, çağ.
Evânî	: Kapkacaklar, kaplar.
Evkaf	: Câmi, medrese, imâret gibi hayrâtın idâresine ayrılan arâzî, binâ ve sâire; vakıflar umum müdürlüğü.
Evrâk	: Yapraklar, kâğıtlar; arşiv.
Eytâm	: Anası babası ölmüş, yalnız kalmış küçük çocuklar, öksüzler.
Ez	: “den, dan” manâsına gelir.
Ezmân	: Vakitler, anlar, çağlar.

E

Fâhis	: Mübalâgalı, taskın, asırı.
Fâiz	: Ödünç verilen paraya karşı alınan kâr; bolluk, çokluk,

	taskınlık.
Fâmilya	: Aile.
Fârig	: Vazgeçmiş, çekilmiş; bir mülkün tasarruf, sâhip olma, kullanma hakkını başkasına terk eden.
Farz	: Bir netice elde etmek için ihtimalli veyâ gerçek olarak kabûl edilen bir tahminde bulunma, sayma, tutma, bir husûsu bir dâvâyâ mevzû ve asıl kılma; zarûrî, lüzumlu, gerekli.
Fâsid, fâside	: Kötü, fenâ; yanlış, bozuk; münâfık, fesat çıkaran.
Fasl	: Ayrıntı; ayırma, ayrılma, kesme; kesinti; bölüm; halletme neticelendirme.
Faysal	: Kesîn hüküm, karar.
Fazîletlü :	Osmanlı İmparatorluğu'nda ilmiye sınıfına mensup olanlardan İstanbul ve Hameyn ünvanını alan kimselere verilen bir lâkap.
Fer'î,fer'îyye	: Asılla ilgili olmayıp, fer'e mensûp olan, ayrıntılı.
Ferâgat	: Vazgeçme, el çekme.
Ferâg	: Vazgeçme, bırakıp terk etme; bir mülkün tasarruf, sâhip olma hakkını başkasına terketme
Ferdâ	: Yarın, yarınki gün, günün ertesi, ertesi gün, öbür gün.
Fere	: At.
Fesâd	: Bozukluk
Fesh	: Bozma, bozulma, dağıtma, dağılma.
Fetvâ	: Müftü tarafından verilen ser'î hüküm veya karar
Fetvâ-penâh	: "Fetvâyâ sığınan": Şeyhülislam.
Fevk	: Üst, üst taraf, yukarı.
Fevkânî	: Üstte olan, yukarıda bulunan.
Fıkîhî	: Fıkîha âit, fıkîhla ilgili.
Fıkra	: Bend, madde, paragraf; kanun maddelerinin paragraflarından her biri; kısım, fasıl, bölüm; yazılmış kısa bir haber.

Fi'l-hakîka	: Hakikatte, hakikaten, gerçekten, doğrusu.
Fi'l-i senî	: (Kötü fiil), ırza geçme.
Fîh	: “Onda, içinde” mânâsını verir.
Firâr	: Kaçma, savusma, izinsiz veya nizamsız olarak ortadan kaybolma.
Firâs	: Dösek, yatak; yaygı, silte.
Firdevs-âsiyân	: Cennetlik, merhûm.
Fürûht	: Satma, satım, satış.
Fütüvvet	: Soy temizliği; mertlik, yigitlik, gençlik, delikanlılık, cömertlik, elâçıklılığı; eski esnaf teskîlâtı.

G

Gabn	: Alışverişte hile, aldatma, yalancılık.
Gabn-ı fâhis	: Alışverişte kazıklama.
Gadr	: Hâinlik, vefâsızlık; zulüm, merhametsizlik; haksızlık.
Gafir	: Örtten, etrafını çeviren; çok fazla.
Galebe	: Galip gelme, yenme, üstünlük; çokluk, kalabalık; zaptolunmayacak derece azgın.
Galî	: değerinden çok pahalı olan.
Galle	: Zahir, mahsul, ekin; îrât, gelir; el emegi.
Galle-i vakf	: Vakıftan gelen galle (gelir îrât).
Garaz	: Hedef, gaye, maksat, meyil .
Garrâ'	: Ak, parlak, güzel, gösterişli, nümâyîşli, şatafatlı
Gasb	: Zorla alma, zaptetme; kapma; zorla alınan şey.
Gaybûbet	: Kaybolma, yokluk, bulunmayıs, gözönünde olmayış.
Gayr	: Ayrı, başka, özge, artık, diğer, madâ, değil.
Gayr-ı marziyye	: Hoşa gitmemiş, beğenilmemiş.
Gayr-i müsmir	: Verimsiz, boş, faydasız.
Gıbb	: Son; -den, -dan sonra.
Gıyâb	: Hazır ve mevcut olmama, göz önünde bulunmama,

	uzaklaşma.
Gıyâben	: Hâzır ve mevcut olmaksızın bulunmadığı halde; mahkemede, duruşmada bulunmaksızın
Gil	: Balçık, su ile ıslanmış toprak, lülecı çamuru, kil.
Girift	: Tutma, yakalama.
Gûnâ	: Türlü, gidiş, tarz, yol; sıfat.
Gurre	: Arabî ayın birinci gecesi ve günü.
Güzerân	: Geçici, geçen.
Güzeste	: Geçmiş; işlemiş fâiz.

H

Habbe	: Buğday, arpa ve sâire gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, tâneler.
Habbe-i vâhide	: Tek tâne; -azlıktan kinâye olarak- hiçbir şey.
Hâce	: Hoca, efendî, ağa, çelebi, sâhip, muallim, profesör, öğretmen, müderris; molla, ev sâhibi.
Hafî	: Gizli, saklı.
Hafîd	: Evlât oğlu, torun.
Hakk	: Doğruluk, insaf.
Hakkâniyyet	: Hak ve adâlete uygunluk, hakka riâyât etme, doğruluk.
Hâl	: Şimdiki zaman, geçmiş ve gelecek olmayan zaman; oluş, bulunuş, sûret, keyfiyet, durum.
Hal'	: Soyma; boşanma; tahttan indirme.
Halâs	: Kurtulma, kurtuluş.
Halef-selef	: Sonra gelen ve önceki (kimse); baba ile Oğul.
Hâlet	: Hâl, sûret, keyfiyet, nitelik
Hâlî	: Tenha, boş, sâhipsiz yer; açık yer.
Halîl	: Zevç, koca.
Halîle	: Zevce, nikâhlı kadın.
Halvet	: Yalnız, تنها kalma, tenhaya çekilme, tenhalık; تنها

	yer.
Hâmil	: Yüklü; gebe; haiz; sahip, mâlik; taşıyan, götüren; uhdesinde bir poliçe bulunan.
Hân	: Han, kervansaray, otel; dükkân, meyhâne.
Hânedân	: Kökten asîl ve büyük âile, ocak.
Hân-kah	: Tekke.
Harâb	: Yıkık, virân.
Harc	: Vergi, sarf, gider, bir iş için kullanılan madde.
Harem	: Herkesin girmesine müsâade edilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer
Hâriciyye Nezâreti	: Dışişleri bakanlığı.
Hâriciyye	: Dış siyâset işleri, dısisleri; hâriçle ilgili.
Harîk	: Yangın, ateş.
Harîm	: Biri için kutsal olan şeyler; harem dâiresi, harem; evin içi gibi başkasına kapalı olan yer; bir evin civârı, avlu; ortak, şerik.
Harîr	: ipek.
Hark	: Su akacak yarık, ark.
Hasb	: Göre, nazaran, birâen, cihetiyle, geregince.
Hasbet-en-lillah	: Allah rızâsı için, Tanrı uğruna.
Hasbî	: Karşılıksız, parasız, bedâva.
Haseb	: Baba tarafından gelen şeref, asîllik, soy temizliği.
Hâsîlat	: Herhangi bir iste, husûle gelen şeyler, temettu, fayda, îrât, vâridat, gelir, kazanç.
Hasm	: Düşman, muhâlif, karşı taraf.
Hasm-ı câhid	: Bile bile inkâr eden düşman.
Hâss	: Mahsûs, özel.
Hatab	: Odun.
Hatîri	: Şan ve şeref sâhibi [kimse]; yüce, ulu.
Hatt	: Çizgi; satır; yol; yazı; pâdişah yazısı, ferman, buyruk; sıra, saf.

Hatve	: Adım.
Havâle	: Bir işi veyâ bir şeyi başka birine bırakma, üshtëne bırakma, ısmarlama.
Hâvî	: İhtivâ eden, içine alan, sâmil, kaplayan, toplayan.
Havl	: Yıl, sene, etraf, çevre; güç, kuvvet, tâkat.
Havlu	: Avlu.
Hâzırûn	: Huzûrda, meydanda, gözönünde olanlar, bizzat bulunanlar.
Hazret	: Saygı saymak üzere büyüklere verilen ünvan
Hedm	: Yıkma, harâbetme
Hengâm	: Zaman, çağ, sıra, vakit, mevsim.
Hevâ	: Heves, istek, arzu; sevgi; hoşlanma.
Hıfz	: Saklama, ezberleme.
Hınta	: Buğday.
Hırâset	: Bekleme, koruma.
Hıyânet-kârâne	: Hâince, hâine yakışacak sûrette.
Hızâne	: Medresede verilen süt analık dersi.
Hibe	: Bağışlama, bağış.
Hidmet	: İş, hizmet, vazîfe, iş görme, birinin işini görme.
Hikâye,hikâyet	: Anlatma; roman; masal; olmuş bir hâdise.
Hilâf	: Karşı, zıd, yalan.
Hilâl	: Yeni ay.
Hîn	: An, zaman, vakit, sıra.
Hisse	: Pay, nasip.
Hisse-i sâyia	: Hissedârların, ayrılmamış, bölünmemiş maldaki hisseleri.
Hitâm	: Son, nihâyet.
Hiyel	: Oyunlar, adatmalar, dubârâlar.
Hôd-be-hôd	: Kendi kendine, kendi başına, kendiliğinden.
Hulâsaten	: Hulûsa olarak, kısaca.
Huliyât	: Altın, gümüş, pırlanta gibi zînet eşyaları.

Hullate	: Elbise, sabahlık, pelerin.
Hurdevât	: Hırdavat, öteberi, kırık dökük şeyler.
Hurûc	: Çıkıs, çıkma; dışarı çıkma; ayaklanma.
Husûl	: Üreme, türeme, çıkma.
Husûmet	: Hasımlık, düşmanlık; çekememezlik, kıskançlık.
Husûs	: Bakım, is, şekil, yol, konu.
Huzûr	: Hâzır bulunma.
Hüccet	: Sened, vesîka, delil [eskiden şerî'at mahkemesinden verilen bir hak veya bir sâhiplik gösteren resmî vesîka].
Hücûm	: Saldırış, saldırma.
Hümâ	: İki kişiyi gösterir.
Hümâyûn	: Mübârek, kutlu; pâdişaha ait.
Hüsn	: Güzel, iyi

İ

İstılâh	: İlim sözü, tâbir, terim.
İtk	: Köle veya câriye azâdetme.
İtlâk	: Salıverme, koyuverme.

İ

İ'lâm	: Bildirme, bildirilme, anlatma; bir dâvânın, mahkemece nasıl bir hüküm ve karara bağlandığını gösteren resmî vesîka.
İ'mâr	: Şenlendirme, bayındır hale getirme.
İ'tâ	: Verme, verilme, ödeme.
İbâre	: Cümle; paragraf; bir metinden çıkarılmış birkaç satır.
İbka'	: Bâki, daim, devamlı, sürekli kılma; yerinde, evvelki hâlinde bırakma.
İbn	: Oğul.

İbrâ'	: Berî kılma, berâet etme, temize çıkarılma, aklanma.
İbrâm	: Can sıkacak derecede ısrâr etme, üstüne düşme; zorlama
İbrâz	: Meydana çıkarma, gösterme.
İbtidâ	: Başlama; başlangıç.
İcâb	: Lâzım gelme, gerek.
Îcâr	: Kirâya verme, verilme; kira parası.
İcâre, icâret	: Kirâ, îrat, gelir.
İcâzet	: İzin, ruhsat; diploma; eski bir yazı türü.
İcbâr	: Cebretme, zorlama, zorlanma.
İclan	: Açığa vurma, meydana çıkarma, belli etme.
İdâne	: Borç, ödünç verme.
İddet	: Kocasından ayrılan kadının, tekrar başkasıyla evlenebilmek zorunda bulunduğu, yani üç def'a hayz görüp temizleninceye kadar geçecek olan müddet.
İddiâ	: Haklı haksız bir hükümde ayak direme; mahkemede bir hakkın sâbit olduğu dâvâsında bulunma; inat.
İdhâl	: Dâhil etme, içeri sokma; memleket dışından mal getirme.
Îd-i Fitr	: Ramazan bayramı.
Îfâ	: Ödeme, yerine getirme.
İfâkat	: Hasta, iyi olma, iyiliğe dönme; sarhoşluktan veya baygınlıktan ayılma.
İfrâz	: Bir bütünden bir parça ayırma; ayrılma.
İftirâk	: Ayrılma, dağılma; perişan olma.
İgfâl	: Gaflete düşürüp, yanıltıp yanlış bir iş yaptıрма; aldatma; aldatılma.
İhâfe	: Korkutma, korkutulma.
İhbâr	: Haber verme, bildirme, anlatma.
İhdâs	: Meydana getirme, ortaya çıkarma.
İhrâ'	: Eksiltme, eksiltme.

İhrâc	: Dışarı atma; çıkarma; fazla malı yurt dışına gönderme.
İhrâk	: Yakma, yakılma.
İhsân	: İyilik etme, bağış, bağışlama; verilen bağışlanan şey; lütûf, iyilik.
İhsâr	: Kısalma, kısaltma; kusatma, sarma.
İhtar-nâme	: Protesto.
İhticâc	: Delîl, vesîka, şâhit, tanık gösterme.
İhtimâm	: Dikkatle, gayretle çalışma, özenle iş görme.
İhtiyâr	: Seçme, seçilme; katlanma.
İhyâ'	: Diriltme, diriltme, canlandırma; tâze can verircesine iyilik, lütfetme; yeniden kuvvetlendirme; uyandırma, canlandırma, tâzelik verme.
İhyâ-kerde	: İhyâ edilmiş, meydana getirilmiş, yaptırılmış.
İhzâr	: Hazırlama, hazır etme, edilme; huzûra getirme; birinin mahkemeye dâvet olunması.
İhzâriyye	: Birini mahkemeye çağırması için alınan harç ve yazılan yazı.
İk'âd	: Oturtma.
Îka'	: Yapma, yaptırma, oldurma; düşürme.
İkâme	: Oturma; kaldırma; ayakta durdurma; meydana koyma.
İkdâm	: Gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma; ilerleme.
İkrâr	: Saklamayıp söyleme; dil ile söyleme, bildirme; tasdîk, kabûl; birinin başka birinin, kendisinde olan hakkını alacağını haber vermesi.
İktidâr	: Güç yetme, yapabilme.
İktifâ'	: Yeter bulma, aza kanaat etme, yetinme.
İktisâm	: Bölüşme, paylaşma; hisseler ayırma.
İktizâ'	: Lâzım gelme, gerekme; lâzım getirme, gerektirme; ihtiyaç, gereklilik; ise yarama.
İlhâh	: Üzerine düşme, zorlama; isrâr etme, direnme.
İlka'	: Bırakma bırakılma, terk, atma; telkin etme, ilham etme,

	bir kusuru başkasına yükleme.
İlm u haber	: Dilekçe
İltifât	: Yüzünü çevirip bakma; dikkat; hatır sorma, gönül alma; sözü başka bir şahsa çevirme.
İltimâs	: Kayırma.
İltiyâm	: Yara kapanma, onulma.
İltizâm	: Kendi için lüzumlu sayma; birinin tarafını tutma; icapettirme,gerektirme.
İlzâm	: Cevap veremez hâle getirme, susturma.
İmâret	: Umran, bayındırlık; yoksullara yiyecek dağıtılmak üzere kurulmuş olan hayır evi.
İmtinâ'	: Çekinme, geri durma; imkânsızlık, olamayış.
İnd	: Yan, taraf, yön, kat, yanında, göre, düşüncesine göre, olunca, olduğu halde.
İnde'l-hâce	: Lâzım olduğu, gerektiği zaman.
İnfâk	: Nafaka verip geçindirme, besleme.
İnfâz	: Yerine getirme, yapma; öte tarafa geçirme.
İnhâ'	: Ulaştırma, yerleştirme; bir vazîfeye tayin veya bir maaşa terfî için yazılan yazı.
İnhisâr	: Bir şeyi, bir maddeyi, bir isi, başkası yapmamak üzere, yalnız bir kişiye, bir müesseseye verme.
İnkıta'	: Kesilme; arası kesilme; kesilme, tükenme, bitme.
İnkıyâd	: Boyun eğme; kendini teslim etme.
İnsâ'	: Yapma, yapılma, vücûda, meydana getirme.
İntifâî	: Yarar, fayda güden; yararçı, faydacı.
İntihâb	: Seçme, seçilme; seçim; en güzel.
İntihâb	: Yağma ile mal alma, kapışma, talanlama.
İntikâl	: Bir yerden başka bir yere göçme; geçme, birinden diğerine geçme, ölme, öbür dünyaya göçme, babadan kalma miras, bir bahisten başka bir bahse geçme.
İntizâr	: Bekleme, beklenilme, gözleme, gözlenilme.

Îrâd	: Getirme; söyleme.
Îrâde	: Dileme, isteme, meram etme; emir, ferman, buyruk.
Îrâde-i seniyye	: Padişah emri, buyruğu.
Îrâe	: Gösterme, tâîin etme.
İrs	: Ölmüş bir kimsenin evlât ve akrabâsından sağ kalanlara düşen para veya mal.
İrsâl	: Gönderme, gönderilme, yollama; salıverme, koyuverme.
İrtifâ'	: Yükselme; yükseklik, yükselti.
İrtihâl	: Göçme, göçetme; ölme.
Îrzâ	: Râzı, hosnûdetme, gönlünü etme, kandırma.
İsâbet	: Rast gelme, doğruca gidip erişme, yerini bulma.
İsâl	: Vusul buldurma, buldurulma; vardırma, vardırılma, ulaştırma, ulaştırılma.
İsbât	: Şâhit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma.
İşkât	: Düşürme, düşürülme.
İsnâd	: Bir şeyi, birisi için yaptı deme; iftirâ etme.
İsr	: İz, eser, alâmet, nisâne; meslek, gidiş, istek.
İsti'lâm	: Yazı ile bilgi isteme.
İsti'lâm-nâme	: İstilâmı kapsayan belge.
İsticvâb	: Sorup cevâp alma, cevâp alma maksadıyla söyletme.
İstid'â'	: Yalvararak isteme; istidâ, dilekçe.
İstîfâ'	: Tamâmıyla alma, alınma, ödetilme.
İstifsâr	: Sorma, sorulma.
İstiftâ'	: Fetvâ almak isteme; müftüye mürâcaat etme.
İstihdâm	: Kullanma, hizmete kabul etme.
İstihkak	: Hakkı olma, hak kazanma; hak kazanılan şey.
İstihşâl	: Hâsıl etme, meydana getirme, üretme; elde etme, ele geçirme, ele geçirilme
İstikrâz	: Ödünç para alma, alınma; fâizle para alma.
İstimâ'	: Dinleme, dinlenilme, isitme, isitilme; dinleyip kabûl

	etme, kulak verip dinleme.
İstinâd	: Dayanma; güvenme; senet, delil, hüccet sayma.
İstînâfen	: İstînâf sûretiyle.
İstinkâh	: Bir kadını nikâhla alma; nikâhlanmak isteme.
İstinsâh	: Nüshasını çıkarma, bir sûretini çıkarma, kopya etme.
İstintâk	: Nutka getirme, birini söyletmek isteme; sorguya çekme.
İstirbâh	: Fâize yatırma, fazla fâizle para verme, verilme.
İstirdâd	: Geri alma, alınma; verilmiş veya gönderilmiş bir şeyin geri gönderilmesini isteme, geri isteme.
İstirhâm	: Merhamet dileme, yalvarma, yalvarıs.
İstishâd	: Şâhit göstermeler, şâhit göstererek.
İstizân	: İzin isteme; izin için sorma; danışma.
İshâd	: Sahâdet ettirme, şâhit getirme, şâhit olarak gösterme.
İstibâh	: Şüphelenme, şüphe etme.
İstikâ	: Sikâyet etme, yanıp yakılma.
İstirâ'	: Satın alma, alınma.
İstirâk	: Ortak olma, ortaklık.
İt'âm	: Yemek yedirme, yemek verme, verilme.
İtaât	: Boyun eğme, dinleme; alınan emre göre davranma.
İtlâf	: Telef etme, mahvetme, öldürme.
İttifâk	: Birleşme, uyuşma; sözleşme.
İttihâb	: Bedelsiz olarak verilen bir malı kabûl etme.
İttihâd	: Bir olma, birleşme, aynı fikirde olma, birlik.
İvâz	: Bedel, karşılık, karşılık olarak verilen şey.
İzâfe	: Zammetme, katma; karıştırma
İzâle	: Giderme, giderilme; yok etme
İzhâr	: Gösterme, meydana çıkarma; yalandan gösteris
İzin-nâme	: (Eskiden) bir nikâhın kıyılması için kadı tarafından verilen izin kağıdı; bırakma kağıdı, çıkarma kağıdı, müsâade kağıdı.
İzzet	: değer, kıymet; yücelik, ululuk; kuvvet, kudret; hürmet,

saygı; ikram, îzâz.

J

Jurnâl : Biriyle ilgili olarak yetkililere verilen kötöleme, ihbar yazısı.

K

- Kabâyih** : Yakışıksız, çirkin şeyler.
- Kâbil** : Kabûl eden, kabul edici; olan, olabilir.
- Kabl** : Ön, önce, önceki, evvel, evvelki.
- Kabl-ez-zuhr** : Öğleden önce.
- Kabz** : El ile tutma; avuç içine alma, kavrama.
- Kadîm** : Eski; öncesini bilir kimse bulunmayan, öncesi bilinmeyen şey; başlangıcı olmayan, öteden beri mevcut bulunan, eski zaman.
- Kadîme** : [Kadîm'in müen] eski.
- Kâf** : [Eskiden] askerlikte çekilen kur'alardan "kur'a" sözüne isâret olarak, üzerinde (kaf) harfi bulunan kâğıt olup bunu çeken, asker olurdu.
- Kaffe** : Hep, bütün, cümle.
- Kâfî** : El veren, yetişen; yeter, yetecek.
- Kâfil** : Kefâlet eden, üstüne alan (bir işi); ödeyen, kefil.
- Kaht** : Kıtlık, kuraklık; kuraklıktan dolayı mahsûlün yetişememesi.
- Kâil** : Söyleyen, diyen; râzı olmuş, boyun egmiş; inanmış, akli yatmış.
- Kaim** : Ayakta duran, ayakta bulunan; birinin yerini tutan, birinin yerine geçen; bir iste sebât eden.
- Kâime** : Kağıt para.
- Kâin** : Mevcût olan, bulunan, var olan.

Kal	: Söz, lâf.
Kalfa	: Aşaması çırakla usta arasında bulunan zanaatçı.
Kalîl	: Az, çok olmayan [sey].
Kâmilên	: Noksansız; tam olarak, hep, bütün.
Kânûn-ı evvel	: (İlk kanûn) Aralık ayı.
Kâr	: İş güç, is; kazanç, temettu'.
Karye	: Köy.
Karz	: Ödünç verme, ödünç alma, ödünç verilen veyâ alınan şey; borç.
Kasaba	: Kasaba; köy.
Kasd	: Niyet, kurma, bile bile yapma; bir işe bilerek isteyerek girişme; dövme, öldürme, yaralama gibi işlere kalkışma.
Kasr	: Kısa kesme, kısaltma, kısma.
Kasr-ı yed	: El çekme, vazgeçme.
Kassâm	: Vârisler, mirasçılar arasında mirası taksim eden ve küçüklerin hakkını koruyan şerî'at memûru; kısım kısım ayıran, kısım kısım veren.
Kat'	: Kesme, kesilme; biçme; halletme, karar verme, sona erdirme, bitirme.
Kâtib	: Kîtabet eden, yazan, yazıcı; usta yazıcı.
Kavî	: Kuvvetli, güçlü, güvenilir, sağlam.
Kavl	: Lakırdı, söz.
Kavvâs	: Oklu asker; ok yapan, okçu; banka, konsoloshâne, sefârethâne gibi yerlerde kapıcılık, bekçilik eden kimse, kavas.
Kayd	: Yazma, yazılma.
Kayyum	: Câmî hademesi, kayyum; müteveli.
Kazâ'	: Olacağı ezelden Cenâb-ı Hak tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi; davaları görme işi, hüküm erme; kadının hükmü, kadılık vazîfesi, bir kadının idaresi altında bulunan yer.

Kâzib	: Kezbeden, yalan söyleyen, yalancı; yalan, uydurma.
Kaziyye	: İş, husûs, madde, mesele; dâvâ.
Kebîr	: Büyük, ulu.
Kefâlet	: Kefillik, birine kefil olma.
Keffâret	: Bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan veya tutulan şey.
Kelâm	: Söz, lâkırdı.
Kemâfi's-sâbık	: Eskisi gibi.
Kemâl	: Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik.
Kemâ-yenbagî	: İcâbettiği gibi, uygun şekilde.
Kerem	: Asâlet, asillik, soyluluk, cömertlik, elâçıklığı, lütuf, bağış, bahsis.
Kerîme	: Kız evlâd.
Kesân	: Kimseler, kişiler, insanlar.
Kesb	: Çalışıp kazanmak.
Kesî	: (Yahud keskî) bir atım barut miktarı.
Kesîr	: Çok çok olan, bol.
Kesr	: Kırma, kırılma, paralama.
Kesret	: Çokluk, bolluk, ziyâdelik.
Kesf	: Açma, meydana çıkarma; gizli bir şeyi bulma.
Kesîde	: Çekilmiş, çekilis; tartılmış; tertîbedilmiş, dizilmiş; yazılmış; eski yazıda bazı harflerin üzerine çekilen çizgi.
Ketb	: Yazma.
Ketebe	: Katipler.
Kethüdâ	: Bir daire ve konagın veyâhût bir nevi umûrun idâresine memûr olan mutemed adam, emîn, vekîl-i umûr.
Ketm	: Bir sözü, bir haberi, bir sırrı saklama, gizli tutma.
Kevn	: Olma, var olma, varlık, vücut.
Keyfe mâ yesâ'	: Nasıl isterse, istediği gibi.
Keyfiyyet	: Nitelik; bir şeyin iyi veyâ kötü olması ciheti; bir hâdisenin geçisi; madde, is, husûs.

Kezâ	: Böyle, böylece; bu da öyle.
Kezâlik	: Kezâ, bu, bu da öyle.
Kıbel	: Taraf, yan, yön.
Kıbti	: Kıbt soyundan, çingene.
Kıdem	: Kadîm olma, eskilik, bir iste eskilik.
Kırâat	: Okuma; devamlı ve düzgün okuma.
Kıt'a	: Parça, bölüm, cüz.
Kıyâm	: Bir işe kalkışma, başlama.
Kıymet	: değer; bedel, baha, tutar.
Kıyye	: Okka, dört yüz dirhem.
Kîl	: Söz.
Kirâm	: Soydan gelenler, soyu temizler; ulular, şerefli; cömertler, eli açık.
Kîsve	: Elbise; husûsî kıyâfet.
Kizb	: Yalan söyleme, yalan.
Koçân	: Marul, lahana gibi sebzelerde yaprakların çıktığı sert gövde; mısırın tanelerini taşıyan, üzeri yaprakla sarılı, püsküllü meyvesi; defter biçimindeki makbuz ve biletlerin zımbalı bölümü koparıldıktan sonra cilde bağlı kalan parçası.
Köhne	: Eski, eskimiş; zamanı modası geçmiş.
Kuddise sırrahu	: Sırrı mukaddes olsun!
Kur'a	: Yalnız tesâdüfe ve tâlihe bağlı bir ayırma yapmak üzere basvurulan her türlü vâsıta; ad çekme; Tanzîmat sonrası askerlik işlerinde kullanılan bir usûl olup, bir yılın doğumluları arasında, ad çekilerek, adına yazılı kâğıt çekilen asker olur.
Kurâ-yı mütecâvire	: Komsu köyler.
Kurbet	: Yakınlık; hısımlık, akrabalık.
Kusûr	: Eksiklik, ayıp; sakatlık; özür, yetersiz hareket; suç,

	kabahat,
	ihmal, tedbirsizlik.
Kûsluk	: Sabah ile öğle arasındaki vakt.
Kuyûd	: Kayıtlar, bağlar.
Kuyûdât	: Resmî muâmeleler ve haberleşmeler defteri.
Küfv	: Es, benzer, denk, arkadaş.
Küllî	: Umûmî, bütün; çok.
Künk	: Kiremitten su yolunda müsta'mel üstüvâne (direk; içi boş direk).
Kürsî	: Oturulacak yüksekçe yer; taht; hükümet merkezi, baskent.
Kürûm	: Üzüm, bağ kütükleri.
Küsûr	: Parçalar, artan parçalar, artıklar.

L

Lâbis	: Giyen, giymiş.
Lâ-büdd	: Lâzım, gerekli, gerek.
Lâhik	: Lühûk eden, yetişen, ulaşan; eklenen, sonradan tâîîn edilen, yenisi.
Lâ-ilâc	: Çâresiz, imkânsız.
Lâkin	: Ama, fakat, ancak, su kadar var ki.
Lâtîf	: Yumuşak, hoş, güzel; nâzik.
Lâ-yenbagî	: İcabettiği gibi, uygun şekilde.
Lâ-yetegayyer	: Değişmez, bozulmaz.
Lede	: Sırasında, yapıldığı zaman.
Lede'l-hâce	: Hacet, ihtiyaç görüldüğü zaman.
Lev	: Olsa bile.
Levâih, levâyih	: Lâyhalar.
Levâzımât	: Lâzım olan şeyler, gerekli şeyler, yaşamak, geçinmek, yolculuk için lüzumlu olan nesneler; askerin yiyecek,

yakacak ve savaş eşyâsı ve bu işlerle uğrasan dâire.

Leylen	: Geceleyin, gece vakti.
Leys	: Yokluk.
Li-eb	: Baba tarafından, baba yoluyla.
Li-ebeveyn	: Baba ve ana tarafından, ana baba yoluyla.
Li-ümm	: Anne tarafından, anne yoluyla.
Livâ'	: Mülkî idârede kazâ ile vilâyet arasında bir derece, sancak.

M

Ma', maa	: İle, beraber, birlikte.
Ma'delet	: Adâlet, âdillik; insafılık.
Ma'dûm	: Yok olan, mevcût olmayan.
Ma'kud	: Akdolanmış, bağlanmış, bağlı, düğümlü.
Ma'lûl	: İletli, hastalıklı, sakat.
Ma'lûmât	: Ma'lûm olan, bilinen şeyler.
Ma'mûl	: İmal edilmiş, yapılmış, işlenmiş.
Ma'mûlün bih	: Kendisiyle amel olunan, yürürlükte olan, hükmü geçer.
Ma'rife	: Mânâ ve methûmu belirtilmiş olan söz.
Ma'rifet	: Herkesin yapamadığı ustalık; her seyde görülmeyen husûsiyet, ustalıkla yapılmış olan şey; bilme, biliş.
Ma'rûf	: Herkesçe bilinen, tanınmış, belli; meshur, ünlü; şerî'atın emrettiği, uygun gördüğü.
Ma'zûl	: Azledilmiş, isinden çıkarılmış.
Ma'-i lezîz	: Tatlı su.
Mâ-adâ	: -den başka.
Maa-mâ-fih	: Bununla beraber, böyle iken böyle ise de.
Maan	: Berâber, birlikte.
Mâ-beyn	: İki şeyin arası, arasındaki şey, ara
Mâ-dâm	: Mâdem, çünkü, değil mi ki.

Magrûs, magrûse	: Garsolunmuş, toprağa dikilmiş.
Magaza	: Büyük dükkan, emtia ve eşyâ-yı ticâriyye vesâire vaz'ına mahsûs mahsen.
Mâh	: Ay; senenin on ikide bir kısmı, ay.
Mahall	: Yer.
Mahallât	: Mahalleler.
Mahbûs-hâne	: Hapishâne, cezâevi.
Mahdûd	: Tahdîd edilmiş, sınırlanmış; sınırlı; belirli.
Mahdûm	: Oğul, evlât; hizmet edene nispetle efendi veyâ hanım.
Mahfûz	: Hıfzolunmuş, saklanmış; korunmuş, gözetilmiş; gizlenmiş; ezberlenmiş.
Mâh-ı tâbân	: Parlayıcı, parlak ay.
Mahlûl	: Hallolmuş, çözülmüş, dağılmış; sahipsiz maaş veya memurluk; mirascısı bulunmayan ve hükümete kalan [miras].
Mahlût	: Halt olunmuş, katılmış, karıştırılmış karışık.
Mahmî	: Himaye gören, korunan [kimse].
Mahsûb	: Hesâbedilmiş, hesâba dâhil edilmiş, avans kapatma, büyük bir zâta mensup kimse.
Mahsûben	: Hesâba katılarak, alacağı tutularak, hesâba geçirilerek; avans olarak.
Mahsûl	: Husûl bulan, hâsıl olan, meydana gelen şey; ürün; verim.
Mahsûr	: Muhâsara edilmiş, kusatılmış, hasredilmiş, sınırlanmış, belli edilmiş.
Mahsûs, mahsûse	: Husûsîleşmiş; başkasında bulunmayan, yalnız bir kimseye âit olan.
Mahzâ	: Ancak, yalnız, tek, sâde; hâlis, katkısız, tam.
Mahzar	: Huzur yeri, büyük bir kimsenin önü; hazır olma, görünüş, gösteris; birkaç kişi tarafından imzâlanmış olan dilekçe; mahkeme sicili.

Mak'ad	: Oturulacak yer, minder.
Makal	: Söz, lâkırdı; söyleme, söyleyiş.
Makbûlü's-sehâde	: Şehâdeti kabûl edilmiş, edilen.
Makbûz	: Bir şeyin alındığına karşı verilen mühürlü, imzâlı kâğıt.
Makis	: Kıyâs edilebilir, benzetilebilir..
Maktûl, maktûle	: Katledilmiş, vurulmuş, öldürülmüş.
Makule	: Takım, çeşit, soy.
Mâl	: Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey; varlık, servet; para, nakit, gelir; tüccar eşyâsı
Mâlik	: Sâhip, bir şeye sâhip, bir şeyi olan.
Mâni'	: Men' eden geri bırakan, alıkoyan, engel olan; engel, özür.
Mansıb	: Devlet hizmeti, memûriyet, makam, rütbe, derece, orun.
Mansûb	: Nasbolunmuş, konmuş, dikilmiş; me'mûriyete konulmuş, me'mûriyette bulunan.
Mantûk, mantûka	:Söylenilmiş, denilmiş; söz, kelam, nutuk, mânâ, mefhum.
Maraz	: Hastalık; dert, belâ, dayanılması güç durum.
Mârr	: Mürûr eden, geçen.
Mârrü'l-beyân	: Beyânı (yukarıda) geçmiş olan.
Mârrü'z-zikr	: Zikri (yukarıda) geçmiş olan.
Marzî	: Rızâ gösterilmiş, beğenilmiş, hosnutluk.
Maskat, maskıt	: Düşecek yer, düşünülen yer.
Maskat-ı re's	: İnsanın doğduğu yer.
Matlûb	: Talebedilen, istenilen, aranılan şey.
Mazbata	: Kararnâme, tutanak.
Mazbût	: Zabtolunmuş, ele geçirilmiş; yazılmış, kaydedilmiş; hatırda tutulmuş; derli toplu muhâfazalı, korunmuş; belli, belirtilmiş; sağlam.
Mazmûn	: Ödenmesi lâzım gelen şey; mânâ kavram; nükteli,

	sanatlı, ince söz.
Mazrûb	: Zarbolunmuş, dövülmüş, vurulmuş, çarpılmış.
Me'hâz	: Bir şeyin alındığı, çıkarıldığı yer; kaynak.
Me'mûr	: Emir almış olan kimse; bir işle vazîfelendiren kimse; devlet hizmetinde maaş veya ücretle çalıştırılan kimse, görevli.
Me'zûn, me'zûne	: İzinli, izin almış; bir okuldan diploma almış, lisansiyeye.
Meâl	: Meydana gelen şey, netîce; mânâ, kavram, mefhum.
Meb'as	: Gönderilme, yollanma.
Mebâlig	: Paralar, akçeler.
Mebhûs	: Bahsolunmuş, sözü geçmiş.
Meblag	: Para, akçe.
Mebnî	: Binâ olunmuş, yapılmış, kurulmuş; bir şeye dayanan; ...den dolayı, ...den ötürü.
Meb'sût, mebsûta	: Bastolunmuş, yayılmış, açılmış.
Mecâlis	: Meclisler, toplantılar, toplantı yerleri.
Mecîdî, mecîdiyye	: Sultan Abdulmecit'le ilgili.
Meclis	: Oturulacak, toplanılacak yer; görüşülecek bir mes'ele için bir araya gelmiş insan topluluğu.
Meclis-i rûhânî	: Hristiyanların, mezheplerine ait işlerin tetkiki ile vazîfeli bulunan hey'etleri.
Mecmû', mecmûa	: Cem'olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey, top, tüm.
Mecnûn	: Cin tutmuş, çıldırmış, deli; divâne; delice seven, tutkun.
Mecnûne	: ["Mecnûn"un müen].
Mecrâ	: Suyun cereyan ettiği, aktığı yatak, su yolu, akıntı yeri.
Mecrûh	: Cerholunmuş, yaralanmış.
Mecrûha	: ["Mecrûh"un müen]
Medâr	: Bir şeyin döneceği, devredeceği, üzerinde hareket edeceği yer, etrâfında dönülen nokta.
Medfû'	: Def'olunmuş, dışarı çıkarılmış; verilmiş, vezneden

	çıkarılmış.
Medhal	: Dâhil olacak, girecek yer, kapı, antre; başlangıç; giriş.
Medhûl	: Dahl edilmiş, ayıplanacak bir kusur işlemiş; dile düşmüş; kendisine bir şey girmiş olan.
Medîd, medîde	: Çekilmiş, uzatılmış; uzun, çok uzun süren.
Medîne	: Şehir.
Mefrûs	: Fersolunmuş, döşenmiş.
Mefrûsât	: Kilim, seccâde, koltuk, kanape ve sâire gibi ev döşemeye yarayan eşyâ.
Mefsedet	: Fesatlık, münafıklık, bozgunculuk.
Mefsûh, mefsûha	: Fesholunmuş, hükümsüz bırakılmış, yürürlükten kaldırılmış, iptal edilmiş, çalışmaz bir hâle getirilmiş.
Mehâl	: Korku yeri; süre, vâde, mehil.
Mehl	: Vâde, vakit verme, bir işi muayyen bir zamâna kadar bırakma.
Mehr	: Mihir, evlenirken erkek tarafından kadına verilen nikâh bedeli.
Mekremet-lü	: İlmiyede sadreyn pâyesinin resmî ünvanı.
Mektûm, mektûme	: Ketmolunmuş, gizli, saklı; hükümetten gizli tutulan.
Memhûr	: Mühürlü, mühürlenmiş.
Memlû, memlû'	: Doldurulmuş, dolu.
Memnû', memnûa	: Menedilmiş, yasak edilmiş, yasak.
Menâb	: Birinin yerini tutma, vekîl olma; vekîllik yeri.
Menâbi'	: Menba'lar, kaynaklar.
Menâbir	: Minberler.
Menba'	: Kaynak; pınar.
Menfaat	: Fayda, kâr, çıkar, yarar.
Menkâbe	: Çogu tanınmış veyâ tarihine geçmiş kimselerin ahvâline âit fıkralar, hikâyeler.
Menkûha	: Nikâhlı kadın.
Menkûlât	: Ağızdan ağıza yayılarak duyulan, bilinen şeyler.

Menkuz	: Nakzedilmiş, bozulmuş, hükümsüz bırakılmış.
Mensûb	: Bir kimseye, bir şeye nisbeti olan, bir şeyle ilgisi bulunan.
Menzil	: Yollardaki konak yeri; ev; bir günlük yol, konak; mesâfe.
Mer'a	: Çayırılık, otlak.
Mer'î, mer'îyye	: Riâyet edilen, saygı gösterilen; gözetilen, yürürlükte olan.
Merâm	: İstek, maksad, niyet.
Merbût	: Raptolunmuş, bağlanmış, bağlı.
Merci'	: Rücû edilecek, dönülecek yer, mürâcaat olunacak, basvurulacak yer, kimse.
Merdûd	: Redd olunmuş, kovulmuş; geri döndürülmüş, geri çevrilmiş.
Merhamet	: Sevkat gösterme, acıma; birini esirgeme.
Merkûm	: Yazılmış, adı geçmiş.
Mersûm	: Resm olunmuş, yazılmış, çizilmiş; bahsi geçmiş, adı geçmiş.
Mertebe	: Derece, basamak; rütbe; pâyeye; miktar.
Mesâlih	: İşler.
Meskûn	: İçinde insan oturan yer; insan bulunan, şenelmüş yer.
Mesmû'	: İsitilmiş, duyulmuş, haber alınmış; dinlenen, isitilen.
Mest-i müdâm	: Devâmlı, her zaman sarhoş.
Mestûr, mestûre	: Setrolunmuş, örtülü, kapalı, gizli
Meshûd, meshûde	: Gözle görülmüş, görülen.
Meshûr	: Şöhretli, şöhret kazanmış, ün almış, ün salmış.
Mesîhat	: Şeyhlik, seyhülislâmlık pâyesi, makamı.
Mesîhat-penâh	: Şeyhülislâm.
Mesrû', mesrûa	: Ser'an câiz olan, şerî'atın izin verdiği, şerî'ata, kanuna uygun.
Mesrûh, mesrûha	: Serholunmuş, açıklanmış; uzun uzadıya anlatılan.

Mesrût, mesrûta	: Şart kosulmuş, şartlı, şarta.
Mesrûti, mesrûtiyyet	: Bir hükümdârın başkanlığı altında bulunan parlâmento idâresi.
Metâ‘	: Satılacak mal, eşyâ; sermaye, elde bulunan varlık.
Metrûke	: Kocası tarafından ortada bırakılmış (kadın); boşanmış (erkekten).
Meûnet	: Ölmeyecek kadar yiyecek, içecek.
Mevâdd	: İşler, hususlar; kanunlar, nizamlar, hususlar; kanun, lûgat gibi metinlerde herbiri, başlı başına bir hüküm veya bir mevzû (konu) bildiren kısımlar; maddeler.
Mevâsî	: Davar (koyun, keçi) ve mal (öküz, inek) gibi hayvanlar.
Mevhûb	: Hibe olunmuş, ihsân edilmiş, verilmiş.
Mevkuf, mevkufe	: Vakf edilmiş; durdurulmuş, alıkonulmuş; tutulmuş, hapsedilmiş, tutuklu; ait, bağlı.
Mevrûd	: Gelmiş, gelen.
Mevrûs, mevrûse	: Miras kalmış, ana babadan geçmiş.
Mevsûf	: Vasfolunmuş, vasıflanmış.
Mevsûk	: Vesîkaya dayanan, sağlam, inanılır.
Mevsûka	: [“Mevsûk”un müen] vesîkaya dayanan, sağlam, inanılır.
Mevt	: Ölüm.
Mezârî‘	: Ziraat olunacak yerler, tarlalar.
Mezbûr, mezbûre	: Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.
Mezkûr, mezkûre	: Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış.
Midâd	: Yazı mürekkebi, yazı yazmaya mahsus siyah veya renkli sulu madde..
Minh, minhü	: Ondan
Minvâl	: Tarz, yol, sûret, şekil.
Mîrâs	: Ölenin hısımlarına veyâ kanunen verilmesi gereken kimseye bıraktığı mal, mülk, para.
Mîrî	: Beğlik, devlet hazînesine âit; devlet hazînesi.

Misillû	: Benzer gibi.
Misl	: Benzer, kat; miktar.
Miyân	: Orta; meyan, ara, aralık.
Miyâne	: Orta; ara; meyâne, kıvam.
Mu'tâd, mu'tâde	: İtiyad edilmiş, âdet olunmuş, alısılmış.
Mu'teber, mu'tebere	: İtibarlı, hatırı sayılır, saygın; inanılır, güvenilir; yürürlükte olan, geçer.
Mu'teberât	: İtibarlı, geçer şeyler.
Mu'terif	: İtiraf eden, kendi kusur ve kabahatini gizlemeyerek söyleyen, anlatan.
Muaccel	: Ta'cîl edilmiş, acele olunmuş; peşin, önden verilen.
Muaccelât	: Pesin ödemeler.
Muahheren	: Muahhar olarak, sonradan.
Muallim	: Tâlim eden, öğretmen, öğretmen, hoca.
Muâmele	: Davranma, davranış; yol, iz; dâirede yapılan kayıt ve sâire, alısveris, sarraflık, para işleri.
Muammer	: Ömür süren, yasayan, yaşamış.
Muanven	: Ünvanlı; debdebeli, tantanalı.
Muarefe	: ["Muarref" in müen].
Muarref	: Târîfedilmiş, etrâfıyla bildirilmiş; bildik, belli, bilinen.
Muarrif	: Târîfeden, etrâfıyla anlatan, bildiren.
Muâvenet	: Yardım, yardım etme; yardımcılık.
Muâvin, muâvine	: Muâvenet, yardım eden, yardımcı; bir me'murun işlerine veyâ kendi bulunmadığı zaman yerine geçerek yardım eden kimse.
Muâyene	: Gözden geçirme, yoklama.
Muayyen	: Tâyin edilmiş, belli, belirli; kararlaştırılan.
Muayyin	: Tâyin eden, belirten.
Mûcib	: İcâb eden, lâzım gelen, gereken, gerektiren; sebepe, vesile.
Mugayir	: Aykırı, uymaz, baska türlü.

Muhâcirîn	: Göçmenler, göç edenler, bir ülkeden kalkıp başka bir ülkede yerleşenler.
Muhaddes	: Tahdîs olunmuş, haber verilmiş; şükranla bildirilmiş.
Muhâkeme	: Dâvâ için iki tarafın mahkemeye basvurması; iki taraf dinleyip hüküm verme; bir hüküm çıkarmak için bir işi zihinde inceleme; yargılama.
Muhakkak, muhakkaka:	Tahkîk olunmuş, hakîkati, gerçekliği, doğruluğu belli olmuş; doğru; her halde, ne olursa olsun.
Muhakkık-âne	: Hakîkati, gerçeği araştırana yakışacak yolda.
Muhâlaa	: Kadının kocasına biraz mal vermek suretiyle birbirlerinden resmen ayrılmaları.
Muhallefât	: Ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler.
Muhârebe	: Harbetme, savaşma; harb, savaş, savaşta yapılan çarpışmalardan her biri.
Muharrem	: Kamer takvîminin birinci ayı, aşûre ayı.
Muharrer	: Tahrir olunmuş, yazılmış, yazılı.
Muharrib	: Harabeden, yıkan, yok eden.
Muharrir	: Tahrîr eden, yazı yazan, kâtip, yazar, bir mevzu(konu)yu yazı ile anlatan.
Muhâsebe	: Hesap isi; hesaplaşma, hesap görme.
Muhâsım	: Hasım, düşman olarak Karşılaşanlardan her biri.
Muhâverât	: Konuşmalar [Karşılıklı].
Muhâzî	: Birbirinin karşısında ve bir hizâda bulunan.
Muhbir	: Haber veren, haberci.
Muhtâr	: İhtiyâr eden, seçilmiş, seçkin; hareketinde serbest olan, istediği gibi davranan, diledigini yapan; köy veya mahalle işlerine bakmak üzere halkın seçtiği kimse.
Muhtelif, muhtelif:	İhtilâf eden, birbirine uymayan, zıt; türlü, çeşitli; çeşit çeşit.
Muhterif, muhterife:	Sanatkâr, iş sahibi.
Muhterik	: İhtirâk eden, tutuşup yanan, yanmış, yanık.

Muhzır	: [Eskiden] şerî'at mahkemelerinde mübâsir hizmetini gören kimse.
Mukâbele	: Karşılık verme, karşılama; karşı gelme; birbiriyle karşılaştırma; Karşılıklı yapılan okuma.
Mukâbil	: Karşı karşıya gelen bir şeyin karşısında bulunan; bir şeye karşı, bir şeye karşılık; karşılık; karşılığında.
Mukaddem	: Önde olan, önden giden, önce gelen, önceki.
Mukaddemâ	: Önce, eskiden.
Mukaddes,mukaddese	: Takdîs edilmiş, mübârek, kutsal; temiz.
Mukannene	: Belli, belirli, saşmaz.
Mukarin	: Bitişik, ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş.
Mukataa	: Arâzînin kesime verilmesi, muayyen bir kira karşılığında birine bırakılması; bağ, bahçe, arsa hâline getirilen ekim toprağı için verilen vergi.
Mukâvelât	: Mukaveleler, sözleşmeler; yazılı sözleşmeler.
Mukavele	: sözleşme; yazılı sözleşme.
Mukayaza	: Trampa etme, değişme.
Mukayyed	: Kayıtlı, bağlı, bağlanmış; bir işe ehemmiyet (önem) veren; kaydolunmuş, deftere geçmiş.
Mukırr	: İkrâr eden, doğruyu söyleyen “vardır, evet öyledir” diyen, kusûrunu, kabahatini gizlemeyen; birinin kendisinde hakkı olduğunu haber veren.
Mukîm	: İkamet eden, oturan.
Muktedir	: İktidarlı, gücü yeten, becerebilen.
Muktezâ	: İktizâ etmiş, lâzım gelmiş; kanun îcâbına göre yazılan yazı, derkenar.
Mûmâ-ileyh	: Îmâ edilen, adı geçen, yukarıda anılan [adam].
Murâbaha	: Malı kâr ile satma; tefecilik, kanûnen verdiği izin sınırından aşkın fâiz alma.

Murâd	: Arzu, istek, dilek; maksat, meram.
Murâfaa	: Mahkemeye verme, mahkemeye getirme, yüzleşerek mahkeme olma.
Murakkam	: Yazılmış, yazılı; terkîn edilmiş, rakam, sayı konulmuş, numaralanmış, numaralı.
Mûris	: Îrâsededen, getiren, veren, kazandıran; miras bırakan.
Musaddak	: Tasdîk olmuş, gerçekliği, geçerliği resmî olarak yazı ile bildirilmiş.
Musahhihîn	: Tashih edenler, yanlış düzeltenler, düzelticiler.
Musarraḥ	: Tasrîḥ olunmuş, açık söylenmiş, belirtilmiş, apaçık.
Muslihîn	: Islâh edenler, iyilestirenler, düzelticiler, arabulucular.
Mutâbakat	: Mutâbıklık, muvâfıklık, uygunluk, uyuşma, anlaşma.
Mutâbık	: Uyan, uygun.
Mutâlebe	: Talepte bulunma, hakkını isteme; dâvâ.
Mutasarrıf	: Tasarruf eden, kendinde kullanma hakkı ve salâhiyeti bulunan; bir sancağın en büyük idâre âmiri.
Mutasavvir	: Tasavvur eden, tasarlayan, zihninde kurup karar veren.
Mutlaka	: Kayıtsız şartsız; yalnız, tek, salt.
Muvâcehe	: Yüzleşme, yüz yüze gelme; karşı, ön
Muvâfık	: Uygun, yerinde
Muvakkat, muvakkate:	Tevkîf edilmiş olan, muayyen bir vakite mahsus, süreksiz, geçici; igreti.
Muvakkıf	: Tevkîf eden, durduran, alıkoyan.
Muvazzaf, muvazzafa:	Tavzîf edilmiş, kendisine vazîfe verilmiş; maaşla ta'yin edilmiş, ilk yapılan askerlik hizmeti.
Muzâfa	: İzâfe olunmuş, katılmış, bağlanmış, bağlı.
Muzaffer	: Zafer, üstünlük kazanmış, üstün.
Mübadele	: Trampa, değiş tokus, bir şeyin başka bir şeyle değiştirilmesi.
Mübâreke	: Mübarek, kutlu, karşılıklı birbirini tebrik.
Mübâseret	: Bir işe başlama, girişme.

Mübâyaa	: Satın alma.
Mübâyın	: Başka türlü, ayrı; zıt.
Müberrât	: Yol, çeşme gibi hayrat ve hasenat nevinden olan şeyler.
Mübeyyen	: Tebeyyün etmiş, meydana çıkarılmış, açıkca söylenmiş, açıklanmış, açıl原因, bildiren.
Mübeyyin	: Bildiren, açıklayan, meydana koyan.
Mübtelâ	: Düskün; tutkun, tutulmuş.
Mübtıl	: İptâl eden, hükümsüz bırakan, bozan.
Müceddeden	: Yeni olarak, yeni bastan.
Müdâfaa	: Def'etme, bir saldırıya karşı durma; koruma, korunma.
Müdâhil	: Dâhil olan, karışan.
Müdd	: Mut, kara mut, batman nevinden bir ölçek.
Müddeâ	: İddiâ olunmuş, iddiâ olunan şey; dâvâ olunan şey; asılsız iddiâ edilen şey.
Müddeî	: İddiâ eden, dâvâcı; bir hükümde ayak direyen; inatçı.
Müderriş	: Ders veren, ders okutan; medrese dersi okutan; profesör.
Müeccel	: Te'cil edilmiş, ileriye bırakılmış, pesîn olmayan, ileride yapılmak üzere vakti belirtilen, ertelenmiş.
Müeccele	: [Müeccel'in müen] te'cil edilmiş ileriye bırakılmış, peşin olmayan, ileride yapılmak üzere vakti belirtilen, ertelenmiş.
Müeyyed	: Teyîdedilmiş, kuvvetlendirilmiş, sağlam; doğrulanmış; yardım gören.
Müfâd	: Mânâ kavram.
Müfârekat	: Ayrılma, uzaklaşma; bir yerden ayrılma; boşanma (kocasından).
Müfârik	: Müfârakat eden, ayrılan, ayrılmış.
Müfredât	: Toptan bilinen şeylerin ayrıntıları, dökümleri.
Müfrez ,müfreze	: İfrâz olunmuş, ayrılmış.

Müfsid	: İfsâdeden, bozan.
Müheyyâ	: Hazır, hazırlanmış.
Mühr	: Mühür, imza.
Mühtedî	: İhtidâ eden, hidâyete erişen, islâm dinini kabûl eden [müen: "mühtediye" dir].
Mükâleme	: Konuşma; antlaşma [devlet arasında].
Mükellef	: Bir şeyi yapmaya, bir şeyi ödemeye mecbûr olan; külfetle süslenmiş, mükemmel şekilde hazırlanmış olan; vergi vermekle yükümlü olan kimse.
Mükerrer	: Tekrar, tekrarlanmış, tekrar olunmuş.
Mükeyyifât	: Keyif veren, sarhoşluk getiren ve tiryâkilik kabîlinden olan şeyler.
Mükezzib	: Yalanlayan, yalancı çıkaran [birini, bir haberi].
Mükteseb, müktesebe	: İktisâbolunmuş, kazanılmış, edinilmiş, elde edilmiş.
Mülâbese	: Birbirine benzeyen iki şeyin birbirinden ayırt edilemeyerek karıştırılması; münâsebet, yakınlık.
Mülâhaza	: Dikkatle bakma; iyice düşünme; düşünce.
Mülâzım	: Bir yere veya bir kimseye sarılıp ayrılmayan, tutunup kalan; stajyer, bir yere maaşsız olarak gidip gelen.
Mülhakât	: Bir merkeze bağlı olan yerler.
Mülk	: Ev, dükkân, arâzî gibi taşınmaz ve gelir getiren mal.
Mülûk-âne	: Hükümdar gibi, hükümdara yakışacak yolda.
Mümânaat	: Menetme, engel olma, önleme.
Mümâsil	: Benzeyen, andıran.
Mümessek	: İmsâk edilmiş, kendini tutmuş.
Mümtâz	: İmtiyazlı, ayrı tutulmuş, üstün tutulmuş, seçkin.
Mümteni'	: İmtinâ eden, çekinen; olamaz.
Mümzâ	: İmzâlı, imzâ edilmiş.
Mümzî	: İmzâ eden, imzâ sâhibi.
Münâdî	: Nidâ eden; tellâl; müezzin
Münâfî	: Zıt, uymaz, aykırı.

Münâkız	: Nakzeden, birbirini tutmayan.
Münâsafeten	: Yarı yarıya bölüsmek sûretiyle, yarı yarıya olarak.
Münâzaun-fih	: Hakkında münâzaa olunan, ihtilâflı, dâvâlı, kavgalı
Münâzi'	: Nizâ', ağız kavgası eden, çekişen, kavgacı.
Münderic, münderice:	İndirâceden, içinde bulunan, yer almış [içinde].
Münfesih	: İntisâh eden, bollaşan, genişleyen.
Münharif	: İnhirâf eden, sapan, doğru gitmeyen; çarpık, sapa; sağlam olmayan.
Münhasır	: İnhisâr eden, sınırlanmış, her yanı çevrili, yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.
Münhedim	: İnhidâmeden, yıkılan, yıkılmış, harâb olmus.
Münîf, münîfe	: Yüksek, ulu, büyük.
Müntahib	: İntihâbeden seçen, seçmen.
Müntakil	: İntikâl eden, geçen, miras kalmış.
Münteha	: Nihâyet bulmuş; bir şeyin varabildiği en uzak yer, son derece, son kerte.
Müntehî	: Nihâyet bulan, sona eren, biten; son, en son; bir şeyi tamamlayan.
Mürâcaât	: Geri dönmeler; basvurmalar, danışmalar; yardım istemeler.
Mürâfaa	: Mahkemeye verme; mahkemeye getirme, duruşma, yüzleşerek mahkeme olma
Mürâsele	: Haberleşme, mektuplaşma; resmî kadı mektubu.
Mürtezika	: Ulûfe (maas) sâhipleri.
Mürûr	: Geçme, bir yandan girip öte yandan çıkma; geçip gitme; sona erme.
Müsâferet	: Seyahat, yolculuk; misâfirlik, konukluk.
Müsâid	: Yardım eden; elverişli, uygun.
Müsakkafât	: Müsakkat olan, üzeri dam ile örtülü olan yerler [ev, han, dükkan...gibi].
Müsâlaha	: Barısma; uzlaşma; barıs, güvenlik.

Müsbit, müsbite	: İsbât edici, eden.
Müsebbet	: Tespît olunmuş, sâbit kılınmış
Müseccel, müseccle	: Tescîl edilmiş, sicile, deftere geçirilmiş; mahkeme defterine geçirilmiş.
Müsellem	: Teslîm edilmiş, verilmiş; su götürmez, doğrulugu, gerçekliği herkesçe kabûl edilmiş olan.
Müsinn	: Yaslı, geçgin, kocamış, ihtiyar.
Müskirât	: Sarhos eden, sarhoşluk veren şeyler.
Müsmir, müsmire	: Semereli, yemiş veren, yemiş verici, yemimli.
Müsned	: İsnâdedilmiş, nisbet edilmiş.
Müsta'mel	: Kullanılmış; eski, köhne.
Müstagnî	: Doygun, gönlü tok; çekingen, nazlı (davranan); lüzumlu, gerekli bulmayan.
Müstahikk	: Hak etmiş, hak kazanmış, lâyük.
Müstakill	: Başlı başına, kendi başına; kendi kendine, ayrıca, bağımsız.
Müstantik	: İstintak eden, söyletmek isteyen.
Müste'cir	: İstîcar eden, kirâ ile tutan [bir şeyi]; kirâcı.
Müstebân	: Meydanda, açık [olan]; açık olarak anlaşılan.
Müsted'î	: İstidâ eden, dilekçe veren [kimse].
Müstedlel	: İstidlâl olunmuş, bir delil ile ispât edilmiş [aslı müstedell].
Müstehakk	: Hak kazanma, haklı, istihkakı olan, lâyük, sâyân.
Mütesnâ	: İstisnâ edilen, kural dışı bırakılan, bırakılmış.
Müs'ir	: İs'âr eden, haber veren, bildiren [yazı ile].
Müsâhede	: Bir şeyi gözle görme.
Müsahas	: Teshîs edilmiş, tanınmış, nev'i ve cinsi anlaşılmış; şahıslanmış, şahıs sûretine girmiş.
Müsâr	: İsâret olunan, isâretle gösterilen.
Müsârün-ileyh	: "Kendisine isâret olunan" adı geçen, adı anılan [erkek].
Müsârün-ileyhâ	: "Kendisine isâret olunan" adı geçen, adı anılan

[kadın, kız].

Müserref : Şereflendirilmiş, kendisine şeref verilmiş, şerefli.

Müsrif-i harâb : Yıkılmaya yüz tutmuş.

Müstemil : İstimâl eden, kavrayan, saran, içine alan.

Müsterâ : İstirâ olunmuş, satın alınmış.

Müsterek, müstereke:İstirâk eden, ortak(olan), ortaklasa; birlik; elbirliğiyle yapılan.

Mütâlaa : Okuma; tetkik; düşünce.

Mütâlaât : Okumalar, tetkikler, düşünceler.

Müteaddid, müteaddide:Taaddüdeden, çoğalan, çok, bir çok, bir kaç, türlü türlü.

Müteahhid : Taahhüt eden, bir işi sözle, imzâ ile üzerine alanlar.

Müteahhir : Teahhür eden, sonraya kalan, geciken.

Müteallik : Asılı, bağlı, teallük eden, ilgili, ilişiği olan.

Mütearrız : Tarruz eden, saldıran, satasan; başkasının hakkına, hudûduna geçen.

Mütebâkî : Bâkî kalan, geri kalan, artan.

Mütebeyyin : Tebeyyün eden, meydana çıkan, anlaşılan.

Mütecâsir : Tecâsür eden, cür'et gösteren, ...e kalkışan, yeltenen; küstah.

Mütecâviz : Tecâvüz eden, geçen, asan; satasan, saldıran; sarkıntılık eden; fazla, çok.

Mütedâvil, mütedâvile:Tedâvülde bulunan, elden ele gezen, geçen, kullanılan.

Müteehhil : Teehhül etmiş, evlenmiş, evli.

Müteessir : Teessüre kapılan, hüznü, kederli, üzüntülü; birisinin acısıyla acılanan.

Müteessir : Teessüre kapılan, hüznü, kederli, üzüntülü.

Müteferriât : Ayrıntılar.

Mütehakkık : Tahakkuk eden, doğruluğu meydana çıkan.

Mütehayyir : Hayrette kalan, sasmış, sasırmış.

Mütehayyizân	: Tehayyüz eden, yer tutan, îtibarlı, mühim, ileri gelen [kimse].
Mütekaddim,mütekaddime	: Tekaddüm eden, öne geçen, ileri geçen, önde bulunan, baştaki; geçmiş, eskimiş, eski.
Mütekavvil	: Tekavvül eden, kendiliğinden -mecbur olmadan- yalan söyleyen.
Mütemekkin	: Temekkün eden, mekânlanan, yerleşen, yerleşmiş, oturan.
Müterâkim, müterâkime	: Terâküm eden, biriken, birikmiş, toplanmış, yığılmış.
Mütesâviyen	: Birbirine es değerde.
Müteselsilen	: Sıra ile, birbiri pesi sıra.
Mütevakkıf	: Tevakkuf eden, duran, bekleyen, eglenen; bir şeye bağlı olan, ancak onunla olabilen.
Mütevattın	: Tavattun etmiş, bir yeri vatan edinmiş, yurt tutmuş, yurtlanmış.
Müteveffâ	: Vefat etmiş olan, ölen, ölmüş, ölü.
Mütevellî	: Birinin yerine geçen; bir vakfın idâresi kendisine verilmiş olan kimse.
Mütevellid	: Tevellüdeden, doğan, dünyaya gelen; meydana gelmiş, doğmuş.
Müttakî	: İttika eden, sakınan, çekinen; Allah'tan korkan.
Müttefik, müttefika	: Bağlanmış, birleşmiş, anlaşılmış; fikirce berâber olan.
Müvekkil	: Vekîl ta'yîn eden.
Müvekkile	: (Müvekkil müen) vekîl ta'yîn eden.
Müverrah	: Tarihli, tarihi atılmış.
Müyesser	: Kolayı bulunup yapılan, kolay gelen, kolaylıkla olan.
Müzâyede	: Artırma.
Müzeyyen	: Zînetlendirilmiş, süslenmiş, süslü.

N

Na'leyn	: Bir çift ayakkabı; bir çift nalın; bir çift nal.
Nâ-becâ	: Yersiz, yolsuz, yerinde değil, münâsebetsiz, uygunsuz
Nafaka	: Yiyecek parası, geçimlik; birinin kanûnen geçindirmek mecbûriyetinde bulunduğu kimselere mahkeme karârıyla bağlanan aylık.
Nâhiye	: Küçük yer, bölge.
Nâib	: Vekîl, birinin yerine geçen; kadı vekîli; kadı, şerî'at hükümlerine göre hüküm veren hakim; nöbet bekleyen, nöbetle gelen.
Nâil	: Murâdına eren, ermiş, ele geçiren.
Nakd	: Akçe, mâden para; para olarak bulunan servet; peşin para.
Nakl	: Bir şeyi başka bir yere götürme; taşıma, aktarma, geçirme.
Nâm	: İsim, ad, ün, lâkab
Nâ-mizâc	: Mizaçsız, keyifsiz, rahatsız, hasta.
Nâs	: İnsanlar, halk, herkes.
Nasb	: Dikme, saplama, bir me'murluga tâyin.
Nâsî	: Neset eden, edici, ileri gelen; ötürü, dolayı, sebebiyle.
Nazar	: Bakma, göz atma.
Nâzir	: Nazar eden, nezâret eden, bakan, gözeten; vekîl, bakan.
Nebe'	: Haber.
Nef'	: Menfaat, fayda, kar, çıkar.
Nefer	: Bir adam, tek kişi; rütbesi olmayan asker, er; insan sayısı bildiren sözler için kullanılır.
Nefs	: Ruh, can, hayat, insanın yeme içme gibi biyolojik ihtiyaçları, kendi, şahıs.
Nefsâniyye	: Canlılığın uyandırdığı arzularla ilgili; kin ve garezle ilgili.

Nemâ	: Artma, çoğalma; büyüme, uzanma; fâiz.
Neseb	: Nesil, soy.
Nesh	: Fesih, lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma.
Nes'et	: Meydana gelme, ileri gelme; çıkma, yetişme.
Nesr	: Yayma, dağıtma, saçma, açma; herkese duyurma.
Netîce	: Sonuç, son.
Nev	: Yeni, son zamanlarda çıkmış; tâze, körpe.
Nevâhî	: Nâhiyeler, bucaklar.
Nezâfet	: Temizlik, paklık.
Nezâret	: Bakma, bakış; etrâfı görme, seyir; gözetme, gözden geçirme, denetim, kontrol; idâre; reislik; nâzırlık, vekillik.
Nezd	: Yan, kat; göre, nazarında, fikrinde.
Nezr	: Adak, adama.
Nısf	: Yarım, yarı.
Nisâb	: Asıl, esas; bir malın zekâtını vermek üzere varılması gereken miktar; sermâye, mal; derece; istenilen had.
Nisvân	: Kadınlar.
Nisîn	: "Oturan, oturmuş" mânâsıyla kelimeleri sıfatlandırır.
Nitâc	: Yavru doğurma, yavrulama.
Niyâbet	: Nâiblik, vekâlet, vekillik; kadı vekilliği, kadılık.
Nizâm	: Düzen, usul, tertip, yol; kaide; zamanın îcâblarına göre konulan esaslar.
Nizâmât	: Nizâmlar, düzenler, kanûn hükümleri.
Nizâmiyye	: ["Nizâmi"nin müen] usûlüne uygun, tertipli, düzenli; kanûn ve nizâma âit onunla ilgili.
Nizâm-nâme	: Tüzük, konulan nizâm ve usûlü içine alan ve ne yolda hareket edileceğini bildiren resmi hükümler
Nuhâs	: Bakır.
Nukud	: Nakitler, paralar.
Nukud-ı mevkufe	: Vakf olunan paralar.
Nüfûz	: İçer geçme, işleme; sözü geçme, sözü dinleme.

Nüşa : Yazılı, yazılmış şey, yazılı bir şeyden çıkarılmış sûret.
Nüzûl : Nüzûl inme, felç.

O

Ordû-yi hümâyûn : Padişah ordusu.

P

Pâre : Parça; iki parça; sayı, bölük; para.
Pâye : Rütbe, derece.
Peder : Baba.
Penâh : Sığınma, sığınılacak yer.
Pes-gîr : Peşkir, havlu.
Piyâde : Yaya.
Pûl : Para.

R

Râbi' : Dördüncü.
Rabt : Bağlama, bağlanma, ilîştirme.
Râci', râcia : Geri dönen; münâsebeti ilgisi olan.
Râdde : aşağı yukarı tahmîn edilen miktar veyâ zaman
Ragabât : İstekle karşılamalar.
Raht : At takımı; yol levâzımı; döşeme ve ev takımı;
kapı ve pencere kenarlarının mentese takımı.
Râkibe : Binmiş olarak, binerek.
Râsî : Kımıldamayan, oynamayan, sabit.
Rây : Rey, fikir, oy.
Râyic : Revaçta olan, sürümü olan, sürüm değeri.
Râzî : Rızâ gösteren, kabûl eden, boyun eğen.

Re's	: Baş, kafa.
Re'y	: Görme, görüş; fikir, düşünce; oy.
Reb'	: Ev; barınılan yer, barınak; arâzî.
Rebî'ü'l-âhir	: "Sonbahar" Arabî ayların dördüncüsü.
Rebî'ü'l-evvel	: "İlkbahar" Arabî ayların üçüncüsü.
Receb	: Heybetli, gösterişli, azametli; Arabî ayların yedincisi ve kutsal sayılan üç aylardan birincisi.
Recül	: Ergin, yetişmiş erkek, insan.
Redd	: Geri döndürme, döndürülme, geri çevirme, çevrilme; kabûl etmeme; kabûl edilmeme; tanımama, inkâr etme.
Redd-i cevâb	: Cevâb verme, karşılık verme.
Ref'	: Kalkındırma, yüceltme; yukarı kaldırma; lagvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma.
Refâkat	: Refiklik, arkadaşlık, yoldaşlık.
Refîk	: Arkadaş, yoldaş.
Rencber	: Rençper, ırgat; sıkıntı çeken, mesakkatli, ağır işlerde bulunan.
Resâ	: yetişen, yetiştiren, erişen.
Resân	: "Erişenler, yetişenler, ulaşanlar" mânâlarıyla birleşik kelimeler yapar.
Resîde	: erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış.
Resmî, resmiyye	: Devlet tarafından veya devlet adına olan.
Resûl	: Elçi; peygamber, yalvaç.
Ricâ	: İstek, dilek.
Rif'atlü	: Askerlikte binbasırlarla mülkiyede üçüncü rütbe sâhiplerinin ünvânı[eskiden].
Riyâset	: Reislik, başlık, baş olma, başkanlık.
Rûhânî	: Rûha ait, ruh ile ilgili, mezhep işlerine âit, âhiretle ilgili olan.
Ruhsat	: İzin, müsaade.
Rûz	: Gün; gündüz.

Rü'yet	: Görme, bakma, görülme.
Rücû'	: Dönme, geri dönme; cayma, sözünden dönme, sözünü geri alma.
Rüesâ	: Reisler, başkanlar.
Rüsûm	: Vergiler, gümrük vergileri.
Rüsdî, rüsdîyye	: Rüs'e, erginliğe âit, erginlikle ilgili; orta okul.

S

Sa'y	: Çalışma, çabalama, gayret etmek; geçinmek için iş işletme.
Sâbık, sâbıka	: Geçici, geçen, geçmiş, şimdikinden bir evvel me'mûriyette bulunmuş olan; ilerde bulunan, zamanca, rütbece önde bulunan.
Sâbit	: Hareketsiz, kımıldamayan, yerinde duran; ispât edilmiş, anlaşılmış.
Sadâ	: Ses.
Sadd	: Kaplayan, örten, engel olan.
Sâdık	: Doğru, gerçek; sadâkati, içten bağlılığı olan.
Sâdır, sâdıre	: Çıkan.
Sadr	: Göğüs; yürek; her şeyin önü, bası, en yukarı, en baş; oturulacak en iyi yer; bas, başkan.
Sadrî, sadriyye	: Göğüse âit, göğüsle ilgili.
Sadriyye	: Çocukla anası arasındaki bağ, çocuğun anası ve onun hısımlarıyla olan bağı[babaya nisbetinde sulbî sulbiyye denildiği gibi].
Safsata	: Görünüşte doğru gibi görüldüğü halde gerçekte yanlış olan kıyas.
Sagîr	: Küçük, ufak; bulûga ermemiş, ergenlik çağına gelmemiş çocuk.
Sahâbet	: Sâhip çıkma; koruma, arka olma, yardım etme.

Sahh	: “Doğrudur, yanlıssızdır” mânâsına resmî yazılara konulan bir isaret.
Sahîh, sahîha	: Gerçek, doğru; hâlis, kusursuz, ayıpsız.
Sâkin	: Oturan.
Sâl	: Yıl.
Salâh	: Düzelme, iyileşme, iyilik; rahatlık, barış.
Salâhiyyet	: Yetki, bir işe karışmaya veyâ vazifê icâbı bir iş yapmaya, bir harekette bulunmaya haklı olma; bir dâvâyâ bakabilme.
Salât	: Namaz.
Salb	: Asma, daragacına çekme; çarmıha germe.
Sâl-hûrde	: Pek ihtiyar, çok yaşlı.
Sâlib	: Kapıp götüren, alan, alıp yok eden; menfîlestiren; inkâr eden.
Salîfe	: Geçen, geçmiş.
Sâlifü'l-beyân	: Beyânı geçmiş, bildirilmiş.
Sâlifü'z-zikr	: Zikri geçen, bildirilen.
Sâlih, sâliha	: Yarar, elverişli, iyi, uygun, yakışır.
Sâlim	: Sağ, sağlam, eksiksiz, sakatı, noksanı olmayan, korkusuz, emin, mutmain, müsterih.
Saltanat	: Sultanlık, pâdişahlık, hükümdarlık.
Saltanat-ı seniyye	: Osmanlı İmparatorluğu'nun bir adı.
Sâmî	: Yüksek, yüce.
Sanîa	: Düzme, uydurma is, tuzak, hile.
Sâniyen	: İkinci dereceden, ikinci olarak.
Sarf	: Harcama, masraf etme, gider.
Sârik	: Çalan, hırsızlık eden.
Sarrâf	: Sarf eden, anlayan, değer veren.
Savâmi'	: İbâdet yerleri, tekkeler, özel tapınaklar.
Savt	: Ses, sadâ; bağırma, haykırma, çılgılık.
Saye	: Koruma, sâhip çıkma; yardım.

Sayfter	: Yazlık.
Sebkat	: Geçme, ilerleme.
Sebt	: Yazma, kaydetme, deftere geçirme.
Sebt-i defter	: Deftere geçirme.
Sedâd	: Doğruluk, hatâsızlık, doğru ve haklı şey.
Sefâret	: Sefirlik, elçilik.
Sehm	: Aksiyon hisse bedeli; kısım, hisse, pay.
Sehven	: Yanlışlıkla, yanılarak.
Sek	: Direk ayaklığı, kürsî taşı, etek ayagındaki beyaz.
Sekene	: Sâkin olanlar, oturanlar.
Sekü	: Direk ayaklığı, kürsü taşı.
Selb	: Kapma, zorla alma; kaldırma, giderme, menfilestirme, olumsuzlaştırma, inkâr etme.
Selh	: Her Arabî ayının son günü.
Semen	: Baha, kıymet, değer, tutar.
Semen-i misl	: Bilirkişi tarafından hakikî kıymetini tâyin etme.
Sened	: Dayanılacak şey.
Sene-i rumiyye	: Rûmî takvimine göre sene.
Seniyy ,seniyye	: Yüksek, yüce.
Ser	: Bas, kafa, kelle.
Serd	: [Sözü] düzgün ve münâsebetli söyleme.
Sermâye	: Anamal.
Serr	: Örtme kapama gizleme.
Serrâc	: Saraç.
Seyl	: Sel; şiddetle gelen şey.
Seyyid	: Efendi, bey; aga; ileri gelen, bas, başkan.
Seyyide	: Kadın.
Seyyie	: Fenâlık, kötülük.
Sıbyân	: Çocuklar.
Sıhhat	: Sâhihlik, doğruluk, gerçeklik; sağlamlık, sağlık.
Sıla	: Memleketine gitme, akrabasına ulaşma.

Sicim	: Kinnabdan kalınca ve örülmüş gaytân gibi ip.
Silk	: İplik, sıra, dizi; yol; meslek, tutulan yol.
Silsile	: Zincir, zincirleme olan şey; art arda olan şeylerin meydana getirdiği sıra; soysop, ocak; babadan oğula sıra ile yazılarak meydana gelen kusak, soy defteri.
Sîm	: Gümüş; gümüş para.
Sîm mecîdiyye	: 20 kuruş değerinde gümüş para.
Sinn	: Yas, ömrün derecesi.
Sirâyet	: Geçme, bulaşma; yayılma, dağılma.
Sirkat	: Hırsızlık, çalma, çalınma.
Suâl	: Sorma, sorulma, soruşturma, soru.
Sudûr	: Sâdır olma, meydana çıkma, olma.
Sûfî	: Tasavvuf ehli; sofu.
Sulbî	: Birinin sulbünden gelme, kendi evlâdı, oğlu.
Sulbiyye	: ("Sulbî"nin müen) birinin sulbünden gelme.
Sulh	: Barış, barışma, barışıklık; uyuşma, uzlaşma.
Sulta	: Baskı.
Sultân	: Pâdisah, hükümdar; hükümdar ailesinden olan [anne, kız kardes, kız çocuk gibi] kadınlardan her biri.
Sûret	: Biçim, görünüş, kılık; tarz, yol, gidiş; çâre.
Sübût	: Sâbit olma, gerçekleşme, meydana çıkma.
Süknâ	: Oturacak yer, konak.
Sülûs	: Üçte bir.
Sümme	: Sonra.
Sümme't-tedârik	: Tedârikten sonra, iş olduktan sonra düşünülmüş, sonradan uydurma; son anda yapılan veya düşünülen.
Süvâri	: Atlı; atlı asker; gemi kaptanı.

Ş

Sa'bân	: Arabî aylarının sekizincisi, ramazandan önce gelen ay.
---------------	--

Sâhid	: Şâhit (tanık).
Sâhid-i zûr	: Yalancı şâhit.
Saîr	: Arpa.
Sâkk, sâkka	: Zahmetli, eziyetli.
Sâyân	: Yakısır, yarasır, değer.
Sâyed	: Eger; olaki, olabilir ki, olur ki.
Sâyia	: Sâyi' olmuş, yayılmış haber, yaygın olan söylenti.
Sebb	: Sap.
Sedd	: Sıkı bağlama, sıkı bağlanma, sıkma.
Sehâdet	: Şâhitlik, şâhitlik etme, tanıklık; bir şeyin doğruluğuna inanma.
Sehn-sâh	: En büyük pâdişah, sah, pâdişahlar padisahı, sahlar sâhı.
Sekk	: Şüphe, zann, tereddüt.
Sekvâ	: Sikâyet, sızıltı, hosnutsuzluk.
Ser'-i serîf	: İslâm şerî'atı.
Ser'î	: Serîata ait, şerî'atla ilgili, şerî'ata uygun.
Seref	: Büyüklük, yükseklik, ululuk; övünme; üstünlük.
Serh	: Açma, ayırma; açıklama, açıklama; açık anlatma.
Serîf	: Şerefli, mübarek, kutsal; soylu, temiz.
Serîk	: Ortak.
Serr-ün-nâs	: İnsanların en zararlısı, en kötüsü.
Sevvâl	: Arabî ayların onuncusu olup, ilk üç günü seker bayramıdır.
Sifâhen	: Ağızdan, sözle.
Silte	: Yün döşek veyâ ot minder üzerine yapılan pamukla dolmuş hafif ve yumusak döşeme.
Simâl	: Sol, sol taraf; kuzey.
Sirâ'	: Satın alma, satın alınma.
Sirb	: Su hissesi, suya âit hak; ekin ve hayvan sulama nöbeti.
Sitâ	: Kıs.

Şöhret	: ün, ad yapma; ad, san.
Sukka	: Parça; kumaş veyâ kâğıt parçası; küçük tezkere,yazı.
Surût	: Şartlar.
Sühûd	: Şâhitler, tanıklar.
Sühûr	: Aylar.
Sümûl	: İçine alma [manen] kaplama; âit olma, delâlet etme; mânâları arasında bir mânâsı daha olma.
Sürb	: İçme, içilme.

I

Ta'bîr	: İfade, anlatma; bir mânâsı olan söz.
Ta'cîl	: Acele ettirme, çabuklaştırma.
Ta'lîmât	: Bir İş görülmesi için ne yolda davranılacağını gösteren emir.
Ta'mîm	: Umûmîleştirme, umûmîleştirilme.
Ta'rîf	: Etrâfıyla anlatma, anlatılma; etrâfıyla bildirme, bildirilme.
Ta'rife	: Fiat veyâ zaman gösteren cetvel, bir şeyin kullanılışını anlatan kâğıt.
Ta'yîn	: Ayırma, belli etme, bir memûriyete koyma.
Taaccüb	: Sasa kalma.
Taahhüd	: Üstüne, üzerine alma, yapılması için söz verme; bir işin yapılması için sözleşme.
Taalluk	: Asılı olma, asılma; ilişkî, ilgisi olma.
Taâm	: Yemek, aş.
Taâmül	: İş; bir işin Oluşu; öteden beri.
Taayyün	: Meydana çıkma, âşikâr olma;belli olma; belirme.
Taayyüs	: Yaşama, geçinme.
Tâbe	: Tava.
Tâbi'	: Birinin arkası sıra giden, ona uyan; boyun eğen, bağlı

	kalan, birinin emri altında bulunan.
Tafsîl	: Etrafıyla, etraflı olarak bildirme, uzun uzadıya anlatma, açıklama
Tafsîlen	: Uzun uzadıyan ayrıntılı olarak.
Tahaddüs	: Yok iken peydâ olma, ortaya çıkma, meydana çıkma.
Tahakuk	: Hakîkat olarak meydana çıkma, gerçekliği anlasılma.
Tahâret	: Temizlik.
Taharrî	: Arama, araştırma, araştırılma; aratma.
Tahassun	: Kale ve hisara kapanma, istihkâma çekilme.
Tahdîd	: Hudut tayin etme, sınır çizme, sınırlama.
Tahkik	: Doğru olup olmadığını araştırma; doğru olup olmadığını meydana çıkarma, doğru, gerçek.
Tahlîf	: Yemin ettirme, yemin verme, and içme.
Tahrîk	: Kımıldatma, kımıldatılma, oynatma; kışkırtma; yola çıkarma.
Tahrîr	: Yazma, yazılma.
Tahsîl	: Hâsıl etme, edilme, ele geçme, geçirilme; vergi veyâ îrât toplama; ilim öğrenme.
Tahsîs	: Bir şeyi birine veyâ bir yere mahsûs kılma, ayırma.
Taht	: Alt, aşağı.
Tahtânî	: Altta olan, alttaki.
Tahvîl	: Değiştirme, değiştirilme, çevirme, döndürme; borç senedi; aksiyon.
Tâife	: Bölük, takım, güruh, fırka, kavim, kabîle.
Takarrür	: Karar bulma, karalaşma; karar kılma; yerleşme.
Takass	: Takas, ödesme, hesaplaşma, mahsuplaşma, sayışma.
Takdîm	: Öne geçirme, geçirilme, öne alma, ileriye sürme, sürülme; büyük bir kimsenin huzûruna bir şey götürme, verme; sunma, küçük büyüğe bir şey verme, birini bir başkasına tanıtmak.
Takdîr	: Beğenme, değer biçme, değer verme, verilme.

Takrîr	: Anlatma, anlatıs.
Taksîm	: Bölme, parçalara ayırma; bölüm.
Talâk	: Bosanma, nikâhlı kadını bırakma.
Taleb	: İsteme, istenme, dileme.
Tâlib	: İsteyen, istekli.
Tâmm, tâmme	: Bütün, eksiksiz, noksansız, mükemmel, olgun.
Tanzîm	: Düzeltme, düzenleme, düzen verme, yoluna koyma.
Tarafeyn	: İki taraf.
Târî	: Ansızın çıkan, birdenbire gözüken [bir kimsede veyâ seyde].
Tarîk	: Yol.
Tarîk-i âmm	: geniş yol, cadde.
Tasaddî	: Bir işe girişme, başlama.
Tasallut	: Musallat olma, sataşma, başına eksime.
Tasdîk	: Doğrulama, gerçekleştirme, gerçek olduğunu söyleme; onaylama.
Tashîh	: Yanlış Doğrultma, düzeltme; yanlış düzeltilme.
Taslît	: Musallat etme, sataştırma, sataştırılma [birinin bir başkasına].
Tasrîf	: İsteddiği yolda idâre.
Tasvîr	: Resmini yapma; yazıyla târif etme.
Tast	: Legen.
Tatbîk	: Bir kanunu, bir maddeyi uygulama.
Tathîr	: Temizleme, paklama.
Tatlîk	: Bosama, bırakma, ayırma.
Tav'	: İtâat etme, boyun eğme, dinleme; isteyerek bir şey yapma.
Tav'an	: İsteyerek kendi istegiyle.
Tavassut	: Araya girme, aracılık, ara bulma, aracılık etme.
Tavattun	: yerleşme, yurt tutma, yurtlanma.
Tavsîf	: Vasıflandırma, niteleme; ilim, bilgi.

Tâyian	: İsteyerek.
Taylak	: Yeni doğmuş at yavrusu; biniye gelmiş iki yasında at yavrusu; deve yavrusu.
Tazmîn	: Sebepolunan zarar ve ziyânı ödeme; zarar ve ziyân ödeme.
Tazyîk	: Daraltma, daralma; darlaştırma, sıkıştırma; zorlama, baskı; sıkıntı verme.
Te'cîl	: Sonraya bırakma, geciktirme [belli bir zamana kadar].
Te'diye	: Ödeme; ödenilme; borcunu verme.
Te'sîr	: Alâmet, nişan bırakma; işleme, dokunma; içe işleme.
Tebaa	: Uyruk, bir devletin hükmü altında bulunan kimse(ler).
Tebaiyyet	: Tâbî olma,uyma.
Tebdîl	: Değiştirme, değiştirilme, başka bir hâle getirme.
Teberru'	: Bağış, bağışlama.
Tebeyyün	: Belli olma, anlasılma, meydana çıkma.
Tebîğ	: yetiştirme, eriştirme, bitistirme; götürme, taşıma.
Tecdîd	: Yenilemeler, yenilenmeler, tâzelemeler.
Tecessüs	: Yoklama, araştırma, araştırılma;bir şeyin iç yüzünü araştırıp sırrını çözmeye çalışma; gözetleme.
Techîz	: Cihazlama, lüzumlu şeyleri tamamlama; donatma, donatım.
Tedkikat	: Tetkikler, inceden inceden araştırmalar, incelemeler.
Tedrîcî, tedrîciyye	: Derece derece, yavaş yavaş olan, yapılan.
Teehhül	: Ehlileşme; evlenme.
Tefrîk	: Ayırma, seçme, ayırdetme.
Tekadüm-i zaman	: Bir hâdisenin vukuundan îtibâren bazı hallerde dâvânın bakılmasına sahâdetin dinlenmesine mânî teskîl eden müddet.
Tekâsül	: Üsenme, tembellik, ilgisizlik.
Tekaüd	: Karşılıklı oturma; emekliye ayrılma; emeklilik.
Tekevvün	: Var olma, meydana gelme, oluş.

Tekfîn	: Kefene sarma, kefenleme, kefenlenme.
Tekne	: Yek-pâre ağaçtan veyâ tahtadan muhtelifü's-sekl kâb [hamûr, çamâsır, çâmûr teknesi].
Tekye-nisîn	: Tekkede oturan, dervis.
Tekzîb	: Yalanlama, yalan olduğunu söyleme.
Temellük	: Mülk edinme, kendine mal etme, sâhip olma.
Temeyyüz	: Kendini gösterme, sivrilme, benzerlerinden farklı olma.
Temhîr	: Mühürleme.
Temlîk	: Mülk olarak verme.
Temyîz	: Ayırma, ayrılma seçme, seçilme; iyiyi kötüden ayırdetme.
Tenâkuz	: Çelişme, insanın bir sözü ötekini çürütmesi, bir sözü ötekine uymaması karşıtlık, zıddiyyet.
Tenbîh	: Uyandırma, uyarma, uyarı; bir işin yapılmasını, bırakılmasını veyâ o isten vazgeçilmesini tekrar tekrar hatırlatma.
Terâfu'	: Duruşmaya girme.
Terbî'	: Dörtleme, dörde çıkarma; dörde bölme; dört köşelendirme.
Tereke	: Ölen kimsenin bıraktığı şey.
Termîm	: Tâmir etme, onarma; iyi etme.
Ters-hâne	: Gemi yapılan yer, gemilik, tezgâh.
Tesâdüf	: Rastgelme, aramadan bulma, rastlantı.
Tescîl	: Sicile geçirme, kütüğe geçirme.
Tesellüm	: Teslîm edilen, verilen bir şeyi alma.
Teslîm	: Bir emâneti yerine verme; bir şeyi yeni sahibine verme.
Teslîmât	: Teslim edilen eşya veyâ yatırılan para.
Tesmiye	: Ad koyma, adlandırma, isim verme.
Tesviye	: Berâber etme, düz etme, düzleme.
Tesebbüs	: [İse] girişme, el atma; girişkenlik; önce davranış.
Teshîs	: Ayırma, seçme, farketme, tanıma.

Teskîl	: Bir seye şekil, sûret verme; meydana getirme.
Tesrîk	: Serîk etme, ortak etme.
Tesvîkat	: Sevke getirmeler, isteklendirmeler; kışkırtmalar.
Tevâfuk	: Uyuma, uygun gelme.
Tevârüd	: Arka arkaya gelme, her yandan gelip birikme.
Tevâtür	: Bir haberin ağızdan ağıza dolasarak yayılması.
Tevâtüren	: Ağızdan ağıza yayılarak [söz, haber...].
Tevcîh	: Çevirme, yöneltme, döndürme; göz atma, bakma; mânâ verme, yorumlama; rütbe, mevki verme.
Tevdî'	: Bırakma, emânet etme; vedâlaşma.
Teveccüh	: Çevrilme, yönelme, doğrulma.
Teveccühât	: Teveccühler.
Tevehhüm	: Kurma, kuruntuya düşme, vehimlenme.
Tevellî	: Birbirine yanaşma; birbirini dost tutma.
Tevellüd	: Dogma; doğum.
Tevfîk	: Uydurma, uydurulma, uygunlaştırma.
Tevfikan	: Uyarak, uygun olarak, (-e) göre.
Tevkir	: Güzel Karşılama, ağırlama; ululama.
Tevliye	: Mütevellilik, vakıf işlerine bakma vazîfesi.
Tevliyet	: Mütevellilik, vakıf işlerine bakma vazîfesi; yüz çevirme, yüz döndürme; sâhip olunan malı peşin değeri ile başkasına tevcih etme.
Tevzi'	: dağıtma, dağıtılma; herkese payını dağıtma, üleştirme.
Tezkere	: Tezkere, pusula, hükümetten alınan izin kâğıdı; bâzı meslek sâhibi kimseler için yazılan biyografi; askerlik görevinin bitirildiğini bildiren belge.
Tezkire	: Tezkere, pusula; hükümetten alınan izin kâğıdı; bâzı meslek sâhibi kimseler için yazılan biyografi
Tezkiye	: Temiz etme [kusurdan], temize çıkarma, aklama; soruşturarak birinin iyi halli olduğunu meydana çıkarma.
Tezvîc	: Kocaya verme, evlendirme; birine es olma,

	nikâhlanma, eş kılma.
Tezvîr	: Yalan, dolan, ara bozmak ve bilhassa fenâlık kastıyla yapılan koğuculuk.
Tugrâ	: Tura.
Tûl	: Uzunluk, boy.
Tûlen	: Boyca, boyuna, uzunluguna.

U

Uhde	: Söz verme, bir işi üzerine alma.
Uhrâ	: Başka, diğer.
Ulemâ	: Âlimler, ilim sâhipleri, bilginler.
Ulyâ	: Pek (daha, en, çok) yüce.
Umk	: Derinlik.
Umûm	: Umûmî (genel) olma; hep, bütün, cümle, herkes; bütün insanlar, bütün halk.
Umûr	: İşler, husûslar, maddeler, şeyler.
Usûl	: Yol, yöntem, tertip, metod, nizam, kaide, düzen.

Ü

Ümm	: Ana, anne.
Üstâd	: Muallim, öğretmen; usta, sanatkâr; bir ilim veyâ san'at alanında üstün yeri olan kimse.

V

Vâfî, vâfiye	: Yeter, tam, elverir; sözünde duran, sözünün eri.
Vâhi, vâhiye	: Bos, mânâsız, faydasız, ehemmiyetsiz (sey).
Vâhib, vâhibe	: Hibe eden, bağışlayan, bağışlayıcı.
Vâhid, Vâhide	: Tek, bir.
Vakf	: Bir malı veyâ mülkü satılmamak kaydıyla bir hayır isine

	bağışlama, bırakma.
Vakfî, vakfiye	: Vakfa âit, vakıfla ilgili.
Vâkıâ	: Gerçek, gerçi, her ne kadar.
Vâkî, vâkıye	: Koruyan, saklayan.
Vâki', vâkıa	: Vuku bulan, olan, düşen, olagelen, rastlayan; geçen, geçmiş olan.
Vakt-ı asr	: İkinci zamanı.
Vâlâ	: Yüksek, yüce.
Vâlîde	: Doğuran; ana.
Vâmî	: Borçlu.
Vân	: Bakıcı, koruyucu mânâlarına birleşik kelimeler yapar.
Varak	: Yaprak, kâğıt veya kitap yaprağı; yazılmış kâğıt.
Varaka	: Tek yaprak, tek kâğıt; yazılı kâğıt.
Vâridât	: Gelir, [yıllık, aylık...]; hatıra gelen, içe doğan şeyler.
Vâris	: Mirasçı, kendisine miras düşen.
Vâsita	: Aracı, arada bulunan, araya giren, meyancı.
Vasî	: Bir ölünün vasiyetini yerine getirmeye me'mûr edilen kimse; bir yetimin veyâ akılca zayıf ve hasta olan bir kimsenin malını idâre eden kimse.
Vasiyyet	: Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.
Vaz'-ı yed	: El koyma; tâyin etme; kurma, îcâdetme.
Vâzih, vâzıha	: Açık, meydanda, belli, kapalı olmayan [söz,cümle].
Vech	: Üslûb, tarz; sebep, vesîle, münâsebet; vasıta.
Vefât	: Ölüm, ölme.
Vehm	: Kuruntu, yersiz korku; şüphe, tereddüt.
Vekâlet	: Vekillik, başkasının işini görmeye memûr olma, birinin yerini tutma, kendi yerine geçme.
Vekîl	: Birinin işini görmesi için yerine bıraktığı veyâ yetki verdiği kimse.
Vekîl-i müsahhar	: Mahkemeye gelmeyen, getirilemeyen, hakkında dâvâ olunan kimse için hâkim tarafından tâyin olunan vekîl.

Velâ	: Yakınlık, sâhiplik; efendisinin azat ettiği köle ve câriyesi ile olan münâsebeti ve onlar üzerindeki hakkı.
Velâyet	: Velîlik, ermişlik; velî ve ermiş olan kimsenin hâli ve sıfatı, başkasına sözünü geçirme; dostluk, sadâkat.
Veled	: Çocuk, erkek evlad; oğul.
Velev	: Olsa da, bile, hattâ, ister, isterse.
Velîme	: Dügün ziyâfeti, şölen; evlenme, düğün.
Veliyy :	Bir çocuğun her türlü hareketinden ve hâlinden sorumlu olan kimse.
Velûd	: Dogurgan, çok doğuran; çok eser veren.
Verâset	: Vârislik, mirasçılık, mirasta hak sahibi olma.
Verese	: Mirasçılar.
Vesâire	: Ve başkaları, ve bunun gibiler, ve benzerleri.
Vesâtet	: Araya girme, vâsita olma, aracılık etme.
Vezne-dâr	: Vezne me'mûru; sandık emîni.
Vicâhen	: Yüz yüze gelerek, yüzüne karşı.
Vilâyet	: İl.
Vuku'	: Düsme; ratlama, isâbet etme; olma, oluş; bir hâdisenin çıkış şekli cereyânı.
Vukuf	: Durma, durus; bir halde olduğu gibi kalma, ilerleyip veya gerilememe; anlama, bilme, öğrenme, haberli olma, bilgi.
Vücûb	: Vâcip ve lüzumlu olma, bırakılması mümkün olamama, lâyık olma.
Vücûh	: Yüzler, çehreler, suratlar; bir memleketin ileri gelenleri.

Y

Yed	: El.
Yek-dîger	: Birbirini, bir taraf öbür tarafı.
Yenbû'	: Kaynak, pınar, çeşme.

Yevm : Gün.

Z

Zabt : Kaydetme, özetini yazma.

Zafer-yâb : Zafer bulan, başarı gösteren, aradığı seye erişen; üstün gelen.

Zâhir : Görünen, görünücü, açık, belli, meydanda.

Zâhire : Gerektiği zaman harcanmak üzere anbarda saklanan hubûbat, yiyecek.

Zâmin : Tazmine mecbûr olan, kefil.

Zann : Sanma, sanı, sezme; şüphe, işkil.

Zarf : Kab, kılıf, mahfaza.

Zarûret : Çâresizlik; muhtaçlık, yoksulluk, sıkıntı.

Zât : Kendi.

Zâviye : Küçük tekke.

Zâyi' : Elden çıkan kaybolan, yitik; zarar, ziyan.

Zebh : Bogazlama, kesme, keserek öldürme, kurban kesme.

Zemîn : Yer, yeryüzü; tarz, edâ; mevzû, tema, ortam; temel, dayanak.

Zer' : Ekme, tohum saçma; ekilmiş ekin.

Zevâl : Yerinden ayrılıp gitme; zâil olma, sona erme.

Zevât : Kisiler, şahıslar, kimseler.

Zevce : Nikâhlı kadın, es.

Zevcî, zevciyye : Karı kocaya âit, karı koca ile ilgili.

Zeyl : Bir şeyin altı, devâmı, eki.

Zımnında : İçin, dolayısıyla.

Zikâr : Erkekler.

Zikr : Anma, anılma.

Zikrâ : Anma, hatırlama.

Zi'l-hicce : Arabî ayların on ikincisi olup, onuncu günü kurban

	bayramına rastlar.
Zimem	: Zimmetler, borçlar.
Zimemât	: Borçlar.
Zimemdâr	: Bir işi elinde tutan, idâre eden, yürüten , yöneten.
Zimmet	: Sahip çıkma, koruma zorunda kalma; üst üste olan şey; bir ticârî kuruluşun borçlarının topu.
Zîr	: Alt, aşağı.
Zirâ'	: Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü.
Zirâat	: Ekincilik, çiftçilik, tarım.
Ziyâde	: Artma, çoğalma, artan, fazla kalan.
Zuhûr	: Görünme, meydana çıkma, baş gösterme, türeme.
Zükûr	: Erkekler.

KAYNAKÇA

A). ARŞİV VESİKALARI

(Milli Kütüphane Mikrofilm Arşivi)

6 numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicil Defteri, Sahife no: 153, Belge no: 443

339 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicil Defteri, Sahife no: 79, Belge no: 1

(Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi)

111 numaralı Adalar Şer'iyye Sicilleri Defteri(Midilli Adası'na ait)

148 numaralı Adalar Şer'iyye Sicilleri Defteri(Midilli Adası'na ait)

117 numaralı Adalar Şer'iyye Sicilleri Defteri (Girit Adası'na ait)

105 numaralı Adalar Şer'iyye Sicilleri Defteri (Selanik'e ait)

B). KİTAP VE MAKALELER

AKGÜNDÜZ, Ahmet, "İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri", **Türkler**, C. X, Ed. Salim Koca v.d., Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002

_____, "Osmanlı Kanunnâmeleri: Doğuşu, Çeşitleri ve Tarihi Seyri", **Türkler**, C. X, Ed. Salim Koca vd., Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002

_____, **İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi**, 2. Bs., İstanbul, OSAV, 1996

_____, Heyet, **Şer'iyye Sicilleri**, C. I, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988

_____, Heyet, **Şer'iyye Sicilleri**, C. II, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988

AKMAN, Mehmet, **Osmanlı Devleti'nde Ceza Yargılaması**, İstanbul, Eren Yayıncılık, 2004

ATALAR Münir, "Şer'îye Mahkemelerine Dair Kısa Bir Tarihçe", **A.Ü.İ.F.İ.İ.E.D**, C. 4, S. 4, Ankara, 1980

AVCI, Mustafa, **Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar**, İstanbul, Gökkubbe Yayınları, 2004

AYDIN, M. Akif, "Osmanlı Hukukunun Genel Yapısı ve İşleyişi", **Türkler**, C. X, Ed. Salim Koca v.d., Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002

BARKAN, Ömer Lütfi, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler, I: İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeleri", **Vakıflar Dergisi**, C. II, Ankara 1942

_____, "Edirne Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)", **Belgeler**, C. 3, S. 5-6, 1966

BERKİ, Ali Himmet, **Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliye)**, Bs. 3, İstanbul, Hikmet Yayınları, 1982

_____, **Mirâs ve İntikal: Medenî Kanundan Evvel**, Ankara, Başbakanlık Devlet Matbaası, 1948

_____, **Vakıflar**, C. I, Bs. 2, İstanbul, Aydınlık Basımevi, 1946

BOZKURT, Gülnihal, **Alman-İngiliz Belgelerinin ve Siyasi Gelişmelerin Işığı Altında Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukukî Durumu (1839-1914)**, Bs. 2, Ankara, TTK Yayınları, 1996

CEZAR, Yavuz, **Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim dönemi: XVIII. yüzyıldan Tanzimat'a Mali Tarih**, İstanbul, Alan Yayıncılık, 1986

CİN, Halil, AKGÜNDÜZ, Ahmet, **Türk Hukuk Tarihi**, C. II, İstanbul, OSAV, Mayıs 1996

ÇORUHLU, Tülin, **Osmanlı Tüfek, Tabanca ve Techizatları (Askerî Müzeden Örneklerle)**, Ankara, Genel Kurmay Basımevi, 1993

DANIŞMENND, İsmail Hami, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**, C. I, İstanbul, Türkiye Yayınevi, 1971

DARKOT, Besim, "Midilli", **İ.A. C. VIII**, İstanbul, 1997

DEMİR, Ömer, vd., Osmanlı Anadolu Ailesinde Ev, Eşya ve Giyim-Kuşam (XVI-XIX. yüzyıllar), **Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi**, C. II, Prj. Yürt. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Ülke Yayınevi, Şubat 1993

EKİNCİ, E. Buğra, **Osmanlı Mahkemeleri: Tanzimat ve Sonrası**, İstanbul, Arı Sanat Yayınları, 2004

ERALP, T. Nejat, **Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar**, Ankara, AKM yay., TTK Basımevi, 1993

ERCAN, Yavuz, **Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler: Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Soyal, Ekonomik ve Hukukî Durum**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2001

_____, “Osmanlı İmparatorluğunda Gayrimüslimlerin Giyim, Mesken ve Davranış Hukuku”, **OTAM**, S. I, Ankara, Haziran 1990

GENÇ, Reşat, **Türk İnanışları İle Milli Geleneklerinde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil**, Bs. 3, Ankara, AKMB Yayınları, 1999

GÖKCEN, Ahmet, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul, y.y., 1989

GÜLSOY, Ufuk, **Osmanlı Gayrimüslimlerinin Askerlik Serüveni**, İstanbul, Simurg, 2000

İNALCIK, Halil, **Osmanlı’da Devlet, Hukuk, Adâlet**, Bs. 2, İstanbul, Eren yayıncılık, 2005

_____, **Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar**, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2008

_____, “Osmanlı Tarihi Hakkında Mühim Bir Kaynak”, **A.Ü.D.T.C.F.D.**, C. 1, S. 2, Şubat 1923

İŞBİLİR, Ömer, “Ege Adaları’nda Sosyal Yapı”, **Ege Adaları’nın İdarî, Malî ve Sosyal Yapısı**, Ed. İdris Bostan, Ankara, SAEMK, 2003

Joseph de Tournefor, **Tournefort Seyehatnamesi**, Ed. Stefanos Yerasimos, Çev. Ali Berktaş, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2005

KAHRAMAN, Seyit Ali, **Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti**, İstanbul, Kitabevi, Aralık 2006

Karal, Enver Ziya, **Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nufus Sayımı (1831)**, Ankara, TTK Yayınları, 1943

KARAMAN, Hayrettin, "İslamın Getirdiği Aile Anlayışı", **Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi**, C. II, Prj. yür. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Ülke Yayınevi, Şubat 1993

Karpat, Kemal H., **Osmanlı Nufusu (1830-1914) "Demografik ve Sosyal Özellikleri"**, Çev. Bahar Tırnakçı, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2003, s. 155-201

KAŞIKÇI, Osman, **İslam ve Osmanlı Hukukunda Mecelle**, İstanbul, OSAV, Mayıs 1997

KAZICI, Ziya, **Osmanlı'da Yerel Yönetim: İhtisab Müessesesi**, İstanbul, Bilge Yayıncılık, 2006

KİEL, Machiel, "Midilli", **DİA**, C. XXX, İstanbul, 2005, s. 11

KOÇU, Reşat Ekrem, **Türk Giyim, Kuşam ve Süsleme Sözlüğü**, Ankara, Sümerbank Kültür Yayınları, 1967

KÜÇÜK, Cevdet, v.d., **Ege Adalarının Egemenlik Devri Tarihçesi**, Ed. Cevdet Küçük, Ankara, A.Ü. Basımevi, 2001

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., **Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)**, İstanbul, Kubbealtı Neşriyat, 1998

_____, Mübahat S., "Osmanlı İktisadi Yapısı", **Osmanlı Devleti Tarihi**, C. II, İstanbul, IRCICA, 1994

Mansel, Arif Müfid, **Ege ve Yunan Tarihi**, Bs. 4, Ankara, TTK Yayınları, 1984

MARDİN, Ebü'l-ûlâ, **Toprak Hukuku Dersleri**, İstanbul, Sıta Matbaası, 1947

Mehmed Neşrî, **Kitâb-ı Cihan-nümâ (Neşrî Tarihi)**, C. II, Yay. Faik Reşit Unat, Mehmed A. Köymen, Ankara, TTK Yayınları, 1987

Nicol, Donald M., **Bizans ve Venedik (Diplomatik ve Kültürel İlişkiler Üzerine)**, Çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul, Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2000

OCAK, Ahmet Yaşar, **Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler (15.-17. yüzyıllar)**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Temmuz 1998

ONGAN, Halit, **Ankara'nın 1 Numaralı Şer'îye Sicili**, Ankara, TTK. Basım evi, A.Ü.D.T.C.F. Yayınları, 1958

ORTAYLI, İlber, "Kadı: Osmanlı Kadısı", **DİA**, C. XXIV, İstanbul, 2001

_____, "Osmanlı Aile Hukukunda Gelenek Şeriat ve Örf", **Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi**, C. II, Prj. yurt. Hakkı Dursun Yıldız, Ankara, Ülke Yayınevi, Şubat 1993

_____, **Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi**, Ankara, Cedid Neşriyat, Kasım 2007

Ostrogorsky, Georg , **Bizans Devleti Tarihi**, Çev. Fikret Işıltan, Bs. 3, Ankara, TTK Yayınları, 1991

OĞUZ, Burhan, **Türkiye Halkının Kültür Kökenleri: Dokuma ve Giyim Teknikleri**, C. IV, İstanbul, Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları, 2004

ÖZCAN, Tahsin, **Osmanlı Para Vakıfları: Kanûnî Dönemi Üsküdar Örneği**, Ankara, TTK Yayınevi, 2003

ÖZCAN, Abdülkadir, “Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye”, **Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi**, C. I, Ed. Ekmelettin İhsanoğlu, İstanbul, IRCICA, 1994

ÖZDEĞER, Hüseyin, **Bursa Şehri Tereke Defterleri: 1463-1640 Yılları**, İstanbul, Bayrak Matbacılık, 1988

ÖZTÜRK, Said, **Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri: Sosyo-Ekonomik Tahlil**, İstanbul, OSAV, Nisan 1995

_____, “Osmanlı Devleti’nde Sabun Sanayii”, **Türkler**, C. XIV, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002

ÖZTÜRK, Mustafa, “Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi”, **Türkler**, C. X, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002

ÖZTÜRK, Nazif, **Menşe’i ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar**, Ankara, VGM Yayınları, 1983

_____, **Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi**, Ankara, Diyanet Vakfı Yayınları, Mart 1995

ÖRENÇ, Ali Fuat, **Yakın Dönem Tarihimizde Rodos ve On İki Ada**, İstanbul Doğu Kütüphanesi, Kasım 2006

PAKALIN, Mehmed Zeki, "Memduhiye", **Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C. II, İstanbul, Doğan Ofset, 2004

PAMUK, Şevket, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi**, Bs. 4, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2007

_____, Şevket, **Yüz Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi (1500-1914)**, Bs. 6, İstanbul, K Kitaplığı, 2003

SARICAOĞLU, M. Esat, "II. Mahmut Devri Para Politikaları", **Türkler**, C. XIV, Ankara Yeni Türkiye Yayınları, 2002

SARIYILDIZ, Gülden, "Karantina Meclisi'nin Kuruluşu", **Belleten**, S. 222, Ankara, 1994

SEVİN, Nurettin, **Onüç Asırlık Kıyafet Tarihine Bir Bakış**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990

SUNGURBEY, İsmet, **Eski Vakıfların Yeni Sorunları**, İstanbul, Maltepe Üniversitesi Yayınları, 2001

Thomson, George, **Tarih Öncesi Ege (Eski Yunan Toplumu Üstüne İncelemeler)**, Çev. Celal Üster, İstanbul, Homer Kitabevi, 2007

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, C. II, Ankara, T.T.K. Yayınları, 1949

_____, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devleti'nde İlmiye Teşkilatı**, Ankara, TTK Yayınları, 1984

_____, İsmail Hakkı, “Şer‘î Mahkeme Sicilleri”, **Ülkü**, C. 5, S. 29, Ankara-Ulus Basımevi, Temmuz, 1935,

ÜNVER, Metin, “**Tanzimatın Midilli Adası’nda Tatbiki**” (basılmamış Yüksek Lisans Tezi)

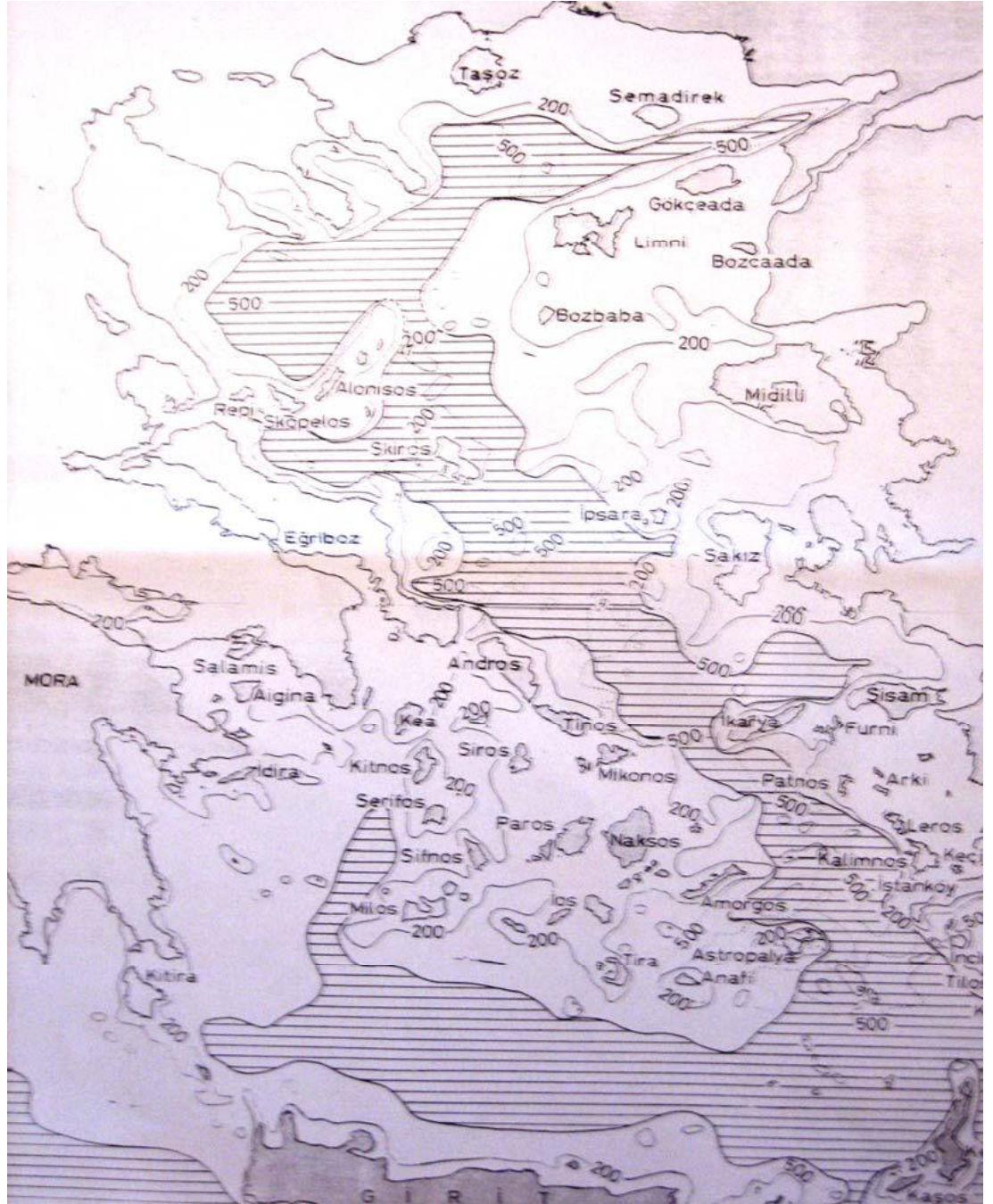
Williams, Friedrich, **Ege Medeniyetleri Tarihi (mitolojik dönem sonrası)**, Çev. M. Kalaycıoğlu, İstanbul, Düşünen Adam yayınları, 1993

YAMAN, T. Mümtaz, “Şer‘î Mahkeme Sicilleri”, **Ülkü**, C. 12, S. 68, Ankara-Ulus Basımevi, İlk Teşrin, 1938

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, “Osmanlılar Döneminde Türk Vakıfları ya da Türk Hayrât Sistemi”, **Osmanlı**, C. V, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 1999

YÜCEL, Yaşar, **Osmanlı Ekonomi-Kültü-Uygarlık Tarihine dair Bir Kaynak: Esar Defteri (1640 tarihli)** , Ankara, TTK Yayınevi, 1992

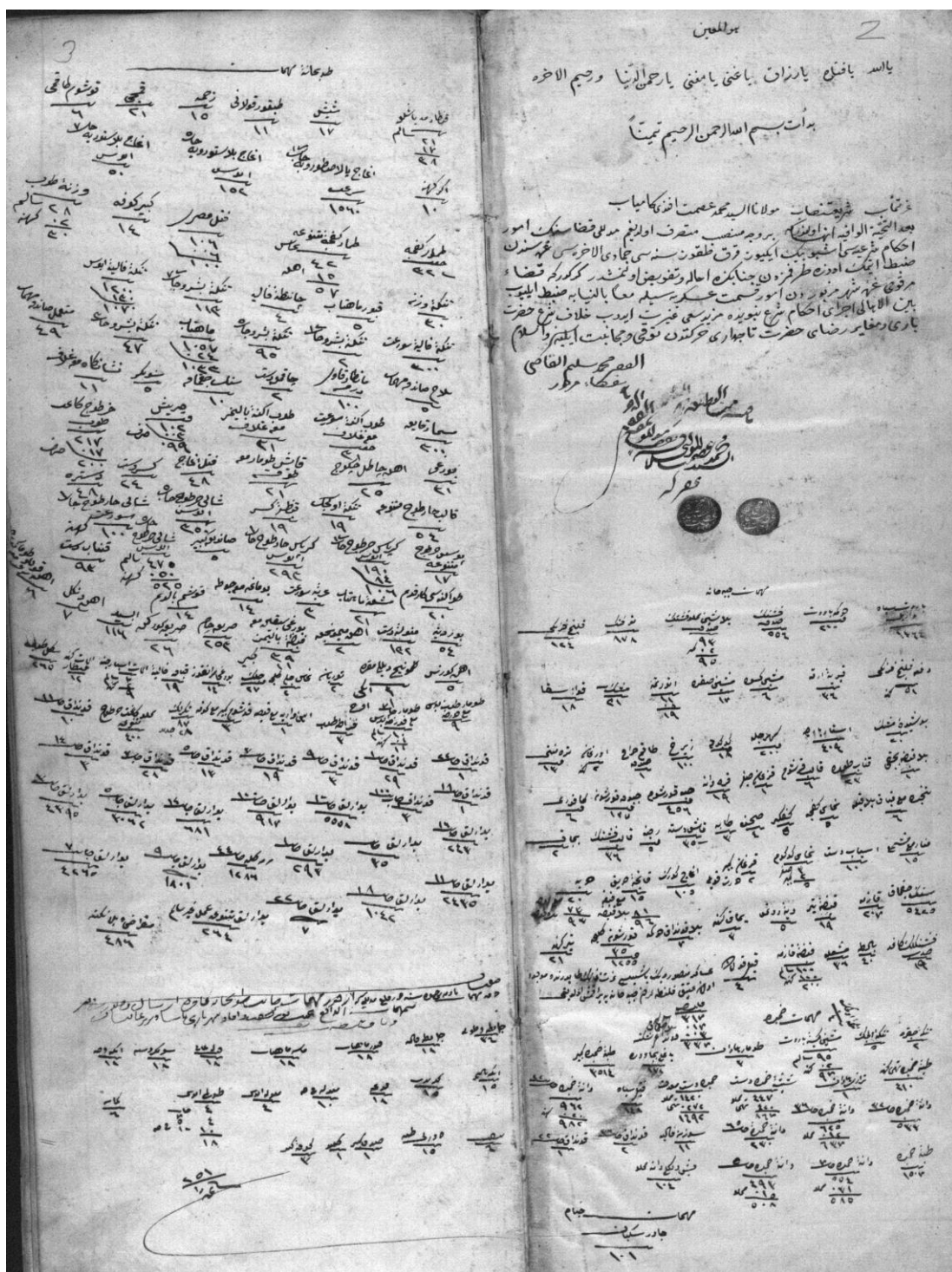
EKLER

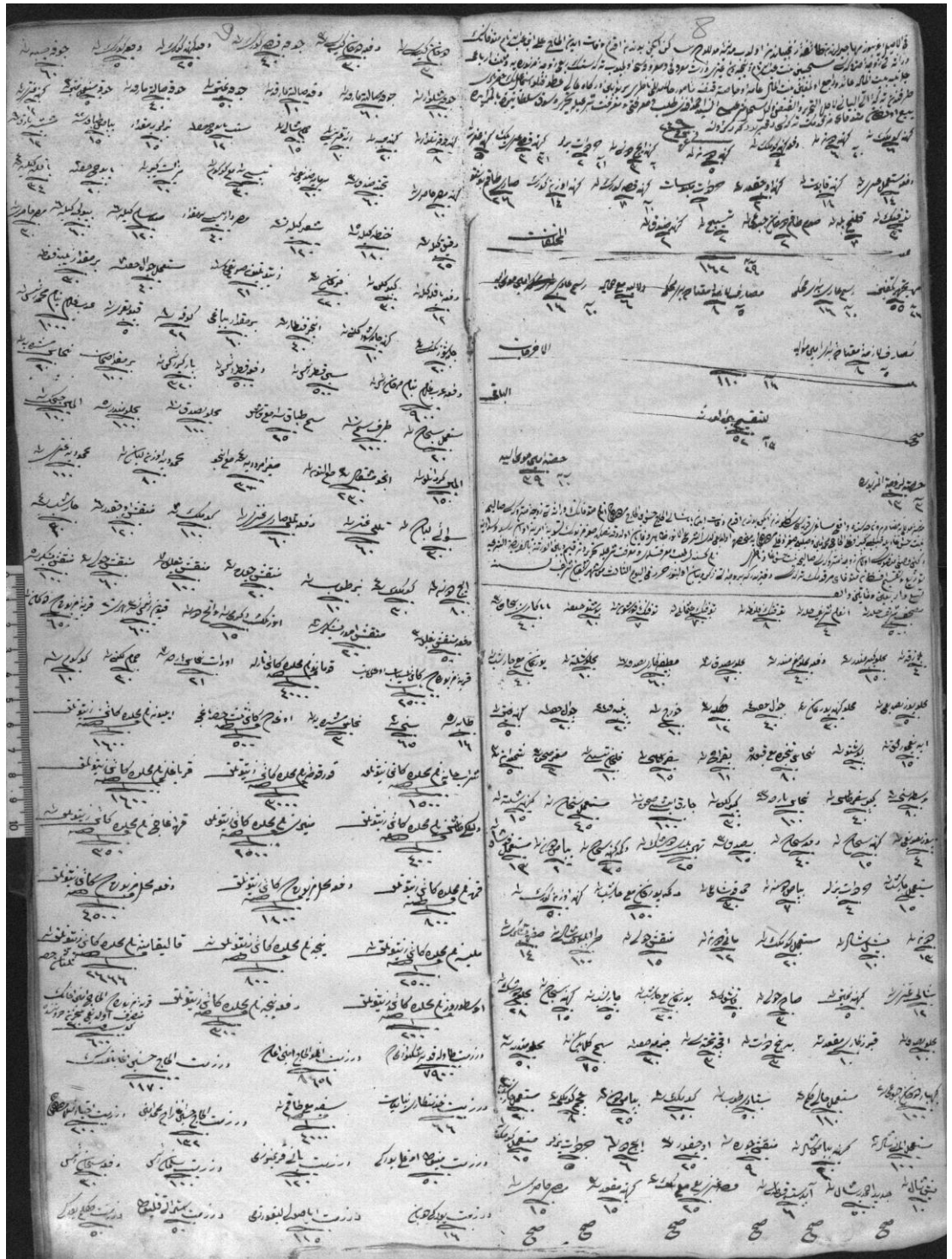
EK: I - Midilli Adası'nın Ege Adaları Arasındaki Konumu

EK: II- Midilli Adası'nın haritası

EK: III - Nâib tayinine dair mürâsele kaydı ve Askerî mühimmat kaydı
(B. No: 2 ve 3)

EK: IV - Ağrıboz muhâcirlerinden ve tâife-i zenci-yândan olub Midilli'de sâkin iken ölen el-Hâcc Ali ibn Abdullah tereke kaydı (Belge no: 12) ve Midilli'ye muzâfe Yera Nâhiyesi'nde bulunan Mesagri Karyesi sâkinlerinden iken ölen Bahşalı el-Hâcc Hasan ibn el-Hâcc Mustafa'nın tereke kaydı (Belge no: 13)

ÖZET

[CEYHAN, Muhammed]. [H.1249-1253 (M. 1833-1837) Tarihli Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Tahlili (Midilli Adası)], [Yüksek Lisans Tezi], Ankara, [2010]

Osmanlı adlî teşkilatının temel taşı olan kadı, bulunduğu yerin hem hâkimi, hem belediye başkanı, hem de emniyet âmiridir. Kadı, aynı zamanda görev yaptığı mahallin mülkî âmiridir de. Bu nedenle kadıların tutmuş oldukları kayıtlar olan Şer'iyye Sicilleri, kadının görevlerinin çeşitliliği sebebiyle, zengin kaynaklar olma özelliğine sahiptirler.

Bu çalışmada, nüfusunu Müslümanların ve gayrimüslimlerin oluşturduğu Midilli Adası'nın, 1833-1837 tarihleri arasındaki hukukî, iktisadî, sosyal, askerî ve kültürel yapısı, tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızda bir adet şer'iyye sicili transkripsiyon edilerek, elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi yoluna başvurulmuştur.

Transkripsiyondan elde ettiğimiz hukukî bilgiler, bize gerek gayrimüslim halkın gerek müslüman halkın, hukukî sorunlarının giderilmesi noktasında Osmanlı adaletine güvendiklerini göstermektedir. Buna ek olarak, söz konusu dönemde devletin, iktisadî ve askerî konularda merkezileşme çabaları içerisinde olduğunu ve bütün ada halkının kendi inançları çerçevesinde vakıf müessesesi kurduklarını, kurulan bu vakıflardan istifade etme noktasında milliyet ve din ayrımı yapılmadığını gördük.

Anahtar Sözcükler

1. Midilli
2. Kadı
3. Mahkeme
4. Adalet
5. Şer'iyye sicilleri

ABSTRACT

[CEYHAN, Muhammed]. [Transcription and Evaluation of Shar'iyya Record That Dates Back To H.1249-1253 (M. 1833-1837) (Mytilene Island)], [Master Thesis], Ankara, [2010]

The keystone of the Ottoman judicial system, "Qadi" (also known as Qazi, Kazi, or Kadi) is the judge, the mayor and the law enforcement leader of a district. Qadi, at the same time, is the civilian authority of the district where he officiates. Due to the variety of the function of the Qadi, Shar'iyya Records that were kept by the "Qadi"s are rich sources.

Stideied in this work is the juristic, financial, social, military and cultural structure between the years of 1833-1837 in Mytilene Island, where the muslim and non-muslim population lived. In this study, a Shar'iyya Record is transliterated and the information from this record is analysed.

Juristic information from the transliterated text reveals that both muslim and non-muslim people has trust in the Ottoman justice in compromising their legal cases. Added to this, we observed that the government is in an attempt for centralization in financial and military issues and the people of the island have founded charity institutions and there were no racial or religious discrimination in benefiting from these institutions.

Keywords:

1. Mytilene
2. Qadi
3. Court
4. Justice
5. Shar'iyya Records